ВИДАННЯ
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. СВ. КЛИМЕНТА ПАПИ

EDITIONES
UNIVERSITATIS CATHOLICAE UCRAINORUM
S. CLEMENTIS PAPAE

Праці Греко-Католицької Богословської Академії
Opera Graeco-Catholicae Academicae Theologicae
Том XLI-XLII vol.

Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи

В ДРУГОМУ П'ЯТИЛІТТЮ СВОЄЇ ДІЯЛЬНОСТИ

1968-1973

De Ucrainorum catholica Universitate S. Clementis Papae

SECUNDO QUINQUENNIO PERACTO SUAE ACTIVITATIS ENARRATIO

Рим - 1974 - Romae
Накладом Університету - Universitatis sumptibus
diasporiana.org.ua

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. СВ. КЛИМЕНТА ПАПИ

EDITIONES UNIVERSITATIS CATHOLICAE UCRAINORUM
S. CLEMENTIS PAPAE

Documenta

1. MONUMENTA UCRAINAE HISTORICA, collegit Metropolita Andreas Šeptyckyj, vol. I. - XII.
2. MONUMENTA UCRAINA HISTORICA, collegit Dr. Alexander Baran, vol. XIII.

Opera

1. Wasyl Lencyk, *The Eastern Catholic Church and Czar Nicholas I*, Romae-New York 1965, p. XIII+148. $ 5.

2. О. д-р Ісидор Нагаєвський, *Історія Римських Вселенських Архиреїв*, частина I. (Historia Romanorum Catholicorum Pontificum, pars I). Мюнхен 1964, стор. 363, $ 8.

3. Проф. Микола Чубатий, *Історія християнства на Руси-Україні*, I том. (De historia christianitatis in antiqua Ruś-Ucraina, vol. I). Рим-Ню Йорк 1965, стор. XI+816. $ 15.

4. О. Михайло Кравчук, *Книга Псальмів* (Liber Psalmorum), Рим 1966, стор. 240. $ 5.

5. Проф. д-р Олекса Горбач, *Три Церковнослов'янські Літургічні рукописні Тексти Ватиканської Бібліотеки* (Tres Textus Liturgici Linguae Ecclesiasticae (Paleo) - Slavicae in Manuscriptis Vaticanis). Рим 1966, стор. 160. $ 5.

6. О. д-р Мирослав Марусин, *Чини Святительських Служб в Київському Евхологіоні в початку XVI ст.* (Ordinum Pontificalium in Euchologio Kioviensi saec. XVI expositio). Рим 1966, стор. XVIII+210. $ 6.

7. *Український Католицький Університет ім. св. Климентія Папи і його правна основа.* (De Universitate Catholica Ucrainorum a S. Clemente Papa eiusque fundamento iuridico). $ 2.

8. *«Обнова» Організація Української Католицької Університетської молоді, Академічних товариств і її статути.* (De organizatione ucrai-

ВИДАННЯ
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. СВ. КЛИМЕНТА ПАПИ

EDITIONES
UNIVERSITATIS CATHOLICAE UCRAINORUM
S. CLEMENTIS PAPAE

Праці Греко-Католицької Богословської Академії
Opera Graeco-Catholicae Academicae Theologicae
Том XLI-XLII vol.

Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи

В ДРУГОМУ П'ЯТИЛІТТЮ СВОЄЇ ДІЯЛЬНОСТИ

1968-1973

De Ucrainorum catholica Universitate S. Clementis Papae

SECUNDO QUINQUENNIO PERACTO SUAE ACTIVITATIS ENARRATIO

Рим - 1974 - Romae
Накладом Університету - Universitatis sumptibus

Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи

В ДРУГОМУ П'ЯТИЛІТТЮ СВОЄЇ ДІЯЛЬНОСТИ
1968-1973

РИМ 1974

Друкується за дозволом Церковної Влади

Esse-GI-Esse - 00181 Roma - Tel. 727.819

I.

ПОГЛЯД НА ДІЯЛЬНІСТЬ У.К.У. В ДРУГОМУ П'ЯТИЛІТТЮ 1968-1973 РР.

Оснований в 1963 р. Український Католицький Університет щасливо проломив леди і поборов труднощі, зв'язані зрештою, з постанням кожної нової установи, і закінчив своє десятиліття. Положення Університету було остільки влегшене, що він міг нав'язати до діяльности заслуженої Богословської Академії у Львові. Грамота оснування 1963 р., Конституція Університету і перші збори професорів, положили не тільки підвалини під новий Університет, але й надали напрям діяння в цих відмінних умовинах на українських поселеннях та в утрудненому, а часом і неможливому, зв'язкові з корінною Україною. Тому звіт за перше п'ятиліття УКУ 1963-1968 рр. був прийнятий всіми прихильно, і своїми і чужими, бо міг виказати поважні, позитивні досягнення і в самій орґанізації і у викладах і в письменній, науковій творчості.

Друге п'ятиліття 1968-1973 рр. пройшло рівнож щасливо й успішно, хоч скромно, йдучи вказаним шляхом, і поширило при тому свою активність під кожним оглядом. Зросло число професорів і слухачів, і побільшилась письменна наукова продуктивність. Новий підйом внесли вакаційні, академічні курси. У звязку з тим нав'язано ширший книговий обмін з бібліотеками світових наукових академій, університетів і установ. Завдяки тому Український Католицький Університет став здобувати собі світове громадянство в складі університетів наукових і установ світу, а передусім своїми науковими дослідами збагачувати і поглиблювати українську науку. Водночас Університет зробив великий крок вперід і під культурним оглядом. Музей мистецтва перенесено з тіснішого приміщення 6 заль університетських забудовань до Архиепископського Двора при площі Мадонна дей Монті 3, з храмом Пресв. Богородиці Жировицької і свв. муч. Сергія і Вакха. Там він займає 52 великі і менші залі. Тим музей У.К.У. став одним з найбільших всесвітніх українських культурних осередків на поселеннях. Новим приміщенням уможливлено музеєві численний розріст і мистецький рівень. Природничий Музей остав при Університеті при вул. Боччеа 478.

Та найбільшим досягненням в другому п'ятилітті було завершення будов університету і храму Св. Софії 28 вересня 1969 р. При звиж пятитисячному здвизі українського народу, передусім образованих мас, буквально з усіх українських поселень світу, Нової Зеляндії, Австралії, Канади, Америки й Европи, при участі чужомовних народів в Римі, увесь український епископат із всіх частин світу, під проводом Святішого Отця Папи Павла VI в окруженні Емін. Кардиналів і Римської Курії, довершив внесенням мощів св. Климента Папи святочного і рідковеличавого посвячення нових українсько-стилевих будов і мозаїк. Без сумніву це була одна з найсвітліших подій, не лише в діях українських установ і зокрема Укр. Католицького Університету, але і у всій віковій історії Української Церкви і Народу.

REGARD SUR L'ACTIVITÉ DE L'UNIVERSITÉ CATHOLIQUE UKRAINIENNE DANS LES ANNÉES 1968-73

Fondée en 1963, l'Université Catholique Ukrainienne a triomphé de toutes les difficultés lieés aux débuts de chaque institution. La fondation de l'U.C.U. a été facilitée par le fait qu'elle se présente comme continuatrice de l'activité de l'Académie d'Études Théologiques de Lviv. La Charte de fondation de 1963, la Constitution de la même Université et la première Assemblée des professeurs ont donné non seulement les fondements d'une nouvelle Université, mais aussi ont tracé la direction de l'activité pour les différentes situations de l'émigration ukrainienne et aussi pour les difficiles, et parfois impossibles, contacts avec l'Ukraine. C'est pour cela que le compte rendu de l'activité des premières cinq années 1963-1968 a été accepté par tous, étrangers et ukrainiens, avec sympathie, parce qu'il démontrait des résultats valables et positifs soit dans l'organisation soit dans les cours tenus et non moins l'oeuvre scientifique et éditoriale.

Les autres cinq années 1968-1973 sont passées aussi avec de bons résultats bien que peu éclatants en allant par la voie entreprise et développant l'activité dans tous les secteurs possibles. Le nombre des professeurs et étudiants a été augmenté comme aussi la production scientifique et éditoriale. Ont montré une poussée remarquable les cours académiques d'été. On a élargi l'échange de revues et livres avec les bibliothèques des Académies et Universités d'autres pays. Par là, l'U.C.U. a commencé à conquérir la citoyenneté dans le monde de la culture et science universelles, et en premier lieu par sa contribution pour l'approfondissement des questions relatives au peuple ukrainien.

Un grand pas a été fait aussi dans le secteur culturel: le Musée des Arts a été transporté des six petites salles du bâtiment de l'Université

au siège de l'Archevêché, pl. Madonna dei Monti, 3, près de l'église de S.te Marie de Zyrovyci et Saints Serge et Bacchus. Là ce Musée s'étale en 52 grandes et petites salles, et il est devenu un des plus grands centres de culture ukrainienne. Dans ce nouveau local le Musée a la possibilité de se développer et maintenir le niveau artistique désiré. Le Musée des Sciences Naturelles est resté auprés de l'Université, via Boccea, 478.

Mais le plus grand résultat des années 1968-1973 a été l'achèvément des constructions de l'Université et du sanctuaire de Sainte Sophie le 28 septembre 1969. Devant plus de 5.000 ukrainiens venus de toutes les parties du monde — Nouvelle Zélande, Australie, Canada, États Unis, Europe — et aussi d'autres personnes non ukrainiennes, tous les évêques ukrainiens venus aussi de toutes les parties du monde, avec Sa Sainteté Paul VI en tête, en présence des Cardinaux et des Ambassadeurs, ont été déposées les reliques de Saint Clément le Pape et aussi a été bénie avec une majesté qu'on ne voit pas souvent, l'église de Sainte Sophie avec ses mosaïques, tout cela en style ukrainien. Cet événement a été sans doute un des plus grands non seulement des Institutions ukrainiennes et en particulier de U.C.U., mais aussi de la longue histoire de l'Église et du peuple ukrainiens.

SURVEY OF THE ACTIVITY OF THE UKRAINIAN CATHOLIC UNIVERSITY IN ITS SECOND QUINQUENNIAL 1968-73

The Ukrainian Catholic University was founded in Rome in 1963. Having successfully overcome the difficulties which normally accompany the establishment of a new institution it now celebrates its tenth anniversary. The initial stage was facilitated somewhat by the fact that the University could draw upon the tradition of the renowned Theological Academy in Lviv. The Decree of Erection, the Constitution of the University and the first assembly of the faculty have not only fixed the foundations of the new University but have also determined the direction of development taking into account the varied living conditions of Ukrainians in diaspora and the difficulty, often even impossibility, of contacts with the fatherland. The accomplishments of the first five years of the University's existence 1963-68 met the approval of both Ukrainians and foreigners as the Report on that period could point out distinguished and constructive achievements in the organization, in the lecture program and in the scholarly and publishing productivity of the University.

The second five-year period 1968-73 continued modestly but no less successfully and felicitously the appointed course, broadening the field of activity in every respect. A great impetus was given by the introduction

of summer courses. The faculty was augmented, the number of students rose. Publication of scholarly works was increased. That fact enabled our University to engage in exchange of publications with a wide circle of illustrious academies, universities and scholarly societies, and thus made it possible for the Ukrainian Catholic University to gain its place among internationally known universities and institutions of learning. The chief accomplishment, however, remained the enrichment and deepening of Ukrainian scholarship.

A great step forward was made also in the area of culture. The Art Museum of the University was transferred from the limited accommodations in the University building to the spacious area of 52 rooms in the Archbishop's House at the Piazza della Madonna de' Monti, 3, by the Church of the Holy Mother of Zyrovyci and SS. Martyrs Sergius and Bacchus. By this move the Museum has become one of the largest Ukrainian cultural centers in diaspora. The new lodging made it possible to expand the number and to raise the artistic level of the exhibits. The Museum of Natural History remained at the University building in Via Boccea, 478.

The greatest event in this second quinquennial was the blessing of the completed buildings of the University and of the Church of S. Sophia which is situated on University grounds. On September 28, 1969, in the presence of above five thousand Ukrainians, mostly intellectuals, representing all Ukrainian settlements in the free world: Europe, America, Canada, Australia, New Zealand, and of many foreign guests, the entire Ukrainian episcopate, coming together from every corner of the earth, blessed the new edifices. His Holiness Pope Paul VI accompanied by Cardinals and members of the Roman Curia crowned the rarely magnificent ceremony of the blessing of the buildings and mosaics executed in traditional Ukrainian style by bringing into the Church of S. Sophia the relics of Pope S. Clement. That festive occasion was undoubtedly one of the most brilliant events not only in the life of Ukrainian institutions and particularly of the Ukrainian Catholic University, but in all the history of the Ukrainian Church and people.

II.

ЗВІТ З ДІЯЛЬНОСТИ УНІВЕРСИТЕТУ

Світові подорожі і відвідини українських поселень Блаж. Кир Йосифом разом з Високопреосв. Владиками в 1968 і 1969 рр., 50-ліття відновлення української держави, посвячення храму Св. Софії і Університету не позволили на ще окремі свята відкриття академічних років і зложення щорічних звітів з довершеного академічного року. Та все таки вони були відзначені в окремих звідомленнях при відповідних нагодах. Щойно в 1970-1973 рр. можна було присвятити прилюдну і належну увагу діянню нашої найвищої католицької установи. Інавґурація цього року припала разом із святом 1 листопада 1970 р., як і це Блаж. Верх. Архиєпископ зазначив у своїх проповідях після євангелійних гомілій. Відтак, після Служби Божої, як покищо діючий ректор, він зложив в авлі докладні звіти. Все таки празник патрона св. Папи Климента відзначувано кожнорічно. Подаємо часописні звідомлення і проповіді.

Та найбільшим досягненням в другім п'ятилітті було завершення будов університету й храму Св. Софії, 28 вересня 1969 р. При звиж п'ятисячному здвизі українського народу, передусім образованих мас буквально з усіх українських поселень світу — Нової Зеляндії, Австралії, Канади, Америк, Европи — при участі представників чужомовних народів у Римі, ввесь український єпископат зі всіх частин світу, під проводом Святішого Отця Папи Павла VI в окруженні Ем. Кардиналів і римської Курії, довершив, внесенням мощів св. Климента Паши, святочного й рідко величавого посвячення нових українсько-стилевих будов і мозаїк. Без сумніву це була одна з найсвітліших подій не лише в діях українських установ і зокрема Укр. Катол. Університету, але й у всій віковій історії української Церкви й народу.

ПРАЗНИК СВ. КЛИМЕНТА В УКРАЇНСЬКОМУ КАТОЛИЦЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ 7 і 8 грудня 1968

В Грамоті основання Українського Католицького Університету від дня 8 грудня 1963 р. Верховний Архиєпископ Митрополит Кир Йосиф пише наступне: « ...нехай іде Український Католицький Університет у

мандрівку століть, п р и б р а в ш и ім'я св. Климента Папи Римського, що зложив свої святі кості в Україні... ». І з того часу, коли почалася дослідно-наукова і научна педагогічна праця в приміщеннях новозбудованого університетського будинку, пам'ять смерти св. священомученика Климента — 8 грудня — є водночас університетським празником. Увійшло вже в звичай, яким відновлюється і продовжується давню традицію високих українських духовних шкіл і академій, що празничний день свого Іменника і небесного Покровителя відзначується торжественнішими святкуваннями, яких зовнішними виявами є спільні молитви, літургічні Богослужби і проповіді та спільні трапези. Університетський празник, це свято духовної родини, студентів-питомців, професорів, настоятелів, університетських працівників, ктиторів і благодітелів та всіх, душею і серцем близьких, вірних.

Тому, як і попередніми роками, так і цього року, Празник св. Климента відсвятковано достойно, скромно і в щирій родинній атмосфері. Святкування почалися вже в навечеря Празника, в суботу, 7 грудня, відслуженням Великої Вечірні з Литією, що її служив Верховний Архиєпископ і Кардинал Кир Йосиф в сослуженні священиків, професорів і настоятелів Українського Католицького Університету. Це прегарне і, на жаль, в розсіянні майже призабуте богослуження, наводило на присутню малу громаду вірних і гостей багато рефлексій. З набожністю проспівувані старі літургічні гимни, як « Світе тихий — святия слави... », « Нині отпущаєши », сповнена радости й динамічного відчуття сили воскресення, Литія з її прадавнім « Кіріє елейсон » і благословенням дарів землі — хліба, пшениці, єлею і вина, — переносили всіх присутніх в інший незбагненний світ Триєдиного Бога. Після Вечірні у тій же скромній університетській молитовниці, в якій ще аж до часу закінчення будови храму св. Софії служаться всі богослуження в Університеті, Верховний Архиєпископ поблагословив прегарну ікону св. Климента, розмальовану іконописцем, ієромонахом Студитського Уставу, о. Ювеналієм Мокрицьким. Ця ікона прикрашує тепер атріюм Університету.

В сам день Празника, дня 8 грудня ц.р., святкування знайшло свій найторжественніший духовний вияв у св. Літургії, яку знову служив Верховний Архиєпископ в сослуженні сімох священиків, професорів Університету та гостей, і з пристоящими, студентами, питомцями Української Семінарії в Римі. Під час св. Літургії, дуже гарно співали студенти-монахи Студитського Уставу та Сестри Василіянки, а серед них і співачка з Канади, п. Дарія Дубляниця. До них долучувалися присутні вірні, гості з Риму та приїзжі з інших країн. Верховний Архиєпископ, Основник і Надхненник наукової установи і научної праці Університету, виголосив, після прочитання на св. Літургії недільного Євангелія, гомілію до євангельських слів: «Тако собираяй себі, а не в Бога богатія » (Лк. 12,21) і « Аз єсм пастир добрий; пастир

добрий душу свою полагає за овци» (Йо. 10,11). Паралельно злучені дві основні думки в гомілії, одна, яка розкривала завдання життя і, зокрема, студійної наукової праці, отого євангельського «собирання», щоб багатіти в Бозі, і друга — образ доброго Христового справжнього пастиря, змальований на житті аж до «смерти, смерти же крестної», св. Климента, накреслювали основи праці у високій духовній школі і зв'язували її з історичною постаттю св. Климента Папи, третього наслідника св. Петра на апостольському Римському Престолі, і папи, справді рівноапостольного, який життям, мало ще дослідженою письменницькою творчістю, апостолуванням, навіть на засланні, і смертю так тісно в'язав усі народи Христової Церкви в одну велику родину. Навіть і по смерті мощі цього св. Папи, що їх віднайдено на побережжі Чорного моря, несли святі слов'янські учителі Кирило і Методій з Криму до Риму, наче б хотіли символічно заманіфестувати єдність Христової Церкви у її вселенськості.

Після св. Літургії всі, хто брав участь у торжественній св. Літургії, засіли до спільної трапези, разом зі своїм Духовним Батьком-Архипастирем, — студенти, монахи Студити з Настоятелем Студитської обителі в Кастель Ґандольфо, Отці Салезіянського Згромадження, які і сослужили в св. Літургії, студенти й гості. Це була направду християнська духовна родина, «мале стадо», але об'єднана великим прагненням працювати і добро творити, щоб відроджувати й оновлювати життя в дусі Христової Благовісти там, де Господь кожного покличе. Щирі батьківські слова Пастиря, Верховного Архиєпископа, і такі ж слова одного з отців професорів, висловлені в часі трапези, ще раз вказували на майбутнє видіння апостольської праці на Божу славу в нашій Церкві-страдниці і в нашому українському народі. І ця празнична трапеза переносила нас у прахристиянські віки та, мабуть, всі, що засіли із своїм Архипастирем до трапези, відчували, що це справжня християнська трапеза любови.

СЛОВО ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА КАРД. КИР ЙОСИФА З НАГОДИ СВЯТА СВ. КЛИМЕНТА ПАПИ ПАТРОНА УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В РИМІ В ХРАМІ СВ. СОФІЇ — 8 ГРУДНЯ 1969

Євангеліє нинішньої неділі пригадує небуденну подію з життя Ісуса Христа, а саме уздоровлення зігнутої і згорбленої жінки, що ходила скорчена і мучилася так 18 літ. Подібно, як і інші євангельські оповідання, має і воно не тільки своє історичне значення, але і глибокий змисл, який і сам, мимоволі, насувається на думку. Багато є нині людей-калік, але, мабуть, ще більше духово зламаних і зігнутих безбожництвом, не-

нормальними життєвими умовинами і розбурханими пристрастями. Скільки є умових нещасливців, що не можуть стати просто, але скорчені, зігнуті і прибиті ложними і шкідливими лженауками, коротають свій вік. А їх випростувати, як свідчить досвід, може тільки Христос. І Він це чинить нині так само, як і колись, і чудесними уздоровленнями тіла, і внутрішніми благодатніми просвіченнями, і зовнішніми переконуючими засобами; Сам безпосередньо, або при помочі інших, а передусім через Свою Церкву. Євангельське слово, яке вона голосить, призначене перш-за-все на те, щоб піднести зламаних, опам'ятати звихнених і випростувати та усвідомити тілесно і духово скорчених. А чинить вона це і словом і ділом при помочі духовних і світських, священиків і мирян. А всю цю акцію, апостольську працю, упродовж століть провадять єпископи, наступники Апостолів, що як спадкоємці посланництва Апостольського збору, з своїм Головою, Христовим Намісником, Папою Римським, з уряду покликані провадити в голошенні правдивої науки і творенні життя Церкви для всіх людей і всіх народів. Під їх проводом апостолують священики з мирянами. Та дуже визначну ролю у цьому відграють і мусять відгравати духовні і наукові установи та школи-університети. Вони силою свого завдання мають плекати і голосити правдиву науку та випростовувати і справляти всякі схиблення і заломання поглядів і переконань також і на суспільному полі і в матеріяльній ділянці життя. Бо під покришкою науки і добра пропихаються нині найнеправдивіші твердження і суспільні лади для народів. Якраз всі університети, а зосібна католицькі, мають протиставитися неправді і подавати всім, віруючим і невіруючим, правдивий і дійсний стан наукових дослідів, провадити нові і виказувати, що вони не противляться науці Христа і вірі, голошеній Церквою. Бо той самий Бог є творцем природного розуму і надприродного об'явлення, і тому розум не може доходити до висновків, суперечних об'явленню. Таким є і завдання нашого Університету під патронатом колись найвищого учителя на землі Папи Римського, св. Климента; а може ще більше ніж інших, з огляду на безбожництво й аморальні засади, що сильно загрожують народові в його існуванні.

Український Католицький Університет, що є безпосереднім продовженням Богословської Академії у Львові, спираючись на християнські основи, ставить тепер перші кроки. Він досліджує, признає і доводить існування Бога, як найвищого Єства, і робить дальші висновки у всіх ділянках науки. Він присвячений св. Климентові папі, який був першим науковцем на престолі св. Петра і тому став покровителем науки у Христовій Церкві. Таким він показав себе в Посланні до Коринтян. Водночас він, високоосвічений, був великим і справним організатором в житті. Він наново зібрав розбиту жахливими переслідуваннями християнську громаду і відновив давнє життя в катакомбах. За те цісар Траян заслав

його до Херсонесу (90/92-101?) на полудні України. Там він як заслане-ць продовжував працю св. Андрея, з'єднав і зібрав кілька тисяч вірних. За те противники кинули його в море, і він поніс мученичу смерть. Вже самою своєю особою він був дальшим, після св. Андрея, проповідником єдности Церкви, не тільки серед греків, але і скитів. Водночас він і по смерті очолював наше духовне життя на Україні-Русі аж до нападу монголів. Віднайдення його мощів св. Кирилом і Методієм в Херсонесі, перевезення їх до Києва Володимиром Великим, і то як великого трофею, уміщення їх в найкращому храмі в Києві серед Великих Князів; поставлення і благословення його головою митр. Клима Смолятича, вибиття його погруддя на державних монетах — це головні свідоцтва його почитання і пошани в Україні. В тих то віках ясніють світлі картини з нашого минулого християнства: торговельні договори, Слово Іларіона, Руська Правда, Поучення дітям Володимира Мономаха, Слово о Полку Ігоревім — це перлини золотої доби нашої старовини.

Та звернім ще увагу на автентичність нашого Патрона! Його мощі — це справжні мощі папи Климента. Ними вже цікавилися в Царгороді ще перед св. Кирилом і Методієм, але щойно їм пощастило віднайти їх на недалекому острові біля Херсонесу-Корсуня, перевезти до нього та одержати їх частину. Вони обидва хіба добре знали, що це мощі не якоїсь іншої особи. Вони ж за мощами св. Климента шукали, повезли їх на Моравію й опісля до Риму. Папа Адріян стрінув їх торжественно з процесією. Це все — найкраще і незаперечне свідоцтво автентичности папи Климента. Та написати його повний життєпис, — завдання нашого Університету!

Наш Університет в своїх початках також віддав їм найвищу честь, на яку в своїй скромності і початковому малосиллі міг спромогтися. Умістив їх в храмі Св. Софії, в якій, одноіменній, колись і спочивали вони в Україні. Яке величаве свято ми пережили недавно, і то завдяки нашому Патронові! Увесь, буквально, український нарід, і не тільки український, сколихнувся і високо піднісся на дусі. Нехай Св. Софія, за його заступництвом, провадить цей Університет, щоб він гідно і ревно виконував своє високе, але і важке завдання в українському народі і для всієї науки: віру підносив, правду відкривав і боронив... Амінь.

ПРАЗНИК СВЯТОГО КЛИМЕНТА ПАПИ В УКРАЇНСЬКОМУ КАТОЛИЦЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ 1969 р.

В днях 7-8 грудня, як і минулими роками, Український Католицький Університет обходив своє рокове свято. Празник університетського патрона й молитвеника перед Творцем Богом, що припадає в зимовому семестрі

академічного року, є водночас інавґурацією навчального року. Звичайно, університетське свято і цього року скромне. Бо хоч Український Католицький Університет оце вже 6 років існує і в межах своїх можливостей провадить свою навчальну працю, він все ще, як підкреслив Верховний Архиєпископ Блаженніший Кир Йосиф, находиться у своїх початках і ставить свої перші, може й несміливі кроки задля недогідних умовин. Та вже в цих перших кроках заіснували речі, які варто пригадати, бо часто наша громадськість їх не спостерігає. За 6 років існування і скромної діяльности ця негаласлива праця Університету знайшла свій видимий вияв у виданнях 50-ох томів наукових праць. Це в ділянці науково-дослідної роботи. І в ділянці завершення організаційної структури Університету заіснували факти, які варто відмітити.

Український Католицький Університет — це церковна установа патріяршого права, якщо глядіти на установу з точки зору канонічного права Східньої Церкви. Така ж сама установа, якими були церковні школи в Києві, творені митрополитом Іларіоном, чи Київська Могилянська Академія, єдина (в тому часі) висока школа в цілому тогочасному християнському Сході, чи Богословська Академія у Львові, покликана до життя Слугою Божим митрополитом Андреєм в новіших часах. В цілій тисячолітній серії творення, росту і насильного нищення українських церковних високих шкіл, Український Католицький Університет творить її найновіше звено, що свідчить про незнищимість і постійну живучість українського творчого духа. Бо й Український Католицький Університет пройшов упродовж кількох років від часу його створення свій шлях, шлях важкий, не відкритий для вільного росту, а постійно загороджуваний різними перегородами, бо вже існування єдиної високої школи Помісної Східньої Церкви в центрі латинського світу створювало, здавалося б, непоборну перешкоду. А все ж і це не зупинило його кроків вперед. В день посвячення собору Св. Софії, 28 вересня 1969, Святіший Отець у своєму слові до кількатисячного збору українських вірних з цілого світу підкреслив цей небувалий момент; відвідав Університет, його приміщення, цікавився його працею і дальшими задумами і благословив його на дальшу, успішну для Помісної Української Церкви і всієї вселенської християнської родини працю. І зараз же після цього благословення, і це другий важливий момент у житті Університету, Верховний Архиєпископ на самому початку нарад усіх владик Української Церкви, що зібралися на свій єпископський Синод, передав Університет на власність усього єпископського Збору нашої Церкви. Єпископи, зібрані на Синоді, з радістю, оплесками прийняли цей дар Блаженнішого Кир Йосифа. В цей спосіб Університет, якщо мова про його правне й організаційне становище, стається власністю Синоду Української Церкви, очоленого Верховним Архиєпископом. Очевидно, при самій передачі, що відбулась на Синоді, не йдеться про якусь формальність.

З тим моментом увесь єпископат Української Церкви перебрав на себе дуже важку відповідальність не за будинок і не за якесь матеріяльне добро, але за живий організм цієї єдиної високої установи, за її дальший ріст, за її спрямування, словом, за те, щоб початкові кроки, малі і скромні, стали голоснішими і скорішими. Перед нашими Владиками стоятиме кожний день при іспиті сумління настирливе питання: Що я даю для росту й життя тієї університетської установи моєї рідної Церкви, бо ж від її життя залежатиме й життя вірного стада, дорученого моєму пастирському служінні...

А покищо празник Українського Католицького Університету обходжено як свято невеличкої родини, яку творили монахині Василіянки, кількох священиків, малий гурт студентів, монахів Студитів і світських студентів, зібраних довкола Верховного Архиєпископа, основника Університету. Сказав би ап. Павло, це був празник «домашньої» української церкви в Римі. Зрозуміло, що в таких скромних умовах ціле свято виявилося радше в молитвах, богослуженнях і в щирій родинній атмосфері. Порівнюючи цей празник з минулорічним празником св. Климента, одне радісне пережиття заслуговує на згадку. Минулого року ціле свято з молитвами й богослуженнями відбувалося в провізорично влаштованій домашній молитовниці св. Климента. Цього року празник літургічно був торжественнішим, мимо нашого національного і церковного розбиття. Всі богослужби, започатковані Великою Вечірнею з Литією в навечеря Празника і завершені торжественно архиєрейською св. Літургією, могли відбуватися в новому храмі, недавно посвяченому, в соборі Божої Премудрости. Це храм, що для всіх українців стався символом, свідченням і дороговказом, для Університету знову ж і його працівників та жителів — душею, надхненням і ісповіддю: Славити відвічну Божу Мудрість, відкрити для Неї свій розум і осмислювати мудрість в щоденній праці і житті.

Серед українських вірних можна почути питання, чому якраз св. Климент стався опікуном і патроном цієї високої школи. Відповідь на те дав в день Празника Верховний Архиєпископ у своїй празничній проповіді та в своєму слові до гостей, своїх і чужих, присутніх на св. Літургії, а потім зібраних при святочній трапезі. Можна б хіба додати ще таке, щоб увиразнити всі думки: Св. Климент наявно визначує місце Помісної Української Церкви у єдиній, святій, соборній і апостольській Церкві. В Церкві єдиній, нерозбитій, нерозсвареній, в Церкві жертвенної апостольської праці, аж до ісповідництва й мучеництва включно, в Церкві живій, мислячій, жертвуючій, вмираючій і непоборній — воскресаючій. В Церкві, що задивлена в Боже і в Божому полоні, якої полон світу не потрапить охопити і здавити. Ім'я Климента розкриває перед нами нашу старину. Воно в'яже в одну цілість ціле тисячоліття нашого християнства аж до наших днів. І в'яже цю нашу

християнську українську історію, історію нашої Помісної Церкви дальшими іменами Климентів, які являються неначе воплочуванням нашого церковного шляху і нашого розуміння істотних характеристик Церкви: Вона, ця Церква, це перш усього Церква духа, мислі, жертви, Церква терпляча. Бо ось, тисяча років після того, як св. Климент папа освятив українську землю своїми апостольськими стопами, а українське море своєю за Христа пролятою кров'ю, - третій в черзі Київський Митрополит Смолятич, також на ім'я Климент, паде жертвою переслідування Суздальського північного князя Юрія, так влучно названого літописцем, Довгорукого. Цей князь, здобувши і зруйнувавши українську столицю Київ, прогнав з Київського Митрополичого Престолу українця Климента і посадив чужинця-грека. Отак вже в дванадцятому столітті зарисувалася доля Київських Митрополитів. Гонено і запроторювано своїх рідних, а гонили їх і запроторювали чужинці... І після багатьох століть Українська Церква, що дуже знаменне, мала також свого Климента. Тим разом був ним ігумен відродженого в Україні справдішного монашого Чину і монашого життя, Климентій Шептицький. І цього святця, який так мужньо підняв свій голос в обороні переслідуваної Української Церкви в році 1945-46, ув'язнено, суджено й запроторено у в'язниці та на заслання, де й він поніс смерть як ісповідник-мученик за Христа і за Церкву Божу. Три Климента, три постаті в нашій християнській історії. Вони апостоли, вчені в Божій Премудрості, ісповідники, мученики. Велика трійця, що в'яже во єдино цілу нашу Церкву на її історичному шляху, в'яже во єдино, як Помісну Церкву Української Землі. Сьогодні це ім'я повинно в'язати во єдино всіх, хто хоче зватися дитиною тієї Церкви, в Україні і в розсіянні сущих.

Архиєрейську св. Літургію служив Блаженніший Верховний Архиєпископ. Йому співслужили Отці, жителі Університетської обителі та сусіди-професори Салезіяни. З гостей священиків, що співслужили Блаженнішому слід згадати ректора Орієнтального Інституту в Римі, бельгійця, о. Має, й особливо Преосв. Кир Андрея Каткова, уродженця далекого Сибіру. Можливо, що і цей Владика неодному присутньому на богослуженні нагадував цю велику, а водночас таку грізну для українця країну, в якій сьогодні живуть сотні тисяч українських християн. І не тільки українських, але християн з різних націй, що впали жертвою вірности Христові. Для тих християн призначив був у 1939/40 роках Слуга Божий Андрей найвищого пастиря Церкви, іменуючи о. ігумена Климентія екзархом Великоросії. Правда, о. Климентій, цей Великий Третій в нашій християнській історії не міг виконувати свого пастирського уряду. Його повезли були туди до Володимира над Клязмою як засудженого в'язня. Але своїм коротким життям, своєю вірністю Христовій Церкві, ісповідництвом і смертю він благословляв й освячував цю грізну країну в Мордовії.

В часі св. Літургії співав, як і в минулому році, хор питомців нашої Малої Семінарії. У співі треба з признанням відзначити, що це по-перше були літургічні мелодії, тобто сперті на наших давніх музичних літургічних зразках, які прегарно гармонізували, при надзвичайній акустиці храму, з цілим літургічним святом. По-друге, це був спів українських молодих сердець, майбутніх апостолів, духовних і мирян. По-третє, це був спів і молитва молодої християнської України, її святої Церкви. Ці молоді питомці співом молилися, інші співмолилися в храмі, і всі приступили до Тайни Трапези Господньої, щоб прийняти таїнственний корм для своїх душ.

З гостей, з яких деякі взяли участь у св. Літургії, належить згадати ректорів і професорів одного з найстарших римських університетів, домініканського Анджелікум, і вже згаданого Орієнтального Інституту, та ще кількох отців професорів з Університету Пропаґанди, де українські студенти філософії й теології відбувають свої студії. Та найдостойнішими гостями були два куріяльні кардинали, італієць, кард. Ченто і ірляндець, кард. Бравн. Оба вони, відповідаючи на привітальне слово Верховного Архиєпископа, в якому цей вказав на тернистий шлях нашого католицького Університету, відповідали теплими, щирими словами, згадавши при цьому незвичайну духову міць української Церкви, та її досягнення тут в Римі через створення наукової установи й побудову храму Св. Софії, при чому оба достойні гості вказали також на заслуги Верховного Архиєпископа для цілої Христової Церкви. Многоліттям для Блаженнішого Кир Йосифа, обох Еміненцій Кардиналів, професорів, студентів та працівників і жителів Університету закінчено це свято «домашньої української церкви».

ІНАВҐУРАЦІЯ АКАДЕМІЧНОГО РОКУ НА УКУ 1969/70 рр.

Український Католицький Університет почав сьомий рік навчання. Хоч лекції почались уже з початком жовтня, то святочна інавґурація відбулась дня 1-го листопада. Правда, університетське свято було заплянованe на останню неділю жовтня, та з уваги на торжественне проголошення святими 40 англійських мучеників Папою Павлом VI, в базиліці св. Петра, свято УКУ треба було перенести на день 1-го листопада. І тому склалося так, що інавґурація нового академічного року відбувалася у молитовній згадці Слуги Божого Андрея, в 26-у річницю його смерти, і свята української державности, в 52-у річницю її проголошення на західно-українських землях.

Саме університетське свято складалося з двох частин: Літургічної і академічної. В год. 9-ій Блаженніший Верховний Архиєпископ Кир Йосиф відслужив в сослуженні оо. професорів св. Літургію. Гомілію до

рядового недільного Євангелія з розповіддю про воскресення молодця з Наїн виголосив після прочитання Євангелія о. проф. Іван Гриньох. Перед « Благословення Господне на вас... », при кінці св. Літургії промовив до зібраних в храмі студентів Університету, питомців Колеґії св. Йосафата, учнів Малої Семінарії і вірних та гостей, які взяли численну участь у святі, Верховний Архиєпископ, що присвятив своє Слово памятній річниці Першого Листопада і Слузі Божому Андрееві. Після відспівання многоліть Вселенському Архиєрееві, Верховному Архиєпископові, всьому Українському Єпископатові та вірним нашої Церкви, усі приявні приступали до цілування хреста та приймали антидор з рук Верховного Архиєпископа. В часі архиєрейської св. Літургії співав хор студентів під керівництвом докторанта, о. А. Кротеця, Салезіянина.

В програму академічної частини свята, яке відбулося безпосередньо після св. Літургії у великій залі, ввійшли: Звіт Верховного Архиєпископа за минулий академічний рік 1969/70 і виклад о. проф. М. Марусина на тему « Марійська Літургія до Ефезького Собору ». Музично-вокальне обрамування свята творили співи уже названого хору та сольоспів у супроводі бандури запрошеного з Мюнхену співака-бандуриста п. Б. Шарка, що відспівав кілька історичних дум, за що був нагороджений рясними оплесками.

Після св. Літургії та офіційної інавґурації відбулося в приміщеннях Університету скромне прийняття для запрошених гостей, між ними професорів та студентів римських університетів, монахів і монахинь, та численних учасників цього свята університетської обителі.

ДНЯ 1 ЛИСТОПАДА 1970
ВІДБУДЕТЬСЯ

Святочне відкриття академічного року Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи в осідку Університету при вул. Боччеа 478, на яке Вашу Достойність має честь запросити
Верховний Архиєпископ і Кардинал Йосиф.

DIE 1 NOVEMBRIS 1970

Solemnis inauguratio anni accademici Universitatis Catholicae Ucrainorum S. Clementis Papae in sede Universitatis via Boccea 478 celebrabitur, ad quod festum Dominationem Vestram
Archiepiscopus Maior et Cardinalis Josephus humanissime invitat.

ПОРЯДОК

9 год. Торжественна архиєрейська св. Літургія в сослуженні Отців Професорів з проповіддю в храмі св. Софії

Після св. Літургії в університетській авлі:

1. Пісня.
2. Звіт Верх. Архиєпископа і Кардинала Йосифа за академічний рік 1969/70.
3. Пісня
4. о. проф. д-р Мирослав Марусин « Марійська Літургія перед Єфезьким Собором ».
5. Скромне прийняття в атріюм і відвідини університетської бібліотеки та музеїв.

ORDO

9 hora: S. Liturgia Pontificalis concelebrantibus sacerdotibus professoribus cum homilia, in ecclesia S. Sophiae.

Postea in aula Universitatis:

1. Cantus.
2. Relatio Archiepiscopi Maioris Card. Josephi de anno accademico 1969/70 peracto.
3. Cantus.
4. Prof. Dr. M. Marusyn « De Liturgia Mariana ante Concilium Ephesinum expositio ».
5. Receptio in atrio et visitatio Blibiothecae atque Museorum Universitatis.

СЛОВО ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА НА ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА 1970

Сьогорічна інавґурація Українського Католицького Університету припадає на 1-го Листопада, який є нашим Великим Днем. Бо 1-ий Листопад став символом найвищих і найблагородніших змагань українського народу впродовж тисячоліть його існування і діяння. Він став одночасно і символом участи нашої Церкви в будові і відбудові нашої держави, в протиставленні до всіх розкладових і відосередніх чинників, в одній могутній, віковій акції.

Нинішне Євангеліє про воскресення молодця з Наїн, є неначе прообразом життя українського народу! І ця збуджуюча у всіх подив, — ґрандіозна сила Христа і Церкви, що воскрешає сина: « Молодче, я тобі кажу, встань », — і заплакала мати-вдова, і обездолений люд, що супроводжав і ніс до гробу свого молодого, повного сил і надії члена громади! Яка то близька сцена, що повторювалась у нас століттями... І наше уповання було завжди на Божу всемогучість і справедливість, на творчу силу Церкви. І тому наш плач і наші труди недаремні! Нас клали нераз до гробу, але помічники смерти не донесли до ями і не погребали нас...

Самостійна держава св. Володимира Великого мала славу на цілий тодішній світ! Французький король Генрих одружився з дочкою Ярослава Мудрого. Княжий двір був осередком тодішнього політичного світу. Під оглядом культурним, політичним і господарським княжа держава була між першими в Европі. На жаль, через незгоди і навалу монголів, вона не встоялася і в XIV ст. перестала існувати як самостійний твір та незалежна держава. Її воздвигнули козаки в наступних століттях, але задля переваги ворогів, її поділено між сусідів. По довгому поневірянні, в 1918 р., була проголошена самостійна соборна українська держава. Тим то 1-ий Листопад такий пам'ятний для нас усіх! Біля піднесеного синьо-жовтого стягу згуртувалися наші найкращі сили, найсильніші уми і найблагородніші характери! Та і на майбутнє, не зважаючи на всі труди і перепони, цей стяг мусить повівати високо над нами, і спільна ідея, яку він зображує, мусить окрилювати всіх українців по цілій землі, що боронять чести і належних прав українського народу. А во главі буде стояти і далі наша Церква з своєю надприродною Божою силою Христа! У своїй державі мусять бути забезпечені завжди права Церкви, як найсильнішого творчого і будуючого чинника в житті кожного народу на землі, отже, і нашого. Бо ніде краще і повніше нарід не може виявити своєї належної пошани для Бога, як у своєму храмі і в своїй державі. Вона, як той вогненний стовп на пустині в дорозі до обіцяної землі, буде завжди просвічувати нам путь!

З другого боку мусять зникнути всі деструктивні елементи, що загрожують життю народу. Всі мусять держатися живого національного пня, жити його життям і його потребами та черпати з нього всі соки. Інакше вони мусять відпасти як сухе гілля, опинитися на чужому подвір'ї і там згоріти на костирі для чужого тепла. Тому то ми, такі задивлені у світло цього великого дня 1-го Листопада, поминаємо всіх наших церковних і державних провідників, владик, духовних та мирян, во главі із Слугою Божим митр. Андреєм, як носіїв прадідної ідеї і провідників у боротьбі, що поклали свої голови за волю Церкви й Народу, за найсвітлішу нашу традицію й історію та промостили для нас, а зокрема для молодих, шлях — і стали дороговказом на майбутнє. Вони — синтеза мучеництва і геройства минулого — посвяти життя для Бога й для народу. Не забуваймо тому, і — як вони — не лякаймося трудів і перепон, бо « все таки сьогочасні терпіння і жертви не мають тої ціни, що майбутня слава, яка в нас об'явиться » (Рим. 8,18). Амінь.

ЗВІТ ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА

З діяльности Українського Католицького Університету за Акад. рік 1969/70

Звіт з діяльности за минулий академічний рік був би не зовсім зрозумілий, якщо б не кинути, бодай побіжно, оком на минуле українського університету на Україні. На Великій Україні було за царських часів кілька університетів, але навчання в них було в московській мові. З прилученням Західної України до Австрійської імперії в 1773 р., зчасом відкрито утраквістичний університет польсько-український. Виклади відбувалися, деякі в польській, а деякі в українській мовах. В 1917 р. цісар Карло I рішив відділити українські катедри з утраквістичного університету і з утвореними новими катедрами створити окремий український університет. Воєнні події і розпад імперії не дозволили перевести в діло цього пляну.

Коли, після закінчення українсько-польської війни, Західня Україна була прилучена до Польщі, українські катедри зліквідовано; остався лише польський університет. Тоді українці утворили свій недержавний університет, що впродовж кількох років діяв як Тайний Український Університет. Після арештів ректора д-ра В. Щурата, професорів і студентів, університет перестав існувати. Остались лиш студії в Духовній Семінарії, як теологічний ліцей. В 1925 р. митрополит Слуга Божий Андрей покликав мене на ректора Духовної Семінарії. Зараз треба було подумати про привернення студій на університетському рівні. Відбуваючи студійні подорожі до різних европейських країн, можна було бачити, що на Заході існують цілі університети під назвою Інститутів або Академій. Польське правління і дальше не хотіло згодитися на утворення українського університету. Тому треба було взяти популярну на Сході грецьку, платонівську назву « Академії », вже добре відому в Україні за Петра Могили, а пізніше у православному світі, де й до сьогодні існують Духовні Академії. Організацію Академії у Львові переведено на зразок західніх університетів. І так постала в 1927/28 р. Богословська Академія, що була чинною аж до 1944 р., коли то її закрили большевики, подібно як всі інші українські церковні установи. Зразу було на Богословській Академії 2 факультети, опісля 3, а при кінці 4. В 1939 р. польське правління було навіть схильне перетворити Академію в український університет. Але вибухла нова війна. Академія проіснувала ще короткий час за гітлерівської влади; з новим приходом большевиків в 1944 р. її зліквідовано.

Коли, дякуючи с.п. Папі Іванові XXIII та за посередництвом американського дипломата Казенса, мене звільнено з тюрми, мені стало наглядним, що спричинену впродовж 25 літ наукову порожнечу треба

було якось заповнити і, оскільки можливо, привернути давнє наукове життя. Правда, в Україні існувало в 1963 р. кільканадцять університетів та інститутів, одначе, всі вони є ведені в атеїстичному дусі. Конечним було наукове тіло, що протиставилося б тому станові. Потрібно було створити українську католицьку наукову літературу, реасумувати здобутки за попередніх 25 літ і продовжувати її далі. Щоправда, на еміґрації існував також Український Вільний Університет і Український Технічно-Господарський Інститут, давніше в Празі і Под'ебрадах, пізніше в Мюнхені, але вони не мали теологічного факультету або катедри релігійних знань, у противагу до атеїстичного світогляду режимних високих шкіл в Україні. При тому вони мусіли боротися з великими труднощами, щоб зберегти своє загрожене існування. Крім того Український Католицький Університет поставив собі дещо ширше завдання і тому стався навіть помічним для вже існуючих високих шкіл, УВУ й УТГІ. Подібно, і створені катедри українознавства при американських університетах мають обмежений специфічний засяг діяння. З тих причин постав в 1963 р. Український Католицький Університет як висока наукова установа церковного права, покликана до життя компетентним авторитетом Помісної Української Церкви. Виклади відбувались зразу в « Студіоні » над Альбанським озером, а коли викінчено будинок, перенесено їх ось сюди на Вія Боччеа 478. Ближчі дані про його створення і діяння за перше пятиліття подані в окремому звідомленні-праці, що появиться небаром п.н. « Перше П'ятиліття Українського Католицького Університету ».

З оцими вступними заввагами входимо, слава Богу, вже в сьомий академічний рік, щоб продовжувати викладову, виховну і видавничу діяльність.

* * *

Кожний, хто ступає на посілість Українського Католицького Університету, бачить перед собою широку, кілька гектарову, площу з величавим храмом Св. Софії й університетською будівлею. Храм Св. Софії — це зображення Божої Премудрости, що виливає своє незглибиме знання назовні у світ. Кожна ангельська і людська постать є одробиною Божої Мудрости, а так само і кожна частинка живого і мертвого тіла, зображеного на стінах. Перед університетом пришелець бачить двох сфінксів, що бережуть і скривають знання: це символи всіх труднощів у здобутті науки. Над входом буде ще вирізьблена « Книга » з Апокаліпси, з написом, що висловлює християнську поставу: « Достойний ти взяти книгу і розкрити печать її » (Откр. 5,9). А на будинку приковує увагу знаменний напис « Правда і любов науки собирає в розсіянні сущих » — « Veritas et amor scientiae unit dispersos ».

В минулому академічному році Український Католицький Університет найперше віддав молитовний довг вдячности своїм Покійникам. Дня 13 листопада 1969 р. в храмі Св. Софії відслужено поминальне Богослуження за усопших професорів Університету і його працівників: проф. Я. Пастернака, надзв. проф. Д. Бучинського, надзв. проф. Л. Соневицького, директора архіву о. Теофіля Горникевича, редактора та коректора університетських видань о. Івана Яцкова. В грудні того ж року відправлено також поминальне Богослуження в Св. Софії за 29 професорів Богословської Академії, які відійшли у вічність як вірні служителі своєї Церкви й народу, серед воєнного і після воєнного лихоліття, часто віддаючи в жертву своє власне життя. « Вічна їм память! »

* * *

Внутрішнє життя Університету, на перший погляд, не виглядає таким ґрандіозним; а все ж таки у своїх перших початках Університет може запрезентуватися деякими успіхами. Ректорат знаходиться в руках Верховного Архиєпископа. Йому помагає, як віце-ректор, мітрат проф. д-р Василь Лаба. Деканом теологічного факультету обрано о. проф. д-ра Мирослава Марусина. Професорську колеґію творять 8 професорів. Деканом філософічно-гуманістичного і математично-природничого факультетів є проф. д-р Володимир Янів. Професорську колеґію творять 15 професорів. Деканом правничого і соціологічного факультетів обрано проф. д-ра Миколу Чубатого. Професорську колеґію творять 4 професори. В минулому році іменовано на теологічному факультеті звичайним професором о. д-ра М. Марусина; на філософічному д-ра В. Дебаляка у Буенос Айрес (Арґентина), д-ра М. Антоновича (Голяндія) і д-ра В. Брумена у Буенос Айрес (Арґентина). Помічних професорських сил є 7, отже всіх разом є 34.

В академічному році 1969/70 на УКУ в Римі слухачів було вписано: — Зимовий семестер: звичайні слухачі — 12, надзвичайні — 9, разом: 21. Літний семестер: звичайні слухачі — 14, надзвичайні — 13, разом: 27. Філія в Буенос Айрес (Арґентина): Зимовий семестер: звичайні слухачі — 9, надзвичайні — 3, разом: 12. Літний семестер: звичайні слухачі — 10, надзвичайні — 7, разом: 17.

Від 25 травня до 5 липня відбувся на УКУ Теологічно-філософічний курс, в якому брало участь около 40 слухачів.

Виклади. Виклади відбувалися на чотирьох факультетах: теологічному, філософічно-гуманістичному, математично-природничому і на правничому. На деяких тільки в обмеженому обсязі.

Бібліотека. Бібліотека нараховує понад 15.000 томів. Дотепер зареєстровано 13.000 позицій. В минулому році прибуло 3.500 позицій. Книжки находяться в підручних шафах в читальняній залі, в магазині і в трьох семінарах: біблійнім, літургічнім і гомілетичнім.

Архів. Архів нараховує вже понад 1.000 позицій. На жаль, по причині смерти директора архіву, бл. п. о. Теофіля Горникевича, праця тимчасово припинена.

Музеї. Є два відділи: археологічний і мистецтва. Управителем є п-ні Софія Янів. Вписано вже 1.728 позицій з усіх 5.000 предметів. З огляду на тісне приміщення (6 заль і коридори), музей буде перенесений на « Мадонна дей Монті, 3 ».

Природничим відділом музею завідує о. Вінкентій Нардіні із Згромадження св. Муріяльдо. На особливу увагу заслуговують вужі (боа), збірки мотилів, фантастичні птиці, ківі, дзюбак, кенґур, металі і мінерали.

Видавнича праця. Усі видання: УКУ, УБНТ, Студитів і Верховного Архиєпископа зосереджуються в УКУ. Дотепер вийшло 65 томів. В минулому році сам Університет видав: 1) VIII-ий том « Монумента Україне Гісторіка »; 2) III-IV том « Опера Омнія »; 3) о. Є. Камінський, « De potestate Metropolitarum Kioviensium-Haliciensium »; 4) о. Ю. Кубиній, « Історія Пряшівської Епархії »; 5) д-р Марія Тереса Карльоні, « Життя св. Йосафата » (по-італійськи).

Найвеличавішою подією в минулім академічнім році було торжественне посвячення храму Св. Софії 27-28 вересня, завершене Святішим Отцем Папою Павлом VI., при участі численних кардиналів, єпископів, духовенства і понад 5.000 вірних з усіх частей світу. Після того відбувся концерт, на якому Президент послів християнської демократії, Юлій Андреотті, у своїй промові сказав пам'ятні слова: « Не було легко додати до списка, може, вже й неначе повного, римських церков, таких численних і таких багатьох стилів, — не було легко долучити до видатного числа научних і культурних установ, італійських і чужих, які знаходяться в нашому граді, щонебудь нового. Одначе, саме це сталося: Собор, присвячений Святій Софії, і прибічна будівля Українського Університету в ісході становлять дві нові появи, супроти яких, і я в це вірю, — християнський Рим, та й цілий світський Рим, може і повинен зайняти гідну поставу, з признанням і подивом! »

Останнім завершуючим словом була промова Святішого Отця: « Ми з радістю визнаємо подвижника цього чину, він бо на оцій римській землі засвідчує подвійну традицію Української Католицької Церкви: одну — релігійну, через здвигнення оцього нового храму, і другу — культурну, через заснування, ще тількищо в початковій стадії, але багатонадійного і в сучасну хвилину такого знаменного, нового Українського Католицького Університету, що особливо характеризується студіями історії і мислі України ».

Накінець треба відмітити, що Український Католицький Університет, подібно, як ідея патріярхату в цілій українській Церкві, об'єднює весь український народ на цілій кулі земській. Своїми творами він проникає в науковий і громадський, український і чужомовний, світ; між

близько 1.000 різними університетами світу починається називати і УКУ. Під тими авспіціями і з попереднім дорібком вступаємо, при Божій помочі, в новий сьомий академічний рік.

IL RESOCONTO DELL'ATTIVITÀ DELL'UNIVERSITÀ CATTOLICA UCRAINA PER L'ANNO ACCADEMICO 1969/1970

Il resoconto dell'attività dell'Anno Accademico trascorso non lo si potrebbe comprendere appieno senza dare uno sguardo, almeno fuggevole, all'opera che nel passato ha svolto l'Università Cattolica in Ucraina. Ai tempi degli zar esistevano alcune università, ma in esse le lezioni si svolgevano nella lingua russa. In seguito all'annessione della Ucraina Occidentale (Galizia) all'impero austriaco, avvenuta nel 1772, fu istituita anche l'Università bilingue (polacco-ucraina). Nel 1917 l'Imperatore Carlo I decise di creare l'Università Ucraina; ma la guerra e la conseguente caduta dell'Impero annullarono questo progetto. In conseguenza della guerra ucraino-polacca e dell'occupazione della Galizia da parte della Polonia, le cattedre ucraine vennero abolite. Allora gli ucraini crearono una Università non riconosciuta dallo stato polacco, ma anche questa fu abolita dalle autorità. Cosicché si dovette ricorrere ad un insegnamento universitario segreto: ma prima del compimento di un anno furono arrestati il rettore, Dr. Sciurat, i professori ed anche gli studenti. Così l'Università cessò la sua attività, rimanendo solo l'insegnamento liceale presso il Seminario Maggiore del quale nel 1925 fui nominato rettore dal mio predecessore, il metropolita Andrea Szeptyckyj, di santa memoria. Allora bisognava cominciare a pensare a rinnovare gli studi universitari. Dopo un giro per i paesi europei mi potei rendere conto che in Occidente esistevano delle università sotto il nome di Istituto oppure di Accademia. Il governo polacco non volle dare il suo assenso alla creazione dell'Università Ucraina, nonostante che la psicosi bellica era già completamente sparita. Dovetti allora ricorrere al nome greco, tanto popolare in Oriente, di Accademia, già ben conosciuta in Ucraina ai tempi di Pietro Mohyla, e poi usata dagli ortodossi come Accademia Teologica — Duchovna Akademia. Però la nuova istituzione fu organizzata secondo il modello delle università occidentali. Era l'anno 1927 quando a Leopoli venne creata l'Accademia Teologica, la quale svolse la sua attività fino al 1944, anno in cui fu chiusa dai sovietici, come tutte le altre istituzioni religiose ucraine.

Si dette inizio con due facoltà, alle quali si aggiunse poi una terza, e in fine una quarta. Nel 1939 il governo polacco si era dichiarato propenso a trasformarla in Università Ucraina, ma l'arrivo delle truppe sovietiche non permise tale realizzazione. Durante la seconda guerra

mondiale l'Accademia poté svolgere la sua attività sotto l'occupazione tedesca (1941-1944). Ma con il ritorno dell'Armata Sovietica, nel 1944, fu liquidata definitivamente.

In seguito alla mia liberazione, dovuta alla intercessione della gloriosa memoria di papa Giovanni XXIII e del sostituto della Segreteria di Stato, Mons. Angelo Dell'Acqua nonché per l'interessamento del diplomatico americano Cousins, mi parve necessario colmare il vuoto scientifico venutosi a creare durante i 25 anni di « sbandamento », ripristinando qui a Roma l'attività dell'Accademia. Non potendo, per ovvii motivi, contare sulle Università statali esistenti in Ucraina, si è presentato l'urgente problema di un tale ripristino per poter far fronte a questa situazione producendo letteratura religiosa ucraina, riassumendo le conquiste scientifiche degli ultimi 25 anni proiettandole verso l'avvenire.

Si deve pure riconoscere che anche nell'emigrazione esistevano la Libera Università Ucraina, con sede a Monaco di Baviera, e l'Istituto Tecnico Agricolo, quest'ultimo con sede precedente a Podijebrady, ma questi istituti erano privi della facoltà teologica e della cattedra di scienze religiose adatte ad opporsi all'ateismo. Queste istituzioni dovettero lottare contro immense difficoltà per salvare la loro esistenza.

In generale, l'Università Cattolica Ucraina ha un programma molto ampio, tanto da andare incontro ad una collaborazione vicendevole tra le due istituzioni testé nominate.

Similmente le cattedre della lingua ucraina create presso le università americane avevano un raggio d'azione specifico molto ristretto. Ed è anche per questo motivo che è sorta l'Università Cattolica Ucraina a Roma. All'inizio le lezioni si svolgevano nel Monastero degli Studiti « Stoudion » sul Lago Albano, e quando fu terminato l'edificio in via Boccea, la sede si trasferì colà con tutta l'attività universitaria, rimanendo nella vecchia sede soltanto alcuni corsi di iconografia ed apologetica.

Sull'attività di questi primi cinque anni, si parla nel libro di memorie « De Ucrainorum Catholica Universitate S. Clementis Papae primo quinquennio peracto suae originis et activitatis enarratio ». Con questo atto, grazie a Dio, inauguriamo il settimo anno accademico, il quale continuerà l'attività scientifica, educativa ed editrice.

L'edificio universitario è circondato da molto spazio alberato e nel cui ambito troneggia il magnifico tempio dedicato alla « Santa Sofia » (Divina Sapienza) che effonde sul mondo la sua grande scienza.

Il visitatore trova all'ingresso dell'Università due sfingi, simboleggianti la custodia della scienza nascosta la quale esige sacrifici e costanza nell'acquistarla; ed alzando lo sguardo sull'edificio viene colpito dalla scritta: VERITAS ET AMOR SCIENTIAE UNIT DISPERSOS: la verità e l'amore della scienza raccolgono tutti gli ucraini nella diaspora. Lo scorso anno l'Università commemorò la gloriosa memoria dei suoi pro-

fessori benemeriti dell'istituzione con una cerimonia religiosa di suffragio.

L'avvenimento più grande dell'Anno Accademico passato è stata la solenne consacrazione del tempio della Santa Sofia, il 27-28 Settembre, culminata con la presenza del Santo Padre il Papa Paolo VI, con la partecipazione di numerosi cardinali, vescovi, clero, e circa cinquemila fedeli ucraini provenienti da tutte le parti del mondo. In quella circostanza il Papa pronunciò un discorso nel corso del qual disse testualmente: « Noi siamo lieti di riconoscere protagonista di questa impresa, la quale attesta su questo suolo romano la duplice tradizione della Chiesa Ucraina Cattolica, quella religiosa con l'erezione di questo nuovo Tempio, e quella culturale, con la fondazione, incipiente, ma promettente e fin'ora significativa, d'una nuova Università cattolica, caratterizzata specialmente dagli studi di storia e del pensiero dell'Ucraina ».

Ci fu poi un Concerto durante il quale il Presidente del Gruppo dei Deputati della Democrazia Cristiana italiana, Giulio Andreotti, nel corso del suo discorso pronunciò queste memorabili parole: « Non era facile aggiungere all'elenco forse quasi compiuto delle chiese di Roma, tante e di tanti stili, non era facile aggiungere al numero eccezionale di istituzioni didattiche e culturali italiane e straniere, che sono nella nostra città, qualche cosa di nuovo. Eppure è stato fatto: la chiesa dedicata alla Santa Sofia, e il contiguo edificio della Università Cattolica Ucraina in emigrazione costituiscono due novità, delle quali, io credo, Roma cristiana, ma anche Roma civile possono e devono prendere atto con riconoscenza e con ammirazione ».

In fine va rilevato che l'Università Cattolica Ucraina, oltre ad adempiere alla sua missione culturale, unisce tutto il popolo ucraino sparso del mondo e sensibilizza la secolare aspirazione del Popolo d'Ucraina ad un suo Patriarcato in unione con la Sede Apostolica. Con le sue opere, l'Università si inserisce nel mondo scientifico e sociale ucraino e non ucraino.

Tra le centinaia e centinaia di Università esistenti oggi nel mondo, si è inserita anche la nostra Università Cattolica Ucraina di San Clemente Papa.

Sotto questi auspici e con le precedenti produzioni di opere scientifiche entriamo, coll'aiuto di Dio, nel nuovo Anno Accademio.

РИМСЬКІ ЧАСОПИСИ ПРО ІНАВҐУРАЦІЮ АКАДЕМІЧНОГО РОКУ 1970/71 НА УКРАЇНСЬКІМ КАТОЛИЦЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ

L'Anno accademico dell'Università ucraina

Solennemente inaugurato l'anno accademico 1970-71 dell'Università cattolica ucraina « San Clemente » con una liturgia pontificata dal-

l'arcivescovo maggiore degli ucraini, card. Giuseppe Slipyj, metropolita di Leopoli, nella chiesa dedicata alla Divina Sapienza, in via Boccea.

Al termine della celebrazione liturgica, il cardinale ha commemorato il 26° anniversario della morte del suo predecessore nella sede di Leopoli, l'arcivescovo Szeptyckyj.

«AVVENIRE» 3 novembre 1970

Liturgia del card. Slipyj a Santa Sofia

L'Arcivescovo Maggiore degli ucraini, cardinale Giuseppe Slipyj, ha celebrato ieri mattina una solenne Sacra Liturgia alla chiesa di S. Sofia, sulla via Boccea, in occasione dell'anniversario della morte del suo predecessore, arcivescovo maggiore Andrea Szeptyckyj, e per la inaugurazione dell'anno accademico all'Università Cattolica Ucraina dedicata a papa Clemente I.

Dopo la sacra funzione il cardinale Slipyj ha svolto la prolusione nell'Aula Magna dell'Università.

«IL TEMPO» 2 novembre 1970

EMO SIGNOR CARDINALE GIUSEPPE SLIPYJ VATICANO

SPIRITUALMENTE PRESENTE CERIMONIA INAUGURAZIONE ANNO ACCADEMICO UNIVERSITÀ CATTOLICA UCRAINA S CLEMENTE PAPA PORGO EMINENZA VOSTRA FELICITAZIONI VIVISSIME MIGLIORI VOTI AUGURALI ET DEVOTI OSSEQUI

Dott. L. MENNINI

СЛОВО ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА КАРДИНАЛА КИР ЙОСИФА НА ПРАЗНИК СВЯТОГО КЛИМЕНТА ПАПИ, 8 ГРУДНЯ 1970 Р.

Всі родинні празники вносять в кожну сім'ю, хоч би яку збіднілу і нужденну, промінь погідности і радости. Якась подія, якась хвилина, мила згадка про них з минулого, світлого і сумного, огортає і тісніше лучить всіх членів і змінює настрій усіх, як світло сонця після захмареного неба. Щось подібного, але в ще більшій мірі, бо в більшій громаді і світлішою подією, ніж буває звичайно, є пам'ять нинішнього патрона і його празник на Українськім Католицькім Університеті. Хто ж він такий цей опікун?

Це святої пам'яті папа Климент, що правив Церквою від 92-100 р. в Римі, як четвертий з черги наслідник св. Петра, Ліна й Анаклета,

хоч був уже свячений св. Петром. Коли постав спір в Коринті і вірні усунули презвітерів, то Папа своїм посланням, написаним в грецькій мові, привернув там лад і спокій. В цьому згідні всі історики і є на це безсумнівні свідоцтва. Пригадаймо собі тільки два голоси визначних свідків: св. Діснісія, єпископа Коринту (170 р.) і св. Іринея, єпископа Ліону (202 р.).

Перший так писав до папи Сотера: « Сьогодні було у нас свято, Господній День, і ми читали твого листа, ми збережемо його назавжди для нашої науки, як і давнього написаного до нас за уряду Климента » (Евзевій, Церковна Історія, IV, 23).

А св. Іриней каже: « За того Климента стався великий бунт між братами в Коринті, а Римська Церква вислала дуже спокійного листа до Коринтян, і він довів їх до замирення та віднови віри, бо проголошував недавню, одержану від Апостолів, традицію » (Іриней, Проти Єресей, III, 3). Тут кінчиться римська традиція і починається українська. Щодо наступних дат перебігу життя св. Климента нема вже такої безспірної однозгідности, але нема і заперечуючих фактів і свідоцтв.

Загально прийнятим в історії є передання, що св. Климент за свою ревну душпастирську працю і діяльність, а саме за те, що, крім звичайних громадян, навернув на імператорському дворі, між іншими, урядника Сізінія і його дружину Теодору та 40 визначних осіб, був засланий імператором Траяном до південної України, на Крим, до Херсону. Там за свою дальшу широку апостольську жертвенну працю потерпів мученичу смерть, бо був кинений в море, з якого витягнули його тіло і похоронили на близькому острові. Далі передання каже, що він навернув на побережжі України 2.000 поган і побудував 75 церков. Тим піддержав він християнство і єдність Церкви, започатковану св. ап. Андреєм і його учениками в Україні.

Вправді, св. Іриней, вичислюючи перших мучеників, не називає св. Климента. Але, з другого боку, не було мощів св. Климента в Римі, хоч всіх папів переносили до церкви св. Петра на ватиканській горі або до катакомбів. Зате, на місці власного дому папи Климента в Римі здвигнено в його честь « храм св. Климента ». Крім цього, в Україні було передання, що папа Климент поніс мученичу смерть в Корсуні, і на тій основі св. Кирило і Методій відшукали його тіло на одному недалекому острові в часі подорожі до Хозар та взяли зі собою частину тих мощів, за благословенням тамошнього архиєпископа, і завезли їх на Моравію, а потім до Риму, де стрінув їх найсвяточніше сам Папа з великою процесією і почестю. Решту мощів забрав св. Володимир до Києва в часі свого походу на Херсон і умістив у величавому Богородичному соборі, ним здвигненому. Біля мощів св. Климента він казав похоронити себе і свою родину. Головою св. Климента папи благословили Клима Смолятича по його виборі на митрополита. В честь св. Климента князі

веліли бити монети з його погруддям. Але від часів зруйнування Києва монголами переривається климентівська традиція. Якщо б цей Климент не був папою, але якимсь грецьким мучеником, то годі собі пояснити, звідки взялася така традиція в Україні, коли б загалом папа Климент не поніс був мученичої смерти в Україні? Над виясненням цього питання мусять попрацювати наші вчені і професори Українського Католицького Університету.

Ось це той наш опікун, якого пам'ять нині так світло святкуємо. Але може хтось спитати, чому саме він став патроном нашого Університету? Багато склалось на це рацій і причин, з яких назвемо лиш кілька. Найперше, св. Климент є перший папа високоосвічений і вчений, як свідчить його послання до Коринтян. Зі смертю апостолів закінчилося Об'явлення, а почалося його передання і наукове опрацювання. Таким чином богословська аргументація св. Климента являється початком християнської, вселенської, богословської науки. Друге, що св. Климент вперше зв'язаний з Україною як римський папа і, по виступі св. Андрея, він є свідком її єдности з вселенською Церквою. Ця традиція кріпшала, продовжувана херсонськими мучениками єпископами. В VII стол. на Кримі згинув також мученичою смертю папа Мартин I. І так було аж до XII стол., коли візантійські митрополити втягнули Україну в керулярівський роздор. Ось чому св. Климент, як великий свідок церковної єдности в Україні, став і патроном нашого Університету, щоб боронити його від усіх противників, не тільки безбожників, але також і псевдохристиян у цьому світі. Вже саме ім'я Папи повинно здержувати й опам'ятувати неодного з них від нападів і ворогування на Університет. Св. Климент був в Україні об'єднуючим чинником церковного і наукового життя. Бо « правда і любов науки об'єднює всіх у розсіянні сущих ».

Наш патрон, св. Климент приніс справді великі благодаті. Ось тут на тих полях, де недавно паслася худоба, станув Університет, здвигнено храм Св. Софії і закуплено широке поле для розбудови. А почалася ця праця без сотика. Св. Климент стався знову нашим заступником перед Богом і речником перед усім українським народом. Благословення Університету і храму, при участі Святішого Отця Павла VI, величавий концерт, біля 5.000 прочан з усього світу, — це благодаті з рук св. Климента. Прегарний кивот і семираменний свічник, чудові вишивані обруси на престоли, дарування монахинь і світських пань — з Гамбурґа, Англії, Вінніпеґу, Австралії, і недавня жертва (15.000 дол.) покійної Марії Дичковської з Чікаґо — це вияв не тільки жертвенности, але і свідомости церковної і національної одности, що зворушують нас до сліз. Якраз тому ми так святочно обходимо пам'ять св. Климента та дякуємо за ці великі добродійства і благодаті. Амінь.

«ПРАВДА І ЛЮБОВ ДО НАУКИ ОБ'ЄДНУЄ РОЗКИНУТИХ У СВІТІ»

Які завдання нашого Університету в Римі?

В Українському Католицькому Університеті в Римі почався сьомий рік навчання. З цього приводу Блаженніший Йосиф подав деякі статистичні дані про дотеперішню діяльність, а також вказав на завдання цього університету в сучасній дійсності.

« Звіт з діяльности за минулий академічний рік — сказав Блаженніший Йосиф — був би не зовсім зрозумілий, якщо б не кинути, бодай побіжно, оком на минуле українського університету в Україні. Там за царських часів було кілька університетів, але навчання в них було російською мовою. З прилученням Західної України до австрійської імперії в 1772 р. зчасом відкрито двомовний польсько-український університет. Виклади відбувалися, деякі польською, а деякі — українською мовою. В 1917 р. цісар Карло I вирішив відділити українські катедри з двомовного університету і з доданими новими катедрами створити окремий український університет. Воєнні події і розпад імперії не дозволили провести цей плян у дію ».

Богословська Академія

« Коли, після закінчення українсько-польської війни, Західна Україна була прилучена до Польщі, українські катедри ліквідовано; остався лише польський університет. Тоді українці створили свій недержавний університет, що впродовж кількох років діяв як Тайний український університет. Після арештів ректора д-ра В. Щурата, професорів і студентів, університет перестав існувати. Залишилися лише студії в духовній семінарії, що була богословським ліцеєм. 1925 року Божий слуга митрополит Андрей покликав мене на ректора духовної семінарії ».

« Зараз треба було подумати про привернення студій на університетському рівні. Відбуваючи студійні подорожі до різних европейських країн, можна було бачити, що на Заході існують цілі університети під назвою інститутів, або академій. Польський уряд і далі не хотів згодитися на створення українського університету. Тому треба було взяти популярну на Сході грецьку, платонівську назву « Академії », вже добре відому в Україні за Петра Могили, а пізніше у православному світі, де й до сьогодні існують духовні академії. Організацію академії у Львові переведено на взірець західніх університетів. І так у 1927/28 р. постала Богословська Академія, що діяла аж до 1944 р., коли большевики її закрили подібно, як всі інші українські церковні установи. Зразу в Богословській академії були два факультети, опісля три, а при кінці — чотири. В 1939 р. польський уряд був схильний перетворити академію в український університет. Але вибухла нова війна. Академія проісну-

вала ще короткий час за гітлерівської влади; з новим приходом большевиків у 1944 р. її ліквідовано ».

« Коли завдяки бл.п. папі Іванові XXIII і за посередництвом американського дипломата Н. Казенса мене звільнено з тюрми, мені стало наглядним, що спричинену впродовж 25 літ наукову порожнечу треба якось заповнити і, наскільки можливо, привернути давнє наукове життя. Правда, в Україні існувало в 1963 р. кільканадцять університетів та інститутів, одначе всі вони ведені в атеїстичному дусі. Конечним було наукове тіло, що протиставилося б цьому станові. Потрібно було створити українську католицьку наукову літературу, зібрати здобутки попередніх 25 літ і продовжувати далі. Щоправда, на еміґрації існував також Український Вільний Університет і Український Технічно-Господарський Інститут, давніше в Празі і Подєбрадах, пізніше в Мюнхені, але вони не мали богословського факультету чи катедри релігійних знань, у противагу до атеїстичного світогляду режимних високих шкіл України. При тому вони мусіли боротися з великими труднощами, щоб зберегти своє загрожене існування ».

Університет у Римі

« Український Католицький Університет поставив собі трохи ширше завдання і тому став навіть помічним для вже існуючих високих шкіл: УВУ й УТГІ. Створені катедри українознавства в американських університетах мають обмежений специфічний засяг діяння. З цих причин у 1963 р. постав Український Католицький Університет, як висока наукова установа церковного права, покликана до життя компетентним авторитетом Української Помісної Церкви. Виклади відбувались зразу в « Студіоні » над Альбанським озером, а коли викінчено будинок, перенесено їх сюди на вія Боччеа, ч. 478. Ближчі дані про його створення і діяння за перше п'ятиліття подані в окремому звідомленні, що появиться незабаром п.з. « Перше п'ятиліття Українського Католицького Університету ».

« Кожний, хто входить на посілість Українського Католицького Університету, бачить перед собою широку, кількагектарову площу з величним храмом Святої Софії і університетською будівлею. Храм Св. Софії — це зображення Божої Премудрости, що виливає своє незглибне знання у світ. Кожна ангельська і людська постать є крихтою Божої Мудрости. Перед університетом відвідувач бачить двох сфінксів, що бережуть і скривають знання: це символи всіх труднощів у здобутті науки. Над входом буде ще вирізьблена « Книга » з написом з Апокаліпси, що висловлює християнську поставу: « Достойний ти взяти книгу і розкрити печать її » (5,9). А на будинку приковує увагу знаменний напис українською і латинською мов: « Правда і любов до науки об'єднує в розсіянні сущих ».

Дві заяви

« Найвеличнішою подією в минулім академічнім році було врочисте посвячення храму Святої Софії 27-28 вересня, завершене Святішим Отцем папою Павлом VI, з участю численних кардиналів, єпископів, духовенства і понад 5,000 вірних з різних країн світу. Після цього відбувся концерт, на якому голова послів християнської демократії Джуліо Андреотті у своїй промові сказав пам'ятні слова: « Не було легко додати до списка, може, вже й неначе повного, римських церков, таких численних і так багатьох стилів, — не було легко долучити до видатного числа наукових і культурних установ, італійських і чужих, які знаходяться в нашому місті, щонебудь нове. Однак саме це сталося: собор, присвячений Святій Софії, і прибічна будівля українського університету в ісході становлять дві нові появи, супроти яких, і я в це вірю — християнський Рим та ввесь світський Рим, може і повинен зайняти гідну поставу, з признанням і подивом ».

« Останнім завершуючим словом була промова Святішого Отця: « Ми з радістю визнаємо подвижника цього діла, він бо на оцій римській землі засвідчує подвійну традицію Української Католицької Церкви: одну — релігійну, через здвигнення оцього нового храму, і другу — культурну, через заснування, ще тільки в початковій стадії, але багатонадійного і в сучасну хвилину такого знаменного, нового Українського Католицького Університету, що особливо відзначається студіями історії й думки України ».

Накінець Блаженніший Йосиф сказав: « Український Католицький Університет подібно, як ідея патріярхату в цілій українській Церкві, об'єднює увесь український народ на цілій земній кулі. Своїми творами він проникає в науковий і громадський, український і чужомовний, світ; між бл. 1,000 різними університетами світу починається називати і УКУ. Під тими авспіціями і з попереднім дорібком вступаємо, за Божою допомогою, в новий, сьомий академічний рік ».

СВЯТОЧНЕ ВІДКРИТТЯ АКАДЕМІЧНОГО РОКУ 1971-72 НА У.К.У.

Дня 8 грудня 1971 р. в празник св. Климента Папи — Покровителя Українського Католицького Університету в Римі, Блаженніший Верховний Архиєпископ Кир Йосиф торжественно відкрив Академічний Рік 1971-72 на У.К.У.

Святкування відбулися, як було передбачено в програмі.

О годині 9-ій ранком Блаженніший Верховний Архиєпископ відправив перед іконою св. Климента, що прикрашує атріюм У.К.У., Архиєрейську Службу Божу в сослуженні оо. професорів. Співав хор Украї-

інської Папської Малої Семінарії під дириґентурою о. Івана Дацька.

Після Богослуження відбулася святочна Академія з ось такою програмою:

1. « Под Твою милость » — Дм. Бортнянський. Хор Української Папської Малої Семінарії під дириґентурою о. Івана Дацька.

2. Звіт Ректора за академічний рік 1970-71.

3. « Ой зійшла зоря » — М. Леонтович — Хор.

4. Відчит о. проф. д-ра Мирослава Марусина, декана богословського факультету — « Побут Архиєпископа Кирила Терлецького і Єпископа Іпатія Потія в Римі 1595 р. ».

5. « Боже, Великий, Єдиний » — М. Лисенко — Хор.

Взяли в ній участь Впреосв. Архиєпископ Кир Іван Бучко та інші визначні особистості з церковного і наукового світу.

Після закінчення програми в приміщенні У.К.У. відбулося спільне прийняття, в якому взяли участь всі запрошені гості, що на місці оглянувши будинок У.К.У., мали змогу наочно переконатися про його досягнення.

ЗВІТ РЕКТОРА

БЛАЖЕННІШОГО ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА КИР ЙОСИФА — ЗА АКАДЕМІЧНИЙ РІК 1970-71 З НАГОДИ ІНАВҐУРАЦІЇ АКАДЕМІЧНОГО РОКУ 1971-72, 8 ГРУДНЯ 1971 РОКУ

Давня римська приповідка « inter arma silent musae » — остає, на жаль, і дотепер у повній силі. Коли свистять кулі, грають гармати, бомби безпощадно вбивають старших і дітей, та нищать найкращий і наймозольніший людський дорібок, а на фронтах гине квіт народу, то, очевидно, такі умовини непригожі для умової творчости і найвищих зусиль людського духа. Вправді тут і там десь завжди скривається якийсь Архімед із своїми науковими дослідами, але його праця, серед брутальних воєнних умовин, є незвичайно важка і небезпечна. Хоч нині повоєнні часи переходять в нормальний стан, але все таки загальний і найперший інтерес людства звернений на політичні, суспільно-економічні і технічні справи, які в державному житті відсувають на бік наукову працю, мимо того, що вона завжди остає мозком нації і найбільшим її висиленням та найпотрібнішим плодом. За останній час постало у світі багато університетів, інститутів, лябораторій, наукових установ, але їх творчість відносно не є висока, тому що найспосібніші одиниці-уми є заабсорбовані пекучішими справами в державах, як наприклад біжучою політикою, торгівлею, усовершенням комунікації і тим подібним. Та все таки наука

підноситься помалу з воєнного занепаду і застою і входить у свій нормальний біг.

Коли йдеться про наш Український Католицький Університет, то він постав, як відомо, як продовження Богословської Академії у Львові, існування і праця якої стали неможливими і недозволеними. Вона зазначилася уже відносно за короткий час, за дванадцять літ, як многоважний чинник не лише серед українських наукових установ, але загалом в усьому українському житті, а навіть знайшла признання в чужих наукових осередках. Очевидно, для Українського Католицького Університету, умовини праці далеко важчі і складніші ось тут, бо середовище діяльности, українське поселення, розкинене по цілому світі і важкий матеріяльний стан та зосередження наукових сил, все це створює немалі труднощі. Всетаки наш Університет і здвигнув свій дім, і дібрав поверх 30 професорів, створив бібліотеку, архів і музеї, зібрав 26 слухачів, видав ок. 70 томів праць, і хоч в малому обсязі, пустив в рух ціле наукове життя. Про це свідчить книга « Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи в першому п'ятиліттю свого постання і діяльности » за перше своє п'ятиліття 1963-1968 рр. Зокрема, коли йде про останній рік 1970-71, то праця зробила навіть деякий поступ, — іменування чотирьох надзвичайних професорів, — так що загальне число досягає 30, бо трьох померло. Чинні були три факультети: теологічний, філософічний і математично-природничий. Слухачів було: 18 — звичайних, 12 — надзвичайних, разом 30.

Бібліотека, переорганізована, зросла і тому не скаталогізовані ще гори книжок, закуплених, присланих в заміну і дарованих від університетів і академій наук з Атен, Лондону, Парижу, Праги, Варшави, Кракова, Відня і багатьох інших.

Мистецький Музей перенесено до нашої давньої колеґії, при площі Мадонна дей Монті 3, де він заняв 52 більших і менших кімнат, та не вміщує уже всіх експонатів. Тут на Університеті остались бібліотека, архів і природничий музей.

З публікацій за останній рік появились VIII, IX і X том « Монументів », III-IV і V том « Опера омнія... », фундаментальний грубий твір проф. М. Соневицького « Історія грецької літератури ». Крім цього, професори поміщували статті і коротші праці в « Богословії » й інших журналах.

Зокрема треба згадати ще про філософічно-правничий курс від 1-30 липня 1971 р. Викладало 10 професорів, крім мене: Єпископ Володимир Маланчук, о. проф. д-р Марусин, о. д-р Музичка, проф. д-р Біда, проф. д-р Рудницький, проф. д-р Лев, проф. д-р І. Соневицький, проф. д-р Казимира, і проф. д-р Старосольський. Звіт про даний курс був поміщений у « Вістях з Риму » чч. 12-13 (165-166) ц.р.

Було 25 слухачів. Курс пройшов з дуже великим успіхом і вдово-

ленням. Професори і слухачі з Америки, Західної Европи й Австралії мали нагоду звиджувати Рим пополудні і поширювати своє образування і знання.

Як відомо вже, в Арґентині — в Буенос Айрес існує філія У.К.У. і від трьох літ діє філософічно-гуманістичний факультет, що числить там 4 надзвичайних професорів і 4 помічні сили та 12 українських слухачів і 12 словінських. Вона має велике значення для українського і словінського поселення в Арґентині.

Можна б закінчити цей звіт, якщо б не треба було згадати в діяльності У.К.У. за минулий рік одного важного моменту, а саме — Університет став прибіжищем для професорів і наукових працівників, які місяцями мешкали на Університеті (як Лев, Янів, Дачкевич, Музичка, Боцюрків і ін.) і працювали, використовуючи нашу й інші бібліотеки. В університетських семинарах цілий рік працювала Літургічна Комісія над перекладом церковно-слов'янських літургічних книг на українську мову.

Подумаймо на хвилину, чи це все було б можливе, якщо б не було цього будинку і можливости наукової праці? Нікому У.К.У. не став на перешкоді в Римі, чого так дуже боялись; а навпаки, Орієнтальний Інститут, Пропаґанда, Ґреґоріяна й інші разом з У.К.У. себе взаємно доповнюють. Ми безперечно стали полем праці для наших професорів і слухачів. І тому, коли ми нині не змогли пустити Університету у повний хід, то без сумніву, ми влегшуємо і підготовляємо це досягнення для майбутніх поколінь.

INAUGURAZIONE DELL'ANNO ACCADEMICO 1971/1972

Un antico proverbio romano che dice: «inter arma silent musae», è oggi, purtroppo, di viva attualità. Quando le armi micidiali distruggono uomini e cose, è chiaro che non si può più parlare di progresso scientifico e di elevazione della mente umana, anche se ci si può imbattere casualmente in un qualche « Archimede » con le sue scoperte scientifiche: ma il suo lavoro è sommamente difficile e pericoloso.

E sebbene oggi la situazione bellica sia piuttosto normale, tuttavia l'interesse umano, generale e primario, si rivolge verso la politica, questioni sociali, economiche e tecniche, le quali mettono in disparte, nella vita dello Stato, il lavoro scientifico, che è frutto più estenuante e necessario del cervello umano.

In questi ultimi anni sorsero molte università, istituti, laboratori, ma con un rendimento scientifico relativamente scarso, dato che le persone più capaci sono assorbite dagli interessi imprescendibili degli Stati, come la politica, commercio, progresso delle comunicazioni e simili. Nonostante

ciò la scienza si sta riprendendo dal suo decadimento e torpore rientrando nel suo sviluppo normale.

Quanto alla nostra Università Cattolica Ucraina, ella sorse com continuazione dell'Accademia Teologica di Leopoli, ridotta all'impossibilità di svolgere qualsiasi attività. Nel breve lasso di tempo, dieci anni, essa ha svolto un'attività di grande importanza nella vita della nazione ucraina ed è stata riconosciuta da altri centri culturali all'estero.

Anche nell'Urbe le condizioni di lavoro della nostra Università Cattolica Ucraina sono particolarmente difficili e complicate. Questo centro culturale, che intende servire la popolazione ucraina sparsa in tutto il mondo, deve continuamente lottare contro le difficoltà economiche per mantenere stabili legami con le forze intellettuali. Tuttavia il nostro Ateneo ha già acquistato il suo edificio, ha potuto riunire una trentina di professori, ha creato una Biblioteca, un Archivio e Musei; ha attratto 26 studenti, ha editato una settantina di opere voluminose e, sia pur per un piccolo raggio, ha dato impulso ad un promettente movimento scientifico.

Nell'anno accademico 1970/71, si ebbe un notevole progresso nella vita della nostra Università.

Furono nominati 4 professori straordinari, elevando il corpo accademico a 30 docenti (non contando tre professori deceduti). Funzionavano tre facoltà: teologica, filosofica e scientifica con 18 studenti ordinari e dodici straordinari.

La biblioteca si è accresciuta di molti volumi, di cui buona parte non ancora catalogati. Il Museo Artistico fu traslato nel nostro antico collegio in Piazza Madonna dei Monti, 3, dove occupa 52 stanze. Mentre nella sede di via Boccea rimangono la biblioteca, l'archivio e il museo di scienze naturali. Siamo riusciti a pubblicare i volumi ottavo, nono e decimo di « Monumenta »; terzo, quarto e quinto di « Opera Omnia »; il ponderoso volume del Prof. Sonewyckyj « Storia della Letteratura Greca ». Inoltre uscirono numerosi articoli e scritti minori dei professori, pubblicati da « Bohoslovia ».

Merita una menzione speciale il CORSO filosofico-giuridico, tenutosi dal primo al trenta luglio 1971, alla presenza di 25 uditori. Tennero lezioni, non contando il sottoscritto:

S.E. Mons. Volod. Malanczuk,	Sac. Prof. Dott. M. Marusyn,
Sac. Dott. I. Muzyczka,	Prof. Dott. K. Bida,
Prof. Dott. J. Rudnyckyj,	Prof. Dott. W. Lew,
Prof. Dott. B. Kazymyra,	Prof. Dott. J. Starosolskyj.

Il Corso passò con molto profitto e soddisfazione di tutti: professori e uditori degli Stati Uniti, Europa Occidentale e Australia ebbero la possibilità di visitare la città di Roma nelle ore pomeridiane e perfezionare così la loro cultura.

Come è noto, funziona in Argentina una filiale dell'Università Catto-

lica Ucraina con la facoltà filosofico-umanistica, la quale conta, con quattro professori straordinari e quattro ordinari, 12 studenti ucraini e 12 sloveni; per gli immigrati ucraini e sloveni essa ha la sua importanza.

Si potrebbe porre termine a questo resoconto, ma mi pare doveroso sottolineare un'altra attività di non poca importanza. La nostra Università ospitò per un periodo, più o meno lungo, professori e studiosi, come i professori Lew, Janiw, Daczkewycz, Muzyczka, Bociurkiw ed altri, i quali poterono utilizzare la nostra Biblioteca per il loro lavoro scientifico. Durante tutto l'anno nei seminari dell'Università lavorò la Commissione Liturgica, intenta alla traduzione dei testi liturgici in lingua ucraina.

Ora mi chiedo se tutto ciò sarebbe stato possibile senza questo edificio, che facilita non poco il lavoro scientifico?

Con la sua attività nell'Urbe, l'Università Cattolica Ucraina non ha arrecato disturbo a nessuno, anzi, molti dei suoi professori hanno portato il loro contributo scientifico all'Istituto Orientale e ad altri Atenei.

Perciò, anche se non siamo riusciti a dare un forte impulso alla nostra Università, non c'è dubbio che noi facilitiamo e prepariamo un futuro più radioso per le generazioni dell'avvenire.

JOSEPH, Card. SLIPYJ
Rettore dell'Università

З ІСТОРИЧНИХ ДНІВ ПОБУТУ ВЛАДИК ІПАТІЯ ПОТІЯ І КИРИЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО В РИМІ

Український нарід святкує цього року 375-ліття Берестейського З'єдинення, тобто річницю віднови єдности Києво-Галицької Митрополії з Апостольським Престолом в Римі, тієї єдности, що може й зовсім не була перервалась, але була дуже слабенька за час яких 150 років, тобто по невдачі Київського митрополита Ісидора перевести постанови Фльорентійської Унії про єдність у цілій Русі. Цю єдність відновила українська Церква за вселенського архиєрейства папи Климента VIII, коли двох українських єрархів — Іпатій Потій і Кирило Терлецький — від імени всіх українських і білоруських Владик прибули до Риму, щоб тут скласти визнання віри.

Про побут тих двох єрархів у Римі, про їх життя, про прийняття збоку папи, про відносні богослужби збереглось у ватиканських архівах стільки свідоцтв, що можна собі виробити досить докладну картину, який то розголос викликала та подія про Русь-Україну у Вічному Місті, майже чотири століття тому назад. Досить сказати, що в часі торжественного прийняття обох українських владик збоку папи було присутніх 33 кардиналів і ввесь дипломатичний корпус. Папа Климент VIII мав тоді 60 років, а всього третій рік як правив Вселенською Церквою. Був

дуже побожний святець і працьовитий. В часі відправи Служби Божої нераз зворушувався до сліз, кожного вечора мав звичай сповідатися перед вченим кардиналом Баронієм, заховував строгі пости, в п'ятницю споживав тільки сухий хліб та пив воду, в покутних процесіях йшов босоніж, в урядуванні мав докладний порядок. Був високого росту, з блідим обличчям і сивою бородою. На жаль, слабого здоров'я, часто занемагав на ноги, бо тяжка недуга подаґри не опускала його в часі цілого його понтифікату, а вкінці ця недуга спричинила параліж і він помер на 70-му році життя.

В часі наших ювілейних святкувань належить з одного боку відновити нашу любов до творців Берестейського З'єдинення, нашого Київського митрополита — Михайла Рогози і наших українських владик, але може ще більше треба відновити ту любов і пошану до папи Климента VIII і його наслідників, Вселенських Архиєреїв. Бо Климент VIII особливо тісно зв'язаний з українським народом, так, як його попередник, третій наслідник Верховного Апостола Петра, св. Климент, що помер на засланні саме на українській землі мученичою смертю.

За папи Климента VIII був доконаний історичний подвиг великої ваги, бо українська Церква стала повноправною складовою частиною Вселенської Церкви, як це було в часах Рівноапостольського Князя Володимира та наслідників його, аж доки в наслідок нашого власного державного занепаду і під впливом грецької пропаґанди роздору наша Церква, силою обставин, докотилася до табору, ворожого Апостольському Престолові.

Про все це зберігаються численні документи, багато з них вже оприлюднені, інші ще в архівах очікують дослідника старини. Найстарший документ, це славнозвісна булля про поєднання Української Церкви з Римом. Вона зачинається словами: « Велій Господь і хвален зіло ». Другий важний документ, це медаля, що її велів видати Папа Климент з нагоди римських торжеств 1595 року, з написом « Рутеніс рецептіс ».

У цій статті не хочемо говорити про студії над цими документами, а хочемо радше пригадати ту людську сторінку з часів побуту наших владик у Римі: де вони жили, як вони почувалися, з ким зустрічалися, як їх тут приймали і гостили та з чим вони вернулися додому.

* * *

Іпатій Потій, владика володимирський і берестейський, та Кирило Терлецький, єпископ луцький і острозький, прибули до Риму від імени митрополита Михайла Рогози і від всієї української та білоруської єрархії в середу, 15 листопада 1595 року. Дорога їх була довга і важка, з самого Кракова до Риму тривала 7 тижнів. З Кракова виїхали вони 26 вересня. Третього дня по приїзді до Риму прийняв їх папа Климент

VIII на приватній авдієнції і то аж двічі « як батько ласкавий приймає дітей своїх, з такою незвичайною любов'ю, яку тут годі описати » — читаємо в листі обох владик до львівського єпископа Ґедеона Балабана. Папа примістив своїх гостей в палаті близько Ватикану і дав їм все, що потрібне. Вони самі про те пишуть у своїх листах: « Достатки всі, що належить до живности, з ласки Його Святости маємо, і вже шість тижнів тут мешкаємо. Папа не зволив ще слухати заяви « послушенства » нашого, бо казав нам: « Відпічніть собі добре по подорожі », але ми дуже просили і випросили, що наше « послушенство » Його Святість вислухав торжественно місяця грудня, 23 дня, на залі великій, званій Константина, де найвищих князів приймає. Там то зволив Святий Отець на троні своїм святительським засісти, а при Його Святості увесь сенат — кардинали, архиєпископи, єпископи, а передусім посли французького короля і інших держав, а також інші достойники, як тут є звичай, сиділи високі пани, ради великі ».

Торжество прийняття українських Владик відтягнулось було дещо й тому, що папа Климент VIII у тому передріздвяному часі, при багатьох важних і пильних справах, у днях по приїзді наших владик до Риму: як численні авдієнції, три консисторії та інші справи мусів полагодити, а дня 13 грудня, із-за гострих приступів недуги, мусів покластись до ліжка, не вечерявши. Мав тяжкі болі в суглобах у лівій нозі, особливо в коліні. Підвівся щойно 20 грудня, щоб вислухати Службу Божу і прийняти св. Причастя. В суботу, дня 23 грудня, по вечері, було зібрання кардиналів в залі Константина і торжество прилюдного визнання віри збоку наших Владик. На другий день, в неділю, в навечеря Рождества Христового, папа сам відправляв вечірню в соборі Святого Петра, а з ним сослужили й оба українські Владики. По вечірні папа змучений, пішов відразу на відпочинок і аж вранці казав подати собі поживу, а на саме Різдво не мав сили служити Божественну Літургію і тільки вислухав три Служби Божі, відправлені в його келії, а потім вечірню, яку співали в поблизькій молитовниці. Двигнутися і відправляти св. Літургію міг щойно на Новий Рік 1 січня.

Вечір 23 грудня був для обох українських владик небувалим торжеством. Їх уведено на залю Константина з великими почестями. Вони поклонились і поцілували, за тодішнім звичаєм, ноги папи і віддали папі грамоти від митрополита й єпископів. Документи ці були відчитані наперед руською мовою, а відтак латинською. Потім папа звелів своєму секретареві відчитати відповідну промову, яку оба владики дуже собі хвалили, бо « була вельми чудова, і виявляла радість з їх приїзду й навернення, і обіцювала їм все навіки зберігати, їх обряди й звичаї ». А тоді вони оба підписали текст присяги й цілували Євангелію від імени всіх владик, і всіх священиків, і цілого народу. «А Його Святість велів їм ще ближче приступити, хоч і так були близько, і нахилившись до

них, по-батьківськи кілька речень промовив, а між ними й ті слова були: « Не хочу я над вами панувати, але немочі й тягарі ваші на собі хочу носити », і інші. А назавтра, то є навечер'я Рождества Христового сам папа вечірню в новім соборі св. Петра правив, з великим числом духовних, де і нам благословляв бути у всіх наших ризах, і дали нам місце вище всіх єпископів, а потім Його Святість від свого трону запросив нас, і дано нам місце близько Його Святости, а не вільно при папі ніякому кардиналові в іншій короні бути, як тільки в адамасковій, білій, без золота, а єпископи з білого полотна мають корони (мітри), а ми були в шапочках коштовних і в омофорах, бо після того нашого з'єдинення все нам уповні осталось (всі наші церковні ризи), всі наші відправи, так Служба Божа, як і церемонії, і обряди Церкви Божої; нехай же за це буде честь і хвала Господу Богові нашому ».

Діярій тодішнього папського церемоніера дуже точно оповідає про те, які кардинали (числом 33) та високі достойники були присутні і як вони були одягнені. Там і згадка про ризи наших владик, а саме, що мали вони дорогі фелони, а поверх них омофори, гаптовані, з хрестами й іконами. На голові були в них шапки, круглої форми, на взір папської тіяри тих часів, вершок якої був закінчений хрестиком, хрестик був також по-середині, над чолом. Єпископ Іпатій Потій мав шапку білої краски, з дорогої дамаскової матерії, також золотом прикрашену. Шапки ці були дуже відмінні від теперішньої мітри наших святителів, бо теперішня форма усталилась щойно у XVIII ст.

На закінчення старого року, 31 грудня, відправлялась в храмі св. Петра вечірня пізним вечером, тобто в 10-ій годині. І на неї також прийшли оба наші владики, одягнені у святительські мантії, а на головах мали невеликі шапочки чорної краски, а той, « що добре знав по-латині », тобто єпископ Потій, пояснив, що в нас немає звичаю носити латинського плаща, званого капою, але носять мантії, одяг не звичайний, а літургічний.

Свої Богослужби відправляли наші оба українські єпископи в грецькім храмі св. Атаназія Олександрійського, що є « збудований з доручення папи великим коштом, і має багато цінних риз, епітрахилів, поручиць, священичих і дияконських стихарів, чаш і інших сосудів; а все по-нашому служать, грецькою мовою, пресвитер з дияконом, тільки з більшою достойністю, як у нас; є там два єпископи греки, є колеґія (семінарія) при тій церкві, а в ній 50 клириків, що вчаться всього по-грецьки, і ми, склавши послух, служили в тім храмі, я — володимирський на Рождество Христове, і я — луцький на св. Стефана (як видно, за новим стилем) і з ними ми Літургії святі відправляли, бо однаково служать, як у нас, і вони з нами служили, як наші власні священники, нічим вони від нас не відрізнялися ».

Погода в часі побуту наших владик у Римі була досить змінна, з частими дощами, громовицями, навіть упав сніг. Папа мусів у свічі щераз

пролежати в ліжку від 16 до 24 дня, а потім також майже не виходив з келії, аж на « канделяру », тобто на празник Стрітення зійшов до каплиці, щоб поблагословити й роздати присутнім свічі. На відправі були і наші архиєреї. Оба владики просились на авдієнцію до Папи дня 18, а потім 21 січня, бо було в них ще багато справ до полагодження. Святіший Отець казав їм відповісти, що із-за недуги не може їх прийняти, але тим часом різні їх прохання вже полагоджують компетентні уряди. Дано їм також вістку, що папа має намір дати відповідну суму на побудову власної нашої семінарії в одному з більших міст, у Вильні або у Львові.

З численних документів видно наглядно, що папа кожного таки дня думав, як би то виявити особливу увагу й честь своїм дорогим руським гостям. На сам Святий Вечір іменував він їх асистентами папського трону, коли велів їм сісти ближче себе. Папа надав їм обом, а по них їхнім наслідникам, владикам володимирсько-берестейським і луцько-острозьким, привілей одягати сакос в часі відправи Божественної Літургії. Право на сакос мав тоді тільки сам один Київський Митрополит, і тому цей привілей стався потім причиною суперечки, наскільки вони в прияві митрополита, або поза межами своїх епархій можуть носити сакос. Це правда, що без сакоса можна було нашим владикам обійтися, але варто підкреслити самий жест Вселенського Архиєрея, що на доказ своєї незвичайної любови й прихильности для Русько-Української Церкви велів справити дорогі ризи багряної краски, і передав їх в дарі представникам української єрархії.

З початком місяця березня Іпатій Потій і Кирило Терлецький стали збиратись в поворотну путь на Україну « дуже задоволені всіми виявами прихильности, що її зазнали збоку Його Блаженства Папи. До нього вони пішли в неділю попрощатись і було видно, як зі зворушенням плакали ». Папа передав їм також дари для митрополита Рогози й медалі з'єднання, велів виплатити кожному на поворотну подорож по тисячці скудів золотих і по тисячці дрібною монетою, казав заплатити за ті книги, що їх вони закупили в Римі, на суму 100 скудів, та й взагалі покрити усі видатки, що їх вони мали в Римі. З кінцем березня оба владики прибули до Венеції і були прийняті на правах достойних гостей клиру й сенату Республики Венеції, а на честь їх уряджено прийняття на державний кошт. З Венеції виїхали в напрямі на Україну дня 4 квітня 1596 року. Так отже в Італії перебули вони яких п'ять місяців, з цього повних чотири місяці в Римі.

По виїзді наших владик з Риму папа Климент VIII не забував про долю нашої Церкви і велів невтомно писати й висилати свої листи до короля і знатних людей. Зміст їх повний завжди висловів батьківської печаливости й любови до своїх руських дітей. До кардинала Каєтана, Папського Леґата в Польщі, Папа велів написати письмо 13 квітня

1596 року, з гарячим дорученням дбати про долю українських владик, заступатись у їх справах перед королем, щоб вони мали ті самі права, що латинські єпископи, щоб « вони відчували завжди особливу опіку й любов збоку цього Апостольського Престолу, ту любов, з якою їх прийнято, і вона та сама, мимо великої віддалі; щоб вони були завжди задоволені, а якщо б хто з них почувався пригноблений, то треба такого потішити всіми засобами ввічливости й любови, бо такий спосіб завжди веде до добра... ».

СВЯТО В УКРАЇНСЬКОМУ КАТОЛИЦЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

На закінчення академічного року 1971-72 та з відкриттям III-тього Літнього Академічного Курсу в Українському Католицькому Університеті ім. св. Климента Папи в Римі відбулося в неділю 18 червня велике історичне торжество. Того дня після понад-однорічної перерви була відправлена в Соборі Святої Софії Архиєрейська Літургія. В Соборі, як відомо, вкладалася мозаїка від весни 1972 р. Після того, як мозаїку вже вкладено в куполу, а також у передню арку та після заінсталювання вітражів у вікнах головної бані, праці над дальшими мозаїками тимчасово припинено і храм знову є чинним.

Святу Літургію правив Блаженніший Верховний Архиєпископ Кир Йосиф у сослуженні Преосвященного Кир Володимира Маланчука з Франції, та священиків: Апостольського Візитатора о. проф. Мирослава Марусина, настоятеля Отців Студитів Антонія Рижака, салезіянина о. проф. Івана Тилявського та о. Р. Мекґреґора-Григоровича із Шкоції; дияконував салезіянин о. д-р Роман Саба. Між гостями були Монс. Ріцці, представники Малої і Великої Семінарій, члени Генеральних Курій Отців Василіян, Сестер Василіянок і Сестер Служебниць. Церква була виповнена професорами і студентами Університету та богомольцями з Риму і приїжджими. Усіх було понад 200 осіб. Співали студенти, сестри та малі семінаристи.

Літургія розпочалась торжественним ходом владик і священства з будинку Університету до Собору. По Святій Євангелії, Блаженніший Кир Йосиф виголосив слово, в якому з'ясував значення Божої Премудрости — другої Особи Пресвятої Трійці, що є джерелом усіх інтелектуальних знань та духового життя людини. Свята Премудрість, якій присвячено і цей храм, має бути для нас постійною ціллю до осягання, та надхненням у нашій духовій діяльності. Наш Університет біля Собору Святої Софії якраз ставить собі за завдання здобувати оту мудрість « дрібка за дрібкою ». Вона бо має стати твердою основою нашого життя, збірного й особистого. Також завданням цих курсів, що їх сьогодні врочисто інавґуруємо, є поглибити і поширити наші знання серед і для на-

шого народу в дусі вічної Божої Премудрости. Як колись Київська Софія століттями була вогнищем нашого духового й освітнього життя, так і Софія в Римі разом з Університетом має розсівати Божу Премудрість сьогодні в нашому народі.

Після Святої Літургії владики, священство, сестри і богомольні вірні вийшли на подвір'я перед університетський будинок. Тут на підвищеному місці серед зелені підноситься на постументі статуя-пам'ятник Тарасові Шевченкові. Підготовлена до врочистого відкриття, статуя була закрита синьо-жовтим полотнищем.

Владики й Отці правлять Панахиду « по рабі Божім Тарасі ». Оце вперше найвищий ієрарх Помісної Української Католицької Церкви, її Верховний Архиєпископ із своєю ієрархією і клиром совершає поминання по Великому Синові Української Землі, православному християнинові, Тарасові Шевченкові. Правда, деякі священики, а може подекуди й владики вже й раніше правили за Шевченка, але це ще не було правно введено у вжиток і практику Української Католицької Церкви. Сьогодні це обосноване і санкціоноване, і офіційно ціла Українська Католицька Церква впровадила Тараса до сонму тих спочилих, що їх не лише поминається Божим словом, але й релігійно шанується. Доказом цього і є цей пам'ятник, здвигнений перед Українським Католицьким Університетом у Римі.

Поминальне слово виголосив Блаженніший Кир Йосиф, говорячи про видатного поета християнина, що усе своє життя і творчість віддав за друзів своїх. Зокрема Блаженніший Йосиф високо оцінив його поему « Неофіти », зв'язану сюжетом з Римом. Поема геніяльно віддає атмосферу гонення перших християн та їх ідеалізм мучеників. Як актуальними є думки Поета і в наші часи новітніх Неронів і Діоклеціянів...

В хвилині, коли Верховний Архиєпископ сказав: « ...сьогодні ми згадуємо його не лише Божим словом, але і відслонюємо здвигнений йому пам'ятник для утривалення нашої вдячної пам'яти... », спущено полотнище з пам'ятника і перед зібраними з'явилася біла мармурова статуя Генія Українського Народу. Присутні спонтанно оплескали цей момент.

Це вийняткова різьба, виконана з карарейського мармору, долота професора Уґо Маццеї. Концепція постаті поета оригінальна, так би мовити, римська: поет в старшому віці, в римській тозі, з « Кобзарем » в одній руці, а друга піднесена з пророчо-учительським жестом. Статуя домінує над подвір'ям Університету. Напис на постументі « Учітеся, брати мої... » перекликається з написом на фронтовій стіні Університету: « Істина і любов науки собирає в розсіянні сущих ».

Коли неслися в повітрі ще звуки « Вічная пам'ять » й губилися десь у просторах, раз-у-раз бриніли щойно почуті слова з уст Блаженнішого: « Чи думав Тарас, що ми тут в Римі будемо його так вшанову-

вати?! » І дочекався наш Поет-Мислитель свого звеличання таки тут у Римі, осередку християнства та колишньому поганському кублі, яке Шевченко так майстерно описав у своїх « Неофітах ». Поряд із Вінніпеґом, Вашінґтоном, Буенос Айресом, Курітібою і Тулюзою, також у Римі пишається статуя безсмертного барди України. А незабаром мають бути ще здвигнені пам'ятники Котляревському і Шашкевичеві, зачинателям новітнього українського письменства, тут перед Українським Католицьким Університетом.

Після обряду відкриття і Панахиди зібрані перейшли до університетського атрію, де відбулася скромна тризна — перекуска.

ПОМИНАЛЬНЕ СЛОВО Блаж. Кир Йосифа VII при відкритті пам'ятника ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ — здвигненого Українським Католицьким Університетом в Римі, дня 18 червня 1972 р.

Св. Церква заносить в заупокійних богослуженнях благальні молитви за усопших, щоб Господь, через заступництво Пресв. Богородиці і Святих, змилувався над ними, щоб простив їм всі согрішення вольні і невольні та щоб прийняв їх в блаженнім успінні до вічного, щасливого, небесного життя. Водночас зазначують богослуження, що вірні, вже тут на землі в своїй пам'яті « творять їм поминання », з вдячности за їх приклад християнського життя, за їх твори, діла і трудяще життя та за дану нам поміч на цьому світі.

Оці молитви заносимо і ми нині, як вірні сини Христової Церкви, розпочинаючи *третій літній Академічний Курс* Укр. Катол. *Університету* ім. св. Климента Папи, поминаючи раба Божого Тараса. А чинимо це в 158 рік його народження і 111 рік його кончини, щоб сповнити і його горяче бажання як релігійної людини, оперте на загальній церковній практиці: « І мене в сім'ї великій, сім'ї вольній новій, не забудьте помянути не злим, тихим словом ». А так само, коли « лічив в неволі дні і ночі », мріяв він і про нинішню нашу молитовну хвилину:

« А може, тихо за літами,
Мої мережані сльозами,
І долетять колинебудь,
На Україну, і падуть
Неначе роса над землею,
На щире серце молодеє,
Сльозами тихо упадуть.
І покиває головою
І буде плакати за мною
І може, Господи, *мене*
В своїй молитві помяне.

Він вповні був свідомий, що прийдеться йому забиратись з цього світу та й тому писав:

« Та нескверними устами
Помолимось Богу
Та й рушимо тихесенько
В далеку дорогу ».

Любов Бога сплетена з любов'ю України, оце його найвищий життєвий ідеал, життєве завдання і життєве змагання. І за те поминаємо ми його ось тут у наших молитвах!

Та заносячи нині нашу молитву за його душу перед Господній Престіл, ми згадуємо його не лише Божим словом, але і *відслонюємо, здвигнений йому пам'ятник* для утривалення нашої вдячної пам'яти, саме перед цим Українським Католицьким Університетом на вигнанні, бо перед ним не повинно бракувати видного образу Шевченка, як генія українського народу, речника його християнських стремлінь, творчости і неустрашимої боротьби за найвищі і найблагородніші права людини і суспільного ладу, опертих на справедливості і Христових засадах моралі.

Жива
Душа поетова святая
Жива в своїх речах
І ми читая оживаєм
І чуєм Бога в небесах.

Його маєстатичний заклик:

« Учітеся брати мої...
Своєї не чужої мудрости... »

нехай нагадує кожному студентові, цей не лише особистий, але і всенародній обов'язок, коли він переступає оці університетські пороги. Бо « правда і любов науки собирає в розсіянні сущих » — говорить напис над університетським будинком — і творить їх сильними. Може наш Шевченко і не мріяв про молитовну згадку української громади ось тут в Римі, а все ж таки вона самозрозуміла і природна. В 1857 р. він звільнений з заслання просидів в Нижнім Новгороді 5 місяців і тоді написав свою глибокопродуману християнську поему « НЕОФІТИ ». В ній оспівав він мучеництво перших християн в Римі і то з ніжною любов'ю та співчуттям. Високий, піднебесний порив створив йому ось тут пам'ятник « aere perennius » від того, який йому нині ми здвигаємо. Алкид з своєю матірю, то персоніфікація чистої і повної жертви для Христа! Ми бачимо перед собою і Колісей і палати Неронів і Діоклеціянів, і статуї Пріяма і Фавна, муз і ґрацій, грізних леопардів в музеях і оце чуємо

його могутнє слово в обороні Божої правди, яку приносить св. Петро до Риму.

Псалом новий Господеві
І новую славу
Воспоєм честним собором
Серцем нелукавим.
Паде ганебний кумир в судорогах диму і орґій
Ликує Рим. Перед кумира
Везуть возами ладан, мірро
Женуть гуртами християн.
Привозять і Алкида з Сиракуз
Пливе ґалера.
На ґалері везуть твого сина
З неофітами в кайданах
І серед пеанів кумирові
Реве арена! На арені
Лідійський золотий пісок
Покрився пурпуром червоним
В болото крови замісився.

Із уст вирива́ється могутнє слово:

Молітесь Богові єдиному.
Жорстокий вид — орґія втихає
Западає ніч над Колізеєм.
Тихо тихо віє
Ізза Тибру, із Альбано
Вітер понад Римом.
А над чорним Колізеєм
Ніби ізза диму
Пливе місяць круглолиций
І мир первозданний
Одпочив на лоні ночі.
Тільки ми, Адаме,
Твої чада преступнії
Не одпочиваєм...
Гриземося мов собаки
За масляк смердячий...
Погоничі — рабів раби.

Алкид вже

Не неофіт новий,
А апостол великого
Христового слова

От такий то він! Чи чуєш
У путах спів
Твій мученик.

Поет свято обурюється на злочинців, що розп'яли Божого Сина:

І вона мерзенна Юдея
Заворушилась, заревла
Неначе гадина в болоті
На тій Голгофті розп'яла
Межи злодіями. І стали
Упившись кров'ю кати
Твоєю кров'ю. А востав
От гроба, Слово встало.
А мати Алкида — слова Христа прийняла
Живого істинного Бога та слово правди понесла.
Новий період людства.

А над тією візією мучеництва лине молитва до Божої Матері:

Благословенная в женах
Святая праведная мати.
Не дай в неволі пропадати...
Летучі літа марне тратить...
Пошли мені святеє слово,
Молю ридаючи пошли.
Подай душі убогій силу,
Щоб огненно заговорила,
Щоб слово пламенем взялось,
Щоб людям серце розтопило
І на Україні понеслось...

А після того поет бажав би:

Помоливишись, і я б заснув, так думки прокляті
Рвуть душу, запалити, серце розірвати,
І спокою не дають.

Йому прочувається крики в казармах:

Айда в казарми! Айда в неволю!
Неначе крикне хто надо мною.
І я прокинусь. Поза горою
Вертаюся крадуся поза Уралом,
Неначе злодій той поза валами.
Оттак я, друже мій, святкую

Отут *неділеньку святую*,
...Часи літами
Віками глухо потечуть
І я кривавими сльозами
Нераз постелю омочу.

Оцю «*неділеньку святую*» ми проводимо по Божому, хоч може не вповні так, як бажав Шевченко, і згадуємо його горе і тугу та й молимо за нього Господа.

О блаженнім успінні подай Господи приснопоминаємому рабу Твоєму Тарасові і сотвори йому вічную пам'ять!

ІНАВҐУРАЦІЯ АКАДЕМІЧНОГО РОКУ В УНІВЕРСИТЕТІ СВ. КЛИМЕНТА В РИМІ 1972

В дні 15 жовтня ц.р. почався академічний рік у нашім Університеті св. Климента в Римі. Кожного року — це важлива подія в існуванні й праці нашого молодого Університету, бо кожного року — це крок уперед у його нелегких початках. За ним уже близько десять років існування. Він уже здобув собі місце в нашому й чужинецькому світі, хоч він діє серед великанських труднощів та перешкод. Одне замітне — число його студентів помалу більшає і, дасть Бог, наше громадянство зрозуміє його вагу й силу в нашій дійсності і для нашої майбутности.

В годині дев'ятій вранці у храмі Святої Софії Блаж. Кир Йосиф відправив торжественну Архиєрейську Службу Божу в сослуженні отців професорів: о. мітрата П. Хомина, о. д-ра Ю. Федорова, о. Ювеналія, студитського уставу, о. С. Чміля, салезіянина. Дияконував о. д-р Р. Саба, салезіянин. Співав хор Малої Семінарії під дириґентурою Є. Небесняка, салезіянина. Присутніми були члени української римської громади. Святочну проповідь виголосив Блаж. Кир Йосиф, основник Університету, і її подаємо нижче.

ПРОПОВІДЬ БЛАЖЕННІШОГО КИР ЙОСИФА НА ПОЧАТКУ АКАДЕМІЧНОГО РОКУ В УКРАЇНСЬКОМУ КАТОЛИЦЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ 15 ЖОВТНЯ 1972

Хто в часі прощі до св. Землі вийшов на гору Тавор, то мимоволі відчував піднесення свого духа і переживав переображення Христа, а з Ним перетворення і своєї душі. Розмова з Мойсеєм і Іллею, це вияв Божої Мудрости і зразок переображення людей надприродним і природним знанням та освяченням Божою благодаттю.

Спускаючи свій зір вниз на прегарну панораму кругом гори, око путника спинюється на недалекому від Тавору місточку, Наїм. Воно обведене білим, довгим, чотирокутним муром, з чорною брамою на переді. Он там відбулося чудо, воскресення молодця. З міста ступає похоронний похід. Несуть на марах тіло молодої людини, а за ним його заплакана мати, вдова, і багато народу з міста. « І побачивши її Господь, змилосердився над нею і сказав до неї: Не плач ». Христос здержав похід і мовив до мерця: « Молодче, кажу тобі, встань! І мертвий сів і став говорити » (Лук. 7,11-15). І так Ісус з умертвіння привернув людину до праці, діяння і творчости. На це молодець вернув до життя, щоб створити своє майбутнє і стати підпорою для матері і горожан, що його супроводжали, та для слави цілого ізраїльського народу.

Початок академічного року на УКУ має багато спільного з оцею зворушливою подією. Оце зібралася молодь із відпочинку, щоб вернути до науки й праці над собою для розвинення і свого розуму і волі на свою й свого народу користь і славу. Стоять тут і ті, що за Христом мовлять « Встань! »... берись до студій, щоб стати вченою й шляхетною людиною, хосенною для світлого майбутнього.

Наука — виклади — починається на нашому Університеті, слава Богу, вже так десятий рік. За щасливий успіх ми заносимо нині гарячі молитви і молимось за наступний рік.

Коли глянути в минуле, Університет постав серед дуже важких умовин і то як продовження Богословської Академії. Рівнож із самого початку свого існування вона мусіла поборювати великі труднощі. А все ж таки вона проіснувала 15 літ, від 1927 р., випустила приблизно 1000 абсольвентів, що піддержували народ і як священики і навіть як світські на різних становищах. Вона видала біля сто наукових праць, була світочем навіть і для прихильних і неприхильних чужих. Цю працю гідно продовжує Університет — та й тепер 25-літня установа будиться і встає до дальшого життя і праці, подібно як той євангельський молодець. При тому треба собі також здати справу, що наш Український Університет, як католицький, є одинокий на всьому світі, а університетів є звиж 1000. Український Вільний Університет у Мюнхені, що перенісся туди з Праги і тепер святкує своє 50-ліття, має дещо відмінне завдання, а катедри україністики при чужомовних університетах можуть лише частинно виповняти національні вимоги.

Святочне започаткування академічного року є не лише звичаєм, але гарячою молитвою і поважною застановою над важкими умовинами, серед яких ми, мимо наших зусиль і протидіянь, знайшлися. І тому на Бога одинока надія! Ми не можемо числити на велику масовість і розмах, тому що, мимо звиж двох мільйонів поселенців розсіяних по цілому світі, замало є ще слухачів, щоб можна було обсадити всі катедри. Але великий початок зроблений і треба йти відважно вперед. Пізнати своє

минуле, свою історію, літературу і ціле культурне й громадське життя, а зокрема Церкву і її науку, можна пізнати тільки ось тут. Тому обов'язок студентів і студенток є використати ці можливості і вдержати церковну й національну свідомість, тим більше, що культурне окруження стоїть на належній височині. І бібліотека, і музей, і семінарі, і викладові залі, і передусім церква з мозаїками роблять наш Університет одним з найбільших українських осередків на поселеннях. Треба лише докладати всіх сил, щоб присвоїти собі якнайвище й якнайглибше знання. — І нераз ми також при різних нагодах завзивали наших поселенців, щоб старались загосподаритися, набути свій дім, піддержати церкву й школу, а передусім, навіть своєю кровавицею, дати для своїх дітей якнайвище образування. Але діти мусять знати, що виданий на них останній гріш батьків вкладає знову на них одночасно важкий обов'язок набути знання й благородність душі і посвятити їх для народу, щоб не пропав на чужині. Навіть не треба зражуватись тим, що наш Університет поборюють не так чужі, як свої — може із заздрости, злоби й незнання. — Бо що ж, така наша гірка доля. Такий був початок і Богословської Академії. — Ми не рахували тут на тисячі слухачів, але, при єдності, їх могло бути вже сто, а так вписаних на семестри біля 30, а на вакаційних курсах було вже 70.

Це знак, що Університет починає сповняти своє завдання, а так само ті, що тут приходять, відходять з переконанням, що щось нового вони довідалися, поширили своє знання, піднесли свого духа, освідомили себе. Не треба зражуватися тим, що то мені вигідно чи не вигідно, але треба боронити свій народ, де б то не було і перед ким то не було б. Ото є завдання, яке сповняв Христос, коли казав, що Він посланий перше до народу ізраїльського. Та й ти, брате й сестро, де б ти не був, жив, ти посланий до свого народу, щоб його піддержати, мимо всіх противенств. — І на вас, студенти й студентки, лежить той обов'язок.

Ніхто не є вічний. Ті старші відходять, а на їх місце приходять молоді. І тепер щасливий той народ, коли в руки беруть провід люди чесні, образовані, свідомі того, що вони покликані до праці для добра свого народу й своєї Церкви. — Тоді, мої дорогі, той нарід може бути спокійний, бо він має такий провід, що забезпечує світле майбутнє. Амінь.

ПРОПОВІДЬ БЛАЖ. КИР ЙОСИФА НА ПРАЗНИК СВ. КЛИМЕНТА ПАПИ 8 ГРУДНЯ 1972 Р. В СОБОРІ СВ. СОФІЇ В РИМІ

В нашому щоденному житті ми легко зживаємося з існуючим станом і умовинами, і нам здається, що так повинно бути. Ми ходимо до церкви, приймаємо св. Тайни, слухаємо Євангелію і проповідей, святкуємо свята, працюємо й діємо під кермою християнських заповідей і хри-

стиянської моралі, і вмираємо християнським похороном. Та спочатку воно не було так в Україні. В поганському житті ідолопоклонство, розбої і грабіжницькі напади на денному порядку; ні молитви, ні пошани для цінностей життя. А навіть людина в безбожницькій державі, хоч як подібна, то все таки відмінна, бо там лишилася культурна форма християнського життя, але без Бога. Навіть в ізраїльтян, у Старому Завіті, скільки там нарікань пророків на безбожне життя народу, на опоганювання себе, хоч вони мали Десять Заповідей Божих, даних Мойсеєм! Тому всім християнські цінності, християнське життя з усіми благодаттями, не можуть бути самозрозумілими, але великим Божим даром.

Та коли ми пригадаємо собі оті перші часи в Русі-Україні, яка переміна наступала з проповіддю Христа! Перший, хто прийшов отут, після всякої правдоподібности, бо так говорять історик Евзебій і ін., а так само й усно передали, то був св. Апостол Андрей. Навіть коли б св. Первозванний Апостол Андрей може й не був у самому Києві, — та мусів десь бути в чорноморських колоніях, бо від Синопи до Херсону, до Києва було недалеко. Повіяв сприятний вітер та й понесло кораблем аж до другого берега. І тому відносини між нашими предками — скитами — і греками, тодішніми вже християнами, були такі тісні. Знаєте, вздовж кругом Чорного моря були колонії, грецькі поселення. В них жили вже християни. І не диво, що, шукаючи за місцем проповіді й діяльности св. Андрея, історик Евзебій у IV ст., 300 літ по Христі, вже вказує на Скитію. Може за тим промовляло ще більше й те, що пізніше, коли розпочалася боротьба проти ікон, і т.зв. «іконокласти» нищили, валили всюди, де тільки яка ікона була, кажучи, в хибнім розумінні, що не можна дерева чи образу почитати як Бога — на диво тоді в Синопі лишився один образ на камені, св. Андрея. Знак, що він там мусів проповідувати, що він там мусів бути, бо інакше, звідки могла б та традиція ширитися, якщо б його там не було? Каменя не розбито, він там лишився як живий свідок проповіді св. Андрея. Ми можемо сказати, отже, що св. Андрей дав початок нашого християнства, навіть, якщо б і не був у Києві. Пізніше поставали різні леґенди на основі того, що він був у Києві, і поляки створили переказ, що він ішов через Польщу, друга леґенда була через Новгород, що він ішов на північ, а відтак вертав до Риму. Всі ці перекази свідчать, що щось мусіло бути на ділі, бо леґенда з себе не постане. І тепер, перші ті початки розпочалися на Побережжю, розпочалися також звідтам і між скитами. Та й нині відкопують там гроби, цвинтарі, святині й церкви з тих перших віків. Та й, де лежить Київ, також не є зовсім неправдоподібним побут св. Андрея, бо там уже була оселя, було місто, там відкопують монети римські, значить, там уже було життя, і то не яке примітивне, а торговельне, бо були гроші й життєві знаряддя.

От ті перші початки продовжує св. Климент, патрон нашого Уні-

верситету. Як Вам відомо, він був образованою людиною; написав послання до Коринтян, в якому він їх успокоював, бо зайшло якесь непорозуміння між єпископами й пресвітерами і народом, щоб вони признали й зрозуміли установу Христа і успокоїлися, і це поділало. Він був не тільки образованою людиною, але й походив з високого стану; знаний також у цісарському дворі в Римі, на якому мав вплив, і деякі дворяни стали християнами та похристилися вже під впливом св. Климента. А це не подобалося цісареві, тому він його вигнав. Куди — ген далеко, і треба було йти, от представте собі, через цілу Італію, відтак Хорватію і Сербію, Болгарію й Румунію, аж до Херсону на Крим. А то було місце заслання також і інших проступників. І він там жив, там проповідував скільки міг, і навернув багато людей. А тим він і піддержував оту нашу першу християнську ідею єдности Церкви. Бо й певно, що й св. Андрей проповідував ту єдність, — а св. Климент, як Папа, був її уособленням. Вона от тому лишилася так у нас без нарушення аж до XII століття.

І тепер, мої дорогі, спитаємо, чому отут, якраз і цей наш Університет прийняв ім'я св. Папи Климента? Ми його почитаємо, Студити намалювали його прегарні ікони, і рік-річно ми приходимо, величаємо й дякуємо йому так уже десять літ, відколи існує наш Університет. Хоч як він скромний, а все ж таки розвиває свою діяльність, хоч і без розголосу, без великої слави, без великого гомону, але він от творить і піддержує ту культуру, яка розпочалася вже давніше на українських землях. Як сказано, там св. Климент проповідував і, видно, був знаний. З ним були там різні розбійники й проступники, і їм не подобалася Христова віра, то вони йому вчепили якор і вкинули його до моря. Мешканці, які там були, витягнули тіло. І коли святі Кирило і Методій, які йшли до хозар через Україну, через Херсон, через Крим, коли вони прийшли там, почали шукати за тілом. Значить, то не була тайна, то не було щось видуманого, коли вони стали його шукати, бо Кирило й Методій були одними з найбільш образованих людей Візантії. Їх вибрали як найрозумніших до післанництва. І вони стали шукати — і віднайшли. І, як теперішні свідоцтва й студії показують, знайшли кості, знайшли й голову, і що найважніше, знайшли свідоцтво: знайшли якір, яким тіло втопили. Там постала й церква і його гріб, і щойно тоді, коли розпочав війну з Візантією Володимир Великий, то він прийшов до Херсону і забрав те тіло з собою як найбільшу цінність. От як уже тоді цінили й шанували ту єдність Церкви і її четвертого зряду Папу, св. Климента!

Він став нашим патроном ще й тому, що він є першим образованим папою і вченим. Лист, який він написав до Коринтян, свідчить, як сказано, що він був високо інтеліґентною й образотворною людиною. Бо св. Петро був рибалка, Лін і Анаклет так само були звичайними громадянами, які стали священиками й єпископами, бо не боялися визнати Христа і не боялися також виступити в Його обороні. Очевидно, відразу між

тодішніми вченими й філософами не знайшлися ісповідники. І св. Климент був перший. Тому, коли свв. Кирило і Методій прийшли на Крим, за дозволом тамошнього єпископа (бо там уже була ієрархія) взяли руку св. Климента, і з тими мощами вони, вернувшись до Візантії, пішли на Моравію, а з Моравії, коли вони мали там непорозуміння, пішли до Риму. Папа стрічав їх величаво, тому що вони несли мощі св. Климента Папи. Цей дім, де нині стоїть церква, так кажуть, і зовсім правдоподібно, був власністю Климента, значиться, він був багата й заможна людина. На тім місці постала церква, і там також спинилися Кирило і Методій, — там і помер св. Кирило, а Методій відтак вернувся на слов'янські землі.

От, Мої Дорогі, це причина, чому ми нині святкуємо цей празник. Святкуємо його не тільки як патрона, але й як того, хто піддержав єдність Церкви; а пізніше він став одним з херсонських мучеників, яких почитаємо. Наша історія, перервана мандрівкою народів, усталилася вже за Ольги й Володимира, і по тих усіх переходах уже набрала безперервної форми загального християнства в Україні. І тому пам'ять св. Климента нам така дорога. Але не думайте, що то лише щойно ми, чи скажім, що Кирило і Методій, переходячи, то відкрили його почитання. За княжих часів його загальна пам'ять була вже в Україні дуже поширена й звеличувана. Найкращим доказом є те, що археологи віднайшли, коли я сидів ще в тюрмі і дістав у руки цю книжку, монету з погруддям св. Климента з княжих часів. Значить, уже перші князі давали на монеті погруддя св. Климента, як вияв побожности й слави. Що його почитав уже св. Володимир свідчить те, що його кості похоронено в Десятинній Церкві. І там вони лежали, аж поки церкву не збурили монголи і не помішали й загирили кості. Та все таки його головою святили митрополита Смолятича, знак, що він у нашому житті відігравав велику ролю. Та й тому ми не робимо нічого іншого, як лише продовжуємо тут його славну діяльність і участь у нашій історії. Ми маємо ще й другого папу, що помер, бо був засланий на Крим — Мартина І. Саме він впровадив у богослуження « православний, ортодоксос ». Він був тим, над яким так само дуже знущалися. Тодішні римляни його післали на вигнання, і лише за ставленням царгородського патріярха не виконали вироку смерти, але післали його на Крим, де він і помер. Оті два папи піддержували нашу єдність тоді, як вона була найслабша, бо переривали її мандрівки народів, які нищили цілий край. А нарід мусів тоді втікати та ховатися по лісах, поки не перейшла та навала. Ото пам'ять, яку ми нині, призиваючи його заступництва, святкуємо! І ми не лише величаємо, але й дякуємо св. Клементові, що за десять літ у наших таких важких умовинах ми могли зазначити наше наукове життя отут у Римі як Університет, хоч, як знаєте, що сказав теперішній президент міністрів Андреотті у своїй славній промові: « В цьому Римі,

де вже, здається, нічого не можна сказати й додати, все таки українці сказали щось нового і додали до нього своє ». Дай Боже, щоб цей високоосвічений Папа просвічував для добра всьому українському народові до кінця віку. Амінь.

ЗВІТ РЕКТОРА ЗА 1972/1973 АКАДЕМІЧНИЙ РІК

Оцей Академічний Рік пройшов, слава Богу, зовсім правильно. Він був відкритий богослуженням і звітом за 1971/72 рік. В ньому проведено кілька номінацій професорів, про що буде бесіда на своїому місці.

Слухачів було 25.

Поважно збільшився стан Бібліотеки і Музею.

Бібліотека начислює нині 20.000. Нею займався о. Рафаїл — Студит, а працювали д-р Анна Бойцун, ігумена студиток Дарія. Великих, кілька тисяч томів дарував о. Візит. Миколай Вояковський — 5.000, Кир Іван Прашко, о. мітрат Богдан Липський і інші.

Для Музею великі заслуги положила п. дир. Павликовська, інж. Стефанія Пушкар, пані Мазур. Великі дари Мороза, Гніздовського, Гарасовського і інших.

Передусім четвертий вакаційний курс вже дав деякі конкретніші напрямні. Приїхали професори, як опісля зазначено.

АКАДЕМІЧНІ ВАКАЦІЙНІ КУРСИ 1970-1973 РР.

Велике оживлення Університету внесли академічні, вакаційні курси, що почалися 1970 р., 25-ого травня. Вони були уряджені за прикладом і на зразок таких курсів на інших університетах. В нас, викликали їх ще своєрідні потреби на поселеннях і на Україні. Спочатку учасників було двадцять кілька, а вже на закриттю курсу 1972 р. було 75. Це свідчить, що вони викликані реальними потребами і, що мають перед собою майбутнє.

Університет, це могутній чинник культури й цивілізації народу, тому то заслуговує він на окрему увагу в його діянню і розвою. Зокрема католицькі університети є запорукою впливу Церкви на життя народу.

Звичайно є вони iuris pontificii хоч є в Америці державні католицькі університети, а також патріяршого права. Саме наш університет належить до останніх оснований і ведений Верховним Архиєпископом. В напрямі правної приналежности в католицьких університетах велися живі дебати і нині вони не ще покінчені. Одно є певне, що католицькі університети помагають Церкві влити євангельську силу в душу людської, зокрема християнської спільноти. Наші часи, більше як минулі, вимагають наукового обґрунтування прав віри. Навіть до добробуту не дійде, як казав Сл.Б. митр. Андрей, неосвічена людина, а навіть може втратити те, що має. Вона здобуває собі значення серед

культурних народів та й примушує їх з нею числитися. От і в тому вага Українського Католицького Університету.

Ще одна велика і многоважна ціха католицького університету, що він розвиває не лише розум, але плекає *волю і характер людини, якого так треба і якого так бракує людству.*

Світські університети стараються розвивати розум, але не плекають характерів. Переважає висока техніка і винахід машин, яка не дбає про чесність людини.

Заслуга Церкви велика на тому полі, почавши від перших часів християнства в Олександрії й Антіохії були високі школи. Карло Великий, схолястики і новіші часи, це неперервний ланцюг вдержання університетів. Нинішні католицькі університетські конґреси стараються якраз надати католицьким університетам скоординовасти, розмаху, сили і правильности в розвою. Ось і в тому вага нашого університету.

Оцим звітом ми закінчуємо перше десятиліття існування Українського Католицького Університету. Вправді, за короткий це час на якийсь ювілей, як то в нас люблять це робити, і на якийсь дальший історичний погляд, та все таки десять літ установи в науковому житті заслуговує на те, щоби спокійно відмітити цю дату і глянути поза себе та й спитати про успіхи, вдачі і невдачі. Нехай про це судять інші! Ми можемо, одначе, безсторонно ствердити одно, а саме, що ми проіснували десять літ не маючи ані сотика готівки на початоку, не заломилися, навіть мимо всіх неприхильностей, не то чужих ворогів, але своїх, і то з боку духовників і духовної влади. Навпаки, ми навіть піднесли Духовну нашу Львівську Семінарію і зі забуття Студитів і Богословське Наукове Товариство. Ми можемо ще з чистою совістю ствердити, що ми не животіли надармо, « не всує трудихся », як казав св. Павло, але навпаки принесли користь і для Народу і для Церкви та зробили поважний вклад в українську науку і загалом в українську культуру.

Десять літ орґанізації наукових сил і професорського збору в числі 50 членів на поселеннях; десять літ збирання слухачів, 24 семестри викладів, звиж 100 томів наукових праць, хоч не всі видані, під фірмою Університету, між ними незаперечні архитвори як Митр. Андрея « Монумента », проф. Чубатого Історія Церкви, проф. Соневицького — Грецька література й інші, над якими жоден учений не перейде до денного порядку в майбутньому. Відтак обмін з всесвітніми бібліотеками, Академіями Наук і Університетами та іншими установами, піднесли престіж У.К.У. А до того свій прегарний дім У.К.У., велика 25-тисячна бібліотека з тисячами українських унікатів, два музеї, мистецтва і природничих наук, архів, а з тим і чудовий храм Св. Софії; — оце великий доробок з яким вибирається У.К.У. в друге десятиліття; Основання « Громади Св. Духа », яка має завдання плекати науку — має велике значення. На Тебе Господи уповаю і в Твої руки кладу Українську Науку.

П'ЯТИРІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПАПСЬКОЇ МАЛОЇ СЕМІНАРІЇ В РИМІ

Після свого освободження і приїзду до Риму митр. Кир Йосиф вніс прохання до Св. Отця папи Йоана XXIII про піднесення Української Малої Семінарії в Римі, основаної архиєп. Кир Іваном в 1952 р. в Орлеані (Франція), до гідности *Папської* (Pontificium) та прилюдного признання в ній середніх-гімназійних студій і матури. На це папа Йоан XXIII видав грамоту, яку і публікуємо. З науки в Малій Семінарії користають не тільки семінаристи, але й екстерністи.

АПОСТОЛЬСЬКЕ БРЕВЕ «ЦЕРКВА — ДБАЙЛИВА МАТИ» «AMANTEM CURAM» ПАПА ЙОАН XXIII — НА ВІЧНИЙ СПОМИН

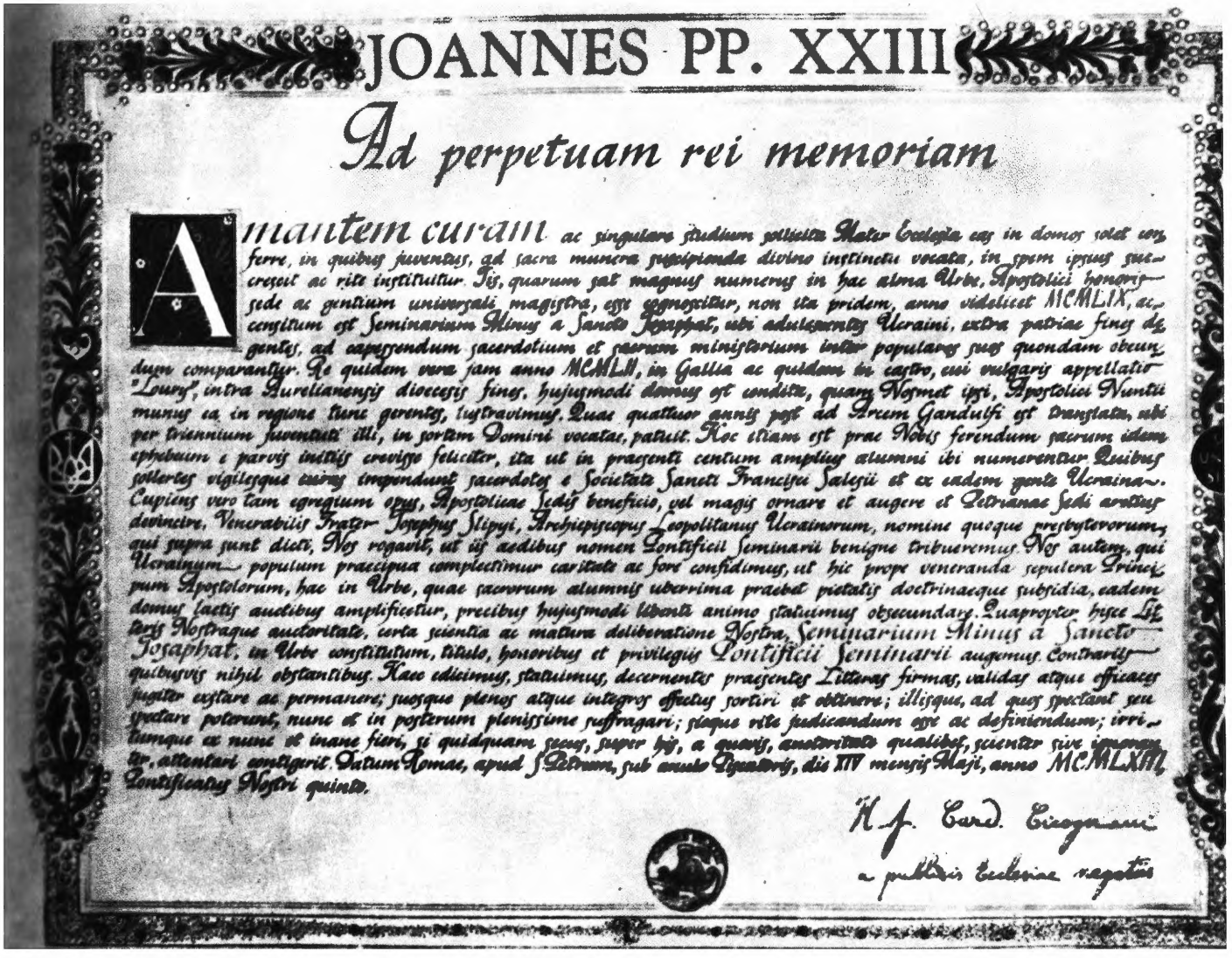
Церква, Дбайлива Мати, має звичай з любов'ю і з окремим піклуванням дбати про ті установи, в яких молодь, покликана Божим надхненням до одержання священних дарів, виростає на її надію і правильно виховується. До тих Установ, що їх досить велике число існує у цій Святій Столиці, осідку апостольської влади і вселенській учительці народів, нещодавно, а саме в 1959 році, прилучилася Мала Семінарія Святого Йосафата, де українські юнаки, що живуть поза межами батьківщини, приготовляються до священства й до майбутньої священичої діяльности між своїми земляками. Справді, вже в році 1952 у Франції, а іменно в місцевості, що називається Люрі, в епархії Орлеан, засновано цей Інститут, який відвідали ми особисто, коли були Апостольським Нунцієм у тій країні. Чотири роки пізніше перенесено цей Інститут до Кастель-Ґандольфо, де впродовж трьох років був він відчинений для тієї молоді, покликаної до священичого стану. Треба нам підкреслити, що цей священний юнацький осередок щасливо розрісся з малих початків, так що нині начисляють у ньому більш як сто вихованків. Їм присвячують дбайливу й постійну опіку Отці з Конґреґації Святого Франца Салізького, з-поміж українського народу.

Бажаючи, отже, ще більш звеличити й збагатити так визначну Установу добродійством Апостольського Престолу й сильніше злучити її

з Петровим Престолом, Достойний Брат Наш Йосиф Сліпий, Український Львівський Архиєпископ, також від імені згаданих отців, звернувся до нас з проханням, щоб ми добротливо уділили титул « *Папської Семінарії* » цьому Інститутові. А ми, що особливою любов'ю обіймаємо український нарід і маємо надію, що тут біля священних гробів найвищих Апостолів, у цьому місті, яке юнакам, що приготовляються до священочого стану, дає стільки засобів до поступу в побожності та науці, — ця Семінарія щасливо буде процвітати, постановили ми дуже радо вислухати цього прохання.

Тому цим письмом і нашою властю, свідомо й по обдуманім рішенні, наділяємо Малу Семінарію Святого Йосафата, приміщену в Римі, титулом, почестями й привілеями Папської Семінарії.

Написано в Римі, при св. Петрі, під печаткою рибака, в день 14-травня, 1963 року, п'ятого нашого понтифікату.

JOANNES PP. XXIII

Ad perpetuam rei memoriam

Amantem curarum ac singulare studium sollicita Mater Ecclesia eas in domos solet conferre, in quibus juventus, ad sacra munera suscipienda divino instinctu vocata, in spem ipsius succrescat ac rite instituatur. Eis, quarum sane magnus numerus in hac alma Urbe, Apostolici honoris sede ac gentium universali magistra, esse cognoscitur, non ita pridem, anno videlicet MCMLIX, accensitum est Seminarium Minus a Sancto Josaphat, ubi adulescentes Ucraini, extra patriae fines degentes, ad capessendum sacerdotium et sacrum ministerium inter populares suos quondam obeundum comparantur. Re quidem vera jam anno MCMLII, in Gallia ac quidem in castro, cui vulgaris appellatio "Louvy", intra Aurelianensis dioecesis fines, hujusmodi domus est condita, quam Nosmet ipsi, Apostolici Nuntii munus ea in regione tunc gerentes, lustravimus. Quae quattuor annis post ad Arcum Ganduifi est translata, ubi per triennium juventuti illi, in sortem Domini vocatae, patuit. Hoc etiam est prae Nobis ferendum sacrum idem ephebium e parvis initiis crevisse feliciter, ita ut in praesenti centum amplius alumni ibi numerentur. Quibus sollertes vigilesque curas impendunt sacerdotes e Societate Sancti Francisci Salesii et ex eadem gente Ucraina. Cupientes vero tam egregium opus, Apostolicae Sedis beneficio, vel magis ornare et augere et Petrianae Sedi arctius devincire, Venerabilis Frater Josephus Slipyi, Archiepiscopus Leopolitanus Ucrainorum, nomine quoque presbyterorum, qui supra sunt dicti, Nos rogavit, ut iis aedibus nomen Pontificii Seminarii benigne tribueremus. Nos autem, qui Ucrainum populum praecipua complectimur caritate ac fore confidimus, ut hic prope veneranda sepulcra Principum Apostolorum, hac in Urbe, quae sacrorum alumnis uberrima praebet pietatis doctrinaeque subsidia, eadem domus lactis auctibus amplificetur, precibus hujusmodi libenti animo statuimus obsecundare. Quapropter hisce Litteris Nostraque auctoritate, certa scientia ac matura deliberatione Nostra, Seminarium Minus a Sancto Josaphat, in Urbe constitutum, titulo, honoribus et privilegiis Pontificii Seminarii augemus. Contrariis quibuscumque nihil obstantibus. Haec edicimus, statuimus, decernentes praesentes Litteras firmas, validas atque efficaces fugiter exstare ac permanere; suosque plenos atque integros effectus sortiri et obtinere; illisque, ad quos spectant seu spectare poterunt, nunc et in posterum plenissime suffragari; sicque rite judicandum esse ac definiendum; irritumque ex nunc et inane fieri, si quidquam secus, super his, a quovis, auctoritate qualibet, scienter sive ignoranter, attentari contigerit. Datum Romae, apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XIV mensis Maji, anno MCMLXII, Pontificatus Nostri quinto.

A. Card. Cicognani
a publicis Ecclesiae negotiis

Грамота папи Івана XXIII про піднесення Української Малої Семінарії в Римі до гідности *Папської*.

III.

УПРАВА УНІВЕРСИТЕТУ

Уряд Ректора спочиває в руках Верх. Архиєпископа і Кардинала, зв. проф. Кир Йосифа.

Проректор — о. Мітрат, зв. проф. д-р Василь Лаба.

Декан Богословського Факультету — о. проф. д-р Мирослав Марусин — до 1972 р., в якому році вибрано о. проф. д-ра Івана Хому.

Декан Філософічно-гуманістичного Факультету — Зв. проф. д-р Володимир Янів до 1972 р., з огляду на перетяження і працю на УВУ в тому році вибрано зв. проф. д-ра Василя Лева. З огляду і на його недугу вибрано проф. д-ра Богдана Лончину.

Декан Правничого Факультету — Зв. проф. д-р Микола Чубатий.

Декан Природничо-математичного Факультету — уряд сповняв проф. д-р Петро Зелений.

Секретарську працю провадив о. проф. д-р Іван Хома.

Квестор — о. мґр. Петро Стецюк.

IV.

ПРОФЕСОРСЬКА КОЛЕҐІЯ

На поодиноких факультетах.

1. *ТЕОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ*

Звичайні Професори:

1. Верх. Арх. і Кард. Кир Йосиф	— Догматика
2. о. Мітрат д-р Василь Лаба	— Біблійні науки і патрологія
3. о. д-р Мирослав Марусин	— Літургіка
4. о. д-р Іван Хома	— Історія Церкви
5. о. Юлій Тицяк	— Історія літургіки.

Надзвичайні Професори:

1. о. д-р Петро Качур	— Біблійні науки
2. о. д-р Ісидор Нагаєвський	— Історія Церкви
3. о. д-р Іван Гриньох	— Догматика
4. о. д-р Іван Музичка	— Катихитика і Педагогіка
5. Преосв. Єп. д-р Володимир Маланчук	— Апологетика
6. о. д-р Юрій Федорів	— Історія Церкви
7. о. д-р Олександер Баран	— Історія Церкви.

Допоміжні сили:

1. о. Антін Рижак, Студ.	— Асистент апологетики.

Біографії професорів:

Єп. Володимир Маланчук. Народився 20.VIII.1904 в Заліщиках М., Західня Україна.
В роках 1910-1916 ходив до народ. школи,
В роках 1917-1924 ходив до ґімназії: Київ, Львів, Бельгія,
21.IX.1925 зложив монашу професію в Чині ОО. Редемптористів,
В роках 1925-1931 відбув філос.-богословські студії в Чині (Бельгія),

26.IV.1931 р. був рукоположений священиком у Львові з рук кир Андрея, митрополита,
1931-1935 був учителем в Малій Семінарії Чину в Збоїсках, коло Львова,
1935-1939 був лектором філософії у В. Семінарії Чину в Голоско, В., і ходив на виклади богосл. факультету при університеті Івана Казимира у Львові,
27.VI.1939 одержав ступінь маґістра (ліценціят) богословії при тому ж університеті, на підставі праці-дисертації: Безсмертність людської душі за св. Томою і Берґзоном,
1940-1948 був душпастирем українців катол. в Баварії, признаний урядом, з осідком в Мюнхені, і мав нагоду в перших роках ходити на курси й семінарі Державного Університету там же.
22 лист. 1944 одержав ступень доктора філософії на тому ж університеті на підставі праці в нім. мові: Неореалізм німецької й французької феноменології: в рукописі, а укр. переклад друковано в Йорктоні,
1947-1949 викладав частину філософії і був духовником у відновленій Укр. Катол. Семінарії на еміґрації, наперед в Гіршберґу (Баварія), а потім в Кулемборґу (Голяндія),
1951 р. виїхав до Канади й Америки, де в жовтні 1951 р. став протоігуменом східньої вітки ОО. Редемптористів на Канаду й Америку, аж до 1960 р. листопад;
2 листопада 1960 р. був назначений Папою Іваном XXIII екзархом для українців катол. у Франції,
19.2.1961 р. був консекрований у Вінніпеґу,
19.3.1961 р. був інстальований в Парижі Ем. Кардиналом Фельтен і Апост. Нунцієм Бертолі.

О. д-р Юрій Федорів народився в Саджаві, богородчанського повіту, станиславівської області, в родині селян Дмитра і Анни Урсуляк, 21 березня 1907 р. По закінченні народньої школи в родиннім селі, вписався до української ґімназії в Станиславові в 1921 р., а по матурі вписався на богословські студії в греко-катол. Богословській Академії у Львові.

Задля переслідування польської влади і воєнних дій не міг закінчити богословських студій у Львові. В 1939 р. зорганізував народню школу і ґімназійні курси у Волаєвичах, грубешівського повіту на Холмщині, там учителював, а в 1940 р. поїхав до Відня, щоб там закінчити богословські студії. Деканат богословського факультету потребував згоди львівського митрополита, щоб його прийняти на студії. Задля окупації західних земель України большевиками, неможливо було скомунікуватися з митрополитом, тому записався на філософічний факультет віденського університету, а в 1941 р., за згодою ректора духовної Семінарії в Празі, о. Адольфа Кіндермана, перенісся до Праги в Чехословаччині і вписався на богословію в Карловому Університеті. Рівночасно

вписався і на філософічний факультет Українського Вільного Університету, а по закінченні богословських студій, в 1942 р. також і на філософічний факультет Карлового Університету.

В 1943 р. був промований в УВУ на доктора філософії на підставі дісертації: « Церковний і національний стан на Холмщині і Підляшші від початку XVII ст. до 1906 р.» в професора історії Дмитра Дорошенка. Ту саму працю перекладену на німецьку мову подав проф. Вінтерові і Пфіцнерові професорам Карлового Університету, однак не встиг промуватися, бо його в короткому часі арештовано й відіслано до концентраційного табору в Терезіні, де перебув до кінця війни 1945 р.

По звільненні з конц — табору виїхав до Німеччини і вчителював у ґімназіях в Ашаффенбурзі і Бад Вирісгофені по одному рокові, а в 1948 р. був референтом культурно-освітних справ для українців, які мешкали в трьох таборах Бад Вирісгофену.

В 1948 р. виїхав до Канади, а по відбуттю однорічного контракту на фармі, був висвячений на священика і працював, як епархіяльний секретар торонтської Епархії, а рівночасно душпастирював, як помічник у торонтській катедрі. З кінцем 1957 р. був перенесений до найбільшої парохії св. Миколая в Торонті на душпастиря-помічника. При обидвох парохіях був учителем релігії у вечірніх школах і на курсах українознавства (типу 8 клясової ґімназії) викладав історію Української Церкви.

В роках 1958-1960 був управителем вечірньої 7-клясової української школи при церкві св. Миколая в Торонті.

На Богословській Академії у Львові був асистентом проф. І. Крипякевича, який провадив семінар історії греко-католицьких парохій.

Написані праці:

1. Автентичність грамот князя Льва (остала в рукописі).
2. Історія села Саджави: була друкована в кількох числах науково-популярного місячника, « Життя і Знання », що виходив у Львові. Інші праці популярно-наукові були друковані в тому журналі під псевдонімом Іван Дмитрович.
3. Територіяльний розріст Московської Імперії, друковано в тижневику « Час » що виходив у Фюрті, в Німеччині 1947 р.
4. Святі Місця — стаття в Календарі « Світла » за 1956 р., Торонто.
5. Гаґіон Орос Атос — стаття в місячнику « Ми і Світ », січень 1958 р., Торонто.
6. Початки Християнства в Україні — « Голос Спасителя », липень-серпень 1959 р.
7. Нинішна Візантія — стаття в Календарі „ Світла " за 1956 р., Торонто.
8. Хрещення Ольги — „ Голос Спасителя ", вересень 1959, Йорктон, Саск., Канада.

9. Володимир Великий — „ Голос Спасителя ", жовтень 1959.
10. Рим і Україна — „ Голос Спасителя ", листопад 1959.
11. Розбудова України — „ Голос Спасителя ", грудень 1959.
12. Змінна доля наших літургічних богослужень — „ Християнський Голос ", Мюнхен, Німеччина, 4.VII.1963.
13. Іконописне мистецтво на Атосі — „ Християнський Голос ", 25.VIII. 1963 р.
14. В дорозі до Святої Землі — „ Світло " (місячник), грудень 1962 р.
15. Літургічна мова в Богослуженнях укр. катол. Церкви, „ Наша Мета ", тижневик, 10.VIII.1968, Торонто.
16. Спис писань Митрополита А. Ангеловича — Логос, січень-березень 1963.

Інші статті були друковані в амер. щоденнику « Свобода », тижневиках « Наша Мета », « Гомін України » і в місячниках « Світло », « Голос Спасителя » і ін.

Друковані книжки:

1. Cross in the Ukraine, стор. 32, Торонто 1951.
2. Свята Земля, стор. 175, Торонто 1951.
3. На Чернечій Горі Атос, стор. 126, Торонто 1960.
4. На Святих Місцях, стор. 162, Торонто. (Це дневник паломництва, яке сам зорганізував і провадив до Святої Землі).
5. Історія Церкви в Україні, стор. 362, Торонто 1967.
6. Обряди Української Церкви, Рим-Торонто 1970.

О. д-р Іван Музичка. Я народився в селі Пукові (парох о. В. Соловій), рогатинського повіту, 15 листопада 1921 року. Мої батьки були незаможні рільники. Народню шостиклясову школу закінчив в рідному селі і вступив у 1934 році до української приватної гімназії Рідної Школи в Рогатині. В першім році одержав стипендію рогатинського Союзу Кооператив, а потім аж до 1939 року мав стипендію бувшого учня тієї гімназії Івана Тиктора (видавець). Закінчив гімназію в 1941 році безпосередньо перед приходом німців за большевицької окупації. В 1940 році був теж учнем рогатинської музичної школи, що була тоді зорганізована в Рогатині.

З приходом німців у 1941 р. почав вчителювати спочатку в селі Путятинці біля Рогатина (парох о. В. Тарнавський), потім в рідному селі, а в 1942 році мене забрали на вчителя до Школи Вправ при рогатинській Вчительській Семінарії в Рогатині (дир. др. К. Кисілевський), в якій я вчив теж теорію музики і гру на скрипці на перших двох роках. В 1943 році закінчив я заочно теорію музики і гармонії в Інституті Народної Творчости у Львові. (Др. З. Лисько і М. Колесса були моїми професорами і перед ними здавав я іспити).

В 1943 р. під впливом проф. Вчительської Семінарії в Рогатині Миколи Угрина-Безгрішного зголосився я до української Дивізії « Галичина ». У вересні 1943 р. почав я рекрутський вишкіл, що скінчився у грудні того ж року і мене приділено до дивізійної орхестри. У вересні 1944 р. через недугу шийних лімфатичних залоз мені заборонили грати і приділено мене до дивізійного шпиталю, де по закінченні санітарного вишколу я був санітарем при амбуляторії того ж шпиталю під рукою др. Г. Ґюнтера (тепер у Дорнбірн — Австрія) аж до закінчення війни.

В червні 1945 р. попав я в англійський полон, був перевезений до Белярії в Італії, де набув недугу хребта (був два місяці у шпиталі), з якою живу досі. В листопаді 1945 р. був звільнений з полону на студії до Риму. Студіював філософію і богословію в університеті « Пропаганда Фіде » і був питомцем укр. Колеґії св. Йосафата.

Був висвячений 3 травня 1951 на священика (Преосв. Кир Іван Бучко), а в листопаді 1953 р. оборонив докторську тезу на тему « Aqua in liturgia byzantina ». Вона вийшла друком. В листопаді 1953 р. виїхав на душпастирську працю до Англії. Тут був сотрудником о. А. Бабія в Рочдейлі до кінця лютого 1954 р., а потім став самостійним душпастирем у душпастирстві Волвергамптон аж досі. В січні 1970 р. почав викладати катихитику в Укр. Католицькім Університеті св. Климента в Римі.

О. д-р Олександер Баран. Я народився 28-го березня 1926-го року на Карпатській Україні біля Ужгороду в селі « Концово ». Мій батько Віктор Баран був урядником у прем'єр-міністерстві Чехословаччини в Празі.

Середношкільні студії закінчив я в Ужгороді в 1944-ім році і здав матуру клясичної ґімназії. Свої університетські студії розпочав у Празі, де на філософічному факультеті брав історію і слов'янську філологію. Тут я закінчив три роки, але більше не міг, бо мусів втікати перед комуністичною поліцією до Німеччини. Тут побув тільки пару місяців і з поміччю Високопреосвященного Кир Івана Бучка дістався до Риму, де вступив на теологію. На університеті « Урбаніянум » покінчив усі філософічні і теологічні курси та здобув докторат теольогії в 1957-ому році. Підчас писання докторської тези я почав студіювати на Орієнтальному Інституті і в 1959-ому році осягнув докторат зі східніх наук.

В 1961-ому році в липні я переїхав до Вінніпезької Архиєпархії, де почав свою душпастирську працю. Однак Високопреосвященний Кир Максим у 1965-ому році призначив мене до університету, як капеляна. Тут я одержав пост лектора східньої церковної історії й української мови. Щоб ніхто не міг мені закинути незнання славістики, я почав працювати над докторатом з славістичної філології при Оттавському Університеті.

НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

1. Quaedam ad biographiam Josephi Vološynovskyj Episcopi Mukačoviensis, in « Analecta OSBM » (1954), ser. II, vol. II, pp. 209-227.
2. Obligatio Synodi Zamostianae in Ucraina Carpatica saec. XVIII, in « Analecta OSBM » (1956), ser. II, vol. II, pp. 525-530.
3. Metropolita Kioviensis et Eparchia Mukačoviensis, Romae 1960.
4. Documenta inedita de confirmatione Parthenii Petrovyč, Episcopi Mukačoviensis in « Analecta OSBM » (1960), ser. II, vol. III, pp. 440-448.
5. Progetto del Patriarcato Ucraino di Gregorio XVI, in « Analecta OSBM » (1960), ser. II, vol. III, pp. 454-475.
6. Archiepiscopus Theophanes Maurocordato eiusque activitas in Eparchia Mukačoviensi, in « Orientalia Christiana Periodica » (1961), vol. XXVII, fasc. I, pp. 115-130.
7. Eparchia Maramorošiensis eiusque unio, Romae 1962.
8. Archiepiscopus Raphael Havrylovyč eiusque activitas in Eparchia Mukačoviensi, in « Orientalia Christiana Periodica » (1965), vol. XXXI, fasc. I, pp. 119-134.
9. Синод Мукачівської, Фоґарашської і Свідницької епархій у Відні 1773-го року, в « Записках ЧСВВ » (1960), сер. II, том. III, ст. 394-403.
10. Питання українського патріярхату в половині XIX сторіччя, в « Логосі » (1962), ст. 26-36.
11. Єпископ Андрей Бачинський і церковне відродження на Закарпатті, Йорктон 1963.
12. Сакраментальне співслуження при уділюванні св. Тайни єлеопомазання, в « Логосі » (1963) том XIV, ст. 161-166.
13. Поділ Мукачівської епархії в XIX сторіччі, в « Записках ЧСВВ » (1963), сер. II, том IV, ст. 534-569.
14. Гомілетичні « Бесѣди » Михайла Лучкая з 1830 року, в « Логосі » (1964) том XV, ст. 135-147.

Наукові рецензії: на книжки М. Лацка, В.А. Пекаря, В. Маркуся і І. Назарка в числах « Записок ЧСВВ » і « Логосу ».

Популярно наукові статті: в « Поступі », « Християнському Голосі », « Шляху », « Америці » та в різних італійських часописах.

2. *ФІЛОСОФІЧНО-ГУМАНІСТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ*

Звичайні Професори:

1. д-р Володимир Янів — Психологія
2. д-р Константин Кисілевський — Українська мова
3. д-р Михайло Тершаковець — Історія української Літератури
4. д-р Василь Лев — Церковно-слов'янська мова

5. д-р Михайло Соневицький — Клясична філологія
6. д-р Богдан Лончина — Романські літератури.

Надзвичайні Професори:

1. д-р Ярослав Рудницький — Українська література
2. д-р Олекса Горбач — Слов'янська філологія
3. д-р Василь Ленцик — Новочасна історія
4. д-р Віра Селянська — Романські мови
5. д-р Мирослав Антонович — Музикологія
6. д-р Тіне Дебеляк — Слов'янська філологія
7. о. д-р Франціск Ґнідовец — Словінська історія
9. д-р Ігор Соневицький — Музикологія
10. д-р Марія Овчаренко — Українська філологія
11. д-р Михайло Марунчак — Історія права
12. д-р Константин Біда — Світова література
13. д-р Радослав Жук — Архітектура.

Допоміжні Сили:

1. о. д-р Іван Тилявський, Салез. — Історія української літератури
2. о. д-р Роман Саба, Салез. — Італійська мова
3. о. Ювиналій Мокрицький, Студит — Мистецтво
4. Мґр. Клявдія Федаш, Василіянка — Англійська мова
5. о. Степан Чміль, Салез. — Латинська мова.

Проф. д-р Константин Біда. Я народився 24 вересня 1916 р. у Львові. Після закінчення середньої школи (гімназії), я студіював філологію, слов'янські літератури а також стислу філософію та німецьку філологію на університеті у Львові. Свої студії закінчив я у згаданих предметах на університеті у Відні, одержавши докторат у славістиці. Як докторант і після своєї промоції працював я в Інституті Словянських Студій Віденського Університету як науковий співробітник.

У 1946/47 студіював я в університеті у Берні (Швайцарія), доповнюючи свої студії у ділянці стислої філософії.

Праця в університеті. В 1952 р. призначено мене лектором у слов'янських науках в Оттавському Університеті в Канаді і поручено мені організувати програму Департаменту Слов'янських Студій цього ж університету. Разом з іншими слов'янськими дисциплінами, за моєю ініціятивою і стараннєм, введено і розвинено в Оттавському Університеті, побіч інших славістичних дисциплін, студії української мови, літератури і лінгвістики на всіх трьох університетських ступнях, а саме на ступні бакалявреату (B.A.), магістерії (M.A.) і докторату (Ph. D.). Внаслідок цього Оттавський Університет був довгий час одиноким університетом

на цьому континенті, який давав найбільші можливості у студіях українознавчих дисциплін і тому випустив ряд українців, які зайняли пости професорів в інших університетах чи середніх або іншого типу школах в Канаді чи в Америці. Усі вони одержали свої магістерські чи докторські ступні після повних іспитів і оборони своїх магістерських чи докторських праць, написаних під моїм керівництвом, в ділянці української літератури і філології.

Академічні пости. У своїй праці в Оттавському Університеті я займав такі академічні пости:

Від 1952 р. до 1957 — був лектором
» 1957 р. » 1961 — » асистент-професором (Assistant-Professor)
» 1961 р. » 1965 — » доцентом (Associate Professor)
» 1965 р. — звичайним професором (Titular Professor)

Від 1957 р. до сьогодні я також є головою Департаменту Слов'янських Студій цього університету.

Праця в інших університетах. Мене призначено:

1. Надзвичайним професором Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи в Римі; від 1971 р.
2. Професором — гостем Українського Вільного Університету в Мюнхені.

Членство в наукових товариствах:

1. Дійсний член Української Вільної Академії Наук у Канаді;
2. Президент Українського Шекспірівського Товариства в Західному світі;
3. Член (і бувший голова) Товариства Плекання Української Мови;
4. Член (і бувший голова) Асоціяції Канадійських Славістів;
5. Бувший президент Міжуніверситетського Комітету Канадійських Слов'ян;
6. Член (і бувший секретар слов'янської секції) Французько-Канадійської Асоціяції для Плекання Вищих Студій;
7. Член — основник Канадійської Асоціяції Порівняльної Літератури;
8. Член — основник Канадійської Асоціяції Етнічних Студій;
9. Член Американської Асоціяції Модерних Мов;
10. » Міжнародньої Асоціяції Слов'янських Мов і Літератур;
11. » Американської Асоціяції Порівняльної Літератури;
12. » Американської Асоціяції для Студій Національних Питань у Східній Европі.

Участь у міжнародніх конгресах:

1. Міжнародній Діялектологічний Конгрес у Лювені, Бельгія, 1961 р.
2. Другий Конгрес Міжнародньої Асоціяції Порівняльної Літератури у Льєжі, Бельгія, 1961 р.
3. Третій Конгрес Міжнародньої Асоціяції Порівняльної Літератури в Утрехті, Голяндія, 1962 р. (з прочитаним докладом).
4. Четвертий Конгрес Міжнародньої Асоціяції Порівняльної Літератури у Фрибурзі, Швайцарія, 1964 р. (з прочитаним докладом).
5. Пятий Конгрес Міжнародної Асоціяції Порівняльної Літератури у Бельграді, Югославія, 1967 р. (з прочитаним докладом).
6. Сьомий Конгрес Міжнародньої Асоціяції Порівняльної Літератури у Монтреалі й Оттаві, 1973 р.
7. Участь у численних конференціях канадійських та американських асоціяцій (з прочитаними докладами) (1955-1973).

Доклади, прочитані мною на міжнародніх конгресах, видруковано у наукових звідомленнях згаданих асоціяцій.

Наукові праці. У роках своїх університетських зайнять я опублікував ряд наукових праць в ділянці української літератури і філології і порівняльної літератури, зокрема в ділянці української та слов'янської шекспіріяни. (Список праць залучений окремо).

Dr. Francisco Gnidovec. Nació el 29 de marzo de 1914 en Ajdovec, Eslovenia, Yugoslavia.

Estudios. Escuela primaria en su lugar de nacimiento (Ajdovec) y en la ciudad Novo mesto (sede del partido); escuela secundaria de ocho años (colegio humanístico con latín y griego incorporado) en el Seminario Menor de la diócesis de Ljubljana (Capital de Eslovenia) con el examen de bachiller el a. 1933. — Seminario Mayor y la Facultad de teología de la Universidad de Ljubljana en los años 1933-1938 y además dos años siguientes para recibirse doctor en teología dogmática. Se doctoró 20 de septiembre de 1942 en la misma Facultad.

Ordenado sacerdote el 3 de julio de 1938.

Empleos en la Diócesis de Ljubljana: Vicario coperador en la parroquia de St. Peter (pri Novem mestu) 1939-1941. Prefecto de disciplina en el Seminario Menor de Ljubljana (1941-1944). Profesor suplente de teología en el mismo Seminario (1944-1945). El a. 1945 nombrado asistente diocesano de la Acción Católica para las Jóvenes; censor eclesiástico diocesano para la literatura beletrística; secretario de la asociación eclesiástica del Apostolado de s. Cirilo y Metodio para la unión de los cristianos del Oriente.

En Italia a. 1945-1947 (prófugo al ocupar su país terminada la guerra

las fuerzas comunistas): Profesor de latín y griego y filosofía en la escuela media bajo la autoridad militar de los aleados para los prófugos eslovenos (en Senigallia y Barletta).

A. 1947 nombrado docente-profesor de la teología dogmática en la Facultad de teología y Seminario Mayor de los emigrantes eslovenos (perteneciente a la Diócesis de Ljubljana) que funcionaba desde el año 1945 en Italia y se trasladó el a. 1948 a la Argentina.

En Argentina: Desde el a. 1948 profesor-docente de teología dogmática en la Facultad de teología y Seminario Mayor para los emigrantes eslovenos (en San Luis hasta el a. 1951 y después en Adrogué). El a. 1958 nombrado *profesor estraordínario en la misma Facultad.* Rector del dicho Seminario desde el a. 1952 hasta su término el a. 1965. Rector del Seminario Menor que fué instituido y agregado al dicho Seminario Mayor el a. 1952 lo que ejerce actualmente. — En La Facultad del Seminario enseñaba también la parte de la filosofía escolástica (ontología, teodicea, psicología), *la teología oriental,* patrología e historia de teología.

Actividad científica y literaria

De joven sacerdote se dedicaba a los estudios orientales vinculados con la vida y obra de los apóstoles eslavos s. Cirilo y Metodio.

Publicó en esloveno: Influjo de s. Gregorio Nazianzeno sobre s. Cirilo y Metodio y sus biografías, tésis inaugural, Ljubljana 1942, p. 68.

La vida de S. Cirilo y Metodio en los breviarios glagolíticos (se refiere el tratado a los breviarios manuscritos de la biblioteca enla Universidad de Ljubljana), publicado en Bogoslovni Vestnik (revista científica de la Facultad de teol. de Ljubljana), Ljubljana 1944.

En esos estudios fué discipulo del conocido teólogo orientalista e historiador de s. Cirilo y Metodio prof. Grivec de la Facultad de teol. de Ljubljana y según su deseo debía seguirle en la cátedra. (En vinculación con esta misión fué nombrado el a. 1945 secretario del Apostolado de s. Cirilo y Metodio para la unión de los cristianos del Oriente).

Esta actividad fué cortada por su emigración que le impuso otras obligaciones imprescindibles. De la orientalistica ha publicado algunos artículos en las revistas Duhovno Zivljenje y Omnes unum (de la emigración eslovena) y uno en Ciencia y fe (de la Facultad de teol. de los PP. Jesuitas en San Miguel, Bs. As.) 1961.

Como profesor de *teología dogmática* publicó un libro en esloveno: La Madre de nuestro Redentor, Bs. As. 1954, p. 288.

Además ha publicado muchos artículos de carácter teológico general y espiritual en las mencionadas revistas Duhovno zivljenje y Omnes unum. De estas también fué unos años director principal (Duhovno zivljenje 1954-1957, Omnes unum 1963-1966).

Д-р Марія Овчаренко. Народилась 19.VI.1909 р. в Тарнавці, переворського повіту в священичій родині о. Андрія Пшепюрського.

Освіта: Закінчила українську жіночу гімназію в Перемишлі 1928 р. Закінчила Ягайлонський університет у Кракові 1934 р., осягнувши ступінь маґістра філософії в обсягу слов'янської філології під проводом професорів Івана Зілинського і Богдана Лепкого і ін. Промувалася на доктора філософії в Карловому університеті в Празі 1945 р.

Педагогічний стаж: Педагогічну працю почала в 1934 р. в укр. жін. гімназії в Перемишлі, де викладала українську мову. Потім учила української і польської мови в школі ім. М. Шашкевича у Львові і польської мови в школі ім. Міцкевича у Львові. Від 1939-1941 р. викладала українську мову в Педагогічному інституті у Львові. Від 1943-1945 р. працювала в українській гімназії в Моджанах на Чехах. Від 1945-1949 р. викладала українську мову й літературу в таборових гімназіях в Фюссені і Міттенвальді в Німеччині. Від 1952-1960 р. вчила в школі ім. св. о. Миколая в Чікаґо.

Від 1961 р. працюю в американських університетах у ранзі звичайного професора мов. Від 1961-1962 р. викладала в Вестерн Стейт Колледж оф Колорадо, від 1962-1964 р. у Тулейн університеті в Новому Орлеані, Люїзіяна.

Від 1964 р. працюю професором мов в Істерн Іллінойському університеті.

У літі 1971 р. викладала українську мову в літній школі Гарвардського університету.

Наукова діяльність: Від 1939-1941 працювала науковим співробітником в Інституті Мовознавства Філіалу Академії Наук УРСР у Львові. Від 1942-1943 працювала в Українському Науковому Інституті в Берліні. Від 1952 р. я є дійсним членом Наукового Т-ва ім. Шевченка.

Членство в американських професійних організаціях: Американська Асоціяція Університетських Професорів; Амер. Асоціяція Модерних Мов; Амер. Асоція Учителів Сх. європейських і Слов'янських Мов; Амер. Асоціяція для Підвищення Слов'янських Студій; Дельта Каппа Ґамма — Інтернаціональна Почесна Організація Жінок-Педагогів.

Друковані праці: Надсянський говір. Варшава, 1938 р.

Іван Зілинський. Славонік Ревю. Лондон, 1952 (по-англ.).

На надсянсько-бойківському мовному пограниччі. Записки НТШ, 1954.

Золоті ворота. Шкільна читанка. Три видання: 1955, 1955, 1962.

Поезія Юрія Клена. Овид, 1957.

Релігія в творах лавреаток Франківського літературного фонду. Овид, 1957.

Новий роман І. Багряного. Овид, 1959.

Друковані праці: Наголос Франкової поезії. Аннали УВАН, 1961 (по-англ.). Сергій Єфремов як історик літератури. Записки НТШ, т. 62, 1962.

Записки НТШ, присвячені українським ученим, знищеним комуністичною Москвою, т. 72, 1962 — редакція. Гоголь і Осьмачка (по-англ.). УВАН — Канада, 1969.

Наукові доповіді за останні два роки:

1. Два Дон Жуани — дві ідеї: « Каммений ґость » Пушкіна і « Камінний господар » Лесі Українки. УВАН, Н. Йорк, 1972.
2. Л. Українка — поет полум'яного слова — головна промова на з'їзді українців Америки і Канади. Клівленд, 1971.
3. Святочна промова на святі в честь Л. Українки. Чікаґо, 1971.
4. Поетична творчість А. Кримського. НТШ, Н. Йорк, 1971.
5. Поети — шестидесятники. ООЧСУ. Н. Йорк, 1971.

Доповіді популярного характеру про деякі аспекти життя в Сов. Союзі — для американських учителів, амер. жіночих клубів і ін. (про релігію в Сов. Союзі, жіноцтво, літературу, інтелектуальний фермент ітп.).

О. д-р Іван Тилявський, народився 16 січня 1919 р. в селі Розділля, повіт Горлиці, на Лемківщині. Як парохія, с. Розділля належало до Перемиської епархії, а відтак до Апостольської Адміністратури Лемківщини. Батьки: Павло і Євфросинія з роду Прегнар.

Народну школу закінчив в Розділлю. Середню освіту розпочав у перемиській гімназії. 1937 р. виїхав до Італії до Салезіян. Гімназійні студії закінчив у салезіянському інституті в Івреї (1940 р.). Новіціят у Вілля Молья (Кєрі) 1940-1941 р. Філософські студії з доповненням ліцею скінчив у Фогліццо (Торіно) 1941-1944 р. Матуральні іспити склав у державному ліцеї в Торіно 1944 р. Дворічний педагогічний стаж відбув в Торіно. Богословські студії кінчав на Салезіянському атенеї в Торіно в роках 1946-1950, завершуючи їх ліценціятом з богословії.

Тайну священства одержав з рук архиєп. Кир Іван Бучка 23 липня 1950 р.

Теологічні студії доповнив у Папському Східньому Інституті в Римі трирічним курсом і завершив їх докторатом у правничо-літургічнім відділі. Докторська дисертація: « Напрямні літургічного руху в Почаївському манастирі під час його перебування при Унії ».

Будучи членом Чину Отців Салезіян ввесь час займався притаманному для того Чину вихованню молоді, спершу в Українській Малій Семінарії в Люрі, Франція, а потім в Римі. Кромі цього викладав на Українському Католицькому Університеті предмети з українознавства та моральної богословії.

Друковані праці: « Слово о законі і благодаті » митрополита Іларіона. « Логос » 1953-1954. Історично-критичний огляд.
« Monastero di Počaiv — la sua tipografia e le sue edizioni ». « Analecta OSBM » 1963.
Деякі рецензії в « Богословії » і інших журналах.

Проф. архітект Радослав Жук. *Народився* в Любачеві, Україна, 13.9.1931.

Студії: Університет МекҐілл, Монтреаль (Б. Арх. з відзначенням, 1956); Массачусеттс Інститют оф Текнолоджі, Бостон (М. Арх., 1960).

Стипендії і нагороди: Нагорода Анґлін Норкросс (1952); Нагорода Турнбулл Елевейтор (1953 і 1956); Подорожна Стипендія А.Ф. Данлоп (1956); Медаля Губернатора-Лейтенанта (1956); Подорожна Стипендія Пілкінґтон (найвища нагорода з архітектури надавана річно одному з ґрадуантів в Канаді, 1956); Стипендія Канадської Ради на досліди студій в десяти европейських школах архітектури (1963).

Участь в провктах: Як член фірми Ротер (Блянд) Трудо (1956, 1958 до 1959) — Будинок Міської Ради в Оттаві, Жан Манс Редевелопмент в Монтреалі, Нове Місто Порт Картьє, Квебек. Як член фірми Йорк, Розенберґ і Мардалл (1957) — Будинок Посольства США в Лондоні.

Провкти виконані у власній практиці (від 1961): Церква Св. Михаїла в Тиндалл, Манітоба; Церква Св. Родини в Вінніпезі; Церква Св. Йосифа в Вінніпезі; Площа Пам'ятника Шевченка в Вашінґтоні; Церква Св. Михаїла в Трансконі, Манітоба; « Світ Дітей », Експо '67, Монтреаль (в спілці з Джоном Шрайбером); Парафіяльний Центр Св. Івана Хрестителя в Оттаві; Церква Св. Евхаристії в Торонті; Церква Св. Йосифа в Тандер Бей, Онтаріо; Ґалерія Мистецтва в Ніяґара Фоллс, Онтаріо.

Конкурси: Вхід до Стадіону Молсон (в спілці з І. Кесслером) — друга нагорода (1955); Прототипна Бензинова Станція Б.П. (закритий конкурс) — перша нагорода (1956); Стадіон Зимової Олімпіяди в Банф, Алберта (державний конкурс, в спілці з трьома іншими архітектами) — виграно першу фазу, друга фаза не відбулася (1962).

Академічна праця: Критик провктування — Бостон Аркітекчураль Сентер (1959 до 1960); Професор-асистент — Манітобський Університет (1960 до 1966); Викладач-візитант — Торонтонський Університет (1956 до 1965); Надзвичайний професор — Університет МекҐілл (від 1967); Професор-візитант — Український Католицький Університет, Рим (1972). Член жюрі — Род Айлянд Скул оф Дезайн (1965), Массачусеттс Інститют оф Текнолоджі (1965 і 1971), Університет Єйл (1971), Університет Гарвард (1971). Екзамінатор — Союз Архітектів Провінції Квебек (1971 і 1972).

Доповіді: Конференція Церковної Архітектури, Вінніпеґ (1964); Перший Інтернаціональний Конґрес Релігії, Архітектури і Мистецтва, Нью-Йорк-Монтреаль (1967); Павільйон Гостинности, Експо '67, Монтреаль (1967); Симпозіюм Церковної Архітектури, Замок Нойндорф, Австрія (1968); Союз Вищих Шкіл Архітектури — Обласна Конференція, Університет Прінстон (1972); Університет Льойоля, Лос Анджелес (1972); Український Інститут Модерного Мистецтва, Чікаґо (1973).

Виставки: Виставка Массей Медальс, подорожуюча виставка в Канаді (1964); Університет МекҐілл, Монтреаль (1965); Річний Конґрес Товариства Українських Інженерів Америки, Торонто (1971); Університет Сер Джордж Вілліямс, Монтреаль 1972); Український Інститут Модерного Мистецтва, Чікаґо (1973), Унів. Льойоля, Лос Анджелес (1974).

Публікації: « Де Стракчурис », Модерн Прес, Саскатун, 1961-62; « Архітекчураль Форум », Нью-Йорк, травень 1963; « Рояль Аркітекчураль Форум », Нью-Йорк, травень 1963; « Рояль Аркітекчураль Інститют оф Канада Джерналь », Торонто, листопад 1964; « Аркітекчураль Ревю », Лондон, листопад 1965; « Монтреаль '67 », Монтреаль, березень 1967; « Славс ін Канада », том 2, Отава, 1968; « Нотатки з Мистецтва », Філядельфія, томи 5, 6, 7; « Кірхліхе Кунстблєттер », Лінц, Австрія, 1969; « Традіціон унд модерне Ґезельшафт », Академіше Друк унд Ферляґсанштальт, Ґрац, Австрія, 1969. Обласний редактор для прерійних провінцій — « Рояль Аркітекчураль Інститют оф Канада Джерналь », (1963 до 1964).

Професійні Товариства: Член — Королівський Архітектурний Інститут Канади (від 1958), Союз Архітектів Провінції Квебек (від 1958), Союз Архітектів Онтаріо (від 1958), Союз Архітектів Манітоби (1961 до 1967, член Ради від 1962 до 1964), Аркітекчураль Асосієйшен, Лондон (1956 до 1960), Товариство Архітектів Монтреалю (від 1965, секретар від 1969 до 1970). Член дирекції Вінніпезької Ґалерії Мистецтва (1963 до 1966).

3. *МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ*

Надзвичайні Професори:

1. Д-р інж. Петро Зелений — Біологія.

Допоміжні сили:

1. о. д-р Роман Мазяр, Салез. — Ботаніка, анатомія і геологія
2. о. д-р Василь Тиндало, Салез. — Фізика і хемія.

Д-р Петро Зелений. Уродився я 13 жовтня 1908 р. у Вислобоках, пов. Львів, як син Максима і Марії з Яновських Зелених. Батько мій був управителем школи.

Перші чотири роки вчився я в народній школі ім. М. Шашкевича у Львові. Середню освіту здобув в акад. ґімназії, головне заведення, у Львові, де я зложив іспит зрілости в 1926 р.

Неприйнятий на університет в р. 1926/27 — вчителював я на селі та підготовляв хлопців до вступного іспиту до ґімназій. В 1927 р. вписався я на Львівську Політехніку, на аґрономічний відділ Аґро-Лісового Факультету й успішно закінчив студії в 1932 р. дипльомом інж.-аґр. на підставі окремої дипльомної праці.

Вже в час студій зацікавився я проблемами харчування і харчевою фізіологією (біохемією), і почав в тім напрямі спеціялізуватись. В році 1932/33 став я науковим співробітником проф. д-ра Малярського на Львівській Політехніці (катедра фізіології і біохемії), але по році був змушений покинути це становище (арешт).

В другій половині 1933 р. зголосився я до праці в Краєвому Господарському Т-ві « Сільський Господар » у Львові. Початково як повітовий аґроном в Долині (1½ р.), Самборі (1 рік) і в Львівськім повіті (від 1935 р.).

В 1938 р. перенесено мене до Централі Т-ва « Сільський Господар » у Львові, де я обняв редакцію тижневика « Сільський Господар » та рівночасно сповняв функцію референта годівлі с.г. тварин. В тім часі був також спів-редактором наукового журналу « Укр. Аґрономічний Вісник » (нач. ред. д-р Є. Храпливий).

В тому часі пройшов курс фізіології тварин на Високій Ветеринарній Школі у Львові та курс фізіологічної хемії на медичнім факультеті Львівського Університету, як вільний слухач, в цілі поглиблення моїх знань в тій ділянці, потрібних для спеціялізації. Двократно був стипендіятом і виїзджав за границю (4-6 тижневий побут) та у вільні хвилини студіював у бібліотеці Н.Т.Ш. у Львові фахову літературу. Моя ціль була: працювати науково в ділянці фізіології і біохемії, зокрема в ділянці харчування людей і тварин.

В тім часі працював також суспільно і був членом ряду громадських установ. В 1938 р. став членом Головного Виділу Т-ва « Просвіта » у Львові. Був також членом Марійських Дружин та Пласту. Був одним з членів-основників Т-ва Укр. Аґрономів у Львові, секретарем Т-ва, а в 1939 р. обрано мене головою тогож Т-ва.

17 вересня 1939 р. арештований большевиками; втеча; короткий побут в Белзі та Кракові і остаточно переїзд до Берліна на дальші студії. Там голошуся в 1940 р. до проф. д-ра Е. Манґольда, знаного в світі фізіолога харчування « Ernährungsphysiologie » — і проф. університету ім. F. Wilhelm'a в Берліні та дир. Інституту Tierphysiologie und Tierernährungslehre того ж університету. Він приймає мене до Інституту в характері наукової помічничої сили. Тут працюю я в лябораторії і в порозумінню з професором Манґольдом та його дозволом виготовляю дісер-

тацію для осягнення наукового степеня « д-ра ». В тім часі проходжу також курс біохемії на Хемічнім Факультеті того ж університету (4 семестри).

В 1942 р. здаю всі приписані іспити (риґорози), предкладаю дісертацію п.заг.: « Stoffwechselversuche über den Stickstoff- und Schwefelansatz bei den Hühnern ». На тій підставі Професорська Рада Аґро-лісового Факультету Університету в Берліні признає мені науковий ступінь « д-ра с.г. наук ». Тоді іменовано мене також старшим асистентом — « Oberassistent ».

Вже в тім часі почав я підготовлятись до габілітації. Виконавши всі передумови, передбачені університетськими приписами для габілітантів — одержав я дозвіл від куратора Університету на габілітацію. Думаю, що завдяки дуже прихильній оцінці моєї праці проф. д-ром Е. Манґольдом.

В місяці березні 1945 р. предложив я університетським властям габілітаційну працю п.заг.: « Biologie des Schwefels und der Schwefelverbindungen ». Але дальший розвиток воєнних подій унеможливив формальне переведення і затвердження габілітаційного процесу. Нині університет лежить в Східній Німеччині.

Покинувши Берлін в половині квітня 1945 р., я по довшій блуканині опинився в Реґенсбурзі, а дещо пізніше в Мюнхені. В Реґенсбурзі почав працювати вже в 1945 р., за дозволом американських властей, Укр. Технічно-Господарський Інститут (УТГІ), що перенісся сюди з Подебрад. Початково прийнято мене в УТГІ в характері лектора, а після габілітації в 1946 р. (габілітаційна праця: « Біологія сірки і її сполук » — скорочений переклад нім. габіл. праці) — Професорська Рада Аґро-Лісового Факультету УТГІ обрала мене доцентом і керівником катедри фізіології і годівлі с.г. тварин. Рівночасно з тим мав я виклади і на Ветеринарно-Медичнім Факультеті в Мюнхені. На тім становищі працював я до квітня 1948 р. себто до часу мойого виїзду в Бельґію. В р. 1946/47 обрано мене секретарем Проф. Ради УТГІ.

В 1948 р. запропоновано мені працю в Бельґії, в Т-ві Хліборобів в « Belgische Boerenbond », якої централя находиться в Лювені. Я мав працювати в характері наукового дорадника при фабрикації комбікормів у їх фабриці в Антверпені та рівночасно занятись організацією експериментальної тваринної досвідної станції в Попелі (над голяндською границею), де ця організація мала власний земельний маєток.

Після кількалітної праці таку експериментальну стацію зорганізовано під офіційною назвою: « Veevoederproefstation van de Belgische Boeren bond te Poppel, », якої я став керівником і досі тут працюю в тім характері. Нині ця досвідна стація розрослася до великих розмірів і є одною з найкращих в Бельґії. В літі 1974 р. покидаю цю працю і переходжу на пенсію.

В 1950 р. одружився я з п. Софією Колібабою, вихованою вже в Бельґії, яка студіювала на університеті в Лювені і одержала степень

ліценціята наук економічних і дипльоматично-консулярних. Маю одну доньку.

В травні 1953 р. обрано мене дійсним членом Н.Т.Ш., а в грудні 1954 р. проф. Рада УТГІ іменувала мене професором УТГІ. В 1965 р. став я дійсним членом Міжнародьної Вільної Академії Наук у Парижі: Acadèmie Internationale Libre des Sciences et des Lettres — Paris.

В 1954 р. став я дійсним членом німецького наукового Т-ва: Deutsche Gesellschaft für Züchtungskunde-Bonn. Я є також членом Богословського Наукового Т-ва.

З рамени Belgische Boerenbond брав я чинну участь в різних міжнародніх наукових з'їздах і конґресах, відбув 4 наукові подорожі по европейських країнах.

Беру далі активну участь в громадськім і релігійнім житті: є секретарем Т-ва « Апостольська Візитатура » в Лювені, від 1963 р. є головою Краєвого Об'єднання УХР в Бельґії і заст. голови Централі, головою Т-ва за Патр. Устрій та заст. голови Світового Т-ва за Патр. Устрій УКЦ, головою Конференції Мирян европейських країн, членом управи більшости громадських установ в Бельґії, головою Церковної Комісії при Координаційнім Комітеті Громад. Установ Европи (КОУГЦУ) тощо.

Беру стало участь в симпозіях та конференціях УТГІ в Мюнхені та Н.Т.Ш. в Сарселі.

I. *Друковані праці*:

1. Potrzeby pokarmowe u małych zwierząt — exper. praca, Roczn. Akadem. Rol. w Dublanach, 1931.
2. Botaniczny skład siana i jego strawność — ibid. 1932.
3. Як забезпечити пашу на цілий рік — вид. « Сіль. Госп. » 1936, стор. 76
4. Силосування кормів — вид. « Сіль. Госп. » поп. праця, 1937, стор. 120
5. Sposób odżywiania mieszkańców wsi Podberezci pow. Lwów — konkurs. praca przedłożona Inst. Gosp. Wiej. w Pulawach 1939 r.
6. Годівля с.-г. тварин — Укр. Сіль.-Госп. Енцикльопедія, 1939, Львів
7. Stoffwechselversuche über den Stickstoff- und Schwefelansatz bei den Hühnern... Diss. Berlin 1942 (Univers.-Verlag) — 1943.
8. Stoffwechselversuche über den Schwefelansatz bei Schweinen... Resumé in Forschungsdienst 1943.
9. Gesamt- und anorganischer Schwefel in verschiedenen Heuarten... Ztschr. f. Tierphysiologie, Berlin, 1943.
10. Stickstof- und Schwefelansatz bei wachsenden und ausgewachsenen Kaninchen..., Forschungsdienst, Berlin, 1944.
11. Biologie des Schwefels und der Schwefelverbindungen — Habilitationsarbeit zur Erlangung der Würde eines « Dr-habil » — an der Friedrich Wilhelms Univers. Berlin. 1945.

12. Біологія сірки та сіркових сполук — перекл. з німец., Реґенсбурґ, 1946, предложена як габільт. праця УТГІ і оборонена перед проф. радою в жовтні 1946 р. для осягнення титулу « Доцента ».
13. Засвоєння сірки у курей — Наук. Зап. УТГІ, Реґенсбурґ, 1948
14. Landbouw en Veeteelt — 1949-1950, uitgev. Boerenbond, Leuven
15. Het Eiwitproblem in de voeding — « Landbouw », Leuven, 1950.
16. Hormonen in de voeding — art; in de « Boer », Leuven, 1951.
17. Der Eiweissansatz beim Huhn während eines längeren Versuchsabschnittes... Arch. f. Geflügelzucht, Jg. 17, H. 3/4, 1953, stor. 54-69.
18. De voeding van varkens — 4-e wyd. 1965, Leuven, stor. 38.
19. De voeding van melkkoeien — 3-e wyd., Leuven, 1965, stor. 42.
20. Het mesten van kalveren en jongvee — 2-e wyd., Leuven, 1963, stor. 48.
21. Eiweiss und Harnstoff — Proceed; of Shevchenko Sci. Soc., Sect. of Math., Nat. Sci. & Med., Vol. IV (XXXII), New Jork, 1956-57.
22. Значіння гормонів в сіль.-госп. практиці — Наук. Бюлет. УТГІ, ч. 41-42, Мюнхен, 1955, стор. 12
23. Значіння антибіотиків в сіль.-госп. практиці — Наук. Бюл. УТГІ, 1958
24. Арсенові сполуки як збудники росту — Збірн. НТШ, Ню-Йорк, 1960 р.
25. Розвиток науки про годівлю в останніх 50-ти літах — реф. в НТШ Сарсель, вигол. на Заг. Зборах Т-ва в 1955 р.
26. Lé Metabolisme de l'azot..., Mitteilungen, nr. 4, München 1967.
27. Стимулятори росту... Наук. Зап. УТГІ VI (IX), Мюнхен, 1965, стор. 17
28. Нове в науці про білки — Аґрон. Вістник, Львів, 1942
29. Сучасний стан науки про вітаміни — Аґр. Вістник, Львів, 1942

Праці на інші теми:

30. Християнське виховання молоді в Собор. Декреті (в друку), резюме в ІЛЗ УХР, ч. 19 (28, 1966) Студ. тиждень УХР в Петерсберґу.
31. Під день св. Андрея — ІЛЗ ч. 18 (27, 1966), стор. 39-49
32. Організація світ. Апостоляту в країнах Бенелюксу (Студ. дні УХР в Римі 1963 р.), друк. Збірник « Укр. Мирянин в житті Церкви... » видав. УХР, вип. 3 1966 р., стор. 249-281
33. Митр. Шептицький наш дороговказ — рефер. вигол. для членів УДК, Брюссель

II. *Статті до 1939 р.*

Ряд популярно-фахових статей появлялись в часописах та журналах, що виходили у Львові, як от: «Сільський Господар» та Календарі «С.Г.», « Укр. Молочарство », « Хлібороб. Вишкіл Молоді », « Освіта » тощо.

II. *Важливіші праці, видані « Буренбонд'ом » в Лювені для внутрішнього вжитку і для суспільних аґрономів в Бельґії, видані переважно цикльост. способом, та рефер. виголошені на Інтерн. Конґресах*:

1. Наукові відкриття та їх практичне застосування — цикль реф. виголошених для членів Укр. Наук.-Освіт. Т-ва в Лювені в час 1948 до 1949 р.
2. Zuurgrad van de voedermiddelen... Boerenbond, Leuven, 1951.
3. APF, vitam. B-complex en antibiotica — « Onze berichten », 1951.
4. Proeven met mestkuikens op batterijen, Boerenbond, 1952, bl. 42.
5. Ondermelk in de voeding van varkens — « De boer » nr. 38, 1966.
6. Melkpoeder in de voeding — « De Boer », nr. 50, 1950.
7. Vitamine in der Schweinehaltung — « Der Bauer », nr. 38, 1966.
8. Erfolgreiche Kälberzucht — « Der Bauer », nr. 3, 1968.
9. Vraagstukken in het verband... cykl., Leuven, Boerenbond, 1953, bl. 60.
10. Cooccidiostatica in het voeder — studie, cykl., Antwerpen, 1954.
11. Bijovoedering der koeien — « De Boer », nr. 22, 1954.
12. Xanthophilen in pluimveevoeders — studie, Boerenbond, Leuven, 1954.
13. Lijnkoek en vetgehalte in de melk — cykl., Boerenbond, Leuven, 1954.
14. Opfok en voeding van de fazanten — Leuven, 1955, bl. 16.
15. Verslag Studierijs naar Duitsland — cykl. 1955, bl. 28.
16. Intern. Kongres in Duitsland — cykl. 1957, bl. 23.
17. Der biolog. Wert von Eiweisstoffen — Int. Kongr. Hamburg, 1958.
18. Kwaliteit van de eieren — cykl., studie, 1958, bl. 24.
19. De rol van aureomycine... cykl., 1958, bl. 6.
20. Ureum in theorie en praktijk — cykl., 1958.
21. Versuche mit Mastküken — Intern. Kongr. Wien 1960.
22. All-Mash methode... cykl. Leuven, 1962, bl. 30.
23. Jungrindermast... ref. Intern Kongr. Roterdam 1961.
24. Het persen van mengvoeders; — Boerenbond, cykl., 1959, bl. 34.
25. Het gebruik van hormonem in de veevoeding — cykl., 1960, bl. 22.
26. Verslag Intern. Kongr. Hamburg — 1961, bl. 10.
27. Bijvoedering der koeien... cykl., 1964, Boerenbond, bl. 31 (studie).
28. Lebenskräftige Ferkel — ref. Intern. Kongr. Antwerpen 1964, bl. 10.
29. Vetrijke voeders... cykl., studie, Leuven, 1963, bl. 12.
30. Biggenanemie... cykl., Boerenbond, 1964, studie, bl. 16.
31. Volledige voeders voor melkkoeien — studie, cykl., Leuven, 1970, bl. 33.
32. Oxalzuur... Leuven, 1960, studie, bl. 10.
33. Komplette voeders... studie, Leuven, 1970, bl. 13.

34. Voedermethode bij het mesten van varkens — studie, Leuven, 1964, bl. 71.
35. Ordelkundige voeding van... cykl., studie, Leuven, 1968, bl. 56.
36. Proef op melkkoeien... verslag van proeven, cykl., 1971, bl. 37.
37. Produktie van Hybridevarkens — studie, cykl., Leuven, 1970, bl. 19.

III. *Інші праці*:

1. Три роки виготовляв я « Новості » — « Нівіґеден » — щомісячник, перегляд заграничної фахової літератури для працівників Буренбонд'у.
2. Кожного року виготовляється докладний звіт з переведених досвідів на нашій експериментальній фермі т.з. « Ферсляґен ван де прувен » почавши від 1949 р. Досі появились 22 числа звітів із багатим науковим матеріялом, призначеним виключно для фабрики комбікормів Буренбонд'у (справа конкуренції, тому всі висліди досвідів не публікується!).

4. *ФАКУЛЬТЕТ ПРАВНИЧИХ І СУСПІЛЬНИХ НАУК*

Звичайні Професори:

1. д-р Микола Чубатий — Українське право
2. д-р Богдан Галайчук — Міжнародне право

Надзвичайні Професори:

1. д-р Юрій Старосольський — Історія міжн. права
2. д-р Богдан Казимира — Суспільні науки
3. д-р Василь Маркусь — Політичні науки
4. д-р Михайло Марунчак — Соціологія
5. д-р Богдан Боцюрків — Українське право.

З професорського збору проф. д-р Микола Чубатий обходив 80-ліття своїх уродин. З тієї нагоди Блаж. Верх. Архиєпископ вислав привіт.

Надзв. проф. о. д-р Іван Музичка обходив 20-ліття свого священства і 50-ліття уродин.

Біографії професорів:

Д-р Василь Маркусь. В. Маркусь народжений 27 грудня 1922 р. в с. Бедевля, тячівського району на Закарпатті. Батьки — селяни: Василь і Марія з роду Банк. В рідному селі прожив до 1936 р., коли почав навчання в гімназії в Хусті. В 1942 р. арештований і суджений угорськими властями за участь в нац. підпіллі. 1943-44 в університеті

в Будапешті. 1945 р. на Закарпатті, окупованому рад. військами. З кін. 1945 р. на еміґрації спочатку в Чехії, потім в Німеччині, де пробув до кінця 1949 р. як студент і суспільний діяч. 1950-51 рр. провів як студент в Фрібурґу/Швайцарія. З 1952 р. в Франції як співробітник НТШ та як студент. В грудні 1958 р. переїхав до США, перебував спочатку в Нью-Йорку, а потім в Сав Бенді, Індіяна, а з 1962 р. в Чікаґо. В січні 1960 р. одружився з Дарією Гасюк; троє дітей — Таїса, Устина, Василь. 1965-65 академічний рік провів викладачем в Римі/Римський осередок Лойоля Університету.

Студії: 1936-42 — реальна гімназія в Хусті. 1943 — матура в Ужгороді. 1943-45 — чотири семестри філософічного факультету в Будапешті (славістика, латина і нім. мова). 1946-48 продовження славістичних студій і педагогіки на УВУ в Мюнхені. 1948 р. — докторат з славістики (дисертація: Архаїчні властивості південно-закарпатських говорів). 1949 р. — диплом учителя сер. школи (маґістер педаґоґіе). В міжчасі студіював право. 1950-52 — студії політичних наук в Фрібурзі, закінчені ліценціятом. 1953-56 — студії права на Паризькому Університеті, закінчені докторатом з міжнароднього права. 1955-57 — одночасно студії на Інституті вищих міжнародніх студій в Парижі, закінчені дипломом в 1957 р. 1961-62 — одночасно з викладанням в Університеті Нотр Дам брав курси з політ. наук.

Суспільно-журналістична праця: 1943-44 — співпрацював в « Літературній неділі » (Ужгород). 1946-56 — активний в студентському русі, кількаркатний член управи та в 1952-53 — голова ЦЕСУС-у; член управи « Обнови », співробітник студентських видань, організатор Студійних Днів в 1952 р., учасник міжнародніх конґресів Пакс Романа. 1950-54 — редактор студійного журналу « Фенікс ». Співробітник газет: « Український самостійник », « Християнський голос », « Українець-Час ». Співредактор журналу « Укр. самостійник » від 1958 р. ред. бюлетеню Академічного Т-ва в Парижі. Ред. « Пропам'ятної книги на пошану Верх. Архиєпископа в 75 ліття уродин » (Чікаґо, 1967). Ред. « Вісника парафії св. Володимира й Ольги » (Чікаґо).

Наукова праця: Викладач Університету Нотр Дам, Савт Бенд, 1959-62. Викладач Університету Лойолі у відділі політ. наук від 1962 р., тепер із ступенем надзвичайного професора. Викладач Вищих Українських Курсів в Чікаґо від 1964 р. Співробітник Енциклопедії Українознавства від 1952 р., член редколегії та редактор відділу права; чл. редакційного комітету англомовної Енциклопедії Українознавства. Наук. співробітник Центру Східньо европейських студій в Мадріді (1953-58). Співробітник Пролоґу, дослідного товариства в Нью Йорку в 1959 р. Дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, член кореспондент

УВАН в Нью Йорку, член Американської Асоціяції сприяння слов'янським студіям, Американської Асоціяції міжнародного права, Американської Асоціяції політичних наук. Брав участь з доповідями або лише як учасник в ряді наукових конференцій — українських і неукраїнських.

СПИСОК ПРАЦЬ

Українською мовою:

Національна політика КПРС (разом з Я. Пеленським), Пролог 1959.

Дві українські енциклопедії (разом з В. Кубійовичем), Пролог 1960.

Церква і політика (друкована доповідь на Студійних днях « Обнови »), Лювен 1956.

Нищення Греко-Католицької Церкви в Мукачівській епархій. Збірник на пошану проф. З. Кузелі, Париж 1960.

Закарпаття під угорською окупацією. « Вісник », Нью-Йорк.

Світла і тіні української дипломатії 1917-1921 рр. в « Правничому збірнику », зредагованому автором, Нью-Йорк, 1965.

Право сецесії в радянській конституції (наукова доповідь, резюме в « Бюлетені НТШ », Париж).

Стан правових і суспільних наук в УРСР (наукова доповідь, прийнята до друку в « Збірнику на пошану проф. Оглоблина », вид. УВАН, Нью-Йорк).

Стан дослідження і проблеми вивчення української іміґрації в ЗДА (наукова доповідь, прийнята до друку в « Українському Історикові »).

Церковні братства в минулому і сучасному (в « Календарі-Альманаху Парафії Св. Володимира й Ольги в Чікаґо » 1970 р., зредагованому автором).

Більші статті в Енциклопедії Українознавства, частина I і II.

Вибори, Жиди, Закарпаття, Консульська служба, Міжнародні організації, Міжнародні договори, Міжнародньо-правний статус, Об'єднані Нації, Земство, Мовна політика, Мовне законодавство і т.д.

Понад 300 середніх і малих нотаток в Енциклопедії.

Державно-правне становище Закарпатської України від 1919 р. (наукова доповідь, резюме в « Бюлетені НТШ »).

Журналістична і дипломатична діяльність Жана Пеліссіє й українці (наукова доповідь, прийнята до друку в « Сучасності »).

Статті і рецензії, що мають наукове і публіцистичне значення в таких журналах і часописах: « Сучасність », « Український самостійник », « Свобода », « За патріярхат » та ін.

Books and pamphlets:

L'Incorporation de l'Ukraine Subcarpathique a l'Ukraine Sovietique, 1944-1945. Louvain 1956, p. 144.

L'Ukraine Sovietique dans les Relations Internationales et Son Statut en Droit International, 1918-1923. Paris 1959, p. 326.

The Problems of the Nationalities Policy of the U.S,S.R. (coauthor J.Z. Pelenski). New York 1960, p. 109.

Articles:

Intervención ruso-communista en Ucrania en los anos 1917-1922. *Oriente*, Madrid, April-June 1955, pp. 125-142.

La permanancia de lo nacional. *Oriente*, Madrid, January-March 1957, pp. 195-209.

La situación de la Ucrania Sovietica en las actuales relaciones entre Oriente y Occidente. *Politica Internacional*, Madrid, April-June 1956, pp. 67-80.

Ukraine is Largely Still a 'Terra Incognita'. *The Ukrainian Quarterly*. New York, March 1959, pp. 56-65;

El Nacional Communismo en la U.R.S.S. *Foro Internacional*, Mexico City, April-June 1961, pp. 587-618.

Current Trends of the Nationalities Policy in the U.S.S.R. *Prologue*, New York, Spring-Summer 1961, pp. 88-95.

The Liquidation of the Uniate Church in the Diocese of Mukachevo, 1945-1949. *Symposium* to honor Professor Z. Kuziela. Paris 1962; in reprint p. 22.

Other articles, book reviews and communications in journals:

Oriente, Oriente Europeo, Madrid; *Bulletin de l'Academie Internationale Libre des Lettres*, Paris; *The Ukrainian Quarterly*, New York; *Prologue*, New York; *The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Letters*, New York; *The Ukrainian Literary Gazette*, Munich; *Suchasnist*, Munich; *Revue de l'Histoire Ecclesiastique*, Louvain; *Ukrainian Encyclopedia*, Paris-New York; *The Slavic and East European Journal*, Bloomington; *Review of Politics*, Notre Dame; *Boons Abroad*.

Д-р Михайло Г. Марунчак. Народився в селі Далешевій, городенського повіту в дні 4 жовтня 1914 року. Батьки Григорій та Марія з Дзіраків.

По скінченні народної школи в рідному селі продовжав науку в класичній гімназії « Рідна Школа » ім. Тараса Шевченка в Городенці, яку закінчив в 1935 р.

Змалку цікавився він соціяльною проблематикою та літературою. Вже в гімназії працював в « Науковому гуртку » та очолював його впродовж двох років. По лінії своїх зацікавлень продовжав свої вищі студії на університетах Львова, Праги та Вінніпеґу.

У Львові студіював право та суспільні науки і з цієї ділянки одер-

жав докторат права і суспільних наук в Празі в 1941 р. В Празі крім УВУ студіював теж економічні науки на Карловому Університеті та був слухачем Філософського Факультету УВУ впродовж шости триместрів. Несподіваний арешт Ґештапом в дні 17 жовтня 1942 р. перервав його дальші студії. Запроторений в концтабори перейшов Терезін, Освєнцін (Авшвіц), Мавтгавзен, Мельк і Ебензе. Був звільнений американськими військами в Ебензе в дні 6 травня 1945 р. Після короткого побуту в Австрії він подався на захід та осів на якийсь час в Мюнхені. Тут працював з початку організаційним референтом Ліги Українських Політичних В'язнів, а опісля очолив цю організацію, яка несла моральну та матеріяльну допомогу не тільки українським політичним в'язням німецького націонал-соціялістичного режиму, вле також всіх окупаційних режимів в Україні. За час свого головування він знівелював до певного ступня різкі партійні різниці політв'язнів і ЛУПВ начислювала понад 2.000 членів. Він також видавав бюлетень « Український Політв'язень » та співпрацював в журналі « Літопис Українського Політв'язня ». В тому часі в афіліяції з ЛУПВ був зорганізований Науково-Дослідний Інститут Української Мартирології, в якому принимали участь такі вчені, як Олександер Оглоблин (голова НДІУМ -у), Наталія Василенко Полонська, Петро Курінний, Володимир Янів, Віктор Петрів та інші.

До Канади прибув при кінці 1948 р. і поселився в місті Вінніпезі. Тут він надалі продовжає працю допомоги політв'язням вже в Комітеті Українських Політичних В'язнів в Канаді. Впродовж кількох років працює фізично та включається в широкий вахляр місцевого релігійного культурно-освітнього, кооперативного життя. Одночасно в роках 1955 і 1956 кінчає студії суспільних наук (Сошел Ворк) на Манітобському Університеті. Згодом він стає на працю в Чайлд Ґайденс Клиник Великого Вінніпеґу, де працює й досі. Ця праця створила йому можливість дальше присвятитися науковим дослідам.

Зокрема він поринає в досліди українського минулого в Канаді, як також в соціяльну та політичну історію українства поза його рідними землями. Історія української діяспори в західному світі, як також діяспори в Европі та Азії — це його передові спрямування. З цієї ділянки досі появилася низка його публікацій, книжкових, журнальних та часописних. І так книжками побачили світ чотири томи « Студій до історії українців Канади », опубліковані УВАН в Канаді:

Том I - Шотляндські поселенці та українська громада в Пойнт Даґлес 1964-1965, стор. 251

Том II - Історія суспільно-культурного росту українців Манітоби, частина I, 1966-1967, сторін 539

Том III - Історія преси, літератури і друку піонерської доби, 1968-1969, сторін 281

Том IV - Статті, нариси та есеї до піонерської доби, 1970-1972, стор. 288.

До циклю монографічних праць з цієї ділянки належать ще:

— Петро Гаврисишин, піонер і будівничий Шашкевичівської дільниці, Бібліотека Піонера, Вінніпеґ, 1962-1963, сторін 106,
— Канадійська Теребовля, Загальна Бібліотека УКТ, Вінніпеґ, 1964, стор. 40,
— Змагання за Незалежність Української Церкви в Канаді (Роля Катедри св. Володимира й Ольги у Вінніпеґу), 1966-1967, стор. 100,
— В зустрічі з українськими піонерами Альберти, Загальна Бібліотека УКТ, Вінніпеґ, 1964, стор. 88.

Крім згаданих монографій появилася загальна двотомова « Історія українців Канади » (том перший в 1968 р., 468 сторін та том другий в 1973 р. 470 стор.). З нагоди 100-річчя Канадської Конфедерації була опрацьована історія українців Канади в англійській мові п.н. « The Ukrainian Canadians: A History », стор. 790. Ця піонерська праця була спонсорована Комісією Сторіччя Канади враз з фінансовою піддержкою Української Канадської Фундації ім. Тараса Шевченка. Праця ця здобула якнайкращі оцінки англомовних рецензентів.

З ділянки української історії та української діяспори опубліковані ще такі праці:

Система німецьких концтаборів і політика винищування в Україні, Загальна Бібліотека УКТ, Вінніпеґ, 1963, стор. 88,
Українці в Румунії, Чехословаччині, Польщі, Юґославії; Загальна Бібліотека УКТ, Вінніпеґ, 1969, стор. 64,
Українці в СРСР поза границями УРСР (в друку),
Українці-Русини в Юґославії (в рукописі).

Крім студійних праць над історією української діяспори його завжди полонювала постать Маркіяна Шашкевича та його роля в пробудженні українського народу до національного і соборного життя. Цій передовій постаті української історії він присвятив окрему працю п.н. « Маркіян Шашкевич на тлі доби », Загальна Бібліотека УКТ, 1962, стор. 95. З нагоди 150-річчя від дня народження Великого Маркіяна він став організувати враз з іншими ентузіястами « Інститут — Заповідник Маркіяна Шашкевича », який зараз має поза собою вже 10 років праці. Став він незмінним науковим секретарем цього Інституту — Заповідника та головним редактором періодичного збірника « Шашкевичіяна » та « Бібліотеки Шашкевичіяни ». Завдяки своїй стабільності Інститут — Заповідник Маркіяна Шашкевича є зараз афільований з Українським Католицьким Університетом в Римі.

В зв'язку з відродженням українського Народу і Церкви його окремо інтересує питання вивершення Української Церкви в формі патріярхату. Цій студії присвятив він низку статейних праць, як « Питання патріярхії у Львові в 1842 і 1880 роках » (« Сучасність », Мюнхен, 1970), « Навіщо нам патріярхія » (Українські Вісті, Едмонтон, ч. 28, 1969), « Спра-

ва патріярхату на сторінках Руського Сіону у Львові », (Церковний календар — Альманах на 1971, Чікаґо, 1971), « Що є помісністю УКЦеркви », (Новий Шлях, ч. 32, 1970), « За життя та вивершення Української Католицької Церкви » (Українські Вісті, Едмонтон, чч. 21-23, 1970, і Наша Мета, Торонто, чч. 26-29, 1970) та інші.

В загальному, він написав около 150 часописних та журнальних статтей, есеїв, нарисів та рецензій з історії українського народу, його діяспори, наукових, культурних та громадсько-політичних надбань.

Крім науково-дослідної праці він бере також участь в українському громадському житті. Впродовж 15 років був він членом Ширшої Ради КУК та Президії Комітету Українців Канади, виконуючи при цьому впродовж 10 років головство Політичної Комісії КУК. Саме за його головування запала ухвала на цій комісії про потребу ґлобальної організації всього українства у вільному світі у формі Світового Конґресу Вільних Українців що було одноголосно акцептовано на VI Конґресі Українців Канади. Працював він в Програмовій Комісії підготовки до оснування Світового Конгресу Вільних Українців. Став він теж членом Контрольної Комісії СКВУ.

Від 1962 р. очолює він Історичну Секцію УВАН, а останньо став головою Виділу Суспільних Наук цієї академії. Є він дійсним членом УВАН та НТШ. Від 1969 р. він очолює Крайову Раду Українських Організацій за Патріярхат УКЦеркви в Канаді.

За свою наукову та громадську працю був нагороджений Шевченківською медалею на VII Конгресі Українців Канади в 1962 р. та Медалею Сторіччя Канади з нагоди Сторіччя Канадської Конфедерації.

Д-р Богдан Ростислав Боцюрків. Я народився 3 вересня 1925 р. в м. Бучачі на галицькому Поділлі, в сім'ї адвоката Ілярія та Галини (з Лопушанських) Боцюркових. Початкову освіту зачав у Бучачі, а з переїздом сім'ї до Львова в 1933 р. продовжував її в укр. нар. школі ім. М. Шашкевича. В міжчасі, 20 серпня 1935 р. помер мій батько, залишаючи нас троє (найсташу сестру — Марусю, старшого брата — Тараса та мене) на утриманні матері.

В 1937 р. почав я середню освіту в « Головній » Українській Гімназії у Львові, яку мусів перервати восені 1940 р. (через арештування брата Тараса — ученика тієї ж гімназії совєтським НКВД) та перенестись на рік до вечірньої середньої школи при вул. Городецькій (кол. шк. ім. Б. Грінченка); одночасно, вдень, вчився я у Художньо-Промисловому Училищі. Повернувся я на « Головну » аж весною 1942 р., після нім. тюрми, тифу й довгого лікування, та здав матуру весною 1943 р. Як в початковій школі, так і гімназії ввесь час отримував пересічні « дуже добрі » (за большевиків — « відмінні ») оцінки. В гімназії редагував в 1938-39 р. учнівську газетку « Сварог », в шк. р. 1942-43 був головою

гімназійної читальні. В р. 1942-43 одночасно вчився малярства в Інституті Народньої Творчости, а в шк. р. 1943-44 був студентом Мистецького Інституту (Академії) у Львові, аж до його евакуації весною 1944 р.

Вміжчасі пробув пів року політв'язнем у німецьких тюрмах (серпень 1941 - січень 1942: Біла Церква, Житомир, Рівне, Львів, Краків). В серпні 1944 р. був знову арештований Ґестапом за політ. діяльність. Після короткого побуту в тюрмах у Криниці, Новому Санчі та Кракові був вивезений під кінець вересня 1944 р. до конц-табору Фльоссенбурґ в Німеччині, звідки після одного місяця був перенесений до філії цього концтабору у Ленґенфельді, в Саксонії. Підчас евакуації в'язнів в квітні 1944 р. втік із групою в'язнів-українців та переховувався в лісах аж до приходу американців.

Залишившись на еміграції в Зах. Німеччині, жив я спочатку в Бад Кіссінґені, згодом в таборах ДП (Переміщених Осіб) у Швайнфурті, Ашафенбурзі, та у Франкфурті н.М. В таборах ДП співпрацював як графік і принагідний кореспондент у тижневику « Неділя » та І рік вчив рисунків у таборовій гімназії в Ашафенбурзі. Спочатком 1947 р. записався на Франкфуртський Університет, де закінчив до від'їзду з Німеччини 2 триместри (археологія, історія мистецтва, італ. мова). Виїхав до Канади в грудні 1947 р.

Спроваджений родиною до Едмонтону в пров. Альберта, Канада, перебрався в січні 1948 р. до Вінніпеґу в пров. Манітоба, де працював до вересня 1954 р. в системі Українського Національного Об'єднання і його Братніх Організацій, спочатку як канцелярійний працівник та співредактор місячника « Голос Молоді », згодом як організатор УНО і МУН; організатор, директор і викладач Вищих Освітніх Курсів ОУКО при Манітобському Університеті, секретар КЕ УНО та КУ МУН і т.п. В 1948 р. започаткував у Вінніпезі видавання сусп.-політ. місячника « Самостійна Україна », який редагував до 1949 р. В 1953 р. заснував Академічне Т-во « Зарево » у Вінніпезі та був його першим головою (згодом через низку років був членом центр. проводу « Зарева »), а в 1953-54 р. був співосновником та І-им містоголовою Союзу Українського Студентства Канади (СУСК).

З вересня 1949 р. почав я університетські студії в Манітобському Університеті (спочатку в Каледжі Св. Павла), з наголосом на політичні науки та історію. В 1952 р. отримав ступень Бакалявра Філософії (БА), а два роки пізніше — ступень Маґістра Філософії (МА) в ділянках політичних наук та історії, захистивши маґістерську тезу н.т. « Порівняння політичної адміністрації в радянських окупаційних зонах Німеччини й Австрії ».

Тимчасом, у серпні 1950 р., я одружився з Вірою Василишин з Едмонтону. Згодом народилось у нас п'ятеро дітей: Тарас (1952), Євгенія (1954), Маруся (1958), Роман (1961) та Михась (1962).

В шк. році 1953-54 працював я асистентом у Відділі політ. наук Манітобського університету.

Здобувши виїздну стипендію ім. Макензі Кінґ-а в 1954 р., я переїхав на докторські студії в ділянці політичних наук до Чікаґського Університету. Там же й отримав стипендію на акад. рік 1955-56. В той же час працював в Чікаґському Університеті молодшим науковим співробітником (« рісерч асистентом ») в питаннях України й Білорусі в Групі Дослідів над Слов'янськими Народами («Славік Піпелс Рісерч Проджект») в 1955 р. Там, м.ін., прийшлося мені зударитись із сильними русофільськими тенденціями керівників « Проджекту » та з цензуруванням моїх статтей до збірників про Україну та Білорусь (про церкву та соціяльну структуру цих народів), через що я відмовився підписати своїм прізвишем згадані статті, хоч мене таки названо між співробітниками обох збірників (гл. дві перші позиції у списку англомовних праць). Одним із наслідків моєї праці у цьому « Проджекті » було поглиблення мого зацікавлення церковною проблематикою в Україні від 1917 р., з якої я й обрав тему для моєї докторської дисертації. В 1956 р. я одночасно працював молодшим науковим співробітником у Центрі Дослідів над Американською Закордонною Політикою, членом Редакції « Американської Народньої Енциклопедії » (куди, м.ін. ввійшла моя стаття про Україну), а в першій половині 1956 р. викладав теж вечірний курс про національну політику большевиків у Каледжі (для не-студентів) Чікаґського Університету. Весною 1956 р. здав я успішно кандидатські (передокторські) іспити. Тоді теж і признано мені стипендію Форда для дальшої спеціялізації в Російському Інституті Колюмбійського Університету Нью-Йорку, від якої я рішився відмовитись, отримавши запрошення на працю в Альбертському Університеті в Едмонтоні.

3-го вересня 1956 р. став я доцентом («асистент професором») у Відділі політичної економії (пізніше — політичних наук) Альбертського Університету, де з 1958 р. став я розбудовувати програму навчання й дослідів у ділянці радянської політики та комуністичної теорії, в якій працюю повністю від 1960 р. Зокрема розбудував я колекцію книжок, журналів та документів (здебільша на мікрофільмі) в царині новітньої церковної історії, взаємин між церквою і державою та між комунізмом і релігією в СРСР, зокр. в Україні, яка тепер являється найкращою в Канаді, якщо не у цілій Півн. Америці. Весною 1961 р. захистив я в Чікаґському Університеті обширну дисертацію н.т. « Радянська церковна політика в Україні 1917-1939 » (мій дисертаційний комітет: професори Г. Файнер, Дж. Кервін, Л. Стравс та Л. Гаймсон) та отримав ступень доктора філософії в ділянці політичних наук. Того ж року промовано мене на надзвичайного професора політичних наук в Альбертському Університеті. Починаючи з 1961 р., був я членом (і спів-основником) університетського комітету для слявістичних та совєтознавчих студій, а в рр.

1963-65 головою того ж комітету. В 1967 р. промовано мене на звичайного професора політичних наук.

Кожного літа, починаючи з 1957 р., виїздив я для дослідно-наукової роботи до бібльотек і архівів ЗДА та Европи (Англія, Німеччина, Франція, Голяндія, Фінляндія, Австрія, Швайцарія, Італія, Югославія). Акад. рік 1965-66 провів я на відпустці (« саббатикал лів ») в Англії, працюючи науково у Лондонській Школі Економічних та Політичних Наук та у Брит. Музеї. Від 1957 р. отримав я низку наукових стипендій: від Канадської Ради для Дослідів в Суспільних Науках (1957), Канадської Ради (« Кенеда Кавнсил ») (1958, 1959, 1961 та 1965-66), та Комітету Наук. Дослідів Альбертського Університету (1962, 1963, 1964, 1967, 1968).

За минулих 11 рр. виголосив чимало наукових доповідей (« пейперс ») у Філософському Товаристві Альбертського Університету (1956), річних конференціях Канадської Асоціяції Слявістів (1958, 1959, 1961, 1962, 1965), конференціях Канадської Асоціяції Політичних Наук (1960, 1964 та 1967), на 2-ій краєвій конференції присвяченій канадським слов'янам (1967), на конференціях слявістів і совєтознавців Заходу ЗДА і Канади (1957, 1959, 1962), в Українському Вільному Університеті в Мюнхені (1964), в Лондонській Школі Економічних та Політичних Наук (двічі в 1966 р.), в Карльтонському Університеті в Оттаві (1967), та в Українському Католицькому Університеті в Римі (1967). У вересні 1967 р. читав доповідь н.т. « Концепції взаємин між церквою й державою в СРСР » на міжнародній конференції в Женеві. Двічі читав доповіді на сесіях едмонтонського осередку НТШ в Едмонтоні та на студійних конференціях УНО і Б.О. та ОДВУ (1963, 1965, 1967).

Являюсь членом таких наукових товариств: Канадська Асоціяція Політичних Наук (член управи від 1967 р.); Канадська Асоціяція Слявістів (член управи від 1961 р., президент 1962-63); Американська Асоціяція Політичних Наук; Західня Асоціяція Політичних Наук; Американська Асоціяція для Сприяння Слов'янознавчим Студіям; Далеко-Західня Славістична Конференція; Канадський Інститут Міжнародніх Взаємин; Між-Університетський Комітет для Студій над Канадськими Слов'янами (основник і перший голова, 1965-67), Міжнародня Вільна Академія Наук та Літератури та Наукове Т-во ім. Шевченка (едмонтонський осередок, містоголова 1959-67, голова 1967). Одночасно являюсь членом Канадської Асоціяції Університетських Професорів та Українсько-Американської Асоціяції Професорів (двічі обраний її містоголовою). Від 1965 р. співпрацюю з редакцією Енциклопедії Українознавства та УКУ. За останніх 12 рр. виступав багато разів з популярними доповідями для різних канадських та американських установ, товариств, канад. армії, телевізії й радіо та для різних українських організацій і установ.

Від приїзду до Канади активно працював в УНО та МУН, був секретарем КУ МУН від 1949 до 1954 р. та КЕ УНО від 1952 до 1954 р. Від

1966 р. являюсь віце-президентом УНО Канади. Близько співпрацював із Комітетом Українців Канади та іншими українськими установами й організаціями в Канаді, ЗДА та Європі. В студентські роки був діяльним членом студентських громад у Франкфурті, Вінніпезі та Чикаґо, в 1958 р. заснував український студентський клюб « Зарево » на Альбертському Університеті та низку років був його академічним опікуном. Заініціював в 1965-66 р. щорічні Шевченківські Лекції на Альбертському Університеті.

Останніми роками викладаю на Альбертському Університеті такі курси: « Совєтська державна система й політика » (щорічно) та семинарі « Вибрані проблеми совєтської внутрішньої політики » (з наголосом і на національну політику та церковну політику режиму) і « Совєтська політична доктрина ».

Тепер моя дослідно-наукова праця концентрується на таких проблемах: 1) « Більшовики та релігія » (англомовна монографія, яку надіюсь завершити до кінця ц.р.); 2) « Релігія та політика в Україні від 1917 р. » (англомовна монографія — мій « маґнум опус » — який надіюсь завершити в 1969 р.); 3) « Етнічна ідентифікація та асиміляційні процеси серед українців — студентів канадських університетів » (спільно з докторантом С. Побігущим); покищо проведено опитування 733 студентів-українців на Альбертському Університеті; в акад. році 1968-69 плянуємо перевести такі анкетні досліди і на університетах Брит. Колюмбії, Торонта й Монтреалу.

Окремо подаю списки моїх праць в українській, англійській та ін. мовах.

LIST OF PUBLICATIONS

Chapters: "Social Stratification and Mobility in the Soviet Ukraine", and "The Church in Ukraine", in *Aspects of Contemporary Ukraine* (New Haven: Human Relations Area Files, 1955), pp. 60-78, and 243-261.

Chapters: "Social Stratification and Mobility in Belorussia", and "The Church in Belorussia", in *Aspects of Contemporary Belorussia* (New Haven: Human Relations Area Files, 1955), pp. 56-74, and 193-209.

« Sowjetrussische Religionspolitik und die Ukrainische Katholische Kirche, "*Nationalitaetenpolitik Moskaus* (Munich), No. 1 (3), 1958, pp. 11-25.

"Church and State in the Soviet Union", *International Journal*, Vol. XIV, Summer 1959, pp. 182-189.

"The Autocephalous Church Movement in Ukraine: The Formative Stage (1917-1921)", *The Ukrainian Quarterly*, Vol. XVI, Autumn 1960, pp. 211-223.

"The Problem of Succession in the Soviet Political System: The Case of Khrushchev", *The Canadian Journal of Economics and Political*

Science, Vol. XXVI, November 1960, pp. 575-591. Reprinted in S. Hendel (ed.), *The Soviet Crucible: Soviet Government in Theory and Practice* (2nd ed. rev.; Princeton: Van Nostrand, 1963), pp. 424-440.

"The Renovationist Church in the Soviet Ukraine, 1922-1929", *The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S.*, Vol. IX, No. 1-2 (1961), pp. 41-74.

"The Closing and Liquidation of Churches in the Soviet Ukraine, 1919-1941", *Nationalitaetenpolitik Moskaus*, No. 1 (5-6), 1961, pp. 13-21.

"Clearing the Road to Communism: The Resurgence of Militant Atheism in the Soviet Union", *Spotlight*, Vol. I, No. 1 (1963), pp. 40-52.

"The Post-Stalin 'Thaw' and Soviet Political Science", *The Canadian Journal of Economics and Political Science*, Vol. XXX, No. 1, February 1964, pp. 22-48.

"The Uniate Church in the Soviet Ukraine: A Case Study in Soviet Church Policy", *Canadian Slavonic Papers*, Vol. VII (1965), pp. 89-113.

A Contribution to [Discussion on "Multiculturalism in Canada"], *Canadian Slavonic Papers*, Vol. VII (1965), pp. 30-43.

"De-Stalinization and Religion in the USSR", *International Journal*, Vol. XX, Summer 1965, pp. 312-330.

"In the Catacombs: The Church in Western Ukraine", *The Tablet* April 16, 1966, pp. 444-445.

« L'Eglise Orthodoxe en Ukraine depuis 1953 », *Le Bulletin Franco-Ukrainien*, Ni. 24-25, Juillet 1966, pp. 7-29.

"Religion and Soviet Society", *Survey*, No. 60, July 1966, pp. 62-71. (To be reprinted in a collection of papers on religion in the USSR prepared for publication in 1968 by the University of Chicago Press).

"Lenin and Religion" in L. Schapiro and P. Reddaway (eds.), *Lenin: The Man. The Theorist. The Leader. A Reappraisal* (Stanford: Hoover Institution Publications: London: Pall Mall Press, 1967), pp. 107-134.

"Church-State Relations in the USSR", *Survey*, No. 66, January 1968, pp. 4-32.

BOOK REVIEWS in *Queen's Quarterly*, *International Journal*, and *Canadian Journal of Economics and Political Science*.

IN PRINT:

"The Study of Politics in the USSR" in A. Simirenko (ed.), *Soviet Social Science*. A Symposium (Chicago: Quadrangle Press, 1968).

"Religion in the USSR" in J. Strong (ed.), *The Soviet Union Since Khrushchev* (Princeton: N.J.: Van Nostrand, 1968).

"The Orthodox Church since 1917" in *Ukraine: A Concise Encyclopaedia* (Toronto: University of Toronto Press), Vol. II.

IN PREPARATION:

"Religion and Politics in the Ukraine, 1917-1918", in T. Hunchak and J.T. von der Heide (eds.), *The Ukrainian Revolution* 1917-1920. A Symposium, to be published early in 1969.

ПУБЛІКАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

До половини 50-тих рр. надрукував я чимало публіцистичних (зокр. політичних) статтей. Моя перша друкована праця появилась в берлінському *Українському Віснику*, 31.X.1943, ст. 7-11 (Р. Мирович [псевд.], « Георгій Нарбут »). Був автором кількох статтей у підпільній пресі 1943-44 р., згодом друкував в еміграційних виданнях в Німеччині — « Наш Шлях » (1945) та « Неділя » (1946-47). Від 1948 р. опублікував багато статтей в журналах « Голос Молоді », « Самостійна Україна », « Розбудова Держави » та в газетах « Новий Шлях » і « Українське Слово », як теж принагідних збірниках УНО і МУН та Календарях « Нового Шляху ».

З популярно-наукових та наукових статтей опублікованих від 1955 р. слід відмітити такі:

« Державний устрій Руси-України », *Самостійна Україна*, червень 1955 (ст. 10-14) та липень-серпень 1955 (ст. 15-17).

« Американська закордонна політика і Україна », *Самостійна Україна*, грудень 1957 (ст. 3-8) та січень-лютий 1958 (ст. 12-19).

« Микита Хрущов », *Самостійна Україна*, квітень 1960 (ст. 12-16), травень (11-14), липень (16-19), серпень (2-12) та вересень-жовтень 1960 (1-14).

«Совєтська релігійна політика і Українська Католицька Церква», *Поступ*, 27 лютого - 12 квітня 1959.

« До дискусії про відношення до УССР », *Українське Слово*, 20 вересня - 4 жовтня 1964.

« Поняття й суспільно-політична функція ідеології » у кн. *Збірник доповідей студійної конференції УНО-ОДВУ* (Торонто, 1963), ст. 19-28.

« Поширювати правду про Україну. Деякі проблеми інформативної, пропагандивної та наукової діяльности українців в англомовному оточенні », *Наша Мета*, 28 серпня — 18 вересня 1965.

« Радянська церковна політика і Православна Церква в Україні в роках 1929-1939», *Самостійна Україна*, квітень 1965 — лютий 1966. Ця серія статтей мала б вийти окремою книжечкою накладом Американсько-Української Видавничої Спілки в Чікаґо в 1968 р.

« Ідеологічна криза в СРСР та ідейні процеси в Україні », *Новий Шлях*, 2 грудня 1967 - 3 лютого 1968.

БЛАГОСЛОВЕННЯ ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА КАРД. КИР ЙОСИФА

Возлюбленому во Христі Миколі ЧУБАТОМУ,
Докторові філософічних наук і професорові Університету
та членові наукових, громадських, виховних і культурних
Товариств і Установ та пр.

Мир і Благословення!

Вісімдесят літ трудящого і жертвенного життя для нашої страдальної Церкви й обездоленого Народу спонукує нас звернутися до Вас, з цієї нагоди, з благословенням і привітом, а передусім з запевненням гарячих благодарних молитов за пройдений життєвий шлях і довершені на Божу славу діла та перенесені хрести і терпіння.

Вже від гімназійних часів в Тернополі, а опісля філософічні, теологічні і правничі студії у Львові приготовили Вас належно до наукової, виховної, публіцистичної, державної, громадської і культурної праці, яку Ви розвинули так широко й успішно на українській землі і на поселеннях, мимо перенесених важких досвідчень, родинних нещасть і воєнного лихоліття. Творча організаційна і наукова праця на Українському Університеті і Богословській Академії у Львові та на Українському Католицькім Університеті і розпочате друкування « Історії християнства на Руси-Україні » є Вашим великим вкладом в розбудову науки, як одної з найголовніших підстав нашого народнього і церковного життя.

Щоб Милосердний Господь дарив Вам ще многі літа для завершення так широкої діяльности і творчости.

Благословення Господнє на Тя!

Ватикан, дня 19 березня 1970 р.

Й о с и ф

Верховний Архиєпископ і Кардинал

ПОДВІЙНИЙ ЮВІЛЕЙ О. Д-РА І. МУЗИЧКИ

Українська організована громада у Волвергамптоні не тільки вміє величаво й гостинно зі всіми почестями приймати й вітати в себе високопоставлених особистостей нашого релігійного, політичного й суспільно-громадського життя, які час до часу відвідують нашу громаду, але також так само вміє віддати пошану місцевим провідникам.

Неділя, 14-го листопада, залишиться в пам'яті нашої організованої громади на довгі роки. Цеї неділі *відзначено 20-ліття священства Всеч. о. д-ра І. Музички та 50-ліття із дня його народження.* Отець душпастир із 20-ти літ своєї священичої невтомної праці провів повних 17 років у Волвергамптоні.

В підготовці для переведення цього скромного ювілейного святкування на пошану отця душпастиря були заанґажовані всі місцеві громадські установи: *ОУЖ, СУМ, ОбВУ та Марійське Церковне Братство* й заряд місцевої Школи Українознавства від керівництвом Управи Відділу СУБ.

Цієї неділі церква також прибрала особливий святочний настрій та була заповнена по береги вірними. Сумівська молодь, яка кожної неділі бере участь у Богослуженнях, прийшла в сумівських однострояx, щоб у такий спосіб окремо вшанувати свого духовного батька та довголітнього катехита й виховника.

Богослуження в наміренні Ювілята та його родини в присутності Ювілята відправив Всеч. о. радник О. Бабій та теплими словами схарактеризував постать Ювілята, знаючи його від перших днів прибуття на терен В. Британії, де Отець Ювілят був сотрудником у парафії о. рад. О. Бабія в Рочдейлі на початку свого прибуття. Відтак ціла церква заспівала ювілятові грімке « *Многая літа* ». В пополудневих годинах в залі Відділу СУБ відбувся концерт у честь Ювілята. При вході до залі привітав Ювілята голова Відділу СУБ п. Д. Павлів та представники всіх громадських установ, вже повище згаданих, С. Савчук, О. Циган та інші.

Наймолодші учні місцевої Школи Українознавства під керівництвом управительки пані І. Польняк піднесли ювілятові китицю живих квітів. Заповнена заля старшими і молоддю з Вольвергамптону та околиці привітала ювілята повстанням з місць і гучними оплесками.

Започатковано цю другу частину святкування співаним « Отченашем », а офіційне відкриття зробив о. рад. О. Бабій.

Після офіційного відкриття слідувала доповідь, яку виголосив булавний Відділу Ю. СУМ, М. Титко про життєвий шлях ювілята. Доповідач підкреслив, що 20 років в історії це дуже короткий час, але в житті людини та ще до того на пості душпастиря то є дуже важливий період, а зокрема в еміґраційних обставинах. Велика Британія, — підкреслив доповідач, — була для нас всіх, українців, новим тереном поселення, відмінним від Америки чи Канади, куди українська нова еміґрація виїжджала вже наче на готове, бо там уже були глибоко запущені коріння нашого релігійного, суспільно-громадського чи політичного життя. Терен В. Британії був новим тереном, де на всіх відтинках нашого організованого життя ми мусіли починати від копання рова на фундамент під будову, що називається наше релігійне, суспільно-громадське й політичне життя.

Доповідач підкреслив, що нелегкі були початки для нашого духовенства та для нашої української інтеліґенції. Ці початки були далеко тяжчі, як для пересічного українського робітника.

За 17 років побуту у Волвергамптоні Отець Ювілят пізнав громаду, кожного вірного зокрема, а також громада пізнала свого духовного опікуна. На протязі цих довгих років болів наш Ювілят разом із своїми вірними нашими недомаганнями, нашими неуспіхами на всіх відтинках нашого організованого життя, а це тому, що ми всі разом з нашою Церквою творили ту одну цілість, були одним стадом, хоч кожний міг мати свої окремі погляди. У праці для добра нашої Церкви, для добра нашої національної справи *в нас ніколи не було двох доріг, а тільки одна.*

« *Працюйте організовано, вдосконалюйте себе, пам'ятайте задля чого ви вибрали цю сувору чужину. Вашої помочі потребує український нарід* » — такі слова часто падуть з уст Ювілята, і без сумніву вони кріплять вірних духово й морально.

Отець Ювілят походить із селянської національно-свідомої та глибоко-релігійної родини із села Пуків із Рогатинщини та народжений 1921 року. Родинне село ювілята належало до дуже культурних сіл і славилося в цілому Рогатинському районі, як передове. Ювілят уже з молодих літ бере дуже жваву участь у всіх ділянках культурно-освітнього життя громади, яке після ліквідації в час пацифікації польською окупаційною владою читальні « Просвіти » розвивалося в товаристві « Рідна Школа ». Ювілят початково бере участь, як член різних самоосвітніх гуртків, а відтак, як керівник. Цьому сильно сприяє родинне вогнище, де найкращою розвагою у вільний час є читання українських книжок та часописів. Це все молодого юнака ушляхетнює і заохочує до праці для добра свого народу на всіх відтинках життя.

Початкову освіту Ювілят дістає у своєму родинному селі, а відтак ходить до гімназії « Рідна Школа » в Рогатині. В час приходу на Західні Українські Землі московсько-большевицьких окупантів, ювілят кінчає в тому часі гімназію.

В час II-ої світової війни, коли на зміну московського окупанта наші землі заливає своїми полчищами гітлерівська Німеччина, отець Ювілят із місяця грудня 1941 р. вчителює в учительській семінарії в Рогатині під керівництвом директора широковідомого знавця української мови Костя Кисілевського.

В 1943 році, разом із своїми двома молодшими братами, йде до Української Дивізії, щоб із зброєю в руках боротися проти московського наїзника. В бою під Бродами гине один брат Ювілята.

В Дивізії Ювілят працює в музичній чоті, а після захворіння, працює санітарем у дивізійному шпиталі під рукою хірурга д-ра Ґінтера (австрієць). Маючи великі музикальні здібності, Ювілят і в Дивізії за-

лишає по собі згадку. Пише і компонує дивізійний марш « Дивізіє, дивізіє ».

Та коли Українська Дивізія опинилася за дротами у Белярії-Ріміні в Італії, то Ювілят 21.11.1945 р. виїжджає з табору полонених на студії до Риму й там студіює філософію та теологію, а для одержання докторату пише працю п.н. « Вода у східній Літургії » яка вийшла окремим друком. Студії в Римі завершуються 3-го травня 1951 року висвяченням на священика.

В 1953 році, 3-го грудня, ювілят приїжджає до Англії і початково працює сотрудником Всеч. о. радника О. Бабія в Рочдейлі.

З найближчих рідних на чужині Ювілят має рідного брата Степана, який також деякий час перебував на терені В. Британії та за допомогою Ювілята осягнув вищу освіту й зараз живе в Канаді та працює професором в одному з університетів.

В 1954 р. отець Ювілят перебуває на парафії у Волвергамптоні. Початково Ювілят доїжджає з Ноттінґаму, а з грудня 1955 року замешкує стало.

Від перших днів приїзду до Волвергамптону, Ювілят звертає особливу увагу на піднесення релігійного життя тількищо зорганізованої громади, бо волвергамптонська громада починає своє організоване життя дещо пізніше, як інші великі громади на терені Великобританії. Повний розгін суспільно-громадського життя починається після розв'язання сільсько-господарських гостелів.

Ювілят, як музикальна людина, звертає також особливу увагу на згармонізування церковного співу.

При помочі Божій та при помочі великого приятеля українців о. Клері, (тепер він єпископ, помічник архиєпископа бірмінґамської дієцезії) який довший час дозволяє у своїй церкві на відправу українських Богослужень, а за старанням отця Ювілята волвергамптонська парохія належить до перших, яка після Лондону, Манчестеру й Ноттінґаму мала свою церкву. Ця церква належала до церковної громади « Католік Апостолік Черч ». Тому, що вона не мала подостатком вірних у Волвергамптоні, віддала свою церкву через архиєпископа Бірмінґаму, Йосифа Ґрімшав, сьогодні вже покійного, на початку до вжитку, а потім на власність. З того часу релігійне життя ще більше скріпилося, а наша Церква стала духовним вогнищем нашого релігійного життя, що є таки найбільшою заслугою Ювілята.

Коли в 1960 році нашу громаду відвідав уже покійний голова Централі СУБ інж. Гаврилів, будучи в нашій церкві на Богослуженні, то опісля в одному з репортажів про волвергамптонську громаду писав так: « Мені здається, що ніяка церква тут в Англії, цебто українська та й ні одна поза нашою катедрою св. Юра в Львові — не огрівається взимку. То не церква, а катедра. На мій хлопський розум — писав покійний інже-

нер — вибудування такої церкви коштувало б щонайменше чверть мільйона фунтів ». Завдяки отцеві Ювілятові очевидно, громада ці фонди заощадила і повернула на інші корисні цілі, бо в іншому випадку треба було будувати свою власну церковцю.

Вже від жовтня 1961 року при церкві діє Братство Божої Матері, яке по-братньому також співпрацює з місцевими громадськими установами, а, за словами нашого Преосвященного Владики Кир Авґустина, є найактивнішою клітиною на терені Екзархату у В. Британії.

Церковні приміщення тоді, як не було ще власного дому, деякий час дають можливість для нашої молоді на сумівські, шкільні та пластові зайняття.

На протязі двох років отець Ювілят був редактором церковно-релігійного журналу « Наша Церква », що його видає Апостольський Екзархат у В. Британії, а зараз належить до редакційної колеґії. Отець Ювілят є також членом Церковного Суду при Екзархаті, був членом Комітету купівлі катедри. Зараз є також головою Виховної ради при Екзархаті, а також обласним головою Священичого товариства св. Андрея з дією европейського засягу. Отець ювілят також є звичайним членом Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка та помічним професором Українського Католицького Університету в Римі, заснованого нашим Верховним Архиєпископом. У зв'язку з тим, Ювілят робить дуже часті поїздки до Риму і там викладає катехитику і педагогіку. На тому праця Ювілята не кінчається. Щоб дати вірним духову розвагу, він організує прощі до Люрду, Фатіми, Риму і Святої Земпі.

Не оминає отець Ювілят також громадського сектора. В одній із каденцій був Отець також членом Ради СУБ, довший час капеляном ОбВУ, зв'язковим від Церкви до Спілки українських вчителів і виховників. Багато років приготовляв редакцію церковного уетаву до календарця, що його видає Централя СУБ.

Не оминав також отець Ювілят громадського сектора і в місцевій волвергамптонській громаді та в тих громадах, які належать до волвергамптонської парафії. Очевидно, що волвергамптонська громада, в якій отець Ювілят мешкає, мала цей окремий привілей. У місцевій громаді ювілят був багато років почесним головою Відділу СУБ. Від самого початку є катехитом у місцевій Школі Українознавства, а також служить постійно ввічливими порадами для вчительського складу, тому Школа Українознавства у Волвергамптоні вив'язується із своїх завдань бездоганно.

Відбуває отець Ювілят також місячні конференції з нашою молоддю з метою приготовити її до життя, що дуже сприяє і скріплює виховну роботу молодечих організацій та є тим гарним плодом, бо не в кожній громаді на недільних Богослуженнях можна побачити таку велику кількість молоді, яка також масово приступає до Святих Тайн. Це також зав-

важив наш Преосвященний Владика Кир Горняк в часі візитації нашої громади в неділю, 27.6.1971.

Крім гарних недільних проповідей, сповнених любов'ю до Бога й нашої рідної Церкви та нашого рідного національного добра, отець Ювілят також не оминає і культурноосвітньої праці в громаді.

Коли заходить потреба, отець ювілят веде хор, оркестру, приготовляє самодіяльні мистецькі гуртки до виступу, включаючи до них також молодь. З рамени Церковного Братства, на запрошення Батьківського Комітету, чи з рамени іншої діючої громадської установи дає ряд доповідей на виховні теми.

У своїх проповідях глибоко-релігійного й патріотичного змісту отець Ювілят, коли заходить потреба, не вагається вдарити на всі струни української душі, а особливо звернути увагу нашій молоді, перестерігаючи її перед зматеріялізованими розкладницькими силами, які отруюють молодь безбожницькими ідеями, а натомість звертає її обличчям на здорові українські духові вартості у краю й на чужині; звертає обличчя молоді до Батьківщини-України, до Шевченківської України. Ці слова за словами Сократа допомагають « пізнати себе самого ».

В релігійних проповідях отець Ювілят розвиває тему виховання відповідальности перед Богом, виховання любови до Бога й великих людських ідеалів. В доповідях на громадському форумі, в розмовах з батьками й виховниками, вказує отець Ювілят на вагу виховання та на те, що виховання то систематична праця із пляном і безліччю важливих подробиць, що то праця над рядом прикмет душі й характеру, які треба пляново плекати, наголошуючи, що то відповідальна праця перед Богом, рідним народом та його історією.

Часто те, що не можуть доглянути керівники місцевих громадських установ, догляне і вчасно зверне увагу отець Ювілят.

Отцеві Ювілятові також ніколи не забракне часу поїхати й відвідати виховні табори нашої молоді СУМ і Пласту, нести їм духовну опіку там, де тільки вона потрібна.

Була б неповна згадка про Ювілята, коли б не доповнити тим, що Ювілят вміє поєднати великі справи з малими та ніколи не відмовляється нести пораду й поміч усім потребуючим. До такого дружнього співжиття заохочує своїх вірних, керівників громадських і братніх установ, а тому втішається великим авторитетом як серед своїх вірних, так само й серед господарів-англійців нашої місцевости.

Після доповіді відбулася концертова частина, яку виконало старше й молодше юнацтво СУМ із Волвергамптону та Канноку під керівництвом пп. С. Ковалева, М. Кузика, О. Масляні і І. Бутинського.

В концертові точки вплітались усні й писемні привітання. Найперше було прочитано вітальну телеграму від Преосвященного Владики Кир Авґустина, яка наспіла з Риму, бо Владика ще в той час не повер-

нувся із Синодальних нарад українських Владик, а тому не міг взяти особистої участи. Від цілої організованої громади у Волвергамптоні вітав Ювілята голова Відділу СУБ п. Д. Павлів, від громади в Геднесфорді — п. І. Бутинський, а від громадянства Вест-Бромвіч — п. Служала. Особисто прибув привітати ювілята єпископ Клері.

Від Крайової Управи СУМ, а рівночасно від Президії Ради СУБ, вітав ювілята голова Крайової Управи СУМ д. Ярослав Деременда. Його вітання було дуже зворушливим і відбулося у присутності зібраної сумівської молоді, яка прийшла віддати пошану й честь своєму духовному провідникові. Голова КУ СУМ підкреслив, що форми привітання є різні, а він вибрав ту, щоб від Крайової Управи скласти привіт особисто. У своєму привітальному слові голова сказав, що отець Музичка не належить тільки Волвергамптонській парафії, а всім українцям, бо й праця Ювілята сягає далеко поза терени Великобританії.

Писемні привіти наспіли від о. д-ра А. Михальського і о. крилошанина М. Матичака, які разом приймали Тайну Свячення. Привітав також листовно Ювілята Всеч. о. д-р Вол. Дзьоба.

Після концертової частини, якою керував вміло культурно-освітній референт Відділу СУБ п. В. Нагайло, делеґація, зложена з голови Гуртка ОУЖ у Волвергамптоні, пані М. Сидор, та представників від громади Геднесфорд і громадянства Вест Бромвіч, вручила Ювілятові «дар любови».

Під кінець програми промовляв Ювілят, висловлюючи подяку організованій громаді у Волвергамптоні, а зокрема Управі Відділу СУБ та представникам вищезгаданих громад за цю несподіванку, та таку дбайливу підготовку для відзначення цих скромних двох ювілеїв священика. Отець Ювілят підкреслив, що він багато завдячує своїй матері, що він є священиком. Були намагання отця Ювілята побачитись із своїми батьками, але лютий ворог до того не допустив.

Другу частину цих гарних святкувань закінчено релігійною піснею « О спомагай нас, Діво Маріє », яку проспівала ціла заля (поверх 300 присутніх).

Після концертової частини для Ювілята та визначних гостей, між якими був англійський єпископ Й. Клері, о. радник Бабій, голова КУ СУМ Яр. Деременда та представники від всіх громадських установ Волвергамптону й поблизьких осередків, які належать до волвергамптонської парафії — відбулося прийняття.

Для всього присутнього громадянства влаштовано перекуску та товариську танцювальну забаву. Ось так громада вшанувала ювілей свого духовного провідника. (М.Т. « *Українська думка* », 20.I.1972).

5. *МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ*

Ще в стадії організації.

V.

ПРОТОКОЛИ ЗАСІДАНЬ ПРОФЕСОРСЬКИХ КОЛЕҐІЙ

Протокол

Засідання Професорів Богословського Факультету Українського Католицького Університету ім. святого Климента Папи, що відбулося в авлі того ж Університету, в суботу дня 14 *червня* 1969 *року*, в год. 18-ій пополудні.

Присутні: Блаженніший Верх. Аєпп Митрополит Кард. Кир Йосиф,
о. Проф. д-р. Іван Гриньох,
о. Проф. д-р. Іван Хома,
о. Проф. д-р Мирослав Марусин.

Метою засідання був вибір Декана богословського факультету. Відчитано письмове предложення Всесв. і Впр. Отця Мітрата Василя Лаби, професора і Про-Ректора УКУ, яким згаданий отець Мітрат В. Лаба предложив о. проф. д-ра Мирослава Марусина на Декана богословського факультету. Всі приявні були згідні з предложенням і дали свій голос на кандидатуру о. Марусина.

Блаженніший Верх. АЄпп і Митрополит Кир Йосиф прийняв до відома вибір і потвердив його. Отець проф. М. Марусин подякував Блаженнішому Митрополитові і Отцям Професорам УКУ за довіря і вибір.

† Йосиф, *Верх. Архиєп.*

Протокол

Засідання Професорської Колеґії Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи в Римі, що відбулося 11 *червня* 1970 *р.*

Присутні: Блаженніший Верховний Архиєпископ Кир Йосиф, о. д-р Іван Гриньох, о. д-р Мирослав Марусин, о. д-р Іван Хома, проф. Микола Чубатий, проф. Василь Ленцик, проф. Василь Лев.

Порядок нарад:

I. Відкриття

II. Звідомлення Блаженнішого Верховного Архиєпископа Йосифа про УКУ.

III. Філія УКУ в Аргентині.

IV. Справа УВУ.

V. Евентуалія.

I. Їх Блаженство Кир Йосиф Сліпий відкрив засідання і провів молитву та привітав присутніх, зокрема проф. Чубатого.

II. Блаженніший Верховний Архиєпископ Кир Йосиф представив стан професорського складу за останній час. Вони належать до п'ятьох факультетів:

1. *Теологічний*: Блаженніший Верховний Архиєпископ, рівночасно Ректор УКУ. Отці професори: Василь Лаба, Мирослав Марусин, рівночасно декан, Іван Гриньох, Іван Хома, Петро Качур, Юліян Тицяк, Ісидор Нагаєвський.

2. *Філософічно-гуманістичний*: Володимир Янів — декан, Михайло Соневицький, Ігор Соневицький, Мирослав Антонович, Петро Ісаїв, Олекса Горбач, Богдан Лончина, Василь Ленцик, Василь Лев, Ярослав Рудницький, Михайло Тершаковець, Віра Селянська, і померлі: Дмитро Бучинський та Леонід Соневицький.

3. *Правничий*: Микола Чубатий — декан, Богдан Галайчук, Богдан Казимира, Юрій Старосольський.

4. *Природничий*: д-р. Атанас Фіґоль, помічник о. Гарасимович, Салез., о. д-р Тиндало, Салез.

5. *Медичний* факультет трудно заснувати, але є можливості заснувати його в Канаді з допомогою тамошніх українців, лікарів. Якщо це вдалось би, це мало би великий вплив на престіж УКУ.

Хоч деякі високі церковні чинники в Римі є проти УКУ, то недавно в звіті університету « Ґреґоріянум » надруковано повний титул УКУ. Також Святіший Отець признає УКУ і боронить його перед ворожими затіями.

III. В Буенос Айрес в Аргентині, заходами проф. Галайчука, засновано філію УКУ, в якому продовж 2-х років студіювало 25 слухачів на влаштовуваних курсах. Преосвященний Кир Андрій Сапеляк опікується Філією як єпископ. Недавно Філія дістала в дарі будинок, близько державного університету. Це дає змогу розвитку цій інституції. На жаль, єп. Сапеляк пізніше не дав будинку. Крім професорів українців викладають у Філії кілька словінців. Від Університету Філія одержує місячно 70 дол. для проф. Галайчука і 30 дол. для секретаря.

На Синоді єпископів Їх Блаженство предложив єпископам прийняти опіку над УКУ й підтримувати його фінансово. Конституція УКУ залишається в повній силі.

IV. Справа УВУ. Ця научно-педагогічна інституція в Мюнхені знаходиться перед важким завданням — набути власний дім, щоб не ліквідувати УВУ. УВУ треба підтримати й допомогти їй фінансово.

В дискусії порушено справу видання книжки Б. Галайчука про

правне положення України еспанською мовою і вирішено післати її проф. Лончині до перегляду, щоб книжка стала джерельним посібником інформативним для еспаномовних читачів (Чубатий, Ленцик, Лев). Справу активізації в працях УКУ о. Нагаєвського та В. Селянської вирішено відложити на пізніший час.

V. На евентуаліях видвигнено можливості заснування філії УКУ в Канаді, якщо підбереться відповідних професорів для Богословського та Філософічного факультетів. Проф. Чубатий порушив також справу стабільности праці — викладів на літніх курсах УКУ. Це наступить тоді, коли матимемо точний плян лекцій.

Молитвою « Достойно єсть » закінчено засідання.

Протоколував проф. д-р Василь Лев † Йосиф, *Верх. Архиєп.*

Протокол

Засідання Професорів богословського Факультету УКУ ім. св. Климента Папи, *дня* 23 *жовтня* 1970, *в год.* 18-*ій*:

Присутні: Блаженніший Верх. Аєпп, о. д-р. І. Гриньох, о. д-р. І. Хома, о. д-р. М. Марусин.

Справи: 1. Науковий титул маґістра для о. Хабурського за його твір « Епіклеза » і для п-а Іванкова у зв'язку з його працею на літургічну тему про « Вічний Великдень ».

2. Признання о. д-ра Ю. Федоріва доцентом при УКУ.

Слово забрав о. д-р. Гриньох, стверджуючи, що згідно зі Статутами УКУ, затвердженими Верх. АЄппом, є правна і дійсна основа надавати наукові титули. Повищі кандидати можуть бути допущені до іспитів маґістерських і осягнути титул маґістра.

До становища о. д-ра Гриньоха долучився о. д-р. Марусин.

Тієї ж думки був і о. д-р. Хома, з тим що навів арґументи проти легкого й скорого способу надавання наукових титулів, передусім докторату.

Праці о. Хабурського і п-а Іванкова будуть прочитані й зреферовані професорами УКУ (о. д-р. Гриньох і о. д-р. Марусин).

Справу о. д-ра Федорова вирішено позитивно, а затвердження й іменування належить до Верх. АЄппа.

† Йосиф, *Верх. Архиєп.*

Протокол

Засідання Професорської Колеґії Українського Католицького Університету, у Ватикані, в палаті Блаж. Верховного АЄппа, *дня* 27 *лютого* 1971, в год. 16.30-18.30.

Присутні: 1. Блаж. Верх. АЄпп Митроп. Кир Йосиф
2. о. проф. д-р. Іван Гриньох
3. о. проф. д-р Мирослав Марусин
4. о. проф. д-р. Іван Хома
5. о. проф. д-р. Юрій Федорів.

В часі нарад порушено наступні справи в такому порядку:

1. Блаж. Верх. АЄпп опрокидує закиди деяких, наче б Український Католицький Університет, як ходять слухи, був нереальним. Таке твердження не є згідне з правдою. Дотеперішня діяльність УКУ, видавнича робота, виклади, курси і можливість наукової праці вказує на ріст і розвиток цього наукового осередку. Подібно було і з Богословською Академією у Львові, що не без великих труднощів вела свою діяльність і видала Церкві й народові цілі ряди вчених священиків і науковців.

2. Отець проф. Гриньох підносить деякі заміти і думки, щоб притягнути до праці нові й молоді сили.

3. Розглянено в загальному список кандидатів на професорів УКУ, передусім кандидатуру Преосв. Кир Володимира Маланчука, ЧНІ як надзв. професора філософії. Кандидатуру Кир Володимира Маланчука передано до оцінки о. проф. І. Гриньохові та проф. Володимирові Яніву.

Рим, дня 27 лютого 1971 р.

† Йосиф, *Верх. Архиєп.*

Протокол

Засідання Професорської Колеґії Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи, що відбулася 7 *липня* 1971 *р.* в авлі УКУ в Римі.

Присутні: Їх Блаженство Блаженніший Кир Йосиф, Верховний Архиєпископ і Митрополит, Преосвященний Кир Володимир Маланчук, о. д-р Іван Музичка, проф. Константин Біда, проф. Василь Лев, проф. Юрій Старосольський. Отець шамбелян д-р Мирослав Марусин, декан богословського факультету не був присутній, бо виїхав на візитації парохій у західній Європі.

Відкриваючи конференцію, Їх Блаженство Кир Йосиф привітав присутніх і подав основні наукові та виховні завдання Українського Католицького Університету в Римі. УКУ виховує духовних і світських студентів і подає їм знання українознавчих та богословських студій з допомогою професорів спеціялістів, що приїздять із усіх континентів. Між студентами є також монахині місіонарки з інших країн Европи та з-поза океанів, що підготовляються до місійної праці в своїх країнах. Тому УКУ зорганізований так, що слухачам подається матеріял, якого немає

в інших католицьких університетах. Вони теж вивчають теоретично і практично українську мову, поглиблюють знання української культури. Вони поширюють своє знання, поглиблюють свій світогляд на питання релігії та культури в житті українського народу. Крім того мають змогу відвідувати численні ґалерії, музеї і наочно студіювати величаві пам'ятки мистецтва не тільки в Римі, але і в цілій Італії. До того при УКУ розростається бібліотека з різних ділянок нашої культури, а також історично-культурний та природничий музей. Факт існування УКУ, із цього року третім курсом навчання, знаний уже в цілому світі, який звертає на нього очі, як на науково-педагогічну інституцію, що розцвітала у Львові між двома світовими війнами — Богословська Академія.

В дискусії забирали слово:

Проф. Біда пропонує подавати до лекцій українською мовою також резюме англійською мовою, щоб притягнути студентів із англомовних країн.

О. д-р Музичка пропонує, щоб професорська колеґія відбувала наукові конференції з метою обговорення лекцій, видавати тези лекцій, виготовлені кількома професорами, а навіть видавати скрипти викладів. Також пропонує звернути більшу увагу на музичне виховання студентів, що могли б стати дяками або інструкторами дяківських шкіл.

Їх Блаженство Кир Йосиф підтримує плян конференцій, що їх можна би також включити в виклади в формі семінарів.

Проф. Лев пропонує видавати скрипти лекцій або хоч би тези лекцій. Також улаштовувати групові прогульки до музеїв, ґалерій, церков, що визначаються мистецькими цінностями.

Проф. Старосольський дорадяує популяризування лекцій, достосовування викладів до інтелектуального рівня слухачів, щоб лекції були для них зрозумілі та сприйнятливі. Радить теж, щоб для успішнішого користання із збірних прогульок по Римі чи до інших міст давати студентам інформативні лекції про дані місця.

На закінчення Їх Блаженство Кир Йосиф, одобрюючи подавані пропозиції, повідомляє, що вже внедовзі перенесеться культурно-історичний музей до відреставрованого будинку на Мадонна деї Монті, а при УКУ залишиться природничий музей, бібліотека та архів. Він теж задумує створити гімназію в тому самому будинку. Там можна би навчати церковного співу.

Дякуючи присутнім за участь у конференції, зокрема Преосвященному Кир Володимирові, Їх Блаженство закрив конференцію. Відспівано « Достойно єсть ».

Протоколував проф. д-р Василь Лев † Йосиф, *Верх. Архиєп.*

Протокол

Засідання Професорської Колеґії
Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи,
дня 17 липня, 1971 р.

Присутні: Їх Блаженство, о. д-р Марусин, Декан
Професори: Б. Казимира, Я. Рудницький,
І. Соневицький, К. Біда.

Після вступних уваг відносно життя професорів в У.К.У., Їх Блаженство підкреслив ціль навчання в У.К.У. і зокрема підкреслено існування вже досить багатої бібліотеки У.К.У. (15.000 томів), а передусім великої видавничо-наукової праці (за 6 літ видано понад 60 томів наукових праць). З огляду на те, що в Україні, під совєтським режимом винищено велику кількість цінних видань, і не допущено до друку вже виготовлені потрібні видання, — У.К.У. у своїй інтенсивній науково-видавничій праці старається тут на Заході надолужити ту велику прогалину, яка постала в наслідок політики совєтського режиму.

У дискусії, яка прийшла на чергу, професори підносили питання програми, студентства і видавничої праці. Проф. Біда підкреслив потреби українознавчих студій і проф. Рудницький відмітив, що кількість студентів в У.К.У. у будучому буде залежати від співпраці і заохоти до праці наших Владик у поодиноких країнах поселення. Він теж предложив плян видання серії словників. Проф. Казимира говорив про потребу курсу соціології. Проф. Соневицький знову підкреслив потребу практичного курсу дяківства.

На конференції професорської колеґії предложено надзв. проф. д-ра Івана Хому на звичайного професора на основі його праці « Нарис історії храму Жировицької Богоматері і свв. мучеників Сергія і Вакха в Римі », та надзв. проф. о. д-ра Івана Музичку на звичайного професора і другого віце-ректора У.К.У. на основі його катехитичних праць. Блаженніший апробував предложення і поручив дати грамоти.

На закінчення конференції Їх Еміненція Кардинал зясував усі дискутовані питання в чотирьох точках:

1. Професори повинні заплянувати програму на другі вакаційні курси;

2. Треба подумати про нових кандидатів на професорів;

3. Треба зорганізувати поважніше число слухачів;

4. Треба видавати солідні наукові праці.

Секретар: проф. д-р Константин Біда

† Йосиф, *Верх. Архиєп.*

Протокол

Засідання Професорської Колеґії УКУ, в палаті Блаженнішого Верховного Архиепа у Ватикані, дня 2 *грудня* 1971.

Присутні: Блаж. Верх. Архипп Кард. Кир Йосиф,
о. проф. д-р. Мирослав Марусин,
о. проф. д-р. Іван Хома

1. Блаж. Верховний Архипп заповідає інавґураційне торжество акад. року 1971/72, на празник св. Климента Папи, дня 8 грудня, з такою програмою: 1. Архиерейська св. Літургія і проповідь Їх Блаженства. 2. Звіт за минулий акад. рік, виклад о. М. Марусина на тему « Про перебування Іпатія Потія і Кирила Терлецького в Римі ». Виступи хору. 3. Спільна святочна трапеза при участі запрошених гостей.

2. Професори спільно застановлялись над справою іменування заслужених для УКУ на звичайних професорів. Поставлено наступних кандидатів:

проф. Богдан Лончина,
проф. Кость Кисілевський,
проф. Василь Лев,
проф. Михайло Тершаковець,
проф. Юлій Тицяк.

3. Літні курси будуть відбуватися в днях 15 червня до 15 липня 1972. Є надія, що приїде на них група укр. молоді з ЗСА. Може бути також, що в цьому ж часі вже зможе працювати й дяківська школа.

4. Вкінці була мова й про надавання маґістерського ступня для тих, що покінчили нормальні студії на УКУ (чи колись на Богосл. Академії у Львові) і викажуть наукову працю та складуть відповідні іспити.

Кандидатами на маґістрів є тепер о. Степан Хабурський та абсольвент богословії у Львові — Іванків.

Надзв. Професори:
Єп. Володимир Маланчук
д-р Василь Маркусь

о. Мирослав Марусин, *декан* † Йосиф, *Верх. Архиєп.*

Протокол

Засідання Професорської Колеґії Українського Католицького Університету 18 *червня* 1972 *р.* в приміщенні Університету.

Присутні: Блаж. Кир Йосиф, Преосв. Кир Володимир Маланчук, як гість о. Іван Тилявський, проф. Юрій Старосольський, проф. Ігор Соневицький, проф. Богдан Лончина, проф. Василь Лев і проф. Василь Маркусь.

О 6-ій год. вечером засідання розпочалося молитвою « Царю небесний ».

Вступне слово із з'ясуванням діяльности та плянів УКУ виголосив Блаж. Кир Йосиф. Він нагадав, що це вже є п'яті наради професорів, які відбуваються з нагоди літніх курсів. Привітав присутнього Владику Володимира та професорів.

Університет є нашою спільною власністю і добром — сказав Блаженніший. Він вже вибився на визнаний осередок української науки, але ще треба багато ділянок розбудувати. Крім самого Університету, як навчальної установи, при ньому діють бібліотека та музей, які так само розростаються. Закликав присутніх професорів на місці приглянутися ближче праці і положенню Університету та подати свої конструктивні пропозиції щодо дальшої його праці.

Блаженніший Йосиф порушив деякі справи дальшої діяльности й організації УКУ. Наш Університет повинен бути відділеним від інших подібних українських інституцій, зокрема не може бути подвійного професорства в УКУ і мюнхенського Українського Вільного Університету. Ми не є проти УВУ, а навпаки — піддержували УВУ, але заходить побоювання, щоб та сама праця не була під двома фірмами. Старі професори ще можуть бути і тут і там, але нових буде призначуватися лише тоді, коли вони там не мають іменування. Висловлює жаль, що в комунікатах УВУ були згадки, що то лише одинока « українознавча школа ».

При цьому також згадав, що в Америці деякі кола ведуть пропаґанду проти УКУ і проти УВУ, як про це писав до Блаженнішого проф. Янів. УКУ не стоїть нікому на перешкоді. Але ми повинні пам'ятати, що це є українська установа, яка є в українських руках.

Далі Блаж. подав стан професорського складу і урядів в університеті. На теологічному факультеті є 8 професорів. Деканом тепер є о. проф. Іван Хома.

Деканом філософічно-гуманістичного факультету був проф. Володимир Янів, теперішній ректор УВУ. Але тому, що пов'язання функцій між двома школами не приносить хісна, ми вибрали проф. Василя Лева. На всі пости в УКУ треба рекомендувати людей чесних, віруючих і кваліфікованих. Деканом правничого факультету є проф. Микола Чубатий.

Математично-природничий факультет нерозбудований. Може проф. Зелений зробнить щось в цьому напрямі. Наші виклади признають вже інші нові університети.

Окремо згадав Блаженніший про розбудову Музею, про перенесення його мистецької та етнографічної частини на Мадонну, де до диспозиції стоїть коло 53 кімнат. Там тепер почали працювати жертвенно пані, які прибули з Америки.

Так само поступає вперед вкладення мозаїки, але це триває довше.

Незалежно від того, вже тепер — за опініями знавців — наш храм Св. Софії належить до найкращих у Римі.

Біля Університету здвигнено пам'ятник Шевченкові. Є ще в пляні також поставити пам'ятники Шашкевичеві і Котляревському. Дехто говорить і про бюст Сковороди. Над цим треба ще подумати. В університетському будинку хочемо мати ґалерію образів-портретів наших великих мужів історії, науки, мистецтва, культури. Треба, щоб професори ставили сьої пропозиції та допомогли у підібранні портретів.

Відкриттям пам'ятника Шевченкові на УКУ і поминальним Словом Блаженнішого, ми офіційно впровадили заупокійні молитви за його душу, в нашій Церкві. Шевченко не був ще визнаваний Українською Католицькою Церквою. Ми намагаємось підкреслити його релігійність. Йому належиться шана і честь і від нас.

Щодо започаткованих Акад. курсів, то Блаженніший сказав, що вони також починають все краще розвиватися. Цього року вже прибуло більше слухачів. Треба робити більше пропаґанди, а це має робити кожен професор на своєму місці. Літній Курс є досить коштовний для Університету. Але ми не жаліємо коштів, прибл. 10 тис. долярів на рік, щуб тільки давати молоді освіту.

Було б добре, щоб поставали філії і в інших осередках та країнах. Є можливість зорґанізування філію УКУ в Англії. Далі Блаженніший подав кілька практичних вказівок щодо ведення цього літнього курсу. Запросивши ще раз до висловлення своїх зауваг і побажань, Блаж. Кир Йосиф закінчив своє слово.

Проф. Лев подав пропозицію, щоб під портретами добродіїв в Авлі були подані деякі дані про них. Згодився подати пропозицію, які портрети українських історичних постатей мали б бути розвішені в Університеті та підшукати деякі з них.

Кир Володимир висловив думку, що у 250-ліття єдиного українського філософа було б доцільно поставити в університеті саме його бюст.

Проф. В. Маркусь запитав Блаженнішого про те, чи можуть бути вільними суботи від навчання, а також, як студенти можуть вживати бібліотеку. Блаженніший сказав, що професори можуть вживати книги з бібліотеки і в будинку, себто і в своїх кімнатах, а студенти лише в бібліотеці.

Інші пропозиції учасники погодилися поставити на найближчій конференції професорів, яку передбачено на кінець місяця.

Нараду закінчено молитвою « Достойно есть ».

Дано в Римі, 18 червня 1972 р. † Йосиф, *Верх. Архиєп.*

Предложено на надзв. професорів і прийнято:

д-р К. Біда
архітект Р. Жук
д-р П. Зелений
д-р М. Марунчак

Протокол

Засідання Професорської Колеґії Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи в Римі, дня 28 *червня* 1972 *р.*

Присутні: Блаженніший Верховний Архиєпископ Кир Йосиф, Єпископ Кир Володимир Маланчук, о. Іван Хома, о. Ап. Візитатор Мирослав Марусин, о. Іван Музичка, о. Тиндало, о. Чміль, о. Саба, о. Мазяр, о. Пришляк, о. Тилявський; світські професори: Марія Овчаренко, Радослав Жук, Василь Лев, Богдан Лончина, Василь Маркусь, Юрій Старосольський, Ігор Соневицький.

Блаженніший Верховний Архиєпископ відкрив засідання молитвою, привітав присутніх, зокрема новоприбулого професора української мови, д-р Марію Овчаренко. Опісля ще раз з'ясував вагу й завдання УКУ. Наш університет, як кожна висока наукова інституція, виконує своїм професорським складом — мозком нації, велике виховне завдання, — виховує молоді покоління, даючи їм основне знання, виконуючи сумлінно свої обов'язки, послушно й акуратно. Наші університетські видання свідчать про наші досягнення на полі науки і спонукують нас самих помагати собі, щоб здобути признання для УКУ в цілому світі: Блаженніший пригадує допомогти зібрати образи наших провідників народу й діячів культури; не давати рідкісних українських книжок і предметів у чужі університети, а радше до УКУ, щоб зберігати наші духові надбання для рідного краю в майбутності. Далі Блаженніший заявив рішуче, що виклади мусять відбуватися також і в суботи. УКУ в майбутньому повинен надавати маґістерські й докторські ступені.

В дискусії забирали голос: Преосвященний Кир Володимир підкреслив вагу християнсько-католицького виховання в УКУ. Проф. Лев вказав на потребу виготовити плян праці на наступний рік уже в осені цього року, сконцентруватися на меншому числі викладачів, щоб виконати докладніше кожну дисципліну, укласти плян лекцій в чотирирічні періоди кожного предмету. Проф. Лончина радить видати брошурку про УКУ й масово поширити її по всіх континентах. Проф. Марунчак радить розбудувати варстат праці нашого Університету поширювати його видання в університетах, а також видати енциклопедичний словник про Українську Католицьку Церкву. Проф. Старосольський радить реєструвати наші видання в Конґресовій Бібліотеці ЗДА. Це причиняється до популяризації видань, обміну книжками й піднесення престижу високої школи. Всі заторкнені проблеми взято до уваги з метою підвищення рівня нашої Альма Матер.

На закінчення Блаженніший запитав про думку присутніх, чи можна би похоронити в крипті Св. Софії тлінні останки бл.п. Інж. Юліяна Павликовського. Цього бажає собі дружина покійного. Всі присутні, крім одного, що не знав покійного, погодилися на це.

Молитвою « Достойно єсть » закінчив Блаженніший конференцію, дякуючи присутнім за серйозну обміну думок і пропозиції та поради.

Протоколував проф. д-р Василь Лев † Йосиф, *Верх. Архиєп.*

Протокол

Засідання Професорської Колеґії Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи в дні 27 червня 1973 о год. 4-ій п. пол.

Конференція відбулась в авлі УКУ під проводом Їх Блаженства Верховного Архиєпископа Кардинала Кир Йосифа і в ній взяли участь слідуючі члени Факультету: Преосв. Кир Володимир Маланчук ЧНІ, пп. Мирослав Антонович, Константин Біда, Богдан Боцюрків, Василь Ленцик, Богдан Лончина і Петро Зелений.

Блаженніший Верховний Архиєпископ відкрив Конференцію молитвою « Царю Небесний » а відтак привітав присутніх професорів, висловлюючи при тому радість, що вдалось цей Курс, вже четвертий з ряду, зорганізувати і надіється, що він буде успішний. Для збільшення числа може треба б було робити більше реклями, але й так число є задовільне, коло 40 слухачів. Вітаючи всіх присутніх Блаженніший Верховний Архиєпископ просив усіх професорів, щоб почувались на тому університеті як у себе вдома, мимо того, що бувають у ньому рідко.

Блаженніший дальше поінформував членів факультету, що він розвинув акцію за поширення УКУ у формі творення філій, бо ми мусимо розвивати нашу науку, а при тому ті наші філії будуть свойого рода нашими представництвами — амбасадами серед різних народів.

Блаженніший дав вже певну суму грошей на створення філії в Австралії. Вони там мають певні наукові сили, які могли б таку філію попровадити, при тому могли б деякі професори час від часу приїхати з поза Австралії. Якщо буде 10-20 слухачів то вже оплачується такий осередок провадити.

В Чікаґо Блаженніший Верховний Архиєпископ купив дім, де можна буде примістити філію. Блаженніший підкреслює, що Філії мусять триматись загальних вимог Університету. Всюди Філії повинні зорганізувати виклади і по змозі теж музей. Неконечно все перевозити до Риму, але всюди повинні бути такі музеї і бібліотека та архів.

Перша Філія в Буенос Айрес діяла спочатку добре, але тепер підупала.

Всюди знайдуться гроші, але треба мати плян діяння на майбутнє.

Видання УКУ, які досі вийшли, знайшли признання серед наукового світу. Не все є найдосконаліше, але тут бувають часом неслушні і несправедливі критики видань, як пр. Монументів УКУ.

За книжку д-ра Лончини і д-ра Галайчука Ґенераліссимус Франко прислав Блаженнішому особисту подяку.

Переїхавши світ довкола, Блаженніший міг сконстатувати великий проґрес нашої еміґрації; всюди слідний поступ, тільки дуже часто бракує мозку, який плянував би наперед. Всюди треба мати свої бібліотеки. Були чутки, що бібліотеку зі Сарсель хочуть перевозити до Америки. Блаженніший є рішуче проти того, бо Франція потребує такої бібліотеки; всюди ми повинні стати сильною ногою, всюди треба нам мати свої місії.

В Канаді ми маємо заступництво, своїх міністрів, послів, єрархію, але в інших країнах нашого поселення ми того не маємо.

Ми занедбали пр. справу створення нашого осередку в Мадриді, де ґен. Франко обіцяв дати площу під школу і церкву, але досі нічого там не зроблено.

Блаженніший повідомив присутніх, що проф. Василь Лев, декан Філ. Факультету написав листа, повідомляючи про свою недугу і просить, щоб на його місце вибрати іншого декана. Блаженніший є за тим, щоб його залишити на тому пості, дасть Бог він видужає, і пропонує вибрати д-ра Лончину на заступника декана, який буде провадити всі справи. Д-р Лончина буде теж відповідальний за Філію УКУ в Чікаґо.

Блаженніший повідомив про нові видання, а саме вийшли « Подорожі Блаженішого » — Вітошинської та праця « Перші Проповідники ». Дальше Блаженніший повідомив, що професорам будуть покриті кошти подорожі зв'язані з приїздом на виклади. Професор УКУ може друкувати свої праці у виданнях УКУ. Кошти цьогорічного літнього курсу УКУ будуть виносити коло 20 тисяч долярів.

Блаженніший подав до відома старання про забезпечення УКУ, а саме створено Товариство ГРОМАДА Св. ДУХА, яка буде відповідати за УКУ. Йдуть старання, щоб всі ці наші надбання були солідно забезпечені на майбутнє.

Блаженніший зауважив, що нам треба б оснувати таке товариство, яке займалося б хворими. Наші лікарі мають тут велике і корисне поле до діяння.

Відтак Блаженніший попросив до слова Професорів, щоб висловили свої думки; при тому згадав, що нам треба ще додати нових професорів.

Проф. Біда пропонує, щоб намітити програму Філій УКУ. Проф. Боцюрків стверджує, що слухачі цьогорічного Курсу є не рівні під оглядом інтелектуальним. Треба б вчасніше зачати пропаґанду за вписами. В бібліотеці не зі всіх книжок можна користати. Блаженніший відповідає, що наша Бібліотека налічує понад 20 тисяч книжок і книжку, яку потрібно, все можна дістати. Проф. Ленцик запитує, як на ділі є з Філією УКУ в Ню Йорку. Блаженніший відповів, що він є проти того, щоб Філія УКУ була при Соціологічному Інституті в Ню Йорку. Інститут закупив дім, записав його на себе, але хотів, щоб Блаженніший покрив

кошти купна дому. До того дім ще має на двох поверхах льокаторів.

Д-р Лончина зауважує, що осередком УКУ могла б бути Колеґія св. Василія в Стемфорді.

Проф. Боцюрків є проти того, щоб творити більше філій, бо це буде ослаблення наших ресурсів.

Блаженніший уважає, що де є сильніші наші центри, там можна організувати філії.

Проф. Біда пропонує, щоб всі видання були розсилані до всіх університетів. Блаженніший Верховний Архиєпископ признає, що було б дуже добре, щоб всі більші університети мали наші видання. Якщо б університети зголосились на листу сталих відборців, то їм можна висилати кожне нове видання.

Наші єпископи дістають всі наші видання і вони повинні подбати про те, щоб усі університети в їхніх єпархіях діставали наші видання.

Після молитви « Богородице Діво », яку провів Блаженніший, закінчено цю першу Конференцію Професорів УКУ під проводом Блаженнішого, що беруть участь в літньому Курсі зорґанізованому в днях між 19 червня до 19 липня 1973.

Протоколував проф. д-р Василь Ленцик † Йосиф, *Верх. Архиєп.*

Протокол

Засідання Професорської Колеґії УКУ в дні 4 липня 1973 о год 4.30 по пол. Присутні: д-р Лончина діючий Декан Філ. Факультету, Преосв. Кир Володимир Маланчук, і професори: Антонович, Біда, Зелений і Ленцик.

Д-р Лончина подав до відома, що д-р Марунчак, який мав приїхати на виклади, з огляду на недугу не буде міг приїхати і тому тепер лишається лише чотирьох професорів, які будуть мусіли мати кожного дня по одній годині викладу.

Проф. Зелений уважає, що курс треба належно підготовити. Під кінець курсу треба б подати студентам резюме викладів. Треба б теж поділити приїзд професорів на дві тури, щоб не всі приїздили нараз, а пізніше роз'їдуться і під кінець нема кому викладати.

Проф. Біда пропонує, щоб кожний професор дав знати бодай рік наперед, що він буде викладати. Треба вже тепер знати, які курси будуть на другий рік. Виклади повинні бути загальні, бо матеріял студентський є дуже різний, між тогорічними студентами є сім студентів гайскулу.

Тематика повинна бути цікава. З літератури треба б їм дати знання про укр. клясиків.

Проф. Антонович, каже, що не всі професори можуть бути цілих

п'ять тижнів. Він радить, що при викладах класти акцент на якусь проблему.

Д-р Лончина відповідає на деякі зауваження і каже, що не всі професори можуть дати резюме. Він був би за таким пляном викладів на УКУ:

I. Українська культура, II. Християнський світогляд і III. Загальна культура.

Д-р Лончина виготовив про УКУ брошурку, яка буде надрукована і розсилана як пропаґандивний матеріял про наш Університет для кращого ознайомлення нашого загалу з Університетом. Треба зробити пропаґанду і треба, щоб хтось був відповідальний за курси. Квестія, чи провадити паралельні курси. Минулого року були проваджені семінарі.

Д-р Ленцик уважає, що треба професорам знати, який студентський матеріял буде на курсах і тоді до їхнього рівня можна б підготовити виклади.

Д-р Лончина уважає, що за місяць побуту в Римі вони повинні ознайомитись із Римом; треба, щоб студенти мали більше прогульок.

Проф. Біда не виключає паралельних курсів, хоча це складна справа. Уважає, що може б впровадити виклади з мистецтва. Італія є центром мистецтва і студенти могли б тут багато скористати.

Проф. Зелений уважає, що студентам треба дати щось із італійської культури. (Того роду виклади провадить проф. Лончина).

Преосв. Кир Маланчук зазначує, що ціль наших курсів дати студентам додаткове знання з україніки, чого вони не можуть дістати на інших університетах. Виклади можна зробити в скороченні і пізніше переслати студентам. Треба, щоб наші виклади були на рівні університету.

Протоколував проф. д-р Василь Ленцик † Йосиф, *Верх. Архиєп.*

VI.

ВИКЛАДИ

Виклади відбувалися правильно на 10 семестрах і на 4 семестрах з початком вакацій.

БОГОСЛОВСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
FACULTAS THEOLOGICA
Виклади на зимовому семестрі 1968/69

Кир Йосиф Верх. Архиєп. Кард.	—	Про Бога Одного і його прикмети. 2 год.
Iosephus Card. Slipyj Arch. Maior	—	De Deo Uno eiusque perfectionibus. 2 horae
о. н.проф. д-р Мирослав Марусин	—	Церковний рік: Неподвижні празники. 2 год.
Sac. ord-prof. Dr. Myroslaus Marusyn	—	De anno liturgico: de festis inmobilibus. 2 horae
о. н.проф. д-р Іван Хома	—	Історія Церкви на Україні в XIII-ім ст. 2 год.
Sac. Extr-prof. Dr. Ioannes Choma	—	De historia Ecclesiae in Ucraina saec. XIII peracta. 2 horae
о. н.проф. д-р Петро Качор	—	Введення до Старого Завіту. 2 год.
Sac. Extr-prof. Petrus Kaczor	—	De introductione in V.T. 2 horae
о. н.проф. д-р Іван Гриньох	—	Христова Церква як таїнство. 2 год.
Sac. Extr-prof. Dr. Ioannes Hrynioch	—	De ecclesia Christi uti Sacramentum. 2 horae

Виклади на літньому семестрі 1969

Кир Йосиф Верх. Архиєп. Кард.	—	Про останні речі. 2 год.
Ios. Card. Slipyj Archiep. Maior	—	De novissimis. 2 horae
о. проф. д-р Мирослав Марусин	—	Церковний рік: Подвижні празники. 2 год.
Sac. ord-prof. Dr. Myroslaus Marusyn	—	De anno ecclesiastico: de festis mobilibus. 2 horae

о. н.проф. д-р Іван Хома	— Історія Церкви в XVII ст. 2 год.
	— Перенесення папської резиденції до Авеніону. 2 год.
Sac. extr-prof. Dr. Ioannes Choma	— De historia ecclesiastica saec. XVII. 2 horae
	— De translatione residentiae Romanorum Pontificum in Galliam 2 horae
о. проф. д-р Іван Гриньох	— Церква як таїнство. 3 год.
Sac. extr-prof. Dr. Ioannes Hrynioch	— De ecclesia ut mysterium. 3 horae
о. д-р Юрій Федорів	— Історія Церкви в Україні (від Берестейської Унії до Замойського Синоду). 4 год.
Sac. Dr. Georgius Fedoriw	— Historia ecclesiae in Ucraina: ab Unione Brestensi usque ad Synodum Zamostiensem. 4 horae

ФІЛОСОФІЧНО-ГУМАНІСТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
FACULTAS PHILOSOPHICO-HUMANISTICA
Виклади на зимовому семестрі 1968/69

о. н.проф. д-р Іван Гриньох	— Загальне введення у філософію. 2 год.
Sac. extr-prof. Ioannes Hrynioch	— De introductione generali in philosophiam. 2 horae
	II. Логіка і теорія пізнання. 3 год. De logica et criteriologia. 3 horae
	III. Семінар: Вибрані питання з філософії: Seminarium: de questionibus selectis:
	— Метафізіка в теперішному часі De metaphisica huius temporis.
	— питання методології De methodologia.
	— суспільні науки 2 год. De sociologia. 2 horae
о. н.проф. д-р Іван Хома	— Історія України від початку Київської держави до Князя Володимира Великого. 2 год.
Sac. extr-prof. Dr. I. Choma	— De historia Ucrainae ab origine sta-

tus Kioviensis usque ad tempora Vladymiri Magni. 2 horae

н.проф. д-р Михайло Соневицький — Граматика латинської мови. Складня. 2 год.

extr-prof. Dr. Michael Sonevyckyj — De gramatica linguae latinae: Sintaxis. 2 horae

проф-гість д-р Ярослав Константинович — Введення до історії візантійської іконографії: українська ікона. 2 год.

prof-hospes Dr. Iaıoslav Constantynovycz — De introductione in artem byzantinam: de icona ucraina. 2 horae

о. д-р Роман Саба — Граматика італійської мови: складня: посередна і безпосередна мова. 2 год.

P. Dr. Romanus Saba — De gramatica linguae italicae: sintaxis: de directa et indirecta oratione. 2 horae

о. д-р Іван Тилявський, Салез. — Перехід від романтики до реалізму в українській літературі та її представники. 2 год.

P. Dr. Ioannes Tylawskyj, SDB — De epocha in litteratura ucrainica a romantismo usque ad realismum eiusque representantibus. 2 horae

о. Ювеналій Мокрицький, Студ. — Іконописання і краски. 4 год.

P. Iovenalis Mocryckyj, Stud. — De iconographia practica. 4 horae

Викладиі на літньому семестрі 1969

о. н.проф. д-р Іван Гриньох — Теорія пізнання (вибрані питання). 4 год.

Sac. extr-prof. Ioannes Hryniocн — Quaestio philosoph. de cognitione. 4 horae

Метафізика — De metaphysica.

о. н.проф. д-р Іван Хома — Історія України (від володіння Ярослава Мудрого до наїзду монголів). 2 год.

Sac. extr-prof. Dr. Ioannes Choma — De historia Ucrainae a regimine Jaroslavi Mudryj usque ad invasionem mongolorum. 2 horae

н.проф. д-р Михайло Соневицький — Граматика латинської мови. 2 год.

extr-prof. Dr. Michael Sonevyckyj — De grammatica linguae latinae. 2 horae

о. д-р Роман Саба, Салез.	— Латинська мова (неправильні дієслова). 2 год.
Sac. Dr. Romanus Saba, SDB	— De lingua latina (verba irregularia). 2 horae
о. д-р Роман Саба, Салез.	— Граматика італ. мови: складня - продовження) 2 год.
Sac. Dr. Romanus Saba, SDB	— De grammatica linguae italicae: (Sintaxis - continuatio). 2 horae
о. д-р Іван Тилявський, Салез.	— Перехід від реалізму до новіших течій в українській літературі (головні представники цього періоду). 2 год.
Sac. Dr. Ioannes Tylawskyj, SDB	— Litteratura ucraina: Transitus a realismo ad modernos fluxus. 2 horae
о. Ювеналій Мокрицький, студ.	— Іконопис 4 год.
Sac. Iovenalis Mokryckyj, Stud.	— De iconographia. 4 horae
н.проф. д-р Василь Лев	— Граматика церковнословянської мови (церковно-словянська література). 2 год.
extr-prof. Basilius Lew	— Grammatica linguae paleo-slavicae: Litteratura eccles. paleoslavica. 2 horae

ФАКУЛЬТЕТ МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОПИСНИЙ
FACULTAS MATHEMATICAE ET SCIENTIAE NATURALIS
Виклади на зимовому семестрі 1968/69

о. Григорий Гарасимович, Салез.	— Матиматика: лоґаритми. 2 год. Аритметичний і геометричний прогрес. 2 год.
P. Gregorius Harasymowycz, SDB	— De matematica: logaritmis. 2 horae De aritmetico et geometrico progresso. 2 horae
о. Володимир Гринишин, Салез.	— Фізика: магнетизм, акустика, оптика. 2 год.
P. Vladymirus Hrynyshyn, SDB	— De physisa: de magnetismo, optica, acustica. 2 horae
	Химія: сірка, хлор, птор, бром, йод, атом. 2 год.
	De chimia: de sulphure, cloro, ptoro, bromo, iodio, athomo. 2 horae

Виклади на літньому семестрі 1969

о. Григорій Гарасимович, Салез. — Аритметика і ґеометрія (проґрес і корінь). 2 год.

Sac. Gregorius Harasymowycz, SDB — Aritmetica et geometria (De progresso et radicibus). 2 horae

о. Володимир Гринишин, Салез. — Фізика: елєктрика, маґнетизм, продовження. 2 год.

Sac. Vladymirus Hrynyshyn, SDB — Chimia - De electrica et magnatismo (continuatio). 2 horae

ФАКУЛЬТЕТ ТЕОЛОҐІЧНИЙ
FACULTAS THEOLOGICA

Виклади на зимовому семестрі 1969/70

Йосиф Кардинал Сліпий — Апольоґетика: Інспірація св. Письма. 2 год.

Josephos Card. Slipyj — Apologetica: De Inspiratione S. Scripturae. 2 horae

о. проф. д-р Мирослав Марусин — Життя й монаший Типікон св. Теодора Студита. 4 год.

Sac. prof. Dr. Miroslaus Marusyn — De vita et Typicone monastico S. Theodoris Studitae. 4 horae

Надзв. проф. о. д-р Іван Хома — Історія вселенської Церкви: Тридентійський Собор. 2 год.

Extraord. prof. Sac. Dr. Johannes Choma — Historia Ecclesiae universalis: De Concilio Tridentino. 2 horae

Надзв. проф. о. д-р Іван Гриньох — Догматика: Догматична Конституція «Світло народів». 2 год.

Extraord. prof. Sac. Dr. Johannes Hrynioch — Th. dogmatica: Constitutio dogmatica « Lumen gentium ». 2 horae

о. д-р Іван Музичка — Сучасні погляди в науці катихитики. 3 год.

Sac. Dr. Johannes Muzyczka — De contemporaneis opinionibus in scientia catechetica. 3 horae

Виклади на літньому семестрі 1970

Йосиф Кард. Сліпий — Апольоґетика: Про віру. 2 год.

Josephos Card. Slipyj — Apologetica: De fide. 2 horae

о. проф. д-р Мирослав Марусин — Життя й монаший Типікон св. Теодора Студита (продовження). 4 год.

Prof. Sac. Dr. Miroslaus Marusyn — De vita et Typicone monastico S. Theodoris Studitae (cont.). 4 horae

Надзв. проф. о. д-р Іван Хома	— Історія вселенської Церкви: Декрети в потридентійських часах. 4 год.
Extraord. prof. Sac. Dr. Johannes Choma	— Historia Ecclesiae universalis: De decretis in temporibus posttridentinis. 4 horae

ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОСОФІЧНО-ГУМАНІСТИЧНИЙ
FACULTAS PHILOSOPHICA-HUMANISTICA
Виклади на зимовому семестрі 1969/70

Надзв. проф. д-р Михайло Соневицький	— Граматика латинської мови: Деклінація іменника й прикметника. 2 год. Читання класиків, вправи. 1 год.
Extraord. prof. Dr. Michael Sonevyckyj	— Grammatica linguae latinae: Declinatio substantivi et adiectivi. 2 horae Lectiones auctorum classicorum, exercitationes. 1 hora
Надзв. проф. о.д-р Іван Гриньох	— Онтологія. 2 год.
Extraord.prof.Sac.Dr. I. Hryniоch	— Ontologia. 2 horae
о. д-р Юрій Федорів	— Початки християнства на Русі-Україні: I-X століття. 4 год.
Sac. Dr. Georgius Fedoriw	— De primis saeculis Christianitatis in Rus'-Ucraina. 4 horae
о. д-р Іван Тилявський, Салез.	— Історія української літератури: Реалізм в укр. літ. другої половини XIX ст.; Панас Мирний, Іван Нечуй-Левицький, Іван Франко; нові напрямки в укр. літ. під кінець XIX і на початок XX стол. 2 год.
Sac.Dr. Johannes Tylawskyj, SDB	— De historia litteraturae Ucrainae: De realismo in litteratura Ucraina in secunda parte saeculi XIX; Panas Myrnyj, Ivan Nec'uj-Lewyckyj, Ivan Franko; novae directiones in lit. Ucr. sub fine saeculi XIX et initio s. XX. 2 horae
о. д-р Роман Саба, Салез.	— Італійська мова: Введення до граматики, морфологія іменників і прикметників. 2 год. Торквато Тассо, вправи. 1 год.

Sac. Dr. Romanus Saba, SDB	— Lingua italica: Introductio, morphologia substantivi et adiectivi. 2 horae Torquato Tasso, exercitationes. 1 hora
о. Ювиналій Мокрицький, Студ.	— Іконопись I: Рисунок ікони. 4 год.
Sac. Jovenalis Mokryckyj, Stud.	— De iconographia I: De pictura lineari iconae. 4 horae

Викладu на літньому семестрі 1970

Надзв. проф. д-р Михайло Соневицький	— Граматика латинської мови: Дієслово й інші частини мови. 2 год. Читання класиків, вправи. 1 год.
Extraord. prof. Dr. Michael Sonevyckyj	— Grammatica linguae latinae: De verbo et caeteris partibus. 2 horae Lectiones auctorum classicorum, exercitationes. 1 hora
о. д-р Юрій Федорів	— Християнство на Русі-Україні в часи домонгольської доби: X-XIII ст. 4 год.
Sac. Dr. Georgius Fedoriw	— De ecclesia christiana in Rus'-Ucraina durante saeculis X-XIII. 4 horae
о. д-р Іван Тилявський, Салез.	— Українська література XX ст. в її великих досягненнях: Леся Українка та її сучасники; Ольга Кобилянська, М. Коцюбинський, В. Стефаник та його імпресіоністична школа; письменники революційної доби 60-их років, т.зв. « Шестидесятники ». 2 год.
Sac.Dr. Johannes Tylawskyj, SDB	— De historia litteraturae Ucraînae: De magnis progressibus in litteris Ucrainis factis a scriptoribus: Lessia Ukrainka, M. Kociubynskyj, O. Kobylanska, B. Stefanyk cum sua schola impressionistica; Litterae Ucrainae durante et post Revolutionem Octobris in aliquibus praecipuis representantibus atque de novissimis scriptoribus in Ucraina Sovietica. 2 horae

о. д-р Роман Саба, Салез.	— Граматика італійської мови: Морфологія займенників і прислівників. 2 год.
	Торквато Тассо, вправи. 1 год.
Sac. Dr. Romanus Saba, SDB	— Lingua italica: Morphologia pronominis, praepositionis, et al. 2 horae
	Torquato Tasso, exercitationes. 1 hora
о. Ювиналій Мокрицький, Студ.	— Іконопись II: Красковий малюнок ікони. 4 год.
Sac. Jovenalis Mokryckyj, Stud.	— De iconographia II: De pictura coloristica iconae. 4 horae

ФАКУЛЬТЕТ ПРИРОДОПИСНО-МАТЕМАТИЧНИЙ
FACULTAS HISTORIAE NATURALIS ET MATHEMATICAE

Виклади на зимовому семестрі 1969/70

о. Григорій Гарасимович, Салез.	— Альгебра: Аритметичні й геометричні прогресії. 2 год.
Sac. Gregorius Harasymovyč, SDB	— Algebra: De progressibus arithmetico et geometrico. 2 horae
о. Григорій Гарасимович, Салез.	— Геометрія: Тригонометрія й планиметрія. 2 год.
Sac. Gregorius Harasymovyč, SDB	— Geometria: De trigonometria et planimetria. 2 horae
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	— Хімія: Поділ, елементарна хімія, речовини, атоми, кислоти, неорганічна хімія. 2 год.
Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	— Chimia: De divisione, chimia elementari et anorganica. 2 horae
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	— Фізика: Механіка, термологія. 2 год.
Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	— Physica: De mechanica, termologia. 2 horae

Виклади на літньому семестрі 1970

о. Григорій Гарасимович, Салез.	— Альгебра: Логаритми. 2 год.
Sac. Gregorius Harasymovyč, SDB	— Algebra: De logaritmis. 2 horae
о. Григорій Гарасимович, Салез.	— Геометрія: Стереометрія. 2 год.
Sac. Gregorius Harasymovyč, SDB	— Geometria: De stereometria. 2 horae

о. д-р Василь Тиндало, Салез.	— Химія: Химія органічна — вуглеводні, і ін. 2 год.
Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	— Chimia: Chimia organica — de carbohydrogenis, et al. 2 horae
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	— Фізика: Акустика, електрологія, електромагнітна індукція. 2 год.
Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	— Physica: De acustica, electrologia, electromagnetica inductione. 2 horae

ФАКУЛЬТЕТ ТЕОЛОГІЧНИЙ
FACULTAS THEOLOGICA
Виклади на зимовому семестрі 1970/71

о. Проф. д-р Мирослав Марусин	— Божественна Літургія св. Йоана Золотоустого. 2 год.
Prof. Sac. Dr. Miroslaus Marusyn	— Divina Liturgia S. Joannis Chrysostomi. 2 horae
Надзв. Проф. о. д-р Іван Гриньох	— Єдиний Бог. 2 год.
Extraord. Prof. Sac. Dr. Joannes Hrynioch	— De Deo Uno. 2 horae
Надзв. Проф. о. д-р Юрій Федорів	— Від занепаду Києва (1240) до Берестейського Собору (1596). 4 год.
Extraord. Prof. Sac. Dr. Georgius Fedoriw	— A destructione Kioviae (1240) usque ad Synodum Brestensem (1596). 4 horae
Надзв. Проф. о. д-р Іван Хома	— Початки Християнства і переслідування Церкви. 2 год.
Extraord. Prof. Sac. Dr. Joannes Choma	— De primordiis fidei christianae et persecutionibus Ecclesiae. 2 horae

Виклади на літньому семестрі 1971

о. проф. д-р Мирослав Марусин	— Божественна Літургія св. Йоана Золотоустого (продовження). 2 год.
Prof. Sac. Dr. Miroslaus Marusyn	— Divina Liturgia S. Joannis Chrysostomi (continuatio). 2 horae
Надзв. Проф. о. д-р Іван Гриньох	— Єдиний Бог (продовження). 2 год.
Extraord. prof. Sac. Dr. Joannes Hrynioch	— De Deo Uno (continuatio). 2 horae
Надзв. Проф. о. д-р Іван Хома	— Пять перших Вселенських Соборів. Поширення Християнства у Фран-

ції, Великій Британії, Ірляндії, Німеччині, Скандинавії і серед словян. 2 год.

Extraord. prof. Sac. Dr. Joannes Choma — De primis quinque Conciliis Oecumenicis atque de conversione populorum Europae occidentalis, septentrionalis et orientalis. 2 horae

Надзв. проф. о. д-р Юрій Федорів — Від Берестейського Собору (1596 р.) до 1946 р.

Extraord. prof. Sac. Dr. Georgius Fedoriw — A Synodo Brestensi (1596) usque ad annum 1946. 4 horae

ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОСОФІЧНИЙ
FACULTAS PHILOSOPHICA
Виклади на зимовому семестрі 1970/71

Проф. д-р Михайло Соневицький — Деклінації іменників, прикметників, займенників, числівників, степенування прикметників. 2 год.

Prof. Dr. Michael Sonevyckyj — Declinatio substantivorum, adiectivorum, numerorum, pronominum. 2 horae

Надзв. Проф. о. д-р Іван Гриньох — Філософія природи. 2 год.
Онтологія. 2 год.

Extraord. Prof. Sac. Dr. Joannes Hrynioch — Cosmologia - Anthropologia. 2 horae
Ontologia. 2 horae

о. д-р Роман Мазяр, Салез. — Філософія старинної ери. - Концепт історії філософії. - Перші філософи: від Талеса до Анаксаґора. - Атомісти і Демокрит. - Сократ, Платон і Аристотель. - Плотин і його філософічна думка. 2 год.

Sac. Dr. Romanus Maziar, SDB — Philosophia antiquae aetatis. - Conceptus historiae philosophiae. - Primi philosophi: a Thalete usque ad Anaxagoram. - Atomistae et Democritus. - Socrates, Plato et Aristoteles. - Plotinus et eius philosophia. 2 horae

о. Іван Ортинський, Салез. — Фонетика і морфологія - синтаксис і розділові знаки української мови. 2 год.

Короткий зарис української літератури. Чільні постаті та зразки їхньої творчости. 1 год.

Sac. Joannes Ortynskyj, SDB — Phonologia, orthographia, morphologia linguae ucrainae. - Syntaxis cum crebris exercitationibus; punctuatio. 2 horae
Brevis conspectus historicus litterarum ucrainarum. Auctores principales eorumque operum exempla extracta. 1 hora

о. д-р Роман Саба, Салез. — Граматика італійської мови. Морфологія: іменник, прикметник, прислівник, займенник. Дієслово. Характеристики італійськогод ієслова. - Усні й письменні вправи. 2 год.

Sac. Dr. Romanus Saba, SDB. — Grammatica linguae italicae. - Morphologia: Nomen, systema adiectivorum, formae adverbiales, pronomina, adverbia, praepositiones. - Verborum tempora et modi. Nonnullae characteristicae verbi italici. - Exercitationes sive orales sive scriptae. 2 horae

о. д-р Іван Тилявський, Салез. — Українська література початку XX століття аж до першої світової війни. Літературні течії і головні представники літературних напрямків цього періоду. 2 год.

Sac. Dr. Joannes Tylawskyj, SDB — Litteratura Ucrainica ineunte saeculo XX usque ad tempus primi belli universalis. - Principales litteraturae ucrainicae cursus eorumque repraesentantes in hoc periodo. 2 horae

Викладu на літньому семестрі 1971

Проф. д-р Михайло Соневицький — Конюґації дієслова-форма активна. Конюґації дієслова-форма пасивна. 2 год.

Prof. Dr. Michael Sonevyckyj — Verba deponentia. - Coniugatio periphrastica activa. - Coniugatio pe-

		riphrastica passiva. - Verba anomalia, defectiva, impersonalia. - De coniugatione verborum. 2 horae
Надзв. Проф. о. д-р Іван Гриньох	—	Філософія природи. 2 год. Онтологія. 2 год.
Extraord. Prof. Sac. Dr. Joannes Hrynioch	—	Cosmologia - Anthropologia. 2 horae Ontologia. 2 horae
о. д-р Роман Мазяр, Салез.	—	Філософія старинної ери. - Концепт історії філософії. - Перші філософи: від Талеса до Анаксаґора. - Атоміcти і Демокрит. - Сократ, Платон і Аристотель. - Плотин і його філософічна думка. 2 год.
Sac. Dr. Romanus Maziar, SDB	—	Philosophia antiquae aetatis. - Conceptus historiae philosophiae. - Primi philosophi: a Thalete usque ad Anaxagoram. - Atomistae et Democritus. - Socrates, Plotinus et eius philosophia. 2 horae
о. Іван Ортинський, Салез.	—	Фонетика і морфологія - синтаксис і розділові знаки української мови. 2 год. Короткий зарис української літератури. Чільні постаті та зразки їхньої творчости. 1 год.
Sac. Joannes Ortynskyj, SDB	—	Phonologia, orthographia, morphologia linguae ucrainae. - Syntaxis cum crebris exercitationibus; punctuatio. 2 horae
	—	Brevis conspectus historicus litterarum ucrainarum. Auctores principales eorumque operum exempla extracta. 1 hora
Єпископ д-р Володимир Маланчук	—	Логіка. 2 год. Гнозеологія. 2 год.
Ep. Dr. Volodymyr Malanczuk	—	Logica. 2 horae Gnoseologia. 2 horae
о. д-р Роман Саба, Салез.	—	Італійська література. Початок XIX ст. - Криза ілюмінізму і познаки нових течій. - Світанок романтики: Джіованні Баттіста Віко.

- Неокласицизм. Мовознавство. Вінченцо Монті. 2 год.

Sac. Dr. Romanus Saba, SDB — Litterae Italicae Classicae: La letteratura. - Gli inizi dell'ottocento. - La crisi dell'illuminismo ed i segni di una nuova coscienza. - Gli albori del Romanticismo: Giovanni Battista Vico. - Il Neoclassicismo. Questioni sulla lingua. Vincenzo Monti. 2 horae

о. д-р Іван Тилявський, Салез. — Українська література останніх десятиліть: від 1920-х по '60-ті роки. Літературне відродження в Україні 20-х років; репресії 30-х і 40-х років, а відтак нове відродження 60-х років. Розвиток української літератури на еміграції. 2 год.

Sac. Dr. Joannes Tylawskyj, SDB — Litteratura ucrainica in ultimis deceniis. - Reviviscientia litterarum ucrainarum ineunte saeculo XX in Ucraina et emigratione. 2 horae

ФАКУЛЬТЕТ ПРИРОДОПИСНО-МАТЕМАТИЧНИЙ
FACULTAS HISTORIAE NATURALIS ET MATHEMATICAE

Виклади на зимовому семестрі 1970/71

о. д-р Василь Тиндало, Салез. — Фізика: Електростатика, електродинаміка, електричний струм. 2 год. Хімія. 2 год.

Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB — Physica: Electrostatica, electrodynamica, currens electrica. 2 horae Chimia. 2 horae

Дипл. Інж. Йосиф Беран — Математика. - Рахунки. - Аритметика. - Алгебра. - Геометрія (планіметрія, тригонометрія). 4 год.

Dipl. Eng. Josephus Beran — Mathematica. - Calculationes. -Arithmetica. - Algebra. - Geometria. (Planimetria, trigonometria). 4 horae

Виклади на літньому семестрі 1971

о. д-р Василь Тиндало, Салез. — Органічна хімія. - Вуглеводні. - Спирти, алькоголі. - Альдегіди. -

	Органічні кислоти. - Ефіри. - Жири. - Білки. Вуглеводи. 2 год.
	Фізика. 2 год.
Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	— Chimia organica: carbohydrogeni, et al. 2 horae
	Physica. 2 horae
Дипл. Інж. Йосиф Беран	— Математика. - Рахунки. - Аритметика. - Алгебра. - Геометрія (планіметрія, тригонометрія). 4 год.
Dipl. Eng. Josephus Beran	— Mathematica. - Calculationes. - Arithmetica. - Algebra. - Geometria. (Planimetria, trigonometria). 4 horae

ФАКУЛЬТЕТ ТЕОЛОГІЧНИЙ
FACULTAS THEOLOGICA
Виклади на зимовому семестрі 1971/72

о. Проф. д-р Мирослав Марусин	— Літургія: Про Св. Тайни. 2 год.
Prof. Sac. Dr. Miroslaus Marusyn	— Liturgia: De Sacramentis. 2 horae
о. Проф. д-р Мирослав Марусин	— Введення в Книги Старого Завіту. 2 год.
Prof. Sac. Dr. Miroslaus Marusyn	— Introductio in libros Veteris Testamenti. 2 horae
о. Проф. д-р Іван Хома	— Історія Вселенської Церкви. Церква на Сході до розколу 1054 р. 2 год.
Prof. Sac. Dr. Joannes Choma	— Historia Ecclesiae Universalis. De Ecclesia in Oriente usque ad scisionem a. 1054. 2 horae
Єп. д-р Володимир Маланчук	— Апологетика: Обявлення і чуда. 2 год.
Ep. Dr. Wolodymyr Malanczuk	— Apologaetica: De revelatione et miraculis. 2 horae
о. д-р Іван Музичка	— Коментар до « Загального Катихитичного Провідника » (Вступ, I, II, і III-я частина) із загальним вступом до Катихитики. 2 год.
Sac. Dr. Joannes Muzyczka	— Commentarium ad «Directorium Catechisticum Generale» (Introductio, I, II, et III pars) cum introductione generali in catecheticam. 2 horae

Викладн на літньому семестрі 1972

о. Проф. д-р Мирослав Марусин	— Літургія: Про Святі Тайни (Продовження). 2 год.
Prof. Sac. Dr. Miroslaus Marusyn	— Liturgia: De Sacramentis. (Continuatio). 2 horae
о. Проф. д-р Мирослав Марусин	— Введення в Книги Старого Завіту. (Продовження). 2 год.
Prof. Sac. Dr. Miroslaus Marusyn	— Introductio in libros Veteris Testamenti. (Continuatio). 2 horae
о. Проф. д-р Іван Хома	— Історія Вселенської Церкви. Династія Каролінґів і Апостольський Престіл. 2 год.
Prof. Sac. Dr. Joannes Choma	— Historia Ecclesiae Universalis. De dinastia Carolingica et S. Sede. 2 horae
Єп. д-р Володимир Маланчук	— Апологетика: Обявлення і чуда. (Продовження). 2 год.
Ep. Dr. Wolodymyr Malanczuk	— Apologaetica: De revelatione et miraculis. (Continuatio). 2 horae
о. д-р Іван Музичка	— Коментар до « Загального Катихитичного Провідника » (Вступ I, II, і III-я частина) із загальним вступом до Катихитики. (Продовження). 2 год.
Sac. Dr. Joannes Muzyczka	— Commentarium ad «Directorium Catechisticum Generale» (Introductio, I, II, et III pars) cum introductione generali in catecheticam. (Continuatio). 2 horae

ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОСОФІЧНО-ГУМАНІСТИЧНИЙ
FACULTAS PHILOSOPHICA-HUMANISTICA

Викладн на зимовому семестрі 1971/72

о. Проф. д-р Іван Хома	— Про початки козацтва і їх провідників. 2 год.
Prof. Sac. Dr. Joannes Choma	— De exordiis cosacorum eorumque ducibus. 2 horae
Єп. д-р Володимир Маланчук	— Історія філософії. 2 год.
Ep. Dr. Wolodymyr Malanczuk	— Historia philosophiae. 2 horae
о. д-р Іван Тилявський, Салез.	— Українська література від Котляревського до Франка. 2 год.

Sac. Dr. Joannes Tylawskyj, SDB	—	Litteratura Ucrainica a Kotljarewskyj usque ad Franko. 2 horae
о. д-р Роман Саба, Салез.	—	Морфологія італійської мови. 2 год.
Sac. Dr. Romanus Saba, SDB	—	Morphologia linguae italicae. 2 horae
о. д-р Роман Мазяр, Салез.	—	Історія мистецтва з узглядненням українського мистецтва. 1 год.
Sac. Dr. Romanus Maziar, SDB	—	Historia artis respectu habito ad ucrainicam artem. 1 hora
о. д-р Степан Гарванко	—	Латинська мова. 2 год.
Sac. Dr. Stephanus Harvanko	—	Lingua latina. 2 horae
Мґр. Мати Клявдія Федаш, Васил.	—	Англійська мова. 2 год.
Mag.Mater Claudia Fedash, OSBM	—	Lingua anglica. 2 horae
о. Іван Ортинський, Салез.	—	Український правопис. 2 год.
Sac. Joannes Ortynskyj, SDB	—	Grammatica linguae ucrainicae. 2 horae

Викладu на літньому семестрі 1972

о. Проф. д-р Іван Хома	—	Українська держава від Хмельницького до Мазепи. 2 год.
Prof. Sac. Dr. Joannes Choma	—	De statu Ucraino a Chmelnyckyj usque ad Mazepa. 2 horae
Єп. д-р Володимир Маланчук	—	Історія філософії. (Продовження). 2 год.
Ep. Dr. Wolodymyr Malanczuk	—	Historia philosophiae. (Continuatio). 2 horae
о. д-р Іван Тилявський, Салез.	—	Українська література від Котляревського до Франка. (Продовження). 2 год.
Sac. Dr. Joannes Tylawskyj, SDB	—	Litteratura Ucrainica a Kotljarewskyj usque ad Franko. (Continuatio). 2 horae
о. д-р Роман Саба, Салез.	—	Граматична конструкція італійської мови. 2 год.
Sac. Dr. Romanus Saba, SDB	—	Constructio grammatica linguae italicae. 2 horae
о. д-р Роман Мазяр, Салез.	—	Історія мистецтва з узглядненням українського мистецтва. (Продовження). 1 год.
Sac. Dr. Romanus Maziar, SDB	—	Historia artis respectu habito ad ucrainicam artem. (Continuatio). 1 hora

о. д-р Степан Гарванко	—	Латинська мова. (Продовження). 2 год.
Sac. Dr. Stephanus Harvanko	—	Lingua Latina. (Continuatio). 2 horae
Мґр. Мати Клявдія Федаш, Васил.	—	Англійська мова. (Продовження). 2 год.
Mag.Mater Claudia Fedash, OSBM	—	Lingua Anglica. (Continuatio). 2 horae
о. Іван Ортинський, Салез.	—	Український правопис. (Продовження). 2 год.
Sac. Joannes Ortynskyj, SDB	—	Grammatica linguae ucrainicae. (Continuatio). 2 horae

ФАКУЛЬТЕТ ПРИРОДОПИСНО-МАТЕМАТИЧНИЙ
FACULTAS HISTORIAE NATURALIS ET MATHEMATICAE

Виклади на зимовому семестрі 1971/72

о. д-р Василь Тиндало, Салез.	—	Математика: Алгебра, рівнання І і ІІ степеня, тригонометрія. 2 год.
Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	—	Mathematica: Algebra, comparationes primi et secundi gradus; trigonometria. 2 horae
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	—	Хімія. Неорганічна хімія. Мінерологія. Органічна хімія. 2 год.
Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	—	Chimia. Chimia anorganica. Minerologia. Chimica organica. 2 horae
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	—	Фізика. Оптика. Електрологія. 2 год.
Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	—	Physica. Optica. Electrologia. 2 horae
о. д-р Роман Мазяр, Салез.	—	Основи ґеології. 1 год.
Sac. Dr. Romanus Maziar, SDB	—	Fundamenta geologiae. 1 hora
Дипл. Інж. Йосиф Беран	—	Математика. Логаритми. 2 год.
Dipl. Eng. Josephus Beran	—	Mathematica. Logaritmi. 2 horae

Виклади на літньому семестрі 1972

о. д-р Василь Тиндало, Салез.	—	Математика: Алгебра, рівнання І і ІІ степеня, тригонометрія. (Продовження). 2 год.

Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	— Mathematica. Algebra, comparationes primi et secundi gradus; trigonometria. (Continuatio). 2 horae
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	— Хімія. Неорганічна хімія. Мінерологія. Органічна хімія. (Продовження). 2 год.
Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	— Chimia. Chimia anorganica. Mineralogia. Chimia organica. (Continuatio). 2 horae
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	— Фізика. Оптика. Електрологія. (Продовження). 2 год.
Sac. Dr. Basilius Tyndalo, SDB	— Physica. Optica. Electrologia. (Continuatio). 2 horae
о. д-р Роман Мазяр, Салез.	— Основи ґеології. (Продовження). 1 год.
Sac. Dr. Romanus Maziar, SDB	— Fundamenta Geologiae. (Continuatio). 1 hora
Дипл. Інж. Йосиф Беран	— Математика. Логаритми. (Продовження). 2 год.
Dipl. Eng. Josephus Beran	— Mathematica. Logaritmi. (Continuatio). 2 horae

ФАКУЛЬТЕТ ПРАВНИЧИЙ
FACULTAS JURIDICA

Виклади на зимовому семестрі 1971/72

Проф. д-р Василь Маркусь	— Нарис міжнароднього права. 2 год.
Prof. Dr. Basilius Markus	— De iure inter gentes. 2 horae

Виклади на літнього семестрі 1972

Проф. д-р Василь Маркусь	— Нарис міжнароднього права. (Продовження).
Prof. Dr. Basilius Markus	— De iure inter gentes. (Continuatio). 2 horae

ТЕОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
FACULTAS THEOLOGICA

Виклади на зимовому семестрі 1972/73

о. Проф. д-р Іван Музичка	— Введення в катехитику. Історична частина. 2 год.
Sac. Prof. Dr. I. Mazyczka	— Introductio in catecheticam generalem. Pars historica. 2 horae

о. Проф. д-р Іван Хома	— Церква в часі перебування Вселенських Архиєреїв у Франції (1305-1378). 2 год.
Sac. Prof. Dr. I. Choma	— De Ecclesia tempore translationis Romanorum Pontificum in Galliam (1305-1378). 2 horae
о. Проф. д-р Юрій Федорів	— Історія християнства на Русі-Україні від початків до занепаду Києва (1240 р.). 2 год.
Sac. Prof. Dr. G. Fedoriw	— De historia christianitatis in Rus-Ucraina ab initiis ausque ad a. 1240. 2 horae

Виклади на літньому семестрі 1973

о. Проф. д-р Іван Музичка	— Введення в катехитику. Історична частина. (Продовження). 2 год.
Sac. Prof. Dr. I. Mazyczka	— De introductione in catecheticam generalem. Pars historica. 2 horae
о. Проф. д-р Іван Хома	— Вселенські Собори в Констанці і Флоренції. 2 год.
Sac. Prof. Dr. I. Choma	— De Conciliis Oecumenicis Constantiae et Florentiae. 2 horae
о. Проф. д-р Юрій Федорів	— Історія християнства на Русі-Україні від наїзду монголів до Берестейської Унії. 2 год.
Sac. Prof. Dr. G. Fedoriw	— De historia Ecclesiae in Rus-Ucraina ab invasione mongolica usque ad Unionem Berestensem (1595). 2 horae

ФІЛОСОФІЧНО-ГУМАНІСТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
FACULTAS PHILOSOPHICO-HUMANISTICA

Виклади на зимовому семестрі 1972/73

Єп. Проф. д-р Вол. Маланчук	— Середньовічна і модерна філософія до Канта. 2 год.
Ep. Prof. Dr. Vol. Malanczuk	— De historia philosophiae medievalis usque ad Kant. 2 horae
о. Степан Чміль, Салез.	— Українська мова: Фонетика - граматичні особливості української мови. Морфологія - іменники, прикметники і дієслова. 2 год.
Sac. St. Czmil, SDB	— De Lingua ucraina. Phonetica pro-

prietates grammaticales. Mor - phologia - declinationes, coniugationes. 2 horae

о. Степан Чміль, Салез. — Латинська мова: Фонетика - властивості латинської мови. Морфологія. 2 год.

Sac. St. Czmil, SDB — De phonetica - Proprietatibus grammaticalibus linguae latinae. De Morphologia. 2 horae

о. Проф. д-р Іван Хома — Погляд на історію України від археологічних часів до княжої доби. 2 год.

Sac. Prof. Dr. I. Choma — De conspectu historico Ucrainae a temporibus archeologicis usque ad periodum principatus. 2 horae

Мґр. М. Клавдія Федаш, Васил. — Англійська мова: граматика прод. 2 год.

Mag. M. Claudia Fedash, OSBM — Lingua Anglica: grammatica. (Continuatio). 2 horae

о. д-р Роман Саба, Салез. — Грецька мова - фонетика. 2 год.

Sac. Dr. R. Saba, SDB — De Lingua graeca - Phonetica. 2 horae

о. д-р Роман Мазяр, Салез. — Історія старинної філософії. 2 год.

Sac. Dr. R. Maziar, SDB — De historia philosophiae antiquae. 2 horae

о. д-р Роман Мазяр, Салез. — Ціхи візантійського, ґотичного ренанесового і українського стилю. 2 год.

Sac. Dr. R. Maziar, SDB — De arte byzantina, gothica, humanistica nec non ucrainica medioevali. 2 horae

о. д-р Іван Тилявський, Салез. — Українська література найновіших часів. 2 год.

Sac. Dr. I. Tylawskyj, SDB — De litteratura ucrainica novissimorum temporum. 2 horae

Виклади на літньому семестрі 1973

Єп. Проф. д-р Вол. Маланчук — Модерна і сучасна філософія від Канта. 2 год.

Ep. Prof. Dr. Vol. Malanczuk — De historia philosophiae novissimorum temporum a Kant. 2 horae

о. Степан Чміль, Салез.	— Українська мова: Синтакса - головні члени речення. Аналіза. 2 год.
Sac. St. Czmil, SDB	— De lingua ucraina. Syntaxi - Subiecto et praedicato. 2 horae
о. Степан Чміль, Салез.	— Латинська мова: Синтакса - головні члени речення. Логічна аналіза. 2 год.
Sac. St. Czmil, SDB	— De syntaxi - Subiecto et Praedicato. 2 horae
о. Проф. д-р Іван Хома	— Головні події русько - литовської доби. 2 год.
Sac. Prof. Dr. I. Choma	— De praecipuis eventibus periodi ruthenae-lithuanae in Ucraina. 2 horae
о. д-р Роман Саба, Салез.	— Грецька мова - морфологія. 2 год.
Sac. Dr. R. Saba, SDB	— De lingua graeca - Morphologia. 2 horae
о. д-р Роман Мазяр, Салез.	— Історія старинної філософії .(Продовження). 2 год.
Sac. Dr. R. Maziar, SDB	— De historia philosophiae antiquae. (Continuatio). 2 horae
Мґр. М. Клавдія Федаш, Васил.	— Англійська мова: граматика прод. 2 год.
Mag. M. Claudia Fedash, OSBM	— Lingua Anglica: grammatica. (Continuatio). 2 horae
о. д-р Роман Мазяр, Салез.	— Ціхи візантійського, ґотичного, рененансового і українського стилю. (Продовження). 2 год.
Sac. Dr. R. Maziar, SDB	— De arte byzantina, gothica, humanistica nec non ucrainica mediaevali. (Continuatio). 2 horae
о. д-р Іван Тилявський, Салез.	— Українська література найновіших часів. (Продовження). 2 год.
Sac. Dr. I. Tylawskyj, SDB	— De litteratura ucrainica novissimorum temporum. (Continuatio). 2 horae
Проф. д-р Анна Власенко Бойцун	— Українські поети 1918-1930. 2 год.
Prof. Dr. Anna Vlasenko-Bojcun	— De poetis ucrainibus temporis 1918-1930. 2 horae

ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
FACULTAS SCIENTIARUM NATURALIUM ET MATHEMATICAE

Виклади на зимовому семестрі 1972/73

о. д-р Василь Тиндало, Салез.	—	Математика - аргументи, які служать при достосуванні у фізиці і хемії. 2 год.
Sac. Dr. B. Tyndalo, SDB	—	De mathematica - argumentis, quibus utitur in Chemia et Physica. 2 horae
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	—	Неорганічна хемія. 1 год.
Sac. Dr. B. Tyndalo, SDB	—	De Chemia anorganica. 1 hora
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	—	Фізика - механіка. 1 год.
Sac. Dr. B. Tyndalo, SDB	—	De Physica - De Mechanica. 1 hora

Виклади на літньому семестрі 1973

о. д-р Василь Тиндало, Салез.	—	Математика - аргументи, які служать при достосованні у фізиці і хемії. (Продовження). 2 год.
Sac. Dr. B. Tyndalo, SDB	—	De Mathematica - argumentis, quibus utitur in Chemia et Physica. (Continuatio). 2 horae
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	—	Органічна хемія. 1 год.
Sac. Dr. B. Tyndalo, SDB	—	De Chemia organica. 1 hora
о. д-р Василь Тиндало, Салез.	—	Фізика - оптика. 1 год.
Sac. Dr. B. Tyndalo, SDB	—	De Physica - de optica. 1 hora

ФІЛОСОФІЧНО-БОГОСЛОВСЬКІ КУРСИ НА УКРАЇНСЬКОМУ КАТОЛИЦЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В РИМІ

Згідно з постановами Синоду Українських Католицьких Єпископів, що відбувся в днях 29 вересня до 4 жовтня 1969 року в Римі, і йдучи назустріч потребам сучасної, такої важливої доби в житті нашої Церкви й народу, — Блаженніший Верховний Архиєпископ Кардинал Йосиф влаштовує *Філософічно-Богословський Курс для священиків і мирян*, що відбудеться в днях від 25 травня до 5 липня 1970, в Українському Католицькому Університеті св. Климента Папи в Римі.

На формальне предложення Верховного Архиєпископа, фундатора й опікуна цього університету, Синод Єпископів — як відомо — з вдячністю перебрав на себе право власности і патронату над університе-

том в тій цілі, щоб там, в осередку християнства, ми могли гідно продовжувати і розвивати культурні традиції нашої Церкви. А в спільному посланні Владик — учасників Синоду, в Постанові 2-ій, сказано про поширювання і поглиблювання таких філософічних і богословських студій у цій нашій Високій Школі таке:

« В глибокому переконанні, що Отці душпастирі грають надзвичайно важливу і прямо незаступну ролю в житті Церкви й Народу, Синод постановив створити при Українському Католицькому Університеті в Римі, Осередок Душпастирських Студій, де наші Отці духовні з різних країн світу могли б разом стрінутись, взаємно себе пізнати, належно ознайомитись з різними проблемами життя цілої нашої Церкви на різних континентах, під впливом різних культур, мов і ментальностей, — та під проводом кваліфікованих професорів одержати відповідний вишкіл для успішної душпастирської праці для всієї нашої Церкви ».

Ось і ґенеза цих Філософічно-Богословських Курсів для священиків і світських заряджених, Блаженнішим Верховним Архиєпископом.

* * *

Професорами — викладачами на Курсах будуть: сам Верховний Архиєпископ, Отці — Марусин, Гриньох, Хома, Федорів, Тилявський, Музичка, і панове Професори: Лев, Чубатий, Ленцик, Кисілевський і Казимира.

В програму Курсів входять такі *предмети*: нові течії в догматиці, східня догматика, історія Української Церкви, історія України, історія української літератури, літургіка, катехитика і педагогіка, церковно-слов'янська мова, старовинні українські пам'ятники і соціологія.

Охочі повинні голоситися письменно до Ректорату Українського Католицького Університету при Вія Боччеа 478, Рим.

« Наша Мета », 21.II.1970

ПРОМОВА БЛАЖЕННІШОГО КИР ЙОСИФА НА ВІДКРИТТЮ ПЕРШОГО АКАДЕМІЧНОГО КУРСУ 1970-ОГО Р. В РИМІ

Відкриваю цей перший курс У.К.У., не лише як першу спробу реасумувати наукове знання, але і як спробу зосередження наших наукових сил. Нині існує в світі більше ніж тисяча різних університетів і наукових інститутів. Між ними є велике число католицьких, серед яких ми — українці навіть не були названі а все ж таки на поселенні є два наші Університети — У.В.У. і У.К.У. Вправді вони не можуть серед нинішніх умовин розвинути повної діяльности, та все таки вони мають вже за собою великий науковий дорібок, професори і студенти можуть переходити правильні семестри. Розсіяні по цілому світі, мусять дбати про те, щоби тамошніми студіями здобути на майбутнє посаду і прожиток.

Тому Українські Університети в першу чергу доповнюють знання своєї теології, історії, мови і культури. До цього найдогідніші є вакаційні курси. Крім того вони зближують всіх з собою — з найдальших країн, і нема таких інших нагод, бо всякі з'їзди і конґреси тривають за коротко, щоби могти зближитись і затіснити свої зв'язки.

При тому Академічні Курси в Римі дають змогу познакомитись з Римом, який має за собою 3.000 літ історії, і є великий осередок культури і, що найважніше, він є осередком християнського світу і осідком Папи Римського.

Університет, мимо своїх скромних засобів, зробив всі зусилля, щоби забезпечити учасникам побут і науковий здобуток.

Ось з такими передусім думками, в яких лежить уся вага, розпочинаємо в ім'я Боже, оцей перший академічний, вакаційний курс.

ВИКЛАДИ ВАКАЦІЙНИХ СЕМЕСТРІВ

Слідують оголошені виклади у вакаційному семестрі 1970 р. Від 25 травня до 5 липня 1970 р. відбувся теологічно-філософічний курс, в якому взяло участь 40 слухачів (коли в Устаріч в Піренеях в інтернаціональнім курсі було 50 слухачів).

ПРОГРАМА ПЕРШОГО ЛІТНЬОГО КУРСУ НА У.К.У. 1970-ого РОКУ

Блаженніший Кир Йосиф	— Пресвята Трійця. Епіклезія.
Beatissimus Card. Kyr Josephos	— De Sanctissima Trinitate. De Epiclesia.
о. д-р Іван Гриньох	— Маріологія.
Sac. Dr. Joannes Hrynioch	— De Mariologia.
о. д-р Мирослав Марусин	— Загальне введення до літургії.
Sac. Dr. Miroslav Marusyn	— Introductio generalis in Liturgiam.
о. д-р Іван Музичка	— Катихитика.
Sac. Dr. Joannes Muzyczka	— De Catechetica.
Проф. д-р Микола Чубатий	— Християнство Руси-України перед розділом Церкви (1054).
Prof. Dr. Nicolaus Čubatyj	— Ecclesia Christiana in Rus'-Ucraina ante scissionem (1054).
Проф. д-р Василь Лев	— Граматика старо-церковнословянської мови - II -.
Prof. Dr. Basilius Lew	— Lingua palaeo-slavica - II -.
Проф. д-р Василь Ленцик	— Берестейська Унія та її творці.
Prof. Dr. Basilius Lencyk	— De Unione Brestensi ejusque creatoribus.

ФІЛОСОФІЧНО-БОГОСЛОВСЬКІ КУРСИ НА УКРАЇНСЬКОМУ КАТОЛИЦЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В РИМІ

На дев'ятій сесії Архиєпископського Синоду в Римі, дня 4 жовтня 1969 р. реферовано та обговорювано питання богословських, катехитичних та пасторальних курсів, у висліді чого прийнято однодушне рішення, щоб Український Католицький Університет зайнявся цією справою. Відносна постанова, ч. 7, сформулована наступними словами: « Щоб дати нашим отцям духовним, монахам і монахиням, а також і мирянам, нагоду познайомитися з умовинами життя й апостольської праці на рідних землях і на поселеннях, Синод доручує Українському Католицькому Університетові влаштовувати богословські, душпастирські, катехитичні і ін., відповідно до потреби, курси для підготування працівників на Сході і на поселеннях » (Благовісник, кн. 1-4, р. 1969, ст. 114).

Бажаючи перевести цю постанову в життя, Верховний Архиєпископ, Блаженніший Кир Йосиф, звернувся до всіх Впреосв. Владик письмом в якому повідомляв, що перші курси філософічно-богословського змісту відбудуться в літньому академічному семестрі в днях від 25 травня до 5 липня 1970 р. Водночас із письмовим повідомленням було висловлено прохання зголошувати кандидатів на курси. Повідомлення про курси подали до відома деякі українські пресові органи, хоч, на жаль, не проведено ширшої акції в цілі заохочення мирян та духовних взяти участь в оголошених курсах. Та без уваги на незадовільне розповсюдження інформації про курси, в означеному реченці приїхала, як на перший раз, задовільна кількість кандидатів, між ними священики, монахи, монахині і миряни, в тому числі й молоді студенти. Курси могли точно початися, як було заповіджено в письмі до Владик. В понеділок, дня 25 травня, почалися лекції, а дня 28 травня відбулося святочне відкриття курсів, довершене Верховним Архиєпископом, який саме повернув зі своєї пастирської подорожі до Англії. Він же відслужив торжественну Архиєрейську св. Літургію в сослуженні оо. професорів і оо. учасників курсів при співучасті професорів-викладачів і слухачів курсів.

Участь в курсах брали Сестри Василіянки і Служебниці, монахи Студити, священики Редемптористи, один священик Домініканець, кількох священиків світських та кількох студентів-мирян. За своєю приналежністю вони походили з епархій і екзархій: Крижівської, Пряшівської, Филаделфійської, Стемфордської, Мунгальської, Торонтонської, Едмонтонської, Арґентинської, Бразилійської, Велико-Британської, Німецької і Французької.

Викладачами на курсах були: Верховний Архиєпископ, Блаженніший Кир Йосиф, Митрополит Кир Максим та професори Українського Католицького Університету з різних країн світу. Верховний Архиєпископ читав лекції з доґматики спеціяльної, при чому обговорював особ-

ливо ті питання, які від багатьох століть були предметом дискусії та й богословських спорів між християнським Сходом і Заходом. З'ясовуючи історичне, психологічне й культурно-духове тло, на якому виникали ці питання, Верховний Архиєпископ зупинився на трьох комплексах цих питань: Богословському, і найважливішому, наука про Пресвяту Тройцю; на питанню з ділянки сакраментальної доґматики — наука про Пресвяту Евхаристію, і вкінці на еклезіологічному питанню — наука про Церкву, в тому про першенство ап. Петра і його наступників, римських архиєреїв.

Митрополит Кир Максим, який вертався з нарад Секретаріяту для сприяння єдности між християнами, в кількох лекціях в'ясував дуже актуальне сьогодні питання екуменічних сучасних змагань. Отець Мирослав Марусин прочитав лекції з літургіки, в яких говорив про суть і завдання літургіки, про історичні джерела літургіки, про громаду вірних, як Божий люд, про літургію як таїнство спасення і скарбницю віри та про Конституцію II Ватиканського Вселенського Собору щодо св. Літургії. Отець Іван Гриньох читав лекції з маріології. Спираючися на 8-ій главі Доґматичної Конституції про Церкву, аналізуючи документальні проголошення Церкви відносно Пресвятої Богородиці та ілюструючи старими літургічними пам'ятниками східньо-християнської традиції, він вказав на теологічні основи почитання Пресвятої Богородиці у Христовій Церкві, при чому вказував на специфічність східньо-християнської думки.

Лекції важливого пасторального значення читав о. д-р Музичка. В приступній, а при цьому на науковому рівні втриманій формі, переплітаючи численними образами, зачерпнутими з життя і практичного душпастирства, він дав нарис катехизи і катехитики, говорив про психіку дитячого віку у відношенні до релігійного виховання і про релігійне виховання у передшкіллі і перших клясах початкової школи. Отець Іван Хома дав ряд лекцій з загальної історії Церкви, узгляднюючи при цьому початки християнства на східньо-европейському просторі. До цієї ж ґрупи знання треба зарахувати лекції довголітнього професора історії християнства на Україні, прсф. М. Чубатого, та проф. В. Ленцика. Перший, автор відомої праці про Християнство Київської Руси, читав лекції на тему « Християнство Руси-України перед розділом Церкви та про організацію церковного життя в Україні ». Другий, проф. Ленцик, насвітлив у своїх лекціях цікавий період в історії українського християнства, а саме добу Берестейської унії, при чому накреслив головні постаті цієї доби, зокрема творців самої Унії.

Професор церковно-слов'янської мови на Українському Католицькому Університеті, який щороку читає свої семестральні лекції, дав у багатьох викладах погляд на літургічну мову української Церкви від найдавніших часів, вказав на її граматику, походження й морфо-

логію, і її незвичайне багатство. Окрім лекцій, призначених для всіх учасників курсу, проф. Лев провадив ще окремий семінар для кількох студентів, які бажають посвятитися студіям церковно-слов'янської мови. В програмі курсів були предвиджені лекції з таких знань, як: Святе Письмо, соціологія й вибрані філософічні питання. Із-за труднощів у приїзді професорів-викладачів та з уваги на перевантаження курсів, де впродовж 6-ох тижнів годі помістити потрібну кількість годин, ці предмети увійдуть у програму наступних богословських курсів.

Реасумуючи все, доводиться сказати, що цьогорічні перші філософічно-богословські курси на Українському Католицькому Університеті були вдалою й успішною імпрезою, започаткованою Українським Католицьким Університетом. Курси стояли на високому науковому рівні і викликали заінтересування серед їх учасників. В теперішньому часі, коли від українських духовників і мирян вимагається не тільки загального знання й орієнтації в складних церковних і богословських питаннях, але й глибокого обзнайомлення з історією, структурою, канонічним правом, літургікою і цілою духовістю християнського Сходу, отже тими вартостями, що їх зберігає наша Помісна Церква; такі курси причинюються до формування відданих своїх Церкві духовників і мирян. Треба сподіватися, що в майбутньому такі курси будуть влаштовувані кожного року, щоб підготовити справжніх апостолів, які працюватимуть всюди, де живуть вірні нашої Церкви.

«Наша Мета», 8.VIII.1970

ПРОГРАМА ДРУГОГО ЛІТНЬОГО КУРСУ НА У.К.У. 1971-ого РОКУ

Єп. д-р Володимир Маланчук	— Вибрані питання з філософії.
Ep. Dr. Volodymyr Malanczuk	— Quaestiones selectae philosophicae.
Проф. д-р Ярослав Рудницький	— Українська мова й її становище в родині словянських мов.
Prof. Dr. Jaroslaw Rudnyckyj	— Lingua Ucraina in linguarum slavonicarum familia.
Проф. д-р Константин Біда	— Свв. Кирило і Методій.
Prof. Dr. Constantinus Bida	— De S.S. Cyrillus et Methodius.
Проф. д-р Василь Лев	— Граматика старо-церковнословянської мови - III -.
Prof. Dr. Basilius Lew	— Grammatica linguae palaeoslavicae - III -.
о. д-р Іван Музичка	— Фундаментальна педагогіка.
Sac. Dr. Joannes Muzyczka	— De paedagogia fundamentali.
Д-р Юрій Старосольський	— Карне право.
Dr. Jurij Starosolskyj	— De iure poenali.

Д-р Богдан Казимира	— Основні питання сучасної соціології.
Dr. Bohdan Kazymyra	— Quaestiones fundamentales sociologiae hodiernae.
Д-р Ігор Соневицький	— Золота доба української церковної музики.
Dr. Ihor Sonevyckyj	— De aetate aurea musicae ecclesiasticae Ucrainae.

II-й АКАДЕМІЧНИЙ КУРС КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В РИМІ

З рамені філософічно-гуманістичного й правничого факультетів, відбудеться університетський курс в Римі на Українському Католицькому Університеті від 1 до 31 липня 1971 р., подібно як минулого року. На бажання учасників виклади будуть відбуватися місяць пізніше, і то по 4 години на день, від 8.30 до 12.30. Пополудне є вільне для оглядання памяток Риму.

Ось такі професори зголосили свої виклади:

1. Кир Володимир д-р Маланчук — « Вибрані питання з новітньої філософії ».

2. Нзв. проф. д-р Ярослав Рудницький — « Українська мова і її становище в родині словянських мов ».

3. Нзв. проф. д-р Константин Біда — « Св. Кирило й Методій у світлі найновіших студій ».

4. Нзв. проф. д-р Василь Лев — « Староцерковні літературні памятники ».

5. Нзв. проф. д-р Петро Ісаїв — « Причини занепаду княжої і козацької держави на Україні ».

6. Доц. д-р Ігор Соневицький — « Золота доба української церковної музики ».

7. О. д-р Іван Тилявський — «Найновіша українська література».

8. О. д-р Іван Музичка — « Вибрані питання з педагогіки ».

9. Нзв. проф. д-р Богдан Казимира — « Головні питання сучасної соціології ».

10. Нзв. проф. д-р Юрій Старосольський — « Найновіше карне право в сучасній добі ».

Оплата за курс 50 ам. долярів. Зголошення приймає Деканат філософічно-гуманістичного Факультету:

Università Cattolica Ucraina
Via Boccea 478
00166 Roma, Italia

(« *Наша Мета* » *1.V.1971*).

ПРОПОВІДЬ

БЛАЖЕННІШОГО ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА КИР ЙОСИФА VII З НАГОДИ ІНАВҐУРАЦІЇ КУРСІВ НА У.К.У.

виголошена в Молитовниці св. Климента Папи 1 липня 1971

З празником Христового Воскресення Церква починає на літургічних відправах читання Апостольських Діянь, щоб пригадати вірним постання і воскресення Церкви та діяння перших апостолів. Христос задосить учинив Небесному Вітцеві терпінням і смертю за людські провини, поконав смерть і воскрес, опісля вознісся на небо і зіслав Св. Духа. Після « Діянній » ми чуємо Послання св. Апост. Павла до Римлян, може одне з найглибших і найважливіших посланій апостолів, бо воно подає суть Христової науки і дальшу програму апостольських виступів. Скінчився Старий Завіт, починається Новий, а з ним новий устрій спасення з віри із його благодатними наслідками. Св. Павло переходить положення поганського світу, серед якого починає діяти Церква, і протиставить йому християнина, що є духово новонароджений і став Божою дитиною. І кінчаючи свої глибокі і змістові розумування, він підносить пеан на Божу Мудрість, яка проявляється у сотворенні, відкупленні й у всьому твореннi Бога: « О глибино багатства, мудрости і Божого знання! Які незбагненні його постанови і недослідимі його дороги... Все бо від нього, через нього і для нього... Тому то Богові єдиному мудрому, через Ісуса Христа, слава во віки вічні! » (Рим 11,33 і 36,16,27).

Яка незглибима Божа мудрість для людей! — А все ж таки Бог дав розум людині, щоб він став її учасником і, оскільки можна, глянув у нутро Божої суті, пізнав Божі пляни спасення і мав користь для своєї душі і для інших. Та людина пізнає не лише надприродне об'явлення Пресвятої Тройці, одного Бога у трьох Особах, і спосіб відкуплення, але й мудрість у сотворінні. Коли так приглянутися ближче, яка величезна різноманітність у звіринному, рослинному і мінеральному світі! Яка тьма-тьменна цих форм! І кожний мистець старається відтворювати їх і класти їх в основу своїх творів. І все те вийшло з глибин Божої мудрости! Саме завдання людини є не тільки пізнати Бога і пізнати світ, але помогти і другому в пізнанні і використовуванні знання для надприродного і природного життя.

Якою ж мікроспокійною частиною в цьому всесвітному процесі є наша Св. Софія і наш Університет, але хоч який скромний цей твір, а все таки, скільки праці вложив український нарід тут для загальної науки і для української зокрема, а так само і для культури й мистецтва. Завдання нашого Університету є важне ще й тим, що серед нинішнього зматеріялізованого світу і безбожництва підтверджує основи і

розвиває для науки духові вартості і знання, оперте на існуванні Бога. Тим то Український Католицький Університет став уже нині важним чинником в церковному і всенародному українському житті.

Як дальший крок у науковій праці є оцей другий університетський курс. Водночас є він подякою Господу Богові, що на цих полях, де паслися вівці і кози та крякали ворони, возноситься Богослуження в храмі Св. Софії і голосяться наукові виклади на Університеті. Щоб Божа Премудрість просвічувала і благословила цю працю! В цьому наміренні лине до висот небесних гаряча, з глибин душі пливуча молитва і благальна жертва. Амінь.

«Наша Мета», 1971

ПРОМОВА БЛАЖЕННІШОГО ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА КИР ЙОСИФА VII

виголошена на інавґурації другого літнього акад. курсу У.К.У., 1 липня 1971

Після нинішної так побожно і гарно та настроєво відспіваної Служби Божої про призвання Святого Духа, відкриваємо оцей другий літній курс Українського Католицького Університету. Виринули ці курси як додаткова потреба для самого Університету, тому що вони є до деякої міри також доповнюючими викладами для всіх українців, що студіюють на різних університетах у цілому світі і не мають можливости набути знання потрібного для інтелігентної людини з українською національною свідомістю. Крім того пішли ми за прикладом інших університетів, які, хоч діють в нормальних умовинах і мають велике число слухачів, уряджують літні курси, тому що професори не можуть викладати впродовж року всюди там, де вони заанґажовані, а ще менше слухачі мають нагоду скористати з принагідних викладів, нераз дуже потрібних для них.

Коли ходить про наш цьогорічний курс, то бере в ньому участь десять професорів і двадцять кілька слухачів, хоч зголошених було далеко більше. Причина цього лежить в штрайках та різних непередбачених перепонах, а також в недостачно розвиненій пропаганді. Вправді через наш двір Божої Премудрости в Римі пересуваються вже рікрічно тисячі відвідувачів, але їх інтелектуальний рівень знання і зацікавлення не завжди університетський і тому пропаганду курсів У.К.У. на майбутнє треба значно поширити, бо вага їх велика.

Здаймо собі щиро справу з гіркої правди, що при всіх звеличуваннях української завзятости і національної свідомости, багато-багато українців пропадає і гине в чужих морях, бо забуває себе і то, на загал, раз на завжди. Тому ми мусимо з університетського і наукового

становища зробити все, щоб це спинити і цьому протиставитись. Маємо свою мову, свій обряд, що є таки могутнім чинником приналежности до своєї Церкви і української народности, свою історію і свою науку і це треба як найуважніше використати, щоби під цю пору в державах вільного світу перебути нашу недолю, коли на Україні немає свободи для нашої Церкви і не можна на полі науки робити те, що належало б. Тому за всяку ціну треба рушити цю стаґнацію в науці.

Наш Університет, хоч як початкуючий і незначний, то все таки він є нашим одиноким католицьким, науковим осередком і у великій мірі опорою віри, виложеної при помочі наукових дослідів і національної свідомости. Крім того ми є в щасливому положенні, що осідком Університету є Рим з його тритисячною історією. Він стягає вже сам собою мільйони і мільйони путників, щоби побачили сліди давньої культури і присвоїли та підвищили собі знання. З того, очевидно, користають і наші професори та слухачі, що приїзджають на виклади з різних частин світу. А й для самого Університету є улегшена пропаганда, бо туристи, свої й чужі, мають можливість хоч не хоч звернути увагу і познакомитися з нашою високою школою, що став, як самі італійці признають уваги гідною установою. Рим є славний на весь світ як осередок християнського світу і столиця Святішого Вітця, осередок шкіл і установ, мистецтва, музики, археології, музеїв, архівів, бібліотек, політичного й дипломатичного життя. Тут нагромаджені свідоцтва культури в такій скількості, як в жодній іншій державі, і хто хоче стояти на висоті своїх завдань, мусить приїхати сюди і познайомитися з ними хоч у своїому званні. І тому наші славістичні катедри в Америці й Канаді, при найліпшій волі, при всіх здобутках і досягненнях будуть мати обмежений круг на свою територію, на частинний обсяг науки. Тому то вони вже переходять свої кризи.

Коли ходить про нашу письменицьку наукову продукцію, то, слава Богу, ми станули відносно вище інших університетів, нераз дуже розвинених, з великим числом професорів і слухачів. Ми заповнили вже велику частку прогалини, яка заіснувала на Україні в теістичній науці і творчості української свідомости. Вправді, на поселеннях друковано книжки переважно описово-історичного характеру і потрібні підручники, але наукової творчості не розвинено. У.К.У. видав понад шістдесят томів, деяких навіть фундаментального значення, творів із всіх ділянок, кільканадцять ікон студитської школи та кільканадцять іконописних краскових образів. А могло б це число бути два чи три рази більше, якщо б найшлися відповідні люди, охочі до праці. Великою перепоною є брак своєї друкарні зі своїми черенками. Для наших професорів це також велика поміч, бо друк і папір на 250 сторінкову книжку виносить понад два мільйони італ. лір (1 дол. - 620 лір), а тисячасторінкова книжка 10-13 тисяч долярів. Не багато знайдеться так за-

можних професорів, що можуть свої наукові твори друкувати своїм накладом. Праці У.К.У. находять між науковцями великий інтерес і стоять в обміні з дуже багатьма академіями наук та університетами у вільному світі.

При тому треба собі здати справу з того, що У.К.У. не є відірваний від цілости життєвих дій українського народу. Ми переживаємо бурхливі часи. Завзята боротьба за патріярхат, насильне відділення закарпатців, створення « ад гок » окремої митрополії, явне поборювання уживання української мови в житті, дуже прикро відбивається на розвою У.К.У. і стяганні українських студентів з різних країн. А все ж таки вдалося відкрити філію У.К.У. в Арґентині з десятьма професорами і помічними силами, двадцять кількома студентами та є спроби вчинити це і в інших краях.

Коли ми відновляли У.К.У. — бо Богословська Академія у Львові була подумана як університет, але не можна було одержати дозволу польської влади, та якщо б не війна, вона була б вже університетом — то ми не числили згори на сотки слухачів, з огляду на поселення, матеріяльні засоби та цю обставину, що кожний студент самозрозуміло старається на місці свого побуту здобути собі хліб на прожиток і записується до місцевого університету. Все ж таки якщо б не наші нещасні спори й амбіції, Університет міг би вже мати понад сто слухачів. А при цьому і свої і чужі думають, що, поборюючи У.К.У., роблять Боже діло: « Кожний, хто вас вбє, думатиме, що службу приносить Богу » (Мат. 16,2). Але слава Богу і за те, що доконано, бо воно є поважним капіталом вложеним в скарбницю наших наукових і мистецьких досягнень.

Ці прикрі часи пройдуть і настане опамятання. Але нашим обов'язком є тепер не тільки перетривати лихоліття, але дати щось нового в науці, тим більше, що українці своїми спосібностями і працездатністю вповні можуть стояти рядом з усіми іншими дослідниками на кожному полі життя і задивувати світ. Треба лиш використати можливість, а таку, що правда в скромних можливостях У.К.У. вже дає. Коли наш слухач, будьто світський, будьто монах чи монахиня, повернеться до Австралії, Аргентини, Бразилії, Америки, Канади, Англії, Шотляндії чи деінде, він передасть це своє знання дітям чи дорослим, і посіяне зерно принесе плід.

ЛІТНІ КУРСИ НА УКРАЇНСЬКОМУ КАТ. УНІВЕРСИТЕТІ ІМ. СВ. КЛИМЕНТА ПАПИ У РИМІ, У 1971

Літні курси почалися 1-го липня 1971 р. архиєрейською Службою Божою, що її відправив Їх Еміненція Кардинал Йосиф Сліпий в асисті о. д-ра Мирослава Марусина, декана Теологічного Факультету, о. д-ра

Івана Музички і диякона Рафаїла, Студита. Під час Богослуження Блаженніший виголосив проповідь.

В авлі університету відбулося офіційне відкриття курсів. До зібраних професорів і слухачів промовив Блаженніший. (Текст промови подамо в наступних числах « Н.М. »). Отець д-р М. Марусин сердечно подякував Блаженнішому про чистоту думки і шляхетність замірів та праці.

На курсах, що тривали від 1-го до 30-го липня, викладало 10-ох професорів, які походять із 5-ох европейських і північно-американських країн. До них належали: Їм Еміненція Кардинал Йосиф, Преосвященний Володимир Маланчук із Франції, о. декан д-р Мирослав Марусин з Італії, о. д-р Іван Музичка з Англії, проф. Ярослав Рудницький з Манітобського Університету (Канада), проф. Константин Біда з Оттавського Університету (Канада), професор Богдан Казимира із Саскачеванського Університету (Ріджайна, Канада), проф. Василь Лев із Мерівуд Каледжу в Скрентоні (ЗСА), проф. Юрій Старосольський із Вашінґтону (ЗСА) і проф. Ігор Соневицький з Ню Йорку (ЗСА). Треба відмітити широкий тематичний діяпазон курсів, які дали слухачам нагоду запізнатися з основними питаннями в таких ділянках науки, як: фундаментальна теологія (апологетика), педагогіка, історія введення письменности й літературної мови серед Словян, структура старо-церковнослов'янської мови, питання сучасної соціології, основи карного права, українська мова і золота доба української музики.

Кир Володимир Маланчук, викладаючи апологетику, звернув слухачам увагу на взаємовідношення релігії та філософії, на два головні напрямки у цій ділянці науки, а саме, на раціоналізм та фідеїзм, що їх симбіоза уможливлює глибоко узасаднювати існування віри.

О. д-р Іван Музичка у своїм викладі про фундаментальну педагогіку обговорював три основні питання: 1) питання суті людини; 2) поняття виховання і 3) питання виховних вартостей. Ілюструючи свій виклад ідеями, проголошеними в Декларації Об'єднаних Націй з 1959 р. і Декретом Другого Ватиканського Собору про права людини, о. Музичка мав нагоду говорити про такі виховні елементи, як — релігія, етичні, естетичні, соціяльні, національні і інші вартості.

Проф. Яр. Рудницький дав ряд викладів про українську мову і її становище в сім'ї слов'янських мов. Він ознайомив студентів з поглядами на українську мову як на одну із східно-слов'янських мов, центрально-положену, з питоменною собі структурою та унікальною історією, як мови літературної. У викладі подано теж відомості про стан української мови на теренах українського поселення та питання двомовности Українців у діяспорі.

До серії викладів з українознавства належав теж виклад проф. І. Соневицького. Говорячи про золоту добу української церковної музики, він зосередив свою увагу на історичному аспекті розвитку укра-

їнської музики у XVIII ст. Він говорив про навчання музики в Київській Академії та глухівській музичній школі того часу в Україні і про таких клясиків нашої музики, як — М. Березовський, Д. Бортнянський та А. Ведель. Була теж проведена аналіза ряду композицій згаданих композиторів.

Два виклади, що входили у програму курсів, належали до загального слов'янознавства. Перший з них був виклад про життя та епохальну працю св. Кирила і Методія — проф. К. Біди. Виклад був оснований на важіших джерелах, що появились в останніх десятиліттях у слов'янських і неслов'янських мовах. Детально обговорено місійну, організаційно-церковну, лінґвістичну та перекладну працю апостолів слов'янства на тлі політичних, релігійно-церковних і культурних відносин у IX ст.; розглянено питання постання глаголиці та кирилиці, їхнього хронологічного пріорітету і їх далішої долі. Слухачі мали нагоду ознайомитись з питанням початків слов'янської письменности і перших слов'янських перекладів з грецької мови.

Проф. В. Лев у своїх викладах дав найперше короткий нарис розвитку першої літературної мови Слов'ян і її модифікації на терені південних і східних Слов'ян, а опісля обговорював передусім морфологію старо-церковно-слов'янської мови, переводячи при тому із студентами практичні вправи та ілюструючи свій виклад текстом псальмів.

Слухачі мали нагоду вислухати два виклади з ділянки соціології і карного права. Проф. Б. Казимира викладав про головні питання сучасної соціології. Давши нарис розвитку соціології як науки у XIX ст., він кинув світло на проблему соціяльної психології. Спеціяльну увагу присвячено проблемі акультуризації та інтеґрації у відношенні до українського поселення, і питанню збереження релігійної і національної суті Українця в діяспорі.

Проф. Ю. Старосольський, у своєму курсі про основи карного права, дав нарис історії розвитку карного права, насвітлив його суть, даючи при тому ґрунтовну аналізу поняття кари і злочину. Виклад був ілюстрований серією відповідних прикладів.

Під час курсів Їх Еміненція Кардинал Йосиф Сліпий мав з професорами дві конференції, першу, 7 липня, другу, 17 липня, на яких говорив про основні наукові та виховні завдання Українського Католицького Університету в Римі і питання організації цього університету. Деякі факти, подані Їх Блаженством, велять дуже оптимістично глядіти на розвиток цього важливого українського наукового осередку в західному світі. За кілька років створено тут багату бібліотеку і видано понад 60 томів цінних наукових праць. Ця інтенсивна науково-видавнича продукція в цьому університеті — це частинне і так конечно потрібне надолуження за велику прогалину в цій ділянці, створену сумною дійсністю на рідних землях.

На конференціях професори мали нагоду обмінюватись думками і суґестіями відносно програми студій і організаційних та наукових плянів в Українському Католицькому Університеті.

Українська молодь з усіх частин світу, з европейських країн, з північно- та південно-американського континенту, та з Австралії має нагоду раз у рік, під час літніх вакацій, скористати з курсів, які поширять її знання, поглиблять її світогляд на питання релігії і культури в житті українського народу.

Курси дають нагоду молоді, що з'їзджається з усіх країн, познайомитись з собою, обмінятись думками і в цей спосіб скристалізувати свій погляд на основні проблеми, що їх створює життя, зокрема на проблеми, що їх створює українська дійсність у діяспорі.

На курсах молодь, а теж і члени монаших чинів, слухаючи викладів в українській мові, і вживаючи української мови, мають велику нагоду вивчити добре свою матірню мову, якої вони в обставинах свого життя і в країнах свого поселення чи народження, не могли добре опанувати.

Приїзд на літні курси до Риму дає також кожному слухачеві рідку нагоду у вільних хвилинах відвідати численні музеї, ґалерії і побачити величаві пам'ятники мистецтва, яких так багато в цьому вічному місті, і недалекій від Риму Флоренції та інших містах Італії.

«Наша Мета», 14 VIII 1971

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. Св. Климента Папи - Рим

15 травня 1972 р.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Секретаріят Українського Католицького Університету ім. Св. Климента Папи в Римі повідомляє всіх заінтересованих, що Третій Літній Академічний Курс У.К.У. відбудеться в днях від 15 червня до 15 липня 1972 року.

Початок викладів у четвер 15 червня, *закінчення* — в суботу 15 липня, а на *святочне закриття Курсів* буде відправлена Архиєрейська Літургія в неділю 16 липня 1972 р.

Виклади Літнього Курсу будуть відбуватися у великій авлі Університету, а студенти й викладачі замешкають у приміщеннях Університету про Вія Боччея 478 та в обителі при храмі Свв. Сергія і Вакха (П'яцца Мадонна дей Монті 3).

Оплата за Курс виносить 75 дол. (Передбачено знижку, або у вийнятковому випадку і звільнення, для незаможних, про що належить написати прохання підтримане рекомендацією душпастиря).

Кошти перебування — 6 дол. денно (або рівновартість). Пропонуємо кандидатам на Курс, які не в стані покрити цих коштів, звертатися до парафіяльних урядів, церковних, мирянських і громадських організацій про допомогу.

Курси, як уже було подано в попередніх повідомленнях, призначені для доповнення й відсвіження попереднього знання в теологічних дисциплінах, а для багатьох без духовної освіти — для придбання основ богословських знань, так потрібних для сучасних мирян; для збагачення українознавчої освіти і поглиблення різних аспектів важливих суспільствознавчих дисциплін. В цьому відношенні Курси можуть бути корисними так для священиків і студентів теології, як і для студентів, учителів українознавчих шкіл та суспільних діячів, головно для виховників молоді.

Нижче подаємо *список професорів* та їх предметів:

Кир Володимир Маланчук (Париж): Вибрані актуальні богословсько-філософічні питання.

Отець Іван Музичка (Англія): Деякі питання пасторальної теології і суспільного виховання.

Константин Біда (Оттава): Вибрані питання української літератури.

Богдан Боцюрків (Оттава): Совєтська релігійна політика і становище релігії в комуністичних країнах.

Радослав Жук (Монтреаль): Деякі аспекти сучасного українського церковного мистецтва.

Петро Зелений (Бельгія): Сільське господарство України.

Петро Ісаїв (Філядельфія): Деякі питання історії України.

Василь Лев (Скрентон): Питання розвитку української мови, головно літургічної.

Богдан Лончина (Дітройт): Жанна д'Арк у світовій літературі.

Василь Маркусь (Рим): Державне право України (історичний огляд).

Михайло Марунчак (Вінніпеґ): Стан і проблеми українських поселень.

Теодор Мацьків (Акрон, ЗДА): З дипломатичної історії козацької доби.

Юрій Старосольський (Вашінґтон): Вибрані питання українського права (аналіза й порівняння).

Богдан Цимбалістий (ЗДА): Питання виховної психології.

Передбачені ще деякі гостинні доповіді інших науковців і теологів.

Докладніший поділ лекцій буде подано на місці. Назагал, виклади будуть відбуватися до обіду із зарезервуванням вільного часу пообіді для екскурсій та оглядин Риму й околиці. Також передбачено провести спільні прогулянки поза Рим. Деякі вечори будуть присвячені для семінарів та дискусійних груп. До диспозиції студентам стоятиме бібліо-

тека У.К.У., а також ті, що бажають працювати над спеціяльними темами, зможуть користуватися іншими римськими бібліотеками.

Ректорат Університету видасть відповідні посвідчення участи студентам, як також для бажаючих будуть проведені іспити-кольоквії, що буде позначено на такій посвідці. Таким чином учасники Літнього Курсу зможуть сподіватися, що їм хоч частково будуть враховані ці курси (кредити) в інших високих школах.

Адміністрація Університету закликає всіх бажаючих узяти участь у Курсах — негайно зголошуватися. Щиро прохаємо Впр. Отців Душпастирів спопуляризувати ці наші Курси так в Европі, як і за океаном та, оскільки можливо, посередничити, щоб потребуючі й відповідні кандидати одержали допомогу з деяких місцевих джерел.

У всіх справах Курсу треба звертатися на адресу:

Università Cattolica Ucraina
Via Boccea 478
00166 Roma, ITALIA
Секретаріят

ТРЕТІЙ АКАДЕМІЧНИЙ КУРС НА У.К.У.

Подібно, як і в двох минулих роках, Ректорат Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи, організує теж і в біжучому 1972 р. Третій Академічний Курс, що відбудеться в часі літніх вакацій від 15 червня до 15 липня 1972 р.

Літні курси на У.К.У. починають втішатися зростаючою популярністю серед нашої студіючої молоді. Викладачами є професори запрошувані з різних европейських країн і з-поза океану.

Програма навчання на курсах передбачає теж для молоді познайомлювання її з старинними пам'ятками Риму, зокрема численними церквами, музеями, оглядженнями пам'ятників, тощо.

Оплата за курс є 75 американських долярів. Для менше заможних студентів — 50 долярів.

Докладніші дані про програму курсів будуть подані своєчасно.

ПЕРЕД ТРЕТІМ ЛІТНІМ АКАДЕМІЧНІМ КУРСОМ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Як ми повідомляли в одному з попередніх чисел « Вістей з Риму » ч. 1-2 (175-176), цьогорічний літній академічний курс при Українському Католицькому Університеті ім. св. Климента Папи відбудеться на протязі цілого місяця, а саме від 15 червня до 15 липня.

Подібно як і попередні два курси, цьогорічний курс буде присвячений насамперед богословській проблематиці, а далі різним українознавчим дисциплінам, як також і кільком загальним теоретичним проблемам. Запрошені викладачі з-за океану, европейських країн та місцеві римські професори У.К.У. подадуть курсантам цілу програму, яка збагатить їхнє знання, підвищить академічний рівень їх студій в інших університетах, як також практично допоможе у виконуванні їхньої суспільної та релігійної праці серед наших громад.

Як і попередніх років, очікуємо слухачів з різних прошарків та професій — від молодих студентів до священиків та культурно — освітніх працівників. Студентам можуть бути зараховані ці курси у їх школах, про що буде видана окрема посвідка, а тим, які в майбутньому схочуть здобути академічний ступінь при У.К.У., цей літній курс зарахується, як один семестер реґулярних студій.

З приємністю віднотовуємо живе зацікавлення цьогорічними курсами серед дійсних студентів за океаном; також висловили бажання прибути до Риму колишні студенти та особи, які так чи інакше уважають за потрібне доповнити своє знання. Цьогорічна програма буде корисною для осіб, активних в церковно-суспільному житті, виховників молоді та всіх зацікавлених науковим підходом до української проблематики.

На викладачів запрошено таких професорів У.К.У.: Кир Володимира Маланчука (богословія), о. Мирослава Марусина (літургіка), о. Івана Музичку (проблеми душпастирської теології і суспільного виховання), Константина Біду (історія української літератури), Василя Лева (церковно-слов'янська мова), Радослава Жука (церковне мистецтво), Михайла Марунчака (українські поселення), Петра Ісаєва (історія України), Богдана Боцюркова (становище релігії під совєтами), Юрія Старосольського (українське право), Богдана Казимиру (суспільні питання), Мацьківа (бібліотекарство), Петра Зеленого (аґрономія), Богдана Цимбалістого (виховна психологія), Василя Маркуся (державне право України).

Більшість із запрошених викладачів вже дали свою згоду. В наступних числах буде подано докладні назви поодиноких курсів.

Виклади, як звичайно, відбуватимуться до обіду, а час пообіді буде зарезервований для екскурсій та оглядин Риму з його цінними пам'ятками. Деякі вечорі будуть призначені для семінарів та дискусій по групах. До диспозиції студентів та викладачів буде стояти університетська бібліотека, як також римські бібліотеки.

Викладачі і студенти замешкають в приміщеннях Університету та в гостинній обителі св. Сергія і Вакха при площі Мадонна дей Монті, 3. Оплата за курс виносить 75 долярів, а для менш заможних — 50 дол. Прохання про знижку треба відповідно узасаднити. Кошти перебування

виноситимуть 6 долярів денно. Транспорт в Римі з обителі Сергія і Вакха до Університету включено в кошти перебування.

З уваги на потрібну підготовку кімнат, як також інші приготування управа Курсів бажає мати певне число заздалегідь зголошених курсантів. Тому прохаємо всіх зацікавлених вже зголошуватися на цьогорічні Курси на адресу Українського Католицького Університету, яку подаємо:

Università Cattolica Ucraina
Via di Boccea, 478
00166 Roma, ITALIA

ПРОГРАМА ТРЕТЬОГО ЛІТНЬОГО КУРСУ НА У.К.У. 1972-ого РОКУ

Єп. Володимир Маланчук	— Історія старинної і середньовічної філософії. 2 год.
Ep. Vladimir Malanchuk, CSSR	— Historia philosophiae antiquae et medioaevalis. 2 horae
о. проф. Мирослав Марусин	— Вступ до східньої літургії. 2 год.
Sac. Miroslav Marusyn,	— Introductio in liturgiam orientalem. 1 hora
о. проф. Іван Музичка	— Релігійне виховання. 2 год.
Sac. Ivan Muzyczka	— De educatione religiosa. Quaestiones selectae. 2 horae
проф. Петро Ісаїв	— Вибрані проблеми історії княжої і козацької доби. 1 год.
Prof. Petro Isaiw	— Quaestiones selectae historiographiae. De aetate principum et cosacorum. 1 hora
Проф. Михайло Марунчак	— Українські поселення в XIX і XX стол. 2 год.
Prof. Mychajlo Marunchak	— Migrationes populi ucraini saeculi XIX et XX. 2 horae
Проф. Василь Лев	— Фонетика старо-слов'янської мови. Палеографія. 3 год.
Prof. Vasyl Lev	— Phonetica paleo-slavica. Paleographia. 3 horae
Проф. Марія Овчаренко	— Вступ до структури укр. мови. Вибрані питання стилю. 2 год.
Prof. Maria Ovcharenko	— Introductio in structuram linguae ucrainae. 2 horae

о. Степан Чміль - о. Роман Саба	— Вступний курс італ. мови. 4 год.
Sac. Stefan Czmil - Sac. Roman Saba	— Rudimenta seu notiones principales. De grammatica linguae italicae. 4 horae
Проф. Богдан Лончина	— Жанна д'Арк в світовій літературі. 2 год.
Prof. Bohdan Lonchyna	— Iohanna d'Arc in litteratura universali. 2 horae
Проф. Марія Овчаренко	— Поети « Шестидесятники » в Україні. 1 год.
Prof. Maria Ovcharenko	— Poetae Ucrainae sexagesimi anni saeculi nostri. 1 hora
Проф. Ігор Соневицький	— Українська народна пісня. 2 год.
Prof. Ihor Sonevyckyj	— Cantus ucrainorum popularis. 2 horae
Проф. Радослав Жук	— Українська церковна архітектура. 1 год.
Prof. Radoslav Zuk	— Architectura ecclesiastica ucrainorum. 1 hora
Проф. Юрій Старосольський	— Вступ до загальної науки права та до українського права. 2 год.
Prof. Jurij Starosolsky	— Introductio in ius generale deque iure ucrainorum. 2 horae
Проф. Василь Маркусь	— Історія українського державного права. 2 год.
Prof. Vasyl Markus	— Historia iuris publici Ucrainae. 2 horae
Проф. Петро Зелений	— Сільське господарство України. 1 год.
Prof. Petro Zeleny	— De agricultura Ucrainae. 1 hora

ІНАВҐУРАЦІЙНА ПРОМОВА БЛАЖЕННІШОГО КИР ЙОСИФА НА ТРЕТЬОМУ АКАДЕМІЧНОМУ, ВАКАЦІЙНОМУ КУРСІ 15-ОГО ЧЕРВНЯ 1972 Р.

Стоїмо під сильним, сучасним кличем: « За єдність Української Церкви і Народу ». І в тому напрямі мусить іти уся наша акція і всі зусилля. Над нами висить загроза зникнення з лиця землі. Нема сумніву, що академічний курс є многоважним чинником зближення і об'єднання університетського персоналу, а передусім молоді, в теперішніх змаганнях.

Мусимо собі здати з того справу, що людина, де б вона не жила, вростає в ґрунт і силою життєвих вимог старається в місцевих школах здобути собі майбутнє становище. Це самозрозуміле, але водночас це є і великою небезпекою нашого винародовлення. І наші університети мусять, скільки змога, протидіяти цьому. Не всі можуть кінчити правильно Український Університет і слухати систематично всіх викладів. Тому цьому лихові зараджують вакаційні, академічні курси. Теперішній третій курс свідчить про великий поступ в цій справі. Про користі такого курсу в Римі, і для професорів і студентів, я вже згадував в попередніх промовах, запрошено більше професорів і з'їхалось два рази більше студентів ніж в попередніх роках, то маємо в Бозі надію, що він відбудеться з великим хісном і для професорів і студентів, а тим самим для нашої Церкви і Народу. А здаймо собі справу, що ми почали з нічого. Де нині заносяться милозвучні співи Богослужень в Св. Софії і звенять виклади на У.К.У., недавно паслися кози і вівці, та кракали ворони. 20-тисяч-томова бібліотека, архів і музей — підносять вагу нині вже, чи не найважнішого середовища на наших закордонних поселеннях. Тому « Вгору піднесім наші серця! »

РОЗПОЧАВСЯ ТРЕТІЙ ЛІТНІЙ АКАДЕМІЧНИЙ КУРС У.К.У. В РИМІ

15 червня у великій авлі Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи відкрився третій з черги Літній Академічний Курс, що триватиме до 16 липня. Курс відкрив, після відспівання молитви « Царю Небесний », Блаженніший Верховний Архиєпископ Кир Йосиф, засновник і опікун Університету. У своєму довшому слові Кир Йосиф привітав присутніх викладачів та учасників і широко з'ясував ролю і завдання У.К.У. в житті Української Помісної Католицької Церкви та всієї спільноти.

Блаженніший Первоієрарх нагадав початки нашого Університету, який розвинувся з нічого, і вже сьогодні здобуває собі право громадянства в науковому світі. Створено при ньому бібліотеку, Музей, відбуваються виклади під час академічного року, а оце вже третій раз під час літа спеціяльні академічні курси. Саме вони є нагодою зустрічі так для наших науковців, як і студентів. Кир Йосиф бачить потрійну ціль у приїзді сюди студентів під час літа.

Насамперед, треба здобувати те знання з українознавчих предметів, яке не дають нашій молоді чужі університети — поглиблення знання рідної мови, історії, літератури, культури. Це дуже важливо, щоб наше молоде покоління краще і більш об'єктивно, як це можна на рід-

них землях чи часом і в чужих школах, пізнавало себе, свій нарід, його минуле і сучасне.

По-друге, саме в цьому великому осередку культури і мистецтва, духовости і людської цивілізації, яким є Рим, нашій молоді треба черпати також свої загальні знання, вироблювати свою мистецьку культуру та смак і взагалі прив'язання до духових вартостей. Ніде інде цього всього не можна так набути, як саме в Римі, у джерел тисячлітньої історії, не лише Італії, але й усього західнього світу та культури. Тому Блаженніший заохотив молодь користати з свого перебування тут, відвідуючи музеї, археологічні виставки, книгозбірні тощо.

І, по-третє, ціллю наших Курсів є безпосередня зустріч так науковців з різних осередків, як і студентів. Нам треба частіших і тісніших зв'язків та вузлів єдности. Спільнота, як ми — розпорошена дослівно по всьому світі та які є всюди в меншості по країнах нашого поселення, — мусить плекати згуртованість, творити спільні вартості, у всьому підтримувати спільні зусилля. Так є на відтинку нашого суспільного життя, це ми відчуваємо в нашій церковній дійсності, і так само має бути в науці та в культурних змаганнях нашого народу. Український Католицький Університет поставив собі за мету якраз « наукою об'єднати в розсіянні сущих ». Наші Курси і зустрічі під час них треба всіляко розбудовувати. Заохочував Блаженніший нашу молодь працювати саме в цьому напрямі та для цього належно використати і цей місяць перебування в Римі, в стінах цього Університету, який гостинно відкриває для всіх свої двері.

Вже на початку Курсів взяло участь бл. 30 учасників; в найближчому часі має прибути ще 25, в тому організована група старших пластунок з Америки, яка відбуває в Римі і якраз на Літніх Курсах свій українознавчий вишкільний табір « Стежки культури ». Між учасниками є студенти з Америки, Канади та Західньої Европи, а також кілька священиків і монахинь. Замітне те, що із ЗСА прибуло кілька студенток, які одночасно допомагають в бібліотеці У.К.У. під час літніх місяців. Цей приклад суспільної готовости і служби для власної Церкви і культури заслуговує на окреме признання (УПБ - Рим).

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. св. Климента Папи
III-тій Літній Академічний Курс

ВЕЧІРНІ ЗАНЯТТЯ — СЕМІНАРІ

Першого тижня Курсу відбудуться такі вечірні заняття — семінарі в залі при церкві свв. Сергія і Вакха (П'яцца Мадонна дей Монті 3):

Вівторок, 20 червня, о год. 8.30 вечора
Отець проф. Іван Музичка:

ЧИ ХРИСТИЯНСТВО МАТИМЕ ВПЛИВ НА СУЧАСНИЙ СВІТ?

Четвер, 22 червня, о год. 8.30 вечора
Проф. д-р Василь Лев:

ВСТУПНІ ВІДОМОСТІ І ВПРАВИ З УКРАЇНСЬКОЇ ПАЛЕОГРАФІЇ

В ці дні в будинку Університету вечеря буде в год. 7.00, а авто від'їде з учасниками семінара на Мадонну в 7.45 год.

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. св. Климента Папи
III-ій Літній Академічний Курс

СЕМІНАРІ ТРЕТЬОГО ТИЖНЯ

Цьоготижневі семінарі відбудуться за таким порядком в залі при церкві свв. Сергія і Вакха:

Вівторок, 27 червня, год. 8.00

РЕЛІГІЙНЕ ВИХОВАННЯ — о. проф. І. Музичка

Середа, 28 червня 1972 р. в Університеті

РЕЛІГІЙНЕ ВИХОВАННЯ — о. проф. І. Музичка

Четвер, 29 червня 1972 р. в залі при церкві свв. Сергія і Вакха

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА АРХІТЕКТУРА — проф. Р. Жук

П'ятниця, 30 червня 1972 р. в Університеті

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА АРХІТЕКТУРА — проф. Р. Жук

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. св. Климента Папи
III-тій Літній Академічний Курс

КУРС ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Починаючи від середи 21 червня розпочинається в рямках літнього Курсу викладання італійської мови для початківців. Цей курс відкри-

ваємо на бажання самих студентів для бажаючих. Лекції відбуватимуться цього тижня від 12.20 до 13.00 год. щодня. Викладатиме спочатку отець проф. Степан Чміль, а наступного тижня отець проф. Роман Саба.

СЛОВО БЛАЖ. КИР ЙОСИФА НА ЗАКІНЧЕННЯ III АКАДЕМІЧНОГО ЛІТНЬОГО КУРСУ, ВИГОЛОШЕНЕ В АВЛІ УКР. КАТОЛ. УНІВЕРСИТЕТУ, ДНЯ 16 ЛИПНЯ 1972 Р.

Коли я ще був молодий, навіть скажу дитиною, хлопцем, пригадую собі, як до батьків приходило багато людей за милостинею, і всі потім дякували за те, що одержали, а батьки все відповідали: « Богу святому дякуйте! » Ті самі слова приходять мені й нині, і Вам я мушу на Ваші привіти відповісти тими самими словами: Богу святому дякуйте. Те все, що Ви тут мали змогу бачити, видіти, стрічатися — те все треба завдячувати Господу Богу та й особливо Матері Божій і тій Божій Премудрості, для якої здвигнений цей храм. Коли б Ви так глянули в те минувше — а його вже минає десять літ — скільки труду треба було вложити, щоб те здвигнути! І то не є, скажу одверто, моя заслуга та й я собі нічого не приписую, бо те все, що тут робили, помагали передусім наші, а так само й багато чужинців: і кардиналів, і ван Стратен, і Фрінкс та інші, які більшими сумами причинилися до того, що можна було зачати, а опісля дальше й всі наші громадяни на поселеннях складали свої пожертви. Та й тому Ви не вважайте, що Ви прийшли тут до якогось чужого дому, так як приходите на університет десь там у Канаді, чи в Оттаві, чи в Ню Йорку, чи де, — але Ви прийшли до свого дому. Нехай кожний і кожна з Вас собі те скаже й повторить собі: « res mea agitur » — це є моя частина отут. То є моє, я мушу про неї дбати. То не є щось, до чого я прийшла чи прийшов і забрався, « Богу дякувати », — але відповідальність лежить на мені! Лежить може не так дуже нині, як на майбутнім, бо треба буде підтримати те — а перед нами дуже чорні гороскопи. Я не хочу тут впроваджувати Вас у песимізм, та як я й не раз підчеркував, у моєму житті я ніколи не був песимістом — але й ніколи не був оптимістом. Я все держався тієї реальної землі. Треба так дивитися, як воно є, і тому протидіяти. Я мушу з похвалою для Вас сказати, що я між Вами бачив багато незвичайно благородних, до пожертвування готових осіб, тих кілька пань, що працювали в музею й в бібліотеці, — то є безкорисна, але й важка робота. Я те знаю, бо я переходив не раз те саме у своєму житті; яка то мозольна праця. — Але вже є люди, на яких можна опиратися.

Ви може бачили тепер останній Благовісник 1970-го року — на жаль, вийшов аж тепер, — там є багато фотографій. І коли там глянете, неодна може побаче й себе й інших, і є то не для цікавости, але

то є документація. Щоб віки знали: там ми були! І як ми зникнемо з тих місць, на яких так величаво виступали, буде нашою ганьбою! І воно буде все свідчити проти нас, як ми не вдержимо того. А на Вас, мої Дорогі, спочиває та відповідальність.

Я на одній конференції говорив, що університет — то є мозок нації. Нині без науки не можна нічого зробити. Нині неуків і недбайлів і тих, що нічим не цікавляться, нікому не потрібно. Нині треба людей знання. Кожний мусить здобути собі якнайвище образовання, щоб зайняти становище — і боронити себе! Ви пригадуєте собі, може на моїх проповідях чи промовах в Америці, коли казали: Ми так розсіяні, що ніде не можемо мати більшости. В Канаді можуть мати більшість, можуть мати своїх послів, навіть добилися сенаторів і міністрів, а в Америці є так розсіяні, що ніде не мають більшости. Що тоді робити? Здобути собі якнайвище образования і зайняти становище — і на тому становищі боронити себе. Іншої розв'язки нема. Ми в такому положенні, що не можемо відкрити університет, який від самого початку числив би на тисячі, ані навіть на великі сотки, — але може сто, двісті могло б уже й бути, якщо б умовини були інакші. І в Римі могло б уже й бути сто слухачів, якби не свої вороги. А покищо мусимо крок-за-кроком поступати. І слава Богу! — в порівнянні до минулих літ, нинішній курс свідчить уже про великий поступ. Сімдесять людей, як Ви тут усі разом зібралися, свідчить про велике заінтересування. І коли Ви тепер підете, повернете домів, стрінетеся зі своїми знайомими, своїми свояками, батьками, зі всіми, яких Ви будуте бачити, скажіть лише те, що Ви бачили. А ми, слава Богу, маємо вже чим похвалитися в Римі: побіч тих старих наших установ, як колеґія на Джаніколь й колеґія на Авентині, Мала Семінарія, дім Служебниць і дім Василіянок, в останньому часі здвигнено Університет і Св. Софію, Студіон, і відзискано Жировицьку Матір Божу. Це свідчить про великі успіхи, а так само, як бачите, це середовище, яке не уступає місця іншим, навіть тутешнім римським. Не забудьте ті слова, які говорив на концерті Андреотті, що є президентом міністрів. Це дуже спосібна людина: нині втриматися в Італії серед тих умовин, треба було великої второпности й розуму — і треба від нього вчитися не одного. Він тоді так сказав: « В Римі, здається, нічого більше не можна вже сказати. Найбільші ґенії тут створили свої твори! Що ж можна більшого створити від св. Петра, чи від св. Павла за мурами, чи від творців фресків, мозаїків, і того всього, що тут у Римі бачиться? Кожна нація тут щось створила, післала своїх ґеніїв. А все таки, коли подивитися на той університет, українці сказали щось нового ». І слава Богу! Це признання не якоїнебудь людини, чи так собі сказане, — це слова одного з найбільших сучасних громадян Італії і світу. Коли він нині так сказав, це для нас велика похвала, що коли ми вже нічого не могли, то все таки та Софія й той манастир,

найкращий може в Римі своїми видами, і університет, — дали щось нового. І не думайте, що це так гладко йде. Є багато-багато ворогів, які стараються те побороти. А наше завдання: не дати себе знищити! Коли, очевидно, настануть кращі часи на Україні, тоді ми вже не будемо нічого боятися, але якраз нині приходить той критичний час. І на Вас лежить та відповідальність! Мусите собі здати справу: ми не закінчили курсу, ми не скінчили якоїсь справи, — ми розпочинаємо! Те, що Ви тут продовжуєте, *Ви мусите на майбутнє і на наступний рік приготовити ще щось більшого й величавішого.* І того я Вам нині на кінець бажаю.

УЧАСНИКИ ТРЕТЬОГО АКАДЕМІЧНОГО КУРСУ У.К.У. на авдієнції в папи Павла VI

PREFETTURA DELLA CASA PONTIFICIA - CITTÀ DEL VATICANO

Sua Eminenza Reverendissima
il Signor Cardinale Giuseppe Slipyj
Arcivescovo Maggiore degli Ucraini

SUA SANTITÀ riceverà in udienza

the Participants in the summer school at Catholic Ukrainian University "San Clemente Papa", Rome, Italy (70)

nel giorno di domani mercoledì
alle ore 11.

Vaticano, 4 luglio 1972

IL PREFETTO

ТРЕТІЙ ЛІТНІЙ АКАДЕМІЧНИЙ КУРС НА У.К.У. ТА АВДІЄНЦІЯ У ПАПИ

Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи в Римі влаштував свій III Літній Академічний Курс у днях від 15 червня до 16 липня 1972 р. у власному приміщенні при вул. Боччеа 478. Інавґурація викладів відбулася в четвер, 15 червня вранці в авлі університету. Їх відкрив Блаж. Верх. Архиєп. Кир Йосиф таким коротким словом:

« Виконуючи програму У.К.У., я відкриваю цей Третій Літній Академічний Курс, який здобуває собі щоразто більше право горожанства. Такі курси нині дуже поширені і два роки тому я був на Літнім Курсі

в Піренеях, що його влаштував Тулюзький Університет, а учасниками якого були гості з Европи й Америки.

Одним з найважніших моментів, який видвигнув український народ це клич єдности, що повинна б захоронити нас перед загибіллю тут на поселеннях і там на Україні, бо всюди ведеться боротьба за існування. На поселеннях ми в меншості, хоч існують і сильні осередки, і ми розплинемося в чужому морі, якщо не будемо об'єднані; на жаль, статистики є сумним свідоцтвом нашої дійсности.

У.К.У. не є лише символом ідей, але дійсно є об'єднуючим чинником і єднає в розсіянні сущих, хоч почав він свою дію з нічого. А великі університети теж починали з малого числа студентів. Могутній дуб, що сміливо опирається бурі й часові, теж виріс з невеличкої жолуді. І це буває завжди, коли й малій речі включене життєве сім'я величі.

Сьогорічний Літній Академічний Курс має перед собою такі завдання:

1. Подати найконечніші відомості (українському студентові) з ділянки українознавства. Сьогодні всюди вимагають високої освіти і цю високу освіту, здобуту на чужих університетах, треба доповнити викладами з української літератури, історії, права, музики й ін.

2. Пізнати українське середовище в Римі. У.К.У. став уже світовим українським осередком і має всі дані, щоб стягнути сюди нашу студіюючу молодь. Тут більші моливості зустріти Українців з різних країв і континентів, ніж деінде. Вправді ми не маємо такої моральної і матеріяльної сили щоб рівнятися з великим державними університетами, але нашим завданням є протиставитись і протидіяти безбожництву в Україні та асиміляції на поселеннях.

3. Рим має 3.000 років історії, він — центр християнства, осідок Папи. Хто бачив важніші музеї в світі, той переконається, що Ватиканський Музей таки найважніший і найбільший. І ваші пополудневі години будуть при значені на оглядання римських музеїв, будуть теж зорганізовані прогульки до інших, важніших міст Італії.

Крім цього, в нашому Соборі Св. Софії маєте змогу оглядати зразки нашої високої культури, головно ж мозаїки, що належать до найкращих у Римі.

Вправді видатки великі (щоб урядити один такий Курс, треба 10.000 дол.), але ми не жалуємо їх і радо робимо це для нашої української молоді. Тому ви повинні користати з Курсу та й інших притягати до участи в ньому. Тоді цей вакаційний Академічний Курс сповнить своє завдання так відносно професорів як і слухачів ».

Після того Преосв. Кир Володимир Малянчук прочитав інавґураційний виклад на тему: « Людина як рушій філософічного думання », а вступ до більшої праці проф. П. Ісаєва, п.н. « Причини упадку кня-

жої і козацької держав », прочитав — у неприявності хворого автора — д-р В. Маркусь.

В неділю, 18 червня, Блаж. Кир Йосиф відправив Архиєрейську Службу Божу в соборі Св. Софії в сослуженні Преосв. Кир Володимира та отців: Апост. Візитатора М. Марусина, настоятеля Студитів А. Рижака, Салезіянина І. Тилявського, Р. МекҐреґора-Григоровича із Шкотії; дияконував о. Р. Саба, Салезіянин. Верховний Архиєпископ виголосив проповідь на тему значення Божої Премудрости для духовного й інтелектуального розвитку людини. Головне завдання У.К.У. та Курсів, це плекання й поширювання серед українського народу знання в дусі Божої Премудрости.

Після Богослужби Блаж. Кир Йосиф з духовенством відправив панахиду за душу Тараса Шевченка перед закритим ще пам'ятником поета та виголосив поминальне слово, нав'язуючи до його поеми « Неофіти », що має за тему переслідування християн в старому Римі і їх геройську віру. При кінці слова Верховний Архиєпископ відкрив статую Шевченка, яку виготовив проф. Уґо Маццеї з білого карарийського мармуру. Шевченко, вбраний у римську тоґу — це нав'язання до його римської поеми « Неофіти » — держить у лівій руці « Кобзаря », а праву підніс угору, мов би бажав звернути увагу своїх духових дітей на потребу знання й освіти. На постументі вирите ім'я поета українськими й латинськими буквами та дата його народження й смерти, а під тим напис: « Учітеся, брати мої... ». Після цієї зворушливої урочистости всі були запрошені на перекуску-тризну в приміщенні У.К.У.

Всіх учасників Курсу було 50, в тому 18 учасниць пластової ґрупи із ЗСА « Стежки культури ». Переважали дівчата. Студенти мешкали в приміщенні української парохії й музею при площі Мадонна деї Монті, а професори в приміщенні У.К.У. Студентів возив щодня на виклади окремий автобус.

Виклади відбувалися кожного дня від год. 9:00 до 12:00 — чотири години, по 40 хвилин кожна, з 10 хвилинною перервою після кожного викладу. П'ята година була призначена на італійську мову для тих, що цього бажали. Викладали такі професори: єп. д-р Володимир Маланчук (Історія старинної філософії), декан д-р В. Лев (Церковно-слов'янська мова і Палеографія), о. д-р І. Музичка (Про релігійне виховання), д-р Б. Лончина (Жанна д'Арк у світовій літературі), д-р Ю. Старосольський (Вибрані питання українського права), д-р М. Овчаренко (Структура української мови, Шестидесятники), д-р І. Соневицький (Українська народня пісня), д-р В. Маркусь (Державне право України), д-р М. Марунчак (Українські поселення в XIX і XX ст.), д-р П. Ісаїв (Причини упадку княжої та козацької держав), о. д-р М. Марусин (Вступ до східньої Літургії), д-р П. Зелений (Сільське господарство України), д-р Р. Жук (Українська церковна архітектура). Лекції іта-

лійської мови вели: о. С. Чміль та о. д-р Р. Саба. Два рази в тиждень відбувалися двогодинні семінарі. Під кінець курсу студенти могли здавати кольоквія та одержати відповідну посвідку-індекс. Всі пополудні були вільні і тоді учасники курсів могли оглядати безчисленні та безцінні пам'ятки Риму. У вільні від навчання дні можна навіть було зорганізувати одноденну прогульку до Фльоренції та Неаполю.

В середу, 5 липня, професори й студенти Академічного Курсу взяли участь у спільній авдієнції у Святішого Отця у Ватикані під проводом Кир Володимира Маланчука та декана філософічного факультету д-ра Василя Лева. Преосв. Кир Володимир був запрошений на сцену разом з кількома іншими єпископами, а всі інші одержали зарезервовані сидячі місця у першій секції авдієнційної залі, біля сцени. Частина студенток-пластунок була в одностроях. Між вичисленими делеґаціями, як подає « Ль'Оссерваторе Романо » з 6 липня, до яких Папа звернувся англійською мовою, були « учасники літнього курсу на Українському Католицькому Університеті ім. св. Климента Папи в Римі ». Привітавши наших професорів і студентів, Святіший Отець сказав: « Ми палко бажаємо, щоб ті тижні, проведені в Римі, принесли велику користь усім вам в ділянці знання і віри. Одночасно з нашим привітом, нам приємно висловити нашу велику симпатію для країни вашого походження та для релігійних традицій улюбленого українського народу. До всіх вас звертаємося словами Апостола Павла: « Пам'ятайте про наставників ваших, які звіщали вам слово Боже, і дивлячись уважно на кінець їхнього життя, наслідуйте їхню віру. Ісус Христос учора й сьогодні — той самий навіки » (Євр. 13,7-8).

Святіший Отець привітався окремо з Владикою Володимиром, Апостольським екзархом для Українців у Франції, а потім з провідниками деяких делеґацій, серед яких були також професори Українського Католицького Університету — декан філософічно-гуманістичного факультету проф. В. Лев, проф. Ю. Старосольський та проф. В. Маркусь.

На закінчення Курсу Блаж. Верховний Архиєпископ відправив Св. Літургію в соборі Св. Софії в неділю, 16 липня, в сослуженні отців: проф. д-ра О. Барана та д-ра І. Тилявського; дияконував о. д-р Р. Саба. Після св. Євангелії Блаж. Кир Йосиф виголосив проповідь, у якій сказав: Учасники Курсу мали змогу користати з науки; тепер треба йти у світ і голосити це іншим. Їх перебування тут, це довг затягнений супроти своєї Церкви й Народу. Собор Св. Софії повинен нагадувати їм оту першу Божу Премудрість у Києві. Тут є рідка нагода стрінути Українців з цілого світу. Треба молитись, щоб Божа Премудрість була осередком нашої душі і просвічувала нас.

Після Св. Літургії, пластова ґрупа « Стежки культури », під проводом п. Н. Соневицької, зложила вінець перед пам'ятником Тараса Шевченка, що стоїть напроти університету, та відспівали « Думи мої... ».

Тепер усі професори, студенти й гості зібралися в університетській авлі. Коли на залю ввійшов Блаж. Кир Йосиф, всі привітали його повстанням з місць та оплесками. В імені професорів дякував Верховному Архиєпископові д-р Б. Лончина за влаштування цього Курсу й опіку над ним; заохотив студентів інформувати всіх про нього, подякував теж адміністрації й Сестрам за їх труд. Пам'ять про цей український осідок науки й культури залишиться в усіх назавжди.

Від пластунок промовляла Марія Стефанишин, яка зложила щиру подяку Його Блаженству за влаштування Курсу та всім тим, що помагали пластункам і опікувалися ними в час їхнього перебування в Римі.

На кінець забрав голос Блаж. Кир Йосиф, який почав своє слово завваrою, що за все це треба в першу чергу дякувати Всемогучому Богові. Далі підкреслив, що Українці мають в Римі вже дуже поважний центр, на що звернув навіть увагу у своїй промові на концерті в честь Св. Софії теперішній італійський премієр Андреотті. Нашим завданням є вдержати це все й розвивати, бо вороги наступають на нас з усіх сторін. Ці курси, це не кіннець, а тільки початок, який треба продовжувати.

«Наша Мета» 29.VII.1972

НАЇЗД ПЛАСТУТІВ НА РИМ

Цього року літо в Римі, особливо в українському Римі, проходить під знаком пластової громади. Заіснувала тут недавно Пластова Група (вже затверджена КПС в Німеччині), яка має двох сеньйорів, вісім старших пластунів і трьох новаків. Втім: двох священиків, двох питомців і чотирьох студентів філософії, згл. політичних наук на римських університетах. Але справжній наїзд пластунів на Рим почався раннім літом в У.К.У. і вони постійно працюють при адміністрації господарства, в бібліотеці ще заки почались літні курси на У.К.У. Це були ті, що добровільно посвятили свій час і літні вакації, щоб працювати в Музеї при церкві св. Сергія і Вакха або у великій бібліотеці при церкві Св. Софії, згл. Українському Католицькому Університеті. Як досі, є це дві ст. пластунки (сестри) з Висконсин, п'ять з Чикаґо, шоста зупинилася на тиждень в переїзді із студій у Відні до Америки. Один ст. пластун з Філядельфії працює в музеї і при адміністрації гостинниці при церкві св. Сергія і Вакха. Із згаданих студентів трьох (один з Торонта і два з Дітройту) Музеї, відповідно до потреби. На курс прибуло теж окремо двох ст. пластунів, з Монтреалю, другий з Чикаґо. Така група прийняла учасниць «Стежок Культури» числом 22, які прилетіли до Риму на курс У.К.У. і для пізнання Італії.

Так отже 35 пластунів відвідує літні курси. Усі вони ще й помагають в музеї або бібліотеці, а теж, як добре діло, і сестрам Катехнткам у гостинниці.

Теж між професорами У.К.У. на літніх курсах є два активні пластуни і кілька таких, що були колись пластунами.

Це статистика. Але за нею криється пластовий дух, що каже присвятити час і зусилля для підтримки доброго діла, пластове розуміння важливости своєї української і світової культури, пластова ініціятива « Перших Стеж », підприємчивість, гумор і бадьоре сприймання невигод і таборового порядку. А пісня і сміх часто лунають на терасах гостинниці свв. Сергія і Вакха, на площі Університету, на руїнах старого Риму чи в автобусі в дорозі до Фльоренції чи Неаполю.

« Свобода » 15.VIII.1973

ЧЕТВЕРТИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ЛІТНІЙ КУРС НА У.К.У.

Подаємо до відома всім зацікавленим, що цьогорічний літній курс на Українському Католицькому Університеті ім. св. Климента Папи в Римі відбудеться в днях між *19 червня і 19 липня 1973 року* (а не, як подано в попередньому числі « Вістей з Риму », від 15-го до 15-го, з огляду на Зелені Свята, які припадають 17 червня ц.р.) в приміщеннях Університету. Зголошені виклади професорів:

1. АНТОНОВИЧ Мирослав: Українська партесна (хорова) музика 17-18 ст. (до Бортнянського). Вправи: Аналіза літургічних співів на основі нотних та грам. записів. (Стиль композицій та їхнього виконання).
2. БІДА Константин: Іван Франко — літературна творчість та еволюція його світогляду.
3. БОЦЮРКІВ Богдан: Церква й держава в Україні від 1917 року.
4. ЗЕЛЕНИЙ Петро: Народнє господарство України. Курс обіймає десять лекцій із титулами кожної лекції.
5. ЛЕНЦИК Василь: Вибрані питання з історії української Церкви 18-20 ст.
6. ЛОНЧИНА Богдан: Західньоевропейська література в епосі гуманізму й барокка.
7. МАЛАНЧУК Преосв. Кир Володимир, Екзарх Франції: Історія модерної та сучасної філософії.

Оплата за курс виносить 70 ам. дол.; кошти перебування — 5 долярів на день. Зголошення проситься присилати на адресу Університету:

Università Cattolica Ucraina
Via Boccea, 478
00166 Roma, Italia

(Ласкаво проситься українську пресу передрукувати це оголошення).

(Вісті з Риму, ч. 4-6, 1973)

ПРОГРАМА ЧЕТВЕРТОГО ЛІТНЬОГО КУРСУ НА У.К.У. 1973-ого РОКУ

На бажання багатьох студентів зацікавлених цьогорічним IV Академічним Літнім Курсом на У.К.У., що відбудеться від 19 червня до 19 липня, подаємо подрібну програму викладів.

I. *Проф. д-р Мирослав АНТОНОВИЧ: Укр. партесна музика 17-18 ст.*

1. З історіографії української партесної музики.
2. Проблеми виникнення й поширення партесної музики в Україні.
3. Джерела до історії партесної музики:
   а) каталоги бібліотек, описи подорожей та інші літературні згадки;
   б) Юґославські й Паризькі рукописи партесних творів.
4. Головні риси української партесної музики:
   а) мелодика (порівняння мелодій партесних творів з мелодіями українських народніх пісень, ірмологійною музикою та мелодикою західньоевропейської музики);
   б) музична форма партесних творів: наскрізьна форма, рондо, проміжні та куплетні форми;
   в) квінтові паралелізми в деяких творах партесної музики (порівняння з подібними явищами в українських народніх піснях, у західньоевропейській музиці минулих часів та сучасній музиці, нпр. у Лятошинського).
5. Головні осередки музичної культури в XVII-XVIII ст. (Київ, Львів, Почаїв, Глухів, Харків).
6. Українські впливи на російську музику XVII-XVIII ст.

Вправи:

1. Восьми-голосна *Херувимська* М. Дилецького (аналіза твору та його виконання, контрапункт, метр, темпо, динаміка...).
2. 5-ти голосний концерт « Ликують ангели » (XVII? ст.) (аналіза композиторської техніки твору та проблеми виконання).
3. Спроба виконання 3-голосних партесних концертів учасниками курсу.
4. Порівняння деяких творів Березовського, Бортнянського, Веделя з творами попередньої доби.
5. *Вільна тема*: учасники курсу можуть подати для аналізи літургічні твори власного вибору. Хто бажає з цього скористати повинен:
   а) принести на зайняття кілька примірників (відбиток) вибраного

твору, так щоб кожний учасник міг слідкувати за аналізою твору і брати участь у дискусії;

б) принести зі собою грам. запись (платівку) даного твору, щоб можна було прослухати твір і обговорити (на основі прослуханого) композицію та виконання.

II. *Проф. д-р Константин БІДА*: *Іван Франко — літературна творчість та еволюція його світогляду.*

1. Загальна характеристика І. Франка як людини, вченого, письменника й поета.
2. Іван Франко — Тарас Шевченко — Леся Українка (порівняння трьох українських клясиків XIX ст.).
3. Еволюція світогляду І. Франка. На основі творчости поета обговориться еволюцію його світогляду, зокрема його перехід від соціяльних ідей до питань національних, які знайшли свій вираз у таких його найбільших творах, як « Іван Вишенський » та « Мойсей ».

Лектура:

Збірки поезій: « З вершин і низин »
« Мій Ізмарагд »
« Із днів журби »

Поеми: « Іван Вишенський »
« Мойсей »

III. *Проф. д-р Богдан БОЦЮРКІВ*: *Церква й держава в Україні від 1917 р.*

1. Вступ: Спрецизування теми. Підхід та джерела до теми.
2. Церква й держава в царській Росії. Церква та український національний рух до 1917 р.
3. Марксизм і ленінізм про релігію й Церкву.
4. Церква в роки визвольних змагань 1917-1920 рр. Український церковний рух і Українська Центральна Рада. ВПЦРада й І-ий Всеукраїнський Собор 1918 р. Церковна політика Гетьманату. Директорія й автокефалія Української Православної Церкви.
5. Більшовицька церковна політика й законодавство про релігійні культи в Україні.
6. Розрив українського церковного руху з Московською Патріярхією.

Собор 1921 р. Канони, ідеологія й програма УАПЦ. Організація й склад УАПЦ.

7. Діяльність УАПЦ від 1922 до 1926 р. Взаємини з владою. Спроби розколів в УАПЦ. Діяльно-Христова Церква.
8. Патріярша Церква (Екзархат) в Україні, 1921-1929.
9. Обновленська (синодальна) Церква. Соборно-Єпископська Церква.
10. Наступ режиму на УАПЦ. Усунення Митр. Василя Липківського. УАПЦ після Собору 1927 р.
11. Посилення антирелігійного курсу режиму. Безбожницький рух. Нове законодавство про релігійні культи 1929 р. Репресії проти УАПЦ і її « саморозв'язання » на т.зв. « Надзвичайному Соборі » 1930 р.
12. Українська Православна Церква Митр. Івана Павловського, 1930-36.
13. Руйнування релігійного життя в Україні. Ліквідація ієрархії й парафій Екзархату та Обновленської Церкви в УРСР.
14. Окупація західньо-українських земель, 1939-41. Відродження релігійно-церковного життя під німецькою окупацією. УАПЦ й Автономна Церква. Зворот у радянській церковній політиці 40-их років.
15. Церква й держава в останнє десятиліття сталінського режиму. Ліквідація Української Греко-Католицької Церкви й її примусове « возз'єднання » з Російською Православною Церквою. Церква в катакомбах.
16. Церква в Україні після смерти Сталіна. Антирелігійна кампанія за часів Хрущова. Сучасна ситуація: Екзархат і інші релігійні групи в УРСР. Україна, українське церковне життя на еміґрації та « східня політика » Ватикану.

IV. *Проф. д-р Петро ЗЕЛЕНИЙ: Народнє господарство України.*

1. Вступ: загальний опис природніх багатств України.
   Загальна характеристика народнього господарства України.
   Місце нар. господарства України в европейській і світовій економії.
2. Головні види народнього господарства України. Промисловість. Короткий начерк історичного розвитку промисловости України.
3. Головні галузі промислу України. Чорна металюргія. Залізо-рудна промисловість.
4. Паливна промисловість. Електрична промисловість.
5. Машинобудівельна промисловість. Хемічна промисловість.

6. Лісово-деревна промисловість. Скляна промисловість.
7. Харчева промисловість. Інші галузі промислу.
8. Економічне й політичне значення упромисловлення України.
9. Висновки й коротке повторення матеріялу.

V. *Проф. д-р Василь ЛЕНЦИК: Вибрані питання з історії української Церкви XVIII-XIX ст.*

1. Коротке введення до XVIII ст.
2. Об'єднання Галицьких епархій з Апостольським Престолом і відродження нашої Церкви після Замойського Синоду.
3. Українська Церква під Австрією.
4. Наша Церква на Закарпатті. Роля єп. Бачинського.
5. Українська Церква в Російській імперії. Часи гонення за Петра I, Катерини II. Ліквідація Унії за Миколи I.
6. Відновлення Галицької Митрополії і перенесення прав Київських Митрополитів на Галицьких. Доля нашої Церкви на Холмщині.
7. Львівський Синод.
8. Доба Митрополита Андрея Шептицького.
9. Наша Церква на нових місцях поселення.
10. Гонення нашої Церкви під большевиками. « Бути чи не бути » нашій Церкві.

VI. *Проф. д-р Богдан ЛОНЧИНА: « Божественна комедія » Данте: Пекло.*

1. Італія, зокрема Флоренція, на переломі XIII і XIV ст. (політика, культура, Церква).
2. Короткий життєпис Данте.
3. Загальний огляд « Божественної комедії ».
4. Аналіза першої частини комедії, « Пекла »: розповідь, пояснення символіки й значення поодиноких сцен.
5. Дантове Пекло і сучасність.

VII. *Єп. д-р Володимир МАЛАНЧУК: Історія філософії.*

МАТЕРІЯЛІЗМ

По думці Геґеля абсолютна дійсність існує лише у своїх виявах, у своєму історичному розвої. Той історичний процес відбувається за

законами логічної конечности, як діялектичний процес ідеї, яка покривається з дійсністю.

Отож цілий ряд Геґелянів вражені абсурдами, до яких допроваджує послідовне навчання вчителя, взялися толкувати історичне поминання дійсности *матеріялістично*. Матеріялізм вважає матерію одинокою дійсністю, основою всякої дійсности: тілесної, духової, душевної... Є різні роди матеріялізму... Матеріялісти переконуються, що людина пізнає з певністю лише вияви матерії: Фоєрбах, Бюхнер, Гекель, Маркс, Енґельс... Згадаємо дві важні форми матеріялізму, що стали ідеологічною основою *комунізму*. Їх творцями є *Маркс, Енґельс*.

а. *Історичний* матеріялізм виясняє хід історії, творення культури, всі прояви існування людини, її думання, її свідомість... у призмі господарських умовин, клясового положення, в якому людина находиться у спільноті.

б. *Діялектичний* матеріялізм переносить принцип геґелянської діялектики ідей на матеріяльну дійсність, з особливим приміненням до спільноти. І так *тезою і антитезою* творяться буржуазна й пролетарська кляси, які себе поборюють і винищують. *Синтезу* того процесу добачують Маркс (Капітал) і Енґельс в новому суспільному ладі, в якому запанує зрівняння суспільних різниць під проводом пролетарської кл.

СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ.

Ціхується панівним впливом кантівського навчання. Реакційний зворот до Канта « Назад до Канта » почався в 1860-их роках. Мислителі почали завважувати абсурди, до яких допровадили, з одного боку, ідеалізм, заперечуючи дійсність матеріяльну, а з другого боку матеріялізм, який заперечував духову дійсність. Гаслом до звороту в сторону навчання Канта послужила сильна критика матеріялізму Фр. А. Лянґ'а у творі « Історія матеріялізму і критика його значення в сучасності ». Лянґе признає матеріялізмові його методи в природничих науках, але відкидає матеріялізм як метафізику саме у світлі кантівської критики. — Отож за почином Канта філософи бажають:

а. *ставити проблему пізнання* ще перед будовою синтези: це *критицизм*.

б. зосереджувати заінтересування на головний, мовляв, предмет дослідів, на *людину*. Вся філософія та її проблеми про світ і про Абсолюта є залежна від того, щоб наперед пізнати: що таке людина. Це *антропологізм*. З того постали нові напрями й позитивні методи прослідження людини: психо-фізика, психо-фізіологія (Вундт, Фехнер...).

в. трактування філософії із виключно точки зріння людини допровадило до узалежнювання логічних законів думання, принципів від процесів умового життя, узалежнювання моральних, естетичних, релі-

гійних вартостей від змінливих умовин (позитивізм), від суспільного признання (соціологізм), від їх придатности до конкретних вимог життя (прагматизм) тощо — це *релятивізм*.

г. вплив Канта проявляється в різному толкуванні його форм пізнання: часу, простору, категорій, ідей... З того й різні напрямки т.зв. *нео-кантизму* (Ренувіє, Мен-де-Біран, Кузен, Ляшеліє, Бутру...). Але всі вони в тому погоджуються, що вважають за одинокий предмет філос. прослідження лише безпосередні дані зовнішнього і внутрішнього досвіду, т.зв. явища, феномени: це *феноменізм*.

ґ. А тому що все, що лежить поза границями такого досвіду полишається для критичної методи непізнане, недосяжне, тому сучасна філософія носить черти *аґностицизму*.

д. Кант відкидає справді метафізику як науку чистого розуму. Але не відкидає він метафізики підбудованої постулятами практичного розуму, на нераціональних методах життя. Тому по потверезінні із позитивізму проявляється в сучасній філософії при кінці XIX віку і в XX в. *зворот* у сторону пізнання трансцендентної дійсности, хоч здебільшого на методах нераціональних, нетрадиційних: філософія життя, філософія існування, філософія дії, структуралізм.

е. Але в сучасній добі пробуджується також традиційна філософія здорового розуму, який бажає на тривких основах надбаного минулого будувати нове з узглядненням сучасної філософії.

ЗВІТ З IV ЛІТНЬОГО АКАДЕМІЧНОГО КУРСУ НА УКУ

1. Курс почався у вівторок, 19 червня 1973 р. В середу, 20 червня відбулася урочиста інавґурація Курсу. Архиєрейську Службу Божу відправив Блаженніший Митрополит Йосиф. Урочисте закінчення Курсу відбулося в середу, 18 липня. Архиєрейську Службу Божу відправив Блаженніший Митрополит разом з Преосв. Володимиром Маланчуком та іншими отцями. Як на інавґурації так і на закінченні Курсу Митрополит проповідував у церкві та промовляв до учасників в авлі УКУ.

2. Було 50 учасників Курсу, з того 27 з-поза Риму (тих, що приїхали із ЗСА та Канади), а 9 своїх (сестри, питомці). Серед 27 було 7 гімназистів.

3. Викладали такі професори:

1. М. Антонович: Укр. партесна музика 17-18 ст.	Лекцій	12
2. о. О. Баран: Східньоевропейське середньовіччя	»	10
3. К. Біда: І. Франко — літ. творчість та еволюція його світогляду	»	11
4. Б. Боцюрків: Церква й держава в Україні від 1917 р.	»	10

5. В. Ленцик: Вибрані питання з історії Укр. Церкви 18-20 ст. ..... » 14
6. Б. Лончина: Божественна комедія Данте — Пекло » 12
7. Б. Лончина: Основи італійської мови ..... » 20
8. Єп. Володимир Маланчук: Історія модерної й сучас. філос. ..... » 11
9. П. Зелений: Народнє господарство України ..... » 9
10. Р. Жук: Про архітектуру ..... » 1

Разом 110 лекцій

4. Вільні дні: а) В середу, 4 липня відбулася авдієнція у Святішого Отця о год. 12.30. Того дня неможливо було мати виклади, ні вранці ні пополудні. б) В четвер, 12 липня було свято св. Апостолів Петра і Павла. День був вільний.

5. Зорганізовано дві цілоденні прогульки автобусом: а) В неділю, 8 липня до Помпеї й Неаполю. Їздило 38 осіб (учасників і гостей). б) В четвер, 12 липня до Фльоренції. Їздило 52 осіб. в) Кромі того зорганізовано одну прогульку автобусом в околиці Риму (3 години) та дві прогульки по Римі.

6. З запрошених професорів не приїхали: д-р Овчаренко й о. д-р Музичка. В останній хвилині відкликали свої виклади д-р Казимира й д-р Марунчак (який захворів). Також захворів і не приїхав декан, проф. В. Лев.

ЗАВВАГИ:

а) Професори повинні приїхати на цілий час тривання Курсу, бо тоді легко складати плян викладів на кожний тиждень і є різнородність Якщо кожному неможливо приїхати на 4 тижні, то треба приїхати принайменше на перших 3 тижні, або на останніх 3 тижні. Якщо приїжджають тільки на 2, або й на не цілих 2 тижні, тоді треба їм давати лекції кожного дня, а це комплікує справу і для студентів і для викладачів.

б) Ґімназистів (тих, що не закінчили гайскулу) не раджу приймати, хіба дуже вийнятково і то тільки з останньої кляси гайскулу.

Рим, 19 липня 1973

проф. д-р Богдан І. Лончина
Заступник декана Філ.-Гум. Фак.

VII.

СЛУХАЧІ — СТУДЕНТИ

Число студентів в другому пятиліттю вправді не збільшилося, але і не зменшилося. Дуже важко піднести авдиторію. Якщо б не неприхильне, коли невороже наставлення наших духовних кругів в Римі, як було вже нераз сказано, його число можна було б піднести до 100. На жаль, мимо бажань самих студентів в Семінарії св. Йосафата, настоятелі заборонили питомцям відвідувати виклади на У.К.У.

Як відомо, число слухачів піднесли вакаційні семестри.

ЛІТНІЙ СЕМЕСТЕР НА У.К.У. В РИМІ

Згідно із заповідженням в пресі, літній семестер на Українському Католицькому Університеті почався тут 19 липня 1973 в приміщеннях Університету при Вія Боччея 478. У програму семестру входять різні дисципліни з українознавства, які викладають фахівці даних дисциплін, запрошені з Канади, Америки і Европи.

Цього року викладачами на У.К.У. є: Владика Володимир Маланчук з Франції, д-р М. Антонович з Голяндії та професори о. О. Баран, К. Біда, Б. Боцюрків, М. Марунчак з Канади, Б. Лончина і В. Ленцик із ЗСА та П. Зелений з Бельґії. В неприсутності перешкодженого проф. В. Лева, декана філософічного факультету, Семестр відкрив проф. Б. Лончина. Він привітав професорів та учасників літнього Семестру, які приїхали поважним числом 50 осіб, у більшості з Канади і ЗСА, студенти і студентки коледжів.

Офіційне відкриття Семестру відбулося 20-го червня 1973 р. о год. 9-ій рано Архиєрейською Службою Божою, яку відслужив Блаженніший Верховний Архиєпископ в сослуженні о. д-ра Чміля, о. д-ра О. Барана, о. Петра Стецюка і о. Рафаїла, Студита. Співав хор Малої Семінарії, що складався головно із сьогорічних матурантів. В часі Служби Божої Блаженніший сказав до учасників слово про потребу набувати знання — мудрість, і то від фахової мудрости до найвищої мудрости про Бога. Цій саме Божій Мудрості є посвячений цей Божий храм. Після відспівання многолітствій Святішому Отцеві, Українському Народові, Єрархії та учасникам цього літнього Курсу, всі перейшли до авлі У.К.У., де Їх Блаженство привітав учасників коротким словом, в якому

висказав цілий ряд думок про наші завдання як Українців, що опинились на нових місцях поселення. Наші завдання як народу, що не має своїх державних представництв перед іншими народами, є бути тими амбасадорами. Це може і велике щастя, що нас доля порозкидала по цілому світі й тепер ми всюди є і творимо свої церковні і громадські осередки. Всюди ми можемо щось навчитись від других народів. Свобода, яка панує в вільному світі, дає нам змогу широко розгорнути нашу працю і набувати найвище знання. За тих кілька років, як Блаженніший Верховний Архиєпископ відвідував останньо наші поселення, наша еміґрація зробила величезний поступ. Майже 90% наших людей має свої доми, всюди слідний добробут. Наші люди перестали соромитись, що вони Українці. Найбільшою нашою радістю це повні наші церкви та численна молодь, що заповнює ці церкви зі своїми батьками.

Всетаки наш первородний гріх — це незгода. Всюди ми мусимо мати високі школи, всюди ми повинні мати Філії У.К.У. У.В.У. робить велику роботу, от хочби тепер по всіх більших університетах Німеччини влаштовували Сковородівські реферати. Треба, щоб наша молодь вивчала свою історію, культуру. Блаженніший згадав, що учасники цього літнього Семестру мають виїмкову нагоду дістати тут те, чого не змогли б дістати де інде. Вже сам Рим із його тритисячолітньою історією, його бібліотеками, архівами, музеями, це велика нагода для набування знання.

Після викладів, які тривають до полудня, студенти мають змогу відвідувати різні культурні пам'ятки Риму. Плянована є теж прогулянка до Фльоренції та Помпеїв і може ще до інших місцевостей. Блаженніший Верховний Архиєпископ під кінець побажав приємного і корисного переведення цього Семестру на У.К.У.

«Наша Мета», 21.VII.1973

ВІДКРИТТЯ IV ЛІТНЬОГО АКАД. КУРСУ НА УКРАЇНСЬКОМУ КАТОЛИЦЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В нинішній Євангелії читається два дуже знаменні слова, які Христос сказав про себе. « Ящо хто жажде, нехай прийде до мене і п'є живу воду » (Ів. 7,37). Жива вона, то значить джерельна, чиста вода, конечна до життя, без ніякого нечистого додатку і якогось злого наслідку. Жива вода — це те саме, що благодать, яку має життя вічне. А друге слово, яке Христос ужив, то було: « Я є Світло » (Ів. 8,12). Ці два символи, які Він сказав про себе, це уосіблення, зображення, символічне унятя Христа як того, хто проповідує знання — і то знання правдиве, Божу науку, і то найвищу; а в науці Божій міститься і наука людська, світська.

І от саме, коли розпочинаємо ми тепер наш четвертий вже з черги

вакаційний університетський курс, ті слова стають нам ясно перед очима, що цей курс є і участю, і відбиткою, і наслідком тієї науки Христової: « Я є Світло, я є жива вода ». « Я є Світло » — то є й завдання університету, передусім католицького, який не може голосити ложної науки, проповідувати Бог-зна які матеріялістичні чи безбожні видумки; те все мусить лишитися поза обрієм його. А з другого боку той університет, та найвища школа, повинна бути і тією живою водою, яку п'ють слухачі. А пити є конечність не лише тілесна, але ще більше є конечність духова. Людина, яка думає, людина, яка любить, хоче великого, прямує до чогось високого, здає собі справу, що їй потрібне знання, і шукає правдивого знання. Кожний, навіть дитина, яка любить спитати маму про кожну дрібницю, вже вона хоче щось знати: а що це є? а чому? і де? — питається вона. Є так що не раз і дивно, звідки та жажда того знання береться?

І очевидно, людина, яка росте, яка дивиться на світ, яка перед собою має майбутність, хоче мати правдиве знання. А правдиве знання то є саме та жива вода. Вона напоює душу. Скільки то разів у св. Письмі читаємо про неї, скільки то разів — і в книзі Премудрости й інших книгах — говориться про те знання, про його конечність! Та й цей храм, присвячений Премудрості Божій, якраз і свідчить і має проповідувати ту мудрість, яку українська молодь має на всі часи черпати, нею жити, її розвивати, нею руководитися. Життя правдиве є тоді, коли воно дає вдоволення — а ніщо не дасть більшого вдоволення, як саме знання найвищого, Бога, як знання найкращого, того, що творить світ, переображує світ. Як знаєте, світ є відбиткою Премудрости Божої. Так як Бог, пізнаючи себе, бачив ту свою безмежну суть, що Він наймилосердніший, наймудріший, що нема більшого, що все в Ньому міститься — так і та Мудрість Божа, те, що в Ній було, проявляється назовні в сотворенні світу. І тому від найдальших зір до найменшого віруса, про якого тепер говорять так багато в науці — яка велика безмежність тієї відбитки Божої! Знання не могло постати само зі себе. Є воно відбиткою, є перенесенням пізнання в реальний видимий спосіб цілого світу. І ці звізди, і ця велич землі, і велич місяця, і велич всього того, що кругом бачимо, передусім тієї мертвої, а відтак ще більше живої природи. Те, що нас окружає, те, що ми бачимо — також треба пізнати належно і собі присвоїти і з нього скористати. Для чого воно є? Без пізнання не можна нічого осягнути. Людина, яка не знає й не розуміє, нещаслива вона, і тому кожна людина, в якої нема розуму, є найбідніша й найнещасливіша на світі.

А другий символ, який Христос сказав про себе, то Він є Світло. В темноті ніхто нічого не бачить. Так як світло не потребує світла, щоб світити, воно само світить, так само й Христос не потребує ще ясности. « Я даю вам знання; я проповідую вам; я відкриваю вам тайни Божі:

бо ніхто їх не знав і ніхто їх не об'явив у такий спосіб, як об'явив я, Ісус Христос ». І, як сказано вже на початку, саме завдання цього університету, як і кожної установи науки, є слідити, доходити до пізнання, присвоювати його собі. Тому тут, при вході до У.К.У., колись буде напис, що ще приготовляється, що « тобі дана семипечатна книга ». Знаєте, що св. Іван Євангелист бачив у видінні семи-печатну книгу, запечатану сімома печатями. То значить, що вона була так замкнена, що її відкрити ніхто не був у силі. І каже ангел відтак до нього: тобі дано відкрити ту книгу. Тобі дано! Ти маєш її відкривати. Яким способом? Пізнавати. Ломити ті печаті — значить, доходити до пізнання. Як бачите, яке протилежне є становище щодо пізнання Христової науки, а яке поганське. Колись знання було щось закрите. Ви пригадуєте собі, в Єгипті жерці були тими, які зберігали, слідили, займалися наукою, виписували цілу історію своїх фараонів і все інше; вони були одинокими, що зберігали науку, і до неї вони нікого не допускали. Сфінкс був праобразом того, що там є щось тайне, але до того вони не хотіли нікого допускати, чого висловом є та усмішка, мовляв, ти хотів би все знати з цікавости. Воно може бути добре і в злому значенні. Саме то є поняття того поганського знання: не хотів, та й ті жерці чи та група, вона замкнена в собі і не допускала нікого. Навпаки, Христос сказав: я є Світло — і тобі дано є, ти маєш до того доходити, ти маєш на тім університеті, в тій установі ти маєш вчитися, ти маєш пізнавати скільки лише можна.

Тому то, починаючи нині цей академічний курс, ми дивимося на Христа як на Світло, як на ту живу воду, якою Він напоює все людство, того, хто бажає — і то правдивою! Він несе те світло для всіх, несе світло й спасіння, несе вдоволення для душі і щастя. Це дає також і знання. Коли хтось пізнав, коли хтось дійшов до чогось, він чується вдоволений. Думаю, що й Ви це мусіли відчути не раз, чи коли хто розв'язав якусь математичну задачу, чи що іншого, виходить якесь задоволення з того: чи пізнав щось нове, чи дійшов до чогось, відкрив щось. Так само, Мої Дорогі, і ціле тут завдання У.К.У., символу тієї Божої Премудрости та й загалом того терену, присвяченого Божій та й людській мудрості, є, щоб пізнати її, щоб ми знайшли вдоволення, а передусім, щоб знайшли тут оте прибіжище, відпочинок розуму, пізнання і вдоволення. Тоді воно дає і щастя, дає на майбутнє і для себе й для других так само й спасіння і провід. А то можна набути лише тоді, коли хто вглиблюється, коли хто слухає Євангелія, бо там є в головних зарисах виложена вся наука. А відтак і пізніше, коли він сам доходить і сам досліджує вже в усіх подробицях. Дай Боже, щоб і той новий семестр, який починаємо, був для нас тим світлом, і тією живою водою в житті, амінь.

« Християнський Голос », 19.VIII.1973

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕТВЕРТИЙ ЛІТНІЙ АКАДЕМІЧНИЙ КУРС — ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ

Dr. Miroslaus Antonowycz: Musica choralis ucrainorum XVII et XVIII saec.

Д-р Мирослав Антонович: Українська партесна музика 17-18 ст.

Dr. Alexander Baran: Medievalis historia Europae orientalis.

о. д-р Олександер Баран: Східньоевропейське середньовіччя.

Dr. Constantinus Bida: Ivan Franko — eius opera litteraria eiusque evolutio ideologica.

Д-р Константин Біда: Іван Франко — літературна творчість та еволюція його світогляду.

Dr. Bohdan Bociurkiw: Ecclesia et status in Ucraina ab anno 1917.

Д-р Богдан Боцюрків: Церква й держава в Україні від 1917 р.

Dr. Basilius Lencyk: Questiones selectae et historia Ecclesiae Ucrainae saeculorum XVIII-XX.

Д-р Василь Ленцик: Вибрані питання з історії Української Церкви 18-20 ст.

Dr. Bohdan Lonchyna: Dante — Infernum.

Д-р Богдан Лончина: Божественна комедія Данте — Пекло.

Dr. Vladimir Malanczuk, Ep.: Historia philosophiae contemporaneae.

Єп. д-р Володимир Маланчук: Історія модерної і сучасної філософії.

Dr. Michael Marunchak: Evolutio sociologica ucrainorum in Polonia, Czechoslovakia, Rumenia et Jugoslavia.

Д-р Михайло Марунчак: Соціяльні процеси українців Польщі, Чехословаччини, Румунії та Югославії.

Dr. Petrus Zelenyj: Oeconomia populi Ucrainae.

Д-р Петро Зелений: Народне господарство України.

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕТВЕРТИЙ ЛІТНІЙ АКАДЕМІЧНИЙ КУРС — ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ

Другий тиждень (25 до 30 червня 1973)

	Понеділок	*Вівторок*	*Середа*	*Четвер*	*Пятниця*	*Субота*
9	о. Баран	о. Баран	о. Баран	о. Баран	о. Баран	о. Баран
9:50	Боцюрків	Боцюрків	Боцюрків	Боцюрків	Боцюрків	Ленцик
10:40	Біда	Біда	Біда	Біда	Біда	Антонович
11:30	Зелений	Антонович	Ленцик	Зелений	Зелений	Зелений

о. д-р Олександер Баран: Східнє середньовіччя.
д-р Богдан Боцюрків: Церква і держава в Україні від 1917 р.
д-р Константин Біда: І. Франко — літер. творчість та еволюція його світогляду.
д-р Петро Зелений: Народнє господарство України.
д-р Василь Ленцик: Вибрані питання з історії Укр. Церкви 18-20 ст.
д-р М. Антонович: Українська партесна музика 17-18 ст.

ІСПИТИ:

д-р Б. Боцюрків питатиме тих, що зголосяться до іспиту в *пятницю,* 29 червня, о год. 4-тій по пол. в Гостинниці при Мадонна дей Монті 3.
о. д-р Ол. Баран питатиме в *суботу,* 30 червня, о год. 4-тій по пол. в Гостинниці при Мадонна дей Монті 3.

ЗА КОЖНИЙ ВИКЛАД СТУДЕНТ МОЖЕ ОДЕРЖАТИ ОДИН КРЕДИТ.

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЧЕТВЕРТИЙ ЛІТНІЙ АКАДЕМІЧНИЙ КУРС — ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ

Третій тиждень (2-7 липня)

	Понеділок	*Вівторок*	*Середа*	*Четвер*	*Пятниця*	*Субота*
9:00	Кир Вол.	Ленцик	Кир Вол.	Кир Вол.	Кир Вол.	Кир Вол.
9:50	Антонович	Лончина	Антонович	Лончина	Лончина	Лончина
10:40	Біда	Біда	Марунчак	Марунчак	Марунчак	Марунчак
11:30	Зелений	Зелений	Зелений	Ленцик	Антонович	Ленцик

ЗАВВАГА: В середу вранці всі учасники ідуть на авдієнцію до Святішого Отця. Тому того дня виклади відбудуться по полудні в годинах: 4:00, 4:50, 5:40, 6:30.

ВИКЛАДАЧІ:

Преосв. Кир Володимир Маланчук: Історія модерної і сучасної філософії.
Д-р Мирослав Антонович: Українська партесна музика 17 і 18 ст.
Д-р Конзантин Біда: І. Франко — літ. творчість та еволюція його світогляду.
Д-р Петро Зелений: Народне господарство України.
Д-р Василь Ленцик: Вибрані питання з історії Укр. Церкви 18-20 ст.
Д-р Богдан Лончина: Божественна Комедія Данте — Пекло.
Д-р Михайло Марунчак: Соціяльні процеси українців в Польщі, Чехословаччині, Румунії й Югославії.

ІСПИТИ:

Д-р Константин Біда питатиме в *вівторок,* 3 липня, о год. 4-тій по пол. в Гостинниці при площі Мадонна дей Монті 3.

Д-р П. Зелений питатиме в *четвер,* о год. 4-тій по пол. в Гостинниці при Мадонна дей Монті 3.

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЧЕТВЕРТИЙ ЛІТНІЙ АКАДЕМІЧНИЙ КУРС — ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ

Четвертий і пятий тиждень (*9-18 липня 1973*)

Год. 9:00 Кир Володимир
9:50 Лончина
10:40 Ленцик
11:30 Антонович

ЗАВВАГИ: 1. В четвер 12 липня в свято св. Ап. Петра і Павла навчання не буде. Того дня організується прогульку до Фльоренції.

2. Закінчення Курсу відбудеться в четвер 19 липня. О год. 9 вранці Блаж. Кир Йосиф відправить св. Літургію, опісля всі зберуться в авлі де відбудеться коротке закінчення Курсу.

3. ІСПИТИ ВІДБУДУТЬСЯ о год. 4-тій по пол. в Гостинниці з таким порядком:

понеділок, 16 липня — проф. В. Ленцик
вівторок, 17 липня — проф. М. Антонович
середа, 18 липня — Преосв. Кир Володимир і проф. Б. Лончина

ЕВЕНТУАЛЬНІ ЗМІНИ В ПРОГРАМІ БУДУТЬ СВОЄЧАСНО ПОДАНІ ДО ВІДОМА.

ВИКЛАДАЧІ:

Преосв. Кир Володимир Маланчук: Історія модерної і сучасної філософії.
Д-р Б. Лончина: Божественна комедія Данте — Пекло.
Д-р В. Ленцик: Вибрані питання з історії Укр. Церкви 18-20 ст.
Д-р М. Антонович: Українська партесна музика 17-18 ст.

ЗАКІНЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО КУРСУ НА У.К.У.

В середу, 18 липня 1973 р., відбулося урочисте закінчення IV Академічного Літнього Курсу на У.К.У. О год. 9-ій вранці Блаж. Митрополит Йосиф відправив Св. Літургію у храмі Св. Софії, в сослуженні

Преосв. Кир Володимира Маланчука та отців А. Рижака, Ю. Мокрицького, С. Гарванка й П. Стецюка. Дияконував о. Л. Гузар. В асисті були питомці У.К.У. Співали всі приявні під проводом проф. М. Антоновича й маестра М. Мороза.

Після св. Євангелія Блаж. Верховний Архиєпископ виголосив проповідь на тему Божої Премудрости та конечности ширити її між людьми за допомогою університету.

Після богослужби всі учасники та гості зібралися в авлі У.К.У. Блаж. Кир Йосиф виголосив до приявних коротку промову, в якій звернув увагу, що цей курс це не кінець, а початок дальших студій, та підкреслив вартість цього Академічного Курсу, потребу творити мозок нації та конечність мати свою власну установу, з якої ніхто нас не міг би усунути.

Заступник декана, проф. Богдан Лончина подякував Митрополитові за влаштування цього Курсу, не зважаючи на великі грошеві видатки, подякував Сестрам і адміністрації будинку за допомогу, а учасникам побажав, щоб вони йшли вперед від успіху до успіху та поборювали всі труднощі. Від учасників дякувала Кардиналові та професорам студентка Маруся Наконечна (з Вашінґтону).

Всі учасники урочистости та гості зробили дві знимки, одну перед собором Св. Софії, другу перед будинком університету.

ПРОПОВІДЬ БЛАЖ. КИР ЙОСИФА НА ЗАКІНЧЕННЯ IV ЛІТНЬОГО АКАДЕМІЧНОГО КУРСУ НА У.К.У., ВИГОЛОШЕНА В СОБОРІ СВ. СОФІЇ ДНЯ 18 ЛИПНЯ 1973 Р.

Коли ми збираємося на спільні молитви тут у цьому храмі, то є моменти, коли ідея Св. Софії і всіх тих забудовань стає нам зокрема перед очима. Пригадуються нам передусім слова Соломона з книги Премудрости, слова, які загально приписуються йому, хоч вони є висловом мудрости цілого ізраїльського народу, а навіть і цілого людства: « Премудрость созда себі дом » (Прип. 9,1) — що Премудрість здвигнула собі дім — не матеріяльний, не з дерева чи з каменя, ні золота, ні срібла, але духовий, умовий храм. « ...Созда себе дом », і до нього запрошує Вона всіх та уряджує бенкет, так само духовний. Говориться там, що приготовано розпущене вино, тому що сильніші вина можуть бути шкідливі для організму; до нього додається води, і розтворене вино науки мудрости вже якраз стоїть готове для тих запрошених до храму Премудрости. Щось подібне пригадується нам і нині. Ідея високої мудрости-науки стає нам перед очима, бо ми так само прийшли отут до храму Премудрости, ми так само « алчимо й жаждимо » тієї мудрости, якої шукаємо; а вчитися мусить людина цілий свій вік — і кожний зокрема, і ці-

лий нарід, і все людство, і ніколи нема тому кінця. Чому? — бо тут бачить вона об'явлену Премудрість Божу, а Премудрість Божа нескінчена й незглибима. Тому й нині, коли дивитися на неї і на той найвищий акт цієї Премудрости, якою є злука людини з Христом у св. Причасті, дивимося також і на всі ті детайлі, про які дехто нераз і запитує, бо не розуміє. Коли глянете на лівий бік апсиди, то там представлений Давид і Соломон. Чому? — бо саме вони зібрали науково й умово та висловили теоретично Мудрість у своїх книгах. Ви пригадуєте собі, як Давид вказав на стару основу мудрости: « Начало премудрости: страх Господень » (Пс. 110,10). Як ти починаєш Бога боятися, тоді ти вже є мудра людина. Ти вже на найліпшій дорозі. Бо ти будеш шанувати Божі заповіді й прикази, ти будеш Господа Бога почитати. « Начало премудрости: страх Господень ». І так само й Соломон, який зібрав у книги Божу Мудрість об'явлену ізраїльському народові. Вони обидва стоять як воплочення тих старань теоретичних, як ту Божу Мудрість передати і як її уняти й навчитися.

Та й наш університет над тим трудиться. Найперше треба зрозуміти, що це є Божа Мудрість та й присвоїти її собі бодай частину; зрозуміти також частину людської мудрости. Ти й я прийшов сюди, щоб чогось навчитися, не щоб займатися чимсь непотрібним; я прийшов і прийшла, щоб присвоїти собі знання. Це є і завдання університету як наукової установи, яка має підносити рівень науки. А рівень цей такий безконечний і такий високий, що його ніколи ніхто не досягне, навіть через ціле своє життя.

А з другого боку арки бачимо Мойсея, бачимо й Ісуса Навина. Чому вони стоять? Вони практично переводили Божу Мудрість у життя. Мойсей провадив нарід із єгипетської неволі, провадив його в Обіцяну Землю, що є символом Божої Премудрости. Він практично веде нарід до Обіцяної Землі, що є символом Божого Царства, до якого йдемо всі ми. Тепер треба й нам знайти цю практичну дорогу, щоб дійти до Божої Премудрости, яка сіяє нам на небесах, через ціле наше життя, і так до смерти. Бо Обіцяна Земля — це для нас не тільки Палестина. Обіцяна Земля це не тільки край, який здобували євреї. Обіцяна Земля — це те, до чого прямуємо через ціле своє життя всіма своїми силами, духовними і тілесними, щоб переводити в життя засади практичної мудрости. А так само й Ісус Навин, який допровадив нарід до Обіцяної Землі.

Це є оті два прообрази, які нам вказують як практично премудрість у житті осуществити. Ми живемо, і наше життя мусить спиратися на засадах мудрости, а не глупоти. Як я живу? Ото кожний мусить собі завдати оте питання вранці й увечорі. Як я прожив той день? Чи відповідно до тієї Божої Премудрости, чи після її бажань і постанов? І не забувайте також, мої дорогі, що нинішня Служба Божа спонукує нас зокрема до тієї постанови й питання: чого я навчився?

Нині є й свято свв. Кирила й Методія, тих перших Апостолів слов'ян, які ширили Божу науку, почавши від Моравії, відтак через Карпати ген під Краків, а в нас аж до Волині. Вони й їх ученики проповідували цю Божу Мудрість. Та й тому св. Кирило називається «філософом», значить, розумною людиною. Він разом зі своїм братом ішли проповідувати. Один мав більше практичного змислу, другий більше теоретичного. Він дав, як загально говориться, або бодай поширив азбуку, якою став переносити ту Мудрість Божу слов'янським письмом. Тому то від нього починається серед слов'янських народів здобуття цієї найвищої мудрости, Премудрости Божої. Тому то й нині ті свята так тісно зв'язані з нашим храмом. От вони й стоять обидва, Кирило й Методій, на стіні апсиди цього храму, а серед них стоїть Слуга наш Божий Митрополит Андрей, автор молитви про Божу Мудрість. Так бачите, то разом ціле те уняття, ціле те окруження, воно зміряє до чого? Щоб піднести нашу душу, щоб піднести наш розум, нашу волю вище, і жити за засадами тієї Божої Премудрости. Тому нехай і нинішній день, після закінчення цього четвертого курсу, нехай він і буде тим кроком вперед. Хай буде так само й підвищенням в нашому житті, не тільки теоретичному, але й практичному. Вже не знати який недбайлюх сидів би, слухаючи стільки викладів, і нічого не скористав. А чи є де нині людина, яка буде відпиратися і не схоче нічого нового навчитися? Навіть і та маленька дитина, яка починає мучити маму питаннями: а чому то так? а чому воно так називається? — не раз і дошкулить мамі — прагне знання. Бачите, це є вроджена жажда знання.

Тому нехай і нинішня молитва, нехай нинішня наша Служба Божа буде й подякою за цей семестр, нехай буде подякою за ті всі виклади, за участь у них, та й за можливість, щоб і навчитися, маючи таке високо-культурне й інтеліґентне окруження, якого нема, як я нераз вже й підкреслював, на цілій кулі земській, як тільки в Римі. Нехай отже й та Служба Божа буде подякою за ті дари й за ту можливість, яку ви тут мали, як професорів так і студентів, щоб у своєму житті поступити в знанні бодай крок вперед, амінь.

Во ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Амінь.

SOMMERKURS DER UKRAINISCHEN KATHOLISCHEN UNIVERSITAET DES HL. PAPSTES KLEMENS ZU ROM

Zum viertenmal hat die Ukrainische Katholische Universität des hl. Papstes Klemens in Rom einen Sommerkurs veranstaltet, der vor allem dazu dient, ukrainischer Universitätsjugend, die an anderen Universitäten studiert, an weltlichem und kirchlichem Wissen aus ukrainischer Sicht das zu ergänzen, was man als Ukrainer an den fremdna-

tionalen Hochschulen nicht erlernen kann. Bei der vorläufigen Eröffnung am 19. Juni 1973 waren etwa 40 Studierende anwesend. Sie kamen aus Kanada und aus Amerika, wo die Universitätsferien früher als in Europa beginnen. Als Dozenten waren Fachgelehrte aus verschiedenen Gegenden Europas, aus Kanada und aus den USA geladen. Besonders wären etwa zu nennen: Bischof Wolodimir Malantschuk aus Paris, Dr. Antonowitsch aus Holland, Dr. Zelenyj aus Belgien, Dr. Baran, Dr. Bida, Dr. Bozjurkiw aus Kanada, Dr. Lenzyk und Dr. Lontschyna aus Amerika. Die offizielle Eröffnung des Kurses erfolgte am nächsten Tag durch den soeben von seiner Weltreise zurückgekehrten Grosserzbischof, S. Seligkeit Joseph Kardinal Slipyj. Auch die Maturanten des Kleinen Päpstlichen Ukrainischen Seminars nahmen teil. Im Rahmen einer Pontifikalliturgie hielt der Kardinal eine vom Herzen kommende und zu Herzen gehende Ansprache. Auch zum Abschlussdes Sommerkurses am 18. Juli 1973 feierte der Grosserzbischof mit den Kursteilnehmern und Dozenten eine Pontifikalliturgie in der Kirche der Göttlichen Weisheit. Sowohl beim Gottesdienst wie danach in der Universitätsaula richtete S. Seligkeit an die Teilnehmer ermutigende Worte.

Der Christliche Osten, 173-4.

В 1968-69-ому академічному році

Теологічний факультет: — 11 звичайних слухачів,

Філософічно-гуманістичний факультет: — 4 звичайних слухачів,
— 9 надзвичайних слухачів.

В 1969-70-ому академічному році

Теологічний факультет: — 12 звичайних слухачів,

Філософічно-гуманістичний факультет: — 4 звичайних слухачів,
— 10 надзвичайних слухачів.

В 1970-71-ому академічному році

Теологічний факультет: — 12 звичайних слухачів,

Філософічно-гуманістичний факультет: — 7 звичайних слухачів,
— 11 надзвичайних слухачів,

Природничо-математичний факультет: — 3 надзвичайних слухачів.

В 1971-72-ому академічному році

Теологічний факультет: — 7 звичайних слухачів,

Філософічно-гуманістичний факультет: — 6 звичайних слухачів,
— 7 надзвичайних слухачів,

Природничо-математичний факультет: — 4 надзвичайних слухачів.

В 1972-73-ому академічному році

Теологічний факультет: — 3 звичайних слухачів,

Філософічно-гуманістичний факультет: — 10 звичайних слухачів,
— 4 надзвичайних слухачів,

Природничо-математичний факультет: — 3 надзвичайних слухачів.

1970 р. Академічний, літний, вакаційний курс:
— 23 звичайних слухачів,
— 2 надзвичайних слухачів.

1971 р. Академічний, літний, вакаційний курс:
— 26 звичайних слухачів,
— 4 надзвичайних слухачів.

1972 р. Академічний, літний, вакаційний курс:
— 44 звичайних слухачів,
— 9 надзвичайних слухачів.

1973 р. Академічний, літний, вакаційний курс:
— 41 звичайних слухачів,
— 9 надзвичайних слухачів.

VIII.

ФІЛІЯ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В БУЕНОС-АЙРЕС В АРҐЕНТИНІ

Факультет філософічно-гуманістичний.
Facultas philosophica-humanistica

UNIVERSIDAD CATOLICA UCRAINA
SAN CLEMENTE PAPA - EN ROMA
FACULTAD DE FILOSOFIA Y HUMANIDADES
Filial en Buenos Aires
Ramon L. Falcon 3950 - T. E. - 67 - 4192

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Філософічно-Гуманістичний Відділ (Філія в Буенос Айрес)

Зимовий семестр 1967/68

Єпископ Андрій Сапеляк	— II Ватиканський Собор і його наука. 2 год.
Episcopus Andreas Sapelak	— De Concilio Vaticano II eiusque doctrina. 2 horae
н.проф. д-р Богдан Галайчук	— Історія політичної організації східних словян. 2 год.
e.prof. Dr. Bohdan Halajczuk	— De organizationis politicae historia apud Slavos Orientales. 2 horae
н.проф. о. Августин Породько	— Введення до філософії. 2 год.
e.prof. P. Augustinus Porodko	— De introductione in philosophiam. 2 horae
ліц. Лідія Тавридзька	— Українська література. Часть I. 1 год.
Lic. Lidia Taurydzka	— De literatura ucraina. Pars I. 1 hora
д-р Юрій Шульмінський	— Українське мистецтво. 1 год.
Dr. Juris Šulminskyj	— De arte Ucraina. 1 hora

д-р Валентин Дебеляк	—	Історія словінської літератури в порівнанню з іншими словянськими. 2 год.
Dr. Valentinus Debeljak	—	De literatura slovenica in comparatione cum eadem aliorum Slavorum. 2 horae
ліц. Маріян Марольт	—	Мистецтво в словінців. 1 год.
Lic. Marianus Marolt	—	De arte Slovenorum. 1 hora

Літній семестер 1968 р.
Продовження викладів.

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Філософічно-Гуманістичний Відділ (Філія в Буенос Айрес)

Зимовий семестер 1968/69

д-р Валентин Дебеляк	—	Історія і література в словінців в порівнанню з історією і літературою інших Словян. 2 год.
Dr. Valentinus Debelak	—	De literatura et historia apud Slovenos comparata cum iisdem aliorum Slavorum. 2 horae
ліц. Маріян Марольт	—	Мистецтво в словінців. 1 год.
Lic. Marijan Marolt	—	De arte Slovenorum. 1 hora
д-р Вінкентій Брумен	—	Педагогія. 1 год.
Dr. Vincentius Brumen	—	De paedagogia. 1 hora
о. д-р Франц Гнідовец	—	Церковнословянська мова. 1 год.
P. Dr. Franciscus Gnodovec	—	De lingua palaeoslava. 1 hora
д-р Володимир Точиловський	—	Історія політичної організації в західних Словян. 1 год.
Dr. Vladimirus Toczylowskyj	—	De organizationis politicae historia apud Slavos Occidentales. 1 hora
ліц. Лідія Тавридзка	—	Українська література. 1 год.
Lic. Lidia Tauridzka	—	De litteratura ucraina. 1 hora
н.проф. д-р Богдан Т. Галайчук	—	Історія України. 2 год.
e.prof. Dr. Bohdan T. Halajczuk	—	De historia Ucrainae. 2 horae
мґр. Іван Романюк	—	Українська мова (граматика і історія). 1 год.
mag. Ioannes Romaniuk	—	De Philologia ucraina. 1 hora

Літній семестер 1969
Продовження викладів.

ФІЛІЯ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
в Буенос-Айрес, Аргентина

ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОСОФІЧНО-ГУМАНІСТИЧНИЙ
FACULTAS PHILOSOPHICO-HUMANISTICA

Надзв.проф.д-р Богдан Галайчук	— Історія політичної організації Східньої Европи II. 2 год.
Extraord. prof. Dr. Bohdan Halajczuk	— De historia politicae organizationis in Europa Orientali. 2 horae
Надзв.проф.д-р Вал. Дебельяк	— Історія Словенії III. 1 год.
Extraord.prof. Dr. Val. Debelyak	— De historia Sloveniae III. 1 hora
О. д-р Франц Ґнідовец	— Історія християнства у словянських народів II. 2 год.
Sac. Dr. Franciscus Gnidovec	— De historia fidei christianae apud nationes Slavas II. 2 horae
Мґр. Іван Романюк	— Українське мовознавство. 1 год.
Mgr. Johannes Romaniuk	— De linguistica Ucraina. 1 hora
Мґр. Володимир Точиловський	— Історія політичної організації західних словян. 2 год.
Mgr. Vladimirus Točylowskyj	— De historia politicae organizationis Slavorum occidentalium. 2 horae
Д-р Юрій Шульмінський	— Порівняльна історія мистецтва середньо-східньої Европи. 2 год.
Dr. Georgius Šulminskyj	— De historia comparativa artis Europae Mediae-Orientalis. 2 horae
Проф.-поміч. Лідія Тауридзка	— Українська Література III. 1 год.
Prof.-adiut. Lidia Taurydzka	— De litteris Ucrainis historia III. 1 hora

Зимовий семестер 1969/70
Semestre hiemale 1969-70

Єп. Кир Андрій Сапеляк	— Доктрина Ватиканського Собору II: Церква в сучасному світі. 2 год.
Ep. Andreas Sapelak	— Doctrina Concilii Vaticani II: de Ecclesia in mundo contemporaneo. 2 horae
о. д-р Франц Ґнідовец	— Історія християнства у словянських народів I. 2 год.
Sac. Dr. Franciscus Gnidovec	— De historia christianae fidei apud nationes Slavas I. 2 horae

д-р Валентин Дебельяк	—	Порівняльна історія словянських літератур III. 1 год.
Extraord. prof. Dr. Val. Debelyak	—	De historia comparativa litterarum Slavarum III. 1 hora
д-р Богдан Галайчук	—	Історія політичної організації східньої Европи. 1 год.
Extraord. prof. Dr. Bohdan Halajczuk	—	De historia politicae organizationis in Europa Orientali. 1 hora
мґр. Михайло Василик	—	Географія України. 1 год.
Mgr. Michael Wasylyk	—	Geographia Ucrainae. 1 hora
мґр. Іван Романюк	—	Українське мовознавство I. 1 год.
Mgr. Johannes Romaniuk	—	De linguae Ucrainae scientia. 1 hora
д-р Валентин Дебельяк	—	Історія Словенії II. 1 год.
Extraord. prof. V. Debelyak	—	De historia Sloveniae. 1 hora
мґр. Марольт (хворий, не викл.)	—	Історія словінської філософії. 1 год.
Mgr. Marolt (propter infirmitatem non legit)	—	De historia philosophiae Slovenae. 1 hora

ПРЕДМЕТИ ВИКЛАДАНІ ВПРОДОВЖ РОКІВ 1971-1972

РІК 1971: *І-ий СЕМЕСТЕР Квітень-Липень*

УКРАЇНІСТИКА	—	Українська Філологія (I):	мґр. Іван Романюк
СЛОВЕНІСТИКА	—	Словінська Література (I):	д-р Валентин Дебеляк
	—	Історія Словінської Філософії:	д-р Вінцент Брумен
Заг. СЛАВІСТИКА	—	Вступ до Філософії:	д-р Вінцент Брумен
	—	Порівняльна Історія Словянських Літератур (I):	д-р Валентин Дебеляк

II-ий СЕМЕСТЕР Серпень-Листопад

УКРАЇНІСТИКА	—	Українська Філологія (II):	мґр. Іван Романюк
СЛОВЕНІСТИКА	—	Словінська Література (II):	д-р Валентин Дебеляк
	—	Історія Словенії (II):	д-р Валентин Дебеляк
Заг. СЛАВІСТИКА	—	Історія політ. організації Східніх Славян:	д-р Богдан Галайчук

РІК 1972: *І-ий СЕМЕСТЕР Квітень-Липень*

УКРАЇНІСТИКА	—	Українська Філологія (III):	мґр. Іван Романюк
	—	Історія Української Літератури:	мґр. Ліда Тауридзька

	— Економічна Географія України:	мґр. Мих. Василик
СЛОВЕНІСТИКА	— Словін. Література (III):	д-р Валентин Дебеляк
	— Історія Словенії (II):	д-р Валентин Дебеляк
	— Розвій Філософії в Словенії:	д-р Вінцент Брумен
Заг. СЛАВІСТИКА	— Порівняльна Історія Словянських Літератур:	д-р Валентин Дебеляк

II-ий СЕМЕСТЕР Серпень-Листопад

УКРАЇНІСТИКА	— Україн. Філологія (IV):	мґр. Іван Романюк
	— Історія Української Літератури:	мґр. Ліда Тавридзька
СЛОВЕНІСТИКА	— Словін. Література (IV):	д-р Валентин Дебеляк
	— Історія Словенії (III):	д-р Валентин Дебеляк
	— Розвій Філософії в Словенії:	д-р Вінцент Брумен
Заг. СЛАВІСТИКА	— Порівняльна Історія Словянських Літератур (II):	д-р Валентин Дебеляк

ВІСТІ З УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ В БУЕНОС АЙРЕСІ

Перші випускники

З 1969 роком Українська Гімназія при філії Українського Католицького Університету в Буенос Айресі вступає у четвертий рік свого існування. За цей, відносно короткий час, може похвалитися своїм першим осягом: з кінцем минулого 1968 року 14 студентів закінчило трирічний середньошкільний курс українознавства. З того числа 8 учнів склали вже всі належні іспити: Бугай Христина, Ваврик Юрій, Варениця Олександер, Василик Ірина, Василик Романа, Воловина Христина, Заоборна Марта і Зінько Марія. Решта здають залеглі іспити.

З тих, що досьогодні склали всі іспити виказались найкращими успіхами, здобувши за всі три роки найвищу середню на всіх можливих 10 точок, такі учні:

І-ше місце — 9,2 точок: Василик Ліда Ірина,

II-е м. — 8,8 т.: Воловина Христина,

III-тє м. — 8,7 т.: Зінько Марія.

Коли взяти до уваги, що тому три роки на курс українознавства вписалося було 42 учні, з котрих тільки 16 дійшло до третього року, то це є досить висока, бо аж 60% пропорція тих, що покидають науку.

Це явище можна, до певної міри, віднести на рахунок різноманітности складу першого курсу: досить велика різниця віку між поодинокими учнями, не всі мали покінчену народню Рідну Школу і т.п. Але найважливішим чинником треба таки уважати байдужість до навчання українознавства і то не тільки учнів, але і їх батьків, а навіть громадської опінії.

Загальний стан на кінець 1968 р.

Коли статистичне зведення стану першого курсу за всі три навчальні роки є досить сумне, то 1968 рік можна уважати дуже добрим.

Вписаних було на навчальний рік: третій курс — 17, другий — 13, перший 21. Разом 51. Відвідували лекції 44 (перший 20, другий 10, третій 14). Закінили успішно 33 перший 19, другий 6, третій 8). Здають іспити 10 (третій 6, другий 4). Відпали 8, перший 2, другий 3, третій 3.

Найвищі середні оцінки успіхів у науці та присутності на лекціях на поодиноких навчальних роках, продовж 1968 року одержали такі учні:

Рік Перший

а) у навчанні на можливих 10 точок, осягнули:
перше м. — 9,7 т.: Федишин Марія
друге м. — 9,3 т.: Бугай Адріяна Оксана
третє м. — 9,2 т. Самоверська Тетяна

б) у присутності на лекціях, у %:
перше м. — 96: Бугай А. Оксана, Королевич Анна, Філяк Анна Е.
друге м. — 93: Федишин Марія.

Рік Другий

а) у навчанні, на можливих 10 точок, осягнули:
перше м. — 9,3 т.: Максимів Володимир і Прокопів Василь
друге м. — 9 т.: Поцюрко Віктор
третє м. — 8,5 т.: Паук Анна.

б) у присутності на лекціях, у %:
перше м. — 93: Прокопів Василь,
друге м. — 89: Балук Олександер.

Рік Третій

а) у навчанні, на можливих 10 точок, осягнули:
перше м. — 9,7 т.: Василик Ліда Ірина
друге м. — 9,5 т.: Воловина Христ.
третє м. — 8,5 т.: Заоборна Марта.

б) у присутності на лекціях, у %:
перше м. — 96: Василик Л. Ірина
друге м. — 92: Човган Ольга.

« Наш Клич », Буенос Айрес, 27 лютого 1969

УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ — НАВЧАЛЬНИЙ РІК 1969

ВПИСИ: Починаючи від 16-го лютого ц.р. відкривається вписи до Української Гімназії при філії Українського Католицького Університету в Буенос Айресі. Інформації й вписи при Українській Кат. Катедрі, вул. Рамон Фалькон 3960 в неділі, від години 11 до 14.

ІСПИТИ: Гімназійні іспити (черга перша) відбудуться в неділі 9, 16 і 30 березня ц.р. із слідуючих дисциплін:

— Релігія — проф. о. Король Василь і п. Милусь Микола.
— Українська мова — проф. мґр. Романюк Іван і п. Середяк Анна.
— Українська література — проф. мґр. Лідия Тауридзька.
— Українське суспільство — проф. д-р Богдан Галайчук,
— Географія України — інж. Ільницький Ростислав.
— Історія України — ліц. Василик Михайло і п. Липинський Ірин.

До іспитів із поданих дисциплін можуть голоситися, крім звичайних та вільних учнів гімназії, також особи, які не ходять на лекції, але мають відповідне знання і хотіли б на це мати формальне свідоцтво.

ПОЧАТОК НАУКИ: Навчання в українській гімназії починається дня 16 березня ц.р. і відбуватиметься в неділі від год. 9,45 до 12,10. Присутність учнів на лекціях обов'язкова.

ЛІТЕРАТУРНИЙ РАНОК

У дні 27-го квітня б.р. в приміщенні української гімназії відбувся літературний ранок заходом філії Українського Католицького Університету в Буенос Айресі. Ранок був присвячений пам'яті Т. Шевченка.

Припадок хотів, що наша студіююча молодь вшанувала пам'ять нашого великого Поета тим скромним виступом, в цей самий день, коли ціла українська громада пополудні святкувала врочисте вмурування пам'ятної таблиці під Шевченків монумент.

Доповідь на тему « Впливи романтизму в творах Шевченка » виголосила студентка першого року української філології п-на Маруся Зінько.

Літературний Ранок відкрила професор літератури при Католицькім Університеті мґр. Л. Тауридзька. В коротких словах пояснила вона ціль цього свята. Опісля зазначила, що доповідь молоденької студентки має особливе значення, бо написана самостійно, без нічиєї допомоги. Можливо, коли розглядати цю доповідь через професорські окуляри ще з краю, то можна б знайти в ній недоліки, — сказала проф. Тауридзька. — Але я розглядала її через окуляри, в яких бачиться знання української мови молоді родженої на чужині, й тому мушу сказати, що доповідь добра.

Прелеґентка вибрала для своєї доповіді Шевченкові баляди, де то вплив романтизму проявляється найбільш виразно. Зазначила одначе,

що в Шевченкових творах взагалі є багато прояву романтизму. Доповідь була опрацьована солідно і дуже добре виголошена. Головно уривки з баляд читала з великим чуттям і гарною дикцією.

Заля була вщерть виповнена студентами, учнями гімназії, були теж приявні всі професори та деякі батьки учнів.

Літературний ранок зробив на приявних дуже миле враження, ознакою чого були бурхливі оплески прелеґентці, як признання за її гарну доповідь.

« Наш Клич », 8.V.1969

УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ В АРҐЕНТИНІ ЗАКІНЧИЛА ПЕРШІ 5 ЛІТ ПРАЦІ

Весною 1966 року в Буенос Айресі була відкрита Українська Гімназія, з ініціятиви директора Філії Українського Католицького Університету в Римі, проф. Богдана Галайчука, та під патронатом єпископа УКЦеркви Владики Андрія. Приміщення і кляси цих фактично постійних курсів українознавства, бо в гімназії викладається українознавство на середньошкільному рівні, устатковані при Українській Католицькій Катедрі в Буенос Айресі. Першого року навчання відбувалося кожної неділі, а перша трирічна програма охоплювала такі ділянки, як релігію, українську мову, літературу, історію, географію й культуру та суспільство. Із 42 вписаних студентів і студенток перший рік успішно закінчили тільки 15 осіб. Тепер програму навчання продовжили на 4 роки, з Канади й ЗСА виписали відповідні українські підручники. Секретарем Української Гімназії є Сестра Служебниця Люїза, в гімназії викладає також Зенон Василик, перший абсольвент славістики Українського Католицького Університету. Тепер в гімназії навчається 50 студентів і студенток. Тижневик « Українське Слово » ч. 14/1971 повідомляв, що студенти, які не мають змоги купити всіх підручників, можуть їх випозичати в бібліотеці при Катедрі.

« Свобода », 18.VIII.1971

ІСПИТИ

Вислід передвакаційної сесії іспитів, якими закінчився академічний рік 1968. Згідно з нормами, прийнятими в аргентінських університетах і середніх школах, клясифікаційна скаля обіймає десять нот, при чому « достаточною » є нота *чотири.*

7.XII.1968 р. УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА:

Василик Зенон *десять* Петришин Анна *десять*

Василик Ольга *вісім*
Сасик Ольга *вісім*
Назарик Ярослав *дев'ять*

СЛОВЕНСЬКА ЛІТЕРАТУРА:

Остерн-Долінар Франціска *десять*
Шіффер Маріян *десять*
Міколіч Мілена *дев'ять*
Єребіц Станко *вісім*
Остерц Людовіко (Людвик) *дев'ять*

ЦЕРКОВНО-СЛОВ'ЯНСЬКА МОВА:

Остерц Людовіко *сім*

14.XII.1968 р.
ДОКТРИНА II ВАТИКАНСЬКОГО СОБОРУ: ОБ'ЯВЛЕННЯ:

Булат Зеновія *десять*
Гнатишин Анна *сім*
Остерц Людовіко *сім*
Василик Ольга *дев'ять*
Єребіц Станко *вісім*
Василик Зенок *дев'ять*
Позніц Хозе *десять*

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО:

Василик Ольга *вісім*
Василик Зенон *вісім*
Гнатишин Анна *сім*

ПЕДАГОГІЯ:

Остерц Людовіко *сім*
Гнатишин Анна *шість*
Єребіц Станко *вісім*
Василик Зенон *вісім*

21.XII.1968 р. ІСТОРІЯ СЛОВ'ЯНСЬКИХ ЛІТЕРАТУР:

Василик Зенон *десять*
Остерц Людовіко *дев'ять*
Василик Ольга *дев'ять*
Міколіч Мілена *десять*

ІСТОРІЯ СЛОВ'ЯНСЬКИХ КУЛЬТУР:

Єребіц Станко *сім*
Василик Зенон *десять*

Буенос Айрес, 18.III.1969 р.
П. Файдіґа *проф. д-р Б. Галайчук*

Буенос Айрес 11 жовтня 1971

Еміненціє!

Маємо шану поінформувати Ваше Блаженство, що 22 серпня наша

Філія відсвяткувала першу роздачу дипломів, якою завершила перший, 4-річний етап. Дістали дипломи:

з відмінним вислідом: Зенон Василик та Маріян Шіфрер;

з дуже добрим вислідом: Ольга Василик, Мілена Міколіч, бл.п. Йосиф Позніч (згинув у летунській катастрофі, після закінчення дипломового іспиту; диплом доручено вдові), Павло Файдіґа, Людвик Остерц.

Долучуємо вирізки з двох українських тижневиків, з точним описом свята. І хочемо згадати про незвичайно гарне слово проф. Дебельяка, який, в імени словінських професорів та студентів, висловив подяку Українському Католицькому Університетові, який дає їм змогу працювати та здобувати дипломи; був такий зворушений, що ледви закінчив промову.

Просимо Ваше Блаженство приняти вислови нашої найглибшої пошани та християнський привіт.

Слава Ісусу Христу!

Іван Романюк *Богдан Галайчук*

ПРОМОВА М-ҐРА І. РОМАНЮКА

виголошена в дні 22 серпня б.р. з нагоди роздачі дипломів першим ліценціятам Філії Українського Католицького Університету в Буенос Айрес.

Слова нашого Владики на сьогоднішній проповіді: — « До великих діл треба великих ідей, до великих ідей треба великих людей », — хай будуть моттом до моїх роздумань.

Стародавнє твердження, що університет це сонце, це світло, що родить нове життя, що будить заспалих до праці — ви знаєте. Знаєте також, що темнота породжує примари і потвори та звіріднює. В темноті з бігом часу завмирає життя.

Кожний нарід, що себе шанує і хоче, щоб його шанували, закладає свій університет. Тепер тяжко подумати, щоб могла існувати якась держава без університету.

Кромі церкви — університет являється другою святинею, де охочі посвячуються культові знання, яке ушляхетнює душу та зближає нас до Бога.

І ми ось тут, при катедрі, маємо наш університет; він уже має п'ятий рочок.

Тяжко було його зорганізувати, тяжко йде праця в ньому. Загумінкові пересуди та погляди наших громадян впливають шкідливо на молодь, яка не дуже то горнеться до цієї святині науки.

Все таки є ідейні одиниці, що своєю наполегливою працею дали змогу, щоб сьогоднішнє свято-роздача дипломів — таки відбулася.

Хоча довкруги валиться те, що ми колись уважали, та ще й тепер уважаємо за завершений ідеал тисячолітнього розвою — мораль та культура, — я вірю в силу та здоровий ще дух нашої молоді; бачу, що ще не все пропало.

Про ідейність, що не розгубилася ще на тернистій дорозі кожного з нас у погоні за « насушний », доказує наш професорський склад. У повседневній боротьбі за збереження життя, вони прямо крадуть в себе дорогий їм час відпочинку по своїй праці, та жертвують його добровільно нашій молоді і то даром, у виді викладів, що їх також треба приготовити.

Це є щось неймовірне. Тут, серед цілковито зматеріялізованого світу, де вам без « пропіни » не подадуть ні склянки води, є ще люди, що жертвують для ідеї свій час — а також докладають до цього матеріяльно.

З другого боку треба теж підкреслити, що на щире бажання « жертвувати » дуже мало охочих відгукнулося « приймати ».

Покищо серед більшости нашої молоді завважується брак зацікавлення рідним краєм, його історією, культурою, наукою. Якщо і є деякі, що їм ще дорога далека, незнана Україна, їх є надто мало.

Старші громадяни силою інерції заповнять деколи залю, де відбувається якась академія на честь котрогось з наших поетів чи національних героїв, та повні спокою, що сповнили свій національний обов'язок, вертаються додому.

На цьому кінчається вся боротьба за збереження національности, а з цим і народу. Аж страшно подумати, як це можливе, що сорока п'ятимільйоновий нарід не може з'єднатися та стати спільним рядом проти всіх своїх ворогів.

Нас історія нічого не навчила. Довкруги нас, як і за часів Сомка (1663 р.) чи Мазепи (1710 р.) герцюють безкарно розривні сили — самі ж таки єдинокровні брати, що сіють між нами незгоду, а відтак розбитих, як Юда Христа, продають ворогові.

Диявольську філософію насилля замкнув старовинний Рим у своєму кличі « Divide et impera ». Знаєте чому це так? Це тому, що в нас важливий брак свідомої інтеліґенції. Інтеліґенція — це ж якраз ця духова еліта, що бачить дальше, глибше, ясніше — передбачує куди нам іти, та, що робити.

Ця думка не моя, її висловив вже наш Кардинал Йосиф Сліпий, будучи тут нашим гостем.

Ми програли наші визвольні змагання не тому, що не мали геройських рук прицілити кулемета ворогові в груди, але тому, що в нас було мало заправлених старшин та *політиків*. Війну часами виграється не кулями, але політикою — дипломатією.

Та тут мусимо потішитися, що бій може програти і геройський нарід, але пропасти з лиця землі та історії — тільки нікчемний. А ми ще так

низько не скотилися. І якраз наш університет, гордість та найсвятіша цінність кожного народу, має сповнити дуже важливе завдання: збудити наш заспалий на еміґрації у добробуті нарід та повести його до кращого майбутнього.

Наші університети мають за завдання виховати людину політично вироблену, справедливу, скромну, але свідому своєї вартости та обов'язку: « Кожний думай, що на тобі мільйонів світ стоїть, що за справу мільйонів мусиш дати ти одвіт », писав нам колись Іван Фданко.

Наш університет має бути цим джерелом знання й духової сили, з якого черпатиметься духове відродження.

Міністер Культури і Виховання др. Малек таке сказав при одній нагоді: « Сучасний університет повинен бути динамічний, критичний, гнучкий і національний, не втративши одначе міжнародніх прикмет »...

В конституції Українського Католицького Університету є між іншим підкреслено, що створено цей університет на те, щоб рятувати і Церкву, і науку в українському народі, а може й сам нарід »...

Є незаперечним фактом, що ми, українці, нарід глибоко віруючий, так сильно зжилися з нашою Церквою, що в моментах грізних нашого життя, нашим прибіжещем та охороною була завжди Церква. Там, у нашому горі ми собі молилися та заспівали: « Боже, Великий, Єдиний... » і на душі стало легше. Зараз спостерігається, що довга рука Москви починає нам викрадати ці скарби наших ідей: любови Бога та Батьківщини.

Реасумуючи досі сказане, — настоюю: якщо б ми мали багато нашої свідомої інтеліґенції узброєної в реальне, глибоке знання своєї рідної історії, мови та культури, нас шанували б чужинці і тоді, коли в нас не було б атомових бомб. Ляк і пошана — це два розбіжні поняття.

Замість цього ми витрачуємо енерґію на свари так політичного, як особистого характеру, на роздори у всіх країнах нашого поселення.

Іван Франко так нас схарактеризував майже сто років тому: « Так мало серед них (українців) найшов я справжніх характерів, а так багато дріб'язковости, вузького еґоізму, двоєдушности й пихи »...

Я собі тут дозволю поставити деякі реторичні питання: чи ми хоча трішки змінилися за тих сто років? Чи ми ще й тепер не скликаємо « Чорні ради », руйнуючи цим єдність народу? Скільки то ще між нами є Брюховецьких, Гвинтовок та Тетер'ів, правда вже змодернізованих, але з тою відвічною метою: розривати суцілий організм народу.

Під сучасну пору у вільному світі є лише три українські університети, хоча ще не з усіми катедрами: в Мюнхені, Римі та в Буенос-Айресі. В Північній Америці та Канаді існують при державних університетах катедри слов'янської філології, тобто для точнішого окреслення, української мови й літератури. Мушу підкреслити, що кожна така катедра коштувала тамошню українську громаду 600 тисяч долярів.

Наша Філія Католицького Університету є цілковито даром. Братня словінська громада зі своїми ідейними одиницями тісно з нами співпрацює. Як ми, так і вони, віримо, що колись, при Божій помочі, повернемось знову у наші батьківщини. І коли там нас запитають: « Чи ви там на чужині розгублювали час на дрібниці »? Ми відповімо, ні. Ми, там в поті чола, та з великим трудом, виховували нашій батьківщині нових учителів-професорів.

ВАЖЛИВА ПОДІЯ В ЖИТТІ ФІЛІЇ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В БУЕНОС АЙРЕС

В неділю 22 серпня б.р., о 2-гій годині пополудні відбулася в літньому сальоні, при українській Катедрі, роздача дипломів першим « ліценціятам », що закінчили свої студії у гуманістично-славістичному відділі, при Філії Українського Католицького Університету ім. св. Климента, Папи в Буенос Айрес.

Це університетське свято відкрив директор Філії, д-р Б. Галайчук, привітавши опікуна Філії, Кир Андрія Сапеляка, увесь професорський склад, студентів та ґрадуантів. Опісля в коротких словах з'ясував труднощі, які довелося перебороти в організації цієї Філії, та майже п'ятилітню боротьбу за її існування. Д-р Галайчук підкреслив важливість цього роду студій для нашої молоді, народженої на чужині, а тоді покликався на слова проф. Яр. Рудницького, який під час свого побуту тут сказав: « Щоб нація збереглася в майбутньому, нам треба на чужині якнайбільше високошкільної еліти, нам треба наших університетів ».

Опісля Преосвященний Кир Андрій роздав дипломи, разом з індексами, сімом першим « ліценціятам », зазначуючи по-латині, кожному з осібна, з яким студійним ґрадусом закінчив свої студії. Після роздачі, Кир Андрій висловив свою радість з приводу цієї так важливої події та віру в успішний розвиток університету. Опісля відбулася номінація професора І. Романюка на діючого віцедиректора Філії, у заступстві недиспонованого директора д-ра Б. Галайчука, та двох членів Університетської Ради д-р Дебеляка та мґр. Василика. Після цього забрав слово мґр. І. Романюк. З уваги на дуже ядерне зформулювану актуальну тему, подається його промову в цілості, осібно.

На закінчення забрав слово д-р Дебеляк, представник словінської групи. Він подякував українцям за можливість, яку дали словінській спільноті студіювати у Філії. А до словінців звернувся у їхній рідній мові, кажучи, що вони повинні бути гордими на свої дипломи, одержані в Українському Університеті — власністю єдиної нації серед слов'янської групи на чужині — української нації.

Опісля всі « ліценціяти » станули до спільної світлини з Кир Андрієм та професорським складом.

« Українське Слово », Буенос Айрес, 19/23 вересня 1971

ОГОЛОШЕННЯ

У зв'язку з відкриттям пам'ятника Тарасові Шевченкові в Буенос Айрес, відбудеться з рамени Філії Українського Католицького Університету в Буенос Айрес виставка, в театрі Сан Мартін, творів, монографій та статтей про Т. Шевченка на різних мовах. Проситься тих, що мають які-небудь з вище згаданих матеріялів складати їх на руки викладачів У.К. Університету п.мґр. Л. Тауридзької і п.мґр. І. Романюка, Рамон Фалькон ч. 3960, або звертатися телефонічно на такі числа: 253 — 6805 і 243 — 0057.

« Наш Клич », 7.X.1971

ФІЛІЯ У.К.У. В БУЕНОС АЙРЕС - АРГЕНТИНА
ФІЛОСОФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

— Звичайні Слухачі —
— *Академічний Рік 1968/69* —

1. Василик, Зенон.
2. Василик, Ольга.
3. Гупало, Леоніля.
4. Ґерцар, Віктор.
5. Дзьоба, Матея.
6. Єребіч, Станко.
7. Козар, Марія-Ольга.
8. Міколіч, Мілена.
9. Назарик, Ярослав.
10. Новоа де ла Веґа, Максим Рубен.
11. Осетрц, Олена.
12. Остерч, Марія-Нівес.
13. Остерч, Людвик.
14. Позніч, Йосиф.
15. Роде, Юрій.
16. Скоберне, Ала-Марія.
17. Сустерсіч, Антон.
18. Шіффрер, Маріяп.
19. Файдіґа, Павло.

— *Академічний Рік 1969/70* —

1. Василик, Зенон.
2. Василик, Ольга.
3. Гупало, Леоніля.
4. Ґерцар, Віктор.
5. Дзьоба, Матея.
6. Єребіч, Станко.
7. Козар, Марія-Ольга.
8. Міколіч, Мілена.

9. Назарик, Ярослав.
10. Новоа де ла Веґа, Максим-Рубен.
11. Осетрц, Олена.
12. Остерч, Марія-Нівес.
13. Остерч, Людвик.
14. Позніч, Йосиф.
15. Роде, Юрій.
16. Скоберне, Ала-Марія.
17. Сустерсіч, Антон.
18. Шіффрер, Маріян.
19. Файдіґа, Павло.

— Надзвичайні Слухачі —
— *Академічний Рік 1968/69* —

1. Дебеляк, Йосифа.
2. Зибак, Іван.
3. Остерч, Францішка.

— *Академічний Рік 1969/70* —

1. Дебеляк, Йосифа.
2. Зибак, Іван.
3. Остерч, Францішка.

Буенос Айрес, 18-го квітня 1973 р.

Їх Еміненція
Блаженнійший Кир Йосиф Д. Сліпий
Верх. Архиєпископ Укр. Катол. Церкви
в Римі

Ваша Еміненціє!

В прилозі до цього листа пересилаємо Вам схематичний звіт з діяльності нашої Філії у якому включається:

а) Рух студентів, так звичайних слухачів як і вільних, та кількість прослуханих предметів продовж 1967-1972 рр.

б) Зіставлення зложених іспитів звичайними слухачами продовж 1967-1972 рр.

в) Зіставлення викладаних предметів продовж останніх років: 1971-1972.

Як видно із поданих прилог, наша Філія у першому році свого існування начисляла 15 студентів а минулого року 18 студентів. Найменший стан був у 1971 р. (9 студ.) а найбільший у 1969 р. (22 студ.). За національністю на всіх 46 студентів 31 це українці а 15 словінці.

Думаємо, що поданий тут звіт дає досить вичерпний образ про стан нашої філії, за попередні роки. Цього року проголошуємо вписи і в квітні починаємо знову виклади.

З висловами синівської відданости та пошани, здоровимо Ваше Блаженство християнським привітом.

Слава Ісусу Христу!

в.з. секретаря - *М. Василик* директор - мґр. *І. Романюк*

NOTAE ACCEPTAE — 1969 — ANNUS III — II SEMESTRIS

			DISCIPLINAE:						
№	NOMEN et PRAENOMEN:	INDEX:	1	2	3	4	5	6	7
1.	BUHAJ Sima	025-68							
2.	» Christina								
3.	CHOWHAN Olga	037-69							
4.	FAJDIGA Pavel	016-67				8	7		
5.	GERCAR Viktor	018-67							
6.	HNATYSZYN Anna	030-68							
7.	JEREBIC Stanko	022-67							
8.	MIKOLIC Milena	023-67	10	9		8	7		
9.	OSTERC Franciska	012-67							
10.	» Ludvik	013-67	8	7		8	8		
11.	POZNIC Joze	015-67	10	10	7	9	9		
12.	SCHIFFRER Marjan	014-67					9		
13.	SOKIL Halyna								
14.	VIVOD Augustus	036-68							
15.	» Iva	033-68							
16.	WARENICA Alexander	038-69						7	
17.	WASYLYK Zenon	010-67			8	10	10	10	10
18.	» Olga	011-67							
19.	» Irenae	039-69						10	10
20.	WOLOWYNA Christina								
21.	ZINKO Maria	040-69						8	9
22.	ZYBAK Ivan	041-69						8	9

Disciplinae:

1. Historia Sloveniae: Prof. Dr. Valentinus Debeljak.
2. Litteratura Slovena: Prof. Dr. Valentinus Debeljak.
3. Historia artis Slavorum comparata: Dr. Georgius Szulminski.
4. Historia christianitatis apud Slavos: Rev. P. Dr. Franciscus Gnidovec.
5. Historia organisationis politicae apud Slavos occidentales: Lic. Wladimirus Toczylowski.
6. Philologia ucraina: Lic. Ivan Romaniuk.
7. Litteratura ucraina: Lic. Lidia Taurydzka.

Український Католицький Університет
ім. св. Климента Папи в Римі
Філософічно-Гуманістичний Факультет
Філія в Буенос Айресі

РУХ СТУДЕНТІВ ТА КІЛЬКІСТЬ ПРОСЛУХАНИХ ПРЕДМЕТІВ
продовж років 1967-1972

число поряд.	Прізвище й імя	нац.	рік впису	кількість прослуханих предметів 1967 : I	II	1968 : I	II	1969 : I	II	1970 : I	II	1971 : I	II	1972 : I	II	раз.
	а) *Звичайні слухачі*:															
1.	Василик Зенон	укр.	1967	4	3	4	4	5	4	4	4					32
2.	Дембіцька-Вас. Ольга	»	»	4	3	4	4	5	4	4	4					32
3.	Назарик Ярослав	»	»	4	3	4	4					3	3			21
4.	Файдіга Павло	слов.	»	3	4	4	5	5	5	4	3					33
5.	Позніч Йосиф	»	»	3	4	4	5	5	5	4	3					33
6.	Остерц Людвик	»	»	3	4	4	5	5	5	4	3					33
7.	Міколіц Мілена	»	»	3	4	4	5	5	5	4	3					33
8.	Шіффер Маріян	»	»	3	4	4	5	5	5	4	3					33
9.	Эребіч Станко	»	»	3	4	4	5					3	3	4	4	30
10.	Роде Юрій	»	»	3	4	4	5									16
11.	Остерц Франціска	»	»	1	2	2	2	1								8
12.	Дебеляк Йожейна	»	»	1	2											3
13.	Гнатишин Анна	укр.	1968			4	4	5	4	4	4	3	3	4	3	38
14.	Кухтин-Сасик Ольга	»	»			2	3									5
15.	Бугай Христина	»	1969					3	2	3	2	3	3			16
16.	Варениця Олександер	»	»					5	4							9
17.	Василик Ліда Ірина	»	»					5	4	5	2	3	3	3	3	28
18.	Воловина Христина	»	»					5	4							
19.	Зінько Марія	»	»					5	4	3	2	3	3	3	3	26
20.	Жибак Іван	»	»					3	2	3	2	3	3			16
21.	Човган Ольга	»	»					3	2	3	2	3	3	3	3	22
22.	Клементе Август	слов.	1971									4	4	4	4	16
23.	Роде Марія	»	1972											4	4	8
24.	Бугай Оксана	укр.	»											4	3	7
25.	Лящевський Микола	»	»											4	3	7
26.	Федишин Марія	»	»											4	3	7
27.	Філяк Анна Марія	»	»											4	3	7
28.	Шаварняк Андрій	»	»											4	3	7

б) *Вільні слухачі*:

29. Герцар Віктор	слов.	1967	3	4	4	5	4						
30. Шустерніц Антон	»	»	3	4									
31. Гупало Неоніля	укр.	»	1	2									
32. Дзьоба Матея	»	»		2									
33. Бугай Сіма	»	1968			4	4	3	2	3	2			
34. Булат Зеновія	»	»			2	3							
35. Вівод Август	слов.	»			4	5	4	1					
36. Вівод Іва	»	»			4	5	4	1					
37. Паславський Юрій	укр.	1969					3						
38. Сокіл Галина	»	»					5	3					
39. Ваврик Юрій	»	1970							3	3			
40. Василик Ігор	»	»							3	2			
41. Караван-Василик Р.	»	1972									4		
42. Лех Ліліяна	»	»									4		
43. Маркевич Ілля	»	»									4	3	
44. Зварич Ярослав	»	»									4		
45. Прокопів Василь	»	»									4		
46. Федьо Юрій	»	»									4	3	

Український Католицький Університет
ім. св. Климента Папи в Римі
Філософічно-Гуманістичний Факультет
Філія в Буенос Айресі

ЗІСТАВЛЕННЯ ЗЛОЖЕНИХ ІСПИТІВ
продовж років 1967-1972

число поряд. Прізвище й імя	нац.	рік впису	кількість зложених іспитів 1967:	1968:	1969:	1970:	1971:	1972:	разом	завваги
Звичайні слухачі:										
1. Василик Зенон	укр.	1967	4	9	11	8			32	закінчив
2. Дембіцька-Василик О.	»	»	3	6	6	27			32	»
3. Файдіга Павло	слов.	»	7	9	6	11			33	»
4. Позніч Йосиф	»	»	7	4	8	14			33	»
5. Остерц Людвик	»	»	7	9	8	9			33	»
6. Міколіц Мілена	»	»	5	7	8	13			33	»
7. Шіфрер Маріян	»	»	7	9	3	14			33	»

8. Назарик Ярослав	укр.	»	4	3			2		9	студент
9. Эребіч Станко	слов.	»	7	6			6	4	23	»
10. Роде Юрій	»	»	5						5	—
11. Дебеляк Йожейка	»	»	3						3	—
12. Остерц Франціска	»	»		2					2	—
13. Гнатишин Анна	укр.	1968		7	1				8	студент
14. Кухтин Сасик Ольга	»	»		2					2	—
15. Бугай Христина	»	1969			2				2	—
16. Варениця Олександер	»	»			4				4	—
17. Василик Ірина Л.	»	»			7	3			10	студент
18. Зінько Марія	»	»			6	3			9	»
19. Жибак Іван	»	»			5	2	2		9	»
20. Човган Ольга	»	»			4	2			6	»
21. Клементе Август	слов.	1971					5	4	9	»
22. Роде Марія	»	1972						4	4	»
23. Бугай Оксана	укр.	»						1	1	»
24. Федишин Марія	»	»						1	1	»
25. Філяк Анна Марія	»	»						1	1	»

IX.

КНИГОЗБІРНЯ — БІБЛІОТЕКА В 1968-1973 рр.

Нагляд над бібліотекою мав: о. Рафаїл - Студит.
Працювали в бібліотеці:

Дарія Дубляниця - Торонто, Канада.
Маркіяна Дубляниця - Гузар, Торонто, Канада.
Ірина Кашубинська - Клівленд, ЗСА.
Мирослава Мудрак - Клівленд, ЗСА.
Микола Милусь - Буенос Айрес, Аргентина.

Помічники в бібліотеці У.К.У. — літо, 1972

Войнаровська, Леся 13.VI. - 26.VII.	Восокі, Вискансин - ЗСА	маґістер біології-зоології
Думань, Рома 16.VI. - 16.VII.	Торонто - Канада	середня школа
Скубяк, Оксана 18.VI. - 16.VII.	Чікаґо - ЗСА	бакалавреат з англійської літератури
Касіян, Оксана 18.VI. - 16.VII.	Чікаґо - ЗСА	педагогіка недорозвинених дітей
Нота, Оксана 20.VII. -	Заґреб - Югославія	біо-технологія
Савка, Ірена 23.VI. - 11.VIII.	Чікаґо - ЗСА	працює над маґістерською тезою з англійської літератури
Демчук, Роксоляна 13.VI. - 11.VIII.	Восокі, Вискансин - ЗСА	фармація
Гарасовська, Марта 23.VI. - 11.VIII.	Чікаґо - ЗСА	антропологічна лінґвістика
Білик, Дарія	Чікаґо - ЗСА	студ. україністики

Всіх вписаних чисел є: 11.615.
Від Вересня 1970 р. вписувано від числа 11.475 і вписано всього

140 книжок, задля праці над впорядкуванням і перерібкою бібліотеки.
Під одним числом є часто вписаних більше томів.

Звіт з праці зробленої в бібліотеці за час останніх п'ятьох років: 15-10-1968 до 25-8-1972

Рік 1968-1969

У цім році вписано приблизно від числа 8088 до числа 10.591, це значить около 2.500 (точно: 2.503) книжок, які вписано до каталогу і які понумеровано.

Рік 1969-1970

У цім році вписано приблизно від числа 10.592 до числа 11.354, це значить приблизно 750 (точно:762) книжок, які вписано до каталогу і понумеровано.

Рік 1970-1971

У цім році вписано приблизно від числа 11.355 до числа 11.613 це значить приблизно 250 (точно 258) книжок. В цім році закаталоговано так мало книжок, тому що впорядковано ту частину бібліотеки, яка знаходиться під читальнею. В цім році зібрано, впорядковано і вписано більшу частину газет, які зложено вздовж мурів на приготовлені полиці в поазбучному порядку.

Рік 1971-1972

У цім році записано точно від числа 11.614 до числа 16.116. Докінчено також впорядковування і списування ще тих газет, що осталися з попереднього року і відразу розпочато таку саму роботу впорядковування і списування журналів, що є в бібліотеці. До закінчення впорядкування журналів осталося ще велике число тих журналів, що прибули під час останнього академічного року і тому, що вони не були ще відділені від книжок, не було змоги їх впорядкувати.

В 1973 р. працювали:

д-р Романа Навроцька, Філядельфія, ЗСА
Віруляна Ткач, Ню Йорк, ЗСА
д-р Анна Бойцун.
Мати Дарія, Студитка - Крефельд, Німеччина.

1.IX.1973 р. є списаних чисел: 18.336.
Від 1973 р. закаталоговано понад 2.000 книжок, від 16.116-18.336.

X.

МУЗЕЇ — MUSEA

1. В порівнанні з попереднім п'ятиліттям музей мистецтва значно розвинувся і то під кожним оглядом і якости, і кількости об'єктів, а передусім щодо нового приміщення, як це бачиться з різних часописних звітів. Він перенесений до Митрополичого Архиєпископського Двора при площі Madonna dei Monti, 3, і займає 50 великих і малих кімнат та числить приблизно 5.000 предметів.

2. Також і природничий музей збільшився рідкісними видами звірят і птиць. Він остався в Університеті і займає перший поверх і три більші кімнати.

ЗВІТ З МУЗЕЮ — 1972 р.

Речі церковні й релігійні:

1. Митрополичий сакос; фелон з ризниці Св. Софії в Київі з XVIII і XIX-ого століття, даровані Українським Інститутом Америки в Ню Йорку і Союзом Українок в Америці — 64 відділ — Ню Йорк, закуплені в Ню Йорку на совєтській ліцитації релігійних і церковних предметів.

2. Ризи вишивані пам'яткової вартости:

   I. Архиєрейські ризи Єп. Кир Йосафата Коциловського з Перемишля. Дар: о. Митр. В. Гриника, Польща, 1970.

   II. Вишивані ризи
   дар: о. Митр. Мирослава Ріпецького — 1970.

3. Біла папська ряса
   дар: Папи Павла VI.

4. Біла мантія для Блаж. Кир Йосифа від Папи Павла VI. Цю мантію Блаженніший носив на Евхаристійному Конґресі в Бомбею 1964 року.

5. Пам'яткові Євангелія і чаші.

6. Часослови історичної вартости, між ним один з підписом Митрополита Кир Андрея Шептицького.

7. Плащениці.

8. Антимінси, старовинні і сучасні.

9. Різьблені ручні хрести.

10. Збірка старовинних дерев'яних різьб (фраґменти) з іконостасів і розп'ять зі збірки Р.Л. Лепкого, даровані о. Смиком.

11. Збірка гуцульських металевих хрестиків.

12. Ікони старовинні і сучасні.

13. Збірка репродукцій ікон на дошці.

14. Збірка оливодруків старих ікон.

15. Збірка побільшених фотографій старих церков в Україні, існуючих і здемольованих. Між ними кілька в процесі демолювання.

Образотворче мистецтво:

1. Олії:

I. Збірка *Михайла Мороза,* з двома портретами Блаженнішого.

II. *Мегика, Гуцалюка, Софії Зарицької, Крюкова, Е. і Ю. Козаків, Нечитайла, Андрієнка, Горняткевича.*

2. Темпери: Збірка *М. Осінчука* переважно на релігійні теми.

3. Акварелі:

I. *Петра Холодного Старшого* — проєкти вітражів до Духовної Семінарії у Львові.

II. *М. Бутовича*, дерев'яні церкви.

III. *Онишкевича*, альпейські краєвиди.

4. Експериментальні композиції *Борачка.*

5. Проєкти мозаїк до Св. Софії *С. Гординського.*

Різьба:

Бюсти Блаженнішого, папів Івана XXIII і Павла VI роботи *Молодожанина* і *Крука* — і різьба *Литвиненка.*

Плоскорізьба:

I. Збірка *Мухіна.*

II. Збірка медалій історичних постатей України роботи *Масютина.*

Ґрафіка: Дереворити, лінорити, офорти.

Збірки: *Гніздовського, Колесара, Сологуба, Мадая, Л. Нестюка,*

Поодиноко: *О. Кульчицька, Малюца, Білинський.*

Збірка пропам'ятних медалій золотих, срібних, бронзових.

Збірка монет золотих, срібних, бронзових, в ній кілька старорим-ських монет.

Збірка українських банкнотів.

Збірка ватиканських значків.

Альбоми з фотографіями подорожей Блаженнішого.

Фото-портрети Блаженнішого, між ними кольорові і чорно-білі роботи *Юсуфа Карма* з Оттави.

Фото-портрети папів Івана XXIII і Павла VI — багато з підпи-сами і дедикаціями.

Грамоти надання почесного громадянства і докторатів Блажен-нішому.

Пам'яткові дари різних країн, дигнитарів і ключі до міст.

Грамоти проголошення « Днів Блаж. Кард. Кир Йосифа Сліпого » в різних містах і країнах.

Народне мистецтво:

1. Збірка тканин, килимів — в ній два килими з робітні « Гуцуль-ське Мистецтво » в Косові — *Короленка.*

Тканини українського посенення в Бачці — Югославія.

2. Вишивки — автентичні, народні й сучасні примінені до модер-ного ужитку.

3. Збірка гуцульських хрестиків, перстенів і барток.

4. Писанки з усіх земель України.

5. Кераміка — сучасна і стара: з Пістині і Цвілика з 1930-их років.

6. Дерев'яна різьба — сучасна: касетки, свічники, тарілки.

7. Два старі різьблені й розмальовані свічники з Коломиї.

ПРАЦІ В МУЗЕЮ УКР. КАТОЛ. УНІВЕРСИТЕТУ В РИМІ

Після набуття Блаженнішим Верховним Архиепископом церкви Св. Сергія і Вакха та приналежного великого будинку, туди перене-сено Музей Українського Католицького Університету, який раніше мі-стився в будинку Університету при вул. Боччея. Ще до посвячення храму Жировицької Богородиці в жовтні 1971 р., тимчасово впорядковано і приміщено музейні експонати і колекції в новому приміщенні. Багато праці в це вкладала п-і С. Янів з Сарселю, Франція. Однак цінні музейні збірки не були ще в такому стані, щоб їх можна відкрити для постій-

ного оглядання. Треба було вкласти більше праці, поширити музейні приміщення та краще впорядкувати колекції.

Від кінця травня працюють в Римі наші пані з Філядельфії — Стефанія Пушкар та Марія Мазур над впорядкуванням музею. Перша наша заслужена діячка є добрим знавцем народнього мистецтва, і також музейної справи, а друга пані є спеціялісткою народних писанок (сама вона також підготовляє свою власну колекцію 36 писанок з різних областей України). З ними прибув також з Філядельфії студент мистецтва Андрій Мадай. Вони, разом з кількома студентками УКУ, взялися за основне впорядкування музею, поширення окремих збірок та відповідне розміщення експонатів. Сьогодні вже можна подати прелімінарні висліди їх праці, яка буде продовжуватися і в липні, коли приїде до Риму для праці в музеї пані Ірина Павликовська з Канади.

Музей сьогодні приміщений на третьому і четвертому поверхах; документаційно-виставкові матеріяли про стан релігії під комунізмом перенесено до нового крила будинку, який саме здано до вжитку. Український Музей тепер складається з таких відділів: історичний, зокрема об'єкти церковного вжитку (Владичі і священичі облечення, антимінси, плащаниці, хрести, богослужбові книги тощо); відділ старих ікон, відділ народньої різьби, відділ народньої вишивки з України та окремо народнього мистецтва з країн українських поселень.

Окремо влаштовано велику кімнату скульптур та кілька кімнат образотворчого мистецтва, в тому одна велика заля, яка має вигляд справжньої ґалерії. Вже понад 50 українських малярів мають свої картини в Музею. Годі згадувати тут усіх мистців (це буде подано пізніше в каталозі), які вже передали свої твори для музею. Але варта згадати тих, чиї збірки вже займають окремі невеликі музейні кімнати: пок. М. Осінчука, Я. Гніздовського, Ю. Колесара, Л. Онишкевича. Цінною є збірка медальонів пок. скульптора В. Масютина. Далі є кімнати графіки та новішої ікони.

Слід окремо згадати кімнату з експонатами із життя та діяльности Блаженнішого Верховного Архиєпископа, фундатора і опікуна Музею. Тут є зокрема різні фотографії, портрети, дипломи, різні грамоти і зокрема різні особисті дари, які наш Блаженніший одержав від своїх і чужих осіб та установ. Про це можна б спеціяльно і багато написати. В окремій кімнаті виставлено експонати неукраїнського мистецтва з країн українських поселень. Але й вони цінні саме тим, що це є дарунки для Верховного Архиєпископа з країн, які він відвідував.

Упорядкування, опис, а подекуди й реставрація деяких експонатів вимагає великого вкладу праці і це наші пані та добровільні працівники — студенти роблять з великою відданістю й винахідчивістю.

Музей сьогодні має характер історично-етнографічного і, як такий, напевно згодом буде збагаченням для Риму, який має вже різні тут на-

ціональні музеї, академії та інститути. Для цього напевно причиниться і його центральне положення в старій частині Риму. Вже тепер є зарезервовані години для відвідувачів.

Приклад Українського Музею в Римі є дуже повчальним того, як у великої людини зродилася плян-концепція цього музейного осередку, як послідовно ця людина перевела цей плян у життя; як ідейна спільнота, а часто й безіменні меценати допомогли придбати приміщення та мінімально забезпечити нову установу без всяких дотацій з-боку, і як сотні людей жертвують експонати та речі музейної вартости з думкою, щоб все це збереглося, та як ще інші ідейні одиниці жертвують безінтересовно свою працю, час і кошти, щоб попрацювати для Музею.

Так твориться, розбудовується і зберігається національна культура тут у вільному світі, коли вона загрожена на батьківщині.

« Українські Вісті », 20-27 липня 1972
Edmonton (Canada)

UN LIBRO APERTO SULLA CULTURA BIZANTINA

Viene ripetutamente detto che il museo rappresenta una istituzionalizzazione di quella universale tendenza a collezionare: esso fornisce una rappresentazione di realtà passate e presenti per mezzo di oggetti che trasmettono sensazioni e percezioni e danno al visitatore la possibilità di stabilire attraverso di essi rapporti personali e significativi con le varie culture.

Quando un museo si apre al pubblico, non diventa per ciò stesso un museo pubblico. Ma lo diventa quando è organizzato appositamente per i visitatori, ai quali si offre la concezione di un mondo che dovrebbe avere un significato per tutti; attraverso oggetti intorno a cui si può liberamente argomentare, che possono parlare un particolare linguaggio, perchè sono posti in una precisa collocazione per il godimento di ognuno.

Questo preambolo, che possiamo definire didascalico soprattutto per una cultura di massa, ci viene suggerito dalla recente « registrazione », or non è molto, nell'anagrafe dei musei dell'Urbe, del museo ucraino, voluto e realizzato dal Cardinale Giuseppe Slipyj presso la parrocchia ucraina che ha sede nella chiesa dei Santi Sergio e Bacco al rione Monti dove si venera la miracolosa « Madonna del Pascolo »: in una popolosa zona della vecchia Roma, in simpatica simbiosi di lingua e di costume, rivivono la fede, la storia e l'arte degli ucraini. Non che la loro presenza nell'Urbe si risolva tutta qui, tra parrocchia e museo, in una nostalgia di ricordi e di sentimenti; perchè lungo un'altra direttrice di Roma, quella moderna del quartiere Aurelio, è agevole incontrarsi con una presenza più numerosa, precisamente sulla via Boccea dove sorge da circa nove

anni una università ucraina che viene non solo a colmare una grande lacuna ma offre a seminaristi, sacerdoti e laici una istituzione su basi cristiano-cattoliche, che già conta numerose pregevolissime pubblicazioni scientifiche, con facoltà di teologia, di filosofia e di studi umanistici, « una fondazione incipiente ma promettente » — come ebbe ad esprimersi Paolo VI nel giorno della benedizione — per dare agli ucraini della diaspora la possibilità di una formazione solida e sana, « caratterizzata — ha sottolineato il Santo Padre — specialmente dagli studi della storia e del pensiero dell'Ucraina ».

In ordine cronologico, la chiesa della Divina Sapienza — Santa Sofia — che riproduce in parte la cattedrale di Kiev, è la manifestazione più vistosa della presenza degli ucraini a Roma. Più appariscente per la sua architettura e per il centro culturale e scientifico annesso, è l'espressione di una perennità di fede che si è fortificata dopo tristi vicissitudini: la sua consacrazione avvenuta nel settembre 1969 ha aperto un nuovo paragrafo della storia religiosa dell'Ucraina.

Facendo sempre riferimento a un ordine cronologico, il Museo si può considerare la più recente testimonianza ucraina a Roma, che fa da supporto storico all'una e all'altra chiesa; quasi un compendio iconografico della storia dell'Ucraina di ieri e di oggi. Un museo che si articola in cinquanta sale dove sono esposti ventimila « pezzi »: dagli antichissimi frammenti di terracotta locale a quelli di influsso greco o del popolo scita. In questa che si può definire la sezione etnografica del museo, è riassunto l'humus preistorico di quella regione: secondo le fonti scritte, i primi abitatori furono i Kimeri; poi dal secolo VII a.C. gli Sciti; dal secolo VI, folte colonie greche che si stabilirono sulle rive del Mar Nero. Poi il « discorso » museografico si fa più definito quando si apre il capitolo sui tempi storici dell'Ucraina; memorie, alcune marginali, che aiutano a ricostruire le tessere di un grande mosaico di cultura: ed ecco gli antichi sigilli e piombi di bolle ed altri documenti, un codice di circa l'XI secolo, opere d'arte del cinquecento, una delle quali proveniente dall'abazia di Monserrato, nella Spagna, alcuni doni ricevuti dai vari Pontefici: tra l'altro, una bellissima raffigurazione dell'Apostolo Pietro risalente al '500.

Ma quello che va considerato il piatto forte del museo sono splendide iconi, alcune delle quali anteriori al cinquecento: una tematica che, al di là della trattazione scientifica fondamentale, finisce con lo svolgere una forma di censimento artistico, anche se circoscritto, al fine di localizzare per la guida dello studioso alcune delle iconi che sopravvissero all'iconoclastia. Il fanatismo iconoclasta che fra l'VIII e il IX secolo perseguitò nel territorio bizantino la pittura religiosa fece strage di dipinti portatili. Ciò spiega l'estrema rarità delle immagini dei primi secoli e conseguentemente, per la scarsità dei confronti, l'incertezza nella loro datazione.

Qua e là, tra la lunga teoria di memorie storiche, si affacciano testimonianze più recenti come quelle di illustri artisti ucraini contemporanei che si presentano con tele ad olio, tempere ed acquarelli, alcuni dei quali donati dal primo ambasciatore dell'Ucraina presso il Quirinale. Anche in queste ed in altre donazioni sta il merito del Cardinale Slipyj: l'averle, cioè, selezionate e catalogate allo scopo di una precisa collocazione, nello spirito di quella che si può dire una « partecipazione agli utili » culturali, dei numerosi visitatori, italiani ed esteri, del museo. La teoria museografica continua con alcune gigantografie, di notevole valore documentario, una raccolta di paramenti sacri orientali, tra i quali un paramento vescovile « sakkos » e due paramenti sacerdotali « felonion » tutti e tre della fine del 1700. Inoltre tra i paramenti ricamati, vi è un completo di paramenti vescovili del vescovo confessore Giosafat Kocylovskyj. Si ammirano anche molte riproduzioni di chiese ucraine tra le quali la cattedrale di Leopoli (la più bella costruzione del rococò settecentesco) alcune mappe geografiche e un artistico samovar di ottone, già appartenuto allo zar Nicola II e donato al Cardinale da un gentiluomo del sovrano; lavori di artigianato, ricami variopinti che vanno dal tipico punto a croce alla finezza dell'ago-pittura, lavori d'intaglio ed intarsio in legno e madreperla, centinaia di uova di legno policrome antiche e moderne, scolpite con grande finezza che documentano da sole una antica tradizione religiosa.

Il più recente significativo dono che arricchisce la religiosità del museo è un artistico presepio in legno che il Santo Padre ha voluto donare al Cardinale Slipyj quale paterna espressione augurale nella ricorrenza del Natale che, nella Chiesa orientale, viene celebrato, secondo il Calendario giuliano, il 6 gennaio.

* * *

Ventimila pezzi: una panoramica archeologica, storica, religiosa ed artistica dell'Ucraina che abbiamo avuto il privilegio di visitare, godendo della preziosa guida dell'illustre « coordinatore », al quale va il merito, tanto considerevole perchè tanto raro nella nostra epoca disincantata e affaristica, di aver cooperato con provata sensibilità alla campagna, da tutti auspicata e da pochi attuata, per il museo come esperienza culturale: suscitare, cioè una « coscienza » per il museo che non si limiti alla semplice visita che è nella buona regola di un turismo; una regola ormai accettata, e forse sopportata per vecchia consuetudine. Ma una « coscienza » che intende sottolineare il fatto che la tendenza a volere integrare il museo nel sistema di cultura di massa può trovare la sua giustificazione anche nel rilievo che ciò potrebbe essere un mezzo per conquistare maggior prestigio che gli verrebbe dal riconoscimento sempre più popolare della sua larga utilità.

Il discorso sul Museo ucraino ci ha portato a fare una considerazione di costume che non è forzata perchè ben si adatta allo scopo principalmente culturale della nostra visita, che si conclude nella chiesa dei Santi Sergio e Bacco dalle origini molto antiche. E' conosciuta come Santa Maria del Pascolo per l'icona miracolosa della Vergine rinvenuta nel 1718 sul muro di un cortile annesso alla chiesa. L'affresco della Vergine, sull'arco dell'abside, circondata da angeli, rivestita in lamine d'argento e decorata a sbalzo e in oro, riproduce la Madonna del Pascolo che si venera a Zyrowic trovata in un campo e che, secondo la leggenda, non sarebbe opera umana. Indugiando sulle origini storiche della chiesa, si ha che all'inizio era un Oratorio e che venne restaurata ed ampliata nel 1745 da Francesco Ferrari, mentre la facciata fu eretta nel 1896 su disegno di Ettore Bondì. La ricca iconostasi è opera di Ettore Caroselli. Ignazio Ster dipinse le tele che ornano i due altari laterali raffiguranti i Santi Sergio e Bacco e San Basilio mentre la volta dell'iconostasi fu affrescata da Sebastiano Ceccarini. Altre pitture, che ornano i pilastri, completano la preziosità artistica dell'ambiente, che appare quasi fuori tempo — ci si perdoni la confidenza — al nostro gusto assuefatto fin troppo all'arte occidentale. A riandare alle memorie storiche, si viene a sapere che la chiesa e lo stabile adiacente quattrocento anni or sono furono, dopo l'unione con la Chiesa cattolica, adibiti a sede del metropolita e del suo apocrisario.

Ospitarono poi una comunità di basiliani, poi furono affidati al Collegio Pio-Latino-Americano, infine l'edificio fu venduto; stava per essere destinato ad albergo quando il Cardinale, con le offerte dei suoi fedeli, l'ha riscattato nel 1968, restaurando la chiesa e la costruzione che vi è unita e destinandone buona parte al museo, che è un libro aperto su una civiltà tanto preziosa: un motivo in più per ampliare il discorso sempre attuale sul raffronto tra le culture.

Il museo ucraino — lo spunto-chiave delle nostre note — come ogni museo, non è un luogo riservato al vagabondaggio dell'immaginazione; se parla di terre lontane, non offre un rifugio adatto per sognare; meno che mai un ambiente che intimidisce in cui si compiono inutili sforzi per capire. Nulla di tutto questo: nato per volontà di un illustre « operatore della cultura », il museo deve essere valido per un sempre nuovo vasto pubblico, attento come non mai ad altri valori e assolutamente impreparato in un campo, quale quello culturale, a cui ha tutta l'intenzione di ostinarsi a sentirsi estraneo.

« L'Osservatore della Domenica » 28 gennaio 1973
Città del Vaticano

« ВІДЧИНЕНА КНИГА ВІЗАНТІЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ »

Містимо репортаж пера Рафаелє Капомазі, що його видрукував тижневик Ватикану « Ль'Оссерваторе делля доменіка » з 28.I.1973 р. про наші нові наукові й культурні центри в Римі. Це свідоцтво чужинця. Це теж скромна оцінка овочу десятилітньої праці по визволенні нашого Первоієрарха Блаж. Кир Йосифа VII і вислів подиву для його трудолюбивости й завзяття. Це теж і вислів подиву для нашого народу, його релігійности й його мистецького ґенія. Чи не довелось би спарафразувати Христовий вислів з тієї нагоди: « Кажу вам, навіть серед Ізраїля я не знайшов був такої віри... ».

« Часто повторюється, що музей це установа з ціллю колекціонування — ним показується дійсність, минулу і сучасну, предметами, які викликують враження та дають глядачеві спроможність нав'язати особисті й знаменні контакти з різними культурами.

Коли музей відкривається для публіки, тим самим ще не є він публічним. Але таким він стається, коли зорганізований якраз для глядачів, яким дається поняття про світ, який мав би мати значення для всіх, при помочі предметів, які мають свою власну мову і є в тій цілі розложені в певнім порядку для втіхи кожного.

Цю нашу передмову, яку назвали б ми повчальною передусім для загальної культури кожного, викликала недавня реєстрація українського музею між іншими музеями міста Риму, що його заснував і зорганізував Кардинал Йосиф Сліпий при українській парафії при церкві свв. Сергія і Вакха в дільниці Монті, де почитається чудотворну ікону « Жировицької Богородиці ». Це густо залюднена частина старого Риму, де в приємній злуці мови й звичаїв ожила віра, історія й мистецтво українців. Але їхня присутність не обмежується лише до парафії і музею, в тузі спогадів і почуттів; бо в іншому місці Риму, в тій модерній частині Авреліо, можна легко зустрітися з одним могутнішим проявом: точніше на вія Боччея, де знаходиться від дев'ятьох років український університет, який не стоїть там лише на те, щоб заповнити велику прогалину, але служить для семінаристів, священиків і мирян, як установа на християнсько-католицьких основах, що вже начисляє дуже цінні й численні наукові публікації факультетів богословії, філософії й гуманістичних наук, « це установа в початках, але дуже надійна », — як висловився Павло VI у день посвячення — щоб дати укра нцям на еміґрації можливість солідної й здорової формації, « і вона характеризується — як підкреслив Святіший Отець — історичними дослідами і духом України ».

У хронологічному порядку, церква Божої Премудрости — Свята Софія, що частинно пригадує Софійський Собор у Києві, є найвизначні-

шою маніфестацією присутности українців у Римі. Замітна більше задля своєї архітектури й прилученого до неї культурного й наукового центру, вона є висловом тривалости віри, яка була скріплена по сумних життєвих злигоднях. Її посвячення, що відбулося в вересні 1969 року, відкрило нову сторінку релігійної історії України.

Ідучи за хронологічним порядком, музей можна вважати найновішим українським свідоцтвом у Римі, історичною опорою однієї й другої церкви, неначе іконографічним змістом вчорашньої й нинішньої історії України.

Музей поміщений у п'ятдесяти залях, у яких виставлено тисячі експонатів: від найдавніших фраґментів власних теракот до тих, у яких видно вплив греків і скитів на українську землю. В тій етнографічній частині музею бачиться праісторію цієї землі. Давні писані джерела кажуть, що першими жителями були кіммерійці; потім, від VII ст. перед Христом скити; а далі, від VI ст. численні грецькі колонії, які існували вздовж Чорного моря. Опісля « мова » музею все більше уточнується з початком історичних часів України. Пам'ятки наче другорядні, але помагають відтворити образ великої культури. Ось печатки різнородних документів, кодекс із XI століття, мистецькі шедеври, один з яких походить із манастиря Монсерату в Еспанії; деякі цари різних папів, між якими чудова репрезентація св. Апостола Петра з XV ст.

Але найціннішим скарбом музею — це чудові ікони, деякі ще з перед п'ятнадцятого століття. Науковець знайде в тих іконах деякі зразки, що збереглися від знищення за часів іконоклястів. З того ограниченого числа ікон можна витворити собі ідею образотворчого античного мистецтва.

Фанатичне нищення ікон VIII і IX ст. на візантійській території пояснює рідкісність образів перших віків і, внаслідок браку порівняння, спричинює непевність щодо дати їхньої композиції.

Тут і там, між довгою листою історичних пам'яток видно новітні зразки славних сучасних українських митців, які дали свої образи різноманітних жанрів. Деякі з них подаровані першим амбасадором України у Квіриналі. Також і в тих і в інших дарах криється заслуга Кардинала Сліпого: він їх перебрав, скаталогував для відповідного упорядкування з моттом « Участь у здобутках культури » для численних глядачів музею, так італійців як і чужих.

Ряд музейних експонатів продовжують гігантографії немалої документальної вартости, збірка східніх священичих риз, між ними єпископський « саккос » і два священичі « фелони », всі три з XVII століття. Окрім того, між вишиваними ризами знаходиться комплет єпископських риз мученика віри Кир Йосафата Коциловського. Можна побачити репродукції українських церков, а між ними катедральна церква у Львові (прекрасна будова у стилі рококо XVII ст.), деякі географічні мапи і артистичний бронзовий самовар, власність царя Миколи II, подаро-

ваний Кардиналові особою близькою до царя; ручні вироби, різнобарвні вишивки, інкрустації, ґравюри, сотки писанок із дерева, вирізьблені з великим хистом, що самі собою потверджують існування старинної релігійної культури.

Найновіший і значущий дар, який збагачує музей — це дерев'яний мистецький вертеп, дар для Кардинала Сліпого від Святішого Отця, як батьківський вияв побажань з нагоди Різдва Христового, що його у Східній Церкві святкують 7 січня.

20.000 експонатів: погляд на археологію, історію, релігію й мистецтво України, що ми мали щастя бачити, маючи цінного провідника, славного « творця », якому належить уся заслуга, що в таких часах спекуляції й критицизму, з глибоким відчуттям, здійснює клич: збудити « освідомлення », що музей — це культурний досвід. « Освідомлення », що має на меті підкреслити ту істину, що спроба ввести музей у систему масового виховання може знайти своє оправдання, беручи його як середник для здобуття більшого престижу, з огляду на його користь для публіки. Стаття про український музей наводить нам ще одну невимушену думку, а саме, що він прекрасно оправдує основну ціль нашої культурної візити, яка закінчується оглядинами дуже старинного храму святих Сергія і Вакха.

« Свята Марія Пасовиськ » — це назва чудотворної ікони Пресв. Богородиці, віднайденої 1718 р. на зовнішньому мурі храму. А фреск Пречистої в апсиді, окружений ангелами, покритий увесь сріблом і декорований золотом, представляє Матір Божу з Жировиць. Її знайдено на поляні, а леґенда вважає її за нерукотворну.

Затримаємося дещо над історичними початками цієї церкви. Спочатку була це молитовниця. Відновив її і побільшив 1745 р. Франціск Феррарі, а фасаду збудовано 1896 р. після рисунку Гектора Бонді. Багатий іконостас — діло Гектора Карозеллі. Образи святих Сергія й Вакха і св. Василія, що прикрашують бічні престоли, намалював Ігнат Стер. На стелі видніє фреск — діло Севастіяна Чеккаріні. Завершують мистецьку цінність храму ще й інші малюнки, що прикрашують пілястри, які для нашого смаку, звиклого до західнього стилю, здаються нам, вибачте за щирість, поза часом. Ідучи за історією, знається, що церква й приналежний будинок після заключення Унії з Кат. Церквою, 400 років тому, були осідком митрополита й його апокризарія. Згодом містилася тут василіянська спільнота, відтак перейшли в руки Піолатино-американської Колеґії, вкінці будинок продано. Був він уже призначений на готель, коли Кардинал пожертвами своїх вірних відкупив його 1968 р., відновляючи церкву й забудування; призначивши більшу його частину на музей, що є відчиненою книгою так цінної культури. Це ще один арґумент, щоб продовжити це слово над порівнянням між культурами, завжди так актуальне.

Український музей не є місцем для польотів фантазії, хоч представляє нам далекі країни, не надається для мріяння, — але теж не треба боятися, що відвідувач мусітиме робити надзвичайне зусилля, щоб зрозуміти. Аж так ні. Створений волею славного « діяча культури », музей має служити все новій і ширшій публіці, яка сьогодні, більш як колинебудь, цікавиться зовсім іншими вартостями, та із-за браку належного підготування, така культурна ділянка остається їй чужою ».

С. Гординський

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО ВПРОДОВЖ ВІКІВ

(Доповідь виголошена в листопаді 1971 р. в Музею Укр. Катол. Університету)

Українське мистецтво є духовим продуктом тієї східно-европейської території, яка через своє географічне положення між Европою й Азією стала природним мостом для наїздів східних кочовиків на Захід. Під різними тисками українська культура, особливо ж її мистецтво, намагалися постійно витворювати синтезу між східними й західними ідеями й формами. Отак, в українському мистецтві ми можемо помітити певні риси клясичного гелленського світу, і це буде явище природне, бо старинні греки мали свої поселення на півдні сучасної України починаючи з 7 в. до Н.Х. Але, одночасно, це мистецтво багате експресивними формами й кольорами, типічними для мистецтва Сходу.

Це явище найкраще помітне в глибоко традиційному українському народному мистецтві. Воно у великій більшості абстрактне, збудоване на строгому геометричному орнаменті високої прецизії та дуже живе своїми барвами. В ці абстрактні орнаменти включені різні мітологічні і релігійні символи — сонце, свастика, хрести, стилізовані квіти й дерева або просто хвилясті лінії, які символізують воду, і лінії прості, які означають дощ. Варто звернути увагу на те, що найдавніший зразок меандрового орнаменту, вирізаний у добі пізнього палеоліту на бивні мамута, знайдений на Україні. Звідси меандр міг дійти аж до Китаю, але як він міг дістатися до доісторичної Мехіки, залишається загадкою для дослідників мистецтва й науки.

Будучи вельми оригінальним, українське народне мистецтво одночасно виявляє подібності з великими стилями інших народів. Наприклад, неолітична трипільська кераміка споріднена з подібними виробами егейської культури. П'ятилисті квіти на українських вишивках нагадують єгипетський лотос, а гуцульські орнаменти на бронзі з Карпат подібні до мікенських орнаментів. Поганські і християнські мотиви змішуються в орнаментації писанок. Всі ці предмети народного мистецтва витворюються й досі, з тим самим закоріненим і інтуітивним вичуттям прадавнього естетичного ладу. Головним своїм завданням український майстер

уважав творити речі, які були б « гарні » і піддані ритмічній гармонії, подібно, як ритмічна мелодія є вирішним фактором у пісні.

Ще в до-християнську добу Україна мала численні християнські традиції. Коли при кінці 10 в. князь Володимир наказав скинути в Дніпро золочених ідолів і проголосив християнство державною релігією, воно мало вже тут своє коріння. Візантійські письменники 4 ст. зазначують, що « Скитія вже була опалена полум'ям віри », а слов'янський апостол св. Кирило бачив у Криму Святе Письмо « руськими письменами » ще в половині 9-ого віку. Також Київ мав церкви задовго до офіційного прийняття християнської віри. Прийняття християнства з Візантії було логічним процесом, він проклав шлях і для візантійської культури. Як знаємо, візантійський стиль у мистецтві був зформований трьома чинниками: християнством, як ідеологією, і гелленськими та східними формами мистецтва. Все це було близьке до мистецьких понять давнього русича і привело до швидкого ународнення цього стилю.

Пишна кам'яна архітектура княжої доби — XI-XIII вв. — мала всі характерні риси візантійського стилю, але в ній вичутні і деякі риси, типові архітектурі дерев'яній, місцевій. Ми знаємо, що в тих часах будовано також багатоверхі дерев'яні церкви, і тут мусіли бути вжиті будівні методи і стилі поганських святинь, бо сама Візантія дерев'яних церков не знала. великий, 26-банний Десятинний собор Києва був поставлений з каменю Анастасієм з Херсонесу, який також мусів знати місцеві методи будування. Цей храм був знищений підчас монгольської навали в половині 13 в., але собор Св. Софії в Києві, збудований за кн. Ярослава Мудрого в пол. 11 ст., зберігся досі. Із своїми мозаїками і фресками він є сьогодні однією з великих святинь християнського світу. Поза Києвом, у якому в 30-их рр. совєтський уряд знищив багато церков тієї доби, важливий збір старовинних храмів має Чернігів. Характерною ціхою тих церков є деякі романські стильові риси.

Побіч настінного малярства й мозаїк, існувало багато ікон на дерев'яних дошках. Тільки дуже нечисленні уникнули знищення підчас монгольських та інших наїздів. Деякі ікони були забрані з Києва суздальсько-владимірськими князями; так сталося з т.зв. Володимирською Богоматірю, фактично грецькою іконою, яку українці почитують як Вишгородську. Ікона Великої Панагії, дарована кн. Мономахом одній церкві в Ростові і останньо приписувана київському іконописцеві-ченцеві Аліпієві, знаходиться тепер у Третяковській Ґалерії в Москві. Ікона Ігоревської Богородиці, що була в Печерській Лаврі, загинула підчас останньої війни.

Галицькі малярі, які в 14-15 вв. розмальовували візантійськими фресками польські костели у Вислиці, Сандомирі, Кракові й Люблині, дали почин важливій та оригінальній школі галицької ікони. Перед останньою війною Український Національний Музей у Львові, Музей

Української Богословської Академії там же та інші більш місцеві музеї зібрали до 10 тисяч ікон тієї школи, з яких деякі сягали 14 ст. До війни описано й зрепродуковано тільки невелику частину того матеріялу. Сьогодні всі ці ікони скомасовані і складені в одній перетвореній на магазин церкві у Львові, фактично недоступній для огляду і вивчення. Тільки яких 50 ікон виставлено в Державному Музеї Українського Мистецтва.

Хоч галицька ікона вивчена тільки фраґментарно, немає сумніву в тому, що вона посідає своє власне високо оригінальне місце серед інших національних шкіл візантійського малярства. Вона відмінна від ікони грецької, сербської, болгарської і московської. Одночасно Галичина, знаходячись саме в центрі осі Балкани-Новгород, віддзеркалювала на свій спосіб впливи цих осередків іконографії. До особливо цікавих рис галицьких ікон належать деякі формальні перегуки з ґотикою, що дає можливість припускати існування майстерень, які творили одночасно для церков і костелів. Теперішні польські іконні збірки мають численні твори забрані з українських церков та з українських музеїв у Перемишлі й Сяноку. Ці ікони, подібно як і ікони зі східної Словаччини, замешканої українцями, останніми часами були на виставках у Західній Европі і сьогодні вже загально відомі.

Динамічна козацька доба, від пол. 16 до 18-ого ст., розвинула свій стиль — козацьке барокко. В малярстві, головно під впливом італійців та флямандців, появилися реалістичні форми, які незабаром знищили дисципліну візантійського стилю. Митрополит Андрій Шептицький, сам добрий знавець ікони, не без слушности писав 1913 р., що барокко знищило українське національне мистецтво, увівши в нього чужі формальні елементи. Куди більше творчою показалася архітектура. Будівники дерев'яних церков засвоїли барокко і розвинули нові форми, досягаючи, на думку сучасних архітектів, безприкладних довершень. Вони витворили тип дев'ятиверхої церкви, додаючи до традиційного триверхого типу два нові верхи, що дало церкву п'ятиверху, а з додатком ще чотирьох нових веж будова ставала 9-верхою. Усі ті вежі були в середині об'єднані одним простором, який давав ілюзорно збільшене почуття висоти, при чому весь внутрішній простір тримався тільки на стінах. Не раз 50 метрової висоти, ті церкви підіймалися струнко понад українськими рівнинами. В середині церков були іконостаси 4 до 5 рядів високі.

Принципи цієї дерев'яної архітектури мали сильний вплив на кам'яне будівництво, даючи йому висотність і легкість. До найкращих будов належать тут Святоюріївська церква Видубицького монастиря в Києві і Покровський собор у Харкові. Пізнє козацьке барокко називають також Мазепинським, бо гетьман Мазепа збудував або відновив до 20 церков у цьому стилі.

Не багато з тих церков залишилося досі, їх знищено найбільше також у 30-их роках.

Знищення Козацької держави царатом привело до стану, який в історії має назву Великої руїни. Культурні зацікавлення перенеслися до нового центру імперії — Петербурґу, який абсорбував і українські таланти, між ними знамениту школу клясицистів з Лосенком, Левицьким і Боровиковським. У реалістичному 19 ст. були чинні різні етнографічні школи мистецтва; справжнє відродження започаткував Тарас Шевченко, співець України, який був також визначним маляpем. У найближчому сторіччі нові ідеї і форми прийшли з імпресіонізмом. У першому десятиріччі нашої доби Михайло Бойчук, під впливом модерних напрямків у мистецтві Парижу, зробив крутий поворот до візантійських традицій, бачених очима новочасного мистця. Він став провідником неовізантиністів, важливого напрямку в сучасному українському мистецтві. Цей рух був немилосердно переслідуваний у совєтській Україні, сам Бойчук, його дружина-мисткиня і найкращі його учні-послідовники були зліквідовані в сталінських часах. На Заході подібні неовізантійські напрямки розробляли інші українські мистці, між ними Петро Холодний.

У сучасному мистецтві Україна має представників усіх стилів, від реалістичних до абстрактних. Між визначними постатями 20 сторіччя можна згадати Юрія Нарбута, братів Кричевських, Олексу Новаківського, Анатоля Петрицького, Миколу Бутовича, Олексу Грищенка, Галину Мазепу. Між ними Олександер Архипенко, невтомний пошукувач у світі форм, найширше відомий.

Сучасне українське мистецтво поділене. На Україні далі панівним стилем є соцреалізм, але парості відродження вже вичутні у графіці і декоративному мистецтві. Понад двісті українських мистців перебуває тепер у вільному світі, де має змогу вільного мистецького вияву. Хоч у їх творчості сильніше проявилися різні світові напрямки, вони теж намагаються втриматися в річищі українських мистецьких традицій і давати сильні, ясні і монументальні форми, поєднані з живими й експресивними кольорами.

Такі найбільш характерні риси українського мистецтва впродовж віків. Знати про це — важливо, без усвідомлення цих фактів немає повного зрозуміння важливих процесів у мистецтві Східної Европи.

SVIATOSLAV HORDYNSKY

UKRAINIAN ART THROUGH THE AGES

(The lecture was given in November, 1971, in the Museum of the Ukrainian Catholic University, Rome).

Ukrainian art is the spiritual product of the territory in eastern Europe that, due to its geographic position between Europe and Asia, was the natural bridge by which the eastern nomads invaded the West. Under various pressures Ukrainian culture, especially her art, had the task of working out a synthesis between eastern and western concepts. In Ukrainian art we discern certain features common with the classical Hellenic world. This is understandable. The ancient Greeks had colonies on the territory of present Ukraine as early as the VII century B.C. But at the same time, this art is rich in vigorous forms and expressive colors, typical to eastern art.

This phenomenon is nowhere more apparent than in the deeply rooted traditions of Ukrainian folk art. This is largely abstract, based mostly on strict geometric ornament of high precision, and vivid in its orchestration of color. Various mythological and religious symbols are introduced into these abstract ornaments — the sun, the swastika, the cross, geometrically stylized flowers and trees, or simply wavy lines to symbolize water and straight ones for rain. It is significant that the oldest specimen of the meander ornament, carved in the Late Paleolothic Era on a mammoth tusk, was found in Ukraine. From there it could reach China, but by what ways it managed to travel to pre-historic Mexico still baffles the world of art and science.

Highly original, Ukrainian folk art abounds with reminiscences of the great styles of other peoples. For example, the Neolithic pottery found in Trypillia in Ukraine has many features similar to the Greek Aegean pottery. The cinquefoil in Ukrainian embroidery is related to the Egyptian lotus, and the bronze ornaments of the Carpathian Mountains recall Mycenaean motifs. Pagan and Christian motifs mingle in the ornamentation of the Easter egg (pysanka). All these objects are still made today with the same deeprooted and intuitive sense of an ancient esthetic order. The chief aim of the Ukrainian artisan was and is the creation of a thing that is "fine" and is governed by a rhythmic harmony, much as the rhythmic melody is the decisive factor in song.

Even in the pre-Christian times Ukraine was rich in Christian traditions. When at the end of the X century Prince Volodymyr of Kiev ordered the gilded pagan idols cast into the Dnieper, and proclaimed Christianity the official religion of the Kievan state, Christianity already had many roots there. Byzantine writers of the IV century remark that

Scythia is "touched with the flame of faith", and the Slavonic Apostle St. Cyrill saw a Gospel written in Ruthenian during his visit to Crimea in the IX century. There were churches in Kiev long before the Christian era. The acceptance of Christianity through Byzantium was a logical process, and it opened the way to Byzantine culture. As we know, the Byzantine style was formed by three principal elements: Christianity as ideology plus Hellenic and Oriental art forms. All this was close to the artistic concepts of the ancient Ruthenians and led to the rapid localization of the Byzantine style.

The superb stone architecture of the Princely Era [X-XIII centuries] has all the characteristic features of the Byzantine style, but it also embodies some typical traits of its own showing the influence of local wooden architecture. We know that at that time multidomed wooden churches were built, and there the building methods and style of local pagan temples must have been utilized, as Byzantium had no wooden church architecture. The first large stone Cathedral in Kiev, the 25-domed Church of the Tithes, was erected by Anastasius of Chersonesus in Crimea, a Greek, but certainly acquainted with local building methods. This church was destroyed during the Mongol raids in the XIII century, but the St. Sophia Cathedral in Kiev built by Prince Yaroslav the Wise in the middle of the XI century still exists. With its mosaics and frescoes it is one of the great churches of the Christian World. Apart from Kiev, where many architectural monuments of that era were destroyed by the Soviet regime in the 30-ies, the most important assemblage of ancient churches is now in Chernihiv. The most interesting features of these churches is a certain Romanesque influence.

Besides mural paintings and mosaics there were numerous icons on wooden panels. All but a few perished in the Mongol and other invasions. The few that remained were taken from Kiev churches by Russian princes. This was the case of Our Lady of Vladimir, actually a Greek icon from a church near Kiev, and venerated by the Ukrainians as Our Lady of Vyshhorod. The Great Panagia, donated by the Kievan Prince Monomakh to a Rostov church and ascribed to the Kievan painter Monk Alipiy, is now in the Tretyakov Gallery in Moscow. The XII century Our Lady of Ihor, in the Cave Monastery in Kiev, was lost during the World War II.

The Galician painters who in the XIV and XV centuries decorated with Byzantine frescoes many Polish churches, among them in Wislica, Sandomir, Cracow and Lublin, established the important and original school of Galician icon painting. Before the last war, the Ukrainian National Museum in Lviv, the Museum of the Ukrainian Theological Academy there and other more local museums collected some 10 thousand icons of the Galician School, some dating as far back as the XIV century. Only

a small part of them was described and reproduced before the war. Today all these icons are stored in a Lviv church and virtually inaccessible for viewing and studying. Only about 50 of them are on exhibit in the State Museum of Ukrainian Art in Lviv.

Although the Galician icons are known only partially, there is no doubt that they have their own and highly original place among the national schools of Byzantine painting. They are different in comparison with the Greek, Serbian, Bulgarian and Russian icons. At the same time, Galicia, situated in the center of the axis the Balkans-Novgorod, reflected in its own way some influences of these iconographic centers. An interesting and unique feature in some of the Galician icons are, for example, certain Gothic reminiscences, proving that there must have been workshops working both for the Eastern and Roman Rite churches. The present Polish collections have numerous icons seized in the Ukrainian churches and from the Ukrainian museums in Peremyshl and Sanok. These icons, as well those from eastern Slovakia, largely inhabited by Ukrainians, were lately shown in Western Europe and have already an international renown.

The dynamic Kozak period from the mid-XVI to the XVIII c. developed the characteristic Kozak Baroque. In painting, under the influence of Italian and Flemish art it introduced realistic forms which soon destroyed the discipline of Byzantine style. Metropolitan Andrew Sheptytsky, a great connoiseur of the icon, wrote with reason in 1913 that the Baroque ruined Ukrainian national art by introducing elements alien to its sense of form. In comparison with painting Baroque architecture was highly creative. The builders of wooden churches adapted this style and, developing new forms, achieved artistic hights unparalleled in the opinion of today's architects. They created the nine-domed church by adding to the traditional three towers two more, thus making the church cruciform, and then completing the entire structure by four additional towers. All these towers were joined internally creating an illusory sense of space with the walls as the only support of the entire structure. Up to 50 m. high, these churches soared gracefully over the Ukrainian plains. Their interiors were decorated with elaborate iconostases, often 4 to 5 stories high.

The principles of this wooden architecture had a strong influence on building in stone and brick, endowing it with tall and slender grace. Among the finest are the St. George in the Vydubytsky Monastery in Kiev and the Cathedral in Kharkiv. The late Kozak Baroque is also known as Mazepinian. The Hetman built and restored some twenty churches in this style.

Not many of these churches survived, they were demolished mostly in the Thirties.

The annihilation of the Kozak state by the Tsars was followed by what is known in Ukrainian history as the Great Ruin. Cultural interests shifted toward the center of the new empire — St. Petersburg, and absorbed many Ukrainian talents, among them the brilliant school of Classicists with Losenko, Levytsky and Borovykovsky. In the realistic XIX century, marked by various ethnographic trends, national revival was started by Taras Shevchenko, the Bard of Ukraine, himself an outstanding painter. In the next century, Impressionism brought new forms and new ideas. In the first decade of our century Michael Boychuk, inspired by modern trends in Paris, made a sharp return to Byzantine traditions, as seen through the eyes of the modern artist. He became the leader of the neo-Byzantinists, an important trend in today's Ukrainian art. It was mercilesly persecuted in Soviet Ukraine where Boychuk, his wife, and his most prominent pupils were liquidated under Stalin. In the West similar neo-Byzantine trends were cultivated by other Ukrainian artists, among them Peter Kholodny.

Ukraine is represented in contemporary art by all possible trends, from the realistic to the abstract. Among the outstanding artists of the XX century are Yuri Narbut, the brothers Krychevsky, Oleksa Novakivsky, Anatol Petrytsky, Nicholas Butovych, Alexis Gritchenko, Halyna Mazepa, only to name the most original ones. Among them Alexander Archipenko, the persistent researcher in the world of art forms, is best known internationally.

Today Ukrainian art is divided. Socialist Realism still prevails in Ukraine, but the rebirth there is already felt in graphic and decorative arts. Over two hundred Ukrainian artists in the free world are developing free artistic expression. Although various international trends here are more pronounced, they strive to create within the mainstream of Ukrainian tradition, which demands clear, powerful, monumental forms and emphatic and vigorous color.

Such are the characteristic features of Ukrainian art through the ages. The knowledge of these facts is essential to the full understanding of East European art.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ У РИМІ

Нарешті, завдяки Верховному Архиєпископові Кир Йосифові VII, створено український музей у Римі. Відколи большевики зліквідували в Празі після II світової війни Музей Визвольної Боротьби (заснований у 1925 році), не було в Західній Европі української установи, яка мала б за мету збирати систематично творчість наших мистців.

Через брак рідного музею пропало багато творів мистців старшого покоління, а й твори деяких сучасних мистців гинуть на наших очах

(у квітні 1972 року згоріла під Парижем мистецька спадщина Софії Зарицької і Петра Омельченка).

А було, чи є, в Західній Европі кілька більших центрів, в яких довгі роки працювали наші визначні мистці: Париж — близько 20 мистців, Берлін — сильний осередок української скульптури з відомими іменами, як Федір Ємець, Василь Масютин, Єлисавета Скоропадська, Григорій Крук; Відень — Марія Дольницька; Лондон — Роберт Лісовський; Швайцарія — Іван Курах і Зоя Лісовська-Нижанківська і, за 27 років найновішої еміґрації, можна було зібрати добру збірку мистецьких творів.

Не треба забувати, що єдиною пам'яткою вільної творчости середини XX ст. залишаться для майбутности твори еміґраційних мистців, в Україні бо дозволений лише стиль соцреалізму, а навіть, якщо там появляються твори незв'язані з офіційним радянським стилем, то чи вони збережуться?

Хоч і відчувалося гостру потребу власного музею в Західній Европі і про нього нераз були розмови серед зацікавлених осіб, та не найшлося людини, яка мала б відвагу й потрібний авторитет взятися до такого великого діла.

І як це вже часто в нашій історії бувало, потребами культури зайнялася Церква. Основником українського музею в Римі став Верховний Архиєпископ Кардинал Кир Йосиф VII, який після перебування на засланні, приїхав до Риму 9 лютого 1963 року і грамотою з дня 25-го листопада 1963 року оснував Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Як тільки новозбудований дім університету став готовий до вжитку — призначено в ньому 5 кімнат для музейних збірок. Через те, що Ісповідник віри втішається серед широких кіл громадянства глибокою пошаною і великим авторитетом, його ініціятиву громадянство піддержало і вже від 1966 року почали надходити до Риму посилки з цілого світу з пам'ятковими предметами, книжками, а теж і з творами українських мистців. Деякі мистці самі від себе пожертвували образи чи графіку. За декілька років 5 кімнат у будинку університету показалися затісними, щоб помістити всі музейні експонати, і виринула потреба простірнішого приміщення для музею. В 1969 році Верховний Архиєпископ відкупив старий, великий і гарний будинок у центрі Риму (П'яцца Мадонна деї Монті ч. 3), який від 1630 до 1960 року належав Українській Католицькій Церкві і в ньому мали свій постійний осідок представники київських, а пізніше галицьких митрополитів у Римі, а в роках 1897-1929 містилася «Руська Колеґія» під управою оо. Єзуїтів і оо. Василіян). Після ремонту восени 1971 року будинку й церкви свв. Сергія і Вакха, яка належить до нього, цей дім став осідком української парохії в Римі і гостинниці, а в 50 кімнатах третього й четвертого поверхів приміщено «Музей Мистецтва Укра-

інського Католицького Університету ім. св. Климента Папи », куди перевезено збірки, які досі зберігалися в будинку університету на Вія Боччея ч. 478.

Як жоден музей не постав за рік чи за десять, так і наш музей є тепер у стадії організації й розбудови, треба буде ще чимало праці й гроша, щоб він став під кожним оглядом репрезентативним, але вже сьогодні він має свою інфраструктуру та найнеобхідніші влаштування — і коли може ще завчасно подавати точний довідник музею, бо його збірки постійно доповнюються новими експонатами — то для історичної документації, як і для інформації осіб зацікавлених мистецтвом варто подати точніші дані про його сучасний стан, цебто стан у місяці липні 1972 року, коли кількість усіх музейних експонатів перейшла вже понад 10,000 одиниць.

Музей має чотири головні відділи:

1. Історичний.
2. Етнографічний.
3 Релігійного мистецтва.
4. Образотворчого мистецтва.

Очевидно, цей поділ, як і всі поділи, не може бути строгий, бо, наприклад, в історичному відділі знаходяться портрети наших митрополитів, ікони можна зараховувати як до релігійного, так і до образотворчого мистецтва, а різьблені дерев'яні хрести — до етнографії і до релігійного мистецтва.

1. І с т о р и ч н и й відділ збирає передовсім документи й пам'ятки до історії Української Церкви, до життя й діяльности визначних церковних діячів, як також усякий архівний матеріял, у тому фотографії українських церков.

В окремій кімнаті зложені матеріяли про життя та діяльність Верховного Архиєпископа Кардинала Кир Йосифа VII, фундатора й опікуна музею. Є тут різні портрети, фотографії, грамоти, медалі й інші особисті дари, які Кардинал Йосиф Сліпий отримав від своїх і чужих осіб та установ.

2. Е т н о г р а ф і ч н и й відділ має досить велику й гарну збірку писанок з України і з еміґрації, чимало вишивок — головно серветки, рушники, подушки, скатерті, сорочки з різних околиць України, є між ними кілька досить давніх. Є кілька некомплетних зразків народної жіночої й чоловічої ноші, оригінальна гуцульська кераміка і т.зв. « трипільська » кераміка еміґраційного виробу, дерев'яна різьба — касетки, тарілки, альбоми, топірці, свічники — в більшості наслідування гуцульської різьби, але є теж і оригінальна гуцульська різьба.

Є там гарна й рідкісна збірка гуцульських мосяжних хрестиків-намист. Цей відділ доповнюють акварелі Олени Кульчицької із зображенням зразків народної ноші західніх областей України.

3. У відділі р е л і г і й н о г о мистецтва вже є кілька цінних і давніх антиміnсів, деякі з них мають високу мистецьку вартість і заслуговують на окрему статтю з ілюстраціями. Є кілька плащаниць неоціненої вартости, є малі оригінальні ікони з XIX і XX стол., єпископські ризи, між ними один саккос із Київської Св. Софії, гаптовані на шовку « воздухи », різьблені дерев'яні ручні хрести, один із них датований 1830 роком, та металеві хрести й триптихи, церковні свічники. Між богослужебними книжками найстарше видання є « Требник » із 1739 року (репродукція титульної сторінки цього Требника була поміщена в « Нотатках з Мистецтва » ч. 6 на стор. 6). Знаходяться там вишивані ризи Єпископа-Мученика Кир Йосафата Коциловського з Перемишля.

4. Відділ о б р а з о т в о р ч о г о мистецтва є найбільший і поділяється на: *а*) малярство, *б*) графіку, *в*) скульптуру.

Малярство є представлене у великій Синодальній залі й у кількох малих кімнатах та у вестибулі четвертого поверху.

У Синодальній залі треба згадати такі замітніші твори: Микола Бутович — « Дерев'яні церкви на Закарпатті », 4 акварелі з 1934 року. Петро Мегик — « Мертва природа », темпера, в сильних темно-червоних кольорах (репродукція в « Нотатках з Мистецтва » ч. 9 ст. 49). Іван Іванець — « Сільський краєвид », олія. Олександер Климко — « Успенська церква у Львові », олія, ціла композиція в синіх тонах. Зенон Онишкевич — великий портрет на цілий ріст Верховного Архиєпископа Кир Йосифа VII. Любослав Гуцалюк — « Церква св. Юра у Львові » і « Дерев'яна церква в Желехові », обі олії. Тирс Венгринович — « Лемківська церква », олія. Петро Холодний (старший) — « Подвійний жіночий портрет », олія, Коломия 1919 р., дуже гарний портрет невеликого розміру; « Ангел біля Божого гробу », ґваш (репродукція в « Нотатках з Мистецтва » ч. 5 стор. 3) і два проєкти вітражів для церкви, акварелі. Яків Гніздовський — « Мертва природа з вазонком », олія 1963 р., строгий, сучасний реалізм. Григорій Смольський — « Карпатський краєвид », олія, 1969 р., маленька, але сильна в кольорах композиція, майже фовізм. Михайло Мороз — чотири краєвиди, олії, багаті на сильні кольори. Святослав Гординський — фігурна композиція « Музиканти », олія. Северин Борачок — « Три жінки », темпера, в притаманних мистцеві теплих, делікатних півтонах. Софія Зарицька — « Жінка », « Двоє дівчат », малі монотипії в теплих кольорах. Никифор Дровняк — « Лемківський краєвид », аквареля. Олена Кульчицька — « Церква в Перегінську », аквареля. Юрій Козак — велика композиція на дошці « Бо-

городиця », акрилік. Іван Курах — студія до « Розпяття », олія, драматичний вираз у сіро-чорних кольорах. Михайло Осінчук — велика композиція « Пієта », темпера.

У вестибулі четвертого поверху (вхід до музею) на головній стіні велике полотно Юліяна Колесара — « Вашінґтон переходить ріку », олія, 1970 р., пів-абстрактна композиція з динамічним рисунком, у сильних червоно-синіх кольорах. Напроти нього « Композиція », олія 1963 р. Михайла Нечитайла-Андрієнка, абстрактний твір із гармонійними кольорами й лініями. На бічній стіні — « Львівський ринок 1918 року » Едварда Козака, олія в приємних свіжих кольорах.

В окремій малій кімнаті 9 творів Михайла Осінчука, всі в темперовій техніці, між ними « Богородиця » (кольорова репродукція в « Нотатках з Мистецтва » ч. 8 стор. 11), « Св. Юрій » репродукція в « Нотатках з Мистецтва » ч. 9 стор. 11), портрет Верховного Архиєпископа Кир Йосифа VII (мабуть, чи не найкращий із усіх 6 портретів Блаженнішого, які є в музеї) і дуже гарна мала ікона « Мати Божа » свисить над вікном). Мистець Михайло Мороз має також свою окрему кімнату, де вміщені 4 образи.

В інших кімнатах є Бориса Крюкова — портрет Верховного Архиєпископа, « Церква » Ореста Гладкого, акварeля з дуже точним рисунком, кілька картин-мозаїк Северина Борачка й одна окрема кімната з образами Володимира Кивелюка.

Відділ графіки обіймає, крім одного дереворитy О. Кульчицької, майже виключно праці сучасних мистців, він розміщений у трьох кімнатах. Яків Гніздовський — заступлений 5 дереворізами (між ними відомий із репродукцій « Соняшник ») і одним рисунком дерева. Андрій Сологуб має 13 творів — 9 офортів і 4 лінорити, є це праці з років 1947-1970. Юліяна Колесара є 5 ліноритів і дереворізів, усі великого формату. Два лінорити Петра Омельченка « Винозбір » і « Праця » з 1930-их років. Мирон Білинський заступлений одним дереворитом « Церква ». Леся Нестюк має три твори (в тому дві абстрактні композиції, 1 офорт, 1 дереворит і 1 лінорит). Є тут Олени Кульчицької один дереворит « Св. Йосафат ». Врешті акварeля церкви Печерської Лаври без підпису, мабуть О. Пащенка.

В окремій кімнаті є 14 великих акварель Зенона Онишкевича, які представляють краєвиди швайцарських Альп і північну Францію (Нормандію), праці з 1966 р.

Відділ с к у л ь п т у р и займає одну велику, ясну залю, прикрашену полтавським килимом. Є там великі погрудні портрети: Папи Івана XXIII — роботи Григорія Круга (бронза) і другий портрет цього самого Папи долота Льва Молодожанина (гіпс), Папи Павла VI — Г. Крука (гіпс) і два великі портрети в бронзі Верховного Архиєпископа Кир Йосифа VII — один Г. Крука (репродукція в « Нотатках з Мистец-

тва » ч. 2 стор. 35), а другий Льва Молодожанина; малий портрет (голова) Бережницького (авторства, покищо, не вдалося устійнити). Є там окрема вітрина з медальйонами роботи Василя Масютина, які зображують наших князів, гетьманів і діячів культури (репродукції в « Нотатках з Мистецтва » ч. 5 стор. 4 і 59 та ч. 7 стор. 4).

Микола Богдан Мухин показаний чотирьома малими металевими плоскорізьбами. По середині залі знаходиться велика копія сфінкса, оригінали стоять при головному вході до будинку УКУніверситету.

Над упорядкуванням і каталогуванням експонатів працювали досі: пані Софія Янів, Святослав Гординський, пані Пушкар, мистець Ю. Гура, а останньо — пані І. Павликовська і студент мистецтва Андрій Мадай.

Нотатки з Мистецтва
Ukrainian Art Digest
червень 1973 року, стор. 49-54.
Об'єднання Мистців Українців в Америці, Відділ у Філядельфії.

VON DER UKRAINISCHEN KATHOLISCHEN UNIVERSITÄT IN ROM UND IHREM MUSEUM

Die Ukrainische Katholische Universität in Rom ist die Fortsetzung der Theologischen Akademie von Lemberg. Ihr Fortbestehen und ihre Wirksamkeit in der ukrainischen Heimat ist jetzt seit langen Jahren unmöglich geworden. In den zwanzig Jahren ihrer Tätigkeit hat die Akademie von Lemberg nicht nur auf die wissenschaftliche Tätigkeit in der Ukraine, sondern überhaupt auf das ganze geistige Leben der Ukraine bedeutenden Einfluß ausgeübt. Sie fand darüber hinaus bei ausländischen wissenschaftlichen Instituten hohe Anerkennung.

Nach der Unterdrückung der Akademie in der Heimat hat ihre Nachfolgerin, die Katholische Ukrainische Universität in Rom, im Rahmen der Emigration einen viel schwereren Stand. Trotzdem hat sie bereits ihr eigenes Haus, eine Bibliothek, ein Archiv und ein eigenes Museum. Die Zahl der Studenten beträgt zur Zeit 26, die Zahl der bisher veröffentlichten Druckwerke rund 70. Ausführlich berichtet darüber das im Jahre 1969 erschienene Werk: « De Ucrainorum Universitate S. Clementis Papae primo quinquennio 1963-1968 peracto suae originis et activitatis enarratio » (Bericht über Entstehen und Tätigkeit der Ukrainischen Katholischen Universität des hl. Papstes Klemens nach dem 1. Quinquennium ihres Bestehens).

Das, wie oben bemerkt, zur Universität gehörige Ukrainische Kunstmuseum wurde 1971 aus dem Gebäude der Universität in ein zur Kirche der hl. Sergios und Bacchos an der Piazza Madonna dei Monti 3 gele-

genes Gebäude übertragen, wo die Kunstgegenstände 50 Räume füllen.

In den Jahren 1971/1972 sind drei Fortsetzungsbände der « Monumenta Ucrainae Historica » (Band VIII, IX, X) erschienen, ferner neben einigen anderen Neuerscheinungen Band III-V der « Opera Omnia » des Großerzbischofs Josyf Kardinal Slipyj.

Vom 1. bis 30. Juli 1971 hat in der Universität der 2. Akademische *Sommerkurs* stattgefunden. 10 Professoren aus verschiedenen Ländern Europas, der Vereinigten Staaten Nordamerikas und Kanadas hielten die Vorlesungen, an denen 25 Studenten teilnahmen.

Der 3. Akademische Sommerkurs dauerte vom 15. Juni bis zum 16. Juli 1972. 15 Professoren aus verschiedenen Ländern Europas und Amerikas hielten die Vorlesungen, an denen sich 35 Studenten beteiligten. Am 5. Juli wurden alle Teilnehmer vom Hl. Vater in Audienz empfangen. Zum Beginn des Kurses wurde eine Statue des ukrainischen Dichters Taras Schevtschenko enthüllt, die ihren Platz vor dem Gebäude der Universität gefunden hat. Schöpfer des Bildwerkes ist Professor Ugo Mazzei. Die Festrede bei der Enthüllungsfeier hielt Großerzbischof Josyf Kardinal Slipyj. Er behandelte dabei das Dichtwerk Schevtschenkos, « Neofiti ».

« Osservatore Romano » berichtet unterm 22.10.1972 anläßlich der « Woche der Museen » ausführlich über das *Ukrainische Museum bei S. Sergio ai Monti*. Wir entnehmen dem Bericht: Kirche und anliegend Gebäude sind seit mehreren Jahrhunderten an das ukrainische Volk gebunden. 400 Jahre sind es, daß das Haus römischer Sitz des Metropoliten von Kiew war. Es war auch Sitz seines Apokrisars, der ihn beim Papst vertrat. Nachdem das Haus eine Zeitlang einer Kommunität der Basilianer gedient hatte, wurde es verkauft, um ein Hotel zu werden. Mit den Opfergaben seiner Gläubigen hat der Kardinal 1968 Kirche und Haus gekauft; hat beides restaurieren lassen, und 50 Säle oder Zimmer für das Museum bestimmt.

Die Museumsstücke stammen meist aus der Ukraine und gehen in ihren ältesten Stücken 5000 Jahre zurück. Am Hauseingang im Parterre ließ der Kardinal eine künstlerische Büste Papst Pauls VI. anbringen um so, wie er sagt, seine Treue und Dankbarkeit dem Papst gegenüber auszudrücken für alles Wohlwollen und alle Hilfe, die ihm zu seinem Troste der Papst dauernd erwies und erweist.

Die Zahl der Ausstellungsgegenstände beträgt rund 20 000. Es sind Stücke aus ältester Zeit, andere aus der Zeit griechischen oder skytischen Einflusses auf die Ukraine, alte Bullen und Siegel, ein Codex aus dem 11. Jahrhundert, Ikonen, Geschenke von Päpsten, ein von Patriarch Athenagoras I. gegebenes Evangelium, eine Münzensammlung von Kardinal Amleto Giovanni Cicognani. Besonders beachtenswert ist die reiche Sammlung von Gemälden ukrainischer Maler. Erwähnt seien noch ukrai-

nische kirchliche Paramente von künstlerischem Wert wie eine Sammlung von Reproduktionen ukrainischer Kirchen; weiter geographische Karten aus dem Jahre 1666, kunstvolle Intarsienarbeiten in Holz und Perlmutt, endlich Hunderte von antiken und modernen, kunstvoll gemalten Ostereiern. Alles in allem ein Museum, das auch in der kunstreichen Stadt Rom eines Besuches wert ist.

« Der christliche Osten » 1972

ЩО ЗБУДУВАВ БЛАЖЕННІШИЙ ЙОСИФ У РИМІ? ІНТЕРВ'Ю З ІРИНОЮ ПАВЛИКОВСЬКОЮ

Відома громадсько-суспільна діячка І. Павликовська повернулася недавно з Риму, де працювала якийсь час у Музею Українського Католицького Університету, допомагаючи впорядкувати різні експонати. Тому що І. Правликовська побувала в Римі вже кілька разів з тією самою метою, вона досить добре обзнайомлена з усіми дотеперішніми досягненнями Верховного Архиепископа Йосифа. Ми звернулися до неї з проханням розказати нам, що досі вдалося Верховному Архиепископові збудувати в Римі. Її відповіді друкуємо в цій статті.

— Ми чули, що Ви, пані Павликовська, саме повернулися з Европи, де Ви перебували протягом кількох тижнів. Яка була ціль Вашої подорожі?

— Так, я була в Европі шість тижнів. В червні цього року відбулася в місті Манчестер в Англії триденна конференція українських европейських жіночих організацій, в якій взяли участь делеґатки Англії, Бельґії, Франції, Німеччини та Австрії. Ця конференція була скликана Світовою федерацією українських жіночих організацій (СФУЖО). На ній я і п-і Пазуняк репрезентували управу СФУЖП. Конференція тривала три дні. Два дні були призначені на ділові наради, а третього дня, в неділю 16 червня, відзначено святочно 25-річний ювілей СФУЖО та місцевої жіночої організації. На святочну академію прийшло поверх 600 осіб, бо на неї прийшли не лише учасниці з'їзду, але приїхали теж українці з різних місцевостей Англії. З'їзд був дуже успішний. Після конференції я поїхала до Риму, до, на запрошення Кардинала Йосифа, я працювала в Музею УКУ. Там я працювала теж влітку минулого року.

— Ви певно мали нагоду бачити ті всі українські установи, які Блаженніший Йосиф оснував у Римі. Чи Ви розказали б нам дещо про них?

— Дуже радо! Як знаєте, саме цього року минуло десять літ від приїзду Верховного Архиепископа й Митрополита Йосифа із заслання

з СССР. За той час Блаженніший створив та урухомив Український Католицький Університет ім. Папи Климента, збудував собор св. Софії, купив гарну садибу із чудовим будинком над озером Альбано, приблизно 20 км. від Риму, та передав її оо. Студитам, а врешті відкупив і відновив будинок з церквою при площі Мадонна деі Монті в центрі Риму, що був колись власністю Української Католицької Церкви. В церкві похоронені три українські владики. Там, за стараннням Верховного Архиєпископа, засновано першу в Римі українську парафію ім. святих Сергія і Вакха. При університеті засновано теж видавництво і бібліотеку, а також музей українського мистецтва, природничий музей та ґалерію картин українських мистців. Все це зроблено за пожертви, що їх склало Блаженнішому українське громадянство у вільному світі. Блаженніший Йосиф сам плянував будови, наглядав над їх виконанням. Я говорю лише про наочні досягнення Верховного Архиєпископа в Римі, а не згадую його здобутків в інших країнах вільного світу.

— Чи Ви можете сказати більше про ці дуже поважні здобутки нашого Верховного Архиєпископа?

— Верховний Архиєпископ розпочав наперед будову Українського Католицького Університету, а в дальшому мав теж задум збудувати собор св. Софії. З цією метою йому вдалося, з немалими труднощами, закупити велику площу на передмістю Риму, де він побудував модерний чепурний будинок Університету, який поблагословлено в 1966-ому році. В ньому працюють тепер професори й студенти протягом цілого року. Кожного літа відбувається одномісячний курс для українських студентів з різних країн світу. Цього року відбувся уже четвертий з черги. При Університеті є велика бібліотека, там теж приміщується природничий музей. Музей українського мистецтва, а ґалерію картин перенесено до будинку при церкві святих Сергія і Вакха. При Університеті є видавництво, що опублікувало вже кількадесять наукових книжок. Усі видання Університету розсилаються до університетів цілого світу в обмін за їхні видання. Після закінчення будови Університету Верховний розпочав будову собору св. Софії, що його врочисте благословення відбулося 1969-го року. На цю врочистість прибули українські Владики та вірні з усіх країн вільного світу, а передусім із ЗСА та Канади. Вшанував цю врочистість своєю приявністю теж Святіший Отець Папа Павло VI. Собор св. Софії то чудова святиня, прикрашена внутрі мозаїками, проєкту мистця Святослава Гординського. Церква вже майже цілком закінчена. Мозаїками покриті стіни святилища та копули. Ще залишилася до закінчення невелика частина, що буде зроблено цеї осени. Цілість робить дуже гарне враження. Як добрий господар, Верховний Архиєпископ дуже турбується порядком та гарним виглядом будинку Університету, собору св. Софії та площі перед ними. Ціле подвір'я покрите плитками, а напроти собору побудовано водограй

з трьома янголами, символом Пресв. Трійці. Це прегарна скульптура в мармурі, виконана славним італійським мистцем. Напроти будинку Університету стоїть пам'ятник Т. Шевченкові, виконаний тимсамим італійським мистцем. Довкола собору й будинку Університету є прегарні квітники. Ціла площа велика й відкрита. А копула св. Софії сяє уже здалека. Найближчими сусідами св. Софії та Університету є будинки Української Малої Семінарії, яку ведуть українські оо. Сальезіяни.

— А як виглядає манастир оо. Студитів «Студіон»?

— Це семиакрова фарма, з великим гарним будинком над прегарним озером Албано напроти Кастель Ґандольфо, літньої резиденції папи. Там Блаженніший у листопаді 1965 року заснував манастир оо. Студитів, ігуменом яких є о. А. Рижак. ОО. Студити ведуть на тій фармі господарку, мають головно яринні городи та доставляють городовину до міста Риму. Ця фарма віддалена від Риму 20 км. (миль) і можна доїхати до неї автобусом. Там недавно перебував відомий маляр Михайло Мороз разом з двома іншими мистцями. Вони малювали краєвиди з тієї прегарної околиці.

— А де Ви перебували в Римі і де працювали?

— Я мешкала в будинку парафії святих Сергія й Вакха при Піяцца Мадонна деі Монті 3. Це великий п'ять поверховий квадратовий будинок, до якого прилягає невелика церква святих Сергія й Вакха. Запрестольним образом є образ Матери Божої Жировицької. Нанизу є їдальня, кухні й прийомні. Перший і другий поверх це пенсіонат для гостей і студентів. Головно підчас літнього сезону тут дуже великий рух, бо мешкають студенти, які ходять на літній курс на університеті. Гості приїжджають з усіх сторін. Цього року було декілька гостей з Австралії. Кожний чується дуже приємно у виключно українському середовищі. На третьому й четвертому поверсі міститься музей українського мистецтва й ґалерія образів українських мистців.

— А який завеликий музей?

— Музей У.К.У. має вже близько 3,000 експонатів, головно вироби народньої творчости, церковне мистецтво, як ризи, плащаниці, антимінси, ікони, різьблені хрести тощо. Це все в більшості речі, подаровані Блаженнішому. В колекцію образів входять твори відомих малярів, як Петра Холодного старшого, Олекси Новаківського, М. Осінчука, М. Бутовича, та сучасних: Михайла Мороза, Онишкевича, Коліжера, Гуцуляка, Андрієнка й багатьох інших. Між ними є два образи нашої малярки П. Іванець, скульптури Гр. Крука, Молодожанина й інші. В музею є велика кімната пам'яток і подарунків, даних Блаженнішому, отже почесні гонорові дипломи, ключі до міст, відзнаки, пам'ятки із засідань, портрети та поверх 150 альбомів знимок з подорожів Блаженнішого. Музей це кілька великих заль і поверх 50 кімнат.

— Чи Ви вдоволені з Вашого побуту й праці в Римі?

— Так, я мала дуже приємну й цікаву працю, до того сама мала нагоду багато навчитися, крім можливости оглядати пам'ятки Риму. Блаженніший дуже зацікавлений розвитком музею і майже кожного дня відвідує парафію святих Сергія й Вакха і музей. Тут тепер ведуть розкопки в підземеллю церкви, докопалися пам'яток римських часів, сперед 100 років перед Христом. Цей будинок належав, як видно з розкопок, римському патриціеві. Це ствердила комісія міністерства культури, яка також зацікавлена ними. Цей будинок дістали наші церковні достойники, коли в XVII ст. приїхали до Риму заключити Унію і перевести беатифікацію св. Йосафата. Придбав той будинок і подарував їм кардинал Барберіні, а його брат, папа Урбан VIII, затвердив. Там поховані три наші Владики. Цей будинок є історичною пам'яткою великого значення для нашої Церкви.

« Українські Вісті », 23 серпня 1972
Edmonton (Canada)

MUSEO DI SCIENZE NATURALI DELL'UNIVERSITA' CATTOLICA UCRAINA DI S. CLEMENTE

Fra tante istituzioni che abbraccia l'Università Cattolica Ucraina di Roma, ideata e diretta dal Cardinale Giuseppe Slipyj — Arcivescovo Maggiore, amante appassionato degli studi naturalistici, non poteva mancare il museo di Scienze naturali.

Situato al primo piano, nella migliore esposizione alla luce, vanta ben dieci grandi armadi di materiale scientifico.

Possiede gli esemplari caratteristici di tutto il mondo zoologico, paleontologico e mineralogico, così che ogni visitatore può farsi un'idea, se non proprio completa, almeno soddisfaciente di ciò che d'incantevole ci presenta la natura.

Osserviamo gli esemplari, incominciando dai mammiferi.

Tra i mustelidi, ostentano la bella pelliccia la donnola i Furetti e l'Ermellino; tra i chirotteri un grosso pipistrello ad ali aperte; tra gli insettivori la Talpa e il riccio; tra i Roditori gli scoiattoli e i topi; tra gli sdentati il goffo Armadillo dalle unghie potenti e dalla corazza ossea perfetta che può avvolgerlo a palla.

E' cosa rara trovare in una collezione privata gli animali aplacentati o i rappresentanti di una fauna in via d'estinzione, custodita gelosamente dalle autorità governative. Ebbene, il Cardinale Slipyj ha potuto ottenere tre magnifici esemplari; due dall'Australia: il Canguro gigante e il Canguro fulvo, e uno dalla Nuova Zelanda: il Kivì, strano uccello che conduce vita notturna in luoghi paludosi, con piccoli rudimenti di ali, becco lunghissimo e sottile e perme setolose.

Gli uccelli di questa raccolta, per lo più esotici, ci attirano per la bellezza del piumaggio e delle forme. Sono presenti tutte le famiglie. Ve ne sono di quelli che, in luogo di piume, hanno una minuta lanuggine; alcuni hanno un piumaggio che sembra smaltato di metallo, come il colibrì, le gazze americane e i pappagalli. Alcuni ostentano un atteggiamento minaccioso, come i falchi e i gufi e tra questi, magnifici rari esemplari, il Gufo reale e quello delle nevi. E infine, tra le anitre selvatiche, un Pinguino, sollevato sui piedi palmati, si fa notare per la sua aria curiosa e sorniona.

Ed eccoci ai rettili. Provengono in gran parte dall'Uganda (Africa). Due pitoni minacciosi e impressionanti; la velenosissima vipera del Gabon dai colori molto vivaci; la Tartaruga madreperlacea della Nuova Zelanda, a scaglie sollevate di un bellissimo effetto. Naturalmente sono anche presenti molte specie italiane.

La classe dei pesci ha quì una raccolta pregiata, formata non di esemplari in liquido, racchiusi in flaconi di vetro, come siamo soliti vedere in ogni collezione ittiologica, ma di esemplari imbalsamati a secco, quindi più naturali e più aperti allo studio. Spicca fra tutti il pesce istrice per le eccezionali proporzioni e per la forma rotonda e spinosa.

E che dire degli invertebrati? Anch'essi costituiscono quì una raccolta imponente. Osservando le ventidue scatole entomologiche, contenenti coleotteri e lepidotteri d'Italia, dell'America e dell'Africa, così ricchi di vivaci e svariati colori, restiamo colpiti da grande meraviglia.

Notiamo i crostacei d'acqua dolce e salata della zona mediterranea; le spugne calcaree e quelle fibrose; le stelle di mare e i ricci spinosi di varie specie, bianchi, neri, verdastri; le conchiglie numerose, grandi e piccole, quasi tutte della zona mediterranea e qualcuna di grande interesse zoologico, come il Nautilus Pompilius dell'Oceano Pacifico. Questo grande mollusco può essere considerato un fossile vivente, perchè oggi è l'unico cefalopode che, come le Ammoniti dell'era mesozoica, sia rinchiuso in una conchiglia.

In una collezione come questa, non poteva mancare la parte paleontologica ed etnologica, perciò anche di queste si è interessato il Cardinale. I fossili quì esposti e classificati rappresentano tutte le ere geologiche, dal Carbonifero alle Ammoniti del Trias, dal Giura ai molluschi e alle ligniti del Terziario. Il Quaternario è rappresentato con tre grandi scatole di selci preistoriche.

Chiude la lunga serie una bella collezione di minerali, formata con esemplari provenienti in parte dall'Argentina e dall'Australia e in parte dalle zone italiane per interessamento di studiosi Padri Salesiani, collezione che va aumentando di anno in anno, che conta più di duecento pezzi e attende una sistemazione a parte, tutta propria.

L'insegnamento di Biologia, impartito nell'Università Cattolica Ucrai-

na di S. Clemente, non poteva trovare un appoggio più valido e pratico di questo Museo di Scienze naturali, che non si ferma al punto in cui attualmente si trova, ma si arricchirà di nuove specie e si atterrà al motto del Cardinale G. Slipyj « Migliorare e completare ».

P. Vincenzo Nardini
Direttore del Museo

ПРИРОДНИЧИЙ МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Між численними інституціями, що входять у засяг Українського Католицького Університету в Римі, основником і головою якого є Верховний Архиєпископ Кардинал Кир Йосиф — великий любитель природничих наук, не могло обійтися без музею природознавства. Цей музей є приміщений на першому поверсі університетського будинку в найкращій позиції, бо звернений до світла. Під сучасну пору в ньому знаходяться 10 великих шаф, переповнених науковим матеріялом В них зберігаються характеристичні зразки з усього світу Тут кожний відвідувач знайдо експонати з зоологічного, палеонтологічного і мінералогічного світу, які дають якщо не повну, та принаймні досить вдоволяючу картину про прекрасні речі, на як багата оточуюча час природа

Пригляньмося до цих зразків зблизька. Почнім від ссавців З родини куниць є представники ласиць, тхорів і горностаїв, як пишаються гарною шерстю; з рукокрилих є великий, з розпростертими крилами, кажан; з-поміж гризунів вивірки і хомяки; з-поміж беззубих панцерно-хребетний муравлеїд з сильними пазурями й досконалим кістяним панцером, який обгортає його формою бальона.

Дуже рідко трапляється знайти в приватній колекції звірят чи представників фавни, яких рід вигинув або йде шляхом вимирання і тому вони дуже дбайливо хоронені державною владою Однак Кардинал Кир Йосиф зміг роздобути три прекрасні екземпляри: два з них походять із Австралії, це великий і малий рудий кенґуру та ківі, дивний птах з Нової Зеляндії, який провадить своє нічне життя на багнищах. Він має дуже довгий і тонкий дзьоб і делікатне щетиноватe пір'я з ледве накресленими крильцями.

Із збірки птахів тут є переважно екзотичні, які приваблюють своєю формою та красою пір'я. У збірці представлені всі роди птахів. Є поміж ними такі, які замість пір'я мають ледве помітний мох. Деякі з них мають пір'я немов би були покриті металем чи емальом, як наприклад: колібрі, американські сороки чи папуги. Декотрі з них прибрали грізну позу, як, наприклад, соколи і сови, а поміж ними рідкісні екземпляри: царський та сніжнобілий пугачі. Збірку птахів замикає один пінґвін, який стоїть серед диких качок і привертає до себе увагу своїм дивним і хитрим поглядом.

А тепер звернім увагу на повзунів. Більшість з них походять з Уґанди (Африка). Два грізно вражаючі пітони; одна дуже отруйна гадюка з Ґібона з яскравими кольорами; малі нільські крокодилі з Єгипту; перлова черепаха з Нової Зеляндії з дещо піднесеною лускою й інша мала. Зрозуміло, що тут знаходяться також представники італійської фавни, як вужі й інші.

З іхтіологічної збірки тут зберігаються різні роди риб, які в більшості є забальзамовані на сухо, а не в скляних посудинах, як ми звикли бачити в усіх іхтіологічних колекціях, і тому ця більш надається для студій. Між тими рибами вражає своєю величиною, округлою формою і голками морський їжак.

А що сказати про безхребетних тварин? Також і вони становлять тут величезну збірку. 22 ентимологічні скриньки-виставки, які містять твердокрилих жучків і лускокрилих метеликів з Італії, Америки та Африки, притягають увагу глядачів своїми яскравими й різноманітними кольорами, які варто подивляти.

Тут можна також побачити рахоподібних прісноводних і морських тварин, які в більшості походять із середземноморської зони. Серед них є вапнисті і волокнисті губки, морські зірки, колючі морські їжаки різного роду: білі, морні та зеленкуваті, численні мушлі, великі і малі, деякі з них є великої зоологічної вартости, як, наприклад, великий молюск Навтілюс Помпіліюс з Тихого океану, якого можна уважати нащадком давно вже скамянілих предків, і який є єдиним головоногом (слимаком), що замкнений у мушлі, як амоніти мезозойської доби.

У такій збірці, як ця, не могло забракнути палеонтологічної і етнологічної частин, тому й ними зацікавився Кардинал. Тут є виставлені й поклясифіковані скамянілі взірці всіх геологічних епох, зачинаючи від Вугляного періоду й кінчаючи на аммонітах Тріясу, від Юрського періоду до молюсків і торфів Третинного періоду. Четвертинний період є репрезентований трьома великими скриньками доісторичних кремнів.

Колекцію цих серій замикає прегарна збірка найкращих мотилів світу. Вкінці збірка мінералів складається з взірців, які частинно походять з Арґентини й Австралії, а частинно з італійських околиць, набута заходами Отців Салезіян. Колекція з кожним роком побільшується. Під сучасну пору вже начислює понад двісті різних відламків, які очікують особливої систематизації.

Навчання біології, яке викладається в Українськім Католицькім Університеті ім. св. Климента Папи, не могло знайти кращої і вартіснішої та практичнішої підтримки, як цей Музей природничих наук. Він не зупиняється на осягнутому рівні, а намагається мати доповнення новими видами, за словами Кардинала Кир Йосифа: « Доповнювати і укращувати! » (УПБ - Рим).

« Америка », 16 лютого 1971
Philadelphia, Pa., U.S.A.

« *Крилаті* » — журнал українського юнацтва в Бельґії, рік IX, листопад 1971, ч. 11 помістив про Природничий Музей У.К.У. наступну статтю.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ МУЗЕЙ У РИМІ

Якщо вам доведеться побувати у « Вічному місті » — Римі, не забудьте відвідати прекрасну церкву Св. Софії, що її здвигнув своїми заходами Блаженніший Верховний Архиєпископ Кардинал Кир Йосиф Сліпий, Ісповідник віри, якого Господь врятував з московсько-большевицької неволі, з тюрем і концентраційних таборів.

А після того, коли ви вже помолитеся в цьому Божому храмі, огляньте й інші скарби української культури, які постали також заходами невтомного нашого Митрополита, а це український католицький університет і інші установи, що з цим університетом пов'язані. Там ви побачите диво: гарний природничий музей із збірками різних тварин, птахів, риб, метеликів, мінералів і т.п.

Серед представників тварин є в цьому музеї ласиці, тхорі, горностаї, білки-вивірки, хом'яки й інші. Побачите теж і муравлеїда, який має на собі панцер з кістяних лусок, що немов великий бальон огортає його з усіх боків і так хоронить перед ворогами. Цей муравлеїд живиться мурашками, яких ловить довгим липким язиком.

Дуже цікавими зразками тваринного світу Австралії і Нової Зеляндії є два кенґуру — один великий, а другий малий, і ківі, птах, що живе на багнищах Нової Зеляндії і який має дуже довгий і тоненький дзьоб та делікатне пір'я, схоже на щетину свинки.

Серед птахів можна побачити багато таких, яких немає у ваших країнах. Є тут папуги, колібрі, американські сороки, соколи, царський і білосніжний пугачі, пінґвін і ін.

Між плазунами, себто тими тваринами, які плазують по землі, як гадюки, є пітони з Індії і яскраво кольорова гадюка з Ґібону.

Відділ іхтіології має прекрасні роди риб; в 22 скриньках міститься збірка жуків і метеликів. Є в музеї і різні мінерали й скам'янілі взірці всіх геологічних епох нашої землі, почавши від Карбону, себто вугільного періоду й кінчаючи на амонітах (головоногих молюсках-слимачках) з Третичної доби (Тріясу).

Їх Блаженство Кардинал Кир Йосиф сам дуже любить природу й заохочує інших, щоб вони цікавилися Божими творіннями й збагачували природничий музей новими зразками для науки й збільшення знання. У наші часи люди дуже мало перебувають серед природи, замикаються в мурах міст, тому й не бачать, яким гарним є цей світ, що його створив нам Господь Бог. Життя серед природи, любов до неї, пізнання її і її законів збагачують людську душу, ушляхетнюють її і підносять до Бога. Тому й ви, читачі « Крилатих », більше цікавтеся природою.

XI.

АРХІВ

З огляду на брак директора, після смерті бл.п. о. Теофіля Горникевича, не можна було переводити упорядкування і тому він покищо нечинний. Напливаючі акти складається в трьох більших кімнатах — У.К.У.

В 1971 р. іменована директором архіву мґр. Клявдія Федаш — Василіянка. Вона переводить упорядкування. Праця дуже утяжлива і повільна.

Архів має свій правильник надрукований в книзі про перше п'ятиліття.

XII. ЗАВЕРШЕННЯ БУДОВ І ЇХ ПОСВЯЧЕННЯ

Будову Університету розпочато 1964-ого року, а закінчено в головній мірі 1966 р., і 2-ого жовтня відбулося посвячення. Поволі стали там приміщуватись молитовниця і жителі, виклади і бібліотека, архів і музей. Бо виклади, як відомо, відбувались спочатку в Студіоні при Via dei Laghi, 19.

Після того в 1967 р., розпочато будову храму Св. Софії й її закінчено також тільки в основному в червні 1969 р.

СОБОР СВЯТОЇ СОФІЇ В РИМІ

Свята Софія-Божа Премудрість — це одна з найстарших покровительок Української Церкви. За літописними вістками в царгородській Святій Софії посли св. Володимира Великого так перейнялися Божим культом, що почувалися немов у небі. В нашому літописі за 1037 рік написано: « Ярослав заложив великий город Київ, а в тому городі є золоті ворота; заложив він і церкву Святої Софії, митрополичу, а потім і церкву на Золотих воротах святої Богородиці Благовіщення, а потім манастир св. Юрія і св. Ірини ».

Митрополича церква, тобто головна, катедральна, в якій Київські митрополити щоденно служили Богослуження. Сьогодні ґрафіти в со-

борі Київської Софії виявляють, що будова цього св. храму і його оздоби тривали коло п'ятнадцять років, тобто від 1037 до 1051 р.

За Ярослава Мудрого Київська держава досягла найбільшої могутности і слави. Головну увагу звернув Ярослав на культуру в державному будівництві. За Ярослава являються на Русі славні державні діячі, письменники, проповідники. Із « Слова о Законі і Благодаті », яке виголосив митрополит Іларіон в часі посвячення Святої Софії Київської — віє подув вдоволення і радости, а навіть пробивається національна гордість, бо здвигнення храму довершилось « не в худій і невідомій землі, а в руській, відомій і слишимій всіма конци землі ».

Центром сили, росту, краси і слави — є якраз святиня Божої Премудрости-Софії. При нагоді її посвячення Голова Української Церкви, митрополит Іларіон, у своїй світлій промові вказує на ті цінні прикмети князя Ярослава, на яких росла, розвивалася і могутніла Київська Русь. « Не невідущим бо пишеться, але надто насищеним книжної мудрости » — підкреслює митрополит ті власне прикмети, на яких спиралася могутність Київської Руси.

Святиня Премудрости Божої — це символ, що просвічував, надихував і оживляв князя Ярослава, увесь його державний провід і весь український нарід. Цей символ увійшов у традицію української державности й духовости впродовж сторіч і таким залишився аж до наших часів.

Нав'язуючи до світлих традицій Київської княжої доби, у центрі християнського світу, Римі, станув новий Собор Святої Софії з виглядом і формою первісної будови за князя Ярослава. Собор побудований побіч першого будинку Українського Католицького Університету на около три-гектаровій площі, що знаходиться при вія Боччеа, ч. 478, на західньому краю міста. Ціла велика площа — це підвищене місце, а збудований на ній Собор Святої Софії видніє далеко на цілу околицю.

Собор побудований у візантійсько-українському стилі. В 1968 р., в часі виїзду Блаженнішого на відвідини українських поселенців у заокеанських країнах будівельні праці були трохи припинені, але з його поворотом праця набрала розгону, і сама будова вже завершена.

Перед Собором є простора площа, виложена брокатовими коліровими каменями у візантійсько-українському стилі, на яких видніють безконечні, симетрично укладені візантійські луки з білих кам'яних брокатів. На середині тієї площі, напроти головних дверей Собору, має станути водограй. По лівій стороні входу до святині є широка асфальтова площа — парк для авт відвідувачів, прочан і богомольців. До святині провадять чотириступневі сходи з білого мармору, що пригадуватимуть богомольцям чотири моральні чесноти: Розсудок, справедливість, витривалість і здержливість.

До святилища добудовано « ризницу », де будуть переховувані свя-

щенні одежі, посуда, тиміям-ладан, свічки та інше потрібне до літургічного вжитку приладдя.

Довкола Собору виложено камінням і залито цементом дорогу для процесійних ходів під час торжеств. З обидвох сторін цієї дороги будуть насаджені рослини і деревця, що зеленню і запашним квітом прикрашуватимуть Собор.

Сьогодні добігають кінця такі роботи, як інсталяція освітлення, покладення світляних хрестів на куполах Собору, тинкування й очищування зовнішніх стін, насаджування квітів і деревець на площі святині, покладення водопроводів до водограю й їх інсталяція, влаштування ризниці-захристії, уставлення Святої Трапези, Предложення і трапези для священичої одежі, викінчування і вигладжування капітелів і фризів на колюмнах та багато інших.

Найбільшу увагу присвячено внутрішньому спорядженню священного Собору. До мистецької оздоби покликано відомого нашого майстра візантійського мистецтва, Святослава Гординського. Він з великою посвятою, увагою і вмінням виконав проєкт на взір Святої Софії Київської, а мозаїку у святилищі виконала відома італійська фірма Монтічеллі (Monticelli).

В підлозі святині вміщається огрівальна система. Сама підлога, виложена різнобарвними мармуровими плитками, творить своєрідну кольорову орнаментику.

Ціла головна абсида виложена мозаїкою високомистецької вартости. В центрі композиція Святої Софії немов відновлена « нерушима стіна » Софії Київської. Добір і уклад кольорів, живопис, концентрація роблять помітне враження. Перед богомольцем розкривається незбагнуте таїнство Божої Величі, Премудрости і Маєстату.

Композиція зображена на золотому тлі за зразками стародавнього візантійського мистецтва. Ангели, безплотні духи мають обличчя обрамовані шестикрильними схрещеннями. З їх очей промінює розум і розсудок.

Свята Софія, згідно з іконописною традицією, зображена в постаті огнекрилої жінки, одягненої в царські пурпури, висаджені дорогоцінними каменями й оздоблені золотими ґальонами. Вона сидить на золотокованім престолі із скіптром у руці. Її голова осяяна золотим німбом, прикрашена володарським вінцем, пронизаним дорогими жемчугами. Її ноги в золотій обуві спочивають на округлому яскравому камені. Трон Святої Софії оточує кругла « слава » з золотими променями.

Над головою Святої Софії в голубім крузі у трьох кольорах видніє постать Бога Отця з простертими руками в темносірому хітоні. З обидвох сторін трону Святої Софії стоять дві стрункі етеричні постаті в золотих одежах, Богоматір і св. Іван Хреститель. Пресвята Богородиця в синьоголубому, обшитому золотом, хітоні держить перед собою

темносиній диск з синім контуром Емануїла, а св. Іван Хреститель одягнений у волосінницю, підпоясаний частиною хітону, з-під якого видніє завернена пола. В одній руці він держить звиток паперу з написом « Се Агнець Божий... », а другу руку поклав на грудях. В горі шість золотокрилих ангелів у червоних пурпурах і зелених одежах підтримують темноголубий край неба осяяний золотими зорями.

Розпис Святої Софії — Божої Премудрости зображує діло спасіння людського роду. Цілість розпису робить могутнє враження на глядача, словом розкриває Божу Премудрість.

Під композицією Святої Софії, на золотому тлі подвійно зображений Христос Спаситель, що подає апостолам Своє Пресвяте Тіло і з чаші Свою Пресвяту Кров. В найглибшім сокрушенні серця і « со страхом Божим » апостоли у черзі приступають до пресвятого Таїнства, шість із правої, а других шість із лівої сторони. Постать Христа Господа представлена величаво, маєстатично. Євхаристія відзначається тонко дібраною кольористикою.

Золота мозаїка огортає суцільним килимом ціле святилище враз із склепінням підбанника. Її площинний характер робить враження монументальної будови.

Кольористичне моделювання облич і одежі персонажів відзначається м'якими переходами. Для мозаїки характерна гармонія загального і конкретного.

Внутрішній простір Собору має вид хреста. Перед входовими дверми є зовнішній притвор. До храму провадять три брами, з яких середня, головна, найбільша. Вона відповідає « красним вратам » княжої і післякняжої доби. По правій стороні входових дверей провадять круті сходи на хори. З обидвох сторін хорів з-права і з-ліва є трохи нижчі місця-ґалерії, де в княжій добі мали свої місця княжі родини і державні достойники. Як хори, так і названі ґалерії прикрашені балюстрадами з сірого мармуру, а на їх колюмнах виґравірувані рівнобічні хрести, закрашені червоним киноваром. Над балюстрадами хорів і ґалерій домінують лукові аркади, сперті на подвійних колюмнах з білого мармуру, що спочивають на квадратних підставах з ясносірого мармуру. Колюмни закінчені розкішними капітелями з дрібно різьбленими фризами.

Собор, побудований у хрестообразному тринавному виді, закінчується трьома абсидами. В головній абсиді знаходиться Свята Трапеза з білого мармуру, на чотирьох ногах, а під нею місце на « морськоє ». За Святою Трапезою горне сидження з « сопрестоліями ». Краї святилища оздоблені мозаїковою орнаментикою.

В правій абсиді приготовляється бічна кімната (трапеза), де Священнослужителі будуть одягати священні одежі. В лівій абсиді буде трапеза предложення (проскомидійник), а перед цією трапезою накри-

тий отвір до крипти, куди будуть спускати тлінні останки заслужених мирян на вічний відпочинок.

Верх Собору закінчується трьома копулами, покритими позолоченою бляхою. Ажурові хрести спочивають на округлих мосяжних кулях. Хрести ілюміновані електричним освітленням.

Собор Святої Софії в центрі християнства буде нам пригадувати колишню славу Києва. Він буде духовим центром нашого релігійного життя. Цей величавий Собор ставитиме нам перед очі всю велич і славу нашої бувальщини, що тільки тоді мала силу і славу, як українці гуртувалися в єдиномислії при Божих храмах, яких первовзором була, є і буде Свята Софія, — Божа Премудрість.

ПОСВЯЧЕННЯ ХРАМУ БОЖОЇ ПРЕМУДРОСТИ

Архипастирські відвідини вірних у країнах їх нового поселення залишили свою незатерту печать на сторінках битія Української Церкви і її Божого люду. Якщо скеровуємо свій зір у найближче майбутнє, то надіємося вже в недалекому часі пережити здійснення важливого задуму з-перед кількох років. Після закінчення будови університетської будівлі перед трьома роками, літом цього року завершено будову храму Святої Софії-Божої Премудрости в Римі.

На згадку Святої Софії ворушаться в кожній українській християнській душі та всього українського Божого люду думки й почування. Бо ж Свята Софія — це незнищима основа нашої віри і надії. Свята Софія, це також видимий символ християнства древньої Русі, колиски нашої української Батьківщини, це також апостол Андрей Первозванний з хрестом в руці на Київських горах, з хрестом, що благословляє, кріпить і як сторож береже душі народу; це Київ, мати руських городів, це престольний град усіх українців. Свята Софія, це Київ, престольний град Київських митрополитів, перших пастироначальників на просторах Східньої Европи. Свята Софія, це город нашої сили і давньої слави, це справжній наш український Собор. Хоч він, цей Собор, сьогодні мовчить, та проте у своему умаленні він свідчить, бо він живе як рідний Собор в душі кожного, чиї батьки, діди і прадіди пов'язували свою віру і надію з ним, з княжим і митрополичим Собором Святої Софії.

Неначе дитиною й відблиском цього Собору буде на чужині храм Святої Софії-Божої Премудрости в Римі, щоб нагадувати нам і свідчити перед світом, щоб надхнути і вказувати ясний, хоч так важкий, шлях у прийдешнє. Український Божий люд в Батьківщині і в розсіянні не має можливости сьогодні покланятися своїй рідній святині на своїй землі, бо настало время люте. Тому для всіх, хто може вільно паломничати і на волі молитися Богу, здвигається оцей храм Божої Премудрости в Престольному граді Первоапостола Петра.

Посвячення храму довершить Блаженніший Верховний Архиєпископ у співслуженні Владик та духовенства нашої Помісної Церкви та при молитовній співучасті мирян, які, — як сподіємося, — відбудуть своє перше паломництво до свого храму Божої Премудрости, в днях 27-28 вересня ц.р. Усіх Владик, священиків і мирян повідомляємо про це радісне свято цілого нашого Божого люду. Сподіємося, що багато прочан візьме участь у цьому святі, щоб спільними молитвами благати Всемогучого Творця Бога щедрої благодаті для нашої Церкви і нашого народу.

ПРОГРАМА ПОСВЯЧЕННЯ ХРАМУ БОЖОЇ ПРЕМУДРОСТИ

СУБОТА — 27 вересня 1969 р. — Празник Воздвиження Чесного Хреста — год. 9-а рано — Соборна Архиєрейська св. Літургія і посвячення храму та престолу.
Служить: Його Блаженство Верховний Архиєпископ Кир Йосиф при співслуженні всіх Преосвященних Владик і духовенства.

НЕДІЛЯ — 28 вересня 1969 р. — год. 9-а рано — Соборна Архиєрейська св. Літургія, як і попереднього дня.
Год. 11-а — Прибуття Святішого Отця Папи Павла VI. Принесення ним до храму і покладення на вівтарі мощів св. Климента Папи. Привітання Святішого Отця. Апостольське благословення для храму і вірних.
Год. 17-а — Святочна академія з участю українських мистецьких ансамблів.

Прохається мистецькі ансамблі — хори, орхестри, бандуристи, танцювальні гурти —, які бажали б своєю участю причинитись до достойного і величнього відсвяткування празника посвячення храму Божої Премудрости, зголосили свою готовість приїхати на це свято у своїх Владик та безпосередньо в канцелярії Верховного Архиєпископа.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ПОСВЯЧЕННЯ ХРАМУ СВЯТОЇ СОФІЇ

Храм Святої Софії був готовий до посвячення вже в половині місяця червня. Тоді бо поставлена вже була трапеза, на тому місці, де в часі будови був покладений угольний камінь і де вмуровано пергаменову грамоту Верховного Архиєпископа на повсякчасну пам'ять. Щоб зачати в ньому відправи Богослужб, передусім уділити ієрейських свячень, Верховний Архиєпископ в неділю 29 червня поблагословив храм. Одночасно призначено й день торжественного архиєрейського посвячен-

ня собору на кінець місяця вересня, а саме на суботу й неділю 27 і 28 вересня. Дати ці вибрано так з огляду на участь Святішого Отця, як і на приїзд всіх наших українських Владик.

Назначені дні дуже відповідають цій історичній події посвячення церкви, бо це станеться на Празник Воздвиження Чесного Хреста. В навечерію цього празника відбулось в 335 році посвячення храму Христового Воскресення, що його збудував імператор Константин в Єрусалимі, на Голгофті. Тому й до сьогодні наші літургічні книги мають службу « обновленія храму », і цю службу співається в день посвячення церкви.

Архиєрейське посвячення храму довершить сам Блаженніший Верховний Архиєпископ в сослуженні всіх наших Владик. Торжество зачнеться в суботу на Празник Воздвиження Чесного Хреста, в 17-ій годині пополудні, торжественним входом архиєреїв до храму. Там по начале обичнім і покладенні Антимінса на престолі Верховний Архиєпископ відчитає молитву і освятить воду, вино і пахучу воду рожеву. Тоді інші архиєреї, прийнявши сосуди з водою, а потім з вином, довершать обряду умивання трапези, при співі псалмів. І покроплять свяченою пахучою водою увесь храм, внутрі і ззовні, співаючи: « Окропиши мя іссопом, і очищуся; омиєш мя, і паче сніга убілюся ». Тоді святитель торжественно напечатає святим великим миром трапезу, посередині і на чотирьох рогах, де є чотири стовпи, символи Євангелистів, співаючи на кожне помазання: Алилуя. Святим миром помазує і стіни святилища і храму, а інший архиєрей кадить ввесь храм. Священики й півці тоді співають: « Се что добро іли что красно, но єже жити братіі вкупі ». По закінченні каже святитель: « Слава Богу нашому во віки амінь ». На цьому місці повинно бути й благословення іконостасу. Але мистецьке виконання його забере ще дещо часу, і іконостас буде поставлений пізніше. Тому й служачі архиєреї приступлять відразу до вбирання святої трапези, покладуть на неї Антимінс, Євангеліє і хрест, засвітять світильники і відправлять Божественну Літургію, з огляду на здвиг народу, що ввесь не зможе помістити в храмі.

На другий день, в неділю, відправиться соборна Архиєрейська Служба Божа в годині 9-ій рано. Після проповіді і відчитання молитви Слуги Божого Андрея до Божої Премудрости, св. Літургія закінчиться в год. 11-ій, коли то приїде Святіший Отець. Верховний Архиєпископ, враз з усіми Архиєреями, зустрічатиме Вселенського Архиєрея в дверях храму. По виголосі протодиякона: «Да благословить тя Господь от Сіона... » Святіший Отець візьме в руки Мощі св. Климента Папи і, піднісши їх вгору до висоти чола, підтримуваний двома архиєреями, увійде в храм. Хор співатиме: « Буди імя Господне благословенно ». Папа поставить св. Мощі на трапезі, покадить їх і покропить храм. Мощі остануться до прилюдного почитання ще цілий день, а вечером будуть вложені і запечатані в окремому сховищі під святою трапезою. Блаженніший

Верховний Архиєпископ привітає Святішого Отця, а Папа відповість і дасть усім зібраним Апостольське Благословення.

Пополудні відбудеться в просторій, гарній залі, при вулиці Примирення (via della Conciliazione), недалеко Собору св. Петра, святочний концерт з виступом наших хорів, бандуристів, хороводів і сольоспівів. Концерт зачнеться в 17-ій годині пополудні. В ньому візьмуть участь так Українці, учасники торжеств, як і запрошені гості: кардинали, церковні й світські достойники, представники італійського уряду, амбасадори різних держав, настоятелі чинів, семінарій, римських атенеїв, наші приятелі, священики й студенти. Посвячення храму Святої Софії заповідається величаво, при численній участі наших вірних з європейських країн і з-поза океану, бо храм цей і при нім збудований Університет « собирає в розсіянні сущих ».

БЛАГОСЛОВЕННЯ ХРАМУ БОЖОЇ ПРЕМУДРОСТИ

В останньому тижні місяця червня закінчено найважливіші роботи в середині новозбудованого храму Божої Премудрости в Римі, зокрема ж роботи мозаїкові та мармурові у святилищі та абсиді храму. Вбудовано престол з мармору, горне сидження та т.зв. сопрестолія. Торжественне посвячення за приписаним літургічно-обрядовим чином відбудеться, як про те вже повідомлено в попередньому номері « Вістей з Риму », при кінці вересня цього року. Та зараз виникла потреба поблагословити храм і престол за чином малого, вступного благословення, щоб можна було вже тепер служити в храмі бодай недільні та празничні богослуження з уваги на те, що вірні, і свої і чужі, які відвідують Рим, починають інтересуватися оригінальною будовою храму і часто питаються, коли можна буде помолитися в храмі та взяти участь в Богослужбі.

Склалось ще й так, що в червні закінчено виклади на Університеті, отже, по старому звичаю треба було закінчити академічний рік благодарним богослуженням, св. Літургією. Окрім цього на 29 червня Блаженніший Верховний Архиєпископ мав рукоположити на священика монаха Чину св. Франциска, диякона Ал. Глинку, уродженця Аргентини, сина українських батьків. Мала домашня молитовниця в університетському будинку, де покищо служаться всі богослуження, не придатна для таких більших Богослужб, особливо ж тоді, коли в Богослужбах хоче взяти участь більша кількість богомольців. Саме тому Блаженніший Верховний Архиєпископ рішився поблагословити храм за малим чином благословення, щоб віддати його тим самим до молитовного користування.

Торжественна св. Літургія почалася в год. 9-ій ранку. Верховний Архиєпископ у співслуженні духовенства благословив храм і святи-

лище, відбувши перед тим процесійний хід довкола храму, свяченою водою, а лик та вірні співали стихи 50-го псальма « Окропиши мя іссопом, і очищуся, і паки сніга убілюся... ». Відмовивши молитву перед дверима храму і поблагословивши престіл, Блаженніший увійшов першим як Святитель до храму і зараз же почалася св. Літургія. На початку св. Літургії відспівали дві сестри — пп. Маркіяна Дубляниця-Гузар і Дарія Дубляниця, що працюють жертвенно в університетській бібліотеці, церковну пісню невідомого композитора для сопрано й альта, « Царю Небесний ». Вони також в часі причастя вірних відспівали з мистецьким відчуттям і молитовним пережиттям композиції Д. Бортнянського — « Алилуя » та « Як славний ». Чудова акустика храму, вміле виконання при молитовній мовчанці присутніх у храмі богомольців, а при цьому зміст пісень — молитов викликували у всіх глибоке душевне переживання. Це ж була перша св. Літургія в, таки своєму рідному храмі в столиці первоапостола Петра. І на цій першій св. Літургії поставлено в ієреї молодого українського монаха-місіонаря. Його батьки, сини української землі, він, новий ієрей, уродженець Аргентини. Скільки ж рефлексій будиться в людині на такій св. Літургії! Простори, віддалі, українська Батьківщина й далекі країни поселення її дітей. І без уваги на всі ті дивні удари долі —, а може в цьому незбагненний Промисел Божий, що веде й наш український нарід і його св. Церкву —, одне залишається незмінне: Українська людина зо своєю християнською душею, своїм духовним рідним багатством. Український нарід сьогодні, хоч як важко його Господь випробовує, це не « смерди » чи « ізгої », це зріла християнська нація.

Для самого торжества благословення храму не роблено розголосу, хотілося відбути його в якнайбільше інтимній родинній атмосфері. А втім храм Божої Премудрости виповнився вірними, своїми і чужими, зокрема сусідами-італійцями, отими віруючими людьми з передмістя Риму, простими, нескомплікованими і не « мудрствуючими », а по своєму віруючими у своїй простій душі. Неначе родина, що заступала новосвяченому ієреєві-монахові його батьків та рідних, знайшлися на св. Літургії монахи-францішкани, священики і брати. З Малої Семінарії прибули найближчі сусіди — питомці з своїми оо. професорами та виховниками із Згромадження Салезіян Дон Боска. Це наша українська молодь з усіх країн світу прийшла на першу торжественну Богослужбу у рідному Свят Софійському храмі на чужині. Святу Соф ю на Україні вони, ці молоді семінаристи, знають тільки з оповідань батьків та лекцій своїх оо. професорів. Вони — молоді семінаристи — співали хором на св. Літургії під керівництвом свого молодого вчителя й диригента, співали щиро дзвінкими молодими голосами з повних грудей, зо щирої душі, при співучасті деяких питомців з Великої Семінарії. Це українська молодь на чужині співала хвалу Господеві так, як це

діялося віками, так, як це діється й тепер на широких просторах Рідної Землі, хоч в важких умовах, може десь на відлюдді, перед рідною іконою, коли не в храмі, то серед віруючої родини і найближчих, або під цією великою небесною крівлею, яким є небо над українською землею.

З Колегії св. Йосафата прийшли враз із своїм духовником Василіянського Чину кількох питомців-студентів богословії; прибули також студенти — товариші новосвяченого ієрея, з інших римських університетів. І неначе найближча родина Університету, серед вірних, знайшлися монахині Василіянки, між ними й студентки Університету, зо своєю невтомною Матірю Архимандринею Клявдією. На передодні ці наші монахині ще довго до півночі прибирали храм, щоб якнайбільшдостойно приготовити все для першої св. Літургії. Слід згадати ще й італійських гостей, зокрема тих, для яких цей храм Божої Премудрости стався частинкою їхнього труду й праці. Це проф. Маццей з Петра Санта, біля Флоренції, пляновик і мистецький виконавець усіх робіт в марморі, зокрема престолу, якого сама плита важить майже півтора тони, витесана з одного каменя. Це також Монтічеллі, виконавець мозаїкових робіт. Проєкт образів виконав проф. Св. Гординський. Архітект Ді Стефано виконав плян Римської Софії на основі плянів Софії в Києві. Свято благословення храму було і їхнім празничним днем, бо сам храм, це частинка їхньої творчої думки і їхньої мистецької праці. Сам храм збудувала фірма Д-р Мацці при співучасти її помічників. Дуже помічним був адвокат Д-р Рубіно.

Приємно було бачити побіч начального служителя св. Літургії, Блаженнішого Верховного Архиєпископа, ще Преосвященного Чеслава Сіповича, єпископа екзарха для Білорусинів візантійсько-руського обряду, єдиного Владику білоруського братнього народу на чужині, того народу, якого життєвий шлях аж по сьогоднішні дні скорби так нагадують хресний історичний хід українського народу. Цьому білоруському народові присвятив Слуга Божий Андрей своє довше письмо до Апостольської Столиці, одне з останніх письм, навіяне болем і пастирською журбою за долю цього так близького українському народу.

Співслужили св. Літургію враз зо своїм Верховним Архипастирем монахи Студитського Уставу, оо. Салезіяни й оо. професори Українського Католицького Університету: Двох Архиєреїв, десять ієреїв, один диякон та пристоящі, брати Студити та питомці Малої Семінарії станули довкола Престолу, щоб принести першу Безкровну Жертву в новому храмі Божої Премудрости. На лиці Блаженнішого завважувалося і радість, і глибока призадума, і зворушення, бо ж храм Божої Премудрости, це його задум, один із тих багатьох, з яких неодин ще не завершений.

При кінці св. Літургії Блаженніший Верховний Архиєпископ виголосив проповідь: Говорив, як батько і пастир, до своєї родини і свого

малого стада. Насамперед його слово було присвячене думкам про те що таке Божий храм. Це — місце поклону й почитання, що його віддаємо Всемогучому Творцеві. Блаженніший згадав в короткому історичному нарисі різні храми, а в тому числі й храми на українській землі, що їх здвигали на славу Божу великі українські князі, Володимир і Ярослав, між ними й храм св. Софії. Здвигнення храму, це одна історична лінія у вияві української віруючої душі й почитання Всемогучого Бога. І хоч молитися можна й треба всюди, говорив Блаженніший, то храм Божий це особливе святе місце для вияву спільної літургічної молитви. А дальші думки свого Слова присвятив Блаженніший Божій Премудрості, бо храм їй присвячується. « Тій Мудрості Божій, не звичайній людській, якої теперішній світ так прагне й потребує в наших днях... ». Мудрості, якої світові сьогодні бракує на кожному кроці. Кінцеві думки присвятив Блаженніший ктиторям і благодітелям храму. Дякував Св. Отцеві Папі Павлові VI, що забезпечив правну можливість набуття площі під будову храму, дякував присутнім виконавцям проєктів мозаїкових і мармурових робіт, дякував усім працівникам робітникам при будові. Й особливо дякував всім українським жертводавцям, відомим і невідомим, між ними і тим найбіднішим і дітям, що своїми пожертвами й молитвами причинилися до завершення тієї монументальної будови. Многоліттями і українським церковним гимном-молитвою за єдність нашої української Церкви та українського народу закінчено це родинне, а так торжественне Богослуження, перше у храмі Божої Премудрости.

TRADIZIONE RELIGIOSA E CULTURALE DELLA CHIESA CATTOLICA UCRAINA

Paolo VI ha visitato nella mattinata di ieri, domenica, la nuova chiesa degli Ucraini, che sorge a Roma sulla via Boccea, ed i locali dell'Università Cattolica Ucraina di San Clemente attigua alla chiesa. Dopo aver ascoltato un indirizzo di omaggio del Cardinale Slipyj, il Papa ha pronunciato il seguente discorso:

Signor Cardinale Giuseppe Slipyj, Arcivescovo Maggiore, Metropolita di Lviv degli Ucraini!

Venerati Fratelli nell'Episcopato, nel Sacerdozio, nella Fede cattolica!

Voi specialmente Ucraini dimoranti fuori del territorio della vostra Nazione, e qua convenuti da varie parti dell'Europa, dell'America e del mondo.

Signori tutti che onorate con la vostra presenza questa solenne cerimonia.

E voi, Romani, che una volta ancora, com'è vostro tradizionale costume, accogliete questi Figli della Nazione Ucraina non già come stranieri, ma come esuli dalla loro patria e concittadini della comune patria romana, tutti lodate, con noi il Signore, che ci fa godere di questa giornata, nella quale si riflettono grandi disegni divini e storici, come le parole, testé pronunciate dal Card. Slipyj, ci lasciano intendere.

Ecco davanti a noi, rievocata da queste reliquie, la figura di un Santo Pontefice, per quanto ci è dato conoscere (cfr. S. Ireneo, *Adv.* III, 3,3; *P.G.* 7,849), terzo successore di San Pietro, il martire Clemente, Papa nell'ultimo decennio del secolo primo (negli anni dal 92 al 100), molto probabilmente il discepolo di S. Paolo, che l'Apostolo ricorda nella lettera ai Filippesi (4,3), autore lui stesso d'una celebre lettera ai Corinti, nella quale è sviluppata quell'ecclesiologia, che già S. Paolo aveva delineato, con la dottrina sul corpo mistico di Cristo, e che dimostra come il « diritto divino della gerarchia è costitutivo del cattolicesimo » (Batiffol, *L'Eglise naissante et le cath.*, p. 156); San Clemente, diciamo, Papa e Martire, il quale, secondo una tradizione piuttosto tardiva, sarebbe stato relegato al tempo di Traiano nel Chersoneso, e là gettato in mare e morto per la fede. Secondo una successiva tradizione, « S. Cirillo, l'apostolo degli Slavi, nel secolo IX, portò a Roma le reliquie di San Clemente e le depose nella basilica, costruita sul Celio in onore del Santo Pontefice all'epoca di Costantino, quella ricordata da S. Gerolamo » (Bosio, *I Padri Apostolici*, 1,72), quella stessa che raccolse la salma di S. Cirillo nell'869, di cui quest'anno abbiamo celebrato l'undecimo centenario.

Tanto a noi basta per ravvisare nella memoria, oggi qui offerta al nostro culto, di questi due Santi, Clemente e Cirillo, quali vincoli tradizionali e spirituali intercedano fra la Chiesa romana e le Chiese Orientali, e quale significato ecumenico assuma questo sacro edificio, dedicato alla divina Sapienza, a Santa Sofia, a quell'ineffabile titolo, a cui rende nella storia, nell'arte, nel culto incomparabile onore la celeberrima chiesa di Santa Sofia della « nuova Roma », l'antica Bisanzio, la Costantinopoli dei secoli scorsi, la Istanbul della storia contemporanea; il medesimo titolo, come è stato testé ricordato, della cattedrale di Santa Sofia a Kiev, costruita dal principe S. Vladimiro, considerato fondatore del cristianesimo in quelle immense regioni orientali (cfr. Ammann, *Storia della Chiesa Russa*, 12).

Questi orizzonti storici, aperti davanti al nostro sguardo e alla nostra venerazione, proiettano la loro luce sopra questa nuova chiesa romana, dedicata a S. Sofia, e ci fanno ammirare un fatto, che pare semplicissimo ed è straordinario, la perenne vitalità, pacifica, ma invitta, della Chiesa cattolica ucraina. Come già in tante Nazioni del mondo, dove i suoi figli fedeli ed operosi attestano questo continuo vigore, espresso in belle, numerose, ordinate comunità e in monumenti sacri e in pie

e provvide istituzioni, così oggi a Roma la Chiesa cattolica ucraina innalza i suoi padiglioni, ai quali sembra affidata l'eredità dei secoli passati e promessa quella dei secoli futuri.

Noi siamo lieti di questo avvenimento. Vediamo in esso un favore della divina Provvidenza. Vediamo un segno della comunione ecclesiale. Vediamo un pegno del costante programma di questa apostolica Sede, tante volte affermato dai nostri Predecessori Leone XIII, Pio XI e Pio XII (cfr. Encl. « *Orientales* », *A.A.S.*, 1946, p. 34), quello cioè di rispettare, anzi di promuovere nella loro genuina integrità quelle Chiese Orientali, che vogliono con questa Chiesa Romana costituire l'unico ovile di Cristo, e che, come la Chiesa Ucraina, le dimostrano fraterna solidarietà, filiale fiducia, amorosa collaborazione per l'affermazione e per la diffusione del nome cristiano nel mondo.

Noi vogliamo esprimere la nostra riconoscenza al Signore nostro Gesù Cristo, Capo sommo e Pastore sovrano della sua Chiesa. E non possiamo tacere, insieme con la nostra Sacra Congregazione per le Chiese Orientali, la nostra compiacenza alla venerata persona del Cardinale Slipyj, che siamo lieti di riconoscere protagonista di questa impresa, la quale attesta su questo suolo romano la duplice tradizione della Chiesa ucraina cattolica, quella religiosa, con l'erezione di questo nuovo tempio, e quella culturale, con la fondazione, incipiente, ma promettente e fin d'ora significativa, d'una nuova Università cattolica, caratterizzata specialmente dagli studi della storia e del pensiero dell'Ucraina. Noi abbiamo più d'una volta testimoniato la nostra stima e la nostra devozione a questo illustre rappresentante della Chiesa Ucraina, vedendo in lui un degno successore di quell'insigne Pastore della Chiesa metropolitana di Leopoli, che fu l'Arcivescovo Andrea Szeptyckyj (1900-1944), e che noi avemmo la fortuna, nel lontano 1923, in circostanze quanto mai singolari, di avvicinare. E siamo stati anche noi rallegrati quando la intercessione del nostro venerato Predecessore Papa Giovanni XXIII valse ad ottenere la sua liberazione dopo molti anni di deportazione, e abbiamo sempre auspicato che la sua dimora vaticana sia per lui serena e feconda di buona operosità, e sia per Roma esempio di intrepida e pastorale fedeltà a Cristo e alla sua Chiesa.

A lui, a quanti lo hanno aiutato nella difficile impresa che oggi noi abbiamo la fortuna di inaugurare, la nostra riconoscenza e la nostra Benedizione.

PAOLO VI CONCLUDE LE CELEBRAZIONI PER LA NUOVA CHIESA DI SANTA SOFIA

Il Santo Padre si è recato ieri domenica, a visitare la nuova chiesa degli Ucraini dedicata, in via Boccea, alla Divina Sapienza e che era stata consacrata il pomeriggio precedente dall'Arcivescovo Maggiore,

Signor Cardinale Giuseppe Slipyj, Metropolita di Leopoli degli Ucraini.

Sua Santità ha poi visitato i locali dell'Università Cattolica Ucraina di San Clemente, attigua alla chiesa, ed ha infine benedetto, rivolgendo loro paterne parole, gli alunni del Seminario Minore Ucraino che sorge pure a poca distanza dal nuovo tempio.

L'Augusto Pontefice è giunto poco dopo le ore 10,30, preannunziato dalle acclamazioni degli oltre tremila pellegrini ucraini giunti da ogni parte del mondo, e che, dall'ampio ed elevato piazzale antistante alla chiesa, ne avevano intravista la paterna figura benedicente, in piedi nell'automobile sulla via Boccea.

Disceso dalla vettura, il Papa — che era accompagnato dal Prefetto del Palazzo Apostolico Mons. Giacomo Martin, Vescovo tit. di Neapoli di Palestina; dal Prelato di Anticamera, Mons. Luigi del Gallo Roccagiovine, e dal Segretario particolare — ha percorso tra due ali di esploratori cattolici ucraini il fronte dello steccato, che delimitava l'accesso alla chiesa, per rispondere alle entusiastiche e filiali manifestazioni di affetto della folla, quindi, salito sul sagrato ha ricevuto l'omaggio del Cardinale Arcivescovo Maggiore e degli Arcivescovi ucraini Mons. Ambrogio Senyshyn, di Filadelfia, e Massimo Hermaniuk, di Winnipeg. Era presente altresì il Maestro delle Cerimonie Pontificie Mons. Balzanelli.

Il Signor Cardinale Slipyj ha presentato, su un drappo rosso, il Crocifisso a Sua Santità che ha baciato l'Immagine del Redentore e, dopo aver mostrato alla folla plaudente e devota la preziosa Reliquia di San Clemente Papa, che Egli portava in dono alla nuova chiesa, è entrato nel tempio mentre il coro del Belgio diretto dal M.o Antonovycz, e che in attesa del Papa aveva cantato l'*Alleluia*, eseguiva ora un altro inno augurale: *Ad multos annos o Beatitudine*!

Nella chiesa attendevano i Signori Cardinali Tisserant, Cento, Cicognani, Agagianian, Seper, de Fürstenberg, Bertoli, Browne e Guerri; Monsignor Benelli, Sostituto della Segreteria di Stato; numerosi altri Arcivescovi e Vescovi tra i quali i Monsignori Brini, Segretario della Sacra Congregazione per le Chiese Orientali; Poletti, Rubin, van Lierde, Trabalzini; il P. Bugnini, Segretario della Sacra Congregazione per il culto divino. Il Consiglio per gli Affari Pubblici della Chiesa era rappresentato da Mons. Giovanni Cheli.

Cospicua la rappresentanza del Corpo Diplomatico con numerosi Ecc.mi Capi Missione.

Intervenuti pure i Monsignori: Arrighi, Sottosegretario del Segretariato per l'Unione dei Cristiani, anche in rappresentanza del Signor Cardinale Willebrands; Strojny; Di Biagio e Rizzi, della Sacra Congregazione per le Chiese Orientali; il Protoarchimandrita P. Welykyj, Superiore Generale dei Basiliani di San Giosafat; Don Castano, Procuratore Generale dei Salesiani che dirigono il Seminario Minore Ucraino; i Padri Balič e Morlion.

Tra le autorità civili varie personalità ucraine; alcuni parlamentari e S.E. il marchese Raffaele Travaglini di Santa Rita.

Dopo la preghiera dinanzi all'altare il Santo Padre ha incensato la Reliquia di San Clemente, quindi si è recato alla Cattedra, mentre il coro di Toronto diretto dal M.o Kovaliv, cantava l'augurale saluto: *Vita*!

L'Arcivescovo Maggiore, Cardinale Slipyj, ha pronunziato con voce commossa un elevatissimo indirizzo di omaggio; quindi ha reso nuovamente ossequio al Sommo Pontefice che ha sollevato il venerando Presule dal profondo inchino e l'ha abbracciato tra le vibranti acclamazioni dell'eletta folla che gremiva la chiesa.

Sua Santità pronunziava poi il discorso, in italiano, che pubblichiamo in prima pagina.

Fatto dono alla chiesa di un artistico prezioso calice, l'Augusto Pontefice aspergeva con l'acqua benedetta il mosaico e le pareti della chiesa in direzione dei quattro punti cardinali, quindi impartiva solennemente la Benedizione Apostolica.

Il Cardinale Slipyj illustrava brevemente a Sua Santità il grande mosaico; il Papa gradiva poi l'omaggio dei singoli Presuli ucraini, con i quali si soffermava cordialmente.

Uscito dalla chiesa il Santo Padre, accompagnato dal Cardinale Slipyj si recava a visitare dapprima la cripta del Tempio, quindi i locali dell'Università ammirando le collezioni e le insigni opere d'arte ucraina che già ne ornano gli ambienti; quindi, ridisceso nell'ambulacro che unisce la chiesa con l'Università di San Clemente, si soffermava con gli alunni del Seminario Minore Ucraino che ivi erano riuniti e, gradito l'omaggio del Rettore, D. Basilio Sapelak, di Don Castano, degli altri Superiori del Seminario, rivolgeva agli allievi brevi parole, manifestando la sua letizia nel vedere nei giovani, un simbolo dell'avvenire della loro bella, grande e tormentata Nazione. Non poteva far loro un lungo discorso ma voleva esprimere ad essi il suo affetto, assicurandoli che pregherà affinchè l'aspirazione loro e di tanti altri giovani di servire il Signore sia realizzata; è questa la maggiore speranza della Chiesa.

Iddio li faccia buoni e forti, non abbiano timore di seguire Gesù anche se ci domanda sacrifici; donare la vita per Lui è trovarla.

Il Papa concludeva dicendo di benedirli come Padre, come amico, e voleva benedire con loro le loro famiglie, i Superiori, che ringraziava in nome del Signore come pure ringraziava tutti i benefattori che aiutano e aiuteranno l'Istituzione, e quanti le daranno la loro collaborazione; su ognuno invocava da Dio le grazie più belle.

Con nuove vibranti dimostrazioni di affetto la folla ha salutato il Santo Padre che si accingeva a fare ritorno in Vaticano ed ha accolto con fervidissima gratitudine le parole di benedizione da Lui ancora pro-

nunziate prima di gradire il rinnovato omaggio dell'Arcivescovo Maggiore e di risalire in vettura.

Diamo il testo del devoto indirizzo rivolto dal Signor Cardinale Slipyj a Sua Santità:

Il devoto omaggio degli Ucraini nelle parole dell'Arcivescovo Maggiore Cardinale Slipyj

Beatissimo Padre,

Lo sguardo della nostra mente sull'universo esistente, Dio e mondo, mostra subito chiaramente che il primo moto nella calma eterna comincia coll'atto della ragione. L'intelletto naturale scopre in Dio una vita perfettissima, che consiste nella cogitazione e nell'amore. Perchè non può esistere un ente perfettissimo di maggiore qualità di atti della ragione e della volontà. La rivelazione divina ci manifesta che i frutti di due atti spirituali divini sono le due persone divine distinte — Sapienza-Verbo ed Amore-Spirito Santo. Il primo moto del Padre è il pensiero, e da questa cogitazione comincia tutta la vita eterna e tutta l'azione e creazione ad extra. In questo primo atto Dio-Padre conosce la sua immensa essenza, la pienezza di tutte le perfezioni ed il frutto misterioso di quell'atto è la Sapienza-Seconda Persona « uscita dalla bocca dell'Altissimo » ed è per sempre con lui (Eccl. 24,3; 1,1). E nel libro della Sapienza leggiamo che « la Sapienza siede accanto al Suo trono » (Sap. 9,4). Ella è genita avanti i secoli: « Non c'erano abissi, io fui concepita » (Prov. 8,24). E tutte queste espressioni finiscono col prologo di San Giovanni: « In principio erat Verbum... » (Io. 1,1). Nella creazione la Sapienza si manifesta a noi con vari atti e in tutte le creature, ma in modo più perfetto nell'uomo, nella sua ragione e nella sua volontà, come l'immagine della vita interiore di Dio. L'uomo apprezza la ragione come il più grande dono divino ed adorando la divina Sapienza La prega di ottenere una benigna comunicazione ed illuminazione della sua vita. Anche i pagani, e soprattutto i Babilonesi, gli Egiziani, i Greci e i Romani stimavano l'uomo sapiente come un ideale da raggiungersi nella vita umana. Presso i templi si radunavano i sacerdoti ed i saggi e si occupavano della scienza e della sapienza. Come tipo classico la Sacra Scrittura presenta il re Salomone, che chiedeva a Dio non i tesori: l'argento e l'oro, ma la Sapienza nella vita. I libri sapienziali e il tempio di Gerusalemme, il più bello nell'antico Oriente, sono le più grandi testimonianze del grande dono della sapienza.

Il frutto della singolare venerazione della « Sophia-Sapientia » nell'Oriente cristiano è la chiesa di S. Sofia a Costantinopoli, un capolavoro fino ad oggi non ancora superato nell'architettura e nell'arte, che fu costruita dall'imperatore Giustiniano. La grandezza dell'architettura

e la bellezza del mosaico, fino ad oggi il più perfetto frutto del genio umano, rimane l'esempio d'imitazione per i secoli futuri in Europa e nel mondo intero.

La chiesa di S. Sofia a Kiev è un esempio della profonda venerazione della divina Sapienza anche nell'antica Rus'-Ucraina, fondata ed eretta dal principe S. Vladimiro il Grande e dal suo figlio Jaroslao, il Saggio. Questa Sofia di Jaroslao a Kiev è diventata in seguito l'esempio per le varie chiese in Ucraina, Biancorutenia e Russia — come centro dell'altissima scienza. Il gran principe Jaroslao, chiamato il Saggio, raccolse una grande biblioteca e presso S. Sofia fondò una scuola dalla quale più tardi uscì il famoso codice di diritto dell'antica Rus'-Ucraina, chiamato « Ruska Pravda ». Il metropolita di Kiev di allora, Ilarione, apparteneva agli uomini più intelligenti ed eruditi del secolo XI. Le cronache ucraine di questo tempo sono tra le migliori d'Europa. In Ucraina la scienza profondamente fiorì anche nei secoli XII e XIII, fino all'invasione dei Mongoli. Il metropolita di Kiev Clemente Smolatyc, eletto nel 1147, fu insediato dai Vescovi ucraini, che lo benedirono con il teschio di San Clemente papa, deportato ai tempi di Traiano nel Chersoneso, dove subì martirio, e le sue reliquie furono ritrovate nell'860-61 dai Ss. Cirillo e Metodio, e una parte di queste reliquie riposano adesso qui nell'altare di S. Sofia, deposte da Vostra Santità. Il metropolita Clemente Smolatyc aveva fama di grande conoscitore delle scienze classiche e teologiche. Durante la occupazione mongola la cultura potè svilupparsi soltanto in Ucraina Occidentale, dove Halyč e Volynia, sotto il re Danylo e suo fratello Vasylko, a stento salvarono la loro relativa indipendenza. Nei secoli XVI e XVII cominciarono a rifiorire le scuole delle confraternità ecclesiastiche a Leopoli, ad Ostroh, a Vilna, a Volodymyr Volynskyj e a Kiev. Grandi meriti in questo campo hanno: il principe Ostrogskyj e i metropoliti Giuseppe Rutskyj e Pietro Mohyla, sotto quest'ultimo la scuola di Kiev è stata trasformata in Accademia.

Coll'Unione di Berest nel 1596 gli Ucraini hanno trovato grande aiuto a Roma, in Italia e in Germania. La cattedrale di S. Sofia a Kiev, danneggiata durante l'invasione mongola, è stata restaurata da Mohyla, e rimase sempre come simbolo della scienza e della sapienza per gli Ucraini. Sotto l'occupazione dell'Ucraina da parte dell'Austria e della Russia sono sorte le Università, nelle quali studiò la maggioranza della gioventù ucraina. Al posto della soppressa Università a Lviv è stata creata l'Accademia filosofica e teologica, la quale fiorì fino all'occupazione bolscevica dell'Ucraina Occidentale. Adesso in Ucraina tutte le Università sono diventate ateistiche.

Queste illustri tradizioni universitarie, che propugnavano l'esistenza di Dio, le vuole continuare l'Università Cattolica Ucraina, la quale è coronata dalla chiesa di S. Sofia, simbolo eterno della vera scienza e sa-

pienza, e di tutti gli sforzi a livello universitario degli Ucraini contro l'ateismo.

Quindi preghiamo devotamente la Santità Vostra di voler in primo luogo accogliere il nostro profondo ringraziamento per aver personalmente dato l'ordine d'intestare questa proprietà alla Sede Apostolica, per assicurarla coll'appoggio della Santa Sede, affinchè possa tranquillamente coltivare una profonda scienza teologica e profana in questi tempi difficili. Si degni di benedire tutti i benefattori, defunto ing. Baly, che ha aiutato a comprare il terreno, architetto De Stefano per i Progetti, ditta Mazzi per la costruzione, pittore Hordynskyj, mosaicista Monticelli, marmorista prof. Mazzei, Monache Basiliane per il loro aiuto e lavoro, professori, studenti e tutti. In secondo luogo Si degni di benedire ogni ucraino proveniente sia dalla madre patria e sia dall'emigrazione, che qui cercherà l'illuminazione e l'aiuto nell'acquistare la vera scienza tra le complicate difficoltà per se e per la nazione ucraina in avvenire. E S. Sofia sia un rifugio spirituale e conforto non soltanto per gli Ucraini, ma anche per tutti gli altri. Con suo stile singolare bizantino-ucraino, con la sua bellezza, con i mosaici di gran pregio, la chiesa è diventata un'attrazione per tutta Roma, che è sede insuperabile dell'architettura e dell'arte in tutto il mondo. Anche a Roma sia essa un tempio singolare della preghiera alla Sapienza Divina. Che ogni Romano ed Italiano oppresso e desolato dalle amarezze e difficoltà della vita sia esaudito dalla Seconda Persona della Santissima Trinità e trovi il conforto per sè e per tutti uniti a lui nelle deliberazioni e nei propositi.

Santo Padre, benediteci!

LA CONSACRAZIONE DELLA CHIESA DELLA DIVINA SAPIENZA

Il popolo ucraino ha vissuto in questi giorni avvenimenti che rimarranno scolpiti nella sua storia: i milioni di fedeli profughi della loro terra hanno assistito alla realizzazione, a Roma, di un centro religioso e culturale che viene non solo a colmare una grande lacuna — verificatasi in seguito agli avvenimenti bellici per i quali fu distrutta la gerarchia ecclesiastica in patria e soppressi i maggiori istituti di cultura filosofica e teologica —, ma offre a seminaristi, sacerdoti e laici, nel nuovo centro sorto sulla via Boccea, e che già conta pregevolissime, oltre che numerose, pubblicazioni scientifiche, una istituzione a livello universitario, con facoltà oltre che di teologia, di filosofia e di studi umanistici, e che vuole continuare la gloriosa Università di S. Clemente, impedita nel suo funzionamento in patria, ed offrire agli ucraini della Diaspora la possibilità di una formazione solida e sana, nello spirito glorioso delle tradizioni insigni della loro patria.

La chiesa di Santa Sofia, dedicata cioè alla Divina Sapienza, la seconda Persona della Santissima Trinità, e che riproduce, in parte, la gloriosa cattedrale di Kiev, è stata consacrata, sabato nel pomeriggio, dall'Arcivescovo Maggiore, il Signor Cardinale Giuseppe Slipyj, Metropolita di Leopoli degli Ucraini, attorniato da tutto l'Episcopato Ucraino sparso, per la cura spirituale dei loro connazionali profughi, in ogni parte del mondo.

Facevano corona all'Em.mo Arcivescovo Maggiore le LL.EE. gli Arcivescovi: Monsignori: Bučko, Visitatore Apostolico per i fedeli ucraini di rito bizantino residenti nei Paesi Occidentali di Europa; Senyshyn, di Philadelphia; Hermaniuk, di Winnipeg; Bukatko, di Belgrado; i Vescovi: Monsignori Borecki, di Toronto; Roborecki, di Saskatoon; Savaryn, di Edmonton; Schmondiuk, di Stamford; Gabro, di San Nicola di Chicago; Sapelak, Esarca Apostolico per l'Argentina; Martenetz, Esarca Apostolico per il Brasile; Prasko, Esarca Apostolico per l'Australia; Malanchuk, Esarca Apostolico per la Francia; Kornyljak, Esarca Apostolico per la Germania; Hornyak, Esarca Apostolico per la Gran Bretagna; Segedi, Ausiliare di Crisio; Hopko, Vescovo tit. di Midila.

La consacrazione si è svolta con la augusta maestà dei Riti Orientali; dalla Università Cattolica di San Clemente, unita alla chiesa, è mosso il solenne corteo dei Vescovi e Metropoliti, in abiti pontificali, concluso dall'Arcivescovo Maggiore Card. Slipyj, e passando tra le migliaia di fedeli giunti in pellegrinaggio con i loro Pastori dall'Europa, dall'America e dall'Australia, e tra quelli dimoranti in Roma, si è diretto verso il tempio, ove si sono iniziate le sacre cerimonie della consacrazione.

Quindi il Cardinale Arcivescovo Maggiore ha concelebrato con gli altri Presuli.

Ieri mattina, domenica, l'Em.mo Arcivescovo Maggiore ha nuovamente concelebrato con gli altri Presuli Ucraini, e si è quindi recato con le LL.EE. i Monsignori Ambrogio Senyshyn, Arcivescovo di Philadelphia per gli Ucraini, e Massimo Hermaniuk, Arcivescovo di Winnipeg degli Ucraini, sul pronao della chiesa per ricevere il Santo Padre, mentre gli Em.mi Cardinali intervenuti, l'Ecc.mo Corpo Diplomatico e gli altri Presuli Ucraini attendevano nell'interno del tempio.

Della visita del Santo Padre riferiamo in apertura del giornale.

Nel pomeriggio, all'Auditorium del Palazzo Pio, si è svolto il grande Concerto folkloristico ucraino. Vi hanno partecipato vari Cori istituiti, nelle varie Nazioni, presso le chiese parrocchiali ucraine, che sono centri, oltre che di fede, di vita sociale e di cultura; durante la consacrazione della chiesa e la concelebrazione di sabato, aveva cantato egregiamente la Corale ucraina di New York, diretta dal M° Zolkevyc; domenica mattina, invece, quella di Toronto, pure ammiratissima, diretta dal M° Kovaliv.

Al grande concerto erano presenti gli Em.mi Signori Cardinali Tisserant, Aloisi Masella, Cento, Agagianian, Marella, Traglia, Slipyj, Seper, de Fürstenberg, Staffa; i Presuli ucraini intervenuti alle celebrazioni del mattino e della sera precedente; S.E. Mons. Brini ed altri Arcivescovi e Vescovi; l'Assessore della Segreteria di Stato Mons. Sanz Villalba; il Sottosegretario della Sacra Congregazione per il Clero, Mons. Romita; e molte altre personalità religiose e dell'Ecc.mo Corpo Diplomatico.

Hanno prestato servizio d'onore i soci del Circolo S. Pietro, coadiuvati da personalità ucraine.

Dopo l'Inno pontificio eseguito dalla Orchestra d'archi dell'Istituto musicale « M. Lysenko » di Toronto, salutato da una imponente manifestazione di omaggio ha preso la parola il Card. Slipyj per il saluto all'assemblea, il quale ha affermato che la costruzione della chiesa in onore della Divina Sapienza costituisce una nuova testimonianza della pietà degli ucraini ed il prolungamento della illustre tradizione fin dai tempi del Principe Jaroslavo il Grande, dell'anno 1040, sino ai nostri giorni.

Lungo i tempi l'umanità aveva riconosciuto e venerato, rettamente o no, la Suprema Intelligenza, Creatrice del mondo e dell'uomo, a cui aveva elargito l'intelligenza e le forze creative.

Anche la manifestazione odierna, in occasione della consacrazione del tempio in onore della Santa Sofia in Roma, sia un innalzarsi della nostra mente verso la sorgente di ogni sapienza nel mondo, cioè verso la Sapienza Divina, perchè nel pensiero e nell'azione puramente umana s'annida la sapienza del mondo che conduce l'uomo alla rovina.

Queste ed altre nobilissime elevazioni sono state espresse dal venerato Presule.

Dopo l'*Haec dies, quam fecit Dominus*, eseguita dai Cori ucraini riuniti con accompagnamento d'archi, il Cardinale, con tratto di squisita cortesia, accompagnava al microfono l'oratore ufficiale on. Giulio Andreotti, il quale diceva di volersi soffermare brevemente su tre considerazioni.

Tracciata la storia secolare di questi rapporti, l'on. Andreotti passava a considerare la testimonianza morale del popolo ucraino nel suo sconfinato amore alla libertà, nelle sofferenze nella resistenza incredibile alla persecuzione.

« Abbiamo considerato con immenso dolore quanti impedimenti abbiano gli uomini per la salvezza, senza questa unione della Chiesa di Dio nella quale i nostri Predecessori, cominciando... dai Santi Apostoli, perseverarono professando uno solo essere il Sommo Pastore e primo Vescovo della Chiesa di Dio qui in terra, e questi non altri essere fuorchè il santissimo Papa romano ».

Infine l'oratore si intratteneva sul dialogo con le Chiese separate e concludeva augurandosi che il martirio del popolo ucraino dia a tutti forza e proposito a servizio della causa dell'umanità e della Chiesa di Dio.

Le parole dell'on. Andreotti erano salutate da vivissimi applausi.

Continuava poi l'accademia con brani musicali e polifonici di autori ucraini, eseguiti alla perfezione dai Cori diretti da Maestri ucraini e con la partecipazione applauditissima di valorosi solisti: i bassi Tysowskyj e Hosculak e il soprano Maria Lysohir, nonchè il mezzo soprano Halyna Andreadis del Metropolitan di New York e che ha suscitato l'entusiasmo della folla che gremiva l'Auditorium.

Accompagnato al microfono dal Cardinale Slipyj, il sen. Paolo Yuzyk ha pure portato, durante la manifestazione, il saluto del Senato canadese, tra gli applausi dell'assemblea.

« L'Osservatore Romano » 29-30 settembre 1969

ХРАМ СВЯТОЇ СОФІЇ « СОБИРАЄ В РОЗСІЯННІ СУЩИХ »

У « Вістях з Риму » з 25 червня 1969 р., в яких заповідалось посвячення новозбудованого храму Св. Софії в Римі, дослівно писалось таке: « Свята Софія — це город нашої сили й давньої слави, це справді наш український Собор. Хоч він, цей Собор, сьогодні мовчить, та проте в своєму умаленні він свідчить, бо він живе як рідний Собор в душі кожного, чиї батьки, діди і прадіди повязували свою віру і надію з ним, з княжим і митрополичим Собором Святої Софії. — Неначе дитиною і відблиском цього Собору буде на чужині храм Святої Софії-Божої Премудрости в Римі, щоб нагадувати нам і свідчити перед світом, щоб надхнути і вказувати ясний, хоч такий важкий шлях у прийдешнє. Український Божий люд — у Батьківщині і в розсіянні — не має можливости сьогодні поклонятися своїй рідній святині на своїй землі, бо настало время люте. Тому для всіх, хто може вільно паломничати і на волі молитися Богу, здвигається оцей храм Божої Премудрости в Престольному граді Первоапостола Петра ».

Знову ж в день першого благословення храму св. Софії і першої в ній відслуженої св. Літургії, Блаженніший Верховний Архиєпископ Кир Йосиф, в своєму Слові до вірних, сказав наступні слова: « ...Кожний храм — то посвячене місце прослави і почитання Бога... І українська земля, від самих початків голошення благовістя св. Апостолом Андреєм, стала пишатись зразу малими і скромними, але пізніше високомистецькими церквами... Ярослав Мудрий побудував другу, не менше величаву святиню в честь Божої Премудрости — Святої Софії. Вона осталась і до нині, як вершок українського будівництва, символом віруючого і побожного духа українського народу та звеличення неосяжної Божої Премудрости в часах найбільшої могутности держави в історії українського народу і дороговказом для українського народу по всі

віки... Церква є не лиш домом молитви, жертви і освячення, але і домом науки й освіти народу... Таку ролю сповняли церкви і в нас на Україні. Київська Софія мала школи, і то високі; там постала « Руська Правда » і глибоко наукові твори... Коло кожної церкви горнулися всі вірні, які цінили знання і мудрість. Вони не боялися ні віддалі, ні морозу, ні спеки, ні видатків, але милями, нераз і пішки, тягнули, щоб почути там Божу науку...

Київська Софія красувалася майже тисячу літ на всій Русі-Україні, як символ почитання і пошани Божої Мудрости, Другої Особи Пресвятої Трійці... Нехай і українська Софія в Римі хоч в одробині заступить і сповнить оцю ролю в житті Українців на Батьківщині і поселеннях, коли в Київській Софії затихла молитва і Служба Божа... Нехай не лише Українці, але й не-Українці находять тут піднесення духа, потіху, розраду, і передусім — просвітлення у важких хвилинах життя і рішеннях... » (« Вісті з Риму », 30 серпня 1969 р., ст. 2-6).

Всупереч небагатьом голосам скептиків відносно потреби й доцільности українського храму в столичному граді Первоапостола Петра, все виразніше конкретизувалася думка про значення і ролю такого храму, особливо ж про його значення в часі всенародньої скорби на Батьківщині і « времени лютого », яке в нашому столітті навістило весь український народ. За словами Верховного Архиєпископа цей храм, як зрештою від самого зарання нашої християнської історії, мав бути місцем « прослави і почитання Бога..., символом віруючого і побожного духа українського народу », місцем « звеличування неосяжної Божої Премудрости », « дороговказом для українського народу по всі віки..., домом науки й освіти народу ».

До святого храму мали б горнутися вірні з усіх сторін і країн, не лякаючись « ні віддалі, ні морозу, ні спеки, ні витрат... ». Українська Софія в Римі, згідно з молитовним бажанням і благословенням Верховного Архиєпископа мала « хоч в одробині заступити і сповнити оцю ролю в житті Українців на Батьківщині і поселеннях », яку впродовж майже одного тисячоліття сповняла Свята Софія в Києві, коли « в Київській Софії затихла молитва і Служба Божа... ». В Святій Софії в Римі — за словами Верховного Архиєпископа — Українці і не-Українці повинні знаходити « піднесення духа, потіху, розраду, і передусім — просвічення у важких хвилинах життя... ».

І вкінці, як це нераз згадувалось у « Вістях з Риму », Свята Софія мала стати святим місцем, що « собирає в розсіянні сущих », до якого будуть паломничати сотки й тисячі побожного українського Божого люду з усіх кінців землі, щоб у цьому храмі, в українській святині помолитися Богу. Предвиджування і молитовні бажання, висловлювані ще далеко перед торжественним посвяченням новозбудованого храму, яке відбулося перед роком в днях 27-28 вересня 1969 р., вперше здій-

снювалися на наших очах і на очах багатотисячних українських паломників-прочан, що відбували своє перше паломництво до новозбудованого храму Св. Софії, щоб взяти участь в торжественному посвяченні храму та в усіх літургічних молитвах справді історичних днів у житті нашої Церкви. Своїм паломничанням і участю в пам'ятних і незабутніх торжествах весь український Божий люд, усі Владики украиської Помісної Церкви, за вийнятком тих, які і далі несуть долю « вязнів Христа ради »; духовенство і миряни, зі своїм Головою, Верховним Архиєпископом, та з участю видимого Голови Христової Церкви, Папи Павла VI, дали доказ своєї віри й побожности, засвідчили свою непохитну вірність своїм особливим обрядовим, літургічним і правноканонічним началам, на яких побудоване життя Української Помісної Церкви. Новий, на чужині здвигнений, храм Св. Софії став храмом-замісником Київської Св. Софії як справжній духовий Собор українських душ, що об'єднує всіх, в Україні і на чужині сущих.

Про це перше велике всенароднє паломничання до Св. Софії писалось у « Вістях з Риму » з дня 15 жовтня 1969: « На торжество зібралось велике число священиків, монахів і монахинь... тисячі Божого люду, що не пожалів часу, гроша і сил, а прибув до Риму так, як колись тільки давно йшли ізраїльські паломники-еміґранти до Єрусалиму: з Мезопотамії, Кападокії, Понту, Азії, Єгипту, Лівії і Риму, і « чули власну говірку свою, в якій родились ». Бо колись у давнину храм Соломонів в Єрусалимі був не тільки місцем і жилищем Бога Живого, але й осередком цілого релігійного й національного життя вибраного народу. Кожний хлопець в Ізраїлі був обов'язаний по закінченні дванадцяти років життя йти з родителями бодай раз у рік до храму, там молитись і принести жертву. Той закон сповнив сам Спаситель, коли закінчив дванадцять років життя. А жидівські еміґранти, що не мали змоги із-за віку чи недуги відбути далеку подорож до Єрусалиму, пересилали через старших в громаді свою жертву двох сіклів на храм, щоб там у святині священики жертвували Господеві за відпущення гріхів їх, і в Бога молили благословення для розсіяного в широкій тодішній діяспорі народу. Такі й подібні почуття будились і будяться в душі на вид Св. Софії в Римі... Почування ті приходять на вид тих численних паломників, що вже були і не перестають відвідувати рідний храм... і покидають Рим з піднесеним серцем, бо в ньому знайшли кусок рідної Батьківщини ».

Минув один рік від цього першого великого паломництва українського Божого люду до Св. Софії в Римі. Від цього часу не вриваються дальші паломничання окремих осіб, родин, менших і більших ґруп. Здійснюється те, що сказав Св. Отець Папа Павло VI в своєму Слові на посвяченні храму: « Оті історичні горизонти, що ось відкрились перед нашим зором і для нашої пошани, кидають світло на оцю нову римську

церкву, посвячену Св. Софії, і які кажуть подивляти один факт, який виглядає дуже простий, а є дуже незвичайний: вічна життєвість, мирна, але непереможна Української Католицької Церкви..., сьогодні в Римі Українська Католицька Церква підносить свої намети, яким, як це видно, повірено спадкоємство минулих століть й оту обітницю майбутніх віків. Ми радіємо з-за цієї події. В ній добачаємо благодать Божого Промислу... ». А звертаючись до надхненника й будівника храму Св. Софії, Верховного Архиєпископа Кир Йосифа, Папа Павло VI заявляв: « ...в ньому ми з радістю визнаємо подвижника цього чину, він бо на оцій римській землі засвідчує подвійну традицію Української Католицької Церкви: одну — релігійну, через здвигнення оцього нового храму; і другу — культурну через заснування... в сучасну хвилину такого знаменного, нового Католицького Університету... ». Здійснюється і те, чого бажав Верховний Архиєпископ Кир Йосиф, прохаючи благословення у Св. Отця « для кожного Українця, чи то з рідних земель Батьківщини, чи з країн еміґрації, який тут шукатиме просвічення і помочі в надбанні правдивого знання у цих складних обставинах для нього і для нашого народу в будучому » щоб Софія була « захистом і скріпленням не лише для Українців, але також і для всіх інших... ». І своє Слово до всіх присутніх паломників і тих, що паломничатимуть до Св. Софії, закінчував Верховний Архиєпископ вагітними своїм змістом словами: « ...відповідальність за майбутнє нашого народу лежить на нас самих на сучасних і грядущих поколіннях, щоб оживити давню світлу українську традицію в думанні й діянні. Важке завдання та Божа Премудрість нехай просвічує нам шлях... ».

Після одного року, який пройшов від дня торжественного посвячення цієї української святині, можна зі спокоєм сказати, що Божа Премудрість справді просвічує шлях сотням і тисячам українців, і сотням віруючих чужинців, та веде їх до храму української Св. Софії в Римі. Ми свідками цікавого й радісного феномену: Немає дня, в якому до цього храму Св. Софії, хоч про нього ще нема згадок в туристичних довідниках, не приходили відвідувачі-богомольці, свої і чужі. Одні з них відвідують тільки храм, інші відвідують також Університет з його бібліотекою та музеєм. Книга відвідувачів Університету стає важливим документом паломничого руху до Св. Софії. Вистачить переглянути вписи імен в цій книзі відвідувачів за три останні літні місяці: липень, серпень і вересень — цього року. Там знайдемо підписи около пів тисячі відвідувачів, туристів, паломників. При кожному власноручному підписі подано місцевість і країну відвідувачів. Як колись паломничали жиди з різних країн світу до свого рідного Єрусалиму і до Єрусалимської святині, так сьогодні почалось паломничання українців з різних міст, країн і континентів до Св. Софії в Римі, щоб у ній помолитися, у ній шукати захисту й скріплення своєї віри. Між відвіду-

вачами-паломниками зустрічаємо імена подруж, батьків з дітьми й більші та менші групи, зокрема групи молоді. Найбільшою з них була група пластової молоді з ЗСА, 142 молодих пластунів і пластунок зі своїми старшими виховниками і провідниками. Коли ця група молоді у своїх пластових однострояx відвідала Святішого Отця, Папу Павла VI, щоб скласти йому свій поклін, Папа у розмові з Блаж. Верховним Архиєпископом Кир Йосифом спонтанно висловив своє здивування, мовляв, стільки української молоді відвідує Рим та свою святиню, Святу Софію. Саме сьогодні, коли вся молодь у світі переживає своєрідну кризу й часто розгублюється у своїх шуканнях і прагненнях. Факт, що українська молодь, без уваги на розбурхані хвилі життя, спішить з найдальших закутків землі, щоб помолитися у своїй святині й виявити своє прив'язання до рідної Церкви та до її Глави, Верховного Архиєпископа, свідчить про духовну міць і моральне здоров'я тієм молоді. Сьогодні, коли молодь переживає кризу думки і віри, сам факт, що українська молодь молиться, і молиться перед обідом чи вечерою, як можна було завважити, перебуваючи з тією молоддю в часі їхньої подорожі, цей самий факт є свідченням про Христа, який сказав колись до своїх учнів: « І будете мені свідками... ».

Ще інший цікавий і радісний феномен варто віднотувати на підставі вписів у книгу відвідувачів. Українська молодь, діти наших поселенців в різних країнах світу, народжені в чужих країнах, вихованні серед чужого оточення, в не-українських школах, підписуються бездоганною українською мовою. Молодь всіх континентів дає свідчення своєї духової і національної єдности з Землею своїх батьків, дідів чи прадідів. Ця молодь розмовляє між собою українською мовою, яка сталась мовою порозуміння між молодим українським поколінням, що виростає в різномовних країнах. Ця молодь може спокійно глянути в-вічі молодим туристам чи спортовцям з України, які також, хоч не так густо-часто відвідують чужі країни, а при цьому з якоюсь незрозумілою « встидливістю » промовчують свою національну приналежність, ховаючись за свого « старшого брата », і придавлена незрозумілим для теперішньої людини комплексом меншевартости, користується мовою правлячої російської верхівки, цієї нової класи вельмож, що її витворила спадкоємниця російської царської імперії.

Між відвідувачами вписані імена кардиналів, єпископів, священиків, монахів і монахинь, українських та чужинецьких. Переглянувши місцевості, з яких відвідувачі походять, натрапляється на цілу сітку, розкинену по цілому світі. Країни, з яких приїздять відвідувачі, це насамперед ЗСА, дальше Канада, Аргентіна, Австралія, Англія, Еспанія, Бразилія, Німеччина, Бельгія, Голяндія і т.д. Були в цих літніх місяцях у Св. Софії також відвідувачі-паломники з далеких Гавайських островів, Етіопії, країн Близького Сходу і з Ізраїля. Відвідали Св. Со-

фію українці з Югославії і Чехословаччини, та з Польщі. Хочеться вірити, що в недалекому часі прийдуть в поклоні до Св. Софії також паломники з України. Людська « мудрість » панівної совєтської верхівки загороджує сьогодні шлях до паломничання, та Божа Мудрість могутніша за людську!

« Наша Мета », 6-13 лютого 1971

ДАЛЬШІ МИСТЕЦЬКІ ПРАЦІ У СВ. СОФІЇ

У зв'язку з дальшими мистецькими працями внутрі церкви св. Софії в Римі, вона в середині майже вся покрита риштованням, особливо ціла копула. З початком липня почалося монтування мозаїк копули, які були в підготові більш як рік. В часі, коли пишеться ця стаття, в центрі копули вже викладений мозаїкою кольосальних розмірів Христос-Пантократор (Вседержитель) у традиційнім зображенню, але оформлений згідно з вимогами модерного мистецтва. Всупереч іншим подібним зображенням Пантократора (Київська св. Софія, Дафні у Греції) — Христове обличчя передає не строгого суддю на Страшному Суді, а має радше клясичний вигляд, який краще вяжеться з поняттям Божої Премудрости, іменем якої названий храм.

Зараз після закінчення центральної постаті Христа, навколо неї буде розташованих 12 інших фіґур: в середині, як дивитися від входу в напрямі престола, буде постать Оранти з піднятими руками — в традиційній молитовній поставі византійсько-українського мистецтва. Побіч Богоматері будуть два Архангели в багатих ризах і далі також традиційні девять хорів Небесних. Усі ці 12 фіґур, кожна 2,7 метра висока, будуть творити наче вінець пишних форм і кольорів навколо центральної фіґури Христа. До речі, слід відмітити, що всі фіґури копули будуть на суцільному золотому тлі, яке на вигнутих площах дає особливо сильні ефекти. Нижче, між 8 вікнами, буде 16 старозавітних пророків. Разом у копулі буде 29 фіґур. Одначе, до цих 29 фіґур слід іще додати 8 фіґур київських митрополитів, що будуть зображені на вітражах вікон, починаючи від митрополита Іларіона з 11 ст. до Петра Могили. Значить, в копулі буде разом 37 різних фіґур на площі понад 200 квадратових метрів.

Зважившн, що один метер мозаїки на стіні чи стелі важить, разом з цементовою заправою, коло 150 кілогр., цілість дає вагу багатьох тон, для втримання яких на стелі треба було вперед поставити спеціяльну металеву арматуру, що значно припізнило монтування самих мозаїк. Головний проєктант цих мозаїк — мистець Святослав Гординський з Ню Йорку, — прибув до Риму з початком червня. Це він нарисував в ориґінальній величині усі потрібні фіґури та розмалював їх кольорами. Щойно на основі таких попередньо випрацюваних до найменшого де-

талю малюнків, італійські майстри мозаїки, під проводом визначного римського мозаїста проф. М. Т. Монтічеллі, виклали всі фіґури смальтою, тобто малими кусничками скла й мармурів, з яких складається мозаїка.

Для тих, хто не орієнтується в техніці мозаїки, слід пригадати, що смальту викладається на спеціяльному папері, на якому знаходиться докладний рисунок, але у відворотному порядку. Мозаїку просто наліплюється легким клеєм і папір розтинається на невеликі куски, які потому викладається на мокрий цемент стіни, притискається, а звогчений папір з лицевого боку мозаїки зіскробується. Впродовж кількох днів така мозаїка висихає і для будь-яких змін таку мозаїчну масу треба вже розбивати молотами. Тому дуже важливо мати все заздалегідь досконало й остаточно випрацьованим.

Якщо в композиції мозаїк святилища (які займають площу приблизно половини копули) мистець для зазначення зв'язку з церквою св. Софії в Києві переніс у свою композицію деякі елементи композиції київської, в тому цілу зменшену сцену Пресв. Евхаристії, то в копулі він був вільний творити свобідно. Візантійсько-українська традиція була тут тільки підставою, на основі якої мистець компонував твори мистецтва. Великий успіх творів византійсько-українського мистецтва сьогодні зумовлений саме тим, що й воно, і мистецтво модерне основується на чисто мистецьких законах гармонії, ритму і кольору. Усе реальне піддане тут тим ідеальним формам мистецтва. Це творить римську св. Софію твором в багатьому відмінним від інших численних храмів Вічного Міста, поєднуючи наш храм радше з ранньо-християнськими храмами Риму (які мають мозаїки, що їх тільки умовно зачисляють до византійських) та з церквами Равенни. Внутрішнє мистецьке оформлення св. Софії ще далеко не закінчене і проєктуються нові додаткові праці, що ще повніше причиняться до оздоблення цього українського храму, який самі Італійці вже тепер уважають одним з найкращих у Римі.

« Наша Мета », 11 липня 1971

ФОНТАНА ТРЬОХ АНГЕЛІВ

Перед Собором Святої Софії в Римі, в саме навечір'я Йордану, лагідною струєю випливає вода з невеликої посудини, що її в руках тримають три ангели, також білі, наче сніг. Це чудовий мистецький твір майстра Г. Мацея, вирізьблений в білому мармурі — Пресвята Трійця. Навіть небагато з мистецтвом обізнаний глядач відкриє зразу в самій композиції подібність до тої ікони, що її слушно дають перше місце між усіми іконами світу, а саме до Пресвятої Трійці, українця Андрія Рубля, що постала около 1441 року. Представляла вона тоді трьох незнаних подорожніх, що явилися Авраамові, прийняли від нього гостинцю трапезу й заповіли йому, що за рік народиться йому й дружині його Сарі син.

Оповідання того роду є єдине в Святім Письмі, бо про трьох подорожніх говориться раз в однині, а раз в множині. Сам, зрештою, Авраам кланявся трьом їм, але говорив в однині « Господи ». Тут перед Святою Софією не маємо до діла з іконою, але перший раз може зі скульптурою подібної композиції. Ангели також не сидять, як на іконі, але стоять, і то з посогами в руках, на знак їх влади, наче б готові до дальшої мандрівки. Вони хочуть нас вчити й подати нам науку про єдиного Бога в Пресвятій Тройці. А що Бог живий, то й круг трьох ангелів наче б рухався від правого до лівого боку. Так також положення голов трьох ангелів вказує на внутрішнє життя Пресвятої Тройці, що совокуплюється в тій святій спільноті, завдяки якому ті Три Божі Особи ділять зі сотворінням їх власне життя, їх розум і їх любов. Доказом цього є та вода на життя вічне, що її вони виливають. Ця вода спадає в басейн, наче б у ту, старої форми, хрестильницю, що її нині ще можна бачити в Равенні, в Лятерані, при деяких церквах Італії з V і VI століть. Під статуєю видніє напис: « Прийдіте людіє триіпостасному Божеству поклонімся і почерпіте воду безсмертія » (Стихир.). Святотроїчна фонтана перед Собором Святої Софії належить до тих, що перший погляд на них можна уважати за відкриття. Бо подібного навіть твору немає покищо в світі. Мистець Г. Мацей створив за вказівками Блаженнішого новий твір, гідний, щоб стояти при храмі Божої Мудрости. На Йордан цього року мало місце при фонтані велике водосвяття і перший раз над водами її почулись слова молитви: « Велій єси, Господи, і чудна суть діла Твоя і нієдино слово довольно будет ко похваленію чудес Твоїх ».

ЗАКІНЧЕННЯ МОЗАЇКИ В КОПУЛІ СОБОРУ СВЯТОЇ СОФІЇ

При Божій помочі та духовій і щедрій матеріяльній піддержці наших вірних розкинених по всьому світі, закінчено праці інсталяції мозаїки в копулі храму Божої Премудрости в Римі, що з дивним бігом обставин є заразом величавим мистецьким даром у 80-ліття Блаженнішого Кир Йосифа.

Знаючи відносини і ускладнення всіх праць, без перебільшення можемо сміливо твердити, що ця мозаїка є успішним і благословенним завершенням одного з етапів в будові храму Св. Софії. Проєкти робив мистець проф. Святослав Гординський, а мозаїку виконав проф. Т. Монтічеллі.

В сумі всіх цих зусиль вийшло дійсно ґрандіозне діло — архитвір української духової скарбниці, що вже полонить всіх відвідувачів та захоплює знавців візантійського мистецтва, які в своїх оцінках не знаходять слів подиву та признання. Одні з них щиро заявляють, що це — найкраща мозаїка в Римі, якій дорівнювати можуть лиш венеціянські мозаїки св. Марка. А другі твердять, що це — найвеличавіший східній храм у західньому світі.

І дійсно, ввійшовши до храму почуваєтесь немов відірвані від землі і піднесені до небесних висот. Бо зі склепіння копули у велетенських розмірах глядить лагідне, та водночас наснажене Божим масштатом обличчя Христа — Пантократора, що немов говорить: « Аз єсьм світ міру. Ходяй по мні не імать ходити во тьмі, но імать світ животний », — слова написані у великій дузі довкруги постаті Христа.

Нижче Пантократора посередині зображена постать Матері Божої — Оранти в почоті дванадцяти ангельських хорів: Ангелів, Архангелів, Херувимів, Серафимів, Властей, Престолів, Господьств, Сил, Начал — шостокрилих, многооких, пернатих і всіх небесних сил безплотних.

Нижче небесних хорів, між вікнами, зображені сімнадцять пророків — світочів і носіїв Божої Премудрости у Старому Завіті. Кожен з них держить в руках пергамін з відповідними написами Божого Об'явлення ними проповідуваного.

На вікнах видніють вітражі, проєкту мистця Святослава Гординського, вміло виконані у східньому дусі архітектом Джуліяні, восьми Київо-Галицьких Митрополитів Руси-України, починаючи від Іларіона, через Клима Смолятича, Петра Акеровича, Григорія Цамблака, Кардинала Ісидора, Михайла Рогози, Петра Могили до Йосифа Веніямина Рутського. А постать святця Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького прикрашує вже святилище разом зі Словянськими Апостолами Кирилом і Методієм.

І наче спливає склепіння мозаїки з небес до землі чотирьома символами Євангелистів на углах куполи; а самі ікони Євангелистів Христових будуть зображені на Царських Вратах іконостасу.

Для унагляднення читачам, які ще не мали змоги оглянути мозаїки, подаємо ще деякі дані. Площина цілої мозаїки — понад 250 квадратних метрів з 42-ома фіґурами, майже подвійна величиною як мозаїка в абсиді. Сам тільки Пантократор у склепінні має понад 20 квадратних метрів. Вага мозаїки виносить 3.375 кілограмів, і все це наче завішане у повітрі. Золото, спеціяльно приготовлене на смальті у венецьких робітнях у різних відтінях, щоб з цілости розрізняти ще авреоли святих, написи і орнаменти. Всіх кусників золота у мозаїці є 2.250.000.

Дивні дійсно дороги Божого Провидіння. Бо в цей тривожний час на Україні, тут в центрі християнського світу виростає новий храм Божої Премудрости, що є не тільки монументом незнищимости нашої віри, але і неперевершеною перлиною нашої духової скарбниці та християнського мистецтва і богословської мисли.

Тому молимо Всевишнього, щоб дозволив Блаженнішому Верховному Архиєпископові, в найкоротшому часі, завершити заплянувані дальші мозаїки у храмі Божої Премудрости на славу Бога і як заповіт грядучим поколінням.

XIII.

НАУКОВІ ПРАЦІ І ВИДАННЯ

Розпочату наукову працю і видання наукових творів своїх професорів й інших науковців, У.К.У. в другому п'ятилітті 1968-1973 не тільки продовжував, але її й значно побільшив і поширив.

1. Найперше видав наступні 10 томів « Монументів » і закінчив збірку Сл. Б. Митрополита Андрея.

2. Видав II-V томи творів Блаж. Верх. Архиєп. і Кард. Кир Йосифа.

3. Теологічний факультет:

Dr. Josef Slipyj, *Die Auffassung des ewigen Lebens...*

Dr. Eugenius Kaminskyj, *De potestate Metropolitarum Kioviensium-Haliciensium* (a. 1596-1805), Romae 1969, p. 180. $ 6.

Julius Kubinyj, S.T.D., *The History of Prjašiv Eparchy,* Romae 1970, p. 216. $ 5.

Перші українські проповідники і їх твори (De exordiis praedicationis Ucrainorum). Видання II Editio. Рим 1973, стор. 185. $ 6.

Д-р Павло Сениця, *Світильник істини.* Джерела до історії Української Католицької Богословської Академії у Львові. (Dr. Pawlo Senycia, *Svitylnyk istyny The Light-bearer.* The historical sources of the Ukrainian Catholic Theological Academy of Lviv.) Торонто-Чікаґо 1973, ст. 1010.

Популярні видання Богословського Факультету

Dott. Maria Teresa Carloni, *S. Giosafat Kuncevyč martire dell'Unità della Chiesa, nel Centenario della Sua Canonizzazione 1867-1967.* Romae 1969, p. 264. $ 4.

4. Філософічно-гуманістичний факультет:

Проф. д-р Михайло Соневицький, *Історія грецької літератури*, I том. (Litterarum graecarum historia, vol. I). Рим 1970, стор. XIV + 769. $ 15.

Проф. д-р Богдан І. Лончина, *Пісня про мого Сіда* (Prof. Dr. Bohdan Lonchyna, *Cantar de mio Cid*). Рим 1972, стор. 160. $ 5.

Проф. д-р Кость Кисілевський, *Українське мовознавство в останній добі.* (De linguistica ucraina periodo expositione). Рим 1973, стор. 198. $ 6.

5. Правничий факультет:

Dr. Bohdan T. Halajczuk, *Historia de la organización politica de Europa Oriental.* Romae 1972, p. 213. $ 5.

Подаємо деякі голоси церковних достойників, наукових установ і преси про появу творів У.К.У., бо вони доповнюють погляд на його наукову творчість.

Деякі подяки за видання і рецензії.

SEGRETERIA DI STATO
N. 155552 Dal Vaticano, 14 Marzo 1970

Signor Cardinale,

Con deferente e premurosa sollecitudine Ella ha voluto far pervenire al Sommo Pontefice un esemplare dell'ottavo volume dei « Monumenta Ucrainae Historica », accompagnandolo con una speciale dedica.

Sua Santità, Che ben conosce ed apprezza l'iniziativa editoriale opportunamente promossa da Vostra Eminenza, ha accolto volentieri l'omaggio non solo perchè esso segue puntualmente a quello dei precedenti volumi, ma anche perchè costituisce, nel suo contenuto, un nuovo e notevole contributo per la ricostruzione storica delle vicende della Chiesa Ucraina. Il fatto stesso di aver già portato a termine la pubblicazione della collezione documentaria, lasciata dal Metropolita suo predecessore, rappresenta di per sé il migliore auspicio per la continuazione ed il compimento di un'opera, che sarà certo di non poca utilità per gli studiosi.

Con tale augurio il Vicario di Cristo Le porge il Suo paterno ringraziamento e Le invia di tutto cuore la propiziatrice Benedizione Apostolica, da estendere al Rev. curatore ed a tutti i collaboratori della collana bibliografica.

Mi è gradita la circostanza per confermarmi con sensi di profonda venerazione

di Vostra Eminenza Reverendissima
Dev.mo in Domino
G. Card. Villot

A Sua Eminenza Reverendissima
il Sig. Cardinale GIUSEPPE SLIPYJ
Arcivescovo Maggiore
Città del Vaticano

SEGRETERIA DI STATO
N. 159706 Dal Vaticano, 29 Aprile 1970

Signor Cardinale,

Nel corso della recente Udienza privata Ella ha fatto omaggio a Sua Santità del volume « Litterae nuntiae », contenente la cronaca e la documentazione fotografica dei solenni avvenimenti che ebbero luogo in Roma per l'inaugurazione del tempio dedicato alla Divina Sapienza.

Il Sommo Pontefice, il Quale ben conosce l'apporto determinante dato dall'Eminenza Vostra Reverendissima non solo nell'erezione della nuova casa di Dio, ma anche nell'aver promosso un complesso di istituzioni che sono testimonianza insigne della vitalità della Chiesa Cattolica Ucraina, Si è paternamente compiaciuto della bella pubblicazione e desidera perciò rinnovarLe, a mio mezzo, l'espressione della Sua gratitudine. Nel confermarLe la benevolenza e la stima, con cui segue le iniziative pastorali di Vostra Eminenza, il Vicario di Cristo invoca per Lei e per la sua attività i più eletti favori del Cielo e Le imparte di cuore la propiziatrice Benedizione Apostolica.

Mi valgo volentieri della circostanza per confermarmi con sensi di profonda venerazione

dell'Eminenza Vostra Reverendissima
Dev.mo in Domino
G. Card. VILLOT

A Sua Eminenza Reverendissima
il Signor Cardinale GIUSEPPE SLIPYJ
Arcivescovo Maggiore di Lviv degli Ucraini
CITTÀ DEL VATICANO

DER ERZBISCHOF
VON PADERBORN 4790 Paderborn, den 26. Nov. 1971

Sua Eminenza
Giuseppe Cardinale Slipyj
Palazzina dell'Arciprete
00120 CITTÀ DEL VATICANO

Hochwürdigste Eminenz!

In diesen Tagen kam hier ein ganzes Konvolut von Neuerscheinungen an, insgesamt vier umfangreiche Bücher, die von der Kath. Ukrainischen Universität in Rom veröffentlicht worden sind. Ich staune über den Fleiß Ihrer Gelehrten und bewundere von allen Dingen Ihre gewandte Feder, die nova et vetera vor den Augen der Öffentlichkeit

auszubreiten vermag. Woher nehmen Sie die Zeit zu derart intensiven Studien? — Ich danke Ihnen für die Zusendung von ganzem Herzen.

Sie wissen, daß die Bücher bei mir nicht nur in Regale gestellt werden, sondern daß an meinem ökumenischen Institut, dem Johann Adam Möhler-Institut, die Publikationen der Ukrainischen Universität den Grundstock bilden für den Aufbau einer wissenschaftlichen Bibliothek über die Kirchen der östlichen Riten. Ich werde in Kürze auch einen gelehrten Fachmann anstellen können, der systematischer als das bis jetzt geschehen ist, am ökumenischen Institut die Sparte der Ostkirchen, der Unierten wie der Orthodoxen, betreut. Darum nochmals aufrichtigen und herzlichen Dank!

Ich hoffe, daß es Ihnen persönlich noch immer recht gut geht. Ich werde im Februar — so Gott will — wieder in Rom sein zu der im November geplannten aber dann verschobenen Jahrestagung des Sekretariats für die Einheit der Christen. Ich werde dann hoffentlich Gelegenheit finden, Ihnen 'Guten Tag' zu sagen.

Mit verenrungsvollen Grüßen bin ich

Ihr im Herrn ganz ergebener
† Lorenz Card. Jaeger
Erzbischof von Paderborn

LADISLAUS RUBIN
EPISCOPUS TIT. SERTENSIS
Delegatus Cardinalis Primatis Poloniae
Pro Emigrantibus Polonis

00186 Roma, 2.IX.1971

Eminencjo,
Najdostojniejszy Księże Kardynale!

Bardzo serdecznie dziękuję za przysłaną mi książkę « De Ucrainorum Catholica Universitate S. Clementis Papae » wydanej w pięciolecie istnienia tej katolickiej Uczelni.

Jestem pełen uznania dla tego wydawnictwa obrazującego pierwsze pięciolecie wspaniałego osiągnięcia jakim jest powstanie i działalność Ukraińskiego Uniwersytetu Katolickiego w Rzymie. To osiągnięcie dokonane ofiarnym zbiorowym wysiłkiem jest godne wszelkiej pochwały.

Dziękując serdecznie za łaskawą pamięć życzę Waszej Eminencji zdrowia i wszelkiego dobra oraz łączę wyrazy czci najgłębszej i oddania

† Wladyslaw Rubin

Jego Eminencja
Ks. Kardynał Josephus SLIPYJ
Ukraiński Arcybiskup Większy
Palazzina dell'Arciprete
CITTÀ DEL VATICANO

SACRA CONGREGATIO
PRO RELIGIOSIS
ET INSTITUTIS SAECULARIBUS

Romae, die 10 Aprilis 1968

Em.me ac Rev.me Domine,

Magna quidem animi commotione opus, cui titulus « Opera omnia » hesterno die e Tuis manibus accepi.

Valde miror laetitiaque afficior ob tuam scientificam actuositatem oecumenicumque apostolatum, uti ex relationibus in variis Congressibus habitis, scilicet « De septenario numero Sacramentorum apud Orientales uti vinculo Unionis et conservationis fidei », « Conspectus super Ecclesias Orientales unitas et separatas ac diversitates dogmaticae inter eas », « Byzantinismus ut forma humanae culturae », « De cultu SS. Cyrilli et Methodii in Ucraina », erui profecto potest.

Tibi vehementer, licet humiliter, gratulor. Tantum opus uberes quippe fructus haud dubie feret.

Occasionem nactus, omni qua par est reverentia me profiteri gaudeo

Eminentiae Tuae Reverendissimae
addictissimum
† ANTONIUM LAURO
a Secr.

Em.mo ac Rev.mo Domino
Card. IOSEPHO SLIPYJ
Archiepiscopo Maiori

SEGRETERIA DI STATO
N. 204.261

Dal Vaticano, 23 Febbraio 1972

Signor Cardinale,

Sono vivamente grato all'Eminenza Vostra Rev.ma per la cortese visita, della quale ha voluto recentemente onorarmi, e per l'omaggio dei pregevoli volumi: « Monumenta Ucrainae historica »; « Opera omnia Kyr Iosephi » (Slipyj - Kobernyckyj - Dyckovskzj); « De Ucrainorum catholica Universitate S. Clementis Papae »; « Gospodi do Tebie vznosciu' dusciu' moiu »; « Nevidimi stigmati ».

Ho ritenuto opportuno di presentare le pubblicazioni in visione anche al Santo Padre, il Quale, rinnovando il Suo compiacimento per questa attività scientifica, liturgica e divulgativa, a cui Vostra Eminenza ha dato tanto zelo, Le rivolge il Suo augurale e benedicente pensiero.

Nel ripeterLe l'espressione dei miei più cordiali rallegramenti e voti per la fausta ricorrenza dell'ottantesimo genetliaco, profitto della circostanza per confermarmi con sensi di profonda devozione,

dell'Eminenza Vostra Rev.ma
dev.mo
G. BENELLI, *Sost.*

A Sua Eminenza Rev.ma
Il Sig. Card. Giuseppe Slipyj
CITTÀ DEL VATICANO

PONTIFICIA UNIVERSITÀ
GREGORIANA
IL RETTORE

Roma, 16 Maggio 1969

Eminenza Reverendissima,

Le esprimo i sinceri ringraziamenti dell'Università e miei per il gentile omaggio che Vostra Eminenza ha voluto farci del volume II degli « Opera Omnia Kir Josephi (Slipyj-Kobernyckyj-Dyckovskyj) Archiepiscopi Maioris et Cardinalis ».

Le pagine di questa pubblicazione, felicemente continuata, saranno senz'altro lette con proficuo interesse dai nostri studenti e professori, che vi troveranno un ottimo ausilio ai loro studi specializzati e al loro ministero pastorale.

Con personali congratulazioni a Vostra Eminenza per questa Sua eccellente produzione scientifica, rinnovo la nostra riconoscenza per la simpatia di cui ci circonda e Le porgo il più devoto ossequio.

Di V.Em. devotissimo
HERVE CARRIER, S.J.
Rettore

Sua Eminenza Reverendissima
il Card. GIUSEPPE SLIPYJ
Arcivescovo di Lviv degli Ucraini
00120 CITTÀ DEL VATICANO

ARCHIVIO SEGRETO
VATICANO
6747

Città del Vaticano, 24 gennaio 1973

Eminenza Rev.ma,

Mi sono stati consegnati i volumi dei *Monumenta Ucrainae Historica*, che Lei ha voluto così gentilmente far pervenire a quest'Archivio.

Ringrazio sentitamente Vostra Eminenza per il dono graditissimo di un'opera così importante e così utile alla consultazione dei nostri studiosi.

Profitto della circostanza per confermarmi con sensi di particolare venerazione

dell'Eminenza Vostra Rev.ma
dev.mo nel Signore
M. GIUSTI, *Pref.*

A Sua Eminenza Rev.ma
Card. Giuseppe Slipyi
Arcivescovo Maggiore di Lviv degli Ucraini
Città del Vaticano

JESUIT THEOLOGATE
1-710 Kamishakujii
Nerima-ku, Tokyo

Tokyo, 25 Juli 1973

Sr. Eminenz
Kardinal Dr. Josef Slipyj
Gross-Erzbischof von Lemberg
Palazzina dell'Arciprete
00120 Città del Vaticano

Euere Eminenz!

Herzlichsten Dank sage ich Euerer Eminenz, auch im Namen der Oberen unseres Hauses u.der theologischen Fakultaet, fuer die wertvollen Buecher u. Schriften, die Sie uns so guetig gesandt haben. Die 4 grossen Pakete sind hier wohlbehalten angelangt.

Wir sind Euerer Eminenz sehr dankbar fuer dieses Geschenk, das eine grosse Bereicherung fuer unsere Bibliothek u. eine wichtige Hilfe fuer unsere theologischen Studien bedeutet. In den Opera omnia Euerer Eminenz, von denen ich schon frueher mehrmals gelesen hatte, werden unsere Professoren u. Studenten reiche Anregung fuer ihre Arbeit

finden. Und die Monumenta Ucrainae historica geben ein eindrucksvolles Bild vom Weg der katholischen ukrainischen Kirche durch die Jahrhunderte. Bis jetzt war davon in Japan leider wenig bekannt; durch die von Euerer Eminenz gesandten Buecher u. Schriften wird diesem Mangel abgeholfen werden.

Die Geschichte der Kirche Japans hatte ja, im Verlaufe der letzten 4 Jahrhunderte, manche Aehnlichkeit mit der Geschichte der katholischen ukrainischen Kirche. Auch unsere Gesellschaft ist mit beiden Kirchen durch enge Bande verbunden. Der grosse Anteil, den beide Kirchen am Mysterium Crucis nahmen, berechtigt zur sicheren Hoffnung auf reichsten Segen des Kreuzes, an den auch Ihr grosser Vorgaenger, Erzbischof Andreas Szeptyckyj, unerschuetterlich geglaubt hat. Ein Vorzeichen dieses Segens duerfen wir wohl in den Erfolgen der Taetigkeit Euerer Eminenz bei der Errichtung von S. Sophia u.der ukrainischen, katholischen Universitaet in Rom erblicken.

Mit erneutem Danke u.dem Versprechen unseres Gebetes verbleibe ich Euerer Eminenz ehrfurchtsvoll im Herrn ergebener

PAUL PFISTER, S.J.

CONSEJO SUPERIOR
DE INVESTIGACIONES CIENTIFICAS
INSTITUTO «SAN RAIMUND DE PEÑAFORT»

Salamanca, 12.4.1971

Emmo. Sr. Giuseppe Slipyj
R o m a

Muy venerado señor Cardenal,

Por intermedio del Agente de Preces de los Obispos Españoles Rvdo. D. José Maria Carda Pitarch recibí primero la noticia de que V.Em.ma habia accedido a enviarnos las publicaciones de la Universidad Ucraniana de San Clemente, de Roma, ultimamente aparecidas. Ahora nos acaban de llegar, y me apresuro a escribirle agradeciendole este envio.

De dichas obras publicaremos con mucho gusto una reseña en la « Revista Española de Derecho Canónico », reseña de la que enviaremos a la Universidad doble ejemplar.

Le ruego que admita, como señal de gratitud, el envio de varias publicaciones de este Instituto que hoy le hago, así como nuestra cálida felicitación pascual.

Afmo. en Xto.,

LAMBERTO DE ECHEVERRÍA

PONTIFICIA
UNIVERSITÀ LATERANENSE

Roma, 2.VI.1968

Eminenza Rev.ma,

unisco un caloroso e riconoscente pensiero a V.E. Rev.ma per il dono veramente meraviglioso del I volume degli « Opera omnia » di Vostra Eminenza.

Già conoscevo, in parte, l'opera teologica di Vostra Eminenza, ma da questo vistoso volume, appare l'immane lavoro compiuto con la penna, trovando studi di polso su argomenti ardui della teologia come il mistero della SS. Trinità. Quale ricchezza, quanta profondità e che mirabile chiarezza!

Gradisca, Eminenza Venerata, l'espressione sincera della mia ammirazione e della mia gratitudine.

Rinnovo l'omaggio dei miei devoti sentimenti verso la degna e illustre persona del grande Arcivescovo degli Ucraini e al bacio della S. Romana Porpora mi professo

dell'E.V. Rev.ma
dev.mo in Xto
ANTONIO PIOLANTI

A Sua Eminenza Rev.ma
Il Sig. Card. Giuseppe Slipyj
Arcivescovo Maggiore di Leopoli degli Ucraini
Città del Vaticano

ДРУГИЙ ТОМ ТВОРІВ ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА КИР ЙОСИФА

Праці Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи збагачують з кожним днем наше богословське, біблійне, літургічне та історичне надбання все новими книжками. Останньою, що вийшла тепер на світ, це друга в серії книга Творів Верховного Архиепископа, що носить латинську назву « Opera Omnia ». В цьому другому томі вміщено дальші праці з ділянки богословських і філософічних наук, з історії догм, з історії церковної культури, а також історичні нариси, біографічні статті.

Збірку праць започатковує критично-аналітичний нарис про прагматизм, один з численних філософічних напрямків, які родились вже після схоластичної епохи і були характеристичними для філософічних шукань останніх двох століть, як напрямки модерної думки. Усім їм спільне те, що вони виникли в часі глибокої кризи людської думки на

полі метафізики. Вони втікають від метафізики, а нераз і заперечують її. У висліді людська філософська думка довела до захитання об'єктивної правди та основ самого пізнання. Своєю працею про прагматизм Автор включається в ряди тих християнських філософів, що шукають нової філософії, християнської, здібної вивести людство з сучасної кризи. І цим дає він науковий вклад в загально християнську філософську думку.

Наступна праця в Збірнику присвячена св. Томі і схолястиці з приводу 600-ліття канонізації Святого. Попри бажання передати справжню оцінку епохи св. Томи з Аквіну, Автор видвигає історичний зв'язок між Україною і Заходом, якраз в ділянці філософії і богословії, і каже, що враз зі студіями над св. Томою відроджувалась на Україні наша власна богословська думка. Митрополит Рутський уважав за конечне впровадити Сумму Аквіната до українських шкіл. В статті показані й негативні оцінки схолястики з боку протестантів, вільнодумців і деяких православних богословів, до яких то оцінок Автор забирає своє становище і захищає схолястику як науку, що зуміла вбудувати в християнське мислення старинну грецьку філософію, передусім Арістотеля, виробила дуже чітку богословську термінологію та дала високим школам строгу діялектичну методу. Богословська Сумма Томи, як данина свого часу, не може остатись завершеною будовою, а треба її усовершувати і вміти відрізнити в ній часове від вічного.

Третя праця, для нас може особливо цікава, має наголовок: « Візантинізм ». Була вона прочитана, в скороченому вигляді, на IV Пинській екуменічній, чи як тоді ще говорили, унійній конференції, в днях 7-8 вересня 1933. У праці ясно відмічений є всесвітній, багатогранний, вселенський характер Христової Церкви, її універсалізм і трансцедентність, все це питання, що по Другім Ватиканськім Вселенськім Соборі все більше і більше актуальні. З уваги отже на свою актуальність та праця особливо цінна.

Історично-догматичного змісту є три наступні праці, а саме: стаття затитулована « Віра і наука » та статті присвячені двом важним постатям давними — св. Єфремові Сирійському, названому із-за своїх глибоких творів « арфою Святого Духа », і патріярхові Фотієві, як тій людині, в часі якої позначилось вже виразно відчуження між Заходом а Сходом.

Наступні праці — це біографічні нариси, біографій мужів, що жили і трудилися на полі з'єднення всіх християн, а між ними на першому плані світла постать св. Йосафата, Архиєпископа Полоцького. Далі стає перед очі читача Збірника постать Слуги Божого Великого Митрополита Андрея, і вкінці ще одна постать, може мало знана в ширших кругах нашої спільноти, а саме особа Луцького Єпископа, Йосифа Боцяна.

Вже з дотепер сказаного видно, який багатий є на зміст II-ий том

Творів Верховного Архиєпископа. А є там ще менші об'ємом, але не слабші змістом інші його статті і праці, що всі разом вказують на велику всебічність зацікавленнями пекучими й життєвими питаннями богословського знання й філософської думки та їх приміненням в щоденному житті і постійних змаганнях на добро Церкви і народу.

Ціна II-го тому 10 ам. долярів.

«МОНУМЕНТА УКРАЇНЕ ГІСТОРІКА» — ТОМ VII

Як чергове видання Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи появився VII том історичних документів, зібраних колись Слугою Божим Митрополитом Андреєм. Документи ці, як відомо, доповнював з доручення Митрополита покійний о. Кирило Королевський так, що з смертю згаданого о. Кирила осталась збірка XV томів. Теперішний том містить в собі передостанній том збірки і з його появою осталися ще тільки документи XV-го невиданого тому та інші матеріяли, що й скоро вийдуть друком як останній том.

VII-ий том містить старинні письма від 1774-1807 років. Це переважно свідоцтва і документи про переслідування української Церкви московськими царями на території тодішньої царської імперії. Переслідування ці тривали майже півстоліття, за царів Павла, Катерини II, Олександра I. Тоді був арештований Митрополит Теодосій Ростоцький, якого царська влада вивезла до Петербурга. Там він закінчив своє страдальне життя в 1805 р.

Документи показують читачеві постаті Папів, що стають в обороні переслідуваних за віру Українців, а між ними: папа Климент XIV, папа Пій VI і Пій VII. З наших владик треба згадати митр. Володковича, архиєп. Сестринцевича, архиєп. Смоґожевського, архиєп. Лісовського, Лева Шептицького, Петра Білянського та інших. Останні документи говорять вже про ту дошку рятунку для Церкви й народу, що нею сталась віднова Галицької Митрополії за митр. Ангеловича. Стиснене церковно-народне життя в межах самої Західної України, чи як тоді говорили, Галицької провінції, билось щораз могутніше, як те джерело здорової води, що невтомно напуває спрагнених. Вправді ця частина нашої Батьківщини знайшлась тоді під чужим скиптром, та все ж Церква мала на стільки власної автономії, що рятувала народ також під національним оглядом, даючи йому пробудителів рідної землі в особі кращих своїх священиків.

Монумента нараховують 387 сторінок друку і містять 153 важні документи, без яких неможлива була б праця історика нашої Церкви і народу. Їх видання далі продовжується, бо крім збірки Слуги Божого митроп. Андрея є ще інші збірки молодших любителів старини.

Треба бути тільки вдячним Верховному Архиєпископові і Митрополитові Кир Йосифові, що з хвилиною свого приїзду до Риму допімнувся за тими документами, отряс їх з порохів десятиліть, велів упорядкувати їх і сам зайнявся їх виданням, шануючи в той спосіб славну ідею і великий вклад труду і гроша свого світлого Попередника.

OPERE TEOLOGICHE E STORICHE DEL CARD. GIUSEPPE SLIPYJ

In questi giorni, nella collana dei volumi di carattere scientifico, curati dalla Università Cattolica Ucraina, esce il primo, d'una serie di dodici volumi che comprenderanno la « opera omnia » dell'Em.mo Cardinale Giuseppe Slipyj Arcivescovo Maggiore degli Ucraini. Il volume in grande formato (pp. 426) è stato curato dai professori Mons. G. Choma ed Ivan Jackiv, e comprende le opere giovanili dell'Autore. Ma, a questo punto, è doveroso avvertire, che giovanili si possono chiamare solo in quanto appartengono al primo periodo di attività scientifica del Presule, poichè esse portano già il segno della piena maturità intellettuale e di posizioni teologiche e filosofiche definitivamente acquisite.

Qui sono raccolte otto opere a cominciare della *Auffassung des « Lebens » nach dem Evangelium und I Briefe des Hl. Johannes* (« Il concetto della "Vita" nel Vangelo e nella prima lettera di San Giovanni »), tesi di laurea presentata nel 1918 all'Università di Innsbruck.

Approfondendo il concetto giovanneo della « vita in Dio » egli concludeva in un tessuto denso di concetti teologici, basati sulla esegesi dei Testi giovannei, che la vita eterna per i rigenerati dalla grazia battesimale comincia quaggiù in terra prolungandosi poi in cielo nella visione dei beati. Da questa sua posizione teologica l'autore dovette rettificare due orientamenti teologici sostenuti da autori di quegli anni contro quanti risalivano dalla vita divina negli uomini alla fonte della vita, a Dio, egli sosteneva che bisogna partire dalla sorgente della vita per darle una giusta luce. Invece contro la corrente che distanziava troppo la vita della grazia in terra da quella della gloria in cielo l'autore *affermò la continuità*.

Conseguente ai suoi principi dottrinali e convinto della genialità del nuovo orientamento teologico, negli anni successivi egli si immerse nelle meditazioni teologiche e nelle indagini sulla « vita in Dio ». Nel 1923 per l'abilitazione alla cattedra di teologia presentò all'Università di Innsbruck un lavoro storico-teologico di grande interesse: « La dottrina trinitaria di Fozio » (*Die Trinitätslehre des Byzantinischen Patriarchen Photios*).

L'anno seguente il futuro Cardinale conseguì all'Università Gregoriana a Roma il grado di *Magister aggregatus* con la sua principale opera teologica: « *De principio spirationis in SS. Trinitate* ». Dovendo valutare

in tutta la sua portata la dottrina teologica bizantina sulla SS. Trinità per situare nel giusto mezzo la posizione teologica di Fozio, l'Autore ebbe la possibilità e l'acume di cogliere la finezza del pensiero bizantino circa il principio di ispirazione nella SS. Trinità, potendo così nella sua opera fondamentale « De principio spirationis in SS. Trinitate » mettere in piena luce le posizioni dell'Oriente e dell'Occidente nella plurisecolare controversia circa la processione dello Spirito Santo.

Qui precisamente l'Autore potè dire non solo la sua parola autorevole circa la concezione teologica dell'Oriente sul problema del principio di spirazione nella SS. Trinità e perchè questa concezione si differenziava da quella dei teologi occidentali, ma inoltre egli appianò definitivamente la via alla mutua comprensione delle rispettive posizioni teologiche.

Accanto a quest'opera fondamentale sulla SS. Trinità l'illustre teologo elaborò ancora alcuni aspetti della teologia trinitaria. Così sono sorti gli excursus teologici: « De amore mutuo et reflexo in processione Spiritus Sancti explicando » e « Num Spiritus Sanctus a Filio distinguatur, si ab eo non procederet? ».

Degli altri quattro scritti che completano il volume, già ricco di contenuto, sul piano dottrinale sono di carattere strettamente teologico, tre sono orientali nella prospettiva ecumenica mentre il quarto è di carattere storico-liturgico sul culto dei santi Cirillo e Metodio in Ucraina.

Scrivendo intorno al « Valore di S. Tommaso d'Aquino per l'unione ed il suo influsso sulla teologia orientale », (nella rivista teologica di Leopoli « Bohoslovia ») l'Autore voleva dimostrare che San Tommaso e la scolastica sul piano del pensiero umano sono dei valori universali dell'umanità intera, come lo sono Aristotele, Platone, Plotino con i loro sistema filosofici, e perciò il Tomismo non può essere considerato quale ostacolo all'intesa tra l'Oriente e l'Occidente.

Per quanto concerne la storia del pensiero filosofico e teologico in Ucraina, si documenta come esso abbia attinto alle ricchezze inesauribili della cultura filosofica e teologica occidentale e per opera del grande metropolita di Kiev, Pietro Mohyla abbia prodotto una sintesi straordinaria di elementi orientali ed occidentali.

Nei saggi teologici sulla teologia sacramentale presso gli Orientali (« *De septenario numero sacramentorum apud Orientales uti vinculo unionis et conservationis fidei*) e sui nuovi orientamenti nella teologia Orientale (*Directiones quaedam progressum theologicum in Oriente spectantes*) l'Autore trattò tutti i principali problemi della Teologia Sacramentale che costituivano l'oggetto di continui dissensi tra l'Oriente e l'Occidente dimostrando l'unità della dottrina sacramentaria delle due Chiese e che spesso il fondamento d'opposizione era assai futile.

Queste opere di carattere storico-teologico hanno un indirizzo net-

tamente ecumenico di cui propagatore infaticabile fu il grande Metropolita di Halyč, Andrea Szeptyckyj, predecessore dell'attuale Arcivescovo Maggiore degli Ucraini il Cardinale Giuseppe Slipyj nella Sede Metropolitana di Leopoli, — l'indirizzo propagato dai teologi orientali nei Congressi Unionistici di Velehrad, Pinsk e Praga.

Difendendo il punto di vista teologico delle tesi ecumeniche, esposte dal P. Korolevskij nel suo libro « L'Uniàtisme », l'autore già a quel tempo aveva tracciato una chiara prospettiva ecclesiologica dal punto di vista ecumenico.

« L'Osservatore Romano » 8 giugno 1968

NEU-ERSCHEINUNGEN AUS DEN VERÖFFENTLICHUNGEN DER UKRAINISCHEN KATHOLISCHEN UNIVERSITÄT DES HL. KLEMENS ZU ROM

Über die Veröffentlichungen der Ukrainischen Katholischen Universität des hl. Papstes Klemens zu Rom haben wir in « Der Christliche Osten » 1966/Heft 5, Serie 162ff., eine ausführliche Übersicht gebracht. Inzwischen sind Kardinal Slipyj, seine Universität und sein Arbeitskreis nicht untätig geblieben. Wir veröffentlichen daher als Fortsetzung unserer Aufstellung von Heft 6/1966 eine Übersicht der inzwischen neu erschienenen Werke.

Im Rahmen der von uns (unter Nr. I) angeführten Buchreihe « *Opera Theologica Societatis Scientificae Ucrainorum* » ist der von uns als vergriffen bezeichnete Band XV in Amerika neu herausgegeben worden:

Litterae Pastorales Servi Dei Metropolitae Andreae Szeptyckyj - Toronto 1965 - Der Band enthält auf den Seiten 1 bis 237 eine sehr ausführliche Einführung. Weitere 277 Seiten bringen die Hirtenbriefe des Metropoliten von 2/VIII.1899 - 7/IX. 1901. Dieser Band ist ein erster Unterband, der in Bälde fortgesetzt werden soll.

Im Rahmen der von uns unter II. aufgeführten Reihe *Opera Graeco-Catholicae Academiae Theologicae* ist als Band 28/30 erschienen: P. Dr. Isidor Nahajewskij: Istorija Rimskich Vselenskich Archiereïv - Historia Romanorum Catholicorum Pontificum - Geschichte der Römischen Päpste - 2. Teil - Rom 1967 - 602 Seiten.

Eine neue Reihe wurde eröffnet mit dem Titel: *Editiones Universitatis Catholicae Ucrainorum a S. Clemente Papa - Opera Facultatis Juris et Sociologiae.*

Das Heft 1 dieser Reihe, ukrainisch und lateinisch geschrieben, enthält die authentischen Rechtsgrundlagen der Katholischen Ukrainischen Universität unter dem Titel: De Universitate Catho-

lica Ucrainorum a S. Clemente Papa eiusque fundamento iuridico. Rom 1967 - 32 Seiten. Es geht um das Approbationsdekret der Universität.

Es ist auch schon Heft 2 derselben Reihe erschienen: Obnova - De organisatione ucrainicae catholicae iuventutis universitariae academicarum societatum eorumque statutis expositione - Rom 1967 - 36 Seiten. Es handelt sich um vom Groß-Erzbischof approbierte Statuten, die nur in ukrainischer Sprache wiedergegeben sind.

Zu der von uns in Reihe V, *Liturgische und aszetische Schriften des Groß-Erzbischofs* aufgeführten Buchgruppe gehört als Band 2/3 der Katechism christianskoi viri dlja molodi i starschich - Katechismus des christlichen Glaubens für jung und alt - Rom 1967 - reich bebildert und mit Notenbeilage versehen - 240 Seiten. Wir werden später, wenn möglich, auf dieses Buch zurückkommen. Es ist Arbeit eines breiteren Teams und nur in ukrainischer Sprache verfaßt.

In der von uns mit VI. bezeichneten Reihe *Monumenta Ucrainae Historica* ist als Band 4 erschienen: Monumenta Ucrainae Historica (1671-1701) collegit Metropolita Andreas Šeptyckyj - Tom. VI - Rom 1967 - 380 Seiten. - Die Reihe wird weiter fortgesetzt.

In der von uns mit VII geführten Reihe « *Studion* » - *Wissenschaftliche und literarische Veröffentlichungen der Studitenkloster* - ist unter Nr. 3/4 herausgegeben worden: Diaconus Basilius OSB. - Leonidas Fiodoroff - De vita et operibus enarratio - Rom 1966 - 835 Seiten - in russischer Sprache geschrieben - reiche Bildbeilagen.

« Der christliche Osten » 1968, 1

Opera Omnia Card. Josephi (Slipyj Kobernyckyj-Dyčkovskyj), Archiepiscopi maioris collegerunt Johannes Choma et Johannes Jackiv, tom. I, Roma, Università Cattolica Ucraina, 1968.

Vers l'Unité Chrétienne. Centre d'études Istina, 45, Rue de la Glacière, 75 Paris-13e. Oct.-Nov. 1969.

Cardinal Slipyj: *Opera omnia*, tome II (1 vol., 21×30,5, 316 pp., Coll. Universitas catholica Ucrainorum a S. Clemente Papa, Rome, 1969). Publication du second volume des oeuvres du Cardinal Slipyj en ukrainien, avec introduction en anglais. Le premier volume contiendra les oeuvres théologiques. Le second a un contenu plus varié: philosophie (études sur saint Thomas, Maurice Blondel, le pragmatisme), histoire des dogmes (saint Augustin, Photius et le Filioque), histoire de la culture (une conférence intitulée *Byzantinisme*, donnée en 1933 à la 4e con-

férence de Pinsk montre la fécondité de la culture byzantine entre le Xe et le XVe siècles, comparáe à celle de Rome), hagiographie (études sur saint Ephrem, saint Josaphat), histoire (entre autres, un exposé consacré au Mátropolite André Shepticky et un autre sur les encycliques de Pie XI, relatives à l'Orient chrétien).

Monumenta Ucrainiae Historica. Tom IX-X. (1075-1632). Supplementum. Collegit Metropolita Andreas Septyckyj, edidit Metrop. Josephus Slipyj, Archiep. Major et Cardinalis. Rom 1971 (Università Cattolica Ucraina, Via Boccea, 478 - I-00166 Roma), 942 Seiten.

Es ist ein unbestreitbares Verdienst von Großerzbischof Josyf Slipyj, die von seinem Vorgänger, Metropolit Andreas Graf Scheptyckyj, dessen Seligsprechungsprozeß eingeleitet ist, gesammelten Dokumente zur Geschichte der Ukrainischen Kirche herauszugeben. Nach den vorliegenden acht Bänden in Großformat erscheinen nun vier Ergänzungsbände, die die Geschichte dieser Kirche, die seit dem Konzil von Florenz bzw. seit der Union von Brest (1595/96) in kanonischer Gemeinschaft mit der römischen Kirche lebt, erhellen. Kein Historiker und Ökumeniker kann zu einer rechten Beurteilung des geschichtlichen Sachverhaltes kommen, wenn er an diesen Dokumenten vorbeigeht.

Opera Omnia Kyr Josephi (Slipyj-Kobernyckyj-Dyčkovskyj) Archiepiscopi Maioris et Cardinalis. Collegerunt Presb. prof. Dr. Joannes Choma et Presb. Dr. Georgius Fedoriw. Tom. V, Rom 1971 (Università Cattolica Ucraina, Via Boccea, 478 - I-00166 Roma), 416 Seiten.

Die gesammelten Werke des ukrainischen Großerzbischofs werden zwar meistens unzugänglich bleiben, da sie in ukrainischer Sprache geschrieben sind. Eine Ausnahme bildet Band I, der die deutschen und lateinischen Veröffentlichungen des Gelehrten enthält. Der vorliegende Band V, dem eine ausführliche ukrainische und englische Einleitung der Herausgeber vorausgeschickt ist, enthält die ökumenischen Beiträge (Vorträge, gehalten auf ökumenischen Tagungen von Lemberg und Pinsk), deren Lektüre einen an das II. Vatikanische Konzil erinnern läßt, und Beschreibungen von Reisen, die der damalige Rektor der Theologischen Akademie in Lemberg ins Heilige Land, nach England, nach Sizilien usw. unternommen hat. Von besonderer Bedeutung sind die Betrachtungen, die Slipyj bei seiner Englandreise auf der Durchreise durch Deutschland über die damalige Zeit und ihre Machthaber angestellt hat. Die Kapitel: « In Berlin. - Unterhalb des Teutoburger Waldes (Paderborn). - Köln und Bonn. - In Aachen » ins Deutsche zu übersetzen und zu veröffentlichen, wäre eine interessante und lohnenswerde Aufgabe.

De Ucrainorum catholica Universitate S. Clementis Papae primo quinquennio peracto suae originis et activitatis enarratio. Rom 1969 (Università Cattolica Ucraina, Via Boccea, 478 - I-00166 Roma), 291 Seiten.

Nach seiner Rückkehr aus der bolschewistischen Gefangenschaft hat der ukrainische Großerzbischof in Rom mit dem Segen des Papstes eine Universität ins Leben gerufen, die geistiges Zentrum der Ukrainer in aller Welt sein soll. Dieser vorliegende, ganz in ukrainischer Sprache veröffentlichte Band gibt Rechenschaft über die ersten fünf Jahre der Tätigkeit dieser neuen Universität, die eine Theologische, eine Philosophisch-Humanistische und eine Juristische Fakultät hat. Die Professoren werden ausführlich vorgestellt; in deutscher Sprache der Lebenslauf und die Bibliographie des bekannten Pfarrers des Erzbistums Köln, Julius Tyciak, der seit 1934 das östliche Erbe der Kirche zu erschließen bemüht ist; Pfarrer Tyciak ist außerordentlicher Professor der ukrainischen katholischen Universität; sein Vater war Ukrainer aus Ostgalizien. Wenig bekannt war bisher, daß diese Neugründung eine Filiale in Buenos Aires hat, die nicht nur Ukrainern, sondern auch Slowenen zugänglich ist. Im Schlußteil werden auch die Institute der Universität dargestellt. Alles in allem, eine mutige Neugründung oder Wiedergründung auf der Linie der Lemberger Akademie. Gott segne das Werk na mnoha lita - auf viele Jahre!

« Ut omnes unum » 1971, 4. Paderborn

Monumenta Ucrainae Historica. Collegit Metropolita Andreas Septyckyj. Vol. 1-8 (1075-1839). Romae, Ed. Universitatis Catholicae Ucrainorum, 1964-1970. 28 x 19½, Vol. 1-6 $ 8 per deel, Vol. 7 $ 10.

Paus Leo XIII heeft de archieven van het Vaticaan opengesteld voor wetenschappelijk onderzoek. Moeilijker was het toegang te verkrijgen tot de archieven van de S.C. de Propaganda Fide. Een enkeling slaagde er echter in. Door verschillende landen werden eind 19e eeuw in Rome wetenschappelijke instituten geopend om de gegevens die hier opgestapeld lagen te vergaren en te bestuderen. Vanuit Rusland kwam prof. E. Schmourlo naar Rome. Ook de katholieke metropoliet van Lemberg, in de Oekraïne, A. Sjeptitskij interesseerde zich voor de geschiedenis van zijn Kerk; in zijn vaderland had hij meerdere wetenschappelijke instellingen opgericht.

Om een antwoord te kunnen geven op een eventuele orthodoxe voorstelling van zaken, maar ook om de geschiedenis van zijn Kerk beter te kennen, vroeg hij verlof de romeinse archieven te bestuderen. Zelf werkte hij er enkele maanden in 1909, maar daar, wegens het groot aantal documenten en het ontbreken van systematische catalogi, dit onder-

zoek jaren zou duren deed hij beroep op een priester die in Rome verbleef en goed op de hoogte was van de oosterse talen, C. Korolevskij. Deze heeft van 1910 tot 1915 onafgebroken in deze archieven gewerkt. De gevonden documenten werden gefotografeerd of afgeschreven, daarna in tweevoud overgetypt. Een exemplaar ging naar metropoliet Sjeptitskij, een ander behield hijzelf. In de biografie *Métropolite André Szeptychkyj 1865-1944*, Rome 1964, vertelt Korolevskij uitvoerig over de vaak moeilijke gang van zaken.

Gedurende de eerste wereldoorlog werd er niets uitgegeven; de kopie in de Oekraïne raakte verloren. Daarna was er geen geld meer om een uitgave te bekostigen. In de vijftiger jaren zette een groep oekraïense Basilianen die in Rome verbleef zich aan de bestudering van de geschiedenis van hun Kerk en vatte het plan op de documenten die zich in de Vaticaanse archieven bevonden te publiceren. Daar zij vanwege andere inzichten zich miet met Korolevskij verstonden over de uitgave van de door hem verzamelde teksten, hernamen zij het hele werk.

Een groot aantal teksten werden door hen gepubliceerd. Toen gedurende het concilie de opvolger van metropoliet Sjeptitskij, groot-bisschop Slipyj, Rusland kon verlaten en zich in Rome vestigde, dacht hij naast al zijn andere activiteiten ook aan de verwezenlijking van het plan van zijn voorganger. Daar van de door Korolevskij verzamelde documenten reeds een gedeelte gepubliceerd was, besloot hij in een nieuwe uitgave deze slechts te vermelden. De teksten die slecht uitgegeven waren of die slechts in moeilijk te vinden werken voorkomen, werden opnieuw gepubliceerd. Hieraan voegde hij de talrijke nog onuitgegeven documenten toe. Zo werden de geplande vijftien delen tot acht delen teruggebracht.

Naast enkele oude documenten uit de 11e, 13e en 15e eeuw biedt de collectie geschriften uit de periode tussen 1550 en 1840. Chronologisch geordend vindt men er stukken van pausen, nuntii, de S.C. de Propaganda Fide, maar ook van bisschoppen en priesters uit de Oekraïne. Ze hebben alle betrekking op de geschiedenis van de oekraïense Kerk: de unio van de verschillende groepen, de synode van Zamosk, het bestuur der verschillende metropolieten, de orde van de Basilianen, de moeilijkheden veroorzaakt door de orthodoxen; of interne aangelegenheden als de liturgie, de seminaries, de latinisatie door de Polen e.d. Daarom lijkt ons de titel die metropoliet Sjeptitskij oorspronkelijk aan deze collectie wilde geven *Ecclesiae Ruthenae monumenta romana* meer geeigend, alhoewel men over het woord roetheens kan twisten. In het geheel werden bijna 2000 documenten uitgegeven of vermeld. Slechts in de eerste delen worden elders gepubliceerde documenten vermeld. De uitgegeven documenten zijn voornamelijk in het latijn of het italiaans gesteld, enkele in het pools. Het laatste deel bevat enkele griekse brieven van de pa-

triarchen Jeremias II, Meletius Pegas en Cyrillus Lukaris, die op de oekraïense Kerk betrekking hebben. De fotokopieen zijn niet erg duidelijk. Het belang van deze uitgave zal niemand, die zich voor de oosterse Kerken interesseert, in twijfel trekken. Door een genuanceerder beeld van het verleden zal men de huidige ontwikkeling gemakkelijker aanvaarden en deze kennis kan ook de contacten tussen katholieken en orthodoxen verbeteren. Het is jammer dat een gedeelte van het werk tweemaal gedaan is.

Tvori Kard. Iosifa Vjerchovnogo Archiepiskopa. Opera omnia Card. Jo-Josephi (Slipyj Kobernyckyj-Dychovskyj) Archiepiscopi Majoris. Collegerunt dr. J. Choma et J. Jackiv. 2 Vol. Romae, Universitas Cath. Ucrainorum a S. Clemente Papa, 1968-69. 30½ x 21, 426, 316 p., $ 10.— per deel.

De eerste rector van de katholieke oekraïense universiteit, die metropoliet Sjeptitskij in Lemberg oprichtte, was de huidige metropolietkardinaal J. Slipyj. Deze heeft in de vooroorlogse jaren meerdere studies gepubliceerd, soms als boekwerk, meestal in tijdschriften. Deze geschriften zijn op het ogenblik onvindbaar. Na zijn komst in Rome, bevrijd uit een russisch kamp, heeft hij weer de leiding van de katholieke oekraïense Kerk op zich genomen. Spoedig richtte hij in Rome een oekraïense universiteit op die het werk, in Lemberg begonnen, moet hernemen en voortzetten.

Het is begrijpelijk dat men naast andere activiteiten ook dacht aan de heruitgave van de studies van metropoliet Slipyj. Twee delen liggen voor ons. Deel I vangt aan met een levensbeschrijving van de metropoliet, waarna negen studies volgen: *Die Auffassung des « Lebens » nach dem Evangelium und I. Briefe des Hl. Johannes* (proefschrift uit 1916), *Die Trinitätslehre des byzantinischen Patriarchen Photios* (studie uit 1920-21), drie studies over de H. Geest, artikels over de sacramenten bij de oosterlingen als band van eenheid en geloof, over de theologische ontwikkeling in het Oosten e.a. Deze laatste studies zijn alle in het latijn uitgegeven.

Het tweede deel bevat werken die in het oekraïens of in een andere oosterse taal zijn geschreven en handelen over filosofische en theologische onderwerpen als: St. Thomas en de scholastiek, het byzantinisme als vorm van cultuur, geloof en wetenschap, Photius en het Filioque, de oekraïense martelaar S. Josafat, de jeugd van metropoliet Sjeptitskij, bisschop J. Bocian, het oekraïens seminarie van Lemberg.

Aangezien de wetenschappelijke studies van enkele decennia terug dateren (tussen 1920 en 1940), zal men bij het bestuderen ervan rekening moeten houden met de sindsdien verschenen literatuur.

Vooral het tweede deel zal de Oekraïeners in het Westen interesseren.

BOHDAN T. HALAJCZUK, *Historia de la organización politica de Europa Oriental.* Roma, Univ. Cath. Ucrain. S. Clementis Papae, 1972, 24 x 17, 213 p.

Na de ondertekening van het Handvest der Verenigde Naties heeft men Rusland c.s. herhaaldelijk verweten de fundamentele rechten van de individuele mens te schenden, een verwijt dat deze landen onbegrijpelijk voorkwam. Dit onbegrip komt voort uit de verschillende grondslagen van het recht in Oost en West. In het Westen staat de menselijke persoon centraal en geen gemeenschapsrecht mag de fundamentele rechten van het individu aantasten. In het Oosten kan zulk een aantasting niet voorkomen, omdat het individu slechts rechten heeft, voorzover zij de doelstelling van de gemeenschappelijke inspanning niet tegenspreken.

Merkwaardig is dat het fundamentele persoonsrecht zich alleen in landen van christelijke cultuur heeft kunnen ontwikkelen (in het Midden-Oosten enkel in Libanon!). Maar daarmee werd dan ook slechts het westerse idee van democratie verwezenlijkt. In het Oosten staat het volk (demos) centraal. Rechten komen enkel toe aan de gemeenschap voor de doelstellingen waarvan het individu zich inzet. Terwijl dus de westerse mogendheden het Handvest zagen als een bescherming van de menselijke persoon, dachten de oosterlingen te tekenen voor de verdediging van het groepsstreven, ondernomen door in concrete situaties levende personen.

De grondslag van deze tweespalt ligt in het verschil tussen oosterse en westerse cultuur. Het is de cultuur die de uitingen van een volksgemeenschap bepaalt. Wij denken wel dat de russische cultuur sinds Peter de Grote westers geïnspireerd is. Maar niets is minder waar. De oerdrift van de russische cultuur is nog steeds de levensdrang van de Gouden Horde der Tartaren. Rusland voelt en denkt nog steeds euro-aziatisch, getuige het in zich tegenstrijdige communistisch imperialisme. Is het mogelijk dat de westerse terminologie van een internationaal Handvest door volken met een verschillend cultureel verleden op dezelfde manier wordt begrepen en toegepast? De schrijver laat duidelijk merken dat hij er niet in gelooft. In feite wenst hij dat men de Oekraïeners hun oercultuur laat. Maar een mens móet toch niet blindelings achter een oerdrift aanhollen. Trouwens, er zijn reeds culturen verdwenen, al ging het ook met een evolutie-snelheid.

ВОСЬМИЙ ТОМ «МОНУМЕНТІВ»

Видання Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи в Римі збагатилося на початку 1970 року новою книгою, назва якій «Монумента Україне Гісторіка». Том цей закінчує

видання документів 15-ти томової збірки Слуги Божого Митрополита Андрея. Властиво не закінчує, бо в перших томах університетського видання поміщено тільки ті документи, що ніде ще не були друковані. Осталось, отже, багато матеріялу, зібраного Митрополитом, що вміжчасі появився вже друком в збірках документів останніх повоєнних років. А всі документи, зібрані разом, становлять одну цілість, один, як сказано в наголовку, монумент, чи радше більше історичних монументів нашої бувальщини. Щаслива, отже, думка видавців — продовжувати далі видання, себто видати друком ввесь зібраний матеріял.

Виданий VIII том на 284 сторінках великої вісімки містить документи з років 1808 до 1839 р., себто часи вселенського архиєрейства папи Льва XII та папи Григорія XVI і наших митрополитів: Ангеловича, Булгака й Левицького, другого по Ісидорі українського кардинала. Гідний уваги є передусім звіт холмського єпископа Шумборського. А на сторінках 192-200 подане є визнання віри згаданого владики, зложене перед Вінкентієм Сєдлецьким, белзьким владикою, суфраґаном холмським та двома латинськими єпископами. Визнання віри зачинається нікейсько-царгородським символом. Вислів: « єгоже царствію ність конца », замість пізнішого « не будет конца », вказує, що текст списаний ще з доніконських нереформованих книг, з наших таки власних старо-українських видань. Далі йде вже форма присяги, приписана папою Урбаном VIII, така, як її нині ще в нас складають священики перед ієрейським свяченням, з додатком деяких частин, що відносяться до владик.

У VIII-ім томі можна знайти ще й грецькі документи, що стосуються нашої Церкви, і то від 1085-1610 років, в тому листи патріярхів: Єремії, Пігаса й Люкаріса.

Як сказано, вісім томів документів, дотепер виданих — це тільки половина зібраного Слугою Божим Митрополитом Андреєм джерельного, історичного матеріялу. Друга половина чекає ще на видання, що й наступить в найближчих роках. А що розшуки за документами ніколи не припиняються, бо можна тільки побажати, щоб Університет продовжував зачате діло і в той спосіб дав нашим та чужим історикам змогу пізнати дійсну історію нашої Церкви й народу.

ЦІННА НАУКОВА ПРАЦЯ ПРО ПРЯШІВЩИНУ

З відновленням Греко-католицької Церкви у Чехо-Словаччині, деякі зісловакізовані священики, під проводом о. д-ра Івана Мурина, зачали насильну словакізацію нашої Церкви на Пряшівщині, щоб Українців поставити перед доконаний факт: « К о ж е н г р е к о - к а т о л и к — С л о в а к ! » Цю їхню кампанію піддержали теж і « Словаки » на еміг-

ґрації, корифеєм яких став о. проф. М. Лацко, ТІ, в Римі. Вони зачали виводити свою абсурдну теорію про походження « греко-католицьких Словаків » із часів свв. Кирила і Методія та « науково » виказувати, що Пряшівщина — це « словацька земля », а Пряшівська епархія « чисто словацька ».

Темряву можна розігнати тільки світлом, а брехню тільки самою правдою. Вже сам Божественний Спаситель навчав: « Пізнайте правду — а правда визволить вас » (Ів. 8,32). Уже було на часі видати основну історію Пряшівщини і Пряшівської епархії, щоб так раз на завжди розвіяти туман словакізаторів та науковим способом оборонити український характер Пряшівської епархії. Ось тому радісно вітаємо історичну працю надійного науковця, о. д-ра Юлія Кубінія, про Пряшівську епархію, яка щойно появилася друком у Римі, заходами Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи, як 32-ий том праць Богословської Академії.

Сама праця обіймає багату бібліографію, обґрунтована джерельним архівальним матеріялом, виводить історію Пряшівщини й Пряшівської епархії від самих початків до найновіших днів. Автор науково виказав, що Пряшівщина безсумнівно — українська земля, а греко-католицьке населення Пряшівщини вийшло — з українського кореня. Тимто Автор влучно спростовує всякі фальшиві теорії і зазіхання новітніх словацьких шовіністів, які намагаються відновити сьогодні Греко-католицьку Пряшівську епархію як чисто « словацьку », щоб вона служила потребам тільки греко-католиків Словаків, щоб так — через Церкву примусити українське населення Пряшівщини ліквідувати самих себе. І автор кінчить свою працю констатуванням гіркого факту: « Українцям Пряшівщини знову відмовляють їхні національні і релігійні права » (стор. 197).

Праця написана англійською мовою, легким і плавним стилем, чим вона стає доступною для широких прошарків культурного світу. Правда, в ній можна надибати чимало мовних і речевих промахів, однак їх треба приписати скорше недоглядові чи поспіхові коректора, головно ж при помилкових датах. Так, наприклад, ліквідація Пряшівської епархії відбулася не 8-го, але 28 квітня 1950 р. (стор. 195); соборчик греко-католицького духовенства відбувся 10-го, а не 29-го квітня 1968 р. (стор. 196), на якім був вибраний тільки один, а не аж « два » Дієві Комітети тощо.

Сама праця присвячена обидвом Пряшівським Владикам, Єпископові-Мученикові, бл.п. Кир Павлові Ґойдичеві, ЧСВВ, та Єпископові-Страдникові, Преосв. Кир Василієві Гопкові. Писана вона в дусі завіщань великих синів Пряшівщини, Закарпатських Будителів-Священиків, о. Олександра Духновича й о. Олександра Павловича, щоб відзначити в гідний спосіб 150-річчя створення Пряшівської епархії для Укра-

їнців греко-католиків (стор. 5 і 89). Ми вдячні Всч. о. Ю. Кубінієві за його науковий труд і бажаємо йому дальших успіхів у його науковій праці.

« Шлях The way », 13 грудня 1970

Monumenta Ucrainae Historica. Zibrav Mytropolyt Andrej Šeptyckyj, vydav Mytrop. Josyf, Verch. Archyjep. i Kardyn. — Collegit Metropolita Andreas Šeptyckyj, edit Metrop. Josephus Slipyj, Archiep. Major et Card. Rom 1964-1970; Università Cattolica Ucraina, Via Boccea 478, I-00166 Roma. Kart. Band I, XXIV, 350 Seiten, $ 8,00; Band II, XX, 360 Seiten, $ 8,00; Band III, XVI, 400 Seiten, $ 8,00. Band IV, XIX, 380 Seiten, $ 8,00; Band V, XX, 434 Seiten, $ 8,00; Band VI, XVI, 392 Seiten, $ 8,00; Band VII, XVI, 388 Seiten, $ 10,00; Band VIII, XVI, 284 Seiten, $ 10,00.

Die Katholische Ukrainische Universität vom hl. Papst Klemens in Rom, die vor einigen Jahren Großerzbischof Josyf VII. (Kardinal Slipyj) gegründet hat, verdient unseren Glückwunsch für die Herausgabe dieser achtbändigen Dokumentation. Sie ist der Arbeit des 1944 verstorbenen Metropoliten Andrij Graf Šeptyckyj von Halyč, Erzbischof von Lemberg und Bischof von Kamenec in Podolien, zu verdanken, der in römischen Archiven während der Zeit seiner Amtsbehinderung in den 20er Jahren alles die Ukraine Betreffende gesammelt und abgeschrieben hat. Einer seiner engsten Mitarbeiter war der vor einigen Jahren verstorbene Priestergelehrte französisch-russischer Abstammung Cyrille Korolevskij. Die 15 großen Manuskriptbände liegen nun in einer achtbändigen gedruckten Ausgabe vor. Band I: 1075-1623; Band II: 1624-1648; Band III: 1650-1670; Band IV: 1671-1701; Band V: 1702-1728; Band VI: 1729-1773; Band VII: 1774-1807; Band VIII: 1808-1839. Im Anhang von Band VIII finden sich 1. Monumenta Graeca (1085-1610), 2. Monumenta Latina et Italica (1626-1805).

Paderborn — Johannes Madey

ДОКУМЕНТАЛЬНА КНИГА

Monumenta Ucrainae Historica, IX-X Том історичних документів. Зібрав Митр. Андрей Шептицький, видав Митр. Йосиф, Верховний Архиєпископ і Кардинал. Рим 1971.

Одне з останніх видань Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи — груба книга великого формату МОНУМЕНТА УКРАЇНЕ ГІСТОРІКА, том IX-X. Книга нараховує 942 сторінки, хоч

мала лише за завдання доповнити перші два томи, за роки 1075-1632. Сталося так, що в цих перших двох томах пропущено вже опубліковані іншими видавцями документи, відсилаючи історика й дослідника до інших збірок історичних документів. Цей спосіб не надто корисний для вчених і любителів старини. Буває зрештою так, що в бібліотеках, або приватних книгозбірнях не завжди є ці інші видання. Ось тому появилися два доповнюючі томи та ще мають появитися дальші книги, щоб доповнити матеріяли. Вони творять одну цілість з попередніми і при другому виданні повинні бути зібрані разом. Цілість збірки потрібна також для доповнення документації для беатифікаційного процесу Слуги Божого Митрополита Андрея на доказ його невсипущої роботящости й журби та любови до Церкви й народу, до нашого історичного минулого й вікових змагань.

Як зазначує у вступному слові Блаж. Кир Йосиф, книга містить 788 документів писаних українською, грецькою, латинською та італійською мовами. Зачинається відомим листом Папи Григорія VII з дня 17.IV.1075 до великого київського Князя Димитрія Ізяслава. В історії є прийнятим, що цей наш князь був найбільшим католицьким володарем між наслідниками Ярослава Мудрого.

На особливу увагу заслуговує довгий на 25 сторінок лист Михаїла Пструцького, смоленського єпископа, а від 1473 митрополита київського. Він вислав Папі Сикстові IV соборно підписане письмо з заявою вірности і готовости кожної хвилини торжественним способом виявити єдність Київської Митрополії з Апостольським Престолом в Римі. Лист цей мабуть не дійшов до рук адресата і тому немає відповіді на нього.

Книга має добрий список імен і пильно опрацьований.

НОВА КНИЖКА

Проф. д-р Михайло Соневицький, *Історія грецької літератури,* I том. Рим 1970, ст. 682. Ціна 15 дол.

Праця вийшла в серії «Видання Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи. Праці Філософічно-Гуманістичного Факультету. Том V-VI». Автором праці є професор названого Українського Католицького Університету. Можна тільки радіти, що проф. д-р М. Соневицький, присвятивши дослідам грецької літератури десятки років свого життя і через воєнне лихоліття та дуже обмежені видавничі спроможності української еміґрації скоріше не мігши опублікувати вислідів своєї науково-дослідної праці, нарешті діждався, що праця побачила світло денне.

Наукові працівники в державних націях користуються далеко йдучими удогідненнями, а їх праці публікуються фінансовими державними засобами. На жаль, як відомо, українські науковці на рідних українських землях не спромоглися на таке обємисте опрацювання грецької літератури, як його тепер маємо в праці проф. д-ра Соневицького. Можливо не тому, щоб між науковцями не було заінтересування чи навіть відповідної фаховости, а радше тому, що теперішній режим, байдужий до творчости українських дослідників-науковців, бажає втримувати українську науку в межах провінціялізму. Українському Католицькому Університетові, цій, ще такій молодій науковій і научній установі на чужині, треба висловити признання, що без уваги на свої скромні фінансові засоби спромігся на це видання, яке з певністю знайде живий відгомін в українському й чужому науковому світі.

« Наша Мета », 3 квітня 1971

ВАЖЛИВА ПРАЦЯ ПРОФ. МИХАЙЛА СОНЕВИЦЬКОГО « ІСТОРІЯ ГРЕЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ »

Велике досягнення проф. д-ра Михайла Соневицького і неабияка заслуга Українського Католицького Університету в Римі — це поява на книжному ринку об'ємистої (682 сторінки) книги, виданої як V-VI том праць Філософічно-гуманістичного Факультету, про праматір всіх европейських літератур п.н. « Історія грецької літератури ».

Як колись учнями української державної гімназії в Тернополі (ще перед її розв'язанням польською владою в часі пацифікації) захоплювались ми викладами завжди погідного професора М. Соневицького, що вчив нас грецької мови та пропедевтики філософії і психології, так теж з приємністю й великим інтересом розкриваємо сторінку за сторінкою цієї, либонь, єдиної в своєму роді « Історії грецької літератури ».

Солідний науковий апарат, дбайливо опрацьований виклад, відклики до багатющої літератури, що її автор цієї книги десятки років з любов'ю та невсипущою працьовитістю і посвятою студіював, порівнював, аналізував і тепер нам в приступній, не сухій, але живим життям пульсуючій формі передав — це тільки декілька із високих прикмет книги, що її повинні читати широкі кола українських думаючих людей. Автор призначив свою працю не тільки для фахівців, тобто філологів, він здає собі дуже добре справу з того, що « ні на Батьківщині ні на еміґрації немає нині достатнього числа дослідників історії та культури античного світу. Натомість багато наших студентів та вчених, що працюють над українською мовою та літературою, або над іншою модерною філологією, багато наших письменників та взагалі людей, зацікавлених літературознавством, раді б заглянути до книги... що поінформу-

вала б їх про різні питання з обсягу античної літератури, зокрема грецької, що перша порушила майже всі проблеми, актуальні і для наших часів. Для глибшого зрозуміння творів рідної літератури, якої передові представники (Франко, Леся Українка, неоклясики) нав'язували до античних письменників та їх творів, знання античної літератури необхідне ».

Подаємо короткі дані про нашого дуже скромного, але великої міри науковця.

Д-р Михайло Соневицький із університетських студій у віденському університеті (за австрійських часів) виніс зацікавлення до наукової праці, але в обличчі твердої дійсности в часі польської окупації, не мав змоги в цілому присвятитися науці. Працював в українському шкільництві: вчив у гімназіях « Рідної Школи » (Чортків, Львів, Станиславів), у гімназії Малої Семінарії у Львові, в державних українських гімназіях (у Тернополі — напередодні її ліквідації польською владою, в Академічній гімназії у Львові — після розвалу Польщі та втечі большевиків); викладав також у високих школах: у Богословській Академії у Львові в рр. 1934-39 і 1941-44 та в університеті ім. І. Франка в рр. 1940-1941. У вільних хвилинах від шкільних обов'язків співпрацював у журналах: « Життя і знання » та « Записки Наукового Товариства ім. Шевченка ». Крім цього писав оповідання для молоді на античні теми для « Рідної Школи » такі, як « Пригоди Одіссея », « Мирмідонський лицар », « Гомін давноминулих днів ». Також перекладав твори античних письменників.

Впродовж свого життя відбув 5 подорожей до Італії та Греції, познайомлюючись докладно й на місці з теренами своїх наукових зацікавлень. З книжки « Історія грецької літератури » й не — фахівець відчує, що автор ґрунтовно підготовлявся до кар'єри дослідника і знавця своєї ділянки. Його книжка повинна стати не тільки прикрасою домашньої бібліотеки української інтеліґентної людини, але теж корисною лектурою. Книга ілюстрована добірними мистецькими ілюстраціями.

Ціна книжки 15.00 дол. Книжку можна набувати у п. Зенона Корчинського: Roman Parcels Service, 141 Second Avenue, New York, N.Y. 10003, тел.: (212) 475-7430.

« Свобода », 15 жовтня 1971

ТВОРИ ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА КАРД. КИР ЙОСИФА

Як уже відомо українським науковим колам, Український Католицький Університет в Римі почав видавати твори Верховного Архиепископа Української Католицької Церкви, кард. Кир Йосифа. Мова тут, очевидно, не про звичайне перевидання творів, але про повне видання усіх зібраних праць Блаженнішого Владики у 12-ох томах, бо це цін-

ний і важливий вклад у скарбницю нашої національної культури: богословської, філософічної, літургічної, історичної, мемуаристики тощо.

Перший том появився кілька місяців тому із заголовком: « Твори Кардинала Йосифа Верховного Архиєпископа », — і з цієї нагоди Ватиканський офіціоз « Ль'Оссерваторе Романо » від дня 8.VI.1968 помістив докладнішу рецензію о. д-р І. Тилявського в італійській мові: « Богословські та історичні праці Кардинала Йосифа ».

« Великого формату том появився під редакцією о. д-ра Івана Хоми у співпраці з о. Іваном Яцковим (†). Цей перший том охоплює вісім праць, починаючи від докторської дисертації у німецькій мові « Die Auffassung des "Lebens" nach dem Evangelium und I. Briefe des Hl. Johannes » (« Поняття « Життя » в Євангелії св. Івана і в першому посланні св. Івана »), апробованої в Інсбруцькому Університеті 1918 року. Досліджуючи Йоанове поняття « Божого життя », автор — на основі основних богословських аргументів, опертих на екзегезі Йоанових текстів — дійшов до висновку, що вічне життя для відроджених у хрещенні починається уже тут на землі, і продовжається у вічності у візії святих, тобто в оглядданні Божества лицем у лице. З цих своїх богословських позицій автор мав сміливу відвагу скритикувати і виправити два тодішні богословські напрями. Проти течії, яка у вихіднім напрямі від Божого життя ласки в людині прямувала до Джерела життя, до Бога, він доказав, що вихідний напрям має йти від Джерела життя до його розгалужень, щоб поставити у повному світлі поняття життя ласки; а проти авторів, які занадто відмежовували життя ласки на землі від життя слави у небі, *він ствердив* тяглість і нерозривність того життя.

Послідовний своїм науково-богословським засадам і переконаний в оригінальності нового богословського напряму, в наступних роках молодий науковець все більше вглиблюється і поглиблює свої богословські досліди над поняттям « життя в Бозі ». В 1923 році габілітується на катедру богословії в тому ж Інсбруцькому Університеті, представляючи дуже цінну, високого наукового рівня, історично-теологічну працю в німецькій мові « Die Trinitätslehre des byzantinischen Patriarchen Photios » (Вчення візантійського патріярха Фотія про Пресвяту Трійцю).

Рік опісля, по дворічнім курсі магістерії на Григоріянському Університеті в Римі здобуває академічний ступінь доцента — « Magister aggregatus », де прийнято його працю, чи не найосновнішу з усіх його богословських праць, « De Principio spirationis in SS. Trinitate » (Начало дихання у Пресвятій Тройці). У попередніх своїх працях о. д-р Йосиф Сліпий мав змогу прослідити у всій глибині і тонкості погляди візантійської богословської науки про Троїчноособове Боже єство, Пресвяту Трійцю, щоб доказати на яких доктринальних позиціях спирався Фотій у своєму вченні про Пресвяту Трійцю, і як він в незвичайній бистроті ума схопив усі тонкощі візантійської богословської думки щодо

начала дихання у Пресвятій Тройці. Рівнож автор показав, з яких богословських позицій підходив до цієї проблеми Схід і Захід у кількавіковій доктринальній суперечці про походження Святого Духа. Тут власне він міг сказати не лише своє нове і авторитетне слово про богословське поняття Сходу про « Начало дихання » у Пресвятій Тройці, але й доказав також у чому це поняття Сходу відрізняється від позицій західних богословів і в той спосіб промостив остаточно шлях до взаїмного зрозуміння обох сторін.

Побіч цієї основної праці про Пресвяту Тройцю, о. д-р Сліпий опрацював ще деякі аспекти тринітарної богословії у своїх меншого обсягу працях: « De amore mutuo et reflexo in processione Spiritus Sancti explicanda » і « Num Spiritus Sanctus a Filio distinguatur, si ab eo non procederet? », що появилися у Львівському квартальнику « Богословія » і окремим виданням.

Дальші чотири праці, що є немовби доповненням цього тому, вже й так дуже багатого змістом, щодо їх доктринального рівня, — вони стисло теологічного змісту. Три з них з *екуменічним напрямом,* четверта — більш історично-літургічного характеру про почитання святих Кирила і Методія в Україні.

В есеї про унійне значення св. Томи і про його вплив на візантійську богословію автор доказував, що св. Тома і схолястика на площині вселюдського знання — це валори всесвітні цілого людства, подібно як Арістотель, Платон чи Плотін з їх філософськими системами, тому Томізм не слід вважати за перепону в порозумінні між Сходом і Заходом. А щодо історії філософічної та богословської традиції в Україні — вона обильно зачерпнула із невичерпно багатих джерел західної богословської та філософської культури і в особі великого Київського Митрополита Петра Могили, створила незвичайно багату синтезу східних і західних культурних вартостей.

В пізніших богословських нарисах про Сакраментальну Богословію Сходу (« De septenario numero Sacramentorum apud Orientales uti vinculo Unionis et conservationis fidei») і про нові напрями у східній богословії (« Directiones quaedam progressum theologicum in Oriente spectantes ») автор заторкнув майже всі важливіші спірні питання Сакраментальної Богословії, що впродовж століть були причиною розходжень між Сходом і Заходом, вказуючи на єдність науки обох Церков про Святі Тайни і на безпідставність оспорюваних позицій.

Всі ці праці, в основному історично-теологічного характеру, позначені суто екуменічним напрямом, що його пропаґував невтомно великий Галицький Митрополит Андрей Шептицький, попередник Верховного Архиєпископа кард. Кир Йосифа на Львівському митрополичому престолі, — напрям, що його поширювали східні богослови на Унійних Конґресах у Велеграді, Пинську і Празі.

Обстоюючи богословські позиції екуменічних тез о. К. Королевського, пропаґованих у відомій його праці (« L'Uniàtisme »), о. д-р Сліпий вже тоді намітив був дуже докладну еклезіологічну перспективу з екуменічних позицій ».

НОВИЙ ТИМ ТВОРІВ ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА

У Римі вийшла з друку велика книга (900 сторінок): III-IV томи зібраних творів Його Блаженства Йосифа, верховного архиєпископа й кардинала.

На перших 120 сторінках подані правничо-організаційні писання, зачинаючи від статутів Богословського наукового товариства. Там мова передусім про створення того товариства, що в історії української науки було важливою подією, бо це вперше в історії християнства в Україні постала установа такого типу. Поруч Наукового товариства ім. Шевченка, Богословське товариство наглядно дає свідчення високому й багатогранному рівневі української наукової думки.

Великої ваги було рішення в справі російського католицького екзархату 1918 року в Петрограді під проводом Божого слуги митрополита Андрія. Після кількалітної праці верховного архиєпископа на становиші ректора академії й духовної семінарії у Львові, появляються « Правила для питомців греко-католицької семінарії у Львові » у серії її аскетичних видань. Нарис правил, поки їх проголошено обов'язуючими, автор дав для внесення доповнень багатьом виховникам, а теж старшим студентам, щоб правила не виникли як щось згори накинене, але були продуктом спільноти.

Між літургічними, обрядовими й аскетичними творами є праця « Шляхом обнови ». Це збірка статтей на різні теми, цікава тим, що в ній видно велику начитаність автора як у світовій, так в українській літературі. Нариси й статті, зібрані в однім творі, дають роздуми автора над непевною долею людства в повоєнному часі.

До праць аскетичного змісту треба зарахувати зладжений автором молитовник для студентів духовної семінарії « Христос моя сила » і видання перекладу « Наслідування Христа » Томи Кемпенського. Переклад зробив був єпископ Йосиф Боцян.

У молитовнику, крім молитов, відповідно добраних, поміщено практичні вказівки духовного життя, а також чини свячень від читця до ієрейства.

Третю й четверту частину книги, найбільшу об'ємом, займають звіти, промови й проповіді тощо. Є там три окремі видання п.з. « Греко-католицька богословська Академія у Львові в першому, другому й тре-

тьому триріччі свого існування ». Вони подають інформацію про діяльність Академії, професорську колегію, виклади, наукові семінари, слухачів, наукові праці й видання за роки 1928-1937.

« Українські Вісті », 28 січня 1971

КНИГА, ЯКІЙ ТРЕБА КАЗАТИ « ВИ »

Тут і там ще можна зустріти в нашій пресі рецензійну згадку, а то й рецензію на нововидані твори мистецької літератури, збірку поезій чи новель, про нововидану повість, спомини чи репортаж. Бо ж і звичайний журналіст, який має сяке-таке відношення до літератури, може таку рецензійну згадку чи спробу рецензії написати. Але коли той самий журналіст має перед собою 682-сторінкову, великого формату книгу-авторства свого власного колишнього професора грецької мови і літератури д-ра Михайла Соневицького під назвою « Історія грецької літератури » том І-ий, Рання доба, до того у виданні Українського Католицького Університету ім. св. Климента в Римі, то, розуміється, про ніяку рецензію не може бути мови. Це буде просто, відмічення факту появи такої книги, що наповнює вас трепетом подиву і перед колосальним трудом та ерудицією науковця в обставинах еміґрації.

У своєму вступному слові автор пише: « Праця цього роду вимагає безперервного зусилля та цілковитого присвячення для неї всього часу впродовж довгих літ. В нормальних обставинах вона находить підримку в державних інституціях чи приватних фундаціях. В еміґраційних обставинах про це не можна мріяти людині, що попала до нової країни поселення на старші літа. Якщо автор міг взагалі піднятися цього діла, то завдячує це всебічній і беззастережній підтримці найближчої родини: дружини Ольги, синів Ростислава, Ігоря та покійного Леоніда, що крім усього іншого перейняли на себе всякі турботи прожитку ».

В іншому місці своєї передмови автор пише, що « ні в Батьківщині, ні на еміґрації немає нині достатнього числа дослідників історії та культури античного світу » і тому для автора найцікавіше було б промовляти виключно до фахівців, але він все таки рішився на компроміс і, маючи на оці фахівців, він одночасно намагався зробити свою працю приступною також і для ширшого кола читачів. « Багато наших студентів та вчених — пише автор далі — багато наших письменників та взагалі людей раді б не раз заглянути до книги, яка поінформувала б їх про різні питання з обсягу античної літератури, зокрема грецької, що перша порушила майже всі проблеми актуальні і для наших часів.

У своїх « Вступних завваженнях » автор висловлює свої дуже цікаві і правильні завваги щодо транскрипції власних прізвищ старогрецького походження, яку він вживає у своїй книжці. Вже цей перший ко-

роткий 6-сторінковий розділ вводить читача у ланцюг правописних проблем, які мусів розв'язувати автор.

Автор так характеризує у кінцевих абзацах своєї книжки добу ранньої грецької літератури, якій присвятив свою капітальну працю, а радше її перший том:

« Рання доба грецької літератури дала людству неперевершені твори епічної поезії (Іліяда, Одісея), вона принесла теж дидактичний епос (Гесіод), байку (Есоп), і всі роди епічної поезії, що саме тоді дійшли в Греції до найпишнішого розквіту.

В ранній добі народився теж той рід поезії, що його кульмінаційна точка припадає на два найближчі століття, це — драматична поезія в обох її жанрах: трагедії і комедії.

В ранній добі оформилася перша стадія філософічної думки. Тоді теж появилися перші спроби прозової літератури передусім у тих ділянках, що їх нині зараховуємо до наукової літератури: з одного боку математика, астрономія, медицина, природознавство тощо, з другого географічні та історичні писання, в яких помічаємо теж перші прояви новелістики ».

Книга видана на доброму папері, прикрашена 46 ілюстраціями і доповнена показником імен античних історичних та мітичних осіб. Ціна примірника 15 дол. Замовлення слати на адресу:

Roman Parcel Service
141 2nd Ave.
New York, N.Y. 10003 USA

« Новий Шлях », 5 лютого 1972

IRÉNIKON

PRIEURÉ DE CHEVETOGNE
(BELGIQUE)

L'ouvrage que vous avez eu l'amabilité de nous envoyer:

ŠEPTYCKYJ, Métr. A., *Monumenta Ucrainae Historia* (1075-1632). Vol. IX-X, Suppl. Éd. Métr. J. Slipyj. Romae, Univers. Cath. Ucrainorum, 1971, XXVIII-942 p.

SLIPYJ, Card. J., *Opera omnia*. Vol. V. Romae, Éd. Univers. Cath. Ucrainorum, 1971, 416 p.

a été annoncé avec les indications habituelles dans le N° 4 de la REVUE IRÉNIKON de cette année 1971.

Veuillez agréer, nos salutations distinguées.

Le Rédacteur,

IRÉNIKON

PRIEURÉ DE CHEVETOGNE
(BELGIQUE)

L'ouvrage que vous avez eu l'amabilité de nous envoyer:

HALAJCZUK, B.T., *Historia de la Organización politica de Europa Oriental.* Rome, Éd. Univers. Cathol. Ucrainorum, 1972, 224 p.

a été annoncé avec les indications habituelles dans le Nº 4 de la REVUE IRÉNIKON de cette anné 1971.

Veuillez agréer, nos salutations distinguées.

Le Rédacteur,

IRÉNIKON

PRIEURÉ DE CHEVETOGNE
(BELGIQUE)

L'ouvrage que vous avez eu l'amabilité de nous envoyer:

De Ucrainorum Catholica Universitate S. Clementis Papae 1963-1968. Romae, Éd. Univers. Cath. Ucrainorum, 1969, 292 p.

a été annoncé avec les indications habituelles dans le Nº 4 de la REVUE IRÉNIKON de cette année 1971.

Veuillez agréer, nos salutations distinguées.

Le Rédacteur,

ANDREAS ŠEPTYCKYJ, *Monumenta Ucrainiae historica*, vol. I, pp. XXIV + 350 (1964); vol. II, pp. XX + 360 (1965); vol. III, pp. XVI + 409 (1967); vol. V, pp. XX + 434 (1968); vol. VI, pp. XVI + 392 (1968) vol. VII, pp. XVI + 388 (1965); vol. VIII, pp. XVI + 284. Roma, Universidad Católica Ucraniana de San Clemente Papa.

El metropolita, siervo de Dios Andrés Šeptyckyj, inició desde su misma juventud la tarea de recoger documentos que ilustraran la historia ucraniana y dejó al morir quince volúmenes conteniendo la documentación así recogida. El interés de esta obra era grande ya que con ella se refutaban de manera definitiva muchas de las opiniones adversas a la unión con Roma que venían circulando en diferentes ambientes. Por eso, con muy buen acuerdo, la Universidad Católica de los ucranianos de Roma decidió acometer su publicación.

Esta se ha hecho en los ocho volúmenes que hoy presentamos, excelentemente preparados, con un criterio sin embargo que es divergente entre los cinco primeros y los restantes. En efecto, mientras en los tres

últimos se dan todos los documentos que había dejado preparados el autor, en los cinco primeros se prescinde de aquellos que ya habían sido publicados en otra parte, si bien anotando con todo cuidado el lugar donde pueden encontrarse. En todo caso la publicación supone una excelente guía para orientarse en las vicisitudes de una Iglesia oriental unida a Roma cuya significación y características son del máximo interés.

Aunque se indica algún documento de Gregorio VII, del año 1075 y del Papa Alejandro IV del año 1257, la verdad es que la obra puede considerarse que empieza propiamente a partir del siglo XV concluyendo en 1839. Es ingente el número de documentos recogidos en cada volumen. Todos ellos con la indicación cuidadosa de la fecha, lugar donde se encuentra, breve regesta, y una sobria anotación. Los buenos índices contribuyen a hacerla más manejable. Por otra parte, desde el punto de vista tipográfico, y pese a la complicación de la obra, los volúmenes se presentan como sumamente cuidados y gratos para la lectura. Se ha añadido además en el volumen VIII un suplemento conteniendo algunos monumentos griegos, y otros latinos e italianos, de gran interés y no se ha desdeñado utilizar la reproducción anastática de algunos documentos (véanse por ejemplo las págs. 192-200 del volumen VIII) o de impresos muy raros y difíciles de obtener (véanse en el mismo volumen las págs. 214-232).

El Arzobispo mayor de los ucranianos y Cardenal de la Iglesia romana, José Slipyj, ha sido el propulsor eficaz de esta gran obra, y ha puesto al frente de cada volumen una introducción señalando su contenido y la importancia del mismo. Se ha cuidado también de hacer justicia a los colaboradores de la obra y muy en especial al P. Cyrillo Korolevskyj que tanto ayudó en la reunión de los documentos. Anuncia en el prólogo del último de los volúmenes que terminados los que preparó Andreas Septyckyj ahora se proseguirá la publicación de otros muchos que ya están listos para ello. Cosa que, a la vista de los resultados obtenidos, deseamos muy cordialmente.

« *Revista Espanola de Derecho Canónico* », Salamanca 1971

О. Горбач, *Три церковнослов'янські літургічні рукописні тексти Ватиканської бібліотеки*. Рим 1966, s. 160.

Autor przedstawia trzy manuskrypty Biblioteki Watykańskiej: pergaminowy mszał (« służebnik ») metropolity Izydora (sygnatura Slavo, Nr 14) oraz mszę św. Jana Chryzostoma (Slavo, Nr 9 i Slavo, Nr 10).

Pierwszy z tych zabytków został przepisany przy końcu XIV lub na początku XV wieku w Nowogrodzie lub Pskowie z jakiegoś oryginału bułgarskiego. Dwa pozostałe rękopisy zawierają teksty mszy (« li-

turgii ») Jana Złotoustego: na pierwszy, pochodzący zapewne z połowy XIV wieku, składają się modlitwy czytane przez celebransa i litanie czytane przez diakona, na drugi, pochodzący z XV wieku — m.in. śpiewy wiernych. Oba zostały napisane w cerkiewszczyźnie redakcji serbskiej.

Autor omawia historię rękopisów, ich zawartość, daje opis paleograficzny, analizę pisma i fonetyki, charakterystykę morfologiczną (fleksja, słowotwórstwo), składniową i leksykalną zabytków oraz publikację tekstów. Wobec braku odpowiednich edycji i opracowań autor mógł porównać tekst mszału metropolity Izydora tylko z tzw. modlitewnikiem księcia Włodzimierza z XIV wieku — jedynym dotychczas wydanym i opracowanym filologicznie mszałem cerkiewno-słowiańskim: okazuje się, że język mszału opublikowanego przez O. Horbacza jest mniej archaiczny.

Publikacja i analiza językowa zabytków będzie miała duże znaczenie dla dalszych badań historycznych i porównawczych nad językiem cerkiewno-słowiańskim i jego dziejami.

« *Slavia Orientalis* », r. XX, nr. 3, Warszawa 1971

Проф. д-р Михайло Соневицький, *Історія грецької літератури*, I том. Рим 1970, ст. 682. Ціна 15 дол.

Праця вийшла в серії « Видання Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи. Праці Філософічно-Гуманістичного Факультету. Том V-VI ». Автором праці є професор названого Українського Католицького Університету. Можна тільки радіти, що проф. д-р М. Соневицький, присвятивши дослідам грецької літератури десятки років свого життя і через воєнне лихоліття та дуже обмежені видавничі спроможности української еміграції скоріше не мігши опублікувати вислідів своєї науково-дослідної праці, нарешті діждався, що праця побачила світло денне.

Наукові працівники в державних націях користуються далеко йдучими удогідненнями, а їх праці публікуються фінансовими державними засобами. На жаль, як відомо, українські науковці на рідних українських землях не спромоглися на таке об'ємисте опрацювання грецької літератури, як його зараз маємо в праці проф. д-ра Соневицького. Можливо не тому, щоб між науковцями не було заінтересування чи навіть відповідної фаховости, а радше тому, що теперішній режим, байдужий до творчости українських дослідників-науковців, бажає втримувати українську науку в межах провінціялізму. Українському Католицькому Університетові, цій ще так молодій науковій і научній установі на чужині, треба висловити признання, що без уваги на свої скромні фінансові засоби спромігся на це видання, яке з певністю знайде живий відгомін в українському й чужому науковому світі.

ТВОРИ ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА

Український Католицький Університет в Римі видав в 1970 році між іншими й одну монументальну книгу, а саме III-IV том Творів Кир Йосифа, Верховного Архиєпископа. Книга нараховує 900 сторін друку, великого формату. По відповідній інтродукції, в українській і англійській мовах, перших стодвадцять сторінок охоплюють правничі писання, зачинаючи від Статутів Богословського Наукового Товариства. Там мова передусім про створення Богословського Товариства, що в історії української науки було подією історичної ваги, бо це вперше в історії християнства в Україні постала установа такого типу. Поруч Наукового Товариства ім. Шевченка Богословське Товариство наглядно дає свідчення високому й багатогранному рівневі української наукової мислі.

Великої ваги є рішення російського католицького екзархату в Петрограді під проводом Слуги Божого Митр. Андрея в 1918 р. Після кількалітньої праці Верховного Архиєпископа на становищі ректора Академії і Духовної Семінарії у Львові, появляються « Правила для питомців Греко-Католицької Семінарії у Львові » у серії її аскетичних видань. Нарис правил, заки їх проголошено зобов'язуючими, автор дав до прочитання і внесення доповнень так багатьом виховникам, як і старшим питомцям, начеб на те, щоб Правила не виникли як щось згори накинене, але були продуктом цілої спільноти.

Між літургічними, обрядовими й аскетичними творами знаходимо передусім працю « Шляхом Обнови ». Є це збірка статтей на різні теми, цікава тим, що в ній являється багатство начитаности автора так у світовій як українській літературі. Нариси й статті, зібрані в однім творі, є виявом глибокої контемпляції й призадуми автора над трагічною долею цілого людства в повоєнному часі.

До праць аскетичного змісту треба зарахувати зладжений автором Молитовник для питомців Духовної Семінарії « Христос моя сила », і видання перекладу із вступним словом автора « Наслідування Христа » Томи Кемпійського, перекладу, що його довершив єп. Йосиф Боцян. В Молитовнику, окрім молитов, відповідно дібраних, поміщено практичні вказівки духовного життя, а також чини свячень від четця до ієрейства включно.

Третю й четверту частину книги, найбільшу об'ємом, займають звіти, промови й проповіді. В них найважніше місце займають три окремі видання п.н. Греко-Католицька Богословська Академія у Львові — в першому, другому й третьому трьохлітті свого існування. Вони подають, отже, зміст про діяльність Академії, професорську колеґію, виклади, наукові семінарі, слухачів, наукові праці й видання за роки від 1928-1937. Тематика, як бачимо, багата й різнородна. В звітах, промовах, доповідях, оглядах деяких подій з церковного й наукового життя

— відзеркалюється суспільне й народне життя, а передусім церковно-релігійні змагання українського народу на Західній Україні в цьому столітті. Та у всіх тих великих починах видно велику працю ума й рук Верховного Архиєпископа, який старається підняти українське релігійне й народне життя на вищий рівень. Писання Верховного Архиєпископа, зібрані в цьому великому й цінному томі можуть стати дійсно настільною книгою священика, студента богословії, інтеліґента й кожного зацікавленого релігійною тематикою читача. А що передвоєнні видання цих творів сталися тепер не тільки бібліографічною рідкістю, але унікатами, то вартість нової книги неоцінена.

« Наша Мета », 23 січня 1971

OLEKSA HORBATSCH, *Три церковнослов'янські літургійні рукописні тексти Ватиканскої бібліотеки*

(De tribus textibus Liturgicis Linguae Ecclesiasticae [Palaeo] Slavicae in Manuscriptis Vaticanis). Roma, 1966, 160 S. + 7 Abbild. der Handschrift.

In dieser Arbeit analysiert der Autor zunächst die aus dem 14. oder dem Beginn des 15. Jh. stammende kirchenslawische Handschrift Nr. 14 *Missale Ruthenorum*, die höchstwahrscheinlich in den Jahren 1439 oder 1443 von Kiever Metropoliten Isidor nach Rom gebracht worden war. Sie enthält drei kirchenslawische Liturgien (die Liturgie des Chrysostomos, Basils des Großen und die Liturgie des Vorgeweihten Gaben und außedrem die Meßordnung für die Liturgie des Chrysostomos, die vom Kiever Metropoliten Kiprian auf der Grundlage des vom Patriarchen von Konstantinopel Philotheus verfaßten Textes in slawischer Sprache verarbeitet worden war. Die Handschrift entstand vermutlich im Gebiet von Novgorod. Der Autor der vorliegenden Arbeit analysiert diesen Text in paläographischer, sprachlicher und liturgischer Hinsicht und vergleicht ihn mit der Handschrift des *Euchologium-Missals* aus der 1. Hälfte des 14. Jh., d.i. mit dem *Gebetbuch des Fürsten Volodimir*, das gleichfalls im Novgoroder Gebiet, aber vom bulgarisch-Turnover unbeeinflußt zusammengestellt worden war. Überdies gibt er den Text der Liturgie des Chrysostomos an Hand zweier Handschriften der serbischen Redaktion aus der Vatikanischen Bibliothek wieder, die aus dem 14. und 15. Jh. herrühren, nämlich der Handschrift *Slavo* Nr. 9, vermutlich aus dem 14. Jh., und der *Euchologium Slavicum*, Nr. 10, aus dem 15. Jh. Die erstgenannte Handschrift ist ein Meßbuch für Priester mit Gebeten und Litaneien, die vom Diakon gelesen werden. Die Meßordnung entspricht dem Text der Handschrift *Euchologium Missale* (d.i. aus dem *Gebetbuch des Fürsten Volodimir*), also dem ältesten ostslawischen Text aus dem 12. Jh. vor der vom Kiever Metropoliten Kiprian

eingeführten Reform der Meßordnung. Die Handschrift des kirchenslawischen Euchologiums enthält nebst Abend- und Mitternachtsgebeten sowie Troparen auch Gesänge, die von den Gläubigen gesungen wurden, und stellt daher gewissermaßen eine Ergänzung der vorerwähnten Texte vor. Die Handschrift entstand vermutlich in einem der Klöster von Athos. Die liturgischen Antiphonien entsprechen jenen, die noch heute in der griechischen Uniatskirche gesungen werden. Auf S. 9-46 beschreibt der Autor eingehend das *Euchologion des Isidor*, d.i. die Handschrift Nr. 14 aus der Vatikanischen Bibliothek. Einzelheiten über den Ursprung dieses Manuskripts sind bisher unbekannt und ebenso ungeklärt bleibt die Frage, wie es nach Rom gelangt war. Die Handschrift umfaßt 150 Blätter und enthält die Liturgie des Chrysostomos (Folio 1-38), den Text der Liturgie Basilios (Folio 40-82), den Text der Liturgie der Vorgeweihten Gaben und das Typikon des Patriarchen von Konstantinopel Philophei Kokkin über die Anordnung der Liturgie (Formularen für den Priester und Diakon). Weiters erläutert der Autor ausführlich die Sprache, in der diese Texte geschrieben sind (S. 13-34) — mit seiner Beschreibung leistet er einen wertvollen Beitrag zur Geschichte der kirchenslavischen Sprache — sowie die Beziehung dieser Handschrift zu anderen Schriftdenkmälern. Auf S. 47-104 ist der Text des gesamten Manuskripts mit Anmerkungen und Proben der Handschrift abgedruckt, auf S. 105-115, wieder nebst einer Beschreibung der Sprache und der Handschrift, der Text der Liturgie des Chrysostomos unter Heranziehung zweier serbischer Handschriften (s. oben) und auf S. 115-123 das Euchologium Slavicum Nr. 10. Auf S. 125-151 sind schließlich das *Liturgiarium Slavicum* Nr. 9 und das *Euchologium Slavicum* Nr. 10 einander gegenübergestellt, um zu sehen, inwieweit diese beiden Texte übereinstimmen oder voneinander abweichen. Editionsvermerke sind auf S. 153-155 angeführt, bibliographische auf S. 157-158.

Diese verhältnismäßig nicht sehr umfangreiche Publikation ist ein wertvoller Behelf beim Studium byzantinischer und slawischer liturgischer Fragen. Von gleich großer Bedeutung ist sie jedoch auch für die prinzipielle Klärung des Sachverhaltes was den Ritus der slawischen Liturgie anbetrifft (wiewohl die Handschriften einer späteren Zeit angehören und nicht direkt an die liturgische Sachlage im Großmährischen Zeitabschnitt anknüpfen, ist doch beispielsweise gleich aus der bloßen Auswahl der liturgischen Texte deutlich erkennbar, daß die Liturgie des hl. Petrus überhaupt nicht vertreten war), sowie für das Studium des wichtigen und so aufschlußreichen Buches der slawischen Liturgie — des Euchologiums und dessen Entwicklungsgangs. Dieses Studium stößt derzeit immer noch auf bestimmte Schwierigkeiten, insbesondere bei der Wahl der Texte in der ursprünglichen und späteren euchologischen Zusammenfassung. Und schließlich sei auch noch der wertvollen

Bereicherung gedacht, die das Studium der kirchenslawischen Sprache und deren Entwicklung durch diese Publikation erfährt. Die Arbeit, die uns der Autor hier vorlegt, wird sowohl für die byzantinischen und westlichen Liturgiker als auch für die Philologen von großem Interesse sein.

« *Byzantinoslavica*, r. XXX, A, s. 304-06, Praha 1969

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. СВ. КЛИМЕНТА ПАПИ В ПЕРШОМУ V-ЛІТТЮ ПОСТАННЯ І ДІЯЛЬНОСТИ

« Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи, в першому пятиліттю свого постання і діяльности 1963-1968 « це одна з останніх книг, що появилися за час перебування, праці і змагань Блаженнішого Верховного Архиєпископа після його звільнення і приїзду до Риму. Книга є великого формату і нараховує 290 сторінок. Зміст її багатий на історичні документи, що відносяться так до Богословської Академії у Львові, як до УКУ, що на чужині став переємником її ідей і її наукової творчости. В першому розділі є мова про постання й організацію УКУ, його основання 28 листопада 1963 р., про конституцію Університету і його управу. Далі йде мова про професорську колеґію. Розділ цей поділений на чотири відділи, по числі факультетів УКУ, що ними є наступні: богословський, філософічний, природничо-математичний і факультет правничих та суспільних наук.

Ця частина подає біографії професорів, список їх важніших праць, звіти з їх наукової діяльности, участи в міжнародніх наукових конґресах тощо. В третьому розділі є подані виклади по рокам, а при тому теж літні доповіді, що їх виголосили професори УКУ, які живуть за океаном: Ярослав Рудницький, Богдан Боцюрків, Юрій Шульмінський; мистці — Святослав Гординський, Григорій Крук, Петро Холодний, Лев Молодожанин та інші. На десятьох семестрах, тобто за пять років праці, було вписано на Університеті 44 звичайних слухачів, 67 надзвичайних, а в Буенос Айресі, на філії УКУ, 22 слухачів.

Філія філософічно-гуманістичного факультету в Буенос Айресі була основана згідно з конституцією Університету за ініціятивою проф. д-ра Богдана Галайчука і під патронатом єпископа Кир Андрея Сапеляка, грамотою Верх. Архиєпископа з дня 1 жовтня 1966 р.

УКУ тепер має поважну бібліотеку, основу якої становлять книги, передані Блаженнішим Митрополитом та прислані від різних видавництв і осіб, між ними деякі рідкісні й цінні унікати. В каталог вписано вже понад 10 тисяч томів. Директором бібліотеки є пані Ольга Федак.

Музей Університету веде пані Софія Янів. Як завязок цінних збірок становлять рівнож дари Верх. Архиєпископа, що його отримав він

в часі своїх подорожей, або які йому прислали з різних країн світу, так наші вірні, як і чужинці, приятелі УКУ. Багато експонатів закуплено також від принагідних продавців. Музей має два відділи: мистецький та археологічно-природописний. Над цим останнім має нагляд о. проф. Вінкентій Нардіні із Згромадження св. Йосифа. В ньому є експонати з Канади, Бразилії, Аргентини, Африки й Австралії.

Директором Архіву був бл.п. отець проф. Теофіль Горникевич. Там зібрані важніші документи, числом понад 100 картотек, що зберігаються у вогнетривалих шафах.

Дев'ятий і десятий розділ книги говорить про площу й будинок Університету, зокрема про його найважнішу окрасу і славу — Собор святої Софії — Премудрости Божої. Окремо теж мовиться про наукові праці й видання УКУ, тобто його дорібок на полі української і світової науки.

Під наголовком « Університет у відгомоні назовні » поміщено те все, що говорять другі про нашу Альма Матер. Між ними перше й найважливіше місце займають письма Святішого Отця з апостольським благословенням і побажанням для УКУ. Чотирнадцятий і останній розділ говорить про в Бозі померлих професорів, ктиторів і благодітелів УКУ, память і діла яких остаються живими.

« Наша Мета », 4 грудня 1971

De Ucrainorum catholica Universitate S. Clementis Papae primo quinquennio peracto suae originis et activitatis enarratio (in het oekraïens). Rome, Oekraïense Kath. Universiteit S. Clemens Papa, 1969. 28x 19½, 292 blz., $ 6.

Opera omnia Card. Josephi (Slipyj-Kobernyckyj-Dychovskyj) Archiepiscopi Maioris et Cardinalis. Collegerunt dr. J. Choma et dr. G. Fedoriw. Vol. 5. Romae, Oekr. Kath. Universiteit S. Clemens Papa, 1971. 30½ x 21, 418 p., $ 10.

Monumenta Ucrainae Historica. Vol. IX-X (1075-1632). Supplementum. Collegit Metr. Andreas Septyckyj. Rome, Oekr. Kath. Universiteit S. Clemens Papa, 1971. 28 x 19½, XXVIII-944 p.

1. Bij gelegenheid van haar eerste lustrum heeft de oekraïense universiteit een gedenkboek uitgegeven met een overzicht van haar activiteiten in de afgelopen periode. Het studieprogram wordt gevolgd door een levensbeschrijving van de professoren en een lijst van hun publikaties. Deze worden uitvoerig geciteerd en soms besproken sinds het begin van hun activiteit. Men krijgt de indruk dat ieder die wel eens een lezing heeft gegeven in de lijst is opgenomen. Het aantal studenten is zeer beperkt en varieert van acht tot vijftien per jaar. Verder vindt men er en-

kele gegevens over de studies aan de oekraïense faculteit te Buenos Aires, over de bibliotheek, het museum en de archieven. De universiteit is erin geslaagd een aantal studies te publiceren.

2. De werken van kardinaal J. Slipyj, die voornamelijk in niet meer te vinden oekraïense tijdschriften of collecties werden gepubliceerd, worden door de oekraïense universiteit opnieuw uitgegeven. De eerste twee delen bespraken wij in CO 22 (1970) 213. Het voor ons liggende deel bevat een aantal artikels over unionistische bijeenkomsten, zoals de congressen van Velehrad die sinds 1907 plaatsvonden. J. Slipyj was hierbij meermalen aanwezig. De door metropoliet A. Sjeptitskyj bijeengeroepen oecumenische bijeenkomst van Lwiw (1936) werd door Slipyj georganiseerd. De bij die gelegenheid door hem gegeven conferentie wordt ook afgedrukt. Daarnaast geeft het een beschrijving van enkele reizen naar Palestina (1934), Engeland (1935) en Sicilie (1937) met archeologische en geschiedkundige opmerkingen. De uitgevers van deze teksten voorzagen het geheel van een interessante inleiding (1-66) in het oekraïens en het engels, waarin de achtergronden van de besproken gebeurtenissen worden belicht.

3. Bij de bespreking van de voorafgaande delen van de *Monumenta Ucrainae Historica* (CO 22 (1970) 211-213) hebben wij aandacht besteed aan de geschiedenis van deze uitgave die vele documenten uit de archieven van de Congregatio de Propaganda Fide betreffende de oekraïense Kerk bevat. Deze onderzoekingen werden ondernomen op initiatief van metropoliet Sjeptitskyj die zelf enige tijd in de romeinse archieven werkte. De na een lange onderbreking in 1964 begonnen publikatie kwam in 1970 gereed. Toen echter bleek dat een aantal onnauwkeurigheden de uitgaven ontsierde en dat belangrijke teksten aan de aandacht waren ontsnapt, besloot men een supplement uit te geven om de collectie te vervolledigen. Dit deel bevat 788 brieven en rapporten van pausen, kardinalen, nuntii, metropolieten en andere personen. Wij vermelden speciaal de brieven van Isidorus van Kijew, A. Possevinus s.j., patriarch Jeremias II en metropoliet Roetskyj. De oudste documenten dateren uit de 11e eeuw, maar het merendeel betreft de periode 1579-1632. De collectie bevat veel belangrijk materiaal voor de geschiedenis van de oekraïense Kerk.

« *Het Christelijk Oosten* », Nijmegen 1972, 24/4

The History of the Prjašiv Eparchy, by Julius Kubinyi (Ukrainian Catholic University, Rome 1970, pp. 213, n.p.).

On 13 June 1968 the Greek Catholic diocese of Prešov, suppressed by the Communists eighteen years earlier, was re-established by the

Dubček regime, and a community of Christians whose existence the outside world had all but forgotten re-emerged briefly and controversially into the limelight. For a while the event put very real strains on Orthodox-Catholic relations, and was even a cause, according to one eminent observer of religion in Russia, of the Soviet invasion of Czechoslovakia two months later.

The subject of Fr. Kubinyi's book, then, certainly has the advantage of being topical, and well deserves our serious attention. The author deals with it at its widest, including in his history all those Byzantine Catholics of the Subcarpathian region who were united with Rome by a series of local unions, but principally by the Union of Užhorod in 1646. In the course of time these Catholics were organised into the eparchies of Mukaćevo, Hajdudorog and, in 1818, Prežov. (Those Greek Catholics who emigrated to the United States from this area are now represented by the metropolitan see of Munhall.) The treatment these Catholics received at the hands of their Latin co-religionists both in the Old World and the New was frequently a scandal, to say the least. Why, then, was it that they clung to their allegiance to Rome with such astonishing tenacity?

Fr. Kubinyi's book, alas, provides us with few clues. Indeed, in his selection of detail at times he mystifies more effectively than he enlightens. To call these people 'Ukrainians', as the author consistently does, can only cause confusion. However ethnically correct, it is a label which many of them resent. It takes no account of the fact that contact with the ecclesiastical province of Galicia was always slight or non-existent, and that the culture absorbed by them was Hungarian rather than Ukrainian. The activities of those who were Ukrainophile — Bishop Ortynsky, for instance — receive virtually no mention. I make this point not because I have the slightest desire to enter into highly complex nationalistic controversies which still survive (although they should not), but to warn the reader it is not here that he will always find the clearest and most objective historical explanations of them. For other points of view he will find the lengthy bibliography which Kubinyi provides of value, and should not neglect Athanasius Pekar's *Historical Background of the Eparchy of Prjashev.*

Where this book does make a positive contribution is in acting as a reminder of the resilience of the various pockets of Byzantine Catholics in Eastern Europe: ill-treated by Latin neighbours, suppressed by Communist *régimes*, absorbed by the Orthodox, they somehow still defiantly survive. This is a fact of life, joyous or painful according to one's viewpoint, which still has to be grasped by many Orthodox and by those Catholics who find their existence an ecumenical inconvenience.

« *Eastern Churches Review* »

У тримісячнику Папського Університету ім. св. Томи Аквітанського в Римі п.з. « Анджелікум » (ч. 1, 1973) появилися дві рецензії на видання У.К.У., і їх подаємо в перекладі для зацікавлених, які бажають знати як чужинці оцінюють праці нашого університету. Рецензії написав К. Ванстенкіст, домініканець.

Видання « Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи »

1. Твори Кард. Йосифа (Сліпого-Коберницького-Дичковського), *Верховного Архиєпископа*. Зібрали Іван Хома й Іван Яцків (т. III-IV, І. Хома й Юрій Федорів). Рим, 1968-1970, 3 томи, ст. 426-315-900).

Український Католицький Університет, продовжуючи наукову діяльність Української Богословської Академії у Львові, видає в цих грубих томах розкинені в різних виданнях і журналах твори свого Основника, Кард. Сліпого (праці написані українською, латинською та німецькою мовами). У першому томі є біблійно-богословська студія про поняття « життя » за св. Євангелистом Іваном (Євангеліє і Перше Послання), що була докторською дисертацією Достойного Автора (1916). Інша богословська праця, що має екуменічне значення, це студія про науку патріярха Фотія про Пресв. Тройцю, незвичайно цікава, бо ставить доктрину в грецькій традиції в порівнянні зі західнім поняттям (Авґустин і т.д.). До цієї самої богословської теми належить наступна праця, п.з. « De amore mutuo et reflexo in processione Spiritus Sancti explicanda », в якій Автор дає історичний огляд тієї науки від св. Авґустина до другої схолястики (про Альберта Великого й Тому, див. ст. 177 і далі), вказуючи на рішаючий напрям св. Томи. Це саме питання порушено в двох дальших працях: « De valore S. Thomae Aquinatis pro Unione eiusque influxu in theologiam orientalem », що є дальшим поглибленням попередньої студії, і: « De principio spirationis in SS. Trinitate », де Достойний Автор обороняє становище св. Томи. Ще інші студії розглядають різні аспекти екуменізму. Одна говорить про екуменічне значення теології св. Томи з дуже цікавими даними про присутність Ангельського Автора у візантійській богословії, а потім в українській і російській теології. Інша говорить про важливість числа св. Тайн у Східній Церкві (в чому погоджується з католиками), з оптимістичним заключенням: « (Святі) Тайни, що перетворили світ... також і нез'єдинену Церкву зберігатимуть і скріплять до остаточного осягнення єдности ». Третя праця розказує про почитання свв. Кирила й Методія в Україні. А остання говорить про « деякі напрямні щодо богословського поступу на Сході », тобто практичні завваги, з яких зазначуємо

одну, що є важна й для західніх: « жаден богослов не може обійтися без знання латинської і грецької мови » (ст. 406).

Хочемо підкреслити дві особливі цінності цієї збірки богословських праць: Достойний Автор розглядає прямо, з тонким знанням історії й богословії та в дусі екуменізму, спекулятивне питання, що творить головне непорозуміння між Сходом і Заходом, а саме походження Св. Духа; він виказує глибоке знання св. Томи і велику пошану для тривкої й екуменічної вартости його теології.

У другому томі є довга праця, написана по-українськи, про св. Тому з нагоди 600-ліття його канонізації. Автор згадує про корисну приявність Томи в українській католицькій і православній філософії і богословії, підкреслюючи постійні її вартості. Багато праць, виданих у слов'янській мові, заслуговували б на переклад на якусь західню мову, як нпр. тих кілька сторін про св. Єфрема або працю про Фотія і Філіокве (що відповідає студії, виданій у першому томі).

Праці подвійного III-IV тому, написані майже цілістю по-українськи, мають здебільша характер практично-місцевий (передусім звіт Гр.-Катол. Богосл. Академії у Львові, якої душею був Кард. Сліпий). Вони без сумніву матимуть велику історично-документальну вартість. Зазначуємо, що в праці « Шляхом обнови » є один розділ про св. Тому (ст. 168-171) і що там є різні рецензії про томістичні студії.

2. Соневицький Михайло, *Історія грецької літератури,* том I, Рим 1970, ст. XV-682.

Ця велика історія грецької літератури, обильно задокументована й ілюстрована (що буде, на жаль, доступна для відносно малого числа читачів), займає місце між найкращими виданнями того роду. Після загального вступу, що нагадує вже існуючі праці, Автор починає, як годиться, епічним періодом, студіюючи різні його аспекти (історичні, культурні тощо; гл. головно релігійний аспект, ст. 148 і далі) із численними цитатами. Ця перша частина (34-292) становить уже майже одну монографію.

У другій частині Автор розглядає античну лірику (елегійну, ямбічну тощо) з окремим розділом про Піндара, « корифея хорової лірики » (ст. 459 і далі). Зокрема цікавою є частина про початки філософії і прозової літератури (ст. 519 і далі). Ідеться про: 1 літературу Есопа, Орфея тощо, 2. про Талеса, Анаксимандра та інших філософів перед Сократом (ст. 534 і далі; гл. про Парменіда ст. 559-567), 3. про зародки наукової літератури. Остання частина, коротша, розказує про початки драматичної поезії (що обіймає комедію).

Чекаємо із зацікавленням на наступний том, який правдоподібно

представить нам золотий вік грецької культури, і сподіємось, що Автор напише з тим самим знанням справи про великих філософів класичної доби.

Historia de la organización politica de Europa Oriental por el Dr. Bohdan T. Halajczuk. Edic. de la Universidad Católica Ucraina San Clemente Papa (en castellano), Roma, 1972, 195 págs.

El presente texto resulta importante en primera medida porque analiza elementos histórico-políticos de Rusia, país que desconocemos casi totalmente pese a la importancia trascendental que tiene en nuestro mundo contemporáneo.

El autor — tratadista de derecho internacional, vinculado a nuestra Universidad por medio de los estudios sovietológicos — expone en este trabajo una serie de fecundas ideas referentes a los estados eslavos que integran la actual Unión Soviética.

La idea directriz, basada en el historiador Hilckman, consiste en afirmar que la civilización de Europa Oriental — que el autor limita a Rusia, Ucrania y Bielorusia (o sea Rusia Blanca) — ha sido construida institucionalmente sobre un fondo turánico, como se aprecia del análisis de las instituciones de derecho público.

También resulta de singular importancia hacer notar cómo el autor distingue claramente, a través de todo el texto, las diferencias existentes entre Rusia y Ucrania, recalcando el mayor contacto e influencia occidental del segundo. « Ucrania fue conciente de ser parte íntegra de Europa, para los Ucranios es natural que su progreso se realiza a dentro del marco de la civilización europea occidental ».

El autor parte del supuesto básico de la existencia de varias civilizaciones, afirmando con palabras de Hilckman que « esta comprobación de la pluralidad de las civilizaciones nos parece la comprobación de un hecho fundamental cuya trascendencia no deja lugar a dudas (pág. 17) », pero agrega que « la unidad en común se dá al afirmar cirtos valores morales y espirituales » (pág. 33). Aunque menciona las clasificaciones de varios « culturólogos » no desconoce la existencia de *una* cultura occidental y cristiana pero defiere sustancialmente — criterio que compartimos — con la posibilidad de una única cultura oriental. Es indudable que un chino, un persa, un hindú o un árabe están distanciados por verdaderos abismos. Y es aquí donde aclara que la mayor dificoltad se plantea en el análisis histórico de las culturas limítrofes (o de la zona compartida), situación en que coloca a Rusia, reafirmando el interrogante sobre su pertenencia a Occidente u Oriente. Frente a los historiadores eslavófilos y occidentalistas se inclina por la tesis euroasiática de Georges Vernadsky.

Este carácter limítrofe de Rusia ha permitido a muchos autores comparar su historia con la de España, evidenciando una serie de características comunes, como ser la religiosidad mística, la fidelidad, el extremismo, la crueldad... En este sentido es indudable que ambas naciones han tenido una ubicación histórico-geográfica muy singular que las ha relacionado con Asia o Africa, debiendo soportar la invasión mongólica o musulmana, que las privaron de un desarrollo histórico similar al resto del continente europeo y les imprimieron características muy peculiares.

Rusia surgió sobre una organización germano-normanda que le imprimió las relaciones de fidelidad « jefe-guerreros », evidenciadas en la « druzhina » y el posterior Consejo de Boyardos, a la manera de los « antustriones » hispanos. Así se originó la « nobleza » que fructificó « a la manera feudal » en las regiones más occidentalizadas. Sobre esta capa normanda actuó la influencia bizantina; Imperio contra el cual combatió Oleg, obligando a capitular al emperador León el filósofo, pero cuya cultura asimilaron en su refinamiento y religiosidad cuando Vladimir « veliky » casó con la « basilisa » Ana y cuando para independizarse de los eslavos occidentales y los germanos se convirtió al catolicismo ortodoxo recibiendo a los primeros metropolitanos griegos. Allí nació la Tercera Roma, idea que perfeccionará Moscú para consolidar su hegemonía religioso-política. Esta misma influencia bizantina se aprecia en la Ruskaya Pravda (o primer código) promulgado por Jaroslav (1015).

El Dr. Halajczuk, pese a exponer científicamente todas las teorías, parece inclinarse por sostener que el despotismo teocrático de Moscú no provino esencialmente del « Autocrator » de « Constantino-polis » sino del derecho consuetudinario mongol en el cual el klan (jefe tribal) era amo y señor absoluto de toda la Horda. En cualquiera de ambos casos debemos destacar que la situación no era diferente con referencia al Imperio Occidental, donde muchos siglos antes Diocleciano había reemplazado al « Imperator » (Principado) por el « Dominus ».

Las últimas investigaciones históricas, que con acertado criterio revisan y revaloran las culturas orientales, motivadas quizás por el interés despertado por el « Tercer Mundo », nos llevan a coincidir con ciertas enunciaciones sobre la civilización turánica; la que resulta mucho más compleja y elaborada de lo que creíamos, pero es bastante probable que al margen de su arte militar y habilidad propia de los pueblos pastores-nómades deban sus características a la influencia política china y persa o la espiritual de nestorianos, budistas o islámicos. Todo ello sin negar que las periódicas incursiones — eslabón de la lucha entre nómades y sedentarios — sobre Europa hayan sido factor de transculturación para los rusos.

Con referencia a la relación Iglesia-Estado podemos agregar que

la inclinación teocrática-mística se formalizó en 1391, cuando el zaš Vasili II, disconforme con el actuar griego en el Concilio de Florencia, proclamó la autocefalía de la iglesia rusa. Hacia 1600 será consagrado Job como primer patriarca de Moscú u Pedro I — dentro de su proceso de cccidentalización — acentuará el estatismo supliendo al metropolitano por un Sínodo eclesiástico. Esta actitud conducirá del cesaropapismo bizantino a una sumisión total al Estado conocida como Josefitismo (por Josef de Volokolaamsk); consecuencia lógica por otra parte, de la secesión con respecto a un centro fuerte e internacionalizado.

Respecto al análisis del autor sobre las instituciones feudales, hace notar que siguiendo la influencia turánica las tierras pertenecían a la dinastía y los « mujik » prestaban servicio a ésta. Nos parecería más correcto afirmar, que a partir de los primeros intentos teocráticos de Andrés Bogolubskiy — origen idiológico del poderío moscovita — la tierra era considerada perteneciente a Dios. Este convencimiento motivará la disconformidad de los siervos en su emancipación de febrero de 1861 cuando se les agrupó en comunidad (mir). Es importante para una mejor comprensión del triunfo bolchevique en Rusia conocer que este país tuvo propiedad privada (unipersonal). Wrangel destaca que en Rusia « el nobre vive en un palacio y el siervo en una cabaña, pero a ésto se limita toda diferencia. Ambos son esclavos ». La lucha de la nobleza contra el tzar, iniciada con el triunfo del bastak I Kalita — y perdida únicamente en el intervalo del reinado de Miguel Romanov con el « Zemski Sobor » y las reglas de « mestnichevsko » — fue permanente y marcó una característica común a toda Europa: la alianza del pueblo con el rey (tzar) frente a la nobleza.

El autor conduce su análisis histórico al bolcheviquismo, y afirma que el marxismo como ideología, no llegó a las masas que siguen actuando según la tradición; mientras Rusia, manteniendo su pretensión de Tercera Roma habla « ex cathedra » al mundo comunista y continúa su proceso imperialista y expansivo. Rusia luchó primero por la liberación del yugo tartaro, luego en defensa de la Tercera Roma ortodoxa, sitiada por los infieles y los herejes, luego por la liberación de la llamada « Rusia cautiva » del yugo lituano y polaco, luego sucesivamente por la liberación de todos los pueblos ortodoxos, de todos los pueblos eslavos, de todos los proletarios, de todos los pueblos coloniales, neocoloniales y semicoloniales. Las justificaciones cambian como un calidoscopio, sólo el objetivo queda en pie: la terrena expansión territorial » (pág. 164).

El Dr. Halajczuk, en el último capítulo, traslada sus análisis históricos al plano jurídico expresando que « No puede recibirse una norma, o una forma política, sin considerar la cultura que la originó, no puede hacerse tal recepción de una cultura a otra... El derecho internacional se formó como un derecho europeo, sus orígenes se vinculan estrechamente

con la historia general de Europa medieval. Ha sido impuesto coactivamente a la mayoría de los pueblos asiáticos. Pero una aceptación superficial de los conceptos e instituciones jurídicas occidentales por los pueblos asiáticos no puede compararse de ninguna manera con la recepción del derecho romano por Europa de la Edad Media, en cuyo caso se trataba de la aceptación de algo allegado, colindante. Una aguda reacción antioccidental de algunos países asiáticos, con simpatías pro-comunistas emocionales pero hondamente arraigadas, se explica por una defectuosa congruencia entre el modo de pensar europeo y el asiático » (pág. 191). Todo ello conduce a su tesis de la dificultad casi insaexlvabl e,cepto por la esperanza de lograr un derecho internacional para toda la humanidad.

La lectura del presente trabajo implica la necesidad de conocimientos previos de historia rusa. Posee un extensa bibliografía que incluye textos rusos y ucranios. El texto original fue redactado en 1955 en ucranio; ello explica las deficiencias de traducción y los errores de imprenta, pues fue impreso en Roma.

« Universitas », Julio-Setiembre 1972, Nº 26

Historia de la organización politica de Europa oriental por Bohdan Halajczuk. Universidad Católica Ucraniana, Roma.

La personalidad del autor, nacido en Ucrania, y residente, desde hace muchos años, en nuestro medio, es ampliamente conocida por su actuación en el campo del Derecho Internacional, cuya docencia titular ejerce en la universidad, que ha enriquecido con numerosas publicaciones, en nuestro idioma y en otros extranjeros. Profundo conocedor de los problemas de la Europa oriental, merced a su experiencia, y a los estudios cursados en Francia, Austria y Suiza, y de los pueblos sojuzgados por el comunismo, la presente obra significa no solamente un enfoque político sino que también, según los preceptos de Kunz, que abren el libro, hay en ella una perspectiva jurídica e histórico-sociológica. En los diferentes capítulos del libro se analizan: el marco doctrinal en el que se sitúan los países estudiados y las diferentes corrientes históricas que convergieron en ese mosaico de civilizaciones que ha sido el oriente europeo. Se trata, después, la actuación de la Iglesia y del Estado, como, asimismo, la influencia del feudalismo y la constitución de la sociedad política, con la supervivencia de elementos tradicionales, en Ucrania, Bielorrusia y Rusia, para concluír con una valoración de los elementos que convergieron en la formación del Imperio Ruso. La obra se completa con varios anexos, un resumen en idioma ucraniano, extensa bibliografía e indice onomástico. A través del libro, el autor se muestra celoso defensor de la independencia de los heroicos pueblos cuyos avatares estu-

día, actualmente dominados por la dictadura soviética. El volumen ha sido esmeradamente impreso en Roma por la Universidad Católica de los Ucranios San Clemente Papa (214 pág.).

Historia de la organización política de Europa Oriental, por Bohdan T. Halajczuk. (Ed. Universitatis Catholicae Ucrainorum S. Clementis Papae). Roma (Italia), 1972.

El volumen constituye un estimable aporte de « sociología histórica » en el sentido de Raymond Aron —, de gran utilidad para loé lectores de habla hispánica, poco familiarizados con la historia y la cultura de esa extensísima « world-island ». El plan general de la obra permite a Halajczuk plantear algunos problemas fundamentales, más que insistir en las controversias de los historiadores. El autor ha preferido, a partir del cap. II, abandonar el estudio particularizado de Rusia, Ucrania y Bielorrusia y formular, en términos de « comparatismo europeo oriental », las grandes cuestiones que plantean el fondo histórico general de esos tres pueblos (cap. II), los elementos las derivadas de su aceptación del pluralismo cultural y jurídico — y plantear los problemas fundamentales.

En cuanto internacionalista que incursiona en la sociología histórica, Halajczuk admite la variedad cultural de la humanidad en tanto elemento disociador que genera controversias de tipo político y dificulta la integración en escala planetaria. Siguiendo a Anton Hilckmann, examina la variedad cultural manifestada en las diferencias valorativas, y subraya el papel de derecho en la medida en que constituye específica manifestación cultural (cap. I), incluso, la « Historia política... » — del mismo modo que casi toda la obra de Halajczuk, « El orden internacional en un mundo desunido », Buenos Aires, 1958, « Desintegration ou decentralisation » Probléme de l'ordre international dans un monde desuni », en « Justice dans le Monde — World Justice », vol. 8, nº 1, Lovaina, 1966, etc. demuestra que las instituciones jurídicas sirven como criterio distintivo para la clasificación de las grandes constitutivos, autóctonos y foráneos (cap. III), las vinculaciones entre Iglesia y Estado (cap. IV), la confusión entre derecho público y privado en la época feudal (cap. V) y, por último, los tipos de Estado en la organización de la sociedad política (cap. VI). En este análisis, no le son ajenos al autor los problemas que plantean la evolución económica, las transformaciones sociales, la vida política y el ritmo de la evolución histórica de los países de Europa Oriental.

El método utilizado puede ofrecer el inconveniente de hacer perder de vista la unidad y algunos rasgos originales de la historia de cada pueblo,

pero tiene el mérito de poner de relieve el « perfil europeo oriental » común de la historia de estos tres países.

En realidad, puede estimarse que el libro de Halajczuk no es un manual ni un compendio del estudio de la historia de Europa Oriental, sino una meditada introducción al mismo. A menudo ha sido breve, o meramente alusivo, en la exposición de los hechos, a fin de poder presentar algunas reflexiones — especialmente civilizaciones (del mismo que Koneczny, que investiga las diversas ramas del derecho privado interno para la construcción de su « Trójprawo », o « triple derecho », como criterio diferenciador).

En esa diferenciación social y cultural distínguense dos factores jurídicos — junto con otros no jurídicos que no mencionamos aquí — presentes en toda la extensión de la obra: la distinción entre el derecho público y el privado y el fundamento y carácter de las fuentes del derecho. Respecto del primero, demuestra el autor que la cultura turánica — omitida por Toynbee — ignoró absolutamente tal distinción; el soberano se consideraba « propietario » del Estado y la población; el derecho público constituia sólo una « proyección » del privado y su consecuencia fue la constitución de un Estado omnipotente, totalitario.

En lo que concierne a las fuentes estas pueden ser de origen sacral o no sacral. Los órganos legislativos no estatales de la sociedad romana, por ejemplo, crearon el derecho al que se sometió el Estado romano. El Estado bizantino, por el contrario, se atribuyó la función legislativa.

Estos distintos criterios jurídicos son utilizados por Halajczuk para valorar la cultura política de Europa Oriental, el expansionismo ruso y la supervivencia de elementos tradicionales en el régimen que surgiera de la Revolución de octubre de 1917.

En suma, se trata de una obra que intenta esencialmente orientar la investigación y la reflexión, de estimular a estudiantes y demás lectores, de modo que les sea imprescindible leer por sí mismos. Tiene, por último, el mérito de situar la historia de Europa Oriental al nivel de las más modernas exigencias de la ciencia histórica.

« La Ley »

EIN UKRAINISCHER BEITRAG ZU HOMILETISCHEN FRAGEN

Unter dem Titel « Die ersten ukrainischen Prediger und ihre Werke » (De exordiis praedicationis Ucrainorum) hat Großerzbischof Kardinal Josef Slipyj (Rom 1973) ein Werk neu herausgegeben, das in Lemberg von der Griechisch-Katholischen Akademie 1930 veröffentlicht wurde und das seit langem nicht mehr greifbar war. Die Ausgabe zielte damals und jetzt auf einen praktischen Zweck hin: Der Großerzbischof betont in seinem Vorwort die Wichtigkeit der priesterlichen Aufgabe

des Predigens. Hierfür sollte und soll die Veröffentlichung alter ukrainischer Predigtüberlieferung anregend wirken.

Natürlich kann bei einem solchen Ziel der eine, jetzt neu erschienene Band nur ein Anfang sein. Er ist betreut von der Ukrainischen Katholischen Universität des hl. Klemens in Rom und stellt den 35. Band der Reihe « Werke der Griechisch-Katholischen Theologischen Akademie » dar. Im Vorwort spricht Kardinal Slipyj von dem Plan, weitere Bände herauszubringen, mit denen die ukrainische Predigt durch alle Jahrhunderte begleitet sein soll.

Der jetzt veröffentlichte Band geht vom Beginn des ukrainischen Christentums bis zum Mongoleneinfall (Eroberung von Kiew und Moskau 1238/1239). Nach Hinweisen auf die Kultur der Schwarzmeerländer, auf die byzantinische Kultur, auf die Predigt der griechischen Väterzeit und auf die Byzantinische Predigt ist noch ein besonderer Ausblick auf die alte bulgarische Predigt gegeben. Es folgt eine kurze Abhandlung über die ukrainische Kultur im 9. bis 11. Jahrhundert.

Nach solchen Einleitungen und einem Gesamtüberblick über die ukrainische Predigt bis zur Mongolenzeit sind im einzelnen ausführlich besprochen folgende Prediger: Luka Shidjata, Teodosij Petscherskij, Mitropolit Ilarion, Klim Smoljatitsch, Kirilo Turiwskij.

Unabhängig von der vorhergehenden Behandlung der einzelnen genannten Persönlichkeiten folgt eine Sammlung von Lehr- und Predigtproben der vorher besprochenen Prediger, die noch durch einige Proben von gleichzeitigen Predigern ergänzt wird, deren Namen nicht bekannt sind.

Möge das Werk seine Fortführung durch die folgenden Jahrhunderte finden! Schade, daß so wertvolle ukrainische Literatur nur einem kleinen Kreis sprachkundiger Nicht-Ukrainer zugänglich ist. Doch ist das Werk ja begonnen worden, gerade um dem ukrainischen Klerus Anregungen zu vermitteln.

Der Christliche Osten, 173/4.

SAN GIOSAFAT KUNCEWICZ, MARTIRE DELL'UNITA' DELLA CHIESA (1580-1623)

Monotonia

La lista comincia da Caino e la genìa degli assassini non ha termine più.

Hanno sempre preso di mira gli innocenti, i deboli, i disarmati che non pensano mai e poi mai di tenere affilato e lubrificato il pugnale né di mantenere la pallottola in canna nella rivoltella!...

E' per questo che ne sentiamo tutti il rivoltante senso di viltà. Non si combatte; si sorprende alle spalle, a tradimento!

Il nemico? non c'è! Un prepotente che ci obblighi alla legittima difesa? non c'è!...

Si sopprime il debole, l'innocente, lo sprovveduto solo per la voglia del sangue!...

Se c'è la folla che fa suo il delitto e applaude e si butta magari sul cadavere... ci fa più paura perchè la follia collettiva può varcare tutti gli steccati della fernità.

Ieri, oggi, domani!

Che meraviglia se l'uomo-belva cerca di ammantarsi anche di Vangelo quando poi risponde con una spallucciata al richiamo della coscienza?

Noi, sorridendo, assistiamo allo spettacolo macabro delle diecine di migliaia di decessi quotidiani per inedia, per malattia, per violenza...

Si danza su un cimitero di affamati, di ammalati, di oppressi...

Il Viet-nam?... Gli Arabi?... Il Congo?... Il Biafra?... Il Sudan?... Il Brasile?...

Perfino l'Irlanda del nord in cui la civilissima Inghilterra continua a inviare armi e soldati, ma non trova tempo e modo di far nuove leggi e più giuste, sta diventando lo sconcio più repellente e più sconcertante!...

Finchè fanno notizia, leggiamo, ne parliamo, ce ne interessiamo; quando comincia a trapelare e poi a farsi strada il sospetto fondato che la nostra insopprimibile responsabilità ci entra come componente primaria, allora volgiamo altrove lo sguardo e chiediamo l'orchestrina che ci distragga e stordisca!...

Chi fu Giosafat Kuncewicz?

Un terrorista? Un guerrigliero? Un criminale? Un ribelle?...

Al Battesimo lo chiamarono Giovanni.

Era un uomo come me, come te, uno qualunque che lavorò come commesso presso un commerciante di Vilna.

A 24 anni si fece monaco ed ebbe il nome di Giosafat.

Fu Sacerdote e Vescovo; ma aveva il pallino di pestare i calli a quelli che li pestavano a lui e si rifiutavano di rimanere nella cattolicità papale romana.

Durante una Visita pastorale a Vitebsk, la folla, aizzata da demagoghi scismatici, lo assalì e lo linciò, spaccandogli la testa con un colpo di scure.

Il popolaccio, all'odore del sangue, non ci vide più; e diventò oscenamente sàdico. Denudò il cadavere, lo rotolò sul selciato, lo seviziò con tutta la spietata arte del boia, fino a che, stufa, lo precipitò nei gorghi della Dvina.

Era il 12 novembre 1623!

La dottoressa

Carloni Maria Teresa ne ha rievocato le gesta e rinverdito la memoria in pagine vissute e sofferte.

E' storia di un uomo e di un popolo; è storia intrisa di lacrime e di sangue; è storia di ieri, di oggi; come sarà storia di domani, se l'uomo non si ammansirà.

E' un'epopea che si canta da sè; che ha spunti felici per un grandioso e avvincentissimo film.

Sicuramente, attraverso le immagini tragicamente vive, più che attraverso le pagine di un libro, più reale e concreta sarebbe la commozione, più autentica e incondizionata l'ammirazione per chi seppe e per chi sa, anche oggi, esser vittima e olocausto; più sconvolgente l'introspezione e l'orrore per l'uomo-boia...

Si parla di genocidio cioè di distruzione sistematica di un popolo, ma non si fa nulla di nulla da nessuno per fermare la mano assassina!...

Gli Ucràini hanno cominciato da secoli un pellegrinaggio forzato su tutte le strade del mondo per poter sopravvivere. Non possono nemmeno voltarsi indietro ai riflessi delle cupole d'oro delle loro incomparabili chiese perchè si sentono incalzati dall'indice spietato che li obbliga a sciamare verso tutti i punti cardinali.

Io mi chino a baciare le orme degli esuli, le ferite dei reduci dai campi di concentramento o dalle orride prigioni, additando, come bandiera che non piega, il loro Metropolita Magg. Card. Joseph Slipyj, autentico martire, nostro contemporaneo e nostro fratello.

L'acquirente del libro si fa silenzioso concreto sostenitore di un popolo che non vuol morire, che non deve scomparire, perchè è aureolato di indomito coraggio e di fede inconcussa.

I lettori de « La Voce », come plotone d'assalto, a difesa dei deboli. Anche nell'aiutare gli Ucràini in esilio.

« La Voce » 26 luglio 1970
Fossato di Vico (Perugia)

XIV.

АДМІНІСТРАЦІЯ

Управа домів Університету і двору Верх. Архиєпископа при площі Мадонна деі Монті 3, є відділена. Господарський заряд Університетом спочиває в руках монахинь Василіянок, а Архиєпископського двору в руках Сестер Катихиток св. Анни. Нагляд веде о. Парох Української парохії, а музеєм завідує окремий директор — п. Ірина Павликовська і п. інж. Ст. Пушкар. Університет стоїть під безпосереднім проводом Блаж. Верх. Архиєпископа і Кардинала Кир Йосифа. В однім і другім домі ведуться і викінчуються ще реставраційні роботи жертвами добродіїв. Поволі поступає і укладання мозаїк.

Дуже важні археологічні праці ведуться під церквою Жировицької Божої Матері і свв. мучеників Сергія і Вакха. Дотепер відгребано римські мармурові долівки і кімнати з фресками. Роботу веде і наглядає заряд історичних монументів в Римі.

XV.

УНІВЕРСИТЕТ У ВІДГОМОНІ НА ЗОВНІ

Самозрозуміла річ, що УКУ мусіло своєю працею, хоч як скромною і тихою, знайти відгомін і на зовні різних університетів і установ. Деякі факти і зв'язки подаємо як слідує.

Привіт Блаж. Верх. Архиєп. Кард. Кир Йосифа від Українського Католицького Університету на Конґресі у Відні 28 вересня 1970 р. і на академії в « Антоніянум », 8 листопада 1970 р., в честь Дун Скота.

Wien, 28. September 1970

Hochverehrter Kongress!

Wenn ich heute diese seltene und sehr wichtige Gelegenheit benützen darf, um ein Kurzes Wort zu ergreifen, so muß ich zuerst S.Em. Kard. König und dem hochverehrten Präsidium dafür meinen großen Dank

ausprechen. Das Studium der mittelalterlichen Philosophie und Theologie gibt nachdem Kriege auffalend nach und deshalb ist dieser Kongreß eine erfreuliche und sogar eine historische Begebenheit.

Dabei möchte ich auch bei der jetzigen Gelegenheit die besten Grüße und Wünsche dem Scotus-Kongreß von unserer Kirche und besonders von unserer Ukrainischen Katholischen Universität des hl. Papst Clemens, derjetzt in Rom, höflichst entbieten.

Der Hochw-ste P. Präsident Karl Balic, Franzs. hat vor kurzem einen Überblick des Scotus Studiums in der ganzen Welt gegeben. Ich möchte noch manches und fehlendes hinzufügen, und zwar was das Studium des Duns Scotus im Orient anbelangt. Daß die mittelalterliche Scholastik im Orient, besonders zur Zeit des Florentier Konzils und später, studiert und ihre Werke ins Griechische übersetzt wurden, ist heute bekannt. Ebenso die Namen, des Panaretos, Cabasilas, Planudes, Cydomius, Caleca und anderer. Mit der Unterdrückung der Kirche in Constantinopol, überging die Pleze des Studiums der mittelalterlichen Scholastik nach Kyjiv in Ukraine. Zur Zeit des Metrop. Peter Mohyla und später herrschte an der Kyjewer Akademie die aristotelische Philosophie und scholastische Theologie. Man kann in den Werken Ihrer Professoren oft lesen: « Ita Thomas, Scotus, Albertus Magnus... cum quibus sit conclusio nostra » oder « Philosophia universa doctrinam paripatheticam ad mentem principis philosophorum Aristotelis Stagyritae complectens commentationibus scholasticis illustrata » und so weiter.

Dieses Studium und die katholisch freundliche Richtung im Kyjiv wurde später von Moskau aus verboten und unterdrückt. Unsere Akademie in Lemberg hat darüber vor dem Krieg viele Werke veröffentlicht und auch jetzt, die Nachfolgerin der Akademie, die Ukr. Kathol. Universität des hl. Papst Clemens in Rom. Man möchte noch neugierig fragen, warum denn hat man sich im Orient für Scotus und Scholastik so interesiert? Da sind es, besonders die berühmten Frage über den Hl. Geist — Utrum Spiritus Sanctus a Filio distingueretur, si ab eo non procederet, und die Mariologie mit dem unbefleckten Empfängnis. Ich kann jetzt wegen der kurzen, mir zur Verfügung gestellten Zeit, nicht ausführlicher darüber sprechen, doch möchte ich, was den Scotus selbst anbelangt, ohne Zweifel behaupten, dass er ein Genie war und an Scharfsinn alle im Mittelalter übertroffen hat, obwohl er, was die Systematik und die Mäßigkeit des Urteils betrifft dem hl. Thomas nachsteht. Viele seine Meinungen sind noch nicht klar und deshalb wird es riesiges Verdienst des Hochw. P. Präsident Karl Balic sein, wenn er alle Werke Scotus veröffentlichen wird. Denn nur auf Grund des kritischen Textes kann man das wissenschaftlichen Urteil fällen.

JOSEPH Kard. SLIPYJ
Großerzbischof der Ukrainer

Innanzi tutto prego di accogliere anche dalla nostra Chiesa e particolarmente dall'Università Cattolica Ucraina di S. Clemente Papa i fervidi auguri e voti di grandissimi successi nell'opera di glorificazione di Duns Scoto.

La commemorazione della sua morte, 8 novembre 1308, ci suggerisce grandi e numerosi ricordi. Senza dubbio Scoto è uno dei più geniali filosofi e teologi del medio evo, soltanto 43 anni di vita e tanta mole di opere, anche la sua vita ascetica assai attiva, lo pone in tutta grandezza davanti ai nostri occhi. Ed è merito dei Padri Francescani di aver ripreso l'attenzione e l'interessamento sulla persona e opere di Duns Scoto.

Già nel lontano 1920 quando mi occupavo della dottrina di Scoto si è parlato della sua beatificazione e canonizzazione, però non mancavano subito gli avversari, che si opponevano a tale santo pensiero. Ed anche in prigione nel 1962 con la passione. Tre volte ho letto l'opere di Gilson miracolosamente trovate tra i prigionieri. La santa e laboriosa vita di Scoto, come ho accennato, dedicata alla scienza e la sua dottrina sull'Immacolata Concezione sono fortissimi argomenti per la sua beatificazione. Gli avversari gli hanno fatto rimproveri, che egli dovrebbe esser padre dell'agnosticismo, perchè sottometteva al dubbio anche i più solidi principi della conoscenza e delle verità filosofiche e teologiche. Ma si potrebbe rispondere, che sono spesso dubia methodica, i quali occorrono anche da S. Tommaso e inoltre che non tutte opinioni e sentenze che si attribuisce a Duns Scoto, sono veramente sue. Perchè molte di esse che si trovano nelle opere di Duns Scoto appartengono ai suoi maestri Riccardo de Mediavilla (1308) e Guglielmo Varrone. Per stabilire questo bisogna studiare le opere dei suoi predecessori, discepoli e successori, come Aurelio e altri, perchè loro erano più vicini a Scoto e potevano conoscere meglio la sua mentalità. Perciò è grande merito del Rev.mo Presidente P. Carlo Balič di pubblicare le opere di Duns Scoto, le quali sono la fonte più certa per quasi tutti giudizi sul Dottore subtile. Sono persuaso che col tempo tutte le difficoltà e gli argomenti contrari saranno risolti in favore della beatificazione di Duns Scoto.

Josephus Card. Slipyj
Arcivescovo Maggiore degli Ucraini

ДРУГИЙ МІЖНАРОДНІЙ КОНҐРЕС ДЕЛЕҐАТІВ КАТОЛИЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Вже давніше на сторінках « Вістей з Риму » ми вказували на вагу й значення католицьких університетів у сучасному світі. Католицькі університети є сьогодні запорукою впливу Церкви на світ, культуру

й цивілізацію. Без цього впливу Церква ледви, чи змогла б помогти модерній людині в її технічних та індустріяльних обставинах належно пізнати Христа й Його науку. «Від Церкви вимагається, — писав Папа Іван XXIII, — щоб вона влила в жили людської спільноти цю вічну, життєдайну й божественну силу Євангелія». В наші часи зокрема це не може статися без високого наукового обґрунтування, без науки, що її дають університети. Церква була ініціятором і основником університетів в історії, щоб помогти людству осягнути повноту правди, піднести рівень життя через наукові досліди і вести людей через знання до віри.

Варто при цій нагоді пригадати великі слова Слуги Божого Митрополита Андрея, що їх він написав 70 років тому до свого бідного й непросвіченого народу: «Одначе до багатства не дійде суспільність без справжньої освіти. Без неї навіть і те, що має, легко стратить». І дальше: «Нарід, що має учених, здобуває собі в інших народів признання і честь. І з таким народом мусять другі народи числитись».

Сьогоднішні т.зв. «світські університети» дають високе наукове знання, розвивають поступ науки, але не дають одного — не дають формації душі, характеру. Це грізна небезпека. Це бачимо тепер на наших землях. Розвиток технічних наук там великанський, але вчені лише з цим технологічним образуванням виходять із таких заведень безхарактерні, без живої, вільної, правдолюбної, богобоязної, то значить відповідальної, душі.

На цю формацію звертають увагу католицькі університети. Які є конечні прикмети католицьких університетів?

1. Християнське одушевлення — особисте й спільнотне. Цією прикметою перші церковні університети ставали притягаючими вогнищами культури, які творили сьогоднішню Европу. Вистане згадати хоч би Париж, Оксфорд, а в нас Могилянську Академію.

2. Постійне зусилля призадуми над здобутками людського знання у світлі віри. Без цієї прикмети в людини постає заворот голови від технічних успіхів, і вона губить свою особовість; стає лише матеріяльним коліщатком людського колективу, губить свій образ Божий і стає подавлена своїми власними матеріяльними здобутками.

3. Вірність Христовому слову. Христос казав: Без мене не можете робити нічого; будівничі, що забувають про угольний камінь, збудують хитку будівлю, яка завалиться. Лише Христос є дорога, правда і життя.

4. Бажання служити Божому людові, щоб він осягнув не неможливий рай на землі, але свою остаточну ціль. Христове гасло важне й досі: «Шукайте найперше Царства Божого, а все проче дасться вам». За-

сліплене шукання раю на землі створило з цієї землі небезпечне місце для життя сьогодні. Вислідом цього є алярмуючі старання держав на міжнародніх конґресах знайти середники проти занечищення атмосфери, води й поживи. Католицькі університети служать людству тим, що вказують, чим є наш побут на цій плянеті.

Після Другого Ватиканського Собору Церква запопадливо взялась до переорганізації своїх університетів, щоб іти в парі з потребами життя модерного суспільства та помогти йому в новій духовній проблематиці. Черговим кроком у тому напрямку був VIII Світовий Конґрес Міжнародньої Федерації Католицьких Університетів, що відбувся в Кіншаса в республіці Заіре (Африка) в днях від 10 до 17 вересня 1968 р. Після великих дебат вислідом був квестіонар із десятьма точками, які розіслано до всіх католицьких університетів, щоб перевірити внутрішні й зовнішні відношення католицьких університетів до модерного світу.

З початком 1969 р. квестіонар був розісланий до всіх академічних центрів. Відповіді розглянула Конґреґація для справ виховання, при помочі спеціяльної комісії зложеної з делеґатів від католицьких університетів. Вона випрацювала кожний документ, в якому вібрано всі проблеми, з якими сьогодні стрічаються католицькі університети. Документ став предметом дальших дискусій і пленарних засідань між Конґреґацією для справ католицького виховання і католицькими університетами. Вкінці, в лютому 1972 року на засіданні в Ґроттаферата випрацьовано проєкт із такими точками:

1. Суттєві прикмети і якості католицьких університетів.
2. Цілі католицьких університетів.
3. Категорії католицьких університетів та інститутів для вищого образування.
4. Управа католицьких університетів — форми ведення, автономії і плянування.
5. Активність католицьких університетів (одушевлення професорських колективів, досліди, навчання, настрій у студентських спільнотах, формація студентів, виховання стале й циклічне, вклад у поступ і розвиток).
6. Взаємовідношення католицьких університетів (співпраця між університетами, відношення до ієрархії).
7. Заключення.

Цей документ ще не мав дефінітивної сили й вартости. Це радше проєкт, і його чекала солідна перевірка. Це зробила вже Конґреґація для справ виховання, і так створений проєкт став предметом студій другого Міжнароднього Конґресу делеґатів католицьких університетів, що

закінчився 29 листопада ц.р. в Римі. В цьому конґресі взяло участь сорок делеґатів з різних країн: Арґентина, Бельгія, Параґвай, Бразилія, Канада, Чіле, Домініканська республіка, Сальвадор, Франція, Індія, Ірляндія, Італія, Японія, Формоза, Індонезія, Мехіко, Голяндія, Філіппіни, Перу, Польща, Еспанія, Швайцарія, Америка й Португалія. У конґресі взяли участь деякі єпископи, знавці університетських проблем, експерти, деякі ректори та професори як обсерватори. Від Конґреґації для справ виховання був її Префект Кард. Гарроне і монс. Шрефер.

З жалем треба ствердити, що зацікавлення так важним конґресом і так важною проблемою було майже ніяке в пресі. Був би це сумний знак часу.

Подаємо для хроніки й прикладу голос президента Італії Леоне, який так говорив: « Університет — то центр дослідів і поглиблення науки. Молодь має знайти в університеті місце, де розвивалася б її особовість, і де найшла б вона відповідь на свої питання. Нам не подобається університет, в якому киплять лише нагальні й безладні спори, нам не подобається теж університет, що стався мертвим руслом, що себе включив і себе зарядив лише самими теоріями, далекими від справ суспільства. Подобається нам університет, в якому є живий дух і розум молоді, в якому відбувається природна зустріч між ґенераціями, який стало подає образ даної доби й суспільства, в якому критика й дебати знаходять своє місце для пояснювання. Університет повинен все збирати пориви (прагнення), журби, труднощі, прикрощі й надії свого народу ».

Секретар Конґреґації для католицького виховання Й. Шрефер по конґресі подав у « Ль'Оссерваторе Романо » заяву, в якій щераз з'ясував перебіг розмов між католицькими університетами і тією ж Конґреґацією. Ці розмови ведуться, як подано вище, вже від 1968 року, і це довело до останнього конґресу. Основою тих розмов — каже Шрефер — є вимоги II Ватиканського Собору, зокрема документи « Про виховання » та « Радість і надія ».

Між порушеними питаннями є « делікатні питання », як їх називає секретар Конґреґації, і вони такі: автономія католицьких університетів, відношення до ієрархії, відношення між учительським урядом Церкви і академічною свободою, та співпраця між католицькими університетами. Секретар заявляє, що можна дійти до корисних висліднів у тому діялозі, але мусить він відбуватися в атмосфері свободи, довір'я, бажання взаємного розуміння і приязної співпраці.

Із слів заяви виглядає, що конґрес не приніс іще вповні конкретного матеріялу для рішень та заключень, бо документ кінчається такими словами: « Цей діялог з певністю не вичерпався останнім конґресом. Досвід минулого вказує, що його (зн., діялог) треба продовжувати у майбутньому ».

RIFIORIRA' A ROMA LA CULTURA UCRAINA

Appena liberato dalla prigionia, durante il pontificato di Papa Giovanni, fu il suo primo pensiero. Venne a Roma, e a Roma sta realizzando il progetto: un'università cattolica per tutti gli ucraini sparsi nel mondo. Tanti anni fa l'ateneo, « un centro libero per una libera scienza », stava sorgendo proprio in Ucraina, poi gli eventi cancellarono — con gli aspetti esteriori di una fede radicata nei secoli — ogni slancio organizzativo.

Chi illustra l'opera è il card. Giuseppe Slipyj, arcivescovo maggiore di Leopoli e metropolita degli ucraini, che ce ne parla dinanzi alle cupole dorate della chiesa che riproduce, sulla via Boccea a Montespaccato, la Santa Sofia di Kiev. « C'è qualche cupola in meno delle tredici dell'originale, ora trasformata in museo. Qui ci sarebbe stato un balcone, ma non hanno voluto ».

L'opera, comunque, è ormai completa: la chiesa, possente pur nelle dimensioni ridotte, e accanto l'edificio destinato ad università. Ieri sono state benedette le mura e, nella chiesa, è stata celebrata la prima Messa. A settembre — sperano — sarà il Papa ad inaugurarla. Un busto di Paolo VI, opera di uno scultore ucraino, intanto è stato posto proprio nell'atrio del nuovo ateneo.

Gli ucraini sparsi nel mondo — specialmente in Canadà, negli Stati Uniti e in Germania — sono sei o sette milioni (non pochi, di fronte ai cinquanta residenti nella terra d'origine). Proprio grazie al loro aiuto concreto, in particolare a quello dei vescovi, può sorgere questo importante centro culturale.

Evitato lo sguardo inquisitore di due sfingi, significanti lo scetticismo pagano di fronte al problema del sapere, si entra nell'università dedicata a San Clemente, i cui resti presso il Mar Nero furono trovati da Cirillo e Metodio. Ad una richiesta di chiarimenti su questa simbologia, il cardinale Slipyj sorride e poi chiede agli astanti « di pensare un po' ». Infine indica il motto che, in ucraino con la traduzione latina, sovrasta l'ingresso: « Veritas et amor scientiae unit dispersos ».

Le facoltà saranno tre: teologia, filosofia e diritto, matematica. I professori una trentina. La sede del convitto è ampia e completa. Non manca il settore scientifico, ricco dei doni giunti da ogni parte, comprese « le più belle farfalle del mondo ». Nella pinacoteca il cardinale ucraino indica, con profonda commozione, un quadro riproducente la chiesa. Accanto a quella, Giuseppe Slipyj ha compiuto i primi studi. « Ora non c'è più ».

Attraverso un piccolo orto, tenuto dalle suore Basiliane in gran parte di origine ucraina, si entra nella chiesa dalla parte posteriore. L'architetto Di Stefano l'ha disegnata — come si è detto — sul modello tradizionale dell'architettura ucraina, in particolare riproducendo Santa

Sofia, costruita a Kiev nel 1054. Il mosaico sull'abside — eseguito dalla ditta Mazzi sul disegno di Hordinsky — mostra le persone della Trinità. Accanto, la Vergine e San Giovanni. Sotto, gli apostoli. Le pareti sono spoglie: accoglieranno un Cristo Pantocratore e gli evangelisti. Il pavimento riprende i moduli di quello più antico in Santa Sofia, del quale si conservano ancora pochissimi frammenti.

« Avvenire » 9 luglio 1969

БЛАЖЕННІШИЙ ВЕРХОВНИЙ АРХИЄПИСКОП-МИТРОПОЛИТ ПРОМОВЛЯЄ НА УНІВЕРСИТЕТІ « АНДЖЕЛІКУМ »

Дня 13-го березня 1969 р. на Папському Університеті ім. св. Томи Аквіната в Римі відбулася академія, на якій виголосив наукову доповідь про Ангельського Доктора Блаженніший Верх. Архиєп. Кард. Кир Йосиф. Були присутні на академії Кардинали: Ф. Ченто, П. Марелля, А. Оттавіяні, М. Бравн, К. Войтила; численні Єпископи, священики, монахи і монахині та студенти римських атенеїв. На початку академії Ректор Університету відчитав телеграму від Святішого Отця з благословенням для професорського збору, студентів і всіх присутніх, а зокрема для Блаженнішого Верх. Архиєпископа. Відтак в короткому слові підкреслив так терпіння Верх. Архиєпископа як Ісповідника віри, як також його компетентність у поясненні доктрини Аквіната, якого Митрополит вже не раз прилюдно славив за високий орлиний злет його богословського ума не тільки часів середньовіччя, але й наших століть.

У своїй доповіді Верх. Архиєп. Йосиф відповів вичерпно і займаючо на два питання, а саме: Що св. Тома думав про Схід і що Схід думає про св. Тому з Аквіну, себто про ту взаємопошану, що мають кращі богослови Сходу для св. Томи, а з другого боку про те захоплення східною богословією, що його мав св. Тома, читаючи твори східніх Отців Церкви. З пошаною і почестю виголошує нині кожний богослов ім'я Томи на Сході, і в нас на Україні, бо зі студіями над Томою росла і росте богословська наука. В часі відродження католицького вселенського думання на Україні митроп. Рутський вважав за вказане впровадити Сумму Аквіната до наших шкіл, щоби на цій здоровій науці оперти й закріпити нею ідею з'єднання, затримуючи при цьому прикмети східної богословії, основані в нас на мисленні св. Йоана Дамаскина. Подібно і митроп. Петро Могила був того переконання, що науку богословії зможе піднести тільки при введенні методи св. Томи. І дійсно на Аквінатових творах з легким « православним » перелицьованням стояла наша Київо-Могилянська Академія в часі свого розквіту, а падала вона з занепадом Томиної науки під впливом протестантських струй, що дійшли і до нас. Бо тільки протестантські вільнодумці заступали погляд,

що Томина наука, звана схоластичною, себто шкільною методою, є без змислу для реального життя і живої дійсности, як така, що займається чисто умовими абстракціями. Також і деякі східні богослови фальшиво думали, що схоластика стоїть у противенстві до грецької традиції. Нині ці погляди знову оживають, хоч в засаді схоластика є регабілітована завдяки поглибленні студій над її історією. Вона ж бо є наукою зі стислим думанням, повна глибини богословської думки. Вона мала в свій час повне розуміння емпіричних наук, очевидно при тогочасних скромних ще природничих і технічних здобутках.

Найбільш обдарованим філософічно народом були греки і в них кожна система мала оригінальний погляд на дійсність, а природне пізнання завдяки філософії Платона й Аристотеля осягнуло найбільшу висоту. Християнство ж зі свого боку ублагороднило арістотелівську філософію, вивіяло з неї непотрібну полову і залишило здорове зерно таких правд як існування Бога, субстанціяльність душі, позагробове життя. Слушно отже казав вже Климент Александрійський, що філософія приготовила грецький нарід до науки Христа так, як старозавітній закон підготовив жидів.

В своїй доповіді порушив Кард. Кир Йосиф схоластику з її вченням про Пресвяту Тройцю, про походження Святого Духа, про пересуществлення хліба й вина в Тіло і Кров Христову, про св. Тайни, про чистилище, як і велику користь з неї для тих, що шукають дороги християнської єдности і для цієї єдности працюють. Бо церковної єдности ніколи не можна осягнути, коли нема ясного вчення про правди св. віри. Бо правда одинока є в силі заспокоїти ум чоловіка і коли вона останеться неясною або не буде правдою, то всі старання до єдности остануться без успіху.

Півторагодинний виклад Блаженнішого Верховного Архиєпископа був глибокий і одночасно ясний. Здавалося, що це він не в Римі, але у Львові з катедри на Академії промовляє до своїх студентів. Мова була переплетена довшими грецькими, латинськими й слов'янськими цитатами. А все це робило враження імпозантне. Світило української філософської і богословської думки світить сильно й велично і темрява його обняти не може.

L'UNIVERSITA' DI SAN TOMMASO IN ONORE DEL SUO PATRONO

Le celebrazioni in onore di san Tommaso d'Aquino, all'Università Pontificia romana che porta il suo nome e s'ispira in modo particolare alla sua dottrina, si sono articolate, come già da alcuni anni, in due tempi. Il giorno della festa, 7 marzo, riunì docenti e alunni nella Basilica di S.

Sabina sull'Aventino per la Messa festiva concelebrata, presieduta dall'Em.mo Sig. Cardinale Paolo Marella con un gruppo di Professori e di Rappresentanti dei Collegi i cui alunni frequentano l'Ateneo tomistico. Il giovedì seguente, 13 marzo, fu tenuta la solenne tornata accademica con l'attesa lezione di Sua Eminenza il Cardinale Giuseppe Slipyj, su « *San Tommaso e la scienza teologica e filosofica nell'Oriente* ».

Alla Messa concelebrata a Santa Sabina, che si svolse con canti scelti in diverse lingue e su melodie nuove, assistette una gran folla di studenti sia ecclesiastici che laici, un folto gruppo dei quali partecipò alla Comunione. Al Vangelo, il Cardinale Celebrante salì l'ambone della bella Basilica paleocristiana e tenne una conversazione spirituale con l'attento auditorio sulla simpatica personalità di san Tommaso, di cui amò mettere in risalto soprattutto l'eccezionale santità, in quanto sia come teologo sia come religioso pose a base della sua dottrina e della sua vita Dio, Prima Verità, e Dio, Primo Amore. Sottolineò con cura il profondo ossequio che il Santo Dottore ebbe sempre per il magistero, di quello della Natura nella filosofia e di quello della Chiesa nella teologia. Volgendo lo sguardo ai tempi nostri e ponendo attenzione in modo particolare sulla gioventù d'oggi, troppo facilmente prona alla critica gratuita dell'autorità senza sufficiente conoscenza dei problemi, propose ad essa il sempre valido esempio dell'Aquinate. Anche san Tommaso, disse, dissentì dal suo maestro Alberto, ma lo fece senza proteste plateali; anche san Tommaso andò contro la corrente di pensiero dei suoi contemporanei, ma lo fece dopo aver molto studiato, e non a parole ma coi fatti, opponendo veduta a veduta, scienza a scienza, sistema a sistema: così facciano pure i giovani d'oggi, per avere poi il diritto di contestare. La Chiesa, del resto — concluse il Porporato — abbisogna di tutte le forze vive e giovanili, le quali con spirito di leale collaborazione devono unirsi per approfondire e per pensare, alfine di rispondere alle esigenze del loro tempo, il perenne tesoro del Vangelo.

Per la preghiera dei fedeli, furono formulate invocazioni per la Chiesa, i teologi, l'Ordine domenicano, gli studenti.

Assistevano anche al sacro rito Sua Eminenza il Cardinale Browne, O.P., S.E. Mons. Philippe, O.P., molti Superiori di Collegi romani, gli Ecc.mi Ambasciatori d'Austria e delle Filippine presso la Santa Sede, e molte rappresentanze.

Il giovedì 13 marzo fu invece tenuta la seduta accademica in onore di san Tommaso. Erano presenti gli Em.mi Cardinali Cento, Ottaviani, Marella, Slipyj, Wojtyla, Browne; gli Ecc.mi Monsignori Philippe e Rubin, le LL.EE. gli Ambasciatori d'Irlanda, Spagna, Argentina, presso la Santa Sede, i Rettori delle Pont. Università Gregoriana, Lateranense, di Propaganda Fide, rappresentato dal Segretario Generale, dell'*Anselmianum*, della Facoltà Teologica dei SS. Teresa di Gesù e di Giovanni della Croce;

il P. Balič, O.F.M., presidente della Pont. Accademia Mariana, P. Boyer, S.J., Segretario generale dell'Accademia romana di S. Tommaso D'Aquino, e molti altri superiori, professori e studiosi delle scienze ecclesiastiche.

Il Rettore della Pontificia Università di S. Tommaso, Conleto Kearns, O.P., lesse il telegramma augurale che il Santo Padre aveva fatto pervenire per l'occasione:

« Accolto con vivo gradimento devoto ossequio circostanza commemorazione San Tommaso d'Aquino in cotesta Pontificia Università e compiacendosi reverente omaggio tributato Angelico Dottore Sua Santità accompagna con fervidi voti solenne cerimonia e volentieri imparte Paternità vostra reverendissima docenti alunni partecipanti tutti con particolare pensiero eminentissimo Oratore Cardinale Slipyj implorata apostolica benedizione propiziatrice lumi celeste sapienza. - Cardinale Cicognani ».

Il Rettore poi presentò l'Em.mo Oratore, l'Arcivescovo Maggiore Card. Giuseppe Slipyj, ricordando i meriti del degnissimo Presule, oltre che eroico confessore della fede, studioso di teologia, liturgia e storia ecclesiastica, e autore di opere ben conosciute nel mondo scientifico, il quale fu per molto tempo professore nel seminario maggiore di Leopoli, fondatore della Società scientifica teologica diventata poi Accademia teologica dell'Ucraina, iniziatore della rivista « Bohoslovia » e grande assertore della dottrina di san Tommaso. Egli fu un tempo alunno del compianto P. Garrigou-Lagrange, all'Angelicum, in via S. Vitale.

Il Cardinale Slipyj trattò con vivacità, erudizione ed « humor », non disdegnando di utilizzare a volte la lavagna accanto alla tribuna per alcuni appunti di rilievo, il soggetto da lui scelto: « S. Tommaso e la scienza teologica e filosofica nell'Oriente ». Tale tema riesce molto opportuno in questi tempi ecumenici. Per altro, è da molto tempo che l'oratore, nella sua diocesi « orientale », ha sperimentato quanto possa giovare, alla sospirata riunione della Chiesa, la dottrina di S. Tommaso.

In questa visuale, meritano rilievo, ciò che non mancò di sottolineare l'oratore, le fonti greche del pensiero di San Tommaso, sia in filosofia, con la grande tradizione aristotelica e platonica, sia in teologia, con i grandi scrittori cristiani di lingua greca, Padri della Chiesa, teologi, scrittori ed oratori. L'opera dell'Angelico Dottore risuona del loro pensiero che egli ha saputo sapientemente approfondire e valutare. Ed è anche una preoccupazione tomista quella di avviarsi alla riunione della Chiesa, considerando l'apporto di San Tommaso ai Concilii dell'Unione, come quello di Lione, al quale si recava, già preparato, quando suonò la sua ultima ora. I Concilii susseguenti, i dibattiti teologici attorno a questioni fondamentali come quella del « Filioque » e del Primato del Romano Pontefice, non hanno trovato utile ispirazione nell'opera del Dottore Comune?

Ma la tradizione orientale ha saputo anche essa raccogliere la preziosa eredità del grande Dottore, se consideriamo l'interessante fenomeno di teologi orientali ispiratisi a s. Tommaso, o anche, fatto più notevole, l'uso dell'opera di san Tommaso nelle scuole teologiche, nei seminari orientali, in questi ultimi secoli. Il pensiero profondo, la teologia universale del grande Dottore rimangono fonte insuperata per la Chiesa universale nella ricerca dell'unità.

I piccoli Cantori della Cappella Sistina, sotto l'abile direzione del Maestro P. Catena, O.S.M., eseguirono brillantemente alcuni brani del loro ricco repertorio.

« L'Osservatore Romano », 20-21 marzo 1969

J. CARD. SLIPYJ KOBERNYCKYJ-DYČKOVSKYJ.

S. TOMMASO E LA SCIENZA TEOLOGICA E FILOSOFICA NELL'ORIENTE[1]

Mentre una grande crisi travaglia oggi il pensiero teologico dell'Occidente, investendo in modo particolare la Scolastica e San Tommaso, ci è sembrato opportuno avvicinare il filone teologico dell'Oriente per poter conoscere cosa pensano gli Orientali della Scolastica e di San Tommaso, e d'altra parte avvicinare lo stesso San Tommaso per conoscere cosa ne pensava lui degli Orientali.[2] Da ciò il tema della nostra conferenza.

I

Il Movimento Ecumenico, iniziatosi col Papa Giovanni XXIII e col Concilio Ecumenico Vaticano II, ha aperto una gran porta al colloquio ed all'avvicinamento, ed in fine all'unione dei non cattolici con la Chiesa universale-cattolica. Già varie volte in passato si sono avuti tali dialoghi e discussioni, specialmente tra cattolici ed ortodossi, per cui il Movimento Ecumenico può oggi benissimo rifarsi ad essi, riprenderli e svilupparli. Quei dialoghi e discussioni non erano, come pure oggi non sono e non possono essere semplici colloqui di amici, ma serie trattative

---

[1] Discorso tenuto nella festa di S. Tommaso d'Aquino del 1969 nell'Università *Angelicum* di Roma. Extractum ex periodico « Angelicum » 46 (1969) fasc. 1-2.

[2] Cf. *Opera Omnia Josephi Slipyj*, Roma, 1968; CANDAL, Emmanuel S.J., *Nilus Cabasilas et theologia S. Thomae*, Città del Vaticano, 1945; BECK Hans Georg, *Kirche und theologische Literatur in byzantinischen Recht*, München, 1959; DENISSOFF E., *L'Eglise russe devant le thomisme*, Paris, 1936; STAFFA Dino, *Il Tomismo è vivo*, in *Angelicum*, XLIII, 1966, p. 57-61.

fondate sull'argomentazione filosofica e teologica, tanto più che i dissensi fra i cattolici e i non cattolici si fondano principalmente sulla base filosofica e teologica. Gli interlocutori hanno raggiunto nelle loro discussioni alcuni risultati, che possono costituire il *terminus a quo* per ulteriori trattative. E quando parliamo dei risultati, noi pensiamo in modo particolare ai cattolici e agli ortodossi, occidentali ed orientali, gerarchi e dottori.

Dopo la deplorevole rottura del 1054, sono stati ripresi lunghi dibattiti che ebbero luogo anche nei Concili ecumenici di Lione e di Firenze. E qui entra appunto il grande e fondamentale lavoro preparatorio fatto da S. Tommaso, che ha un particolare merito al riguardo. In primo luogo con la sua chiara esposizione della dottrina cristiana e poi con la precisazione delle questioni controverse fra le due Chiese. La rispettiva materia è stata trattata nei Commentari, nelle Somme, nelle Questioni disputate. Da una parte S. Tommaso espone in modo positivo la dottrina cristiana e dall'altra le questioni controverse in tutto Occidente ed informa l'Oriente sugli argomenti e la vera dottrina nella Chiesa universale, affinché vi sia una reciproca comprensione fra Occidente ed Oriente.

Già prima, ai tempi di San Giovanni Damasceno (650-750) e del patriarca Fozio, si notava un contrasto tra l'Occidente e l'Oriente a causa dell'ignoranza delle lingue e una scissura culturale, economica e politica. Dal secolo undicesimo in poi si è aggiunta anche quella ecclesiastica, venendo meno così lo scambio di vedute ed opinioni teologiche. Da questo fatto è nata negli Ortodossi orientali un'avversione verso la filosofia e la teologia scolastica, che si è poi estesa a tutto l'Occidente. Ma ciò è vero solo in parte. Per esempio il teologo greco Tantalides[3] dichiara che non si possono abbandonare i padri greci ed attaccarsi agli scolastici. Il teologo russo B. Bielajeff[4] chiama la scolastica « scienza senza vita e formalista » (безжизненное и слишком формальное богословие). Un altro teologo russo parla della scolastica come di una scienza futile, vana, casuistica, iperdialettica e così via. Chi si interessa alla questione, dovrebbe consultare il libro di Aurelio Palmieri,[5] dove sono citati Malinovskyj, Sylvester ed altri. Là vengono nominati molti autori greci e russi, che parlano con indignazione della scolastica. Però bisogna dire che questi autori hanno esaminato la scolastica nei periodi della sua decadenza. Gli altri, però, vedono nella scolastica la continuazione della filosofia e teologia patristica. Infatti *fondamentale per la scolastica è la filosofia aristotelica e la teologia dei Padri greci e di Sant'Agostino*. È incredibile come San Tommaso, commentatore del greco Aristotele, versato nella patro-

---

[3] Παπιστικοὶ ἔλεγχοι. Costantinopoli, II, 1850, p. 281.

[4] О соединении Церков p. 183.

[5] *Theologia Orthodoxa*, Firenze, 1911, pp. 189 ss.

logia greca, con la sua calma ed oggettività, con il suo carattere stabile ed inflessibile, e con la sua santità — sanctissimus inter doctores et doctissimus inter sanctos, — non abbia potuto infrangere questo muro divisorio e penetrare nelle menti e nei cuori degli Orientali ed aprire gli occhi anche agli Occidentali. Veramente la scolastica si è sviluppata dalla dottrina dei Padri greci, e San Tommaso — il più eccellente filosofo e teologo scolastico — ha preso come fondamento i Padri greci, ha esposto il loro pensiero e ha preparato così lo sviluppo posteriore della teologia greca e della stessa missione delle Chiese.

II

Uno sguardo all'antica storia della filosofia e teologia cristiana ci permetterà di comprendere meglio la sua condizione ai tempi di San Tommaso. Ricordando il concetto della filosofia e teologia scolastica, dobbiamo dire che essa mostra le tendenze, nutre le aspirazioni e fa gli sforzi, quanto più possibile, di esporre le verità rivelate da Dio con una precisione logica, organizzandole *in un sistema* con l'aiuto della filosofia aristotelica, o come dicono, della sana ragione. Per raggiungere un'esposizione più chiara possibile, si aggiungono le soluzioni delle varie difficoltà ed obiezioni. Dalle verità note si procede alle verità ignote, *via deductionis et inductionis*. E poiché questo metodo è stato seguito nelle scuole, tutta la dottrina è stata chiamata *scolastica*. I suoi principali rappresentanti sono: S. Anselmo, S. Alberto Magno, S. Bonaventura, S. Tommaso e Scoto. Essi hanno sviluppato con grande profondità e precisione ciò che la dottrina cristiana finora non aveva raggiunto.

Contemporaneamente bisogna dire che questo lavoro, in gran parte era già stato fatto dai Padri greci e quindi perfezionato dagli scolastici. Anzi nella stessa Sacra Scrittura si riferisce che gli Apostoli incitavano i cristiani a studiare attentamente la dottrina rivelata, che la fede semplice è come il latte per i bambini, e quelle in forma più profonda come il cibo solido. Bisogna dare la risposta e la ragione della fede agli obiettori infedeli.[6] I frutti di questo incitamento li notiamo nella *Scuola Alessandrina*. S. Clemente nei suoi Stromata [7] cerca la relazione tra la Rivelazione e la ragione — la fede è una compendiosa cognizione. Secondo Origene περὶ ἀρχῶν [8] bisogna investigare con la ragione gli scritti degli Apostoli perchè essi hanno soltanto esposto la dottrina di Cristo, e invece occorre

---

[6] *1 Cor.*, 3,1.3.15; *Tit.* 1,9; *1 Petr.* 3,15.
[7] P.G., 9, 481.
[8] P.G., 11, 116 sq.

approfondire la sua conoscenza — « ut ingenii sui fructum ostenderent ». Gli Apostoli hanno rivelato il fatto, ma gli amatori della sapienza devono cercare le ragioni. S. Basilio chiama la dialettica — il muro per i dommi διαλεκτικής; δύναμις τεῖχος; τοῖς δόγμαδιν.[9] S. Gregorio Nazianzeno, S. Gregorio Nisseno, S. Cirillo Alessandrino erano geni speculativi. S. Giovanni Damasceno ha dato nel πηγὴ γνώσεως un compendio della filosofia e teologia cristiana facendosi così precursore della scolastica.[10]

Mentre la scuola Alessandrina seguiva Platone con le sue idee, la scuola Antiochena (Diodoro di Tarso, Teodoro di Mopsuestia) si rifaceva alla filosofia di Aristotele. I Nestoriani e i Monofisiti adoravano quest'ultimo e lo chiamavano 13° Apostolo.[11] Con Leonzio Bizantino († 543) Aristotele comincia ad essere già filosofo riconosciuto ed a fare da base alla teologia patristica. S. Giovanni Damasceno († 750) in una parte (Fides orthodoxa) del suo πηγὴ γνώσεως (Fons cognitionis) è prevalentemente aristotelico. Giustiniano ha scritto un pamphlet su Origene polemista e da quel momento si ha una svolta verso Aristotele, cosa che ha fatto, come è stato già detto, Leonzio Bizantino.

III

Anche la teologia patristica occidentale era platonica. S. Agostino era platonico e si rifaceva a Plotino. Nella conoscenza della ragione sosteneva la teoria delle rationes seminales, idee naturali infuse nella conoscenza incoativa. Le opinioni di Sant'Agostino furono insegnate e propagate da Scoto Eriugena (877) nella Scuola dei Carolingi. Agostino regnava nelle scuole, e così fino al secolo XIII nell'Università di Parigi. Il più grande platonico rappresentante dell'agostinismo era S. Bonaventura.

Ma frattanto le opere patristiche greche, come si è detto, venivano rese note nell'Occidente. Giovanni Burgundius di Pisa (ą 1194) traduceva lo Pseudo Dionigi Areopagita, Massimo Confessore, Gregorio Nisseno, Giovanni Crisostomo e Giovanni Damasceno. La Scuola Vittorina studiava le opere greche. San Tommaso s'accorse che Aristotele nella traduzione averroistica non era genuino e autentico. Egli non conosceva la lingua greca, c'era però a Viterbo Guglielmo de Moerbeke, il quale aveva tradotto la Metafisica di Aristotele. A questa S. Tommaso scrisse profondi commentari. Le opinioni di Agostino, le idee (rationes seminales) di Plotino, l'anima superiore (panteistica) comune a tutti gli uomini,

---

[9] P.G. 30, 269 c.

[10] P.G., 94, 1141. Cf. R. ARNOU, S.J., *De Platonismo Patrum*. Pont. Univ. Gregoriana « Textus et documenta » Romae, 1935.

[11] *Ivi.*

l'affermazione dell'esistenza separata delle idee venivano respinte. Così si arriva al secondo soggiorno di S. Tommaso a Parigi (1269-1271).

Nota bene, la Rivelazione e la fede non si possono identificare con nessuna cultura: Ἐκκλησίας οὐδὲν ἴσον,[12] slogan di San Giovanni Crisostomo. Ma invece la Rivelazione Divina e la fede possono perfezionare ogni cultura: egiziana, greca, romana, germanica, cinese, giapponese, indiana, e così via. Non è vero che la fede è diventata un fattore mondano, quando si è accostata ed appropriata della cultura romana. La fede agisce in ogni nazione secondo le sue proprietà nazionali e culturali — Euntes docete omnes gentes. Ogni stile d'arte rappresenta in qualche modo la Rivelazione, ma imperfettamente perché il modo umano, imperfetto e finito, non rappresenta adeguatamente l'ente divino, e così stile egiziaco, siro, greco, romano, indiano, gotico, bizantino.

Similmente nessun sistema filosofico e teologico può comprendere perfettamente ed esprimere la Divina Rivelazione. I Molinisti con le loro tesi di predestinazione, post previsa merita, devono riconoscere la predestinazione della Beata Vergine « ante previsa merita ». S. Agostino ha modificato e messo le idee platoniche nell'essenza divina, dove nell'esistenza più perfetta non c'è più un'idea generale platonica, ma quella di ogni cosa singolare. Platone è pervenuto ad un Ente supremo, dal quale tutto proviene. Da Aristotele si introduce « substantia » e « transubstantiatio » nell'Eucaristia. Perciò non si può dire che il sistema filosofico è inutile per la teologia. Transubstantiatio è domma definito.

Il peccato originale e la Redenzione si spiegano meglio e più facilmente nel sistema platonico, perché l'umanità è una famiglia stretta, in sé congiunta, e uno può separarsi dall'altro. Nel sistema aristotetico tutti sono individui separati. E bisogna sottolineare la generazione di Adamo — perchè persona è qualche cosa giuridica, indipendente. C'è anche il pericolo nell'idea platonica, perchè su questo è fondata *la responsabilità cumulativa*. Per un controrivoluzionario del paese veniva distrutto tutto il paese. Se veniva accusato un membro della famiglia, soffriva tutta la famiglia. Secondo Platone-Plotino esistono le idee generali dell'uomo, del cavallo, della pianta — e tutti gli uomini sono tipi-immagini di questa *idea generale*, eterna. Ma tali idee sono irreali — la creazione della mente — e per questo che S. Agostino dice che ogni cosa ha la sua idea nell'essenza Divina e queste idee sono eterne. Dio conosce tutto con queste idee.

Perciò S. Tommaso non ha eliminato Platone totalmente. Un altro esempio è l'Epiclesi. Nella Liturgia di S. Giovanni Crisostomo, dopo la consacrazione, si prega che lo Spirito Santo « descendat et transmutet

---

[12] P.G., 52, 397.

dona haec in corpus et sanguinem Christi »[13] - - generaliter dictum. Nella Liturgia di S. Basilio è ancora più difficile. Dopo le parole di consacrazione il sacerdote prosegue:

« ...e offrirti sotto i simboli il Santo Corpo e il Sangue del Tuo Cristo. Scenda su di noi e sopra questi doni che Ti offriamo... ».[14] Nel sistema platonico si spiega meglio che nell'aristotelico. Tipo è simbolo, segno; antitipo è *originale*. In tedesco: Zeichen — non bene, meglio « Gezeichnete ». Così anche sull'icone è rappresentato come dal fianco di Cristo cresce il ramo di vite per la croce, e Cristo stesso spreme l'uva nel calice. L'azione contraria alla liturgia transustanziativa, non dal vino il sangue, ma il sangue sotto la specie del vino.

IV

Facciamo una piccola digressione. Nell'anno 1054 era avvenuta una scissione e rottura delle Chiese d'Occidente e d'Oriente. Il Card. Humberto, uomo di grandi capacità per la sua missione, procedette, come dicono gli storici, troppo affrettatamente e i due anatemi reciproci allora pronunciati erano rimasti fino ai giorni nostri. Uno sbaglio che si doveva riparare in questi tempi, dopo 900 anni. Vi furono poi degli sforzi e tentativi di avvicinamento, ma non raggiunsero un risultato efficace. L'occupazione e la distruzione di Costantinopoli nel 1204 ampliarono la separazione e il reciproco odio tra l'Oriente e l'Occidente. Fu un disastro per tutta la Chiesa. Ma nel 1261 l'imperatore Michele Paleologo riconquistò Costantinopoli e cacciò i crociati. Temendo una nuova occupazione di Costantinopoli, egli iniziò le trattative col papa Urbano IV. Per conoscere lo stato teologico, il papa Urbano IV incaricò San Tommaso di studiare la questione a Orvieto, dove a quel tempo si trovava la corte papale. Il Papa gli consegnò il libro *De haeresibus Graecorum, quas Graeci in Latinos devolvunt* di Ugo Eteriano del secolo XII, il quale visse[15] lungo tempo alla corte dell'imperatore Manuele I Comneno (1161-1166), conosceva la lingua greca e leggeva gli scritti di Fozio nell'originale (primo occidentale). San Tommaso possedeva abbastanza la patristica orientale, perchè Scoto Eriugena, Pisanus, Moerbeke e gli altri avevano tradotto in lingua latina le principali opere dei Padri Orientali. Così egli poteva finalmente

---

[13] Cf. *La divina liturgia del Nostro Padre S. Giovanni Crisostomo*. Ed. De Meester, Roma, 1925, pp. 74, 75.

[14] Cf. *Liturgia di S. Basilio il Grande*, Roma 1874. Προσθέντες τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ... p. 117.

[15] P.G., 202.

scrivere il suo lavoro *De erroribus Graecorum*.[16] E si nota subito che l'opera di San Tommaso è più profonda. Innanzi tutto egli ha messo nel titolo *de erroribus* e non *de haeresibus* come ha fatto Ugo Eteriano. Le divergenze provengono da non ben stabilita terminologia: substantia, hypostasis, persona, prosopon, αἰτία principium, consubstantialiter, che sono vaghi. I primi Padri e gli scrittori ecclesiastici, prima del Concilio Niceno, non si esprimevano accuratamente e per questo sono sorti malintesi. E in questo modo San Tommaso ha spiegato le differenze fra l'Occidente e l'Oriente nel campo teologico.

Nel libro II, San Tommaso tratta della processione dello Spirito Santo ab utroque.[17] Egli corregge il concetto di Riccardo Vittorino *de amore mutuo*, ma segue l'esposizione di S. Agostino. Servendosi dell'argomentazione trinitaria di S. Tommaso, il Card. Bessarione ha proposto la spiegazione dei due concetti della Trinità dei Padri Greci, di S. Agostino e dei primi scolastici, con un triangolo — Quomodo Patres graeci dicunt per Filium et Latini ex Patre Filioque.

La seconda questione riguarda il Romano Pontefice.[18] C'è una Chiesa — un Pastore — luce clarius. Gli Orientali ammettono il primato, uti dicunt honoris, e perciò ricorrevano alla suprema autorità.[19] Si tratta piuttosto dell'ambiente, del clima e del modo di governare. I vescovi hanno anche la potestà ordinaria sulle loro diocesi ed in modo simile dovrebbe essere questa potestà degli Orientali, Patriarchi e Vescovi nelle loro autonomie. Non si dovrebbero accusare soltanto gli Orientali come colpevoli dello scisma e separazione. Gli storici odierni non assolvono il Card. Humberto e non dichiarano che egli è innocente.[20] Quando i Bizantini spedirono a Roma i legati per le trattative, Federico II Barbarossa († 1250) li tenne chiusi in carcere per tre anni, perchè allora era in lotta con il papa Innocenzo III. Di chi la colpa?[21]

---

[16] S. THOMAE DE AQUINO, *Opera Omnia*, t. XL, pars A., *Contra errores Graecorum*, Romae, 1967. Alcuni testi dai Padri greci non sono genuini. Cf. J.N. KARMIRIS, Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτου Σοῦμα Θεολογικὴ ἐξελληνισθεῖσα Athen, 1935, e I. BACKES, *Byzantinisch-neugriechische Jahrbücher*, herausgeb. von Prof. Dr. N.A. BEES (Βέης), Athen, 1937.

[17] 1-20 c.

[18] C. 21-27.

[19] S. Atanasio, Ignazio, S. Teodora Studita ed altri.

[20] Alcuni esempi. Una volta ho parlato con un Vescovo latino degli Ortodossi, che egli rimproverava fortemente come schismatici. Allora gli ho chiesto se sapeva cosa dicono gli Ortodossi a proposito degli Occidentali, a torto o a ragione. Mi ha risposto che si lamentano della loro superbia. Perciò bisogna « reflectere et fructum carpere ».

[21] Ricordo che durante la mia prigionia un ortodosso, brav'uomo, che aveva intenzione di prepararsi anche al sacerdozio e mi chiedeva l'ordinazione, allorchè un cattolico accusò gli Ortodossi di esser colpevoli dello scisma, saltò fuori dal suo giaciglio e arrabbiato gridò: « anche voi siete colpevoli della separazione ». Unde ei hoc?

Tornato dalla prigione, ho potuto constatare che si sono verificati alcuni avvenimenti nuovi ed originali. Tra questi la concordia dei francesi con i tedeschi. Come studente sono vissuto tra loro e mi ricordo dell'odio reciproco che si portavano — Les bosches e Wacht am Rein. Erano plausibili il pensiero e gli sforzi di porre termine a queste lotte secolari. Avendo incontrato il diplomatico, artefice di questa concordia, mi sono congratulato di cuore con lui per questo suo atto storico ed eroico.

La stessa cosa può avvenire fra le Chiese d'Occidente e d'Oriente. Bisogna però innalzarsi al di sopra delle animosità e preparare il clima dell'Unione, perché l'unità della Chiesa è un bene comune, oggi avvertito più che mai, anche per poter fronteggiare insieme il dilagante ateismo. Con grande riconoscenza bisogna sottolineare il merito di un gruppo di monaci del monastero nei pressi di Costantinopoli (Isidoro, Bessarione, Doroteo), che preparavano l'Unione di Firenze fra il vigente odio verso i Latini.

Il Card. A. Dell'Acqua in un suo articolo *La Chiesa Cattolica e i fratelli separati*, tra l'altro scrive: « A noi insistere, in ogni occasione, per far comprendere (agli *Occidentali ed Orientali* - n.d.r.) come non sia ammissibile una vera unità di fede senza l'ossequio concorde di tutti ad una autorità che insegni e definisca ciò che si deve credere: e nello stesso tempo far notare come non sia nella Chiesa di Roma la velleità di dominare, mortificare ed umiliare. Ed a questo proposito non si insisterà mai a sufficienza nel rilevare delicatamente come, avvenuta la dolorosa separazione, le Chiese avulse dal centro di unità hanno finito per essere asservite ai poteri politici, alle varie forme dei regimi statali, alle mutevoli e contrastanti esigenze delle varie nazioni: chiese di Stato, chiese nazionali: non, però, Chiesa di Cristo, perché questa, per sua natura, è soprannazionale, quindi non legata ad alcuno Stato o ad alcun regime... ». Papa Giovanni nella prima udienza concessami mi ha detto subito: « Come si può desiderare l'Unione senza parlare con gli Ortodossi? ».[22] E grande merito ha il Segretariato per l'Unione dei Cristiani per l'avvicinamento dei fratelli separati.[23] Bisogna star molto attenti a non respingere i separati,

---

[22] *L'Osservatore Romano*, 5 Aprile 1968, p. 5.

[23] Dicono che uno dei suoi collaboratori abbia visitato un villaggio greco. Il parroco greco lo ha condotto ad una riunione dei parrocchiani, i quali gli hanno chiesto chi fosse. Il parroco ha risposto che era uno dei coadiutori del Papa. « Ah, il papa, era il capo di quelli che hanno distrutto Costantinopoli ». Sono passati 765 anni e tale è rimasta ancora la mentalità. Si racconta che una volta un cattolico ebbe una discussione con un ortodosso su problemi teologici. Il cattolico affermava che gli scismatici non venerano S. Pietro, capo degli Apostoli. No, rispondeva l'ortodosso, — abbiamo ogni anno la grande festa in onore di S. Pietro e S. Paolo. Anzi, devi sapere che S. Pietro, una volta liberato dall'Angelo dalla prigione erodiano-romana, si è salvato in Antio-

ma ad attirarli con la bontà. Il Servo di Dio metrop. Andrea Szeptyckyj pregava ogni giorno e chiedeva al Signore la grazia di non fare alcuna cosa spiacevole agli Ortodossi. Soleva ripetere sovente: « Se non si attirano gli Ortodossi, cerchiamo almeno di non respingerli e di non arrecare loro delle amarezze ». E per questo Lui era molto stimato dagli Ortodossi.

San Tommaso parla anche degli azzimi — una lunga e sterile lite, mentre oggi ci si comunica tanto nel rito orientale che latino sotto le due specie e si va a comunicarsi anche dagli Orientali col pane fermentato.

Il purgatorio.[24] Anche qui non c'è tanto dissenso, perché gli Ortodossi pregano più dei cattolici per i defunti. Ma di questo non si ha una spiegazione dommatica, come essi stessi confessano.

V

È stato già detto che S. Tommaso, da una parte ha proposto la dottrina teologica e filosofica corretta, prendendo in considerazione i Padri greci e Aristotele autentico, — e così ha avvicinato l'Occidente all'Oriente, — mentre dall'altra ha mostrato agli Orientali la dottrina dell'Occidente. Frattanto venivano tradotte in greco le opere di S. Agostino, di S. Anselmo ed altri. Quelle di S. Tommaso venivano rese in greco da Guglielmo Bernardi de Gallac († 1298), suo contemporaneo. Il nome di S. Tommaso era conosciuto ancora di più al Concilio di Lione, dove egli doveva arrivare in qualità di esperto teologico, e lì trovò avversari e fautori. Tra i primi erano Matteo Angelos Panaretos (1355-1369) e Nilo Cabasilas († 1361), che hanno scritto contro di lui, e il patriarca Bekkos — grandi polemisti ed avversari dei Latini.

Favorevole a San Tommaso era invece Massimo Planudes († 1310), che tradusse il « De Trinitate » di S. Agostino e passò poi agli avversari dell'Unione. Ancora più favorevole era Demetrio Kydones (1324-1398), diplomatico e teologo. Nonostante fosse discepolo di Nilo Kabasilas, esortava tutti ad unirsi insieme contro i Turchi. Egli si unì alla Chiesa cattolica, difese S. Tommaso contro Nilo Kabasilas, che derideva l'Aquinate come infame ragazzaccio.[25] Visse alla corte del basileus Giovanni VI Cantacuzeno (1341-1355). Anche Giorgio Scholarios (1453-1468), dopo il patriarca Gennadio, teologo erudito, in principio fu favorevole all'Unione, ma poi ne divenne avversario. Stimava però molto S. Tommaso e così

---

chia, ha girato per tutto l'Oriente, Asia Minore e la Grecia, ha predicato liberamente e nessuno lo ha toccato, ha scritto una lettera pastorale da Babylone — Roma agli Orientali — ma quando è venuto in Occidente lo hanno ucciso. Ecco il risultato della discussione!

[24] C. 29.

[25] ἄτιμον καὶ παῖδαι - κανῶν εἰς τὸν ἅγιον Θωμᾶντὸν Ἀκίνον *Cod. vat. gr.* 1103, fol. 1.

si esprimeva: « O Tommaso, se tu fossi nato non in Occidente, ma in Oriente ed avessi scritto così bene sullo Spirito Santo come su altre cose! Era un sapiente, peccato che fosse latino ».[26] Tra gli amici e fautori dell'Unione e della teologia occidentale bisogna annoverare anche Giovanni Kyparissiotes, che ha scritto la dommatica con metodo scolastico. Anche Emanuele Calecas († 1410), che divenne Domenicano, scriveva le sue opere in greco, ma in modo scolastico. L'esimio teologo e conoscitore della teologia occidentale — il Card. Bessarione — chiama S. Tommaso « uomo saggio e santo ».[27] E così cresceva il gruppo dei Latinofrones.

VI

Nel 1453 Costantinopoli veniva occupata dai Turchi. Le scuole e la scienza erano distrutte. Allora il centro della scienza filosofica e teologica per gli Orientali si trasferì a Kiev, dove i cattolici e gli ortodossi coltivavano il metodo scolastico. Il Metropolita cattolico ruteno Giuseppe Rutskyj introdusse nel Seminario la Fede Ortodossa di Giovanni Damasceno e la Somma di S. Tommaso. Il Metropolita ortodosso Pietro Mohyla nella sua Accademia di Kiev seguiva totalmente il metodo scolastico; in essa studiavano oltre agli Ucraini anche i Russi, Greci, Romeni, Bulgari e Jugoslavi. L'autorità di S. Tommaso fu predominante su tutti i teologi. Dopo due anni di studi di filosofia seguivano quattro anni di teologia. Molti Ucraini studiavano a Vilna, Cracovia, Praga, Parigi e Würzburg. I titoli delle opere dei professori testimoniano della dottrina contenuta nelle opere. Prof. Popowskyj: *Universa philosophia commentariis scholasticis illustrata, doctrinam peripatheticam complectens...* (1699). Prof. Volcanskyj: *Philosophia universa doctrinam peripatheticam ad mentem principis philosophorum Aristotelis Stagyrithae complectens, commentationibus scholasticis illustrata atque in Alma Kioviensi Academia orthodoxa Mohyliana... extradita* (1716-1718). Prof. Popowskyj: *Tractatus in primam partem Summae theologiae doctoris angelici divi Thomae de Deo...* Sequendo Thomam agemus de Deo uno... Ita Thomas, Scotus, Albertus Magnus, Avicenna, Arriaga et fere omnes philosophi — cum quibus sit conclusio nostra, e così via.[28]

---

[26] Εἶθε, Θωμᾶ, μὴ ἦσθα γεγονὼς ἐν τῇ δύσει, ἀλλ' ἐντ ῇ ἀνατολῇ, ἵνα ἦσθα ὀρθόδοξος καὶ ἵνα ἐφρόνεις καὶ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὀρθῶς, ὡς καὶ περὶ τῶν ἄλλων καλῶς λέγεις... Οὗτος σοφὸς πλὴν τοῦ εἶναι Λατῖνος. *Cod. Vat. gr.* 433 cf. RACKL, *Eine griechische Abbreviatio der Prima secundae des hl. Thomas von Aquin*, in *Divus Thomas* (Fr.) 9 (1922) p. 52.

[27] σοφόν τε καὶ ἅγιον ἄνδρα, τῆς 'Αριστοτελικῆς σχολῆς διάδοχον. P.G., 161, 200.

[28] D. WISZNIEWSKIJ, *Kiewskaja Akademia w pierwoj polowinie XVIII st.* Kiew, 1903. Makaryj BULGAROV, *Istorija Kiewskoj Akademiji.* Sankt Peterburg, 1843, p. 61.

Due punti — la processione dello Spirito Santo e il primato — non erano ammessi dagli Ortodossi ucraini. Molti professori di Mosca provenivano da Kiev, come Slavanceskyj, Lopatynskyj ed altri, e anche là insegnavano la stessa dottrina. Ma i Russi non contenti di questo latinismo chiamarono ad insegnare i fratelli greci Lechudae, che introdussero la dottrina greca ortodossa, ostile all'Unione delle Chiese, e così la teologia scolastica fu proibita.

La Chiesa ortodossa ucraina fra tutti gli Ortodossi era la più vicina all'Unione, e si può prendere anche oggi come fondamento per la conciliazione la base Mohyliana. Purtroppo gli studi dal 1939 (Rackl, Hahn, Thumb) non hanno fatto alcun progresso e molti manoscritti riposano sotto la polvere dei secoli.

VII

Concludendo si può affermare tranquillamente che le opere di S. Tommaso hanno contribuito molto all'avvicinamento delle due Chiese in Oriente ed Occidente. La sua argomentazione può essere presa come solido fondamento nelle discussioni e polemiche, in tutte le questioni controverse fra le Chiese d'Occidente e d'Oriente, perchè poggia su una salda base.

Con questo non vogliamo affermare che S. Tommaso abbia esaurito la teologia. Dicono che può sempre venire un teologo più grande di lui, ma finora non è ancora venuto. Il progresso della teologia però è necessario e i successivi approfondimenti devono ulteriormente continuare e perfezionarsi. Nonostante ciò San Tommaso, insieme a Platone, Aristotele e Sant'Agostino, costituisce un genio dell'umanità e come tale egli è passato alla storia.

Блаженніший Кир Йосиф, що сповняє ще уряд Ректора, брав участь в імені У.К.У., майже в усіх університетських імпрезах Риму, між іншим і в Istituto di Studi Europei «Alcide De Gasperi» в 1968 р. Президент Di Gasperi належав до найбільших прихильників українців за кордоном.

INAUGURAZIONE ANNO ACCADEMICO 1968-1969

XIV Corso Scuola di Perfezionamento in Studi Europei

Il giorno 7 febbraio 1969 si è svolto presso la sede dell'Istituto la cerimonia di apertura ufficiale dei corsi della Scuola di Perfezionamento in Studi Europei per l'Anno Accademico 1968-69.

Dopo il saluto del Prof. Lucifredi, nella qualità di Rettore dell'Università Internazionale degli Studi Sociali «Pro Deo», ha parlato il Presidente dell'Istituto Prof. Avv. Giovanni Zaccaria il quale ha dichiarato ufficialmente aperto il XIV Corso della Scuola di Perfezionamento in Studi Europei ed ha dato quindi la parola al Ministro Colombo che ha tenuto la prolusione.

Subito dopo si è proceduto alla consegna dei diplomi conseguiti dai discenti italiani e stranieri, che, dopo aver frequentato il precedente anno accademico hanno superato i relativi esami.

Alla cerimonia erano presenti tra gli altri gli Eminentissimi Cardinali Dell'Acqua, Vicario Generale di S. Santità, Tisserant, Decano del Sacro Collegio, Zerba, Browne, Slypi, Donna Francesca De Gasperi e la figlia Maria Romana. I Ministri Russo, Brodolini, Gava; i Sottosegretari Pedini, Antoniozzi, Colleselli, Ferrari, Fada, Salizzoni, Lattanzio, Schietroma, Volpe, Rosati, Ceccherini, Picardi, Sarti, Sinesio, Sammartino, il Generale Siani in rappresentanza del Ministro Gui, il Capo di Gabinetto del Commercio con l'Estero Avv. Napolitano, il Presidente della Corte dei Conti S.E. Carbone, il Procuratore Generale della Corte dei Conti S.E. Olivieri di Sangiacomo, il Presidente del Consiglio di Stato S.E. A. Papaldo, il Governatore della Banca d'Italia S.E. Carli, il Sindaco di Roma Dr. Santini, il Capo della Polizia S.E. Vicari, il Regioniere Generale dello Stato Prof. Stammati, il Presidente dell'IRI Prof. Petrilli, il Capo Cerimoniale Diplomatico della Repubblica del Ministero degli Esteri S.E. Orlando Contucci, il Questore di Roma Avv. Melfi, il Prof. Mario Bandini in rappresentanza del Rettore dell'Università di Roma, Prof. D'Avack, il Direttore Generale della Banca del Lavoro

Dr. Ferrari, Direttore Generale del Banco di Napoli Dott. Guidotti e numerosi Direttori Generali di vari Ministeri tra i quali il Prof. Molaioli, il dr. Gaslingo e il Dr. Perlex.

Istituto di Studi Europei ALCIDE DE GASPERI
(*Bollettino d'informazioni Anno IV* - n. 1. Gennaio-Marzo 1969 p. 3).

OEKRAIENSE UNIVERSITEIT

In de nabijheid van Rome, aan de Via Boccea, ligt sinds 1949 het oekraïens klein-seminarie. Honderdvier studenten uit Europa, vooral Joegoslavie, uit Canada en de Verenigde Staten ontvagen hier onder leiding van de oekraïense Salesianen hun middelbare schoolopleiding, eventueel met het oog op een toekomstige activiteit als priester in de oekralens-katholieke Kerk. Hun opleiding wordt voortgezet op het oekraïens groot-seminarie van de H. Josafat op de Gianicolo in Rome. Sinds kort bezit de oekraïens-katholieke Kerk in Rome een universiteit, gelegen naast het klei-seminarie. In deze dagen komt zij meer in de publiciteit, omdat op 27 september de grote, nieuwe kerk van de H. Sophia (H. Wijsheid), op de campus, door kardinaal Josef Slipyj zal worden ingewijd en de volgende dag door paus Paulus met een bezoek zal worden vereerd.

De univeristeit is een mooi, nieuw, modern gebouw. Op de voorgevel is in het latijn (we zijn in Rome!) en in het oekraïens een tekst aangebracht en als program geldt van dit instituut: *Veritas et Amor Scientiae Unit Dispersos* (de waarheid en de liefde voor de wetenschap brengt de verstrooiden bijeen).

De eerste gedachten om tot een oekraïense katholieke universiteit te komen dateren al van de jaren 1926-27. Het doel was de opleving van de Kerk in de Oekraïne te steunen, het oekralense volk intellectueel op een hoger niveau te brengen, en zelfs, mee te vechten voor het bestaan van het oekraïense volk zelf.[1] Door tijdsomstandigheden is het toen gebleven bij de stichting van de Theologische Academie van Lviv (Lemberg). De oprichting van de universiteit in Rome is dus slechts een volgende stap.

Op 25 november 1963 tekende metropoliet Josef Slipyj de akte van oprichting van de Oekraïense Universiteit onder de naam van Clementinum. Paus Clemens was gekozen als patroon van de nieuwe universiteit. Hij was indertijs als martelaar gestorven in de Chersonesus (nu Oekraïne), waar de apostel der Slaven, de H. Cyrillus, rond 864 zijn relieken vond en naar Rome overbracht.

---

[1] Kard. Josef Slipyj in het voorvoord tot *Oekraienskij Oeniversitet im. Sv. Klimentia Papi i joho pravna osnova*, Rome 1967. Dit boekje bevat de akte van oprichting en de statuten van de universiteit, in het oekraïens en latijn.

Het is vanzelfsprekend, dat Rome als zetel van de universiteit van voorlopige aard, is totdat het mogelijk zal zijn in de Oekraïne zelf een plaats te vinden waar ze zich in vrijheid verder kan ontwikkelen. De universiteit hangt af van de metropolia van Kijev-Halič en wordt dus bestuurd door de grootaarts-bisschop (archiepiscopus maior) en metropoliet met zijn synode van oekraïens-katholieke bisschoppen.

Volgens de statuten omvat de universiteit vijf faculteitenî theologie, filosofie en letteren, natuurwetenschappen en wiskunde, recht en sociologie, medicijnen. In de loop van de tijd kunnen deze faculteiten nog worden uitgebreid en andere toegevoegd. Men denkt bijvoorbeeld aan kerkzang en -muziek.

Als men de verschillende leerstoelen overziet die in de statuten zijn voorzien, komt men onder de indruk van de serieuze aanpak en de breedheid van opvatting van de initiatiefnemers. Het is te hopen dat dit in de toekomst in eigen omgeving eens een bron van bloeiend wetenschappelijk leven ka worden. Behalve dat de vakken, eigen aan alle universiteiten, gedoceerd worden, wordt natuurlijk speciaal rekening gehouden met het eigen doel van de universiteit: als wetenschappelijk centrum te fungeren en de jeugd voor te bereiden op wetenschappelijk en pastoreel werk vanuit een doorleefde katholieke geloofsvisie.[2] En bijzonder wordt dan de aandacht gericht op de oekraïense achtergrond en op de oecumenische taak waarvan de oekra ense katholieke Kerk zich binnen de slavische wereld bewust is.[3]

De universiteit staat open voor iedereen die zijn middelbare schoolopleiding heeft voltooid. Er worden twee graden verleend: licentiaat en doctoraat.

Wat tot nu toe gezegd is, is eigenlijk nog maar het ideaal dat deze universiteit nastreeft. Nog niet alle dromen kunnen verwerkelijkt worden. Nog niet alle faculteiten zijn in werking. Dit kan ook niet, gezien het kleine aantal studenten (16). OOk het aantal professorẹn is zeer beperkt. Kardinaal Slipyj is zelf professor in de theologische faculteit. Enkele andere professoren zijn: dr. Ivan Choma, geschiedenis van de Oekraïne; Petro Kaczor, exegese van het Oude Testament; dr. Hrynioch, theologie der sacramenten; dr. Myroslav Marusyn, liturgie; dr. Joeryj Fedoriv, geschiedenis van de oekraïense Kerk.

Tot nu toe bezit de universiteit daarom ook nog niet het *jus promovendi*. De studenten zijn ingeschreven bij andere romeinse universiteiten en volgen slechts enkele colleges op het Clementinum. De colleges

[2] Statuten, par. 5.

[3] In dit verband is het te betreuren dat de statuten voor het verkrijgen van een diploma nog de aflegging eisen van de geloofsbelijdenis die door paus Urbanus VIII voor de Oosterlingen was voorgeschreven. Op deze manier wordt het orthodoxe Oekraïeners onmogelijk gemaakt een graad te behalen.

op het Clementinum. De colleges worden alle in het oekraïens gegeven.

De toekomst van deze universiteit is moeilijk te voorzien. Zolang haar zetel Rome blijft, betekent ze in veel opzichten een verdubbeling en verspilling van krachten. Dit bezwaar verdwijnt natuurlijk onmiddellijk als haar zetel naar Kijev of Lemberg overgeplaatst zou kunnen worden.

Het typisch eigene van deze universiteit is voor een groot gedeelte ook de karakteristiek van het Oosters Instituut in Rome. Men zou dus een nauwe samenwerking verwachten. Toch kan men - vanuit het verleden - een zekere aarzeling begrijpen ten opzichte van samenwerking met het Oosters Instituut. Te gemakkelijk wordt dit Instituut van russofilie beschuldigd. Hopelijk wordt deze aarzeling overwonnen en komt het tot een vruchtbare samenwerking met het Oosters Instituut, dat door zijn meer dan vijftigjarige geschiedenis, zijn uiterst deskubdige staf en uitstekende bibliotheek zijn waarde heeft bewezen. Ook is te wensen dat het tot nauwere samenwerking komt met het Oekraïens Géoot-Seminarie Sint Josafat of dat zelfs de studenten die nu de colleges van de universiteit van de Propaganda Fide volgen, in de toekomst aan hun eigen universiteit zullen studeren. Deze verdubbeling van theologische opleiding van één lokale Kerk, die overigens al haar krachten en pżrsoneel hard nodig heeft, is absoluut overbodig. Dat kwesties van prestige hierin een rol spelen, maakt een oplossing alleen maar des te dringender.

De statuten spreken over de voorlopige (*ad interim*) zetel van de univeristeit in Rome.[4] Dit is zeer belangrijk. Zolang deze overtuiging blijft leven, zal men het gevaar kunnen voorkomen dat een gettoinstituut geschapen wordt in een tijd waarin wederzijds contact en universele openheid onontbeerlijk geworden zijn.

« Het Christelijk Oosten », oktober 1969

СПРАВА ГАБІЛІТАЦІЇ ОТЦЯ МАРТИНА ВОЙЦЕХОВСЬКОГО В ЛОНДОНІ

Свідчить наглядно, що польський і український нарід можуть жити не тільки в згоді, але і у співпраці.

POLSKI UNIWERSYTET
NA OBCZYŹNIE
Polish University Abroad

Londyn, 10.III.1969

Eminencjo!

Z głęboką radością witam wiadomość przekazaną mi przez ks. dra M. Wojciechowskiego o założeniu przez Eminencję Uniwersytetu Ukraiń-

[4] Zie statuten, par. 1.

skiego w Rzymie. Mam przekonanie, że jak Polski Uniwersytet w Londynie od lat służy sprawie wolnej nauki dla Polaków, tak Uniwersytet Ukraiński w Rzymie w tym samym stopniu dopomoże studentom Ukraińcom w ich studiach.

W przekonaniu, że między Wydziałem Humanistycznym PUNO którego jestem w bieżącym roku dziekanem, a Uniwersytetam Ukraińskim w Rzymie nawiąże się bliższa współpraca, zwracam się już do Eminencji z prośbą o współpracę w przeprowadzeniu habilitacji ks. dra Wojciechowskiego. Chodziłoby nam o ocenę jego pracy i ewentualne uczestnictwo w przewodzie habilitacyjnym.

Ks. dr. M. Wojciechowski wraz z tym listem przedstawi Eminencji swoją pracę.

Będę wysoce zobowiązany, jeśli Eminencja wyrazi życzliwą zgodę na współpracę w tym wypadku, jak i w ewentualnych innych. Z naszej strony jesteśmy gotowi do usług zależnie od naszych możliwości i potrzeb Uniwersytetu Ukraińskiego.

Z wyrazami głębokiego poważania
prof. dr. Jozef Bujnowski
dziekan

Eminencja
Kardynał Józef Slipyj
Uniwersytet Ukraiński
Rzym

18 kwietnia 69 r.

B. Garibaldi 244
00041 Albano - Roma

Eminencjo!

Jestem wzruszony troskliwą dobrocią Waszej Eminencji za ofiarowanie Profesora O. Czubatego do zrecenzowania pracy. Zaraz zawiadomiłem o tym Dziekana wydziału w Londynie. W tym samym czasie znalazłem jeszcze Mons. Vodopivca-Jugosłowianina, dziekana wydziału teologicznego Uniwersytetu de Propaganda Fide. On zgodził się na recenzję, jeżeli pokona trudności językowe. Dotąd nie otrzymałem od niego ostatecznej decyzji. Czekam na odpowiedz od Dziekana. W tej sytuacji możnaby już zorganizować komisję w Rzymie.

Jeszcze raz dziękuję Waszej Eminencji.

Niech Wasza Eminencja raczy przyjąć wyrazy hołdu wraz z ucałowaniem czcigodnych rąk

Oddany w Chrystusie
ks. Marein Wojciechowski

POLSKI UNIWERSYTET
NA OBCZYŹNIE
Polish University Abroad

Londyn, 22.IV.1969

Eminencjo!

Bardzo serdecznie dziękuję za list z dn. 31 marca b.r. oraz sugestię, by zwrócić się do prof. Czubatego w sprawie oceny pracy habilitacyjnej ks. dra M. Wojciechowskiego. Za tą radą idę i mam nadzieję, że prof. Czubatyj nie odmówi mi współpracy. Cieszę się więc, że praktycznie została już nawiązana współpraca między naszymi uczelniami i mam jak najlepszą nadzieję na jej dalszy rozwój.

Również serdecznie dziękuję Eminencji za nadesłany wykaz wydawnictw, których charakter i ilość wskazuje na godną gratulacji aktywność. Będą nas niewątpliwie interesowały szczególnie Monumenta Ukrainae Historica. Po uzgodnieniu wydatkow z naszą Komisją Finansową mam nadzieję uzyskać na to kredyt. Pozwalam sobie w zamian załączyć nasz Informator Uniwersytecki z wyszczególnieniem naszych wydawnictw. Załączam również spis wydawnictw współpracującego z nami Instytutu Polskiego i Muzeum im. Gen. Sikorskiego.

Nade wszystko jednak wyrażam wdzięczność za tak życzliwe ustosunkowanie się Eminencji do naszego Uniwersytetu i pragnę zapewnić, że nie z mniejszą życzliwością witamy rozwój Uniwersytetu Ukraińskiego w Rzymie, jak i całą działalność naukową ukraińską w wolnym świecie.

Z wyrazami głębokiego poważania
prof. dr. Józef Bujnowski
dziekan

Eminencja
Ks. Józef Kardynał Slipyj
Roma

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ.СВ. КЛИМЕНТА ПАПИ В РИМІ
ST. CLEMENT UKRAINIAN CATHOLIC
UNIVERSITY IN ROME

Rome, 8 Maja 1969

Wielce Szanowny Panie Dziekanie!

Praca ks. dra M. Wojciechowskiego zostala wyslania do prof. M. Czubatego i spodziewam się, że on napisze recenzję.

Proszę przysłać wydawnictwa Polskiego Uniwersytetu na Obczyznie poniewaz nie mamy ich jeszcze w naszej bibliotece.

W zamian wyszle Biblioteka nasze wydania.

Łączę wyrazy czci głębokiej

✠ Jozef Kardynal Slipyj
Archiepiscopus Maior

P.S.
Książki proszę
wysyłać na mój
adres do Watykanu.

Wielce Szanowny Pan Profesor
Dr. Józef BUJNOWSKI
Dziekan Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie
England

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИУЕТ
ІМ.СВ. КЛИМЕНТА ПАПИ В РИМІ
ST. CLEMENT UKRAINIAN CATHOLIC
UNIVERSITY IN ROME

Rome, dnia 31 marca 1969

Respectabilis Dziekanie!

Bardzo chętnie i wdzięcznie będziemy współpracować razem, żeby przyczynić się do rozwoju polskiej i ukraińskiej nauki.

W sprawie habilitacji ks. Dra M. Wojciechowskiego odpowiedziałem, że chętnie przyjął bym ten zaszczytny obowiązek brać udział w jego habilitacji, ale niestety jestem bardzo zajęty innymi pracami. Jeżeliby to było koniecznie, to mogłby recenzowac jego pracę nasz prof. Czubatyj o ile tylko on bedzie miał czas.

Załączam spisek naszych wydań i proszę o zamianę z Waszymi wydaniami i bibliotecznymi duplikatami.

Z warazami szacunku i życzeniami Wielkanocnych Swiat zostaję oddany w Chrystusie

✠ Jozef Kardynal Slipyj
Archiepiscopus Maior

Prof. Dr. Jozef Bujnowski
Dziekan Polskiego Uniwersytetu
Anglia

13 червня 1969

Їх Блаженство Верховний Архиєпископ
Кир Йосиф Сліпий Кардинал
ВАТИКАН

Ваше Блаженство!

За лист з 3 червня дякую і повідомляю. Я вже нав'язав зв'язок з деканом Польського Університету в Лондоні і він мене повідомив, що габілітаційної сесії в Римі не буде. Сесія буде в Лондоні 25 червня та просив, коли б це можливо до того часу написати оцінку праці о. Войцеховського. Коли б я мав нагоду, просив прибути до Лондону. Очевидно, цього останнього не буде.

Ця оцінка це робота велика, одначе я відложив все, щоб позбутися того тягару.

Кінчу з глибокою пошаною

Вашого Блаженства

Микола Чубатий

5 Lipca 69 r.

B. Garibaldi 244
00041 Albano - Roma

Eminencjo

Niniejszym mam zaszczyt zawiadomić Waszą Eminencję, że PUNO, po otrzymaniu referencyj od O.O. Profesorów: Czubatego i Bednarskiego, udzieliło mi veniam legendi, zobowiązując mnie jednoczesnie, bym przyjechał i wygłosił wykład pohabilitacyjny na PUNO.

Z tej racji chciałem bardzo serdecznie Waszej Eminencji — jednoczesnie piszę do Profesora Czubatego — podziękować za tę tak niezwykłą dobroć i efektywną życzliwość, która mnie spotyka nie pierwszy raz ze strony Waszej Eminencji.

Tym więcej jeszcze to sobie cenię, że Eminencja jest też Biskupem Kamienieckim i jedynym dla mnie z tamtych terenów. Doznałem wielkiej dobroci od Pana Boga, który spełnia nie tylko życzenia, ale nawet, zdawałoby się, kaprysy nasze. Od najmłodszych moich lat chciałem tylko dwóch rzeczy: zostać kapłanem i wejść na uniwersytet.

Po Londynie zbieram się do USA, by móc coś wydać.

Niech Wasza Eminencja raczy przyjąć wyrazy hołdu, czci, z ucałowaniem dostojnych rąk,

Wdzięczny i oddany w Chrystusie
ks. Marein Wojciechowski

XVI.

ПОКІЙНИКИ

а) *Професори*

З професорів У.К.У. померли в другому п'ятиліттю:

1. Зв. Проф. археології Д-р Ярослав Пастернак на 78-ому році життя 30 листопада 1969 р., в Торонті — Канада. Його життєпис і праці поміщені в « У.К.У. в першому п'ятиліттю 1963-1968 », стор. 41-45.

2. Зв. Проф. Літургіки — о. Юлій Тицяк гл. Перше п'ятиліття У.К.У., стор. 22-25.

3. Надзв. Проф. Української Історії — Д-р Петро Ісаїв — Гл. Перше п'ятиліття У.К.У., стор. 71-77.

ЗВ. ПРОФ. О. ЮЛІЙ ТИЦЯК

Бл.п. о. Юлій Тицяк народився 14 травня 1903 р. Його батько, українець (інженер), помер ще в 1908 р. і був похований у Львові. Мати, родом зі Шлеська, по смерті чоловіка перенеслася з дітьми до Діссельдорфу в Німеччині, а потім до кельнської архиепархії. Після закінчення середньої школи в 1922 р. Юлій Тицяк студіював філософію й теологію на Боннському університеті, а в 1926 р. був прийнятий до кельнської Духовної Семінарії. Священиком став 28 червня 1927 р. Від 1927-1952 р. був душпастирем у п'ятьох різних місцевостях, а опісля впродовж 21 років був парохом у Рамерсгофен і там помер 9 березня 1973 р.

Крім сповнення душпастирських обов'язків, багато часу присвячував він науковій праці на теми догматичні, патристичні й літургічні східньої богословії. Свої праці почав друкувати в 1934 р. німецькою мовою; деякі з них були перекладені на італійську й французьку мови. Покійний співпрацював з « Християнським Голосом » у перших роках його появи.

Був теж професором історії літургіки на Українському Католицькому Університеті ім. св. Климента Папи в Римі. Ось деякі його праці, які були друковані в « Богословії »: « Орієнтальні Літургії як таїнствен-

на дія », « Ідея таїнства у візантійському церковному році », « Джерела східньої теології ».

Точний життєпис його з вичисленням наукових праць поміщений у книзі « Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи в першому п'ятиліттю свого постання і діяльности 1963-1968 », стор. 22-25.

Вічна Йому пам'ять!

б) *Добродії*

У.К.У. в своїому другому п'ятиліттю поніс великі втрати, з деяких і нині не можна направити і піднайти відповідних людей на їх місце. Згадуємо ще і д-ра Лева Смішка, про якого була мова в попередньому п'ятилітному звіті при нагоді смерти його дружини д-р Софії. Та про велику добродійку У.К.У. — Марію Дичковську з Чікаґа й інших.

Д-р мед. Лев Василь Смішко, син Юліяна і Станіслави з роду Кузьмович, народився в старій українській родині, дня 12 лютого 1902 року у Львові. Батько Покійного, як старшина У.Г.А. попав в руки большевиків і відтак помер на засланні на Соловках, тому мати сама займалася вихованням дітей.

З родинного дому виніс глибоку релігійність та любов до всього, що своє рідне. Покінчивши народну школу у Львові, вступив до гімназії, де й застали його події Листопадового Зриву. Тоді-то як учень 7-ої кляси брав участь в обороні Львова та був при цьому відділі, який завісив український прапор на ратуші Львова.

Як учасник визвольних змагань, ділив з У.Г.А. долю й недолю, перейшов тиф та польський полон у Львові й Тухолі, звідки й вдалося Йому втекти на Чехо-Словаччину. Там покінчив ґімназію і медичні студії в Брні та працював лікарем внутрішньої медицини на відділі серцевих недуг. В 1938 році, коли творилася Організація Народної Оборони « Карпатська Січ », д-р Лев Василь Смішко зголосився, щоб боронити свободи Карпатської України та брав активну участь в боях. Після трагічного упадку молодої держави, переїхав до Німеччини та працював в шпиталі для фабричних робітників в Дріте. Доперва в 1943 році вдалося йому повернутись до рідного Львова, де зустрів свою товаришку діточих літ д-р Софію Панкевич та одружився з нею дня 19 січня 1944 року.

Воєнні події, наступ большевиків вже в короткому часі змусили їх податися на еміграцію. Живучи в Німеччині, д-р Лев Василь Смішко працював спершу в шпиталі у Дріте, а відтак в таборах для переміщених осіб аж до свойого виїзду до ЗСА в грудні 1949 року. Поселившись у Філядельфії, працював в Кенсінґтон шпиталі як лікар анестетист і

рівночасно виконував обов'язки шпитального лікаря в загальній медицині.

Воєнні переживання та дуже тяжка надмірна праця в шпиталі, підірвали здоров'я д-р Л. Смішка але не зломили його духа. Будучи в першу чергу людиною, він розумів потреби своїх ближніх, помагав безплатно лікарською опікою, порадами та матеріяльно. Живучи дуже скромно майже всі свої гроші роздавав потребуючим та щедро жертвував на національні цілі, зокрема на Український Католицький Університет та храм Св. Софії в Римі.

Велика любов до своєї Церкви і Народу та почуття відповідальности за їх долю додали д-р Л. Смішкові, вже в останніх роках його життя, сили й енергії у праці для Українського Патріярхату. З вірою в здійснення цеї великої ідеї, працював і боровся за неї до останнього моменту свого життя.

Відійшов у вічність — цей Лікар Філянтроп — дня 4 березня 1969 року у Філядельфії, Пеннсильванія, ЗСА.

Д-р Романа Навроцька

Марія Дичковська-Чикета. І ще одна могила виросла на цвинтарі Св. Миколая в Чікаґо. Дня 25-го липня 1970 року перестало битись змучене серце сл.п. Марії з Дичковських Чикета, щоб на віки спочити біля свого дорогого мужа бл.п. Григорія, який залишив свою дружину вісім років тому.

Покійна Марія, кузинка Верховного Архиєрея Йосифа, народилась 26-го квітня 1899 р. в селі Заздрість, Теребовельського повіту, де її прадід збудував власним коштом церкву. Батько Юліян Дичковський, син Івана, мати Юлія з Могильницьких, родом з Вишнівчика, Підгаєцького повіту. Покійна Марія залишила тут в Чікаґо молодшого від себе брата Івана, другий брат Григорій помер в рідному селі в 1969 р. Мама померла в лютому 1920-го року, тато помер в 1940-вому році.

Батьки покійної Марії були заможні селяни і при згідливій праці не відчувалось недостатку. Та прийшла перша світова війна, на яку був покликаний батько вже в першій молізації в серпні 1914-го року, а недуга і передчасна смерть матері заставили сл.п. Марію, як найстаршу в родині, заопікуватись молодшими братами і господарством. Довголітня війна, боєвий австрійсько-московський фронт, що пробігав рідним селом, війна українсько-польська, журба про рідню-все це виснажувало молоді сили покійної і перервало перші роки навчання в місцевій школі. Тому доперва по війні і повороті батька з італійського фронту пішла вона вчитись разом з братом Іваном до Тернополя-він у гімназії, вона в учительській семінарії, яку закінчила іспитом зрілости в червні 1923-го року. Осінню цього ж року почала вчителювати у Волі Голохівській, згодом в рідному селі Заздрість, відтак в Буркапові,

Богатківцях і останньо в Підгайцях, де й одружилась з директором банку пок. Григорієм Чикетою.

Здавалось вже досить горя і тепер разом з мужем можна буде спокійніше дивитись в майбутнє. Та так тільки здавалось, бо прийшов грізний 1944-ий рік, наближення большевиків і лукава доля заставила залишати рідну землю та шукати захисту, здавалось на короткий час, на чужині, спочатку у Вілляху-Австрія, звідкіля в липні 1949-го року разом з мужем переїхала до Лонґ Айленд в ЗСА а в 1952-ому році до Чікаґа.

В родині сл.п. Марії три стрийні брати були священиками: Григорій помер ще перед війною в Україні, Николай в Німеччині і ще один Николай мав би жити десь в Україні, але вістки від нього немає. Немає також вістки про двох монахинь в родині.

Сл.п. Марія була людиною золотого й жертвенного серця. Ціхувала її щирість і прив'язаність до дітей в школі й поза нею. Надзвичайно скромна не очікувала і не бажала вдячности і заплати. У Вілляху навчала півроку безплатно дітей наших заточенців, а коли прийшла можливість заплати за навчання, уступила місця, як казала, більше потребуючим, шукаючи для себе іншої праці. Любили її подруги в школі, любили й шанували її усі, хто лише мав змогу пізнати її благородне серце. Вона не знала гніву й ненависти, а її щиро-сердечне відношення до оточення і надзвичайна жертвенність були подиву гідні. Маючи закінчений ще на рідній землі санітарний курс, працювала в Чікаґо в шпиталях тихо, незамітно, як правдива самаританка, несучи поміч й розраду тим, що її найбільше потребували. Про її допомогу рідним в Україні, односельчанам і знайомим а то й зовсім чужим в Польщі, Югославії, Австрії, Бразілії, Аргентині та тут на місці свідчать найкраще листи подяки, що від обдарованих вже надходять після її смерти. Сама про це нікому не згадувала, не бажаючи розголосу, щоб « ліва не знала, що дає правиця ».

Отримавши вістку про запроторення митрополита Кир Йосифа в Сибірських казематах, старалась Йому допомогти в тяжкій неволі, висилаючи допомогу для нього на адресу своїх знайомих у Львові, нікому про це тут не згадуючи, бо навіть рідному братові з цим не звірялась. А які суми йшли від неї на будову Св. Софії в Римі і на Патріярший Фонд — про це свідчать надіслані грамоти від Верховного Архиєрея, що показують суму трьох тисяч долярів, а останньо письмо з 24-го серпня б.р. до брата її Івана, в якому Верховний Архиєрей дякує їй за присланий вже після її смерти княжий дар в сумі 14,254.49 долярів. Як прикладна парафіянка парафії св. Володимира і Ольги в Чікаґо, зложила також ще перед своєю смертю дар в сумі 1,000 долярів на будову парафіяльної церкви. При цьому слід теж підкреслити, що майже до останніх днів свого трудолюбивого життя вона турбувалась

вихованням наших дітей, навчала їх рідної мови, як жити християнським життям та працювати для своєї рідної Церкви і свого народу.

Так закінчила свій нелегкий життєвий шлях велика Праведниця сл.п. Марія, що труд свого пок. мужа і свій труд та знання посвятила своїм ближнім, яких за словами Христа Спасителя любила більше, як саму себе. Скромно жила, майже невидима назовні та з якими надзвичайно цінними жемчугами у своїй душі-все для Бога і своїх ближніх, для рідної Церкви і Божої України. Відійшла від нас найкраща сестра, шкільна подруга, прикладна парафіянка, велика патріотка, шляхетна й небуденно жертвенна сл.п. Марія, незабутня для нас усіх, і своїм праведним життям заслужила на тихий спокій і найбільшу ласку в Всевишнього-вічне життя у Його небесному царстві а нам залишила благословенний приклад правдивої християнки і жертвенної любови ближнього та вірности і відданости своїй Церкві й своєму народові. Вона справді сповнила свій святий обов'язок супроти Бога й рідної України й подала нам благословенний взір до наслідування.

Пам'ять про неї хай буде вічною!

д-р Павло **Бабяк**

в) *Урядовці*

Ольга Яцковська. Померла 10 листопада 1970 р., у Відні. Уроджена 1899-ого року. Вона, разом зі своїм мужем — інж. Володимиром, працювала дуже совісно і ревно в бібліотеці від 7 червня 1965 р., до 30 червня 1968 р.

В четвер, 2 жовтня 1969, помер у Відні, столиці Австрії, *о. монс. Теофіль Горникевич,* радник Консисторії Української Львівської і Віденської архиепархій, довголітній катехит львівських хлоп'ячих і дівочих ґімназій та виховник української середньошкільної молоді, а в роках після II світової війни вельми заслужений працівник Українського Католицького Університету в Римі, зокрема його архівного відділу.

Помер покійний отець Теофіль, добре на смерть приготований і прийнявши Святі Тайни, в 78 році життя і 51-м році священства.

Похоронне богослуження відбулося в четвер, 9 жовтня 1969, у пропам'ятній церкві Віденського Центрального цвинтаря, що його відслужили українські священики Австрії, після чого тіло Покійного зложено на тому ж цвинтарі на вічний супочинок.

Два дні після похорону, в суботу, 11 жовтня, у віденській українській католицькій церкві св. Варвари, була відправлена за душу Покійного Заупокійна св. Літургія і Панахида.

Покійний о. проф. Теофіль Горникевич залишив у глибокім смутку дружину Анну, дочку пок. о. Й. Яворського, пароха в Лучинцях Рога-

тинського повіту, двох синів — учених докторів медицини, старшого Теофіля в Німеччині і молодшого Олега, професора університету в Торонті, Канада, дві невістки, пятеро внуків, чотири сестри і численну ближчу родину.

* * *

Покійний о. Теофіль був сином теж о. Теофіля, довголітнього пароха в Гошеві, відомій відпустовій місцевості Долинського повіту. Середньошкільні студії скінчив в українській Академічній ґімназії у Львові, а теологію у Львівському університеті. Рукоположений на священника у 1918 році, був капеляном при Українській Галицькій Армії, а за польської окупації Галичини був якийсь час парохом підльвівського села Сихів та катехитом у львівських середніх школах, в яких працював аж до вибуху II світ. війни. Був він непересічно здібний, у праці ревний і впертий, незвичайно обов'язковий, чесний, добрий і зразковий священик.

Наш Первоєрарх Блаженніший Верховний Архиєпископ Кард. Йосиф незвичайно шанував пок. о. Теофіля та високо цінив його працю для У.К.Університету в Римі.

В четвер, 6 листопада Блаженніший відслужив у храмі Св. Софії в Римі заупокійну Божественну Літургію і Панахиду за спокій душі бл.п. о. Теофіля.

У тій Богослужбі взяли участь священики, довголітні знайомі і приятелі Покійного, Сестри Василіянки, Студити і деякі малі семинаристи під проводом Отців Салезіян, своїх Настоятелів, а також Панство Вжесневські з Торонта, рідня о. Теофіля. Блаженніший Верховний Архиєпископ виголосив під кінець відправи поминальне слово, в якому згадав життєвий шлях, труди і подвиги Покійного та підкреслив його великі заслуги як катехита і виховника, а передусім його відданість і заслуги для Українського Католицького Університету в Римі, зокрема для його архівного відділу.

« Отець Теофіль Горникевич був рідним братом покійного о. прелата Мирона, довголітнього пароха церкви св. Варвари у Відні і вірного сторожа нетлінних мощів св. Йосафата, та помер 2 жовтня, зламаний недугою і важкою працею, що її доконав він в останніх роках. Він відшукав, упорядкував і підготовив до друку та й зайнявся виданням передусім около 700 важних оригінальних документів, що зберігаються в австрійських державних архівах та говорять про події в Україні в роках 1914-1922. Видав ці документи в їх оригінальній німецькій мові, із вступом, поясненнями та індексом. Ці документи, зібрані в чотирьох томах, говорять про українські, російські, польські та інші справи в

часі війни і в часі революції на Сході Европи, а передусім про важні для нас часи конструктивного періоду творення Української Держави 1918 року. Документи, отже, свідчать про політику уряду гетьмана Скоропадського, про соціяльні, економічні, освітні й культурні питання. Вкінці є мова про діяльність Директорії Української Народної Республики 1919-1920 років та занепад української державности в часі двох наступних років. Якщо додати, що об'єм усіх тих виданих книг має понад 2.000 сторін друку великої вісімки, і згадати загальне нині в науковому світі зацікавлення джерельними матеріялами до східньоевропейської історії, то можна собі найкраще уявити, якої то величезної праці доконав покійний о. Теофіль. Ще в листопаді 1964 року писав Покійний: « Моя праця йде вперед. Щоденно встаю о четвертій годині ранку і працюю до пізньої ночі ». Отець Теофіль справді працював, і то з великою відданістю і любовю до справи. В роки, коли він — як емеритований катехит — відійшов на спочинок, він взявся з новою силою, наснагою і терпеливістю за найважніше може діло в своєму житті, довершив його і передав у добрі руки. А про себе сказав одного разу в Римі, вже яких сім років тому назад: « Три справи в моєму житті були такі дорогі, що я їм жертвував всю ідею і всі мої сили, а саме: Праця над молоддю в школі, відбудова козацької церковці в Сихові при допомозі директора Національного Музею Свєнціцького і архітекта Лушпінського та при підтримці Митрополичої Реставраторської Комісії; та ось ця третя архівна справа. Нагадується нині відбудова церкви в Сихові, що була в крайньому занепаді, і я постановив собі зробити усе можливе, щоб її рятувати. Не тільки я працював при її будові як звичайний робітник і не « жебрав » від нікого грошей, але теж моя дружина і мої діти працювали при її відбудові, і то з найбільшою радістю ».

Отець Теофіль був священиком непересічних здібностей, мужем молитви, обов'язковим і пильним, працьовитим і чесним. Минулого року, на празник св. Йосафата, він святкував 50-ліття свого священства і своєї служби Христові. Від свого брата, о. Мирона, він був пять років молодшим, а прожив він пять років довше. У квітні 1959 року Українці Австрії, при участі численного духовенства, вкладали в могилу, в Сольбад Галь у Тиролі, покійного о. Мирона. А десять років пізніше українська громада у Відні попрощала о. Теофіля на вічний спочинок. Для нас оба брати Горникевичі це наче ті два солунські Апостоли, що в заранні нашої історії сіяли зерно Божого слова. Обом Покійникам належиться тривалий пам'ятник в нашім народі, бо вони собі на нього заслужили. Вічна Їм Память! »

* * *

Так закінчив Блаженніший Верховний Архиєпископ своє жалібне і повне глибокої пошани до пок. о. Теофіля та його брата пок. о. Мирона, слово.

На таку пошану і похвалу збоку нашого Первоєрарха пок. о. Теофіль собі своєю невтомною працею заслужив. Молімо Всемилостивого Господа, щоб прийняв Покійного до Своїх хоромів небесних, де усі святі і праведні насолоджуються вічним щастям і радощами.

« Наша Мета 17-1-1970

ПОМИНКИ НА УКРАЇНСЬКІМ КАТОЛИЦЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ

Проповідь Блаженнішого Верховного Архиєпископа Кир Йосифа під час Св. Літургії в соборі Св. Софії, 13 листопада 1969 р. за покійних професорів і працівників Українського Католицького Університету.

При всіх поминаннях усопших, що завжди навівають на нас пригнічуючий сум, Св. Церква підносить « во всеуслишаніе » і ободрюючі євангельські слова Христа: « Щоб кожний, хто вірує в мене не погиб, але мав життя вічне, і я воскрешу його в останній день » (Йо. 3, 16; 6, 40). Значиться, хто вмер, не скінчив ще свого життя, він його продовжує дальше не лише духово, але прийде час, що і тілесно, бо « я воскрешу його в останній день ». Оце ті могутні, потішаючі слова, які не є тільки звуком, але є Божою дійсністю, бо « небо і земля перейдуть, але слова мої не перейдуть » (Мт. 25, 35). І коли ми так вдумчиво вслухуємося в оці слова, чуємо і інші св. Павла: « Я боровся доброю боротьбою, скінчив біг, віру зберіг. А тепер мені приготований вінець справедливости, що його дасть мені того дня Господь, справедливий суддя, то не лише мені, але всім тим, що з любов'ю чекали на його появу » (2 Тим. 4-8). Це мабуть чи не найповажніші і найбільше тужливі слова з життя Апостола народів, в яких одночасно дзвенить також струна сильної надії на краще. Кінчиться його життя повне трудів, терпінь, страждань і посвяти для Господа Бога, за що чекає велика нагорода.

Ми нині переживаємо ці самі хвилини, коли правимо Службу Божу за покійного о. Теофіля Горникевича († 2.X.1969) і творимо поминання разом з ним інших покійних професорів і працівників Українського Католицького Університету. Отець Теофіль скінчив рівнож своє страдальне, трудяще, працьовите, й то многогранне в багатьох напрямах життя. Він працював буквально від ранку до вечора і то як священик, душпастир, парох, катихит, громадський діяч, а вкінці як історіограф і архівіст. За час воєн, довголітній скиталець. Чого він не зазнав в тому часі? Видання 4 томів документів нашої Історії і розбудова Архіву Українського Католицького Університету, як його директора, закінчило його життя. Щира молитва і вдячна пам'ять, то наша відплата, а Небесний Отець певно вінчав його вже нетлінним вінцем за його працю для Церкви і свого народу.

Та відправляючи о. Теофіля на вічний спочинок, ми згадуємо нині на Панахиді, вперше в цьому храмі Св. Софії, і тих, що вже відійшли передше з Університету, за яких ми і своєчасно жертвували Служби Божі. А то як перший — надзв. проф. д-р Дмитро Бучинський, як професор романської літератури, що помер 4 листопада 1963 р. в Еспанії. А другий молодий — надзв. проф. новітньої історії, д-р Леонід Соневицький, на якого наш Університет покладав такі великі надії, помер неожидано 6 серпня 1966 р. в Нью Йорку. Це дві перші втрати Українського Католицького Університету з Професорської Колеґії.

Третім є о. Іван Яцків, співробітник у виданнях Українського Католицького Університету. Він був дуже ревним душпастирем, визначним проповідником, катехитом. Крім того видав сам два катехизми, редаґував « Вісник Українців Католиків у Франції » і ін. Помер 13 червня 1968 року в Парижі.

Оце з отцем Теофілем — наші чотири покійники, про яких обширні життєписи подані у Звіті У.К.У. за 1963-1967 рр. Вони вложили свою працю в будову Українського Університету і скінчили свій туземний біг, щоб прийняти вічну надгороду і очікувати воскресення з мертвих разом з усіма членами Університету. А тепер своїм життям і наукою вони засвідчили правдивість Христових слів і віру св. Павла. Вічна їм пам'ять!

ПОМИНКИ ПРОФЕСОРІВ БОГОСЛОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ У ЛЬВОВІ

Надгроб. Слово Верх. Арх. Кир Йосифа 20.XI.1969 в храмі Св. Софії

Як поглянемо в історію людства, а мусимо — як Наукова Установа — це чинити з обов'язку, також нині, коли поминаємо і заносимо гарячі мольби за покійників, зокрема за о. мітрата д-ра Богдана Липського, що колись був професором-помічником на Богословській Академії і помер як високозаслужений парох церкви св. Николая в Торонті, в Канаді, і записав усю свою бібліотеку для Українського Католицького Університету, — то ми бачимо, що всі люди, вже від найдавніших часів, старалися закріпити по вічні часи пам'ять тих, що відійшли від них, вчинили щось доброго і великого, що вславилися геройськими ділами і подвигами, досягненнями і здобутками для своїх народів. І вони будували для них кам'яні пам'ятники, будівлі, храми, колюмни, писали книги і інше, щоб в такий спосіб утривалити їх і їхні діла в проминаючій людській пам'яті. Про це свідчать і руїни, і звої папірусів вавилонців, і клинові письма ассирійців, і гієрогліфи єгиптян, хетитів, книги греків і римлян, і інших, пізніших і сучасних, народів. І так само, коли кинемо оком на минуле Церкви, то скільки вчинила вона, щоб звеличити своїх великих творців, мучеників, ісповідників і всіх святих, що своє

майно, знання і ціле своє життя посвятили для Господа Бога і для ближніх.

Якщо хто хотів би коротко з'ясувати це разом, то нема кращих слів, як слова старозавітніх Мудреців: Соломона і Ісуса Сираха, та тропаря в честь пророка Предтечі: « Пам'ять праведного з похвалами... і славних мужів похвалімо » (Прит. 10, 7 і Ic. Сир. 44, 1). Отож і на нас лежить святий обов'язок з похвалами згадати пам'ять праведників і заслужених мужів, бо хто в усьому світі і цілій людській історії може виказатися такими чистими, без проливу крови і жажди наживи, душами і характерами, повними посвяти героями, мучениками, ісповідниками і праведниками, як Христова Церква? Та й ми в Христовій Церкві, як її члени, особливо величаємо тих, що заслужилися для наших наукових установ. Ми недавно поминали усопших професорів і працівників теперішнього Українського Католицького Університету за останнє його п'ятиліття, а нині молитву діємо за недавно померлого професора-помічника Богословської Академії, о. мітрата д-ра Богдана Липського. Не можна було тоді, як оснувалася Богословська Академія, назвати її університетом, хоч вона, із своїми трьома факультетами, сповняла завдання університету. Після програної війни в ній згуртувалося відносно велике число і професорів і студентів, щоб зачати відбудову науки, і через неї духово і культурно піднести нарід, а передусім скріпити Церкву через виховання молодого духовенства. І коли ми в дусі стоїмо над могилою о. д-ра Богдана, то мимохіть стають перед очима численні професори і студенти, які клали перші основи для цього храму науки. Вони закінчили перший етап пройденого нашого шляху свято, гідно і славно. Вони вложили в скарбницю нашої науки свої твори і виховали духовних і світських мужів, що на різних становищах піддержували, і піддержують тепер, і Церкву і нарід на Україні і на поселеннях по цілій землі. Вони оставили нам і свій заповіт, щоб продовжувати ними започатковану працю, бо, як каже св. Августин, поминаючи праведників, треба наслідувати і їх чесноти. А яке ж велике число тих з Богословської Академії, що вже нині в могилі!

1. - Між славним будівничими Богословської Академії як першого треба пом'янути її основника і професора аскетики, Сл. Б. митроп. Андрея Шептицького (1.XI.1944), що з наукою клав глибоко в серця слухачів й основи духовного життя.

2. - Першим з професорів, що віддав свого духа Богові, був надзв. проф. д-р Роман Ковшевич, адвокат і каноніст, що напечатав кілька праць і оставив в рукописі цілий твір про перші українські процеси в Римській Роті.

3. - За ним відійшов незабаром рівнож каноніст, надзв. проф. о. д-р Діонисій Дорожинський, почесний крилошанин, що довший час викладав канонічне право. Він полишив і важні наукові праці.

4. - Зв. проф. о. д-р Спиридіон Кархут, викладав церковнослов'ян-

ську мову і написав її граматику; б. проф. Українського Тайного Університету у Львові.

5. - Зв. проф. о. д-р Тит Мишковський, б. проф. утраквістичного Університету у Львові, викладав історію Старого Завіту і мови: єврейську, арабську, сирійську і арамейську. Написав основні коментарі до книг пророків.

6. - Проф.-помічник Іван Бабій, викладав грецьку мову, один з найкращих знавців клясичної філології, згинув від кулі скритовбивці.

7. - Надзв. проф. о. д-р Іван Фіґоль, викладав гомілетику і проповідництво. Вирізнився як визначний краснорічивий проповідник і науковий працівник.

8. - Зв. проф. догматики, о. д-р Андрій Іщак, згинув від большевицької кулі в Сихові біля Львова (26.VI.1941). Дуже діяльний в уніоністичній акції. Належав до тих, що підготовляли екуменізм і полишив багато праць.

9. - Зв. проф. о. д-р Микола Конрад, декан філософічного факультету. Викладав філософію і залишив кілька більших праць. Згинув також від большевицької кулі, як ісповідник, 27.VI.1941, в Страдчу біля Львова.

10. - В часі війни помер поч. крилошанин, зв. проф. о. Юліян Дзерович, що викладав катехитику і педагогіку; написав багато праць.

11. - Зв. проф. о. д-р Теодосій Тит Галущинський, Василіянин, викладав історію Нового Завіту і написав кілька праць. Помер як архимандрит 11 серпня 1952 р. в Мондері — Канада.

12. - Отець д-р Йосафат Скрутень, Василіянин, викладав філософію, написав кілька праць і редаґував « Записки ЧСВВ ». Помер в Римі як духовник Семінарії св. Йосафата в жовтні 1951 р.

13. - Отець Леонід Лужницький, поч. крилошанин, викладав історію Церкви і написав кілька підручників. Помер 16 жовтня 1951 р. в Гекстер у Вестфалії.

14. - Доцент о. д-р Лев Глинка, викладав канонічне право і написав кілька праць. Помер як ісповідник віри 1960 р. в Брошневі біля Долини, вернувши з важкого заслання і тюрми.

15. - Єп. д-р Николай Чарнецький, як професор-помічник викладав філософію. Після 15-літньої тюрми вернувся до Львова і помер як ісповідник віри.

16. - Д-р Олександер Надраґа, викладав право, як професор-помічник. Помер на засланні в Сибірі.

17. - Д-р Анатоль Вахнянин, як професор-помічник викладав гігієну і душпастирську медицину. Помер після війни.

18. - Д-р Іларіон Свенціцький викладав кілька літ історію мистецтва. Автор багатьох праць. Помер у Львові після війни.

19. - Надзв. проф. Володимир Залозецький, викладав історію мистецтва і написав кілька фахових праць. Помер у Відні.

20. - Доц. д-р Анатоль Кудрик, викладав історію церковної музики і лишив з того поля кілька творів. Помер в тюрмі.

21. - Крилошанин о. Степан Рудь, професор-помічник, викладав літургіку і церковний спів. Помер 19.I.1963 р.

22. - Поч. крилошанин Йосиф Осташевський, надзв. професор, викладав катехитику і педагогіку. Помер 2.X.1948 р. в Харкові в тюрмі як ісповідник віри.

23. - Надзв. проф. д-р Іван Крипякевич викладав історію, автор багатьох наукових праць.

24. - Надзв. проф. д-р Іван Раковський викладав астрономію. Автор численних наукових праць. Помер в Америці.

25. - Надзв. проф. д-р Амврозій Андрухович, викладав історію і видав кілька наукових праць. Помер в часі війни 1942 р.

26. - Д-р Драґан — директор Музею. Написав праці про ікони і дерев'яні церкви. Помер у Львові після війни.

27. - Отець мітрат д-р Богдан Липський, викладав догматику і моральну. Належав до найздібніших професорів, хоч не виявив тоді своїх наукових дарувань.

28. - З болем треба згадати о. д-ра Гавриїла Костельника, що викладав філософію, і

29. - Зв. проф. о. д-ра Ярослава Левицького, що викладав пасторальну і гомілетику, які в часі ліквідації нашої Церкви перейшли до нез'єдинених. Нехай Боже милосердя зглянеться над ними.

Багато ісповідників і мучеників було між студентами Академії, але їх дат смерти ще не можна подати, як напр. о. Олекси Зарицького і інших.

Щоб представити точний образ Покійників, треба б писати цілі томи. Про деяких вже основніше написано, бо їх життя було і праведне, і активне, і віддане науці. Нехай ця коротка згадка з гарячими молитвами буде нашою тимчасовою подякою для Божої Премудрости, що виявила через них своє просвітчення для нас. Водночас ми певні, що вони будуть за нами вставлятися перед престолом Господнім, щоб наша дальша наукова праця не пропала серед злиднів, але розвивалася на славу Божої Мудрости, нашої Церкви і Народу. Амінь.

ЗАКЛЮЧЕННЯ ЗВІТУ

« Вісті з Риму » помістили деякі завваги щодо діяльности У.К.У., які подаємо на кінець звіту.

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ НА ПОРОЗІ ДЕСЯТИРІЧЧЯ

« Істина і любов науки собирає в розсіянні сущих »

Безпосередньо після свого освободження з тюрми 1963 року Блаж. Первоієрарх почав робити заходи, щоб зреалізувати великий задум — заснування власного католицького університету, щоб « рятувати і Церкву, і науку в українському народі, а може й сам нарід », як писав Блаженніший три роки пізніше на празник св. Климента Папи 1966 р. І ось доходить уже десятий рік, відколи розпочато це велике діло.

Але ідея своєї високої католицької школи — не нова. Вона сягає кілька десятиліть назад до важких часів проб і переслідувань. Сьогодні це вже дійсність — плід багатолітньої мозольної праці. Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи став, як відомо, продовженням і доповненням Богословської Академії у Львові. Великий Митрополит Андрей оснував її « як найпевнішу підвалину духового відродження нашого Народу та приготування нашої святої Церкви до сповнення великої грядучої місії у Христовому винограднику на Українській Землі та серед народів Східньої Европи, спрагнених Божої Правди » — і ці самі слова можна примінити до цього Університету.

І нічого дивного. У Грамоті основання Українського Католицького Університету завдання Університету окреслене так: « пізнавати минуле українського народу, його християнський світогляд і світогляд цілого Сходу, до якого він належить, зібрати й закріпити це знання в книгах ».

Коли подивитися на діяльність Університету від часу його оснування до сьогодні, треба ствердити, що він без сумніву доказав свою життєздатність, передусім на видавничім полі. Майже сто томів наукових праць — це великий вклад у фундамент. Вже є ґрунт, на якому посіяно. Та ще бракує рук до праці, щоб належно розвинути діяльність Університету, щоб він мав вплив на якнайширші круги українського поселення на всіх континентах.

Щоб пригадати актуальність і важливість цього високого завдання Українського Католицького Університету, подаємо промову Блаж. Верх. Архиепископа, що її він виголосив на закінчення минулорічного літнього курсу, де кілька разів підкреслив, що відповідальність за майбутнє цієї установи лежить на кожному з нас.

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

« В ім'я Боже, за благословенням Апостольського Престолу » основував Блаженніший Верховний Архиєпископ, грамотою з дня 25 листопада 1963 р., нашу найвищу наукову установу — Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи Римського. Так, отже, Університет стався продовженням Богословської Академії у Львові, яка виховала молоде покоління священиків і науковців та церковних і громадських діячів, потрібних для праці в Рідному Краю і серед українського поселення у світі. Академія, до хвилини її насильного замкнення, розрослась так могутньо, що наче б ті біблійні шпихлірі Єгипту, забезпечила хлібом наш нарід на довгі роки голоду. Але й найбагатші шпихлірі в часі духовного голоду скоро вичерпуються. І тому Боже Провидіння так зарядило, що таки в самім Римі, осередку всього християнського світу, станула нова святиня нашої науки, прикрашена золотою копулою храму Божої Премудрости, Святої Софії.

Український Католицький Університет діє від хвилини свого основання і ось увійшов уже в сьомий рік своєї праці. Над його долею чуває сам Верховний Архиєпископ, що й зібрав при Університеті передусім давніх ще львівських професорів, призначив їм їх катедри, а отця митрата Василя Лабу іменував про-ректором. Ряди старокраєвих професорів доповнили молоді сили, взяті так із світських священиків, як і монахів. Зачалася ціла низка богословських і філософічних викладів. На ці виклади вписалися деякі священики, що доповнюють свої богословські студії в Римі, монахи Студити, монахині Василіянки і деякі світські. Для них, без сумніву, важні, цікаві й корисні всі предмети, як: догматика, філософія, катехитика, мови, світська історія, література. Але деякі для них, як для духовних, є просто необхідні, а то: церковна історія, релігійне мистецтво й архітектура, особливо літургія і церковні обряди нашої Церкви.

При Університеті є нині поважна бібліотека з рідкісними виданнями старих книг, наших і чужих, енциклопедії, словники, взагалі добрий варстат, потрібний до наукової праці. Не менш вартісним є музей нашого церковного мистецтва, народньої творчости, збірки кращих малярів сучасности, образи, чудом врятовані в огні війни, цінності археологічні, мінерали, монети, військові відзнаки давніх часів, друки, грамоти, взагалі все, що належить до цінностей старовини. Наші наломники в часі посвячення храму подивляли цей немалий вже дорібок. Але вершком усього і славою Університету є сам храм Св. Софії з його величавою мозаїкою на запрестольній стіні. Як в кожному славному храмі, так і тут ніколи властиво не припиниться праця митців, що будуть вкладати все нові скарби мистецтва. Це наче символ того живого храму, що ним є Церква Христова, збудована самим Господом на

підвалинах Апостолів, але в якій всі охрещені по кінець віків є цеголками великої будови. Так і в Св. Софії продовжується дальше праця над імпозантною мозаїкою Христа-Пантократора, приготовляється іконостас, перед храмом фонтана-джерело, так важливе нам, для відправи великого Йорданського водосвяття. При Університеті працює майже без перерви Комісія для перекладу богослужебних книг на українську мову, і друга Комісія для ревізії і нового видання деяких літургічних книг, як Святительський Служебник та Великий Требник. На особливу похвалу заслуговують виклади світських професорів, що на запрошення Верховного Архиєпископа приїжджають до Риму з-за океану і тут на Університеті читають свої лекції. Університет планує т.зв. літні курси для ширшого кола слухачів.

Накінець, треба таки в окремий спосіб відзначити той незнищимий дорібок, що ним є наукові праці, збірники, взагалі всі видання Українського Католицького Університету, з різних галузей науки і знання. Їх нині вже дуже поважне число, а нові приготовляються до друку. Вони дійшли вже до всіх важніших університетів світу, до рук зацікавлених науковців, своїх і чужих, вони дійшли на Україну. Всюди приносять вони честь українській науці і тим самим нашому народові. Бо вони — по словам Літописця — ріки, що наводнюють землю, вони несхопна глибина, ними потішаємось в смутку, вони нас навчають, як поступати на дорозі чеснот.

РОЛЯ І МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Архиєпископський Синод Української Католицької Церкви, що відбувся 29 вересня - 3 жовтня 1969 р., прийняв постанову про те, що заснований Блаженнішим Кир Йосифом Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи « переходить на власність і відповідальність Синоду ». Це рішення, схвалене одноголосно на внесок фундатора і засновника Університету, має свою вимову для всієї нашої Церкви і народу.

Задумами й постійним клопотанням однієї людини, недавно звільненого з каторги Голови Української Католицької Церкви, Митрополита Кир Йосифа, та з пожертв багатьох людей доброї волі, своїх і чужих, постав цей науково-церковний академічний заклад, перший український католицький університет у світі. Коли установа вже готова, коли здвигнено будинок, засновано бібліотеку, музей, пущено в рух видавництво, тоді Верховний Архиєпископ передає все це у власність єпископату, у відповідальність всієї нашої Церкви. Можливо, напочатку були в декого сумніви щодо доцільности й здійснення такого за-

думу; можливо, що й самі Владики були б не взялися за творення спільного науково-богословського центру, маючи кожний свої клопоти і завдання у власних єпархіях. Тому було правильно, а навіть конечно, щоб хтось один дав почин, реалізував ідею, переконав ділом про можливість неможливого. Тим не міг бути ніхто інший, як наш Первоієрарх.

Тепер вже легше буде кожному, хто, свідомий свого обов'язку супроти Церкви і народу, схоче прикласти рук до розбудови Українського Католицького Університету. Основи бо вже є, установа діє, нікому вже не приходиться починати з нічого.

Сьогодні, хто відвідує університетський осередок в Римі, мусить ствердити, що за перших п'ять років існування Університету багато осягнено. Бібліотека нараховує понад десять тисяч томів, накопичується і фахово впорядковується періодики й архів, діють два семінарі — літургічний і біблійний, відбуваються виклади з вибраних предметів, покищо лише для двох десятків студентів. Постійно працює близько десять професорів тут на місці, а деякі приїжджають з короткореченцевими дослідними плянами; назагал, вже понад тридцять осіб мають академічне призначення від ректорату. Шістдесять томів виданих праць є найкращим доказом живучости установи. Вже цей сам факт повинен усунути всякі сумніви щодо доцільности й характеру Українського Католицького Університету в Римі.

Перебрання Університету Синодом Єпископів відкриває нові можливості для майбутнього розвитку й розбудови цієї установи. Щоб це сталося, потрібні три засадничі речі, які можуть бути здійсненими лише спільно й у співпраці усіх наших митрополій, єпархій та екзархатів. Ними є: а) збільшення числа резиденційного персоналу — викладацького й адміністраційного; б) збільшеного припливу студентів, і в) поставлення фінансової бази для потреб розбудови і дальшого оперування інституції.

1. Щоб здійснити ті важливі постанови й агенди, які Архиєпископський Синод схвалив і значну частину їх поклав на Університет, конечно потрібно, щоб кількість постійних працівників в Римі вже з наступного року подвоїлася, а згодом і потроїлася. В кожній єпархії чи екзархаті є священики і миряни з підготовою та нахилом до наукової праці. Візьмім приклад від православних греків в Америці, які посилають свої богословів на студії до Греції. Для світських студентів, які згодом працюватимуть як катехити чи вчителі шкіл українознавства, можна б організувати стипендії громадськими чи церковними організаціями. Саме тут ці працівники могли б одержати висококваліфіковану підготову до праці серед нашої громади в різних країнах. Над цим варто б застановитися усім тим, що жаліються тепер на брак кваліфікованих культурних працівників серед нашої громади.

Університет має в пляні організувати коротко-реченцеві курси, се-

мінарі чи студійні тижні для вчителів, дяків, культурно-освітніх працівників, виховників молоді тощо. Як перший такий курс відбудеться ще цього року (від кінця травня до кінця червня) — Богословсько-душпастирський курс.

3. Якщо мова про фінанси, то, без сумніву, вони важливі також. Насамперед, потрібні фонди для здвигнення нових будинків, повного влаштування теперішніх, та потрібні фонди на оперативні кошти установи.

У нашій громадській опінії вже обговорюється справа «Патріяршого Фонду». Є це благородна ініціятива, яка свідчить, що українське мирянство готове на поважні пожертви, аби здійснити єдиноправильну концепцію нашого збереження та церковно-суспільного розвитку. «Патріярший фонд», як він тепер подуманий, напевно причиниться і до того, щоб наш Університет почав всебічну працю і повністю реалізував своє призначення і завдання. А завдання ці ясні. Їх схоплено коротко в конституції, де сказано: «Метою Українського Католицького Університету є розвивати науку, зосереджувати наукову творчість, підготовляти кандидатів до наукової і душпастирської виховної праці в опорті на науковій і моральній основі, визнаваній Католицькою Церквою» (ст. 5).

Блаженніший Кир Йосиф, засновуючи Університет, мав постійно на оці його ролю і функцію у стосунку до України та до українства у нашій батьківщині. Від півстоліття на основних землях України, а від 25 років у всій соборній Україні панує офіційна філософія діялектичного матеріялізму. Панівний режим намагається підпорядкувати усе наше життя атеїстичному вченню марксизму-ленінізму. Сьогодні 140 вищих учбових закладів, в тому сім університетів, не мають змоги вільно досліджувати гуманістичні та суспільні науки. В обличчі цього зростає роля єдиного українського християнського університету, бо скорше чи пізніше саме тим, які в дусі цього Університету досліджують правду, прийдеться конфронтуватися з життям на нашій батьківщині. Статут Університету визначає Рим як його тимчасовий осідок. Чи не є це висока місія еміґрації покласти тривкі підвалини під християнську академічну установу в майбутньому?

Український Католицький Університет в Римі для українського народу, відповідно розбудований і поширений, стане також тим осередком, що єднатиме усю нашу розсіяну у світі спільноту воєдино. Ніщо інше, як саме такий духовий центр і орієнтир може зберігати нас перед відчуженням від рідного пня, у єдності з материком. Університет має всі шанси капіталізувати наші енергії, стати животворним джерелом, звідки розсіяні у світі українці черпатимуть силу до свого внутрішнього і зовнішнього росту, до єднання в єдину спільноту понад кордони і громадянства. Український Католицький Університет зовсім

не стоїть на перешкоді розвоєві Українського Вільного Університету, бо їх завдання і цілі, хоч в головному ті самі — українська наука — не є тотожні.

Тому то постанова Синоду про перебрання Українського Католицького Університету усіми нашими церковними одиницями є історичного значення. Сподіваймося, що всі відповідальні за долю нашої Церкви і народу будуть на висоті своїх завдань і свого призначення.

КІНЕЦЬ

Заключуючи друге п'ятиліття, ми вступаємо в третє. Погляди різних науковців і громадських діячів і виконана праця свідчать, що У.К.У. може сказати, мимо всіх труднощів і недоліків — Per aspera ad astra!

З М І С Т

I. Погляд на діяльність У.К.У. в другому п'ятиліттю 1968-1973 рр. 5

II. Звіт з діяльности Університету 9

III. Управа Університету 59

IV. Професорська колеґія 60

1) Теологічний факультет 60

2) Філософічно-гуманістичний факультет 65

3) Математично-природний факультет 73

4) Факультет правничих і суспільних наук 79

5) Медичний факультет 98

V. Протоколи засідань професорських колеґій 99

VI. Виклади 113

VII. Слухачі — студенти 171

VIII. Філія Українського Католицького Університету в Буенос-Айрес в Арґентині 183

IX. Книгозбірня — бібліотека в 1968-1973 рр. 202

X. Музеї 204

XI. Архів 237

XII. Завершення будов і їх посвячення 237

XIII. Наукові праці і видання 266

XIV. Адміністрація 318

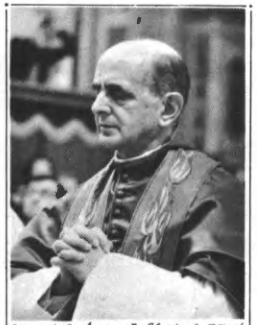
XV. Університет у відгомоні на зовні 318

XVI. Покійники 348

ПРОФЕСОРСЬКА КОЛЕГІЯ УКР. КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. СВ. КЛИМЕНТІЯ ПАПИ
COLLEGIUM PROFESSORUM UCRAINORUM UNIVERSITATIS CATH. S. CLEMENTIS PAPAE

1963

Вселенський Архиєрей, Святіший Отець Папа Павло VI.

1967

Богословський факультет

Надзвич. проф. др. Іван Хома –

Надзвич. проф. о. Др. Петро Катур

Звич. проф. о. Др. М. Мабусин

Звич. проф. о. Юлян Тицяк

Надзвич. проф. Др. І. Нагаєвський –

Вед. Архиєпископ Митрополит Кир Йосиф Ректор

Правничий факультет

Надзвич. проф. Др. В. Галайчук

Надзвич. Проф. Др. Ю. Старосольський

Звич. Проф. Др. Микола Чубатий

Надзвич. проф. Др. З. Казимира

Магістерка богословського факультету - звич. проф. Др. Василь Лабай

Бібліотека - архів - музей

Бібліотекар. працівник Т. Яцковська

Бібліотекар. працівник Т. Яцковський

Директор бібліотеки Ольга Федак

Директор Архіву о. Теофіл Ладикович

Директор Музею – п. Янів

Бібліотекар. працівник П. М. Гузар

Ювілят. Вокрут. Студіюючий

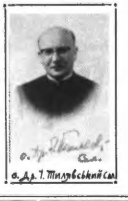
Секретар о. Др. Ігор Мончак

Аспірант Асистент Студент

Надзвич. Проф. Др. А. Соневицький

о. Др. І. Тилявський

Надзвич. Проф. о. Др. Р. Сабан

о. Др. Р. Мазрай

Квестор Лостівко

Надзвич. проф. Др. М. Соневицький

Надзвич. проф. Др. Я. Рудницький

Надзвич. проф. Др. В. Лончина –

Надзвич. проф. Др. Антонович –

Надзвич. проф. Др. І. Ісаїв –

Доцент Др. І. Соневицький

Звич. Проф. Др. О. Горбач

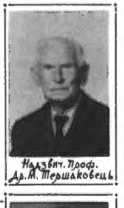
Звич. проф. - Декан - Др. Володимир Янів

Звич. проф. Др. Л. Пастернак

Покійн. надзвич. проф. Др. Ю. Шульмінський

Надзвич. Проф. Др. М. Тершаковець

Надзвич. Проф. Др. Віра Селянська

Надзвич. Проф. Др. Д. Ручинський

Надзвич. Проф. Др. Василь Лоб

Надзвич. Проф. Др. Василь Ленцик-

Папа Павло VI оглядає театральну салю УКУ

Папа Павло VI подивляє ікону Преч. Діви Марії, яку намалювала Христина М. Дохват

Папа Павло VI подивляє ікону Преч. Діви Марії, яку намалювала Христина М. Дохват

Папа Павло VI в Музею УКУ оглядає вишивані ризи, антимінси, ікони

Папа Павло VI в Музею УКУ оглядає вишивані ризи, антимінси, ікони.

Дарунки папи Павла VI для Музею УКУ в Римі.

Дарунки папи Павла VI для Музею УКУ в Римі.

Папа Павло VI на терасі УКУ в Римі.

Папа Павло VI благословить Монахинь Василіянок в УКУ.

Папа Павло VI серед українських малих семінаристів.

Папа Павло VI серед українських малих семінаристів.

Папа Павло VI серед українських малих семінаристів.

Прощання папи Павла VI з Блаженнішим Йосифом.

Прощання папи Павла VI з Блаженнішим Йосифом.

Прощання папи Павла VI з українськими паломниками.

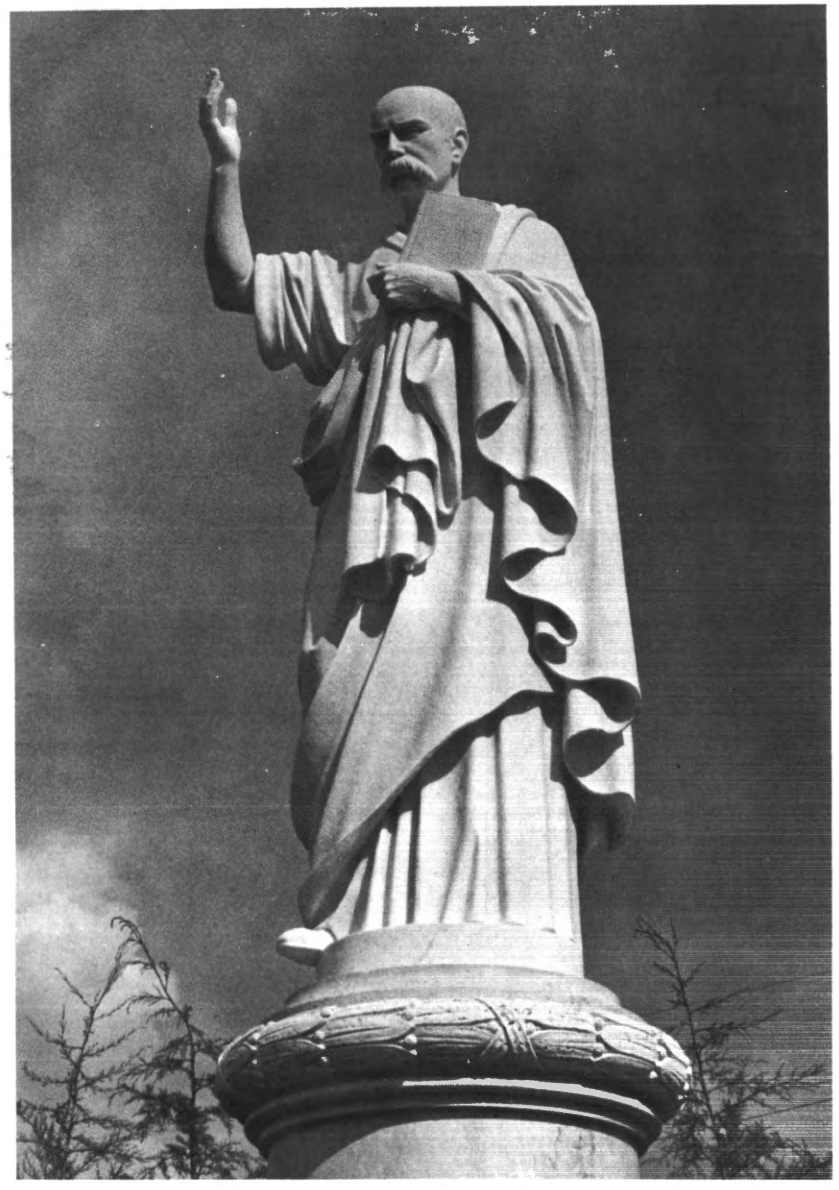
Блаженніший Йосиф відкриває академічний рік на УКУ.

Відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові, здвигненого Українським Католицьким Університетом в Римі, 18.6. 1972 р.

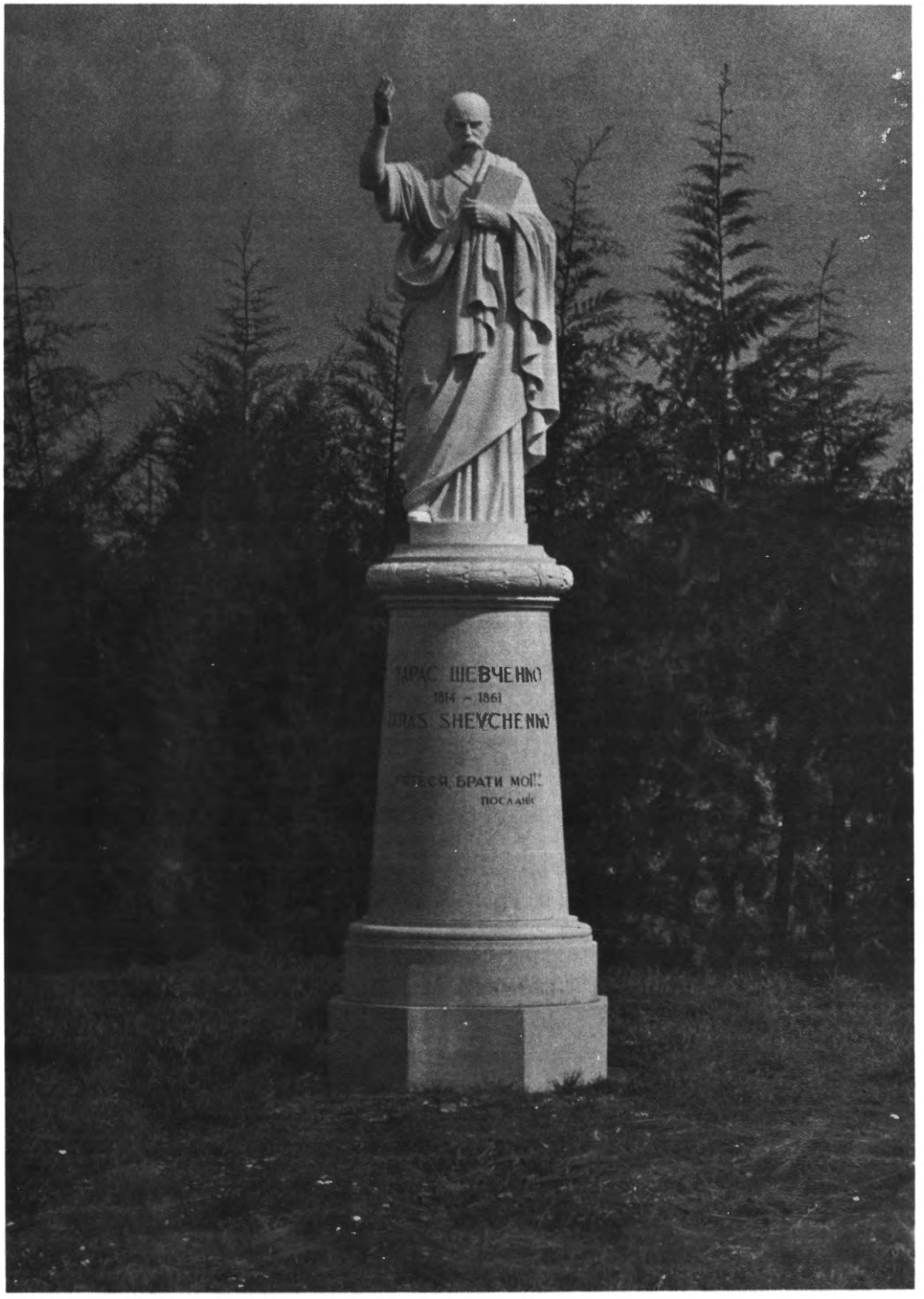

Відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові, здвигненого Українським Католицьким Університетом в Римі, 18.6. 1972 р.

Пам'ятник Тарасові Шевченкові перед Українським Католицьким Університетом в Римі.

Пам'ятник Тарасові Шевченкові перед Українським Католицьким Університетом в Римі.

Учасники Літнього Курсу на УКУ в 1972 на Софійському Майдані перед фонтаною трьох Ангелів (Пресвятої Трійці).

Учасники Літнього Курсу на УКУ в 1972 р. перед собором Св. Софії.

Учасники Літнього Курсу на УКУ на авдієнції в папи Павла VI.

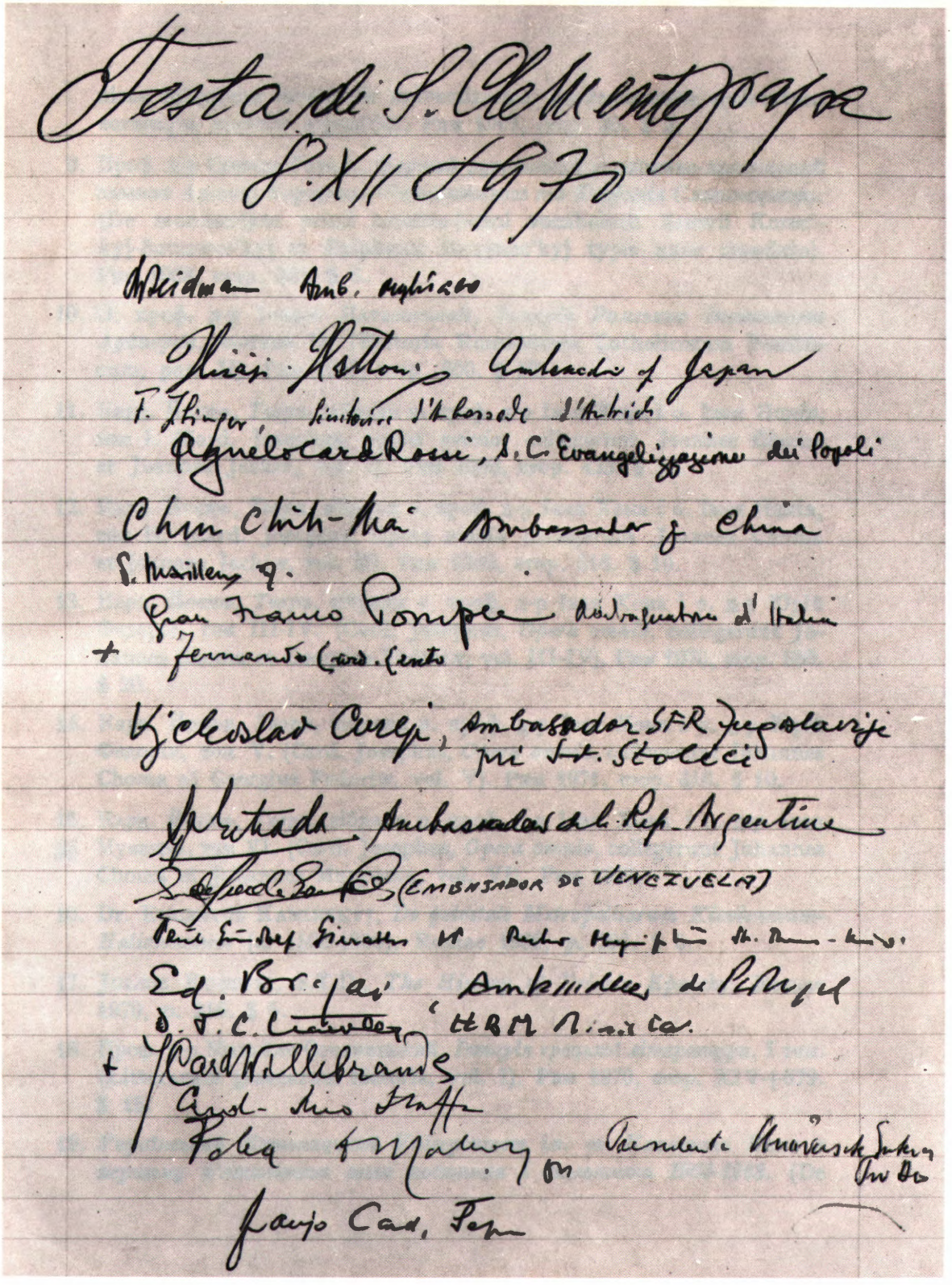
Блаженніший Йосиф кисти М. Мороза в Музею УКУ.

Народні вишивки в Музею УКУ.

« Віра і надія » кисти Петра Холодного (старшого) в Музею УКУ.

Деякі почесні учасники свята патрона УКУ св. Климента папи, 8.XII.1972. Амбасадори: австрійський, японський, китайський, італійський, югославський, аргентинський, венецуельський, голяндський, філіпінський, англійський. Кардинали: Россі, Ченто, Віллебрадс, Стаффа і Шепер. Ректор Університету «Про Део».

nicae catholicae iuventutis universitariae, academicarum societatum eorumque statutis expositio). Рим 1967, стор. 35. $ 2.

9. Проф. д-р Олекса Горвач, *Перший рукописний українсько-латинський словник Арсенія Корецького-Сатановського та Епіфанія Славинецького.* (De manuscripto primi ucraino-latini vocabularii Arsenii Korec'-kyj-Satanovs'kyj et Epiphanii Slavynec'kyj typis nunc mandato). Рим 1968, стор. 335. $ 6.

10. О. проф. д-р Ісидор Нагаєвський, *Історія Римських Вселенських Архиреїв*, частина II. (Historia Romanorum Catholicorum Pontificum, pars II). Рим 1967, стор. 600. $ 10.

11. Кард. Йосиф, *Твори*, вібрали о. проф. д-р Іван Хома і о. Іван Яцків, том I. (Card. Josephus, *Opera omnia*, collegerunt Joannes Choma et Joannes Jackiv, vol. I). Рим 1968, стор. 423. $ 10.

12. Кард. Йосиф, *Твори*, вібрали о. проф. д-р Іван Хома і о. Іван Яцків, том II. (Card. Josephus, *Opera omnia* collegerunt Joannes Choma et Joannes Jackiw, vol. II). Рим 1969, стор. 316. $ 10.

13. Кард. Йосиф, *Твори*, вібрали о. проф. д-р Іван Хома і о. д-р Юрій Федорів, том III-IV. (Card. Josephus, *Opera omnia*, collegerunt Johannes Choma et Georgius Fedoriw, vol. III-IV). Рим 1970, стор. 950. $ 20.

14. Кард. Йосиф, *Твори*, вібрали о. проф. д-р Іван Хома і о. д-р Юрій Федорів, том V. (Card. Josephus, *Opera omnia*, collegerunt Johannes Choma et Georgius Fedoriw, vol. V). Рим 1971, стор. 416. $ 10.

15. Кард. Йосиф, *Твори*, вібрали о. проф. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка, том VI. (Card. Josephus, *Opera omnia*, collegerunt Johannes Choma et Johannes Muzyczka, vol. VI). Рим 1975.

16. Dr. Eugenius Kaminskyj, *De potestate Metropolitarum Kioviensium-Haliciensium* (a. 1596-1805), Romae 1969, p. 180. $ 6.

17. Julius Kubinyi, S.T.D., *The History of Prjašiv Eparchy*, Romae 1970, p. 216. $ 5.

18. Проф. д-р Михайло Соневицький, *Історія грецької літератури*, I том. (Litterarum graecarum historia, vol. I). Рим 1970, стор. XIV+679. $ 15.

19. *Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи в першому п'ятиліттю свого постання і діяльности 1963-1968.* (De

Ucrainorum catholica Universitate S. Clementis Papae primo quinquennio peracto suae originis et activitatis enarratio). Рим 1969, стор. 290. $ 10.

20. Проф. д-р Богдан І. Лончина, *Пісня про мого Сіда* (Prof. Dr. Bohdan Lonchyna, *Cantar de mio Cid*). Рим 1972, стор. 160. $ 5.

21. Проф. д-р Кость Кисілевський, *Українське мовознавство в останній добі.* (De linguistica ucraina periodo expositione). Рим 1973, стор. 198. $ 6.

22. *Перші українські проповідники і їх твори* (De exordiis praedicationis Ucrainorum). Видання II Editio. Рим 1973, стор. 185. $ 6.

23. о. проф. д-р Микола Конрад, *Нарис історії стародавньої філософії.* (Historiae philosophiae antiquae brevis conspectus). Видання II Editio Рим 1973, стор. 396. $ 10.

24. Roger Hallu s. m., *Anne de Kiev Reine de France.* Romae 1973, p. 240. $ 8

25. Проф. д-р Константин Біда, *Іоанікій Ґалятовський і його «Ключь Разумьнія»* (Prof. Dr. Costantinus Bida, De Joannitio Galatovskyj eiusque «Clavi cognitionis»). Рим 1975, стор. CIV+524. $ 15.

26. о. проф. д-р Василь Лава, *Патрологія.* Видання II Editio. Рим 1975.

27. Проф. д-р Петро Ісаїв, *Причини упадку Української Держави в княжі і козацькі часи.* (Prof. Dr. Petro Isaiv, The Causes of the Fall of the Ukrainian State in Princely and Cossack Times). Рим 1975, стор. 210. $ 8.

28. *Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи в другому п'ятиліттю свого існування і діяльности 1968-1973.* Рим 1974.

29. Проф. д-р Микола Чубатий, *Історія християнства на Руси-Україні том II. Частина I: Українське християнство між латино-польським молотом та московським ковадлом.* Рим 1975.

30. Проф. В. Кармазин-Каковський, *Мистецтво лемківської церкви.* (De arte sacra ecclesiarum Lemkoviensium) Рим 1975.

31. Проф. Евген Онацький, *Італійсько-український словник.* Рим 1975.

32. Д-р Микола Андрусяк, *Йосиф Шумлянський львівський єпископ (1667-1708).* Рим 1975.